

FEMEI ȘI BĂRBAȚI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Analiză în aspect teritorial

Chișinău, 2012

FEMEI ȘI BĂRBAȚI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Analiză în aspect teritorial

Chișinău, 2012

„Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiză în aspect teritorial”

Ediția 2012

Grup de autori:

Lucia Spoială, *director general, BNS*

Vitalie Valcov, *director general adjunct, BNS*

Nina Cesnocova, *șef Secție statistică demografică, BNS*

Elena Vâtcărău, *șef Direcție statistică pieței muncii și demografiei, BNS*

Ala Negruță, *șef Direcție statistică socială și a nivelului de trai, BNS*

Victoria Trofimov, *doctor în economie, conferențiar universitar, consultant-analist.*

Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova/BNS

Strada Grenoble, 106, 2019, Chișinău

Tel.: (3732) 40 30 00, Fax: (3732) 22 61 46

e-mail: moldstat@statistica.md

<http://www.statistica.md>

Lucrarea a fost elaborată cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, a Entității Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor și a Guvernului Suediei, și publicată în cadrul Proiectului Comun ONU „Consolidarea Sistemului Statistic Național”.

Reproducerea totală sau parțială a fragmentelor din această publicație este autorizată doar cu condiția indicării clare și exacte a sursei.

Opiniile prezentate în această lucrare aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opiniile oficiale ale agențiilor Organizației Națiunilor Unite și ale Guvernului Suediei.

Această lucrare este disponibilă în limbile română și engleză și poate fi accesată pe paginile web: www.undp.md și www.statistica.md

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare lucrează cu oamenii la toate nivelurile societății pentru a sprijini crearea unor țări rezistente la crize și pentru a ghida și susține o dezvoltare, care contribuie la îmbunătățirea vieții fiecărui om. Prezenți în 177 de țări și teritorii, noi oferim o perspectivă globală și soluții locale pentru abilitarea oamenilor și pentru crearea unor țări rezistente. Vizitați: www.undp.org și www.undp.md.

Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) este o organizație ONU, care promovează egalitatea de gen și abilitarea femeilor. Lider mondial pentru femei și fete, UN Women a fost instituită pentru a intensifica progresul în favoarea ameliorării situației femeilor și satisfacerea necesităților lor la nivel mondial.

Copertă și design: **Ion Axenti**

Imagini: **PNUD, UN Women, Ion Axenti**

Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiză în aspect teritorial

Biroul Național de Statistică – Ch.: Bons Office, 2011 – 304 pag., 300 ex.

ISBN 978-9975-80-584-1

CZU 316.346.2(478)(083.41)

CUPRINS

INTRODUCERE	13
SUMAR	17
I. ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ ȘI AUTORITĂȚILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE ȘI LOCALE	31
Precizări metodologice și sursa datelor	34
Organizarea administrativ-teritorială	35
Autoritățile administrației publice centrale și locale	35
Tabele	39
II. POPULAȚIA	45
Precizări metodologice și sursa datelor	45
Numărul populației stabile și densitatea	46
Repartizarea populației după sexe	48
Structura populației pe principalele grupe de vîrstă	48
Coeficientul îmbătrânirii	49
Indicatorul sarcina demografică	51
Tabele	52
III. PROCESELE DEMOGRAFICE	63
Precizări metodologice și sursa datelor	63
Natalitatea	65
Nupțialitatea și divorțialitatea	69
Mortalitatea	70
Speranța de viață la naștere	74
Migrațiunea	75
Tabele	76
IV. PIAȚA MUNCII	99
Precizări metodologice și sursa datelor	99
Forța de muncă	103
Ocuparea	104
Șomajul	112
Câștigurile salariale	115
Tabele	117
V. ANTREPRENORIATUL	141
Precizări metodologice și sursa datelor	142
Numărul și mărimea întreprinderilor	143
Rezultatele activității întreprinderilor mici și mijlocii	144
Antreprenoriatul prin prisma de gen	145
Tabele	149
VI. NIVELUL DE TRAI	154
Precizări metodologice și sursa datelor	154
Caracteristica gospodăriilor casnice	155
Condițiile de trai	159
Veniturile și cheltuielile gospodăriilor casnice	163
Nivelul sărăciei absolute	166
Tabele	168

VII. ÎNVĂȚĂMÂNTUL.....	183
Precizări metodologice și sursa datelor	183
Învățământul preșcolar	184
Învățământul primar și secundar general	187
Învățământul secundar profesional și mediu de specialitate	194
Învățământul superior	199
Tabele.....	200
VIII. SĂNĂTATE	212
Precizări metodologice și sursa datelor	212
Asigurarea cu personal medical	213
Incidența prin tuberculoză	215
Incidența prin tumori maligne	216
Morbiditatea prin alcoolism și psihoză alcoolică	218
Morbiditatea prin boli infecțioase transmise pe cale sexuală	220
Persoane cu dizabilități.....	221
Tabele.....	224
IX. PROTECȚIA SOCIALĂ	236
Precizări metodologice și sursa datelor	236
Situația pensionarilor pentru limită de vîrstă	237
Mărimea medie a pensiei.....	239
Pensionari de invaliditate	241
Tabele.....	243
X. INFRAȚIONALITATEA.....	253
Precizări metodologice și sursa datelor	253
Infrațiuni înregistrate	254
Persoane care au comis crime.....	258
Infraționalitatea juvenilă.....	261
Tabele.....	263
XI. VIOLENȚA FAȚĂ DE FEMEI	271
Precizări metodologice și sursa datelor	271
Violența față de femei în familie.....	272
Tabele.....	277
CONCLUZII ȘI PROPUNERI	285
REPERE BIBLIOGRAFICE	291
HĂRȚI CU INDICATORI STATISTICI	293

Lista FIGURILOR

Figura 1.1. Distribuția autorităților administrației publice locale pe criterii, pe sexe, 2011, %.....	37
Figura 1.2. Forul reprezentativ al puterii locale, 2011, %.....	37
Figura 2.1. Creșterea/descrșterea numărului populației pe regiuni de dezvoltare, 2007-2011, mii persoane.	46
Figura 2.2. Structura populației pe principalele grupe de vîrstă, la 01.01.2011, %.....	49
Figura 2.3. Coeficientul îmbătrînirii femeilor și bărbaților, 2010, %.....	49
Figura 2.4. Sarcina demografică, 2010, %	51
Figura 3.1. Evoluția ratei natalității, 2007-2010, ‰.....	65
Figura 3.2. Rata natalității, 2010, ‰.....	66
Figura 3.3. Rata totală de fertilitate, 2010	67
Figura 3.4. Raportul de masculinitate pentru nou-născuți, 2010	67
Figura 3.5. Rangul născutului, 2010, %.....	68
Figura 3.6. Ratele nupțialității și divorțialității, în 2007 și 2010, ‰.....	69
Figura 3.7. Ponderea comparativă a divorțurilor în familii fără copii și cu copii, 2010, %.....	70
Figura 3.8. Evoluția ratei mortalității generale, 2007-2010, ‰.....	70
Figura 3.9. Rata mortalității masculine și feminine, 2010, ‰.....	71
Figura 3.10. Ratele mortalității în vîrstă aptă de muncă, 2010, la 1000 femei și bărbați	72
Figura 3.11. Rata mortalității infantile, 2010, ‰.....	73
Figura 3.12. Speranța de viață la naștere, 2010, ani	74
Figura 3.13. Sporul natural și sporul migrațional, 2010, ‰.....	76
Figura 4.1. Evoluția ratei de activitate în 2007-2010, pe sexe și regiuni, %	103
Figura 4.2. Evoluția ratei de ocupare în 2007-2010, pe sexe și regiuni, %	104
Figura 4.3. Rata de ocupare pe medii în 2010, pe sexe și regiuni, %	105
Figura 4.4. Ocuparea pe grupe de vîrstă în 2010, pe sexe și regiuni, %	106
Figura 4.5. Evoluția ratelor de ocupare pe grupe de vîrstă, 2007-2010, pe sexe și regiuni, %	107
Figura 4.6. Structura populației ocupate după nivelul de instruire, 2010, pe sexe și regiuni, %	108
Figura 4.7. Repartizarea populației ocupate pe sectoare economice, 2010, pe sexe și regiuni, %	109
Figura 4.8. Repartizarea populației ocupate după forme de proprietate, 2010, pe sexe și regiuni, %	110
Figura 4.9. Populația ocupată după ocupații cu un nivel mai înalt de calificare, 2010, pe sexe și regiuni, %	110
Figura 4.10. Populația ocupată după tipul unităților de producție, 2010, pe sexe și regiuni, %	111
Figura 4.11. Populația ocupată după natura locului de muncă, 2010, pe sexe și regiuni, %	112
Figura 4.12. Evoluția ratei șomajului, 2007-2010, pe sexe și regiuni, %	113
Figura 4.13. Rata șomajului pe grupe de vîrstă, 2010, pe sexe și regiuni, %	113
Figura 4.14. Rata șomajului după nivelul de instruire, 2010, pe sexe și regiuni, %.....	114
Figura 4.15. Evoluția câștigului salarial mediu, 2007-2010, pe sexe și regiuni, %	116

Figura 5.1. Repartizarea întreprinderilor după mărime, 2010, %	144
Figura 5.2. Repartizarea întreprinzătorilor după sexe, 2009, %	145
Figura 5.3. Repartizarea întreprinzătorilor după vârstă, 2009, %	146
Figura 5.4. Tipuri de activitate economică a întreprinzătorului, 2009, %	147
Figura 5.5. Modul de creare a întreprinderii, 2009, %	147
Figura 6.2. Repartizarea gospodăriilor după mărime și sexul capului gospodăriei, pe regiuni, 2010, %	156
Figura 6.1. Repartizarea gospodăriilor după mărimea medie a acestora și sexul capului gospodăriei, 2010, persoane	156
Figura 6.3. Repartizarea gospodăriilor după tipul și sexul capului gospodăriei, pe regiuni, 2010, %	157
Figura 6.4. Repartizarea gospodăriilor după numărul de copii și sexul capului gospodăriei, pe regiuni, 2010, %	158
Figura 6.5. Dotarea locuințelor cu utilități pe regiuni, 2010, %	160
Figura 6.6. Ponderea proprietarilor de automobile în funcție de sexe, 2010, %	161
Figura 6.8. Nivelul de penetrare al telefoniei fixe și mobile, 2010	162
Figura 6.7. Numărul proprietarilor de automobile în funcție de sexe, 2010, la 1000 locuitori	162
Figura 6.9. Structura veniturilor disponibile în funcție de sexul capului gospodăriei și regiuni, 2010, %	164
Figura 6.10. Structura cheltuielilor de consum în funcție de sexul capului gospodăriei și regiuni, 2010, %	165
Figura 6.11. Rata sărăciei absolute în funcție de sexul capului gospodăriei și regiuni, 2010, %	166
Figura 6.12. Rata sărăciei absolute după numărul copiilor în gospodărie pe zone și sexe, 2010, %	168
Figura 7.1. Rata brută de cuprindere în învățământul preșcolar, pe medii, 2007-2010	185
Figura 7.2. Numărul de copii la 100 locuri în instituții preșcolare, 2010	186
Figura 7.3. Evoluția numărului de copii din instituțiile preșcolare, 2007, 2010	186
Figura 7.4. Evoluția numărului de instituții de învățământ primar și secundar general, 2007, 2010	188
Figura 7.5. Numărul de elevi la un calculator, 2007, 2010	189
Figura 7.6. Ponderea instituțiilor de învățământ primar și secundar general care dispun de sală sportivă și punct medical la începutul anului de studii, 2010/2011	190
Figura 7.7. Indicele parității de gen în învățământul primar și secundar general la începutul anului de studii, 2010/2011	191
Figura 7.8. Mărimea medie a clasei la începutul anului de studii, 2010/2011	192
Figura 7.9. Personal didactic în învățământul primar și secundar general, în funcție de gen, 2007-2010	192
Figura 7.10. Ponderea femeilor și bărbaților în numărul total de personal la începutul anului de studii, 2010/2011	193
Figura 7.11. Ponderea cadrelor didactice cu funcții de conducere la începutul anului de studii, 2010/2011	193
Figura 7.12. Instituții de învățământ secundar profesional și numărul de elevi, la începutul anului de studii, 2010/2011	195
Figura 7.13. Elevi din învățământul secundar profesional la 10000 locuitori, la începutul anului de studii, 2010/2011	195
Figura 7.14. Colegii și elevi la începutul anului de studii, 2010/2011	198
Figura 8.1. Numărul medicilor la 10 mii locuitori, 2010	214

Figura 8.2. Ponderea femeilor în numărul total de medici, 2010, %	215
Figura 8.3. Incidența prin tuberculoză activă, 2007, 2010 ,cazuri noi la 100 mii populație	216
Figura 8.4. Incidența prin tumori maligne, 2007-2010, cazuri noi la 100 mii populație	217
Figura 8.5. Incidența prin tumori maligne, 2010, cazuri noi la 100 mii populație	218
Figura 8.6. Prevalența prin alcoolism și psihoză alcoolică, cazuri la 100 mii populație	219
Figura 8.7. Prevalența prin alcoolism și psihoză alcoolică la bărbați, cazuri la 100 mii bărbați	219
Figura 8.8. Incidența prin sifilis, 2010, cazuri noi la 100 mii populație	220
Figura 8.9. Incidența prin trihomonioza, 2010, cazuri noi la 100 mii populație	221
Figura 8.10. Incidența primară a invalidității, persoane la 100 mii populație	221
Figura 8.11. Incidența primară a invalidității, 2010, persoane la 100 mii populație	222
Figura 8.12. Incidența invalidității primare în funcție de diagnostic, 2010, persoane la 100 mii populație	223
Figura 9.1. Raportul dintre populația în vîrstă aptă de muncă și pensionari pentru limita de vîrstă, 2010, %	237
Figura 9.2. Raportul dintre populația ocupată și pensionari pentru limita de vîrstă, 2010 ¹⁸ , %	238
Figura 9.3. Ponderea pensionarilor care au activat în sectorul agricol pe regiuni și sexe, 2010, %	238
Figura 9.4. Ponderea pensionarilor încadrați în cîmpul muncii pe regiuni și sexe, 2010, %	238
Figura 9.5. Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă pe regiuni și sexe, 2010, lei	239
Figura 9.6. Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă după sectorul economic, 2010, lei	240
Figura 9.7. Ponderea pensionarilor care beneficiază de pensii cu quantum minim, 2010, %	240
Figura 9.8. Pensionari de invaliditate la 100 persoane în vîrstă aptă de muncă, 2010, %	241
Figura 9.9. Structura pensionarilor de invaliditate după grupe de vîrstă, 2010, %	242
Figura 10.1. Evoluția ratei infrafracționalității, 2007–2010	254
Figura 10.2. Rata infrafracționalității în aspect teritorial, cazuri la 100 mii locuitori, 2010	255
Figura 10.3. Evoluția ratei infrafracționalității în funcție de sex, cazuri la 100 mii locuitori, 2007–2010	256
Figura 10.4. Numărul infracțiunilor grave, la 100 mii locuitori, 2010	257
Figura 10.5. Infracțiuni legate de droguri la 100 mii locuitori, 2010	258
Figura 10.6. Persoane care au comis infracțiuni la 100 mii locuitori, 2010	259
Figura 10.7. Persoane care au comis infracțiuni pe grupe de vîrstă, la 100 mii locuitori, 2010	260
Figura 10.8. Ponderea persoanelor delincvente care nu lucrează și nu învață, 2010	261
Figura 10.9. Minori care au comis infracțiuni la 100 mii locuitori, 2010	262
Figura 11.1. Rata totală de prevalență a violenței (psihologică, fizică sau sexuală) din partea soțului/ partenerului pe parcursul vieții, de la vîrstă de 15 ani, %	273
Figura 11.2. Ponderea femeilor care s-au confruntat cu diferite forme de violență psihologică din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții, %	273
Figura 11.4. Prevalența violenței sexuale din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții, după zone de reședință și vîrste, %	275
Figura 11.3. Prevalența violenței fizice din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții în aspect regional, după gradul de severitate și categoria de vîrstă a femeii, %	275

Lista BOXELOR

Boxa 1.1. Forul reprezentativ al puterii centrale.....	36
Boxa 2.1. Valorile maxime și minime ale densității, la 01.01.2011, loc/1 km ²	47
Boxa 2.2. Vârsta medie a populației, 2010, ani.....	50
Boxa 3.1. Valorile maxime și minime ale ponderii copiilor născuți în afara căsătoriei, în 2010, %.....	68
Boxa 3.2. Ponderea primelor căsătorii la vârsta 15-19 ani în totalul căsătoriilor încheiate pentru prima dată, %.....	70
Boxa 3.3. Rata mortalității din cauze medicale 2010, la 100 mii locuitori	71
Boxa 3.4. Rata mortalității infantile pe cauze de deces, în 2010, la 100.000 născuți-vii	73
Boxa 5.1. Rezultatele activității IMM, în 2010, în mediu pe o întreprindere	144
Boxa 6.1. Distribuția membrilor gospodăriei în vîrstă de 15 ani și peste, după principala sursă de venit, pe regiuni, 2010, %.....	159
Boxa 6.2. Dotarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată, după sexul capului gospodăriei și regiuni, 2010, unități la 100 gospodării.....	161
Boxa 6.3. Rata sărăciei absolute după mărimea gospodăriei pe zone și sexe, 2010, %.....	167
Boxa 7.1. Instituții de învățământ primar și secundar general, 2007-2010	187
Boxa 7.2. Ponderea fetelor în numărul total al elevilor, în 2007-2010, %.....	190
Boxa 7.3. Instituții de învățământ superior, 2007-2010	199
Boxa 10.1. Numărul infracțiunilor grave înregistrate, la 100 mii locuitori, 2010, cazuri.....	257

Lista TABELELOR

Tabelul 1.1. Organizarea administrativă a teritoriului Republicii Moldova, la 1 ianuarie 2012	39
Tabelul 1.2. Rezultatele alegerilor locale din 2011, pe funcții	40
Tabelul 1.3. Rezultatele alegerilor locale din 2011, candidați versus aleși	42
Tabelul 1.4. Rezultatele alegerilor locale din 2008, pe funcții	43
Tabelul 2.1. Numărul populației, la sfîrșitul anului.....	52
Tabelul 2.2. Densitatea populației la sfîrșitul anului, numărul locuitorilor pe 1 km ²	53
Tabelul 2.3. Numărul bărbaților și femeilor, la sfîrșitul anului	54
Tabelul 2.4. Numărul de femei ce revin la 1000 bărbați, la sfîrșitul anului.....	56
Tabelul 2.5. Structura populației stabile pe principalele grupe de vîrstă, la sfîrșitul anului.....	57
Tabelul 2.6. Coeficientul îmbătrînirii populației	58
Tabelul 2.7. Vîrsta medie a populației	59
Tabelul 2.8. Indicii sarcinii demografice, la sfîrșitul anului	61
Tabelul 3.1. Rata natalității.....	76
Tabelul 3.1. Rata natalității.....	76
Tabelul 3.2. Rata totală de fertilitate.....	78

Tabelul 3.3. Fertilitatea feminină pe grupe de vîrstă, 2010	79
Tabelul 3.4. Repartizarea născuților-vii după rangul născutului, 2010	80
Tabelul 3.5. Ponderea copiilor născuți în afară căsătoriei.....	81
Tabelul 3.6. Ratele nupțialității, la 1000 locuitori	82
Tabelul 3.7. Ratele divorțialității	84
Tabelul 3.8. Căsătorii după numărul căsătoriei încheiate, 2010	85
Tabelul 3.9. Ponderea primelor căsătorii de vîrstă 15-19 ani în totalul căsătoriilor încheiate pentru prima dată.....	86
Tabelul 3.10. Divorțuri după numărului de copii comuni, 2010	87
Tabelul 3.11. Ratele mortalității generale.....	88
Tabelul 3.12. Rata mortalității din cauze medicale, 2010.....	89
Tabelul 3.13. Rata mortalității din cauze mortalității externe, 2010	90
Tabelul 3.14. Ratele mortalității în vîrstă aptă de muncă.....	91
Tabelul 3.15. Mortalitatea maternă (numărul femeilor care au decedat în urma complicațiilor din timpul sarcinii sau nașterii)	92
Tabelul 3.16. Mortalitatea infantilă	92
Tabelul 3.17. Rata mortalității infantile pe cauze de deces, 2010	94
Tabelul 3.18. Mortalitatea copiilor în vîrstă 0-4 ani	95
Tabelul 3.19. Speranța de viață la naștere	96
Tabelul 3.20. Spor natural.....	97
Tabelul 3.21. Spor migratoriu	98
Tabelul 4.2. Populația de 15 ani și peste după participarea la activitatea economică	117
Tabelul 4.1. Populația de 15 ani și peste după participarea la activitatea economică.....	117
Tabelul 4.3. Populația activă pe medii.....	118
Tabelul 4.4. Populația activă pe grupe de vîrstă	119
Tabelul 4.5. Rata de activitate pe vârste	119
Tabelul 4.6. Populația activă de 20-49 ani după numărul de copii de vîrstă preșcolară (mai mici de 8 ani)	120
Tabelul 4.7. Populația ocupată pe medii.....	121
Tabelul 4.8. Rata de ocupare pe medii	121
Tabelul 4.9. Populația ocupată pe grupe de vîrstă.....	122
Tabelul 4.10. Rata de ocupare pe grupe de vîrstă.....	122
Tabelul 4.11. Populația ocupată după nivelul de educație	123
Tabelul 4.12. Populația ocupată după starea civilă	124
Tabelul 4.13. Populația ocupată pe activități economice	124
Tabelul 4.14. Populația ocupată după statutul profesional	125
Tabelul 4.15. Populația ocupată după forme de proprietate	126

Tabelul 4.16. Populația ocupată (structura) pe unele ocupații	126
Tabelul 4.17. Populația ocupată după tipul unității de de producție.....	128
Tabelul 4.18. Populația ocupată după natura locului de muncă	128
Tabelul 4.19. Populația ocupată de 20-49 ani după numărul de copii de vârstă preșcolară	129
Tabelul 4.20. Efectivul salariaților pe municipii și raioane.....	130
Tabelul 4.21. Efectivul salariaților pe activități economice	131
Tabelul 4.22. Șomajul pe medii.....	135
Tabelul 4.23. Rata șomajului pe medii	135
Tabelul 4.24. Șomajul pe grupe de vârstă	136
Tabelul 4.25. Rata șomajului pe grupe de vârstă	136
Tabelul 4.26. Șomajul după nivelul de educație	137
Tabelul 4.27. Șomajul după starea civilă.....	138
Tabelul 4.28. Șomajul înregistrat la Agențiile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă pe municipii și raioane.....	138
Tabelul 4.29. Remunerarea salariaților.....	139
Tabelul 5.1. Numarul și mărimea întreprinderilor	149
Tabelul 5.2. Rezultatele activității întreprinderilor mici și mijlocii în anul 2010	150
Tabelul 5.3. Repartizarea întreprinzătorilor pe regiuni de dezvoltare, grupe de vîrstă și sexe, %	151
Tabelul 5.4. Repartizarea proprietarilor întreprinderilor pe regiuni de dezvoltare, sexe și grupe de vîrstă, %	151
Tabelul 5.5. Repartizarea întreprinderilor după regiuni de dezvoltare, tipuri de activitate economică și sexul întreprinzătorului, %	152
Tabelul 5.6. Repartizarea întreprinderilor după sursele capitalului inițial, pe regiuni de dezvoltare și sexul întreprinzătorului, %	153
Tabelul 5.7. Principalele dificultăți în activitatea întreprinderilor, repartizarea pe regiuni de dezvoltare și sexul întreprinzătorului, % *	153
Tabelul 6.1. Principalele caracteristici ale gospodăriilor, %.....	168
Tabelul 6.2. Mărimea medie a gospodăriei persoane	170
Tabelul 6.3. Distribuția membrilor gospodăriei în vîrstă de 15 ani și peste, după principala sursă de venit și grupe de vîrstă, 2010, procente	171
Tabelul 6.4. Dotarea gospodăriilor cu principalele utilități, %	173
Tabelul 6.5. Dotarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată, bucăți la 100 gospodării.....	174
Tabelul 6.6. Veniturile disponibile medii lunare pe o persoană, lei.....	175
Tabelul 6.7. Cheltuielile de consum medii lunare pe o persoană, lei	175
Tabelul 6.8. Structura veniturilor disponibile	176
Tabelul 6.9. Structura cheltuielilor de consum.....	177
Tabelul 6.10. Rata sărăciei absolute, %.....	178
Tabelul 6.11. Rata sărăciei extreme, %	178

Tabelul 6.12. Rata sărăciei absolute, după mărimea gospodăriei, 2010, %	179
Tabelul 6.13. Rata sărăciei absolute, după tipul gospodăriei, 2010, %	179
Tabelul 6.14. Rata sărăciei absolute, după numărul de copii până la 18 ani în gospodărie, 2010, %	180
Tabelul 6.15. Numărul și ponderea proprietarilor de automobile în funcție de sexe	180
Tabelul 6.16. Numărul proprietarilor de automobile	182
Tabelul 7.1. Instituții preșcolare și numărul de copii la 100 locuri	200
Tabelul 7.2. Copii în instituții preșcolare, persoane	201
Tabelul 7.3. Școli de zi, gimnazii și licee	202
Tabelul 7.4. Elevi în școli de zi, gimnazii și licee	203
Tabelul 7.5. Absolvenți ai învățământului gimnazial de zi	204
Tabelul 7.6. Absolvenți ai învățământului liceal de zi	205
Tabelul 7.7. Personal didactic în școli de zi, gimnazii și licee în anul de studii 2010/2011	206
Tabelul 7.8. Înmătrulați în instituțiile de învățământ secundar profesional	207
Tabelul 7.9. Elevi în instituțiile de învățământ secundar profesional	208
Tabelul 7.10. Absolvenți în instituțiile de învățământ secundar profesional	209
Tabelul 7.11. Elevi în colegii	210
Tabelul 7.12. Absolvenți ai colegiilor	210
Tabelul 7.13. Studenți în instituțiile de învățământ superior, pe municipii și orașe	211
Tabelul 8.1. Numărul medicilor și a personalului medical, 2010	224
Tabelul 8.2. Morbiditatea de tuberculoză activă, cazuri noi la 100 mii populație	225
Tabelul 8.3. Morbiditatea de tuberculoză activă, 2010	226
Tabelul 8.4. Incidența prin tumori maligne, cazuri noi la 100 mii populație	227
Tabelul 8.5. Morbiditatea prin tumori maligne după localizare, 2010, cazuri noi la 100000 populație	228
Tabelul 8.6. Numărul bolnavilor aflați la evidență în instituțiile curativ-profilactice, cu diagnosticul alcoolism și psihoză alcoolică, cazuri la 100 mii populație	229
Tabelul 8.7. Infecții transmise în principal pe cale sexuală, cazuri noi la 100000 populație	230
Tabelul 8.8. Repartizarea bolnavilor în dependență de tipul infecțiilor transmise pe cale sexuală, 2010, cazuri noi la 100 mii populație	231
Tabelul 8.9. Numărul persoanelor recunoscute invalizi pentru prima dată, persoane la 100 mii populație	232
Tabelul 8.10. Numărul persoanelor recunoscute invalizi pentru prima dată după cauzele de determinare a invalidității, 2010	233
Tabelul 8.11. Numărul persoanelor recunoscute invalizi pentru prima dată după grupe de vîrstă, 2010	234
Tabelul 8.12. Starea sănătății gravidelor, parturientelor și lăuzelor, 2010	235
Tabelul 9.1. Numărul pensionarilor pentru limita de vîrstă	243
Tabelul 9.2. Numărul pensionarilor pentru limita de vîrstă după sectorul economic, 2010	244
Tabelul 9.3. Numărul pensionarilor încadrați în câmpul muncii ²¹ , în 2010	245
Tabelul 9.4. Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă, 2010, lei	246
Tabelul 9.5. Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă după sectorul economic, 2010, lei	247

Tabelul 9.6. Numărul pensionarilor de invaliditate din cauza unei boli obișnuite.....	248
Tabelul 9.7. Numărul pensionarilor de invaliditate din cauza unui accident de muncă sau boli profesionale	249
Tabelul 9.8. Numărul pensionarilor de invaliditate ²² după grupe de vîrstă, 2010.....	250
Tabelul 9.9. Numărul persoanelor care au beneficiat de indemnizații pentru familii cu copii.....	251
Tabelul 9.10. Numărul beneficiarilor de indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului	252
Tabelul 10.1. Numărul infracțiunilor înregistrate, 2007-2010, cazuri.....	263
Tabelul 10.2. Numărul infracțiunilor înregistrate, cazuri la 100 mii locuitori, 2007-2010	264
Tabelul 10.3. Numărul infracțiunilor înregistrate după tipul infracțiunii, 2010, cazuri la 100 mii populație	265
Tabelul 10.4. Persoane care au comis infracțiuni	266
Tabelul 10.5. Persoane care au comis infracțiuni, la 100 mii locuitori.....	267
Tabelul 10.6. Persoane care au comis infracțiuni după tipul infracțiunii, la 100 mii populație, 2010.....	268
Tabelul 10.7. Persoane care au comis infracțiuni după grupe de vîrstă, la 100 mii populație, 2010.....	269
Tabelul 10.8. Ponderea persoanelor neocupate în total persoane care au comis infracțiuni, 2010	270
Tabelul 11.1. Ponderea femeilor care au suferit în urma violenței psihologice, fizice sau sexuale din partea soțului/partenerului începînd cu vîrsta de 15 ani, %.....	277
Tabelul 11.2. Ponderea femeilor care au suferit de violență psihologică din partea soțului/partenerului începînd cu vîrsta de 15 ani după forme specifice ale violenței psihologice, %	278
Tabelul 11.3. Ponderea femeilor care au suferit de violență fizică din partea soțului/partenerului începînd cu vîrsta de 15 ani după forme specifice ale violenței fizice, %.....	279
Tabelul 11.4. Ponderea femeilor care au suferit de violență sexuală din partea soțului/partenerului începînd cu vîrsta de 15 ani după forme specifice ale violenței sexuale, %	280
Tabelul 11.5. Distribuția femeilor izolate social după modalitatea de control din partea soțului/partenerului, începînd cu vîrsta de 15 ani, %.....	281
Tabelul 11.6. Ponderea femeilor care au suferit de violență economică din partea soțului/partenerului, începînd cu vîrsta de 15 ani, după forme specifice ale violenței economice, %.....	282
Tabelul 11.7. Ponderea femeilor victime ale violenței fizice din partea soțului/partenerului, începînd cu vîrsta de 15 ani, după gradul de severitate a violenței, %	283
Tabelul 11.8. Ponderea femeilor victime a violenței din partea soțului/partenerului, începînd cu vîrsta de 15 ani, care au raportat cazuri de violență pe parcursul vieții, %	284

PRESCURTĂRI ȘI SIMBOLURI utilizate

- B – bărbați
 F – femei
 m.m. – mai mult
 p.p. – puncte procentuale
 % – procente
 ‰ – promile
 “-” – evenimentul nu a existat

INTRODUCERE

Egalitatea de șanse și echitatea între femei și bărbați în toate timpurile a reprezentat un punct sensibil al umanității. Problema dată depășește cadrul hotarelor naționale, astfel că și în țările dezvoltate, cu democrații mature, disputa socială între genuri este de cele mai dese ori câștigată de către bărbați. Anume această realitate a determinat faptul că echitatea de gen este în vizorul comunității internaționale, drept exemplu fiind că obiectivul „Promovarea egalității genurilor și abilitarea femeii” este al treilea din cele opt Obiective de Dezvoltare ale Mileniului, conținute în Declarația Mileniului, semnată în anul 2000 la New-York de către 147 de state, inclusiv de Republica Moldova.

Prin acest document s-a conferit un grad superlativ de importanță necesității de promovare a unei partajări echitabile a rolurilor între femei și bărbați. Totodată, un șir de alte documente semnificative vin să asigure diverse aspecte ale egalității genurilor la nivel mondial. Amintim aici doar Platforma de Acțiuni de la Beijing, Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei.

Articolul 16 „Egalitatea” al Constituției Republicii Moldova stabilește în mod expres că „Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, gen, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială”. La problema egalității genurilor se face referință în multiple documente ale autorităților publice naționale din țara noastră, inclusiv în Programul de activitate al actualului Guvern, document strategic, prioritatea majoră a căruia este evidentă în titlul său sugestiv „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”, în care Politica de gen este prezentă în calitate de prioritate a politicii sociale și menționează „promovarea participării active a femeii la luarea deciziilor în organele publice; diminuarea discriminării de orice natură, asigurarea egalității șanselor în domeniul social-economic”.

Un rol semnificativ în promovarea principiului egalității genurilor în Moldova revine Legii nr.5-XVI din 09.02.2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, care conține un articol special: Interzicerea discriminării după criteriul de sex și Legii nr. 45-XVI din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.

Una din sarcinile principale menționate în Strategia de dezvoltare a statisticii naționale pentru perioada 2008-2011, era promovarea îmbunătățirii dezagregării datelor statistice după gen în toate domeniile statisticii și dezvoltarea statisticii de gen în scopul asigurării suportului informațional, întru elaborarea și monitorizarea realizării politicilor și programelor naționale cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați.

Luînd în considerație realitățile menționate, culegerea “Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiză în aspect teritorial” vine cu o tentativă de a ilustra pentru prima oară care este situația în țara noastră referitor la distribuția rolurilor între femei și bărbați în societate în ansamblu, dar în special la nivelul regiunilor de dezvoltare: mun. Chișinău, Nord, Centru, Sud, UTA Găgăuzia. În virtutea importanței subiectului, cercetarea dată se prezintă nu doar necesară și utilă pentru utilizatorii din țară, dar și imperioasă din mai multe considerente, dintre care câteva am dori să le menționăm în mod special.

În opinia noastră, unul din cele mai importante, ce determină necesitatea cercetării, este faptul că deja istoric femeile constituie majoritatea populației în țară noastră, astfel că la 108 femei revin 100 bărbați. Această realitate provoacă importante distorsiuni economico-sociale sub diferite aspecte. Totodată, realitatea paralelă este că femeile sunt minoritar reprezentate la toate nivelurile de organizare a activității economice - în eșalonul superior de conducere, în relațiile de proprietate și alte domenii importante ale vieții cotidiene.

Astfel, nu e un secret că deseori echitatea de gen constituie mai mult un deziderat decât o realitate. Totodată, pentru a putea redresa situația și a echilibra aspectele pluridimensionale ale raporturilor de gen, utilizatorii, inclusiv factorii de decizie, e necesar să cunoască adevărata stare de lucruri în domeniu.

Un alt argument important al necesității unei astfel de culegeri statistice este că, deși pe parcursul ultimilor ani au fost realizate mai multe cercetări asupra diferitor manifestări a raporturilor de gen, totuși, până în prezent, nu a existat un studiu similar dezagregat pe regiuni în interiorul țării. Or, promovarea unei astfel de cercetări ar conduce la identificarea specificităților în aspect regional, care ar contribui la elaborarea unor politici cu adresabilitate concretă sporită, axate pe dimensiunea de gen și orientate la particularitățile dezvoltării fiecărei regiuni în parte.

Reieșind din cele invocate, **obiectivul cercetării**, generalizate în culegerea "Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiză în aspect teritorial" este prezentarea unei priviri panoramice asupra raporturilor femei - bărbați în Republica Moldova în diverse domenii socio-economico-politice, relevarea similitudinilor și diferențelor de manifestare a acestora în segregare regională, precum și conturarea unor recomandări care ar putea ameliora situația în domeniul politicilor de gen în aspect național.

Cu scopul elaborării unei culegeri de date statistice veridice cu aspect pronunțat de gen, metodologia de lucru a presupus analiza a numeroase surse statistice - autohtone și internaționale, precum și a unor studii în problematica statisticii de gen, elaborate în ultimii ani, inclusiv prin intermediul Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova. În calitate de instrumentar de lucru, au fost utilizate un șir de metode de cercetare - analiză și sinteză, analiză comparată, analiză statică și dinamică, diverse metode statistice prin utilizarea indicatorilor specifici - calcularea ponderilor, ratelor, valorilor medii, ș.a. Deoarece satisfacerea nevoilor beneficiarilor concreți reprezintă un scop de la sine înțeles, a fost realizată o succintă cercetare sociologică a beneficiarilor datelor culegerii, cu scopul aprecierii incidenței și rezultativității studiului elaborat.

Sursa informativă a analizei au constituit-o bazele de date ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Casei Naționale Asigurărilor Sociale, Ministerului Sănătății, Centrului Național de Management în Sănătate, Ministerului Tehnologiei Informaționale și Comunicațiilor, Ministerului Afacerilor Interne ș.a. În rezultatul colectării datelor a rezultat o proprie bază informativă a culegerii în cauză, care a răspuns la multiplele necesități de cercetare.

În vederea realizării obiectivului lucrării, culegerea a fost structurată în câteva compartimente logice, care prezintă situația privind raporturile de gen într-un domeniu concret și în aspect regional.

În **Introducere** se argumentează importanța problemei echității de gen și a cercetării ei în aspect regional, sunt formulate obiectivele cercetării și descrierea succintă a lucrării.

Capitolul **Organizarea administrativ-teritorială și autoritățile administrației publice centrale și locale** arată organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova; structura administrației publice centrale, regionale și locale în aspect de gen; participarea femeilor în procesele electiv.

În compartimentul **Populația** se prezintă date privind populația, dezagregate regional și în aspect de gen – efectiv, densitate, structură pe grupe de vârstă ș.a.

Capitolul **Procesele demografice** relevă informația despre natalitate, mortalitate, nupțialitate, divorțialitate, fertilitate, sporul populației, îmbătrânire demografică.

Compartimentul **Piața muncii** se referă la structurile populației în raport cu statutul ocupațional: populație activă; ocuparea populației, structurată în diverse aspect; diverse aspecte ale șomajului.

Capitolul **Antreprenoriatului** arată cum sunt reprezentați femeile și bărbații în sfera afacerilor și cum se manifestă activitatea lor în aspect regional.

Diviziunea **Nivelul de trai** relevă cum se deosebesc structurile de gen conform veniturilor disponibile și a cheltuielilor de consum ale populației; cât este de afectată populația în diverse regiuni ale țării de sărăcie absolută și extremă; cum sunt dotate gospodăriile casnice cu comodități de bază ș.a.

Domeniul **Învățământ** prezintă structura de gen și teritorială a personalului implicat în procesul de instruire în diverse tipuri de instituții educaționale – preșcolare, preuniversitare, universitare, precum și structura audiențelor instituțiilor de învățământ de diferite nivele ș.a.

Rubrica **Sănătate publică** denotă morbiditatea populației în aspect teritorial și de gen; structurile pe grupe de vârstă, pe cauze de îmbolnăvire, inclusiv frecvente; structura de gen a personalului medical etc.

Subiectul **Protecția socială** prezintă efectivul persoanelor în întreținere publică – pensionari, invalizi, cu copii în îngrijire – dezagregate în aspect teritorial, conform structurii de gen, a cauzelor situațiilor de întreținere, precum și cuantumul întreținerii lunare.

Compartimentul **Infraționalitate** analizează structura pe gen și pe regiuni a infracțiunilor, inclusiv a celor grave, caracteristicile persoanelor ce au comis infracțiuni etc.

Capitolul **Violența față de femei** cuprinde rezultatul unui studiu efectuat, care a avut drept scop estimarea prevalenței violenței față de femei, factorilor ce determină acest fenomen, precum și impactul violenței asupra sănătății și bunăstării și a familiei în general.

În **Încheiere** este realizată o sinteză a concluziilor cercetării, în baza cărora sunt elaborate unele propuneri, care ar putea ameliora promovarea egalității reale de gen în Republica Moldova.

Pentru a facilita accesul la materialul din culegere a unui areal extins de utilizatori, inclusiv fără pregătire specială în domeniu, a fost elaborat un glosar metodologic de termeni și indicatori ai culegerii (Precizări metodologice și sursa datelor), structurat pe fiecare compartiment în parte.

Cu același scop de a facilita lecturarea materialului și pentru o vizualizare panoramică a unui sau altui aspect al cercetării, pentru fiecare compartiment au fost elaborate și amplasate la finele lui un șir de anexe, cu informații statistice, structurate în tabele și alt material grafic (diagrame). De asemenea, pentru a ușura înțelegerea datelor statistice de către utilizatori, a fost elaborat un set de hărți cu principalii indicatori statistici reprezentați în profil teritorial (anexă la finele publicației).

Culegerea “Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiză în aspect teritorial” este realizată în cadrul Proiectului Comun ONU “Consolidarea sistemului statistic național”, de către Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, în parteneriat cu PNUD și UN Women și cu sprijinul financiar al Ambasadei Suediei în Republica Moldova. Coordonatorul grupului de autori vine cu mulțumiri conducerii și colaboratorilor Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova pentru participarea la elaborarea lucrării și, în special doamnei Nina Cesnocova, șef Secție statistică demografică, doamnei Elena Vâtcărău, șef Direcție statistică pieței muncii și demografiei, doamnei Ala Negruță, șef Direcție statistică socială și a nivelului de trai.

Folosindu-ne de această ocazie, exprimăm mulțumiri tuturor partenerilor care au contribuit la elaborarea acestei publicații și suport informațional.

Fiind scrisă într-un limbaj academic accesibil, cu material structurat pe domenii concrete și vizualizat prin multiple metode ilustrative, Culegerea are o arie de utilizare destul de extinsă, fiind adresată factorilor de decizie de nivel central, regional și local, colaboratorilor instituțiilor publice, mediului academic și tuturor persoanelor interesate de situația privind promovarea valorilor de egalitate și echitate în societate, inclusiv populația la general.

Cuvinte cheie: femei, bărbați, dimensiune de gen, echitate, egalitate, segregare, regiuni, dezvoltare regională.

SUMAR

Analiza comparativă a echității de gen în Republica Moldova, cu dezagregare în profil regional, a permis evidențierea unor situații similare, dar și identificarea unor particularități în situația femeilor și bărbaților în diferite teritorii. În rezultatul studiului promovat, a devenit posibilă generalizarea unor concluzii, pe compartimentele analizate, după cum urmează.

ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ ȘI AUTORITĂȚILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE ȘI LOCALE

Procesele electorale reprezintă un indicator important al gradului de dezvoltare democratică a țării și analiza evoluției lor în timp permite o viziune asupra maturității acestor procese atât în profil de țară în ansamblu, cât și regional.

- La nivelul administrației publice centrale, dacă e să comparăm situația care a fost în anul 2008 cu cea din prezent, observăm că practic nu s-a schimbat, prezența femeilor fiind la fel de modestă.
- La alegerile locale generale participarea femeilor s-a modificat în sens pozitiv. În 2008 femeile au constituit 16,9% din candidații aleși la funcțiile de primari și viceprimari, iar în 2011 deja 17,9%, pe țară.
- Și în profil regional, situația s-a modificat nesemnificativ de la 14.04.2008 până la 05.06.2011, de asemenea, cu o prezență foarte modestă a femeilor.
- Din candidații înregistrați, femeile (20,1 la sută media pe țară) au fost cel mai mult prezente în Sud (24,1%) și cel mai puțin în UTA Găgăuzia (doar fiecare a noua).
- În regiunile Nord, Sud și UTA Găgăuzia ponderea femeilor la funcția de primari/viceprimari s-a modificat nesemnificativ, cu oarecare tendințe pozitive. În regiunea Centru însă această pondere a suferit o descreștere, de la 16,7% la 15,8%.
- În toate municipiile țării – Chișinău, Bălți, Bender, Comrat, Tiraspol – primarii generali sunt bărbați. În UTA Găgăuzia, la 26 funcții cheie de primar nu este nici o femeie.
- În comparație cu alegerile locale din 14 aprilie 2008, când la funcția de președinte de raion a fost aleasă doar 1 femeie, în iunie 2011 avem 3 femei în astfel de funcții (în fiecare zonă câte una): în regiunea Nord – la Briceni, în Centru – la Rezina, în Sud – la Leova. În UTA Găgăuzia bașcanul este bărbat. La posturile de vicepreședinți de raion femeile sunt reprezentate în proporție de 10 la sută. Iar în calitate de consilieri municipali și locali – de 37,5 la sută.
- În consiliile locale și municipale, cea mai mică reprezentare a femeilor o vedem în mun. Chișinău (18,8%). În alte regiuni, proporția este mai mare (27-28%), dar în comparație cu alegerile din 2008 și acolo situația s-a deplasat în favoarea bărbaților.

Astfel, în procesele electorale și funcțiile decizionale centrale și locale se menține o tendință pronunțată de “masculinizare”. Deși unele schimbări pozitive, destul de lente, se produc la nivel local, tendința este comună pentru toate regiunile țării, într-o situație favorabilă mai vizibilă fiind regiunea Sud.

POPULAȚIA

Populația, în calitate de subiect și obiect socio-economic principal al unei țări, reacționează relativ lent, dar sigur la modificările survenite în situația economică, socială, culturală etc. și caracteristicile ei pot servi indicator pe termen lung al gradului de dezvoltare al unei țări sau regiuni.

- Efectivul populației stabile a Republicii Moldova la 1 ianuarie 2011 a constituit 3560,4 mii persoane. În profil teritorial, populația Republicii Moldova este repartizată astfel: cei mai mulți locuitori are regiunea Centru - 29,8%, urmată de regiunea Nord - 28,5%, mun. Chișinău - 22,0%, regiunea Sud - 15,2% și UTA Găgăuzia - 4,5%.
- Populația Republicii Moldova continuă să scadă. Într-o perioadă scurtă de timp 2007-2010, numărul populației țării a scăzut cu 12,3 mii persoane. Tendința pe termen lung a depopulării se înregistrează în toate regiunile. Cea mai mare scădere a fost înregistrată în zona Nord (-11,3 mii persoane). După care urmează zona Centru (-3,5 mii persoane), unde efectivul populației a crescut doar în raioanele Anenii Noi, Criuleni și Ialoveni. Și în zona Sud populația a scăzut (-2,8 mii persoane), o creștere ușoară fiind doar în raionul Cantemir și aproape s-a restabilit în raionul Cahul. În UTA Găgăuzia populația a crescut cu 953 persoane între 2007-2010, iar în mun. Chișinău – cu 4,4 mii.
- Este evidentă o tendință de urbanizare a populației țării, deoarece în toate municipiile efectivul înregistrat al populației a crescut. Realitate comună pentru toate țările europene cu tendințe moderne de dezvoltare.
- La 1 ianuarie 2011, densitatea generală a populației Republicii Moldova constituia 116,9 loc/km², fiind în descreștere față de anii anteriori. Cea mai mare densitate a populației este în mun. Bălți (1908,7 loc/km²) și mun. Chișinău (1381,1 loc/km²). Iar pe regiuni, cea mai mare densitate a populației se înregistrează în raioanele din Centru, apoi urmează regiunea Nord, iar cea mai mică este în raioanele din Sud.
- Din total populație, în Republica Moldova 51,9% (1848,3 mii persoane) – sunt femei și 48,1% (1712,1 mii persoane) – bărbați. Un raport egal între sexe s-a format în raioanele Cantemir, Leova și Telenești. Cea mai mare discrepanță de gen se observă în mun. Chișinău, unde la 1000 bărbați revin 1128 femei. Puțin cedează zona Nord - 1100 femei la 1000 bărbați. În mun. Bălți și raionul Dondușeni dezechilibrul de gen este și mai pronunțat: 1176 și 1142 femei respectiv la 1000 bărbați.
- Totodată, în grupa de vârstă 0-17 ani coraportul este în favoarea bărbaților: 1054 bărbați la 1000 femei. Deja la vârsta de 30 de ani acest raport între sexe se egalează. Iar începând cu vârsta de 40 ani efectivul femeilor îl depășește pe cel al bărbaților. În grupa de vârstă 60-79 ani, numărul femeilor este de 1,5 ori mai mare decât numărul bărbaților, iar la 80 de ani și mai mult - de 2,2 ori.
- În anul 2010, vârsta medie a populației din Republica Moldova a fost de 36,3 ani, în creștere față de nivelul anului 2007, când ea a constituit 35,6 ani. Cea mai „bătrână” structură a populației, după vârstă, se menține în zona Nord și în special în raioanele Dondușeni, Drochia, Briceni, Edineț și Rîșcani, unde coeficientul îmbătrânirii este cel mai

mare la nivel regional și constituie 21-24%, față de nivelul mediu național de 14,4%. Coeficientul îmbătrânirii a crescut semnificativ și în raioanele: Anenii Noi, Criuleni, Ialoveni, Cantemir, Orhei, Rezina, municipiile Chișinău și Bălți. O situație mai benefică este în raioanele Ialoveni și Criuleni.

- Femeile au fost mai mult afectate de fenomenul îmbătrânirii demografice. Ponderea femeilor vârstnice (în vârstă de 60 ani și peste) în structura populației pe regiuni de dezvoltare variază de la 13,8% în mun. Chișinău până la 21,5% în zona Nord. În toate regiunile țării (cu excepția Nordului) populația masculină nu a atins bariera bătrâneții demografice.
- Din perspectivă economică, un indicator important este sarcina demografică. Cele mai mici valori ale sarcinii demografice sunt înregistrate în municipiile Chișinău și Bălți. În regiunile Centru, Sud și UTA Găgăuzia, creșterea numărului persoanelor întreținute este cauzată preponderent de grupa de vârstă 0-14 ani, ceea ce permite o apreciere optimistă a viitorului ofertei de brațe de muncă în economia țării (dacă facem abstracție de la alte procese conexe cu piața muncii). Numai în zona Nord valorile alarmante ale sarcinii demografice sunt cauzate de persoanele cu vârstă trecută de 60 ani.

Generalizând, o situație mai benefică privind caracteristicile populației se manifestă în regiunea Sud și din contra, tendințe cele mai puțin optimiste sunt în regiunea Nord.

PROCESELE DEMOGRAFICE

Procesele demografice au un impact direct asupra proceselor ocupaționale într-o economie națională, deoarece reprezintă bazinul principal de alimentare al pieței forței de muncă.

Acestea sunt influențate puternic de dezvoltarea socio-economică a economiei naționale, dar, totodată, un factor determinant sunt și tradițiile stabilite în timp de arealul concret istoric al națiunii, dar și de cele mai noi, deseori comune pentru economia mondială contemporană.

- Pe parcursul anilor 2007-2010, numărul nașcuților a avut o evoluție oscilatorie: efectivul nașcuților-vii în anul 2010 a fost de 40474, în creștere cu 6,6% comparativ cu anul 2007 și în scădere cu 329 (0,8%) față de anul 2009. În profil regional, numărul nașcuților a avut o evoluție ambiguă, atât cu manifestări pozitive, cât și negative.
- Cele mai mici rate ale natalității s-au înregistrat în mun. Chișinău, deși pentru ultimii 4 ani rata natalității în capitală a crescut de la 9,3 ‰ la 10,1‰. În creștere au fost ratele natalității în toate regiunile. Dar cele mai înalte s-au înregistrat în UTA Găgăuzia (unde în 2009 s-a înregistrat cea mai mare valoare a perioadei - 14 nașcuți-vii la 1000 locuitori) și în raioanele din regiunea Centru - Ialoveni, Criuleni, Ungheni și Strășeni.
- În 2010 mai mult de jumătate (51,3%) din numărul copiilor nașcuți-vii au fost băieți, raportul de masculinitate fiind de 105 băieți la 100 fete. În profil regional, acest raport s-a prezentat astfel: mun. Chișinău și Nord - 107; Centru - 103; Sud - 109. În UTA Găgăuzia s-a înregistrat o egalitate absolută între sexe - 50/50.

- Rata totală de fertilitate în ultimii ani a constituit 1,3. Cea mai înaltă semnificație a acestui indicator se menține în raionul Șoldănești (1,73). În 21 de raioane rata totală de fertilitate este sub valorile nivelului critic (1,5), pentru o înlocuire simplă a generației părinților de către copiii lor fiind necesară valoarea 2,2. Cea mai scăzută rată a fertilității e în mun. Chișinău (0,96).
- În toate regiunile țării, mai mult de jumătate din născuți sunt primii copii în familie. Majoritatea copiilor născuți în familii numeroase revin mamelor din zona Sudică și UTA Găgăuzia, unde ei constituie mai mult de 5% din numărul total de nou-născuți. În capitală predomină familiile cu un copil, circa o treime din familii au doi copii, rareori - au trei copii, iar ponderea familiilor cu patru sau mai mulți copii este destul de nesemnificativă (1,5%).
- Rămâne la nivel înalt ponderea copiilor născuți în afara căsătoriei - unul din cinci copii în mediu pe țară, în zona de Sud - unul din patru, iar în raionul Cantemir - circa fiecare al doilea.
- Analiza ratelor nupțialității și divorțialității demonstrează că timp de patru ani situația a evoluat vizibil numai în UTA Găgăuzia: în anul 2010 indicatorul nupțialității a scăzut de la 13,2‰ până la 7,8‰, iar indicatorul divorțialității s-a redus și mai semnificativ – de la 7,9‰ la 3,2‰.
- Căsătoriile desfăcute în cazul cuplurilor cu copii minori au reprezentat 30% din totalul divorțurilor. Drept rezultat, peste 5 mii de copii minori rămân anual fără unul din părinți. Divorțurile se produc mai frecvent în familiile tinere, unde vârsta soților este între 25-34 ani.
- Atât în ansamblu pe țară cât și în toate regiunile, fără excepții, a scăzut ponderea primelor căsătorii, la vârsta 15-19 ani, în totalul căsătoriilor încheiate pentru prima dată. Lider în căsătoriile timpurii este raionul Briceni (30% din fete și 5% - din băieți). Cel mai tare nu se grăbesc de a se căsători tinerii din mun. Chișinău și trendul este în scădere.
- Începând cu anul 2005, mortalitatea are un nivel constant înalt, și nu a coborât mai jos de 12‰. Cel mai scăzut nivel al mortalității este în mun. Chișinău și pe parcursul ultimilor patru ani el a fost neschimbat (8‰). Practic nemodificată, dar constant înaltă (14‰), a rămas rata mortalității și la Nord.
- În comparație cu 2007, în mediu pe țară, rata mortalității masculine a crescut în 2010 de la 12,9‰ până la 13,5 ‰, în timp ce mortalitatea femeilor nu s-a modificat și constituie 11%. Tendințele menționate mai sus sunt specifice tuturor regiunilor, dar în UTA Găgăuzia, reducerea mortalității feminine a condus la cea mai mare discrepanță dintre sexe în favoarea femeilor - cu 4 puncte procentuale.
- În ultimii ani, se manifestă tendințe relativ favorabile în evoluția mortalității infantile (11,7‰ în 2010 comparativ cu 12,2‰ în 2008). Cel mai scăzut nivel al mortalității infantile de sex feminin s-a înregistrat în mun. Chișinău (5,4‰), care este comparabilă cu indicatorul similar din țările dezvoltate. Cea mai dură situație s-a înregistrat în regiunea Centru la băieți (17,2‰), după care urmează UTA Găgăuzia, cu 14,7‰.

- O situație alarmantă este creșterea mortalității materne, în medie pe țară de la 7 persoane în 2007 la 18 în 2010, cea mai mare fiind în regiunea Nord – 8 persoane.
- Speranța de viață la naștere în 2010 a crescut comparativ cu 2007 nesemnificativ - cu 0,3 ani. Cu toate acestea, durata medie a vieții pentru bărbați practic nu s-a schimbat, dar cea a femeilor a crescut, ceea ce a condus la diferențe și mai mari dintre indicatorii respectivi în aspect de gen. În medie pe țară, femeile trăiesc mai mult decât bărbații cu 8,4 ani. Cea mai mare diferență dintre speranța de viață la bărbați și cea la femei s-a înregistrat în UTA Găgăuzia - peste 10 ani.
- În 2010, speranța de viață la naștere constituia 65 ani la bărbați și 73,4 – la femei. Cel mai mult trăiesc persoanele în municipiile Chișinău (76,5 ani femeile și 68,5 ani bărbații) și Bălți (76,3 și, respectiv, 66,6 ani), după care urmează în ordine descrescătoare regiunile Nord, UTA Găgăuzia, Sud și Centru.
- La reducerea numărului populației din Republica Moldova, pe lângă sporul natural negativ, influențează negativ și sporul migratoriu. Influența acestor factori variază în dependență de regiune. În 2010, sporul natural negativ la ambele genuri s-a înregistrat, în ordine descrescătoare, în regiunile Nord (cu maxima absolută pe țară în raionul Dondușeni), apoi în Sud și Centru. Un spor natural, precum și migratoriu mediu pozitiv a fost în UTA Găgăuzia și, mai pronunțat, în mun. Chișinău. Spor migratoriu negativ au înregistrat toate regiunile – Sud, Centru, Nord.

Procesele demografice se manifestă ambiguu: cea mai favorabilă situație privind mortalitatea și speranța de viață este în municipiile Chișinău și Bălți. Totodată, anume aici sunt și cele mai scăzute rate ale natalității, fertilității și cele mai puțin numeroase familii. În UTA Găgăuzia sunt rate înalte ale natalității și cele mai mari familii. Urmare a acțiunii cumulate a tendințelor demografice, anume în aceste două regiuni se manifestă un spor pozitiv al populației.

PIAȚA MUNCII

Tendențele demografice, cumulate cu evoluția dezvoltării economice, conduc la stabilirea unei configurații specifice a pieței muncii, astfel că ea reacționează destul de rapid la ele și este, în realitate, pe de o parte consecința lor, dar și originea unor procese interdependente, care pot fi atât virtuose, cât și vicioase.

- În anul 2010 populația economic activă a Republicii Moldova a constituit 1235,4 mii persoane, fiind în scădere constantă în anii 2007-2010 în toate regiunile de dezvoltare, cu excepția mun. Chișinău, unde are loc o ușoară creștere a acestui indicator. Ponderea forței de muncă din regiunile Centru și Sud, pentru ambele genuri, în totalul forței de muncă din țară e similară cu distribuția populației țării pe aceste regiuni (respectiv 29% și 19%). Totodată, ponderea populației mun. Chișinău în total populație a țării constituie 22,2%, dar ponderea populației economic active a mun. Chișinău în total forța de muncă este mai mare - 28,8%. În regiunea de Nord este invers, ponderea forței de muncă fiind mai mică (27%) în comparație cu ponderea numărului populației (30,6%) în total populație a țării.

- Rata de activitate generală a populației de 15 ani și peste a constituit 41,6%, fiind în descreștere. Și la bărbați, față de femei, înregistrează valori mai mari atât pe țară, cât și în toate regiunile, diferențele oscilând în anul 2010 de la 3,5 în regiunea de Nord până la 15,9 p.p. în mun. Chișinău.
- Populația ocupată este în descreștere treptată față de anii precedenți în toate regiunile, atât în rândul bărbaților, cât și al femeilor. Reducerea s-a produs în principal în mediul rural (-13,4 p.p.) în comparație cu cel urban (-2 p.p.). Inclusiv top pe regiuni: -18 p.p. în regiunea Nord, -10 p.p. în Centru, -3 p.p. în regiunea Sud.
- Rata de ocupare este și ea mai înaltă la bărbați (40,9%) în comparație cu femeile (36,4%), în toate regiunile țării, diferențele situându-se între 2,2 p.p. în zona Sud până la 12 p.p. în mun. Chișinău. Totodată, valorile acestui indicator pentru mun. Chișinău depășesc semnificativ media pe țară și pe cele înregistrate în restul regiunilor: rata de ocupare la femei în mun. Chișinău este de 42% și la bărbați, respectiv 54%.
- Ratele de ocupare pe sexe și grupe de vârstă denotă un trend general de scădere, cu mici devieri de la regula generală. Severitatea situației se manifestă pe regiuni în următoarea ordine: Nord, Centru, Sud, mun. Chișinău. În regiunea Nord, rata de ocupare scade la ambele genuri, cu excepția grupei de vârstă 15-24 ani. În Centru, scade la femei și bărbați la toate grupele de vârstă. În regiunea Sud tendința este similară, dar crește ușor la femeile între 15-24 ani și mai în vârstă de 55 ani. În mun. Chișinău, rata de ocupare scade la ambele genuri la grupele de vârstă 25-54 ani și 55 și peste, și crește la grupa tânără - mai pronunțat la femei și ușor la bărbați.
- Nivelul de instruire al femeilor ocupate este mai ridicat, predominând cele cu studii superioare (25,5%), urmate de studii liceale și medii generale (22,2%), apoi cu studii medii de specialitate (20,2%). Cele mai multe femei cu studii superioare sunt în mun. Chișinău - 45% (în alte regiuni - 15-20%). În Nord predomină femeile cu studii medii de specialitate și cele cu studii liceale și medii de cultură generală (câte 23%). În Centru - femeile cu studii liceale și medii de cultură generală (27,8%), iar în zona Sud - cele cu studii medii de specialitate (23%). Cei mai mulți bărbați ocupați au studii secundare profesionale (32%), urmați de cei cu studii superioare (20,5%) și cei cu studii liceale și medii generale (19,2%). Ca și în cazul femeilor, în mun. Chișinău sunt cei mai mulți bărbați cu studii superioare (37,5%). În celelalte regiuni cota parte principală revine bărbaților cu studii secundar profesionale (între 34 și 37 procente).
- Structura populației ocupate pe sectoare economice și sexe, relevă faptul, că în toate regiunile țării în totalul ocupării feminine predomină serviciile. Ponderea serviciilor în total ocupare masculină predomină doar în mun. Chișinău. În restul regiunilor cota parte principală în ocuparea bărbaților o dețin activitățile agricole. Femeile-salariate predomină în sănătate și asistență socială (80%), în învățământ (74%), hoteluri și restaurante (71%), activități financiare (68%). Totodată, bărbații predomină în construcții (86%), transporturi și comunicații (66%), administrație publică (59%).
- În ocuparea după forme de proprietate, atât în rândul femeilor, cât și în rândul bărbaților predomină forma de proprietate privată. Astfel, forma de proprietate privată, în funcție de regiune a țării, cuprinde 76-81% din ocuparea masculină (top regiuni: Centru, Nord,

Sud, mun.Chișinău) și 60-66% din ocuparea feminină (top regiuni: Chișinău, Centru, Nord, Sud).

- Majoritatea populației ocupate lucrează la întreprinderile *sectorului formal* (patru din cinci femei și trei din patru bărbați) și are un loc de muncă formal (72% la femei și 66% la bărbați). În toate regiunile țării, ponderea femeilor în *ocuparea formală* înregistrează valori mai mari în comparație cu bărbații.
- Printre femei predomină munca salariată (de la 67% în zona Centru la 95% în mun. Chișinău). În rândul bărbaților, activitățile salariate constituie de la 55% în Centru la 86% în mun.Chișinău. Totuși, femeile câștigă în medie cu un sfert (24%) mai puțin față de bărbați (76,1% din salariul mediu al bărbaților). Asemenea discrepanțe salariale se înregistrează în toate municipiile și raioanele țării. Singura excepție este raionul Nisporeni din regiunea Centru, unde salariul mediu lunar la femei în anul 2010 a constituit 106,3% în raport cu cel înregistrat la bărbați.
- Rata șomajului la nivel de țară a înregistrat nivelul de 7,4%. Șomajul afectează într-o proporție mai mare bărbații și persoanele din mediul urban în toate regiunile țării. Topul după incidența șomajului se prezintă astfel: mun.Chișinău, Centru, Sud, Nord. Deosebit de alarmant este că rata șomajului la tineri (15-24 ani) depășește media pe țară la ambele genuri. În mun. Chișinău - de două ori. În regiunile Nord și Sud, respectiv, la femei depășește de trei ori, iar la bărbați - de două ori. În regiunea Centru rata șomajului la tineri este de patru ori mai mare decât la adulți în rândul femeilor și de trei ori printre bărbați. În rândul femeilor-șomere cea mai mare cotă o dețin cele cu studii superioare (26,5%). Printre bărbații-șomeri cei mai mulți au studii secundar profesionale (26,9%).

Situația ocupațională este alarmantă în toate regiunile, în următoarea ordine: regiunea Nord, după care urmează Centru, Sud, mun.Chișinău. Incidența șomajului, din contra, e cea mai mare în mun.Chișinău și cea mai mică în Nord. Am încercat să conturăm profilul comparativ al femeilor și bărbaților. În medie, o femeie pe piața muncii din Republica Moldova, are nivel mai înalt de studii (majoritatea - superioare), este ocupată preponderent în sectorul servicii, este salariată, preferă agenții cu proprietate privată din sectorul formal. La bărbați predomină studii secundare profesionale și ocupația în sectorul agricol, ei preferă de asemenea munca salariată și agenții privați din sectorul formal.

ANTREPRENORIATUL

Analiza activității antreprenoriale este importantă, deoarece la el participă cea mai activă parte a populației, iar implicarea femeilor în afaceri presupune, de regulă, un efort suplimentar considerabil. Astfel de studii, la nivel regional, permit a evidenția care sunt problemele dezvoltării businessului autohton în anumite zone și a încerca soluționarea lor prin politici concret orientate.

- În ansamblu pe țară, cât și în profil regional, persistă întreprinderile cu un personal de până la 9 persoane, adică trei din patru întreprinderi sunt clasificate ca „micro”. În zona Centru și Sud, acest raport este în favoarea întreprinderilor mici, cu până la 49 angajați. Ponderile întreprinderilor mijlocii (50-249 de persoane) și mari (250 de persoane sau mai mult) sunt cele mici, 3,4% și, respectiv, 2,3%.

- Numărul persoanelor care activează în întreprinderile mici și mijlocii a constituit 309,4 mii persoane, deținând 58,8% din numărul total de angajați ai întreprinderilor.
- Veniturile din vânzări ale întreprinderilor mici și mijlocii în această perioadă au însumat 65263,2 mil. lei sau 36,8% din veniturile din vânzări în total pe economie, cu tendință de creștere.
- Ponderea femeilor întreprinzători în Moldova (27,5%) este comparabilă cu indicatorul similar din alte țări: în UE, femeile în medie constituie 30% din antreprenori.
- Nu au existat diferențe semnificative între femei și bărbați în aspect regional. Diferența dintre cea mai mare pondere a femeilor de afaceri în zona Nord și cea mai mică în zona Centru constituie mai puțin de 3 puncte procentuale.
- Antreprenorii cu cea mai tânără vârstă sunt concentrați în mun. Chișinău (15-34 ani) și lideri în această grupă sunt femeile. Cel mai scăzut grad de reprezentare a tinerilor în mediul de afaceri este în zona Nord și Sud, unde un grad sporit de activitate îl au femeile și bărbații trecuți de 55 ani.
- În sectoarele comerț cu ridicata și cu amănuntul, hoteluri și restaurante preferă să activeze majoritatea întreprinzătorilor ambelor sexe din toate regiunile, dar totuși persistă mai mult femeile. În sectorul agricol este slab dezvoltat spiritul antreprenorial. Întreprinderile agricole, în toate regiunile, sunt conduse în cea mai mare parte de către bărbați.
- În domeniul activității tranzacții imobiliare, închirieri, o pondere relativ mare pentru ambele sexe, care depășește considerabil valoarea medie pe țară, o dețin femeile și bărbații din mun. Chișinău. Ponderea întreprinderilor cu principalul gen de activitate industrie este mai mare în regiunea Centru și UTA Găgăuzia, bărbații fiind majoritari în calitate de întreprinzători.
- În toate regiunile (cu excepția mun. Chișinău) femeile relativ mai des au creat întreprinderi prin metoda mai dificilă – inițiind o afacere nouă. Tot femeile, relativ mai rar decât bărbații, au avut posibilitate să creeze întreprinderi prin privatizare în regiunile Sud și Centru. În toate regiunile cota femeilor care au creat întreprinderi prin comasarea a câteva unități economice este relativ mai joasă decât cota bărbaților.
- Principala sursă de capital inițial la crearea afacerii sunt economiile proprii ale întreprinzătorilor - cca $\frac{3}{4}$ din toate resursele financiare. O altă sursă importantă sunt mijloacele financiare împrumutate (circa 17%), majoritatea - de la rude sau prieteni (12%) și doar 5% - au fost credite bancare. Cota investițiilor străine a constituit 5,3%. Subvențiile de stat dețin o cotă minimă în sursele de finanțare la etapa de inițiere a businessului – mai puțin de 1% din capitalul inițial.
- Au fost identificate unele deosebiri în sursele de capital inițial pe regiuni de dezvoltare. Cota investițiilor străine ce revine mun. Chișinău este considerabil mai mare – 82,3%. În regiunile Centru și Nord relativ mai mare este cota creditelor bancare (23-29%) și a subvențiilor de stat (22%).

- Majoritatea întreprinderilor din toate regiunile (74,4% conduse de bărbați și 73,5% - de femei) s-au confruntat cu dificultăți în activitate, mai des în regiunea Sud (79,3%) și UTA Găgăuzia – 77,5%.
- Topul restricțiilor în organizarea afacerii: insuficiența surselor de finanțare, inclusiv accesul limitat la credite (86%); politica fiscală nefavorabilă (20%); lipsa cadrelor calificate (12%); lipsa tehnologiilor avansate (6,0%). Analiza pe regiuni de dezvoltare a arătat că în capitală întreprinzătorii au menționat relativ mai rar existența unor sau altor probleme.
- Există și dificultăți legate de procesul de desfacere a mărfurilor și prestare a serviciilor: majoritatea întreprinzătorilor (73%), fără deosebiri de sexe, au menționat acest fapt. Relativ mai dificil comercializează producția întreprinderile din UTA Găgăuzia (79%). Întreprinzătorii din mun. Chișinău s-au confruntat cu această problemă relativ mai rar. Printre principalele cauze care au condiționat dificultăților de vânzare, cei mai mulți antreprenori au indicat penuria mijloacelor financiare la clienți (56%) și numărul mare de producători omogeni pe piață (46%), deficiențe de promovare a întreprinderii (9%), etc.

Din punct de vedere al activității femeilor în afaceri, topul regiunilor se prezintă astfel: Nord, mun.Chișinău, Sud, UTA Găgăuzia, Centru. În mun.Chișinău sunt și cei mai tineri reprezentanți ai businessului. Tot aici se rezolvă mai ușor problemele de comercializare a producției. Cea mai mare barieră în inițierea afacerii, în toate regiunile și la ambele genuri, este penuria surselor financiare.

NIVELUL DE TRAI

Caracteristicile socio-demografice, statutul ocupațional și social al membrilor gospodăriilor reprezintă factori majori care determină nivelul lor de bunăstare.

- Practic fiecare a doua gospodărie este formată din una sau două persoane, iar în ultimii ani ponderea acestor gospodării este în continuă creștere. Gospodăriile numeroase sunt amplasate preponderent în regiunea Sud, iar cele mai mici se regăsesc în regiunea Nord.
- Fiecare a patra persoană nu dispune nici de o sursă sigură de venit, fiind astfel la întreținerea altor membri din gospodărie. Salariul și pensiile sunt sursele de bază pentru o bună parte din populația țării. Femeile sunt mai dependente de plățile sociale decât bărbații. Fiecare a cincina femeie are drept sursă de bază pensiile, iar în cazul bărbaților această sursă de venit este indicată de către circa 17%.
- În Republica Moldova există un anumit decalaj în dezvoltarea socio-economică a regiunilor, inclusiv nivelul de dezvoltare al infrastructurii acestora. Dat fiind că marea majoritate a locuințelor din mun. Chișinău reprezintă apartamente la bloc, care în mod tradițional sunt conectate la principalele utilități, respectiv condițiile de trai sunt mult mai bune decât în celelalte regiuni ale țării.
- Nivelul de dotare al locuințelor cu bunuri de folosință durabilă la fel diferă în aspect regional. În general, în ultimii ani gospodăriile și-au îmbunătățit nivelul de dotare cu televizoare, frigidere, mașină de spălat rufe, calculator, etc.

- Se atestă o creștere și a nivelului de penetrare al telefoniei fixe și mobile. Cea mai mare acoperire cu telefonie fixă este în mun. Chișinău (95,9%), iar cel mai mic nivel de penetrare al telefoniei fixe este în regiunea Centru. În același timp, în mun. Chișinău două treimi din gospodăriile dispun de telefonie mobilă, sau de 2 ori mai mult decât gospodăriile din celelalte regiuni ale țării.
- Principala sursă de venit a gospodăriilor este activitatea salarială, care contribuie la formarea veniturilor în proporție de 40 la sută, după care urmează prestațiile sociale, activitatea individuală pe cont propriu. Cel mai mult, de veniturile din activitățile salariale, este dependentă populația din mun. Chișinău, iar cea mai vulnerabilă în acest sens este populația din Nord. În general, indiferent de regiune, aportul prestațiilor sociale la formarea veniturilor populației este în creștere în ultimii ani, ceea ce denotă o mai mare dependență a populației de sistemul de prestații sociale, în special cel de asigurări sociale.
- Transferurile din afara țării sunt o sursă importantă de venit pentru populația țării. În medie, acestea constituie 16,8% din veniturile curente ale gospodăriilor. Cel mai mult este dependentă de aceste transferuri populația din regiunea de Sud, unde, de fapt se înregistrează și cea mai mare pondere a persoanelor plecate peste hotare.
- Disparitățile existente în dezvoltarea socio-economică a regiunilor sunt reflectate și de către nivelul sărăciei. Sărăcia cel mai mult afectează populația din regiunea Centru a țării, unde rata sărăciei este de circa 30%, după care urmează populația din Sud, cu un nivel al sărăciei de 28%.

Conform aspectului monetar privind nivelul de trai al populației, cel mai înalt nivel al veniturilor și cheltuielilor, a fost înregistrat în mun. Chișinău, iar cel mai mic – la Nord. După înzestrarea gospodăriilor cu principalele comodități, topul regiunilor se prezintă astfel: mun. Chișinău, Sud, Nord și Centru.

ÎNVĂȚĂMÎNTUL

Accesul populației la servicii educaționale de calitate reprezintă un drept fundamental al omului și un bun public, care-i permite individului pe viitor să se realizeze ca personalitate, inclusiv profesional, asigurându-și un loc decent în societate.

- În ultimii ani situația privind accesul copiilor la învățământul preșcolar s-a îmbunătățit considerabil atât la nivel de țară, dar și în regiuni. Remarcăm o creștere a ratei brute de cuprindere în învățământul preșcolar, de la 70,1% în anul 2006 până la 77,1% în anul 2010. Tradițional, gradul de cuprindere cu educația preșcolară este mai mare în mediul urban, 94,5% față de 67,1% în mediul rural.
- Cele mai aglomerate sunt grădinițele din mun. Chișinău și UTA Găgăuzia, fiind utilizate la capacitatea maximă. Totodată, cea mai mică rată de utilizare a locurilor din instituțiile preșcolare este în regiunea Sud, unde la 100 locuri revin doar 65 copii, unul din motive fiind scăderea populației de vîrstă preșcolară în regiunea dată cu 4,4%.
- Sistemul național de educație parcurge o perioadă de reformare și restructurare. Rețeaua școlară existentă este supradimensionată și, în contextul involuției demografice, apare

necesitatea corelării cu numărul existent de copii. În rezultatul optimizării rețelei instituțiilor de învățământ primar și secundar general numărul acestor instituții în ultimii 5 ani s-a redus cu 57 unități. Paralel, s-au produs schimbări și în structura instituțiilor de învățământ primar și secundar general pe tipuri: au apărut mai multe licee, dar s-a redus numărul școlilor primare și a școlilor medii de cultură generală.

- Se atestă o schimbare pozitivă privind nivelul de asigurare al instituțiilor de învățământ primar și secundar general cu calculatoare. La un calculator în medie revin 21 elevi, în mun. Chișinău și UTA Găgăuzia 24 elevi per calculator, iar în regiunile Nord, Centru, Sud - 20 elevi per calculator.
- Unul din indicatorii calității serviciilor educaționale este mărimea medie a unei clase. În anul de studii 2010/11, în medie o clasă este formată din 19 elevi, cele mai aglomerate sunt clasele din mun. Chișinău (23 elevi/clasă) și UTA Găgăuzia (22 elevi/clasă), iar în celelalte regiuni mărimea medie a clasei nu depășește 18 elevi/clasă.
- După absolvirea învățământului gimnazial copiii au posibilitatea să-și continue studiile la liceu sau să se orienteze spre învățământului secundar profesional și mediu de specialitate. Distribuția teritorială a instituțiilor ce oferă pregătire profesională relevă faptul că majoritatea raioanelor au cel puțin o instituție abilitată în instruirea profesională a populației. Cel mai bine este dezvoltată rețeaua unităților de învățământ secundar profesional în regiunea Nord. În cazul colegiilor se atestă o supradimensionare a mun. Chișinău și a regiunii Nord față de celelalte regiuni.
- Odată cu creșterea nivelului educațional pe care îl oferă instituția, crește și nivelul de concentrare a acestor instituții în mun. Chișinău și Bălți. Din total instituții din învățământul superior, 80 la sută sunt amplasate în mun. Chișinău.
- Învățământul secundar profesional este nivelul educațional solicitat preponderent de către băieți, iar studiile medii de specialitate sunt solicitate mai mult de fete. O explicație ar fi că băieții optează pentru studii de o durată mai scurtă, pentru ca eventual mai repede să se integreze pe piața muncii. La studiile superioare de asemenea sunt solicitate preponderent de fete. Unul din factorii care determină o mai mare participare a fetelor la învățământul superior, ar putea fi faptul că mai multe fete optează pentru învățământul liceal și mediu de specialitate, nivele care oferă posibilitatea de a continua studiile în instituțiile de învățământ superior.
- Ierarhia profesiilor/meseriilor în aspect regional este determinată de profilul instituțiilor amplasate în regiunile respective. Totuși, unele profesii/meserii precum lăcătuș, bucătar, tencuitor, cusător, etc. sunt disponibile în toate regiunile țării. În cazul colegiilor, în toate regiunile se pregătesc specialiști pentru așa ramuri ale economiei, precum pedagogie, economie, asistență socială și muzică. Cu excepția UTA Găgăuzia, în celelalte regiuni este posibilă obținerea studiilor medii de specialitate și în domeniul medicinei.
- Învățământul secundar profesional este solicitat mai mult de către băieți dat fiind ofertei de formare profesională specifică acestui nivel, preponderent profilului tehnic, preferat, în special de către băieți. Totodată, și în cazul învățământului mediu de specialitate și a celui superior se constată, la fel, o anumită polarizare, în funcție de criteriul gen: în

Învățământul mediu de specialitate fetele se orientează spre așa profiluri ca, pedagogie, medicină, asistență socială, servicii și design; iar în cazul învățământului superior cele mai „feminizate” domenii sunt tehnologie chimică și biotehnologii, asistență socială, științe ale educației, științe sociale, științe ale comunicării, științe umanistice, sănătate.

În asigurarea populației cu servicii educaționale, se atestă o repartitie relativ uniformă în profil regional. Excepție este învățământul mediu de specialitate și superior, care din motive obiective este amplasat în municipiile țării. Totodată, o problemă serioasă rămâne feminizarea sectorului educațional privind aspectul asigurării cu cadre.

SĂNĂTATE

Sănătatea populației reprezintă un ansamblu de indicatori complecși care, într-o măsură indirectă, denotă o finalitate a eficienței politicilor economice și sociale, promovate într-o economie națională.

- În Republica Moldova, asigurarea sistemului de sănătate cu personal medical se confruntă cu aceleași dificultăți caracteristice pentru majoritatea țărilor din CSI și din vestul Europei. În special, distribuția teritorială neuniformă a personalului medical, insuficiența cadrelor medicale în mediul rural și surplusul acestora în mediul urban, angajarea sectorială asimetrică, ce presupune un raport inechitabil între medicina primară, spitalicească și preventivă.
- În medie la 10 mii populație revin circa 35 medici, inclusiv 5,3 medici de familie. Cele mai dezavantajate sunt regiunile Centru și Sud, unde la 10 mii locuitori revin nu mai mult de 15 medici, iar mun. Chișinău este regiunea cu cel mai înalt nivel de asigurare a populației cu medici.
- Sănătatea ca sector al pieței muncii este puternic feminizat. Din numărul total de medici, femeile constituie 57,2%. În unele raioane ponderea femeilor-medici depășește 60 la sută, iar în cazul mun. Chișinău femeile reprezintă 75% din total medici.
- Republica Moldova rămîne a fi un focar de răspîndire a tuberculozei. În anul 2010, au fost înregistrate 3109 cazuri noi de tuberculoză activă sau 87,3 cazuri la 100 mii populație. Cea mai afectată de această maladie este populația din regiunea Centru.
- Deosebit de actuală este problema necesității depistării precoce a maladiilor oncologice. Incidența prin tumori maligne constituie 220,5 cazuri la 100 mii populație. Bărbații cel mai frecvent suferă de cancerul pulmonar, determinat în principal de prevalența fumatului în rîndul bărbaților, iar femeile de cancerul glandelor mamare, a colului uterin, dar și a colonului.
- În ultimii ani, numărul persoanelor afectate de alcoolism cronic s-a stabilizat. Alcoolismul este o boală specifică mai degrabă bărbaților, în cazul cărora incidența în anul 2010 a fost de 2311 cazuri la 100 mii bărbați, fiind de șase ori mai mare comparativ cu cea în rîndul femeilor (393 cazuri). Regiunea Sud se remarcă cu cel mai înalt nivel de prevalență prin alcoolism și psihoză cronică.

- Infecțiile cu transmitere sexuală constituie o problemă majoră de sănătate publică, acestea fiind totodată principalele boli care afectează viața reproductivă în țările în curs de dezvoltare, și Republica Moldova nu este o excepție în acest sens. Dacă ne referim la anumite infecții, atunci constatăm că la 100 mii persoane au revenit în medie 70 cazuri de sifilis, 36 cazuri de gonoree și 397,1 cazuri de trihomoniază.
- Pe parcursul anilor 2006-2010 în mun. Chișinău și regiunea Nord a fost înregistrată cea mai mare incidență de tumori maligne unde la 100 mii populație revin respectiv 234,2 și 230,3 cazuri, regiunea Centru e cea mai afectată de tuberculoză, la 100 mii populație revin 105,8 cazuri noi de această maladie, regiunea Sud se remarcă cu cel mai înalt nivel de prevalență prin alcoolism și psihoză cronică, unde la 100 mii populație revin în medie 1582,4 persoane, cele mai multe cazuri de boli infecțioase transmise pe cale sexuală raportate la populație sunt înregistrate în UTA Găgăuzia – 731,3 cazuri la 100 mii populație,
- Anual gradul de invaliditate este stabilit pentru circa 13 mii persoane în vârstă de 16 ani și peste, iar în medie la 100 mii populație revin 372,8 persoane recunoscute drept invalizi pentru prima dată. Incidența primară a invalidității este cu mult mai mare în cazul bărbaților. În aspect regional, cea mai mare rată a incidenței primare a invalidității este înregistrată în regiunea UTA Găgăuzia, unde la 100 mii populație revin 532,1 persoane cu invaliditate primară.

În profil regional, topul regiunilor privind asigurarea cu medici, este următorul: mun. Chișinău, Nord, UTA Găgăuzia, Centru, Sud. Dacă ne referim la anumite morbidități atunci constatăm că în mun. Chișinău și regiunea Nord sunt înregistrate cele mai multe cazuri de tumori maligne, iar regiunea Centru e cea mai afectată de tuberculoză. Conform incidenței cumulate a unor astfel de vicii sociale ca alcoolismul și infecțiile sexual transmisibile, o situație mai alarmantă este în UTA Găgăuzia și relativ mai bună – în mun. Chișinău. Menționăm că nivelul morbidității în profil regional este determinat de existența serviciilor respective de sănătate, dar și de nivelul de adresare a populației după servicii medicale.

PROTECȚIA SOCIALĂ

Protecția socială a populației reprezintă un criteriu important al gradului de securitate pe care îl are o persoană în cazul când, din motive obiective, nu-și poate asigura surse pentru existență. Asigurarea unui nivel decent de venituri, pentru a asigura un nivel decent de trai, trebuie să fie un obiectiv major și totodată de la sine înțeles al politicii sociale.

- În medie pe țară, la o persoană în vârstă aptă de muncă revin 5,3 pensionari pentru limita de vârstă, iar raportul dintre pensionari și persoane ocupate s-a redus de la 1:2,0 în anul 2006 pînă la 1:1,8 în 2010. Acest fapt condiționează creșterea presiunii economice asupra populației ocupate în economie.
- Specificul economiei naționale axate pe sectorul agricol, în special în mediul rural, se reflectă și asupra structurii pensionarilor după limita de vârstă, astfel încît 46 la sută din pensionari au activat în sectorul agricol, iar 54 la sută în sectorul non-agricol. Cu excepția

mun. Chișinău, în toate regiunile țării în structura pensionarilor pentru limita de vîrstă prevalează persoanele care au activat în sectorul agricol.

- La momentul stabilirii dreptului la pensie pentru limita de vîrstă, fiecare a treia persoană era angajată în cîmpul muncii. Bărbații în proporție de 45,3% continuă să muncească, iar femeile angajate constituie 28,5% din total femei cărora li s-a stabilit dreptul la pensie în anul 2010.
- Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă este în continuă creștere și în anul 2010 a constituit 836,6 lei, fiind dublă față de anul 2006. Bărbații dispun în medie de o pensie mai mare cu 18% comparativ cu femeile, dat fiind diferențelor existente în salariul mediu al bărbaților și femeilor. Diferențele regionale se mențin și în cazul pensiei, în favoarea mun. Chișinău, unde mărimea medie a pensiei este cu cel puțin 30% mai mare comparativ cu celelalte regiuni ale țării.
- Pensia pentru limita de vîrstă diferă și în funcție de sectorul, unde a activat persoana pînă la momentul stabilirii pensiei. Astfel, mărimea medie a pensiei în cazul pensionarilor din sectorul agricol este cu 20% mai mică decît pensia celor din sectorul non-agricol.
- Rata medie de înlocuire a venitului în anul 2010 a constituit 28,1%. La prima vedere mai favorizate sunt femeile, cu o rată de înlocuire de 30% față de 27,3% în cazul bărbaților. Situația dată este condiționată de faptul că femeile dispun de un salariu mai mic decît bărbații, dar și diferențele salariale sunt mai accentuate comparativ cu diferențele în mărimea medie a pensiei pentru bărbați și femei.
- În medie la 100 persoane în vîrstă aptă de muncă revin 5,9 pensionari de invaliditate. Cei mai mulți beneficiari de pensii de invaliditate sunt concentrați în UTA Găgăuzia, unde la 100 persoane în vîrstă aptă de muncă revin 8 pensionari din această categorie.

Din punct de vedere regional, topul regiunilor conform mărimii pensiei lunare se prezintă astfel: mun. Chișinău, Nord, UTA Găgăuzia, Sud, Centru. La un astfel de grad al asigurării cu pensie contribuie și faptul că exact în ordine inversă este repartizată ponderea pensionarilor care beneficiază de pensii cu cuantum minimun.

INFRAȚIONALITATEA

Situația criminogenă este determinată nu numai de factorii de ordin socio-economic, dar și de eficiența activității organelor de poliție, reflectată prin nivelul de descoperire al crimelor, eventual și o mai bună evidență și raportare a crimelor.

- Pe parcursul ultimilor ani se remarcă o tendință de creștere a infracțiunilor înregistrate, de la 24,8 mii cazuri în 2006 pînă la 33,4 mii cazuri în 2010. Ca și în cazul altor țări, cele mai multe crime sunt comise în urbe și mai cu seamă în capitala țării. Republica Moldova nu este o excepție în acest sens, anual fiind înregistrate peste 1000 de crime la 100 mii locuitori din mun. Chișinău. Cu un nivel înalt al infraționalității se confruntă și populația din regiunea Nord (756 cazuri la 100 mii locuitori) și UTA Găgăuzia (765,5 crime la 100 mii locuitori). Cel mai scăzut nivel al criminalității este înregistrat în regiunea Centru (643 crime la 100 mii locuitori) și Sud (691 infracțiuni la 100 mii locuitori).

- Fenomenul de infraționalitate este dominat de bărbați, femeile constituind o pondere mică în rîndurile persoanelor ce au comis infracțiuni (10,6%). De regulă, bărbații încep să comită delinvențe la o vîrstă mai tînră decît femeile.
- După tipul infracțiunilor săvîrșite, constatăm că femeile sunt mai des implicate în comiterea furturilor și a crimelor legate de droguri. În topul localităților cu un nivel înalt al furturilor săvîrșite de către femei este mun. Bălți (57 persoane la 100 mii femei) și mun. Chișinău (54 persoane la 100 mii femei).
- Delinvența juvenilă este în scădere în ultimii ani. Tot mai puțini minori sunt implicați în săvîrșirea crimelor. Comparativ cu anul 2006 ponderea infracțiunilor comise de minori în total infracțiuni s-a redus de două ori, acestea constituind 4,1% în anul 2010. Ierarhia crimelor săvîrșite de către minori diferă în funcție de vîrsta minorilor. Minorii în vîrstă de 14-15 ani sunt implicați mai mult în comiterea furturilor, iar cei în vîrstă de 16-17 ani săvîrșesc mai multe acte de tîlhărie.

Din punct de vedere al infraționalității, respectiv după gradul de siguranță a persoanei, cea mai sigură este regiunea Centru, după care urmează Sudul, UTA Găgăuzia și Nord, iar cel mai criminogen mediu este în mun. Chișinău.

VIOLENȚA FAȚĂ DE FEMEI

Disparitățile regionale în dezvoltarea socio-economică determină nu numai anumite decalaje în nivelul de bunăstare al populației, dar formează și anumite modele de comportament în relațiile dintre femei și bărbați.

- În medie, 6 din 10 femei s-au confruntat, de la vîrsta de 15 ani, cel puțin cu o formă de violență din partea soțului/partenerului curent sau cel mai recent.
- Fenomenul violenței față de femei în familie este mai răspândit în regiunea Centru, unde circa 73% din femei au suferit cel puțin o dată de o formă a violenței pe parcursul vieții, cea mai mică incidență a violenței fiind caracteristică pentru mun. Chișinău (58,4%).
- Cazurile de violență psihologică au fost raportate de circa 60 la sută din femei. Cele mai afectate de asemenea sunt femeile din zona Centru (67,6%), pe cînd femeile din celelalte sunt expuse acestei forme de violență în proporție de 55%-57%.
- Violență fizică din partea soțului/partenerului a fost raportată de circa 40% dintre femei, iar probabilitatea survenii acțiunilor fizice violente la fel este mai mare pentru femeile din zona Centru. Formele de violență fizică la care recur soții/partenerii variază de la o singură palmuire pînă la aplicarea armelor și sugrumarea femeii. În medie, fiecare a treia femeie a fost cel puțin o dată palmuită pe parcursul vieții, fiecare a patra a fost împinsă sau bruscată, iar fiecare a cincia lovită cu pumnul sau cu altceva care a provocat dureri.
- În cazul violenței sexuale circa 19% dintre femei au fost cel puțin o dată victime ale violenței sexuale din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții. Spre deosebire de celelalte tipuri ale violenței, cea mai mare prevalență este înregistrată în mun. Chișinău (23,5%). O explicație ar fi faptul, că femeile percep diferit acțiunile sexuale abuzive din

partea soțului/partenerului și din acest motiv în unele cazuri acestea pot fi considerate drept „obligații de căsătorie”, dar nu acțiuni de violență. Un alt motiv ar putea fi faptul că femeile din celelalte regiuni ale țării au fost mai reticente în raportarea cazurilor de violență sexuală.

Violența este un aspect pe cât de important, pe atât și de alarmant pentru societate, în special pentru faptul că este greu de depistat, dar are o incidență nu doar fizică, dar și efecte psihologice destructive, precum și un înalt grad de „demonstrare”, deoarece un comportament vicios devine transmisibil la generațiile ce urmează. În profil regional, cel mai scăzut nivel al violenței înregistrate față de femei este în mun. Chișinău, apoi urmează Nord și Sud, iar cea mai înaltă incidență a acestui flagel social se manifestă în regiunea Centru.

Analiza efectuată a permis a contura nu doar situația reală a repartiției rolurilor în societate între femei și bărbați în Republica Moldova, dar a arătat și unele probleme existente și care se cer soluționate, inclusiv prin prisma necesității asigurării echității reale de gen și a oportunităților egale pentru toți actorii implicați.

FEMEI ȘI BĂRBAȚI
ÎN REPUBLICA MOLDOVA
Analiză în aspect
teritorial

CAPITOLUL

ORGANIZAREA ADMINISTRATIV- TERITORIALĂ ȘI AUTORITĂȚILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE ȘI LOCALE

Acest capitol conține informații privind diviziunea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, precum și rezultatele alegerilor locale din 2011. Informațiile furnizate se referă la numărul de femei și bărbați pe nivele ierarhice, dezagregate pe unități administrativ-teritoriale.

Datele sunt grupate conform Clasificatorului unităților administrativ-teritoriale al Republicii Moldova (CUATM).

Clasificatorul unităților administrativ-teritoriale este elaborat în conformitate cu Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova Nr. 764-XV din 27 decembrie 2001, Legile pentru modificarea și completarea Legii Nr.764-XV din 27 decembrie 2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova Nr.37-XV din 14 februarie 2003 și Nr.124-XV din 18 martie 2003, Legea privind administrația publică locală Nr. 123-XV din 18 martie 2003.

Precizări metodologice și sursa datelor

• Definiții

Satul este o unitate administrativ-teritorială care cuprinde populația rurală unită prin teritoriu, condiții geografice, relații economice, social-culturale, tradiții și obiceiuri.

Două sau mai multe sate se pot uni, formînd o singură unitate administrativ-teritorială numită **comună**.

Satul în care își are sediul consiliul sătesc (comunal) este numit **sat-reședință**. Comuna poartă denumirea satului-reședință.

Orașul este o unitate administrativ-teritorială mai dezvoltată decît satul din punct de vedere economic și social-cultural, cu structuri edilitar-gospodărești, industriale și comerciale corespunzătoare, a cărei populație, în mare parte, este încadrată în industrie, în sfera deservirii publice și în diferite domenii de activitate intelectuală, în viața culturală și politică.

Municipiul este o localitate de tip urban cu un rol deosebit în viața economică, social-culturală, științifică, politică și administrativă a țării, cu importante structuri industriale, comerciale și instituții din domeniul învățămîntului, ocrotirii sănătății și culturii.

Statutul de municipiu este atribuit conform legislației în vigoare orașelor Chișinău, Bălți, Bender, Comrat, Tiraspol.

Raionul este o unitate administrativ-teritorială alcătuită din sate (comune) și orașe, unite prin teritoriu, relații economice și social-culturale.

Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, în interesul întregii populații, problemele cu caracter politic, economic și cultural.

Principiile de bază ale administrării publice locale – administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit. Autonomia privește atît o rganizarea și funcționarea administrației publice locale, cît și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă.

Autoritățile satești și orășenești – autoritățile administrației publice, prin care se exercită autonomia locală în sate și în orașe, sînt consiliile locale alese și primarii aleși. Consiliile locale și primarii activează, în condițiile legii, ca autorități administrative autonome și rezolvă chestiunile publice din sate și orașe. Consiliul raional coordonează activitatea consiliilor satești și orășenești în vederea realizării serviciilor publice de interes raional.

Organe electorale - organe care organizează desfășurarea alegerilor Parlamentului, în autoritățile administrației publice locale, precum și desfășurarea referendumurilor.

● Sursa de date

Organizarea administrativ-teritorială – Biroul Național de Statistică.

Rezultatele alegerilor locale – Consiliile raionale.

Organizarea administrativ-teritorială

Conform Constituției Republicii Moldova teritoriul țării este organizat, sub aspect administrativ, în sate, orașe, raioane și unitatea teritorială autonomă Găgăuzia. În condițiile legii, unele orașe pot fi declarate municipii.

Statutul special de autonomie al localităților din stînga Nistrului și al unor localități din sudul țării se stabilește prin legi organice.

Organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova se efectuează în două niveluri: satele (comunele) și orașele (municipiile) constituie nivelul întâi, raioanele constituie nivelul al doilea.

Organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, la 1 ianuarie 2012, este formată din 1681 localități, din care: 5 municipii, 60 orașe, 40 de localități din componența orașelor (municipiilor), 917 sate (comune) și 659 localități din componența comunelor (vezi tab.1.1).

De la proclamarea independenței și până acum, organizarea administrativă a teritoriului țării a suferit diverse modificări, dar în prezent Republica Moldova este structurată în 32 raioane, 1 unitate teritorială autonomă și 1 unitate administrativ-teritorială din stînga Nistrului.

În urma adoptării Legii privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, în anul 2006 au fost definite 6 regiuni de dezvoltare (Nord, Centru, Sud, UTA Găgăuzia, municipiul Chișinău și Transnistria).

Autoritățile administrației publice centrale și locale

Guvernul, ministerele, consiliile locale, primarii diferitelor localități, etc. sunt organe de stat competente să ia măsuri și să emită dispoziții cu caracter obligatoriu; ele sunt autorități ale administrației publice, însă diferă prin competența teritorială care poate fi extinsă pe întreg teritoriul național sau pe teritoriul unității administrative, unde au fost alese.

Boxa 1.1. Forul reprezentativ al puterii centrale

	2008				2011			
	persoane		în % față de total		persoane		în % față de total	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Președintele Statului	-	1	-	100,0	-	1	-	100,0
Consilieri prezidențiali	2	7	22,2	77,8	2	7	22,2	77,8
Președinte al Parlamentului	-	1	-	100,0	-	1	-	100,0
Deputați	22	79	21,8	78,2	20	81	19,8	80,2
Prim-ministru	1	-	100,0	-	-	1	-	100,0
Vice prim-ministru	-	2	-	100,0	-	4	-	100,0
Miniștri	5	12	29,4	70,6	1	15	6,25	93,75
Viceministri	4	23	14,8	85,2	6	27	18,2	81,8
Directori ai altor autorități administrative centrale	2	9	27,3	72,7	3	5	37,5	62,5
Vicedirectori ai altor autorități administrative centrale	2	7	36,4	63,6	1	10	9,1	90,9
Președinte al Curții Constituționale	-	1	-	100,0	-	1	-	100,0
Președinte al Curții Supreme de Justiție	-	1	-	100,0	-	1	-	100,0

Dacă e să comparăm situația care a fost în anul 2008 cu cea din prezent, observăm că practic nu s-a schimbat, prezența femeilor fiind la fel de modestă.

Pentru ca un grup să poată influența deciziile care se iau la nivelul ansamblului, el trebuie să reprezinte nu mai puțin de 30%. Din tabelul de mai sus, putem vedea că în anul 2011 a fost doar o singură poziție (Directori ai altor autorități administrative centrale – 37,5%) unde femeile au depășit această pondere. Situație similară cu anul 2008, doar că poziția care a ajuns la 30%, este inferioară celei din anul 2011 (vicedirectori ai altor autorități administrative centrale – 36,4%).

Conform Constituției Republicii Moldova și Codului Electoral, alegerea consiliilor raionale și municipale, a primarilor municipali, a consiliilor satești și comunale și a primarilor locali, se efectuează prin vot direct, secret și liber exprimat de către toți cetățenii Republicii Moldova, care au atins vârsta de 18 ani. Voința poporului constituie baza puterii de stat. Statul garantează exprimarea voinței libere a cetățenilor prin apărarea principiilor democratice și a normelor dreptului electoral.

În luna iunie 2011, în Republica Moldova s-au desfășurat alegeri generale locale două tururi, în urma cărora au fost aleși 900 primari și 11534 consilieri sătești/comunali/orășenești/raionali. Deoarece pe 5 iunie 2011, în 512 localități nici unul dintre candidații la funcția de primar nu a acumulat 50% din voturile alegătorilor, necesare pentru victorie în alegeri, pe 19 iunie a fost organizat turul doi de scrutin.

Dacă e să analizăm aspectul de gen al procesului electoral, menționăm că în baza rezultatelor finale, din numărul total de candidați înregistrați la funcția de primari de municipii, orașe și sate (comune), doar 20,1% au fost femei, dintre care 163 (18,1% din total) au fost alese în funcții de primar. La funcția de viceprimari, ponderea femeilor a constituit 21% (vezi tab.1.3).

Conform acestei distribuții, constatăm că femeile sunt mai prezente pe funcțiile votate de consiliile locale, decât direct de alegători, deoarece dacă în rândul primarilor procentul femeilor este de 18,1%, în rândul vice-primarilor acesta constituie 21,0%. În profil regional, repartitia funcției de primar pe criteriu de sexe a fost, în toate cazurile, doar în favoarea bărbaților. În Sudul țării au fost cele mai multe femei care au candidat la funcția de primar (24,1%) și, în final, au fost alese (23,4%).

La funcția de Președinte de raion, repartitia pe sexe a fost la fel în favoarea bărbaților. În profil regional, la Nordul țării, 90,9% din președinții aleși sunt bărbați, doar în raionul Briceni această funcție este ocupată de o femeie. Aceiași situație este în zona Centru

Figura 1.1.
Distribuția
autorităților
administrației publice
locale pe criterii,
pe sexe, 2011, %

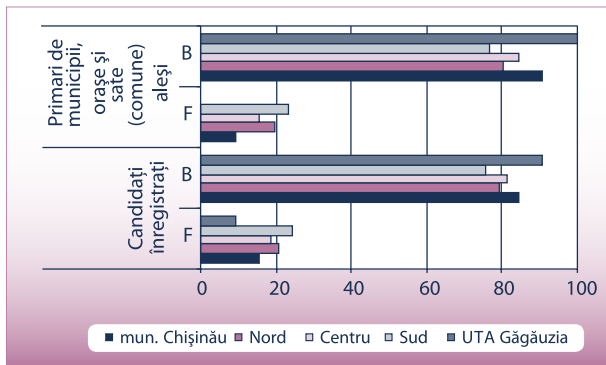
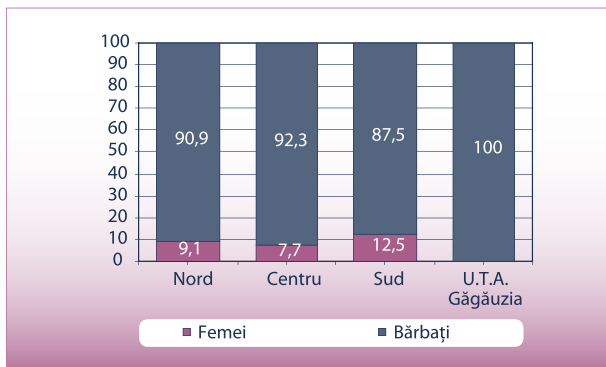

Figura 1.2.
Forul reprezentativ
al puterii locale,
2011, %

(raionul Rezina) și la Sud (raionul Leova). Bașcanul UTA Găgăuzia este un bărbat, la fel și cei 3 vicepreședinți ai consiliului (vezi tab. 1.2).

În Consiliile municipale și locale, numai 27,3% din consilieri sunt femei. Mun. Chișinău are 351 consilieri, din care 81,2 % sunt bărbați. În UTA Găgăuzia, precum și în celelalte zone, situația este similară, în consiliile locale predominând bărbații.

În comparație cu alegerile locale din 14 aprilie 2008, când la funcția de președinte de raion a fost aleasă doar 1 femeie, acum avem 3 femei în astfel de funcții (în fiecare zonă câte una). La capitolul primari aleși, de asemenea se înregistrează o creștere a ponderii femeilor de la 17,5% la 18,1%. În alegerile din octombrie 2005 această pondere reprezenta 14,8%.

În profil regional, fiecare indicator privind alegerile locale, a evoluat de la alegerile din 14.04.2008 până la cele din 05.06.2011, cu o prezență foarte modestă a femeilor.

În zona de Nord ponderea acestora la funcția de primari/viceprimari s-a modificat nesemnificativ, cu oarecare tendințe pozitive - de la 19,1% la 21,5%. O situație similară avem și pentru Sudul țării, unde ponderea femeilor a crescut de la 20,1% la 22,9%, și pentru UTA Găgăuzia - de la 3,8% la 5,7%. În regiunea Centrală însă această pondere a suferit o descreștere, de la 17,2% la 15,7%.

În consiliile locale și municipale, cea mai mică reprezentare a femeilor o vedem în mun. Chișinău (18,8%). La alegerile din 14.04.2008 o astfel de situație a fost în UTA Găgăuzia (21,5%) care la alegerile locale din 2011 a scăzut până la 20,4%. Cea mai mare pondere a femeilor consilieri s-a întâlnit în zona de Nord a țării reprezentând în 2008 - 31,5%, iar în urma alegerilor locale din 2011 - 28,0%, dar și acest rezultat a evoluat negativ micșorându-se cu 3,5 puncte procentuale. De asemenea, a scăzut și ponderea femeilor care ocupă funcția de consilier în regiunea de Sud (de la 31,4% la 27,5%) și Centru (de la 29,1% la 27,8%).

Analizând forul reprezentativ al puterii centrale și locale în aspect regional, prin dimensiunea de gen, acestea pot fi caracterizate printr-o implicare minoră a femeilor în luarea deciziilor la nivelurile respective.

Tabele

Tabelul 1.1. Organizarea administrativă a teritoriului Republicii Moldova, la 1 ianuarie 2012

	Municipii	Orașe	Localități din componența orașelor (municipiilor)	Sate-reședințe	Localități din componența comunelor	Total localități
Republica Moldova	5	60	40	917	659	1681
mun. Chișinău	1	6	2	12	14	35
mun. Bălți	1	–	–	2	–	3
mun. Bender	1	–	–	1	–	2
<i>Raioanele:</i>						
Anenii Noi	–	1	5	25	14	45
Basarabeasca	–	1	–	6	3	10
Briceni	–	2	–	26	11	39
Cahul	–	1	1	36	17	55
Cantemir	–	1	–	26	24	51
Călărași	–	1	1	27	15	44
Căușeni	–	2	1	28	17	48
Cimișlia	–	1	3	22	13	39
Criuleni	–	1	2	24	16	43
Dondușeni	–	1	–	21	8	30
Drochia	–	1	–	27	12	40
Dubăsari	–	–	–	11	4	15
Edineț	–	2	4	30	13	49
Fălești	–	1	1	32	42	76
Florești	–	3	–	37	34	74
Glodeni	–	1	1	18	15	35
Hîncești	–	1	–	38	24	63
Ialoveni	–	1	–	24	9	34
Leova	–	2	1	23	13	39
Nisporeni	–	1	–	22	16	39
Ocnîța	–	3	–	18	12	33
Orhei	–	1	–	37	37	75

	Muni- cipii	Orașe	Localități din compo- nența orașelor (munici- piilor)	Sate- reșe- dințe	Localități din compo- nența comune- lor	Total locali- tăți
Rezina	–	1	3	24	13	41
Rîșcani	–	2	6	26	21	55
Sîngerei	–	2	1	24	43	70
Soroca	–	1	–	34	33	68
Strășeni	–	2	2	25	10	39
Șoldănești	–	1	–	22	10	33
Ștefan Vodă	–	1	–	22	3	26
Taraclia	–	1	–	14	11	26
Telenești	–	1	2	30	21	54
Ungheni	–	2	1	31	40	74
UTA Găgăuzia	1	2	1	23	5	32
UATSN	1	9	2	69	66	147

Tabelul 1.2. Rezultatele alegerilor locale din 2011, pe funcții

	Președinți de raioane, Bașcanul UTA Gagauzia		Vice- președinți, Președinți ai consiliului UTA Gagauzia		Consilieri municipali și locali	
	F	B	F	B	F	B
Total	3	30	7	67	3147	8387
<i>mun. Chișinău</i>	-	-	-	-	66	285
<i>Nord</i>	1	10	2	21	1109	2855
mun. Bălți	-	-	-	-	16	41
Briceni	1	-	1	2	96	261
Dondușeni	-	1	-	2	67	168
Drochia	-	1	-	2	105	229
Edineț	-	1	-	2	119	268
Fălești	-	1	1	1	87	333

	Președinți de raioane, Bașcanul UTA Gagauzia		Vice-președinți, Președinți ai consiliului UTA Gagauzia		Consilieri municipali și locali	
	F	B	F	B	F	B
Glodeni	-	1	-	2	82	190
Ocnița	-	1	-	2	87	187
Rîșcani	-	1	-	1	94	312
Sîngerei	-	1	-	2	99	260
Soroca	-	1	-	2	98	327
Centru	1	12	4	27	1232	3201
Anenii Noi	-	1	-	2	108	249
Călărași	-	1	-	2	100	259
Criuleni	-	1	-	3	83	253
Dubăsari	-	1	2	-	43	95
Hîncești	-	1	-	3	128	354
Ialoveni	-	1	-	2	66	294
Nisporeni	-	1	-	2	57	262
Orhei	-	1	-	3	120	298
Rezina	1	-	-	2	107	193
Strășeni	-	1	-	2	107	257
Șoldănești	-	1	1	-	107	161
Telenești		1		2	91	256
Ungheni	-	1	1	4	115	270
Sud	1	7	1	16	665	1753
Basarabeasca	-	1	-	1	25	95
Cahul	-	1	1	2	140	293
Cantemir	-	1	-	3	76	305
Căușeni	-	1	-	3	108	252
Cimișlia	-	1	-	2	77	222
Leova	1	-	-	2	115	176
Ștefan Vodă	-	1	-	2	84	281
Taraclia	-	1	-	1	40	129
UTA Găgăuzia	-	1	-	3	75	293

Tabelul 1.3. Rezultatele alegerilor locale din 2011, candidați versus aleși

	Candidați înregistrați		Aleși			
			Primari de municipii, orașe și sate (comune)		Vice- primari (la 1.11.2011)	
	F	B	F	B	F	B
Total	843	3361	163	737	45	169
<i>mun. Chișinău</i>	21	115	2	19	3	12
<i>Nord</i>	289	1107	62	253	21	50
mun. Bălți	3	16	1	2	1	2
Briceni	13	64	3	25	1	6
Dondușeni	26	72	7	15	-	2
Drochia	21	121	7	21	-	3
Edineț	40	96	7	25	2	2
Fălești	36	111	8	25	-	1
Florești	41	151	8	32	10	10
Glodeni	17	84	1	18	-	1
Ocnîța	23	71	4	17	5	15
Rîșcani	19	80	5	23	-	1
Sîngerei	26	97	5	21	1	3
Soroca	24	144	6	29	1	4
<i>Centru</i>	306	1342	56	298	14	79
Anenii Noi	31	119	6	20	1	4
Călărași	36	103	4	24	-	2
Criuleni	23	112	5	20	-	2
Dubăsari	5	42	1	10	1	5
Hîncești	16	147	7	32	1	7
Ialoveni	6	94	2	23	2	18
Nisporeni	15	101	2	21	-	1
Orhei	50	168	8	30	2	9
Rezina	12	60	2	23	1	1
Strășeni	33	99	7	20	-	8
Șoldănești	19	67	3	20	5	18
Telenești	24	106	5	26	-	1

	Candidați înregistrați		Aleși			
			Primari de municipii, orașe și sate (comune)		Vice-primari (la 1.11.2011)	
	F	B	F	B	F	B
Basarabeasca	2	28	-	7	-	-
Cahul	43	126	11	26	1	1
Cantemir	24	100	3	24	-	-
Căușeni	30	105	7	20	3	10
Cimișlia	53	74	7	16	-	3
Leova	31	83	6	19	-	1
Ștefan Vodă	25	88	4	19	1	4
Taraclia	7	74	5	10	-	2
UTA Găgăuzia	12	119	-	26	2	7

Tabelul 1.4. Rezultatele alegerilor locale din 2008, pe funcții

	Președinți/vicepreședinți		Primari/viceprimari		Consilieri raionali		Consilieri oraș/sat	
	F	B	F	B	F	B	F	B
<i>mun. Chișinău</i>								
Primăria Chișinău	-	1	-	4	-	-	17	34
Preturi Chișinău	-		2	12	-	-	-	-
Primării Chișinău	-		3	27	-	-	61	231
<i>Nord</i>	4	25	62	262	53	305	1118	2543
Bălți	-		1	3			9	48
Briceni	-	3	7	25	5	28	92	230
Dondușeni	-	2	5	18	6	21	67	169
Drochia	-	2	4	24	2	31	94	230
Edineț	-	1	8	24	4	29	111	247
Fălești	2	2	8	26	2	31	124	296
Floreșt	-	2	10	30	7	26	166	278
Glodeni	1	3	3	16	3	30	71	154
Ocnîța	-	3	3	18	10	23	90	153
Rîșcani	1	2	4	26	5	28	97	219
Sîngerei	-	3	4	22	3	29	89	237

	Președinți/ vicepreședinți		Primari/ viceprimari		Consilieri raionali		Consilieri oraș/ sat	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Centru	3	36	65	325	76	327	1168	3023
Anenii Noi	-	3	7	19	8	15	90	234
Calarași	-	4	3	26	7	26	85	241
Criuleni	-	4	7	20	6	27	85	218
Dubăsari	-	2		11	7	20	40	101
Hîncești	1	3	6	33	6	29	132	349
Ialoveni	1	2	3	27	5	28	81	246
Nisporeni	-	2	3	20	4	29	60	211
Orhei	-	4	9	29	6	29	116	328
Rezina	-	3	4	21	6	17	114	188
Strășeni	-	2	4	23	6	27	79	244
Șoldănești	-	2	3	20	3	24	92	150
Telenești	-	2	7	24	7	26	88	261
Ungheni	1	3	9	52	5	30	106	252
Sud	-	22	33	159	40	211	666	1569
Basarabeasca	-	2		9	3	23	24	68
Cahul	-	2	10	27	4	31	125	312
Cantemir	-	3	6	22	4	29	92	214
Căușeni	-	3	6	21	3	30	106	238
Cimișlia	-	3	2	21	5	28	76	191
Leova	-	3	6	19	12	20	95	174
Ștefan Vodă	-	3	3	26	6	20	91	227
Taraclia	-	3	-	14	3	30	57	145
UTA Gagauzia	-	3	1	25	3	24	79	300

CAPITOLUL

POPULAȚIA

Această secțiune prezintă informații privind efectivul și densitatea populației și structura ei pe grupe de vârstă, precum și distribuția populației din țară conform diferitor criterii. Datele sunt dezagregate regional și în aspect de gen. O atenție deosebită se acordă principalilor indicatori privind evoluția structurii populației, precum și indicatorilor demografici ce caracterizează procesele îmbătrânirii populației, sarcina demografică, vârsta medie a populației ș.a.

Precizări metodologice și sursa datelor

• Definiții:

Populație stabilă – numărul persoanelor care au domiciliul stabil pe teritoriul respectiv, inclusiv persoanele absente temporar.

Populație prezentă – numărul persoanelor care se aflau pe teritoriul respectiv la momentul recensământului, inclusiv persoanele domiciliate temporar.

Densitatea populației – exprimă numărul de locuitori ce revin în medie la o unitate de suprafață (de obicei km²).

Spor natural - reprezintă diferența dintre numărul de nașcuți-vii și numărul decedaților pe parcursul anului. Sporul natural pozitiv (creșterea) – numărul nașcuților-vii depășește numărul decedaților. Sporul natural negativ (scăderea naturală) – numărul decedaților depășește numărul nașcuților-vii.

Spor migratoriu – reprezintă diferența dintre numărul de imigranți și cel al emigranților unei regiuni.

Depopularea – o scădere sistematică a populației. Cauza principală a depopulării - declinul fertilității la niveluri foarte scăzute.

Raportul între sexe – reprezintă raportul dintre numărul bărbaților la 1.000 de femei.

Coeficientul îmbătrânirii populației – numărul persoanelor în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori.

Indicele sarcinii demografice – numărul copiilor în vârstă 0-14 ani și bătrânilor în vârstă de 60 ani și peste la 100 persoane în vârstă de 15-59 ani.

Vârsta medie a populației – se determină ca media aritmetică a mijloacelor intervalelor, ponderată cu numărul persoanelor de vârsta respectivă.

• Sursa datelor:

Recensămintele populației și datele statisticii curente privind mișcarea naturală și migrație a populației.

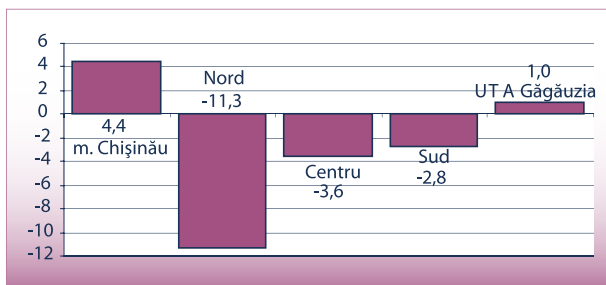
Numărul populației pentru anii intercenzitari a fost determinat în baza rezultatelor ultimului recensământ și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migrație dintre data recensământului și anul de referință.

Structura populației și indicii demografici sunt calculate anual de către BNS.

Numărul populației stabile și densitatea

Numărul populației stabile a Republicii Moldova la 1 ianuarie 2011 a constituit 3560,4 mii persoane.

Figura 2.1.
Creșterea/descreșterea
numărului populației
pe regiuni de
dezvoltare, 2007-2011,
mii persoane

Într-o perioadă scurtă de timp 2007-2010, numărul populației a scăzut cu 12,3 mii persoane (sau cu 0,3%). Cea mai mare scădere a fost înregistrată în zona de Nord – cu 11,3 mii (1,1%). Fără mun. Bălți această reducere ar fi și mai pronunțată. Pierderi ale efectivului populației sunt observate și în regiunile Centru – 3,6 mii (0,3%) și Sud – 2,8 mii (0,5%).

Totodată, în această perioadă a crescut numărul populației mun. Chișinău – cu 4,4 mii (0,6%) și a UTA Găgăuzia – cu 1,0 mii (0,6%).

Deși sunt și mici excepții, pe țară în general, dar și în profil teritorial se manifestă tendința pe termen lung a depopulării, mai pronunțată în mediul rural, cauzată de intensificarea unor procese comune, inclusiv în plan internațional, de urbanizare, dar și de unele cu aspect național – migrație în căutare de muncă.

Majoritatea unităților administrativ-teritoriale au cunoscut o scădere a populației în anul 2010 în comparație cu anul 2007, existând și unele excepții nesemnificative: Cahul (+1,0 mii) și Ungheni (+0,2 mii). Practic nu s-a modificat numărul populației în raioanele Anenii Noi, Dubăsari și Orhei.

În profil teritorial, populația Republicii Moldova este repartizată astfel: cei mai mulți locuitori are regiunea Centru - 29,8% din totalul populației țării, urmată de regiunile Nord - 28,5%, municipiul Chișinău - 22,0%, regiunea Sud - 15,2% și UTA Găgăuzia - 4,5%.

În același timp, în raionul Cahul, mun. Bălți și UTA Găgăuzia creșterea numărului populației este cauzată atât de sporul natural, cât și de cel migrațional. Și doar în mun. Chișinău și raionul Ungheni numărul populației a crescut ca urmare a creșterii naturale a populației, care depășește pierderea cauzată de emigrație (vezi tab. 2.1).

La 1 ianuarie 2011, densitatea generală a populației Republicii Moldova constituia 117,3 loc/1 km² fiind în descreștere față de anii anteriori. Variațiile teritoriale ale densității se explică atât prin evoluția diferențiată a fenomenelor demografice, cât și prin factori de natură economică și geografică. Municipiile Chișinău și Bălți concentrează 23% din populația totală și peste jumătate din populația urbană. Cea mai mare densitate a populației se înregistrează în municipiile Bălți (1908,7 loc/1 km²) și Chișinău (1381,1 loc/1 km²) (vezi tab. 2.2).

Analizând densitatea generală a populației pe raioane, cea mai mare valoare se înregistrează în raioanele regiunii Centru, iar cea mai mică densitate a populației - în raioanele de Sud. Raioanele regiunii de dezvoltare Nord se situează pe o poziție medie, având o densitate de 80-90 loc/1 km².

**Boxa 2.1. Valorile maxime și minime ale densității,
la 01.01.2011, loc/1 km²**

Centru		Sud	
Dubăsari	113,8	Căușeni	70,4
Ialoveni	126,5	Cimișlia	66,8
Strășeni	125,3	Leova	70,4
Ungheni	108,4	Taraclia	65,6

Repartizarea populației după sexe

Sub impactul acțiunii combinate a factorilor demografici (proporția pe sexe a nașcuților-vii și mortalitatea diferențiată pe sexe) și a proporției mai mari a persoanelor de sex masculin în rândul emigranților, în anul 2010 continuă să predomine populația de sex feminin. În consecință de care, repartizarea populației după sexe se prezintă astfel: 51,9% (1848,3 mii persoane) – sunt femei și 48,1% (1712,1 mii persoane) – bărbați. Un raport egal între bărbați și femei s-a format în următoarele raioane: Cantemir, Leova și Telenești. Cea mai mare discrepanță de gen se observă în municipiul Chișinău, unde la 1000 bărbați revin 1128 femei. Puțin cedează zona Nord - 1100 femei la 1000 bărbați. În municipiul Bălți și raionul Dondușeni dezechilibrul de gen este și mai pronunțat: 1176 și 1142 respectiv la 1000 bărbați (vezi tab. 2.4).

Totodată, în grupa de vârstă 0-17 ani coraportul este în favoarea bărbaților: 1054 bărbați la 1000 femei. Diferență se explică printr-un număr mai mare de nașteri a băieților decât al fetițelor, acesta fiind unul dintre modelele demografice. Deja la vârsta de 30 de ani acest raport între sexe se egalează. Iar începând cu vârsta de 40 ani efectivul femeilor îl depășește pe cel al bărbaților.

Din cauza mortalității masculine înalte și având în vedere faptul că speranța de viață a femeilor o depășește cu 8 ani pe cea a bărbaților, structura populației pe sexe este caracterizată prin predominare semnificativă a ponderii femeilor mai în vârstă. În grupa de vârstă 60-79 ani, numărul femeilor este de 1,5 ori mai mare decât numărul bărbaților, iar la vârsta de 80 ani și mai mult - de 2,2 ori.

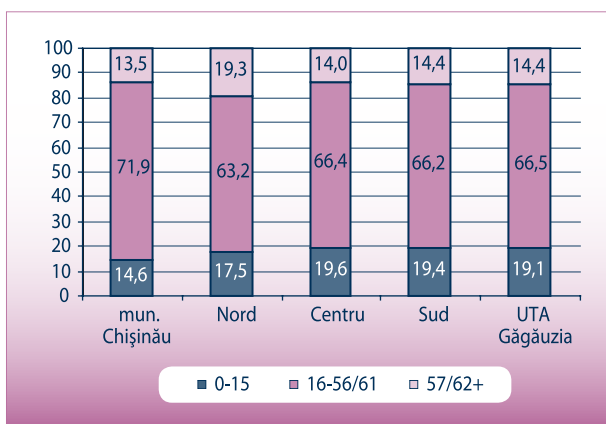
Structura populației pe principalele grupe de vârstă

Mutațiile intervenite în structura pe vârste a populației evidențiază o accentuare a procesului de îmbătrânire demografică, prin creșterea proporției populației adulte și vârstnice, cu precădere a persoanelor de peste 60 de ani, proces ce decurge în paralel cu scăderea numărului și proporției persoanelor tinere, sub 15 ani.

Structura populației la 1 ianuarie 2011 pe grupe mari de vârstă se caracterizează prin ponderea populației sub vârsta aptă de muncă de 17,8 la sută, în vârsta aptă de muncă – 66,7 la sută, peste vârsta aptă de muncă – 15,5 la sută.

Creșterea semnificativă a efectivului persoanelor în etate și reducerea ponderii copiilor în numărul total al populației este caracteristică pentru toate regiunile. Spre exemplu, numai în zona Nord, numărul populației în vârstă peste cea aptă de muncă depășește deja numărul copiilor. Prin urmare, proporția acestor grupe de vârstă în regiunea Nord este cea mai nefavorabilă (vezi tab.2.5).

Figura 2.2.
Structura populației
pe principalele
grupe de vîrstă,
la 01.01.2011, %

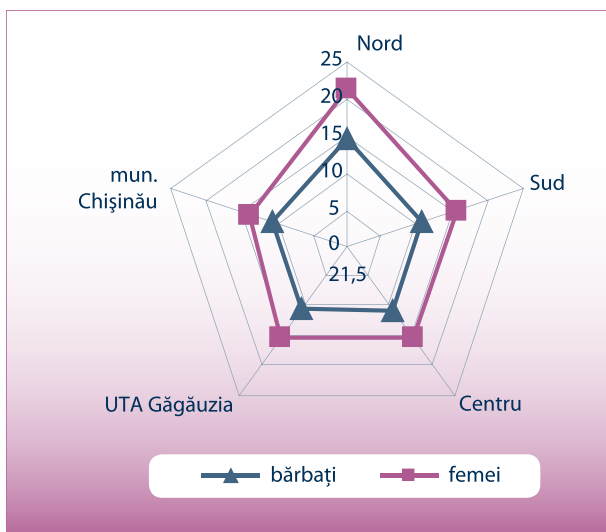

Coeficientul îmbătrânirii

Structura pe sexe și vârste a populației este relativ inertă, de aceea transformările demografice sunt nesemnificative în astfel de perioade scurte. Dar analizând structura populației pe grupe mari de vîrstă în aspect teritorial se constată că pe parcursul ultimilor patru ani într-o măsură oarecare toate unitățile administrativ-teritoriale au „îmbătrânit”. Astfel, coeficientul îmbătrânirii a crescut semnificativ în raioanele: Anenii Noi, Criuleni, Ialoveni, Cantemir, Orhei, Rezina, municipiile Chișinău și Bălți.

Cu toate acestea populația din raioanele Ialoveni și Criuleni încă nu a atins bătrânețe demografică: ponderea locuitorilor în vîrstă de peste 60 de ani în aceste raioane fiind de 10,7% și 11,7% respectiv, și nu depășește pragul critic de 12%. Cea mai „bătrână” structură a populației după vîrstă se menține în raioanele Dondușeni, Drochia, Briceni, Edineț și Rîșcani, unde coeficientul îmbătrânirii este cel mai mare la nivel regional și constituie 21-24%, față de nivelul național de 14,4%.

Figura 2.3.
Coeficientul
îmbătrânirii femeilor
și bărbaților,
2010, %

La general, femeile au fost mai mult afectate de fenomenul îmbătrânirii demografice. Ponderea doamnelor de vârstă a treia (60 ani și peste) în structura populației pe regiuni de dezvoltare variază de la 13,8% în mun. Chișinău până la 21,5% în zona de Nord. Coeficientul îmbătrânirii populației în rândul bărbaților este redus față de cel din rândul femeilor. Diferențele constituie 6,7 puncte procentuale în Nord, 3,2 - în mun. Chișinău și câte 5 - în alte regiuni. În toate regiunile țării (cu excepția Nordului) populația masculină nu a atins bariera bătrâneții demografice (12% din total populație).

Vârsta medie reprezintă un indicator demografic calitativ al populației, ce corelează cu potențialul economic de producere al populației. Creșterea ponderii categoriei de populație pre-pensionară este un element al reducerii capacității de muncă, deci și a eficienței economice.

În anul 2010, vârsta medie a populației din Republica Moldova a fost de 36,3 ani, în creștere față de nivelul anului 2007, când ea a constituit 35,6 ani. Vârsta medie a femeilor (37,8 ani) a fost mai mare decât cea a bărbaților (34,6 ani). Astfel, ca urmare a procesului de îmbătrânire demografică, creșterea vârstei medii a fost mai accentuată la femei decât la bărbați.

Analiza vârstei medii a populației pe regiuni de dezvoltare a scos în evidență o populație mai tânără în Sud decât în alte regiuni, în timp ce în raioanele regiunii Nord vârsta medie este cea mai ridicată. Deosebirile respective se referă atât la femei, cât și la bărbați.

Boxa 2.2. Vârsta medie a populației, 2010, ani

<i>Nord</i>	B	F	<i>Sud</i>	B	F
Briceni	37,4	42,1	Ialoveni	32,6	35,0
Dondușeni	38,6	43,6	Telenești	33,3	36,2
Drochia	37,9	42,1	Ungheni	33,2	36,8
Edineț	37,8	42,0	Cantemir	32,7	35,4
Ocnîța	37,6	41,9	Căușeni	33,9	37,2

Efectele îmbătrânirii populației sunt multiple și complexe, având o influență semnificativă asupra proceselor demografice, dezvoltării sociale și creșterii economice. Acești indicatori sunt utilizați la calcularea fondului de pensii, celui pentru întreținerea copiilor, la elaborarea politicilor orientate la bunăstare și gestionarea resurselor umane ș.a.

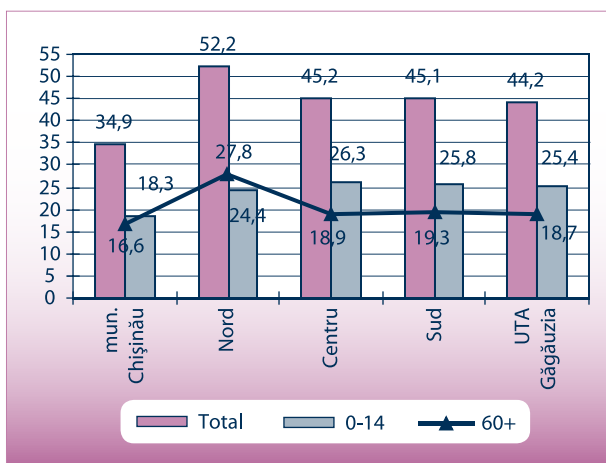
Deosebit de alarmante sunt aspectele negative ale acestora, deoarece ele denotă creșterea numărului persoanelor întreținute, povara cărora cade pe populația aptă de muncă și reprezintă una dintre principalele preocupări problematice, asociate cu îmbătrânirea.

Indicatorul sarcina demografică

Indicatorul sarcina demografică a populației apte de muncă se consideră că are valoare optimă în cazul în care cota acesteia este de două ori mai mare decât a celor inapți de muncă (de exemplu, la fiecare 1.000 de persoane în vârstă aptă de muncă ar trebui să revină aproximativ 500 de persoane inapte de muncă).

Cele mai mici valori ale indicatorilor sarcinii demografice sunt înregistrate în municipiile Chișinău și Bălți. Cea mai nefavorabilă corelație a numărului copiilor în vârstă de până la 15 ani și a persoanelor de 60 ani și peste la 1000 de persoane în vârstă de 15-59 ani a fost remarcată în zona Nord. La sfârșitul anului 2010, în raionul Dondușeni, la 1000 de persoane în vârstă de 15-59 ani le reveneau peste 600 persoane în afara limitelor vârstei respective, iar în celelalte raioane din această zonă la 1000 de persoane în vârstă de muncă le reveneau peste 500 persoane.

Figura 2.4.
Sarcina demografică,
2010, %

Din perspectiva economică, un indicator important este care segment al populației în afara vârstei de muncă predomină. De exemplu, în mun. Chișinău, populația în vârstă aptă de muncă se confruntă cu presiuni aproximativ egale atât din partea tinerei generații, cât și din partea generației în vârstă. În regiunile Centru, Sud și UTA Găgăuzia, creșterea numărului persoanelor întreținute este cauzată preponderent de grupa de vârstă 0-14 ani.

Astfel de evoluții permit o apreciere optimistă a viitorului ofertei de brațe de muncă în economia țării (dacă facem abstracție de la alte procese conexe cu piața muncii). Și numai în zona Nord valorile alarmante ale sarcinii demografice sunt cauzate de persoanele cu vârstă trecută de 60 ani.

Procesele demografice nefavorabile gen îmbătrânire demografică au o conotație deosebită în contextul elaborării și promovării politicilor ce țin de protecția socială a persoanelor vârstnice și crearea oportunităților egale pentru toate grupele de vârstă și echitabile în aspect de gen.

Schimbările care au loc în dinamica populației sunt rezultatul direct al tendințelor înregistrate în cadrul fenomenelor demografice: natalității, mortalității și migrației.

Tabele

Tabelul 2.1. Numărul populației, la sfârșitul anului

	persoane			
	2007	2008	2009	2010
Total	3572703	3567512	3563695	3560430
m. Chișinău	785087	785600	786232	789534
Nord	1017946	1013717	1010317	1006622
mun. Bălți	148114	148100	148156	148922
Briceni	76590	76201	75708	75251
Dondușeni	46388	45902	45603	45093
Drochia	91492	91000	90620	90122
Edineț	83884	83600	83324	82926
Fălești	93600	93102	92907	92564
Florești	91492	91000	90627	90034
Glodeni	62893	62502	62176	61877
Ocnîța	56801	56502	56312	56077
Rîșcani	71297	70900	70515	69970
Sîngerei	93906	93800	93670	93403
Soroca	101489	101108	100699	100383
Centru	1066429	1065194	1064752	1062848
Anenii Noi	83105	83100	83088	83144
Călărași	79604	79302	79064	78821
Criuleni	72787	72800	72992	73115
Dubăsari	35211	35200	35204	35188
Hîncești	123499	123200	122791	122044
Ialoveni	97987	98300	98596	99108
Nisporeni	67386	67199	67084	66762
Orhei	125915	125900	125866	125866
Rezina	53200	53000	52930	52597
Strășeni	91491	91493	91481	91346
Șoldănești	44109	43800	43613	43292
Telenești	74916	74700	74639	74177
Ungheni	117219	117200	117404	117388

	persoane			
	2007	2008	2009	2010
Basarabeanca	29500	29500	29398	29173
Cahul	123808	124400	124395	124777
Cantemir	63406	63200	63111	62819
Căușeni	92904	92700	92613	92304
Cimișlia	62903	62601	62219	61740
Leova	53896	53800	53820	53834
Ștefan Vodă	72498	72400	72275	71917
Taraclia	44609	44500	44397	44192
UTA Găgăuzia	159717	159900	160166	160670

Tabelul 2.2. Densitatea populației la sfârșitul anului, numărul locuitorilor pe 1 km²

	2006	2007	2008	2009	2010
Total	118,0	117,7	117,5	117,4	117,3
<i>mun. Chișinău</i>	1365,0	1373,4	1374,3	1375,4	1381,2
<i>Nord</i>	102,2	101,6	101,2	100,9	100,5
mun. Bălți	1885,7	1898,7	1898,5	1899,2	1909,1
Briceni	94,5	94,0	93,6	93,0	92,4
Dondușeni	72,8	72,0	71,3	70,8	70,0
Drochia	92,4	91,5	91,0	90,6	90,1
Edineț	90,5	89,9	89,6	89,3	88,9
Fălești	88,0	87,3	86,8	86,6	86,3
Florești	83,0	82,6	82,1	81,8	81,2
Glodeni	84,3	83,4	82,9	82,4	82,0
Ocnita	95,7	95,1	94,6	94,3	93,9
Rîșcani	76,9	76,2	75,7	75,3	74,8
Sîngerei	91,7	90,8	90,7	90,6	90,4
Soroca	97,1	97,3	96,9	96,5	96,2
<i>Centru</i>	100,7	100,3	100,2	100,1	100,0
Anenii Noi	93,7	93,6	93,6	93,6	93,7
Călărași	106,6	105,6	105,2	104,9	104,6
Criuleni	106,0	105,8	105,8	106,1	106,3
Dubăsari	114,5	113,9	113,8	113,8	113,8

	2006	2007	2008	2009	2010
Hîncești	84,4	83,9	83,7	83,4	82,9
Ialoveni	124,4	125,1	125,5	125,8	126,5
Nisporeni	107,8	107,1	106,8	106,6	106,1
Orhei	103,1	102,5	102,5	102,5	102,5
Rezina	85,9	85,6	85,2	85,1	84,6
Strășeni	125,5	125,5	125,5	125,5	125,3
Șoldănești	74,5	73,7	73,2	72,9	72,4
Telenești	89,1	88,3	88,0	88,0	87,4
Ungheni	108,3	108,3	108,3	108,4	108,4
Sud	74,2	73,7	73,6	74,8	73,3
Basarabeasca	100,2	99,9	100,2	99,8	99,0
Cahul	80,3	80,1	80,5	80,5	80,7
Cantemir	73,3	73,1	72,8	72,7	72,4
Căușeni	71,4	70,9	70,7	78,1	70,4
Cimișlia	69,1	68,2	67,8	67,4	66,8
Leova	71,3	70,5	70,4	70,4	70,4
Ștefan Vodă	73,5	72,6	72,5	72,4	72,0
Taraclia	66,6	66,2	66,1	65,9	65,6
UTA Găgăuzia	86,5	86,4	86,5	86,6	86,9

Tabelul 2.3. Numărul bărbaților și femeilor, la sfîrșitul anului

	persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	1855244	1717459	1852581	1714931	1850208	1713487	1848324	1712106
m. Chișinău	416480	368607	416744	368856	416737	369495	418535	370999
Nord	533418	484528	531192	482525	529404	480913	527201	479421
mun. Bălți	80170	67944	80163	67937	80075	68081	80499	68423
Briceni	40161	36429	39962	36239	39719	35989	39412	35839
Dondușeni	24745	21643	24490	21412	24332	21271	24046	21047
Drochia	47961	43531	47698	43302	47497	43123	47283	42839
Edineț	44246	39638	44094	39506	43952	39372	43702	39224
Fălești	48266	45334	48011	45091	47898	45009	47727	44837
Florești	47609	43883	47345	43655	47155	43472	46877	43157

	persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Glodeni	32711	30182	32516	29986	32389	29787	32200	29677
Ocnîța	29992	26809	29798	26704	29699	26613	29549	26528
Rîșcani	37139	34158	36940	33960	36787	33728	36473	33497
Sîngerei	48106	45800	48055	45745	48002	45668	47781	45622
Soroca	52312	49177	52120	48988	51899	48800	51652	48731
Centru	545360	521069	544744	520450	544502	520250	543568	519280
Anenii Noi	42569	40536	42575	40525	42567	40521	42581	40563
Călărași	40576	39028	40423	38879	40297	38767	40125	38696
Criuleni	37231	35556	37232	35568	37323	35669	37395	35720
Dubăsari	17916	17295	17906	17294	17930	17274	17921	17267
Hîncești	62551	60948	62400	60800	62177	60614	61791	60253
Ialoveni	49766	48221	49963	48337	50108	48488	50430	48678
Nisporeni	34156	33230	34054	33145	34004	33080	33836	32926
Orhei	65524	60391	65500	60400	65486	60380	65514	60352
Rezina	27034	26166	26934	26066	26916	26014	26758	25839
Strășeni	46594	44897	46604	44889	46590	44891	46563	44783
Șoldănești	22620	21489	22445	21355	22347	21266	22196	21096
Telenești	37751	37165	37645	37055	37604	37035	37332	36845
Ungheni	61072	56147	61063	56137	61153	56251	61126	56262
Sud	277051	266473	276874	266227	276428	265800	275565	265191
Basarabasca	15195	14305	15195	14305	15144	14254	15039	14134
Cahul	64172	59636	64485	59915	64465	59930	64604	60173
Cantemir	31713	31693	31611	31589	31559	31552	31440	31379
Căușeni	47334	45570	47231	45469	47216	45397	47043	45261
Cimișlia	32045	30858	31891	30710	31695	30524	31426	30314
Leova	27022	26874	26970	26830	26977	26843	26971	26863
Ștefan Vodă	36653	35845	36618	35782	36565	35710	36346	35571
Taraclia	22917	21692	22873	21627	22807	21590	22696	21496
UTA Găgăuzia	82935	76782	83027	76873	83137	77029	83455	77215

Tabelul 2.4. Numărul de femei ce revin la 1000 bărbați, la sfîrșitul anului

	2007	2008	2009	2010
Total	1080	1080	1080	1080
<i>mun. Chișinău</i>	1130	1130	1128	1128
<i>Nord</i>	1101	1101	1101	1100
mun. Bălți	1180	1180	1176	1176
Briceni	1102	1103	1104	1100
Dondușeni	1143	1144	1144	1142
Drochia	1102	1102	1101	1104
Edineț	1116	1116	1116	1114
Fălești	1065	1065	1064	1064
Florești	1085	1085	1085	1086
Glodeni	1084	1084	1087	1085
Ocnîța	1119	1116	1116	1114
Rîșcani	1087	1088	1091	1089
Sîngerei	1050	1050	1051	1047
Soroca	1064	1064	1064	1060
<i>Centru</i>	1047	1047	1047	1047
Anenii Noi	1050	1051	1050	1050
Călărași	1040	1040	1039	1037
Criuleni	1047	1047	1046	1047
Dubăsari	1036	1035	1038	1038
Hîncești	1026	1026	1026	1026
Ialoveni	1032	1034	1033	1036
Nisporeni	1028	1027	1028	1028
Orhei	1085	1084	1085	1086
Rezina	1033	1033	1035	1036
Strășeni	1038	1038	1038	1040
Șoldănești	1053	1051	1051	1052
Telenești	1016	1016	1015	1013
Ungheni	1088	1088	1087	1086
<i>Sud</i>	1040	1040	1040	1039
Basarabeasca	1062	1062	1062	1064
Cahul	1076	1076	1076	1074
Cantemir	1001	1001	1000	1002
Căușeni	1039	1039	1040	1039
Cimișlia	1038	1038	1038	1037
Leova	1006	1005	1005	1004
Ștefan Vodă	1023	1023	1024	1022
Taraclia	1056	1058	1056	1056
<i>UTA Găgăuzia</i>	1080	1080	1079	1081

Tabelul 2.5. Structura populației stabile pe principalele grupe de vîrstă, la sfîrșitul anului

	procente					
	2007			2010		
	0-15	16-56/61	57/62+	0-15	16-56/61	57/62+
Total	19,2	65,9	14,8	17,8	66,7	15,5
<i>mun. Chișinău</i>	15,4	72,7	12,0	14,6	71,9	13,5
<i>Nord</i>	18,8	62,0	19,2	17,5	63,2	19,3
m. Bălți	15,7	70,0	14,3	15,0	69,5	15,5
Briceni	18,3	58,9	22,8	17,3	60,4	22,3
Dondușeni	17,5	57,0	25,5	16,2	58,6	25,2
Drochia	18,4	59,1	22,5	17,0	60,5	22,5
Edineț	18,0	59,8	22,2	17,0	60,8	22,2
Fălești	21,1	61,4	17,4	19,6	62,8	17,6
Florești	19,4	61,9	18,7	17,8	63,5	18,7
Glodeni	20,1	61,1	18,8	18,5	62,5	19,0
Ocnîța	16,3	62,8	20,9	15,2	63,9	20,9
Rîșcani	19,0	59,2	21,8	17,6	61,0	21,4
Sîngerei	23,1	61,7	15,2	20,9	63,6	15,5
Soroca	19,3	62,7	18,0	17,7	64,1	18,2
<i>Centru</i>	21,2	65,2	13,5	19,6	66,4	14,0
Anenii Noi	20,0	67,1	12,9	18,7	67,5	13,8
Călărași	20,8	63,9	15,3	18,7	65,5	15,8
Criuleni	21,1	66,6	12,3	20,2	67,0	12,8
Dubăsari	20,1	66,5	13,4	18,5	67,1	14,4
Hîncești	21,9	64,8	13,3	20,1	66,0	13,9
Ialoveni	21,2	67,7	11,1	20,1	68,3	11,6
Nisporeni	22,7	64,2	13,0	20,5	65,8	13,7
Orhei	19,9	66,1	14,0	18,6	67,0	14,4
Rezina	20,0	65,4	14,6	18,3	66,6	15,1
Strășeni	20,8	66,3	12,9	19,5	67,0	13,5
Șoldănești	22,1	60,7	17,3	20,4	62,8	16,8
Telenești	23,6	62,7	13,7	21,1	64,9	14,0
Ungheni	21,8	64,1	14,1	20,1	65,5	14,4
<i>Sud</i>	21,4	64,8	13,8	19,4	66,2	14,4

	în procente					
	2007			2010		
	0-15	16-56/61	57/62+	0-15	16-56/61	57/62+
Cantemir	23,4	64,2	12,4	21,1	66,2	12,7
Căușeni	21,3	64,5	14,2	19,7	65,4	14,9
Cimișlia	21,5	64,5	14,0	18,6	66,4	15,0
Leova	21,6	65,4	13,0	19,5	67,1	13,4
Ștefan-Vodă	22,1	63,4	14,4	20,2	64,9	14,9
Taraclia	19,3	64,6	16,1	17,9	65,6	16,5
UTA Găgăuzia	20,1	66,2	13,7	19,1	66,5	14,4

Tabelul 2.6. Coeficientul îmbătrânirii populației

	Numărul persoanelor în vîrstă de 60 ani și peste la 100 locuitori							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	16,0	11,2	16,1	11,2	16,4	11,5	16,8	11,8
<i>mun. Chișinău</i>	12,3	9,4	12,7	9,8	13,2	10,2	13,8	10,6
<i>Nord</i>	21,0	14,5	21,0	14,4	21,2	14,6	21,5	14,7
mun. Bălți	14,9	10,8	15,2	10,9	15,6	11,2	16,2	11,6
Briceni	25,4	17,4	25,0	17,1	25,2	17,2	25,2	17,3
Dondușeni	28,0	19,7	28,3	19,4	28,4	19,4	28,5	19,5
Drochia	24,7	17,3	24,8	17,2	24,9	17,4	25,3	17,6
Edineț	24,6	17,2	24,5	17,1	24,4	17,3	24,5	17,3
Fălești	19,1	13,3	19,0	13,3	19,1	13,4	19,4	13,6
Florești	20,5	13,8	20,4	13,7	20,7	14,0	21,2	14,2
Glodeni	20,4	13,9	20,3	13,8	20,6	14,0	21,1	14,3
Ocnîța	23,4	15,9	23,3	15,8	23,2	15,9	23,3	15,9
Rîșcani	24,1	16,6	23,9	16,3	24,0	16,5	24,1	16,5
Sîngerei	16,9	11,2	16,8	11,1	17,0	11,2	17,4	11,6
Soroca	20,4	13,2	20,4	13,3	20,5	13,5	20,8	13,5
<i>Centru</i>	14,4	10,0	14,5	10,1	14,9	10,4	15,3	10,7
Anenii Noi	13,7	9,7	13,9	9,8	14,3	10,1	14,7	10,5
Călărași	16,5	11,6	16,7	11,7	17,1	11,9	17,5	12,3
Criuleni	13,0	8,7	12,9	8,8	13,5	9,1	13,8	9,4
Dubăsari	14,2	9,7	14,5	9,9	15,1	10,3	15,7	10,8

	Numărul persoanelor în vîrstă de 60 ani și peste la 100 locuitori							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Hîncești	14,1	10,2	14,3	10,4	14,5	10,6	14,8	11,0
Ialoveni	11,5	7,9	11,6	8,0	12,1	8,4	12,5	8,8
Nisporeni	14,1	9,8	14,2	9,9	14,5	10,0	14,9	10,3
Orhei	15,1	10,1	15,0	10,1	15,4	10,5	15,8	11,0
Rezina	15,8	10,9	15,8	10,9	16,3	11,3	16,8	11,7
Strășeni	13,6	9,6	13,7	9,7	14,1	10,0	14,4	10,4
Șoldănești	19,1	13,0	18,9	12,8	19,0	12,9	19,3	12,8
Telenești	14,6	10,2	14,7	10,1	15,1	10,2	15,6	10,4
Ungheni	15,0	10,5	15,0	10,3	15,2	10,6	15,6	10,9
Sud	15,1	10,2	15,1	10,2	15,4	10,5	15,7	10,8
Basarabeasca	14,5	9,2	14,3	9,0	14,5	9,0	14,9	9,2
Cahul	14,7	10,0	14,6	10,0	14,9	10,2	15,2	10,4
Cantemir	13,6	9,3	13,6	9,2	14,1	9,5	14,2	9,7
Căușeni	15,4	10,6	15,5	10,7	15,8	11,0	16,1	11,3
Cimișlia	14,9	10,6	15,2	10,9	15,5	11,3	16,0	11,7
Leova	14,6	9,4	14,6	9,3	14,7	9,5	14,9	9,6
Ștefan Vodă	15,7	10,6	15,6	10,6	15,9	11,1	16,4	11,5
Taraclia	18,2	11,5	17,9	11,4	18,2	11,5	18,6	12,0
UTA Găgăuzia	14,9	10,2	14,8	10,0	15,0	10,2	15,4	10,5

Tabelul 2.7. Vîrsta medie a populației

	ani							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	37,0	33,9	37,3	34,2	37,6	34,4	37,8	34,6
mun. Chișinău	35,8	33,2	36,2	33,6	36,6	34,0	37,0	34,3
Nord	39,7	35,8	39,9	36,0	40,1	36,2	40,2	36,3
mun. Bălți	37,4	34,3	37,8	34,7	38,2	34,9	38,5	35,2
Briceni	41,8	37,2	41,9	37,3	41,9	37,4	42,1	37,4
Dondușeni	43,2	38,4	43,3	38,5	43,5	38,6	43,6	38,6
Drochia	41,6	37,5	41,8	37,6	41,9	37,8	42,1	37,9
Edineț	41,7	37,5	41,8	37,6	41,9	37,7	42,0	37,8

	ani							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Glodeni	39,3	35,5	39,4	35,7	39,6	35,8	39,7	36,0
Ocnîța	41,5	37,1	41,7	37,3	41,7	37,5	41,9	37,6
Rîșcani	41,0	36,8	41,2	36,9	41,8	37,2	41,4	37,2
Sîngerei	36,6	33,3	36,8	33,5	37,0	33,7	37,2	33,8
Soroca	39,1	35,2	39,4	35,5	39,6	35,7	39,7	35,9
Centru	36,0	33,1	36,2	33,3	36,4	33,6	36,6	33,7
Anenii Noi	36,2	33,6	36,5	33,9	36,7	34,1	37,0	34,3
Călărași	37,0	34,1	37,2	34,3	37,4	34,5	37,6	34,6
Criuleni	35,3	32,6	35,9	32,8	35,7	32,9	35,9	33,1
Dubăsari	36,7	33,4	36,9	33,6	37,0	34,0	37,3	34,2
Hîncești	35,3	32,9	35,5	33,0	35,8	33,3	36,0	33,6
Ialoveni	34,4	32,0	34,6	32,2	34,8	32,4	35,0	32,6
Nisporeni	35,2	32,6	35,4	32,8	36,2	33,4	35,8	33,2
Orhei	36,8	33,4	37,0	33,7	37,2	33,9	37,4	34,0
Rezina	37,0	34,1	37,2	34,3	37,4	34,5	37,6	34,7
Strășeni	35,8	33,2	35,9	33,4	36,2	33,6	36,2	33,8
Șoldănești	37,8	34,6	38,0	34,7	38,1	34,9	38,1	34,9
Telenești	35,5	32,7	35,8	33,0	36,0	33,2	36,2	33,3
Ungheni	36,2	32,8	36,4	33,0	36,6	33,1	36,8	33,2
Sud	36,1	33,2	36,3	33,5	36,6	33,7	36,8	33,9
Basarabeasca	36,5	33,3	36,7	33,5	37,1	33,8	37,4	34,0
Cahul	35,7	32,9	36,0	33,2	36,3	33,5	36,5	33,7
Cantemir	34,6	32,0	34,8	32,3	35,1	32,5	35,4	32,7
Căușeni	36,6	33,4	36,8	33,5	37,0	33,7	37,2	33,9
Cimișlia	35,9	33,6	43,1	40,8	36,6	34,2	37,0	34,5
Leova	35,9	32,9	36,0	33,1	36,3	33,3	36,4	33,6
Ștefan Vodă	36,5	33,6	36,6	33,8	36,8	34,0	36,9	34,2
Taraclia	38,1	34,7	38,3	34,9	38,5	35,1	38,7	35,2
UTA Găgăuzia	36,6	33,4	36,8	33,6	37,1	33,8	37,2	33,9

Tabelul 2.8. Indicii sarcinii demografice, la sfîrșitul anului

	procente					
	2007			2010		
	Total	inclusiv în vîrstă:		Total	inclusiv în vîrstă:	
		0-14	60+		0-14	60+
Total	45,5	25,6	19,9	44,6	23,8	20,8
<i>mun. Chișinău</i>	33,3	18,8	14,6	34,9	18,3	16,6
<i>Nord</i>	54,1	26,5	27,6	52,2	24,4	27,8
mun. Bălți	37,8	19,8	18,0	38,9	19,3	19,6
Briceni	62,2	27,3	35,0	59,6	25,4	34,2
Dondușeni	67,1	26,8	40,3	64,3	24,4	39,9
Drochia	61,4	27,2	34,2	59,3	24,8	34,5
Edineț	60,0	26,3	33,7	58,2	24,8	33,4
Fălești	55,5	30,1	25,3	52,8	27,5	25,3
Florești	53,7	27,1	26,5	51,7	24,6	27,0
Glodeni	55,4	28,6	26,8	53,4	26,1	27,3
Ocnîța	53,4	22,9	30,5	51,2	21,2	30,0
Rîșcani	60,9	27,9	33,0	57,8	25,5	32,3
Sîngerei	54,2	32,4	21,8	50,9	28,9	22,0
Soroca	52,7	26,9	25,8	50,3	24,3	26,0
<i>Centru</i>	46,4	28,4	18,0	45,2	26,3	18,9
Anenii Noi	43,2	26,4	16,8	42,8	24,7	18,1
Călărași	49,2	28,1	21,0	47,0	25,1	21,9
Criuleni	43,4	27,7	15,6	43,6	26,8	16,8
Dubăsari	43,4	26,2	17,2	43,7	24,5	19,1
Hîncești	47,5	29,5	18,0	45,5	26,8	18,8
Ialoveni	41,3	27,5	13,8	41,7	26,5	15,2
Nisporeni	48,5	30,7	17,8	46,1	27,7	18,5
Orhei	44,6	26,3	18,3	44,1	24,7	19,4

	în procente					
	2007			2010		
	Total	inclusiv în vîrstă:		Total	inclusiv în vîrstă:	
		0-14	60+		0-14	60+
Telenești	51,2	32,4	18,8	47,8	28,6	19,2
Ungheni	48,5	29,4	19,1	47,0	27,3	19,7
Sud	47,5	28,8	18,7	45,1	25,8	19,3
Basarabeasca	44,6	27,4	17,2	40,3	23,3	17,0
Cahul	45,9	27,7	18,2	43,7	25,1	18,6
Cantemir	48,5	31,5	17,0	45,8	28,3	17,5
Căușeni	48,3	28,9	19,4	46,7	26,6	20,2
Cimișlia	47,7	28,8	18,9	44,4	24,3	20,1
Leova	46,3	28,7	17,5	43,0	25,4	17,5
Ștefan Vodă	50,1	30,3	19,8	48,4	27,6	20,7
Taraclia	48,3	26,1	22,1	46,9	24,3	22,6
UTA Găgăuzia	45,1	26,8	18,4	44,2	25,4	18,7

CAPITOLUL

PROCESELE DEMOGRAFICE

Acest capitol conține serii de date statistice cu privire la mișcarea naturală a populației (născuți, decedați, căsătorii, divorțuri) și mișcarea migratorie (internațională).

Informația despre născuți este redată conform sexului născutului, rangului și stării civile a mamei.

Datele despre decedați sunt reflectate conform vârstei, sexului și pe principalele clase ale cauzelor de deces. În acest capitol sunt de asemenea incluși și indicatori demografici generalizatori, ce caracterizează procesele reproducerii populației – rata totală de fertilitate, speranța de viață la naștere.

În măsura disponibilității informației, pentru prima dată sunt prezentate datele (dezagregate regional și în aspect de gen) privind procesele migraționale care au loc în interiorul țării, precum și peste hotarele ei.

Precizări metodologice și sursa datelor

- **Definiții:**

Rata de natalitate – indică numărul născuților-vii la 1.000 de locuitori într-un an de referință.

Rata totală de fertilitate – numărul mediu de copii născuți de o femeie pe parcursul vieții sale fertile, în condițiile fertilității anului respectiv.

Rangul născutului-viu se referă la ordinea numerică a unui născut-viu în raport cu numărul total de născuți-vii ai mamei.

Rata mortalității generale – indică numărul decedaților la 1.000 de locuitori într-un an de referință.

Rata de mortalitate infantilă indică numărul copiilor decedați în vârstă sub un an la 1.000 de născuți-vii într-un an de referință.

Rata mortalității copiilor până la 5 ani indică numărul copiilor decedați în vârstă de până la 5 ani, ce revin în medie la 1.000 de născuți-vii în anul de referință.

Rata mortalității materne reprezintă numărul femeilor care au decedat în urma complicațiilor din timpul sarcinii sau nașterii în anul de referință, care revin la 100.000 de născuți din acel an.

Rata specifică de mortalitate pe vârste – este frecvența deceselor pe vârste, calculate la 1.000 persoane de vârsta respectivă.

Rata de mortalitate pe cauze de deces – numărul anual de decese din cauza de referință, în medie la 100.000 de locuitori.

Rata de nupțialitate – numărul anual al căsătoriilor la 1.000 locuitori (populație la mijlocul anului).

Rata de divorțialitate – numărul anual de divorțuri la 1.000 locuitori (populație la mijlocul anului).

Speranța de viață la naștere – reprezintă o estimare a numărului mediu de ani pe care o persoană ar fi posibil să-i trăiască, dacă ratele de mortalitate specifice pe vârste ale unui an de referință ar rămâne neschimbate pe parcursul întregii sale vieți.

Migrațiune – permutare teritorială a persoanelor, însoțită de schimbarea locului de trai.

Imigrant – cetățeanul străin sau apatridul care a obținut dreptul de a se stabili cu traiul permanent sau temporar în Republica Moldova.

Emigrant – cetățean al Republicii Moldova care pleacă peste hotarele țării pentru a se stabili cu traiul permanent sau temporar pe teritoriul altui stat.

Repatriat – cetățeanul Republicii Moldova și/sau persoana care s-a născut în Republica Moldova și urmașii acestora, precum și persoana care anterior a locuit permanent în Republica Moldova cel puțin 10 ani și are dreptul să se stabilească cu domiciliul permanent pe teritoriul Republicii Moldova în condițiile legii.

● Sursele de date:

- Buletinele statistice demografice.
- Elaborarea datelor privind mișcarea naturală și migratorie a populației este bazată pe sursele administrative de date, deținute de următoarele instituții de stat:

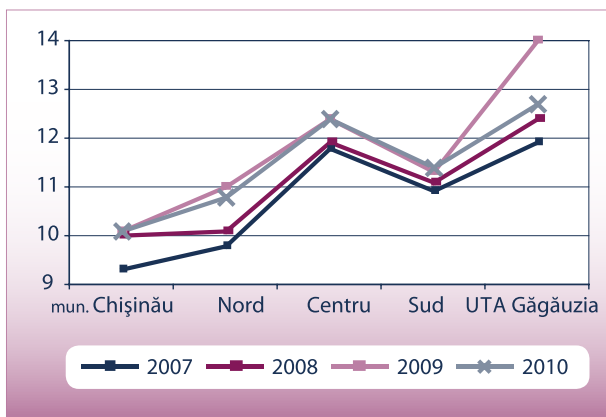
1. Pentru elaborarea datelor privind **statistica vitală** – Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (Întreprinderea de Stat „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”), Ministerului Justiției (Serviciul Stare Civilă), Ministerul Sănătății (Centrul Național de Management în Sănătate);
 2. Pentru elaborarea datelor despre **mișcarea migratorie** – ÎS „CRIS „Registru” - deținător al Registrului de evidență a populației, Ministerul Afacerilor Interne (Biroul migrație și azil).
- Datele statisticii vitale, au fost obținute prin cercetare statistică exhaustivă, bazată pe date administrative și în corespundere cu recomandările internaționale în vigoare, în special cu „Principii și recomandări pentru statistica stării civile - ONU ” (ST/ESA/STAT/SER.M/19/Rev.2 New York, 2003).
 - Elaborarea informației despre mortalitate pe cauze de deces a fost realizată de Centrul Național de Management în Sănătate al Ministerului Sănătății în corespundere cu Clasificarea internațională a maladiilor (CIM), revizia a 10-a, care reprezintă un document normativ, ce prevede unitatea abordărilor metodologice și comparabilitatea internațională a datelor.
 - Indicatorii demografici generalizatori ce caracterizează procesele reproducerii populației și speranța de viață sunt calculați anual de către BNS.

Natalitatea

Pe parcursul anilor 2007-2010, numărul nașcuților a avut o evoluție oscilatorie: efectivul nașcuților-vii în anul 2010 a fost de 40474, fiind în creștere cu 6,6% comparativ cu anul 2007 și micșorându-se cu 329 (0,8%) față de anul 2009. Rata natalității a constituit 11,4 nașcuți-vii la 1000 locuitori, fiind în creștere comparativ cu anul 2007, când a înregistrat valoarea de 10,6‰.

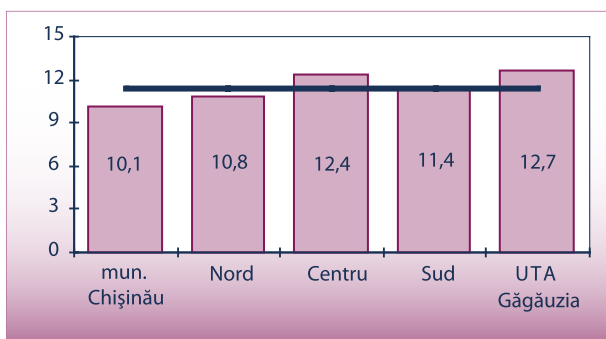
Pe parcursul anilor 2007-2010 numărul nașcuților, în profil regional, a avut o evoluție ambiguă, atât cu manifestări pozitive, cât și negative. Diferențe semnificative sunt observate în mărimea indicatorului, precum și în tendințele pe regiuni.

Figura 3.1.
Evoluția ratei
natalității,
2007-2010, ‰

Cea mai scăzută natalitate s-a înregistrat în mun. Chișinău, deși pentru ultimii 4 ani rata natalității în capitală a crescut de la 9,3‰ la 10,1‰. În aceeași perioadă, practic nu s-a modificat nivelul natalității în Sudul țării, constituind 11 născuți-vii la 1000 locuitori. A crescut constant rata natalității în UTA Găgăuzia, unde în 2009 s-a înregistrat cea mai mare valoare a perioadei - 14 născuți-vii la 1000 locuitori. De asemenea, au crescut ratele natalității în regiunile Nord și Sud și s-a micșorat nesemnificativ discrepanța dintre aceste regiuni.

Figura 3.2.
Rata natalității,
2010, ‰

În anul 2010 rata natalității prezintă diferențieri în profil teritorial. Cele mai mici rate ale natalității tradițional s-au înregistrat în mun. Chișinău, în partea de Nord a Republicii Moldova, cu valori minime în raioanele Ocnița și Dondușeni. O rată scăzută a natalității poate fi observată și în 2 raioane din Sud: Basarabeasca și Cimișlia.

Cele mai înalte rate ale natalității s-au înregistrat în UTA Găgăuzia și în raioanele din centrul țării - Ialoveni, Criuleni, Ungheni și Strășeni.

Acest fapt este certificat și de indicatorul rata totală de fertilitate – numărul mediu de copii născuți de o femeie pe parcursul vieții sale fertile. Rata totală de fertilitate în ultimii ani a constituit 1,3 (pentru o înlocuire simplă a generației părinților de către copiii lor fiind necesară valoarea 2,2).

Cea mai înaltă semnificație a acestui indicator se menține în raionul Șoldănești (1,73). Valori extrem de reduse ale natalității sunt în 16 raioane, unde nivelul ratei totale de fertilitate s-a stabilit în limitele de 1,3-1,5. Rata totală de fertilitate înregistrată în ultimii ani în mun. Chișinău, mun. Bălți și raioanele Basarabeasca, Cimișlia, Ocnița a variat în limitele 0,96-1,23, și astfel nici nu se încadrează în valorile nivelului critic (specialiștii în domeniul demografic evaluează valoarea critică la nivelul 1,5).

Figura 3.3.
Rata totală de
fertilitate, 2010

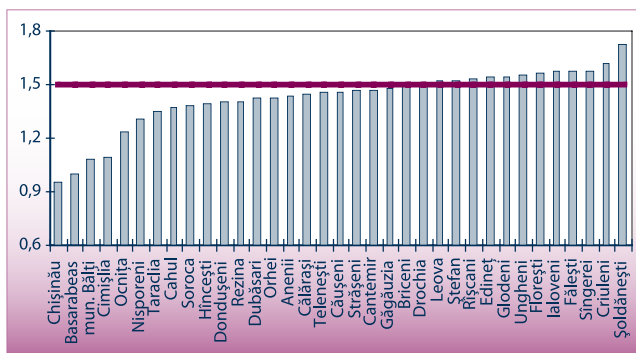
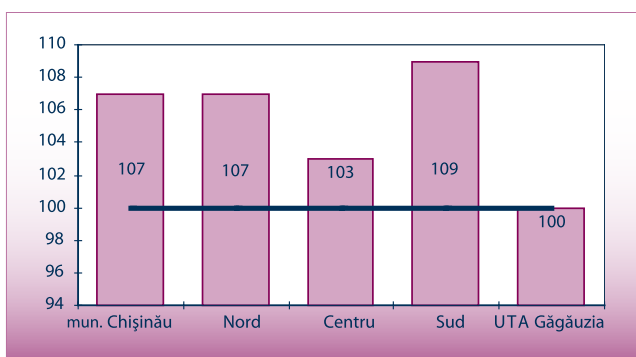

Figura 3.4.
Raportul de
masculinitate pentru
nou-născuți, 2010

Un aspect tradițional al proceselor demografice este că anual se nasc mai mulți băieți decât fete. În 2010 mai mult de jumătate (51,3%) din numărul copiilor născuți-vii au fost băieți, raportul de masculinitate fiind de 105 băieți la 100 fete. În profil regional, acest raport s-a prezentat astfel: mun. Chișinău și Nord – 107; Centru – 103; Sud – 109. În UTA Găgăuzia s-a înregistrat o egalitate absolută între sexe - 50/50.

Drept consecință, raportul ratelor natalității masculine și feminine se înclină în favoarea bărbaților, cu o diferență medie pe țară de 1,6%, dar în mun. Chișinău discrepanța e mai mare, fiind de 2%.

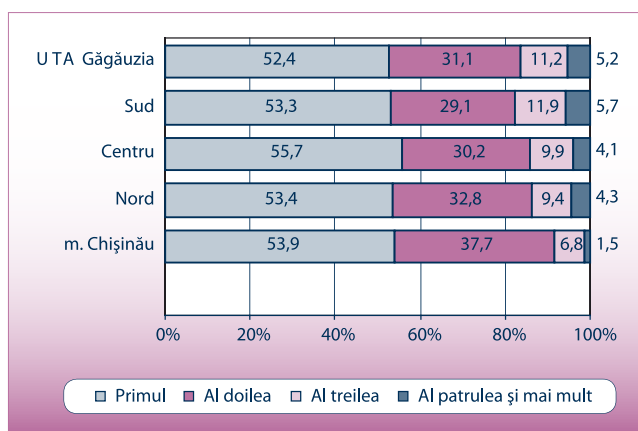
Astfel de tendințe reprezintă o realitate obiectivă și se manifestă în toată lumea. Totuși, odată cu dezvoltarea societății umane, în special creșterea performanțelor medicinei moderne, factorul comportamental al populației poate tot mai mult să afecteze raportul dintre sexe a născuților-vii. Dorința părinților de a avea un copil de un anumit sex și utilizarea diagnosticării prenatale timpurii, pot contribui la creșterea cazurilor de întrerupere intenționată a sarcinii și, prin aceasta, la modificarea artificială a raporturilor între sexe.

În perioada de referință s-a înregistrat o ușoară creștere a ponderii născuților-vii de rangul I (ei constituind 54,3%), iar ponderea născuților-vii de rangul II, III, IV și peste a scăzut.

În toate regiunile țării, mai mult de jumătate din născuți sunt primii copii în familie. Ponderea celui de-al doilea copil este mai înaltă în mun. Chișinău. Astfel, în capitală predomină familiile cu un copil, circa o treime din familii au doi copii, rareori - au trei copii, iar ponderea familiilor cu patru sau mai mulți copii este nesemnificativă (1,5%).

În țară, majoritatea copiilor născuți în familii numeroase revin mamelor din zona Sudică și UTA Găgăuzia, unde ei constituie mai mult de 5% din numărul total de nou-născuți.

Figura 3.5.
**Rangul născutului,
2010, %**

Din punct de vedere al situației juridice, rămâne la nivel înalt ponderea copiilor născuți în afara căsătoriei - unul din cinci copii, iar în zona de Sud - unul din patru.

Nu sunt caracteristice nașterile în afara căsătoriei pentru municipiile Chișinău și Bălți, precum și pentru raionul Ialoveni și UTA Găgăuzia. Alta e situația în raioanele Dondușeni, Ocnița și Șoldănești, unde fiecare al treilea copil se naște în afara căsătoriei, iar în raionul Cantemir - circa fiecare al doilea.

Boxa 3.1. **Valorile maxime și minime ale ponderii copiilor născuți în afara căsătoriei, în 2010, %**

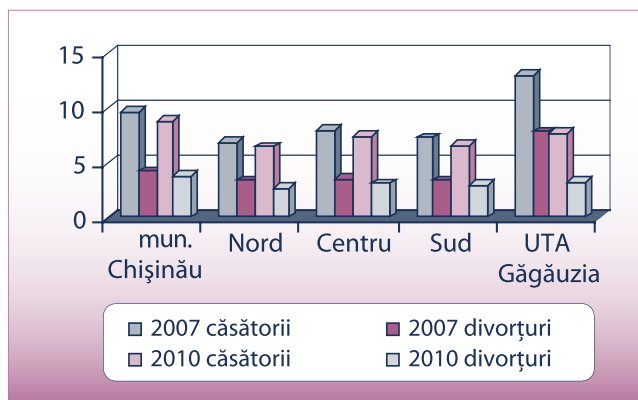
mun. Chișinău	15,2	Dondușeni	34,0
mun. Bălți	16,2	Ocnița	33,1
Ialoveni	15,7	Șoldănești	33,6
UTA Găgăuzia	17,5	Cantemir	40,2

În același timp, precum s-a menționat anterior, ratele generale ale natalității în raioanele Șoldănești și Cantemir depășesc cu mult mediile pe țară.

Nupțialitatea și divorțialitatea

Pe parcursul perioadei 2007-2010, intensitatea acestor procese de la an la an a fost în scădere. Drept urmare, numărul căsătoriilor înregistrate s-a micșorat de la 8,2 până la 7,4 la 1000 locuitori, iar numărul divorțurilor - de la 3,9 la 3,2 ‰.

Figura 3.6.
Ratele nupțialității
și divorțialității, în
2007 și 2010, ‰

Analiza datelor demonstrează că timp de patru ani situația a evoluat vizibil numai în UTA Găgăuzia. Astfel, în anul 2007, Găgăuzia a ocupat primul loc atât după numărul căsătoriilor încheiate, cât și anulate, calculate la 1000 persoane. În anul 2010 indicatorul nupțialității a scăzut de la 13,2‰ până la 7,8‰, iar indicatorul divorțialității s-a redus și mai semnificativ – de la 7,9‰ la 3,2‰.

Dacă analizăm acești indicatori în profil regional, din toate raioanele un loc deosebit îl ocupă Rezina: având rata nupțialității de 7,0‰ în anul 2010 și 6,1‰ în anul 2008, aici se menține cel mai înalt indicator privind rata divorțialității, respectiv 5,7‰ în anul 2010 și 5,3‰ în anul 2008. (vezi tab. 3.6)

Atât în ansamblu pe țară, cât și în toate regiunile, fără excepții, a scăzut ponderea primelor căsătorii, înregistrate la vârsta de 15-19 ani, în totalul căsătoriilor încheiate pentru prima dată.

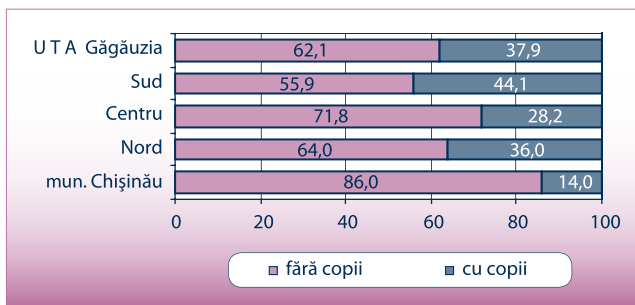
În mun. Chișinău băieții și fetele din această grupă de vârstă nu se grăbesc să se căsătorească. În același timp, la Nord, ponderea fetelor care se căsătorec la o vârstă fragedă rămâne destul de mare. În UTA Găgăuzia, în anul 2007 s-a înregistrat cea mai semnificativă pondere de tineri care se căsătorec înainte de 20 de ani. Printre raioanele cu cele mai multe căsătorii timpurii se numără raionul Briceni: 30% - fetele și 5% - băieții. Într-o perioadă relativ scurtă, spre 2010, în toate regiunile ponderea căsătoriilor timpurii manifestă tendință de reducere.

Boxa 3.2. Ponderea primelor căsătorii la vârsta 15-19 ani în totalul căsătoriilor încheiate pentru prima dată, %

	2007		2010	
	B	F	B	F
Total	3,5	19,5	1,8	14,7
mun. Chișinău	1,7	9,2	0,9	5,7
Nord	4,5	26,8	2,7	20,6
Centru	3,6	21,1	1,8	15,8
Sud	3,7	21,4	1,7	17,6
UTA Găgăuzia	6,0	22,1	3,2	17,0

Căsătoriile desfăcute în cazul cuplurilor cu copii minori au reprezentat 30% din totalul divorțurilor. Drept rezultat, aproximativ 5-6 mii copii minori rămân anual fără unul din părinți. Divorțurile se produc mai frecvent în familiile tinere, unde vârsta soților e de 25-34 ani.

Figura 3.7.
Ponderea comparativă a divorțurilor în familii fără copii și cu copii, 2010, %

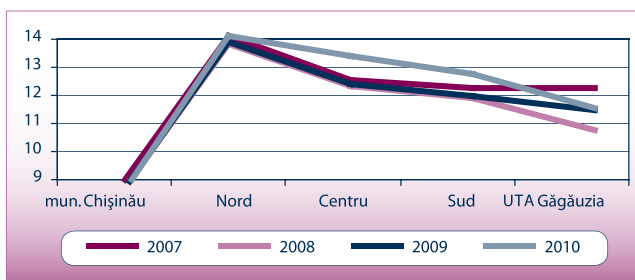
Dinamica modificării ratei divorțialității a fost însoțită de o creștere a divorțurilor în familii fără copii, ponderea cărora de la an la an s-a majorat, iar în 2010 a atins 70% din numărul total de divorțuri.

În Sud și UTA Găgăuzia, unde ponderea familiilor numeroase este mai mare, respectiv este mai înaltă și ponderea divorțurilor la cuplurile cu copii minori.

Mortalitatea

Începând cu anul 2005, mortalitatea are un nivel constant înalt și nu coboară mai jos de 12‰. În profil teritorial, evoluția ratei mortalității generale diferă semnificativ.

Figura 3.8.
Evoluția ratei mortalității generale, 2007-2010, ‰

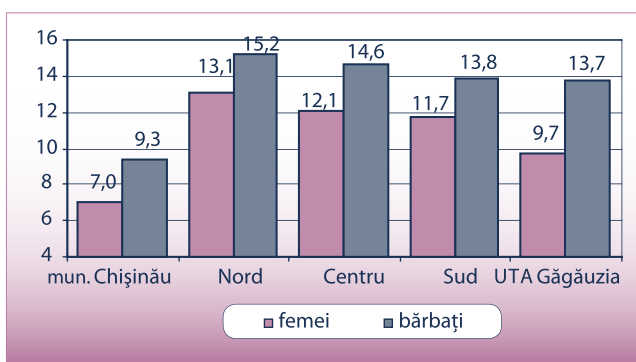

Cel mai scăzut nivel al mortalității este în mun. Chișinău și pe parcursul ultimilor patru ani el a fost neschimbat (8‰). Practic nemodificată, dar constant înaltă (14‰) a rămas rata mortalității și la Nord. În zona centrală s-a înregistrat o creștere a mortalității în anul 2010. Și numai în UTA Găgăuzia a existat o scădere a mortalității, cea mai semnificativă fiind în 2008 - cu 1,4 puncte procentuale.

În comparație cu 2007, în mediu pe țară, rata mortalității masculine a crescut în 2010 de la 12,9‰ până la 13,5 ‰, în timp ce mortalitatea femeilor nu s-a modificat și constituie 11%.

Tendențele menționate mai sus sunt specifice tuturor regiunilor, dar în UTA Găgăuzia, reducerea mortalității feminine a condus la cea mai mare discrepanță dintre sexe în favoarea femeilor - cu 4 puncte procentuale.

Figura 3.9.
Rata mortalității
masculine și
feminine, 2010, ‰

Structura mortalității pe cauze de deces practic nu s-a schimbat: analogic anilor anteriori, cele mai multe decese (56,2%) s-au produs din cauză bolilor aparatului circulator, urmate de tumori (13,1%), bolile aparatului digestiv (10,0%), accidentele, intoxicațiile și traumele (8,5%), bolile aparatului respirator (5,6%).

Mortalitatea masculină, specificată pe cauze de deces, diferă de cea feminină. „Supra-mortalitatea masculină” a fost de 3,5 ori mai mare în cazul accidentelor, intoxicațiilor și traumelor, de 4,4 ori – în maladiile infecțioase și parazitare, de 2,0 ori – la bolile aparatului respirator și de 1,3 ori – la tumori. „Supra-mortalitatea feminină” s-a înregistrat numai în cazul bolilor aparatului circulator (de 1,2 ori). Datele demonstrează existența unor particularități în mortalitatea populației pe regiuni de dezvoltare și clase ale cauzelor de deces.

Boxa 3.3. Rata mortalității din cauze medicale 2010, la 100 mii locuitori

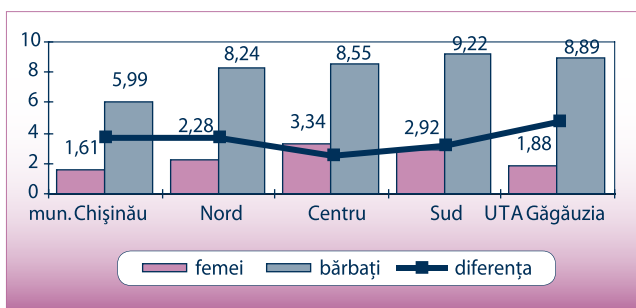
	Boli ale aparatului circulator	Tumori	Boli ale aparatului digestiv	Accidente, intoxicații și traume
mun.Chișinău	441	153	70	64
Nord	849	179	103	101
Centru	716	147	174	124
Sud	707	160	124	132
UTA Găgăuzia	636	160	140	89

Cea mai gravă situație se crează în zona de Nord, unde mortalitatea este mai înaltă în cazul bolilor aparatului circulator, drept consecință a structurii pe vârste a populației din această regiune, unde este mare ponderea persoanelor de vârstă înaintată. În zona Centrală, mortalitatea cauzată de bolile aparatului digestiv depășește de 1,4 ori nivelul mediu pe țară (fapt condiționat de ratele ridicate ale mortalității masculine și feminine în raioanele Nisporeni și Strășeni).

În zona de Sud, mortalitatea provocată de cauzele externe e mai înaltă decât în celelalte regiuni (determinată de nivelul înalt al mortalității masculine în raioanele Cantemir și Cimișlia).

Ratele mortalității în vârstă aptă de muncă demonstrează și mai mult diferențele de gen a mortalității, atât la general, dar și pe cauze de deces. Mortalitatea din cauze nenaturale (precum accidente, omucideri, sinucideri și alte consecințe externe) este mai specifică populației în vârstă aptă de muncă. În perioada mai tânără (20-39 ani), decedează preponderent bărbații din cauza bolilor aparatului circulator: 32,6 și 7,8 decedați la 100 000 persoane de vîrstă și sexe respective (vezi tab. 3.14).

Figura 3.10.
Ratele mortalității
în vârstă aptă de
muncă, 2010, la
1000 femei și bărbați

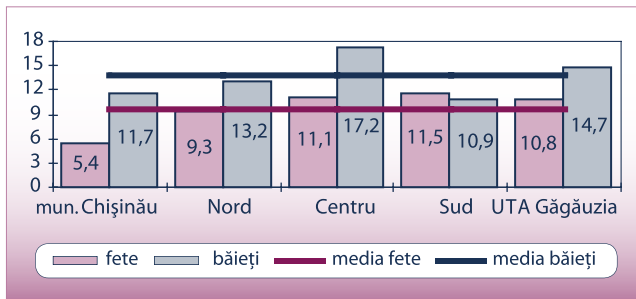
Cele menționate determină în mare măsură variația nivelului mortalității în această grupă de vârstă, precum și diferențele dintre sexe.

În UTA Găgăuzia mortalitatea bărbaților în vârstă aptă de muncă este de 4,7 ori mai mare decât cea a femeilor. În alte regiuni, diferența este, de asemenea, mare - de 3 ori și mai mult.

Îmbucurător este faptul că în ultimii ani se manifestă tendințe relativ favorabile în evoluția mortalității infantile. Nivelul ei a scăzut și s-a stabilizat la aproximativ 12 decedați cu vârsta până la un an, raportat la 1000 născuți-vii. Totodată, începând cu 1 ianuarie 2008, în rezultatul racordării la standardele europene privind statistica copiilor nou-născuți, sunt înregistrați și copiii cu masa de la 500 gr și de la 22 săptămâni gestație (până la 01.01.2008 erau înregistrați copiii cu greutatea de 1000 gr și peste, precum și cei născuți după a 30-a săptămână încheiată de gestație).

Această tendință benefică a avut și o manifestare mai neașteptată, deoarece odată cu scăderea mortalității fetițelor (de la 11,2‰ la 9,5‰), relativ a crescut mortalitatea în rândul băieților (de la 11,3‰ până la 13,9‰).

Figura 3.11.
Rata mortalității
infantile, 2010, %

Totuși, un nivel scăzut al mortalității infantile de sex feminin s-a înregistrat numai în mun. Chișinău (5%), care este comparabilă cu indicatorul similar din țările dezvoltate. În regiunea de Nord acest indicator este la nivelul mediei pe țară (9%). Cea mai dură situație s-a înregistrat în regiunea Centru (17%) - mult mai mare decât media pe țară privind rata mortalității infantile a băieților. În UTA Găgăuzia acest indicator a fost de 15%.

Cele mai scăzute rate ale mortalității infantile au fost înregistrate în raioanele: Ștefan Vodă (5,8‰), Drochia (7,7‰), Fălești (8,1‰) și Basarabeasca (8,3‰), iar cele mai înalte - în raioanele Telenești (20,8‰), Șoldănești (20,4‰), Ocnița (17,7‰), Cimișlia (17,5‰) și Hîncești (16,8‰) (vezi tab. 3.16).

Principalele cauze de deces ale copiilor au rămas stările ce apar în perioada perinatală, care condiționează 39,9% din totalul decesurilor copiilor în vârstă sub 1 an, malformațiile congenitale, deformațiile și anomaliile cromozomiale – 29,4%, bolile aparatului respirator – 13,4%, accidentele, intoxicațiile și traumele – 6,5%. (vezi tab. 3.17)

Boxa 3.4. Rata mortalității infantile pe cauze de deces,
în 2010, la 100.000 născuți-vii

	Boli ale aparatului respirator		Anomalii congenitale		Stări care apar în perioada perinatală	
	F	B	F	B	F	B
mun. Chișinău	52	122	156	268	311	609
Nord	57	89	323	392	361	552
Centru	231	299	277	538	369	598
Sud	170	217	170	434	577	341
UTA Găgăuzia	98	98	294	588	392	686

Dintre cele trei cauze principale ale deceselor infantile, relativ este mai scăzută mortalitatea din cauza bolilor aparatului respirator: la fetițe în mun. Chișinău, precum și la nou-născuții de ambele sexe din Nord și UTA Găgăuzia.

Un nivel înalt al ratelor mortalității din cauza anomaliilor congenitale în rândul băieților s-au înregistrat în regiunile Centru, Sud, UTA Găgăuzia. Rate înalte de mortalitate a

băieților din cauza stărilor aparute în perioada perinatală s-au întâlnit în toate regiunile de dezvoltare. Excepție face Sudul, unde mortalitatea din această cauză la fete este de 1,7 mai mare decât la băieți.

O situație alarmantă este creșterea mortalității materne, în medie pe țară ea a constituit 7 persoane în 2007 și 18 persoane în 2010, cea mai mare fiind în regiunea Nord, 8 persoane în 2010.

Speranța de viață la naștere

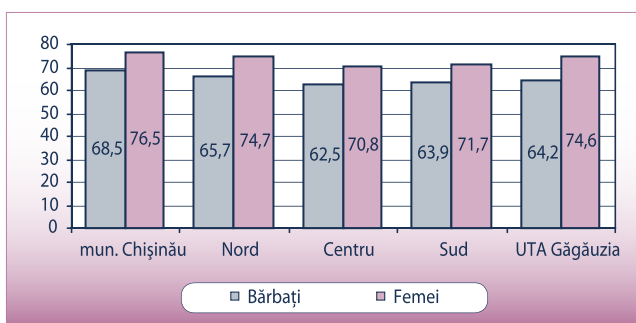
Nivelurile mortalității generale și infantile au influențat valorile speranței de viață la naștere. Astfel, în anul 2010 comparativ cu anul 2007, speranța de viață la naștere a crescut nesemnificativ - cu 0,3 ani. Cu toate acestea, durata medie a vieții pentru bărbați practic nu s-a modificat, iar cea a femeilor a crescut, realitate care a generat diferențe și mai pronunțate dintre valorile acestor indicatori în aspect de gen.

În medie pe țară, femeile trăiesc mai mult decât bărbații cu 8,4 ani. Acest decalaj se datorează nivelului mai înalt al mortalității premature a bărbaților. Datorită nivelului diferențiat al mortalității, durata medie a vieții pentru locuitorii din mediul urban a fost mai mare decât a celor din mediul rural, respectiv cu 4,4 ani la bărbați și cu 4,5 ani la femei.

Cele mai înalte valori (68,5 ani pentru bărbați și 76,5 ani pentru femei) au fost înregistrate în mun. Chișinău și în majoritatea raioanelor zonei de Nord a țării. Valori minime ale speranței de viață s-au semnalat la locuitorii zonei Centru (62,5 ani pentru bărbați și 70,8 ani pentru femei).

Cea mai mare diferență dintre speranța de viață la bărbați și femei s-a înregistrat în UTA Găgăuzia - peste 10 ani.

Figura 3.12.
Speranța de viață
la naștere,
2010, ani

În 22 de unități teritoriale speranța de viață la naștere este sub valoarea medie pe țară, cu nivel minim (până la 65,6 ani) în raioanele Hîncești, Cantemir, Nisporeni și Călărași. Acest decalaj se datorează nivelului mai înalt al mortalității generale în raioanele menționate. În raionul Hîncești nivelul înalt al mortalității micșorează și mai mult durata medie a vieții - 60,4 ani pentru bărbați și 68,5 ani pentru femei.

Migrațiunea

Procesele migraționiste externe constituie unul din factorii negativi care influențează situația socială, economică și demografică din țară, dar și stabilitatea și securitatea statului, la general. Migrația externă, atât cea definitivă, cât și cea temporară, la muncă, diminuează în mod mecanic numărul populației localităților. Dar deosebit de nociv este că ea contribuie la reducerea numărului persoanelor în vârstă aptă de muncă și reproductivă.

În Republica Moldova, migrația reprezintă un fenomen de amploare și de importanță majoră, dat fiind faptul că o pondere semnificativă din persoanele apte de muncă și în vârstă fertilă sunt implicate în acest proces. Cu toate acestea, nu putem dispune de o informație adecvată și completă privind numărul exact al cetățenilor noștri care lucrează în străinătate. Una dintre principalele cauze ale acestei probleme este lipsa sistemului eficient și durabil de evidență a fenomenului migraționist. La rândul său, un impact negativ asupra procesului de evidență îl exercită lipsa de control național unificat asupra hotarelor de est ale țării, ca urmare a nesoluționării conflictului transnistrean.

Migrația populației are importante repercusiuni asupra efectivului populației țării, modificării structurii ei, în primul rând în raport cu vârsta și sexul, dar și în funcție de alte caracteristici.

În perioada anilor 2007 - 2010, ca și în anii precedenți, mai multe persoane au emigrat din Republica Moldova, comparativ cu cele care au imigrat. Diferențele de gen sunt semnificative în sensul în care mai multe femei decât bărbați au ales să emigreze. Și în efectivul imigranților, ponderea majoritară o dețin de asemenea femeile.

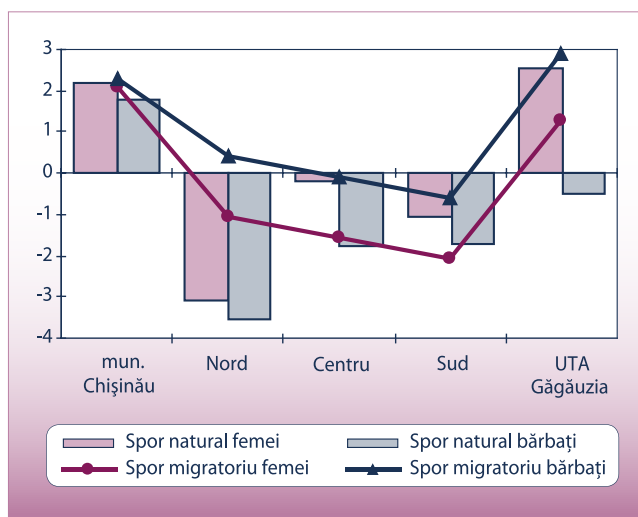
Pe parcursul ultimilor patru ani din țară au plecat pentru a se stabili cu domiciliul permanent în străinătate 25,5 mii persoane. Cele mai active legături migraționale se mențin cu Ucraina și Rusia (19,8 mii sau 78% din total emigrați). Numărul cetățenilor Republicii Moldova, ce și-au ales ca domiciliu nou S.U.A. a constituit 2,7 mii, Germania – 0,9 mii, Israel – 0,8 mii persoane. Majoritatea emigranților - atât femei, cât și bărbați, fac parte din grupele de vârstă 20-29 de ani și 30-39 de ani. Reiterăm ideea deja menționată că acestea sunt persoane în cea mai activă vîrstă de muncă și reproductivă.

O parte a emigrației din țară este compensată de repatrierea persoanelor originare din Republica Moldova și alte persoane imigrate. În anii 2007-2010 în țară s-au repatriat 7,7 mii persoane. Majoritatea repatriaților au sosit din Rusia și Ucraina - 81%.

În aceeași perioadă, în Republica Moldova au sosit 9,3 mii imigranți. Conform scopului sosirii aceștia se clasifică astfel: la studii – 21,9%, la muncă – 37,9%, imigrația de familie – 40,2%.

Astfel, la reducerea numărului populației din Republica Moldova, pe lângă sporul natural negativ, influențează negativ și sporul migratoriu. Influența acestor factori variază în dependență de regiune.

Figura 3.13.
Sporul natural și
sporul migrațional,
2010, ‰

Creșterea numărului populației mun. Chișinău se datorează atât sporului natural, cât și celui migrațional. În UTA Găgăuzia, numărul populației a crescut datorită imigranților de ambele sexe, precum și de preponderența numerică a nașterilor de sex feminin în defavoarea mortalității feminine. În celelalte regiuni numărul populației s-a micșorat din cauza influenței negative a scăderii naturale și migrației la ambele sexe.

Spre regret, subsistemele informaționale ale ministerelor implicate în elaborarea datelor privind migrația (și care diferă de cele ale Registrului de Stat al populației), necesită îmbunătățiri, din această cauză informația în prezent nu este diversificată și suficient de dezagregată în profil teritorial și în aspect de gen.

Procesele demografice au un impact direct asupra proceselor ocupaționale într-o economie națională, deoarece reprezintă bazinul principal de alimentare al pieței forței de muncă.

Tabele

Tabelul 3.1. Rata natalității

	Născuți-vii la 1000 locuitori							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	9,9	11,4	10,2	11,7	10,6	12,3	10,6	12,1
mun. Chișinău	8,4	10,3	8,9	11,2	9,2	11,2	9,2	11,1
Nord	9,0	10,7	9,4	11,0	10,1	11,9	10,0	11,7
mun. Bălți	8,5	10,7	4,5	6,0	9,1	11,5	9,3	12,1
Briceni	8,6	11,1	9,0	11,2	9,4	10,8	9,8	11,4
Dondușeni	8,1	8,5	7,7	9,5	8,6	10,8	8,7	10,1

Drochia	8,9	9,6	9,5	11,1	9,2	11,2	9,6	10,4
Edineț	8,2	9,9	9,7	11,6	10,2	12,5	9,8	11,7
Fălești	10,9	12,3	10,3	12,0	11,9	13,9	11,3	12,4
Florești	9,5	11,6	9,7	10,6	10,9	12,3	11,3	11,8
Glodeni	8,8	10,3	8,8	10,8	11,7	13,1	10,1	12,5
Ocnița	8,2	9,0	9,0	10,0	8,6	10,3	8,2	10,0
Rîșcani	8,8	10,5	8,7	10,9	9,4	11,3	10,2	11,5
Sîngerei	10,7	12,6	10,1	12,9	12,1	13,8	10,5	13,8
Soroca	8,5	9,7	9,5	9,4	9,7	10,4	9,8	11,1
Centru	11,2	12,5	11,4	12,4	11,7	13,1	12,0	12,9
Anenii Noi	10,2	11,8	11,3	12,6	12,0	12,4	11,5	12,3
Călărași	10,1	11,9	9,7	10,3	11,1	13,8	11,3	12,2
Criuleni	11,9	14,6	13,1	14,1	13,1	14,4	14,6	13,6
Dubăsari	9,6	11,5	13,0	10,9	12,0	11,3	10,8	12,8
Hîncești	10,9	12,5	10,6	10,7	10,4	11,7	11,3	12,5
Ialoveni	12,8	14,1	13,2	14,1	13,1	14,3	14,8	14,6
Nisporeni	11,4	12,0	11,4	12,4	10,2	11,5	10,2	12,0
Orhei	11,0	11,7	11,0	12,7	10,6	13,1	11,4	12,8
Rezina	10,2	11,3	10,7	12,0	10,8	12,1	11,0	11,3
Strășeni	12,7	13,1	12,3	13,0	13,1	13,5	12,5	13,0
Șoldănești	10,2	12,1	10,0	10,8	12,5	13,6	11,6	13,1
Telenești	10,8	12,3	11,5	11,8	12,1	12,7	10,8	12,3
Ungheni	11,3	13,0	11,1	13,8	12,1	14,1	12,1	13,8
Sud	10,4	11,4	10,4	11,8	10,6	12,0	10,7	12,1
Basarabeasca	10,1	11,6	9,3	10,7	8,3	10,5	7,9	8,6
Cahul	9,7	11,8	10,7	11,7	9,7	11,6	10,9	13,7
Cantemir	11,2	12,3	10,9	12,5	12,6	13,0	11,7	13,0
Căușeni	11,1	11,7	11,2	11,9	10,4	13,0	11,6	12,0
Cimișlia	7,9	8,7	6,9	9,9	8,7	10,0	8,7	9,7
Leova	11,9	11,5	10,9	12,0	12,1	12,4	11,7	13,3
Ștefan Vodă	11,7	12,4	11,8	13,1	12,2	12,6	11,0	12,1
Taraclia	9,5	10,2	9,4	11,9	10,3	12,0	9,7	11,3
UTA Găgăuzia	10,9	13,0	12,1	12,7	13,2	14,8	12,3	13,2

Tabelul 3.2. Rata totală de fertilitate

	2009	2010
Total	1,33	1,31
<i>mun. Chișinău</i>	0,96	0,95
<i>Nord</i>		
mun. Bălți	1,05	1,08
Briceni	1,45	1,50
Dondușeni	1,47	1,40
Drochia	1,55	1,50
Edineț	1,64	1,54
Fălești	1,73	1,58
Florești	1,60	1,56
Glodeni	1,72	1,54
Ocnița	1,28	1,23
Rîșcani	1,48	1,53
Sîngerei	1,73	1,58
Soroca	1,35	1,38
<i>Centru</i>		
Anenii Noi	1,49	1,44
Călărași	1,57	1,45
Criuleni	1,61	1,62
Dubăsari	1,43	1,42
Hîncești	1,30	1,39
Ialoveni	1,48	1,57
Nisporeni	1,32	1,31
Orhei	1,41	1,42
Rezina	1,47	1,40
Strășeni	1,56	1,47
Șoldănești	1,84	1,73
Telenești	1,62	1,46
Ungheni	1,57	1,55
<i>Sud</i>		
Basarabeasca	1,18	1,00
Cahul	1,19	1,37
Cantemir	1,54	1,47
Căușeni	1,48	1,46

Cimișlia	1,16	1,09
Leova	1,51	1,52
Ștefan Vodă	1,65	1,52
Taraclia	1,43	1,35
UTA Găgăuzia	1,64	1,48

Tabelul 3.3. Fertilitatea feminină pe grupe de vîrstă, 2010

	Total 15- 49 ani	Născuți-vii la 1000 femei de vîrsta respectivă						
		15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
Total	41,0	26,7	85,3	79,4	47,0	19,6	3,7	0,1
<i>mun. Chișinău</i>	31,9	9,2	44,2	55,7	51,7	24,1	4,6	0,1
<i>Nord</i>								
mun. Bălți	34,9	18,0	60,0	74,8	42,9	15,9	4,4	0,2
Briceni	43,7	42,7	104,5	90,1	48,1	12,6	2,9	0,0
Dondușeni	38,8	23,7	92,2	115,4	39,9	5,8	1,4	0,6
Drochia	41,7	36,3	119,8	92,4	33,7	15,0	2,0	0,0
Edineț	44,0	36,1	109,2	95,3	48,0	15,5	3,7	0,0
Fălești	46,0	31,3	115,0	101,0	43,2	19,5	4,6	0,3
Florești	45,0	32,9	120,5	88,2	47,8	18,5	3,8	0,0
Glodeni	44,5	32,3	115,0	94,9	48,4	14,3	2,4	0,0
Ocnița	34,7	32,4	93,5	70,5	32,7	15,2	1,5	0,0
Rîșcani	44,3	36,8	120,1	88,5	38,2	19,1	2,2	0,0
Sîngerei	47,0	34,2	115,9	96,1	48,6	16,8	4,4	0,3
Soroca	40,7	33,6	100,0	85,5	40,9	12,4	3,5	0,0
<i>Centru</i>								
Anenii Noi	44,2	26,9	92,7	104,6	45,2	15,3	3,0	0,0
Călărași	44,3	34,0	103,7	90,9	41,1	16,5	2,8	0,0
Criuleni	51,5	35,6	122,9	99,8	47,6	15,7	2,2	0,0
Dubăsari	43,3	19,0	122,2	90,0	31,7	16,8	3,6	0,0
Hîncești	44,2	27,8	96,7	81,3	43,0	24,1	4,2	0,2
Ialoveni	52,2	31,9	107,0	97,5	54,6	20,7	3,0	0,3
Nisporeni	41,6	35,3	94,3	79,1	36,5	16,1	1,0	0,0
Orhei	43,5	30,9	98,2	96,3	39,6	16,0	2,5	0,0
Rezina	41,3	28,7	101,8	85,2	46,1	15,4	2,7	0,5
Strășeni	46,6	27,3	104,2	89,7	50,6	17,8	3,2	0,3
Șoldănești	48,1	33,9	108,9	120,3	55,7	23,0	3,9	0,0

	Total 15- 49 ani	Născuți-vii la 1000 femei de vîrsta respectivă						
		15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
Ungheni	46,6	26,6	103,6	98,6	52,7	22,7	5,0	0,0
Sud								
Basarabeasca	30,5	16,5	66,8	65,3	34,1	13,6	3,4	0,8
Cahul	43,6	26,1	81,1	83,8	52,8	26,4	4,0	0,0
Cantemir	46,1	37,3	100,0	91,3	44,9	18,7	2,1	0,0
Căușeni	44,7	26,7	106,7	90,3	43,1	20,7	3,4	0,0
Cimișlia	34,3	29,5	77,0	66,2	29,1	14,3	2,0	0,0
Leova	47,3	28,8	113,3	86,6	47,0	20,3	7,4	0,0
Ștefan Vodă	45,3	27,3	101,4	106,4	45,6	18,6	4,6	0,0
Taraclia	40,6	24,5	79,3	87,2	50,8	23,6	3,7	0,6
UTA Găgăuzia	46,9	27,2	103,1	92,3	48,5	21,0	4,1	0,0

Tabelul 3.4. Repartizarea născuților-vii după rangul născutului, 2010

	procente				
	Născuți-vii – total	din care:			
		primul	al doilea	al treilea	al patrulea și mai mult
Total	100	54,3	32,2	9,5	3,9
mun. Chișinău	100	53,9	37,7	6,8	1,5
Nord	100	53,4	32,8	9,4	4,3
mun. Bălți	100	54,6	35,7	7,8	1,9
Briceni	100	52,7	31,7	9,8	5,9
Dondușeni	100	54,0	32,8	8,3	5,0
Drochia	100	56,9	31,3	9,0	2,9
Edineț	100	50,9	33,9	10,0	5,2
Fălești	100	56,0	31,1	9,4	3,6
Florești	100	53,0	31,9	10,3	4,8
Glodeni	100	53,1	28,9	12,6	5,4
Ocnia	100	49,1	37,5	8,9	4,5
Rîșcani	100	54,2	32,1	9,1	4,6
Sîngerei	100	49,6	33,3	10,2	7,0
Soroca	100	54,9	32,8	8,8	3,4
Centru	100	55,7	30,2	9,9	4,1
Anenii Noi	100	51,7	34,6	10,0	3,6
Călărași	100	55,6	30,1	10,5	3,9

Criuleni	100	54,9	31,8	9,7	3,7
Dubăsari	100	54,9	35,4	6,3	3,4
Hîncești	100	49,2	31,3	12,6	6,9
Ialoveni	100	81,1	14,6	2,8	1,5
Nisporeni	100	53,4	32,4	9,7	4,6
Orhei	100	53,6	33,7	9,7	3,0
Rezina	100	53,1	31,9	10,4	4,6
Strășeni	100	53,6	32,3	10,6	3,5
Șoldănești	100	49,4	29,3	13,6	7,6
Telenești	100	51,9	32,1	11,7	4,4
Ungheni	100	51,7	31,4	12,5	4,4
Sud	100	53,3	29,1	11,9	5,7
Basarabeasca	100	53,5	28,6	12,9	5,0
Cahul	100	50,6	32,1	12,1	5,2
Cantemir	100	49,7	29,5	13,5	7,3
Căușeni	100	59,5	25,1	10,6	4,9
Cimișlia	100	61,8	25,6	8,9	3,7
Leova	100	52,8	28,4	13,8	4,9
Ștefan Vodă	100	49,4	29,6	12,0	9,0
Taraclia	100	50,4	33,2	11,2	5,2
UTA Găgăuzia	100	52,4	31,1	11,2	5,2

Tabelul 3.5. Ponderea copiilor născuți în afară căsătoriei

	în procente			
	2007	2008	2009	2010
Total	22,7	22,3	22,9	22,4
<i>mun. Chișinău</i>	16,8	16,7	16,5	15,2
<i>Nord</i>	24,3	24,2	24,6	24,2
mun. Bălți	17,9	20,4	17,8	16,2
Briceni	18,6	18,4	21,6	17,9
Dondușeni	28,9	28,9	31,5	34,0
Drochia	26,6	27,0	22,9	25,8
Edineț	24,0	21,8	22,8	20,0
Fălești	28,0	27,2	28,2	24,5
Florești	24,5	26,1	29,7	30,7
Glodeni	26,7	23,9	28,7	28,0

	procente			
	2007	2008	2009	2010
Rîșcani	22,9	24,0	22,0	22,1
Sîngerei	23,0	19,9	20,9	23,2
Soroca	26,7	29,1	26,9	28,5
Centru	24,3	23,6	24,5	24,5
Anenii Noi	22,2	20,1	24,0	21,3
Călărași	31,1	29,7	29,9	31,1
Criuleni	23,7	20,9	21,7	21,8
Dubăsari	18,5	20,9	19,0	20,5
Hîncești	26,2	22,9	25,1	24,8
Ialoveni	15,1	15,1	15,2	15,7
Nisporeni	27,7	26,1	29,5	29,2
Orhei	26,3	26,6	27,6	26,6
Rezina	28,0	27,4	31,8	25,6
Strășeni	21,0	20,8	19,6	23,6
Șoldănești	29,3	34,6	33,3	33,6
Telenești	23,7	25,9	25,7	28,2
Ungheni	25,7	25,3	24,4	23,9
Sud	25,6	25,2	26,8	25,8
Basarabeasca	22,3	24,5	21,4	24,5
Cahul	28,8	28,4	29,2	25,8
Cantemir	39,5	36,0	40,0	40,2
Căușeni	17,8	16,2	20,3	17,7
Cimișlia	28,7	25,2	25,9	27,4
Leova	29,8	32,3	30,2	28,4
Ștefan Vodă	18,7	21,7	22,9	22,5
Taraclia	17,5	16,7	19,2	20,7
UTA Găgăuzia	18,0	18,1	18,2	17,5

Tabelul 3.6. Ratele nupțialității, la 1000 locuitori

	numărul căsătoriilor la 1000 locuitori			
	2007	2008	2009	2010
Total	8,2	7,5	7,5	7,4
mun. Chișinău	9,7	8,6	8,8	8,9
Nord	6,9	6,7	6,5	6,5

mun. Bălți	7,6	7,7	6,3	7,3
Briceni	7,5	6,5	5,4	6,7
Dondușeni	5,8	5,3	6,4	5,1
Drochia	6,3	6,6	6,2	6,9
Edineț	7,1	6,9	6,6	6,6
Fălești	6,9	6,3	6,7	6,5
Florești	6,8	6,8	6,6	5,9
Glodeni	6,1	6,6	5,1	5,9
Ocnia	6,2	5,2	6,9	5,1
Rîșcani	6,8	6,7	6,8	7,2
Sîngerei	7,1	7	10,1	6,9
Soroca	6,9	6,4	6,0	6,4
Centru	8,0	7,4	7,7	7,5
Anenii Noi	10,6	8,6	9,5	8,5
Călărași	7,5	6,8	7,0	7,2
Criuleni	8,8	7,8	8,2	7,9
Dubăsari	6,7	5,6	5,0	5,1
Hîncești	7,5	7,3	7,3	7,6
Ialoveni	9,1	9	9,6	8,6
Nisporeni	6,3	6,8	6,6	6,9
Orhei	8,4	7,4	7,9	7,7
Rezina	6,5	6,1	6,5	7
Strășeni	9,1	8,4	8,6	7,9
Șoldănești	6,2	5,5	5,5	5,6
Telenești	6,7	6,8	6,7	6,7
Ungheni	7,5	7,6	7,6	7,3
Sud	7,4	6,7	6,6	6,7
Basarabeasca	6,4	5,9	5,6	6,2
Cahul	7,3	7,3	6,4	6,8
Cantemir	8,3	6,5	6,3	6,6
Căușeni	7,4	6,7	6,8	7,1
Cimișlia	6,6	6,2	7,6	7
Leova	7,4	6,7	6,9	6,6
Ștefan Vodă	7,7	6,8	6,1	6,4
Taraclia	7,4	6,2	6,7	6,5
UTA Găgăuzia	13,2	9,4	8,9	7,8

Tabelul 3.7. Ratele divorțialității

	numărul divorțurilor la 1000 locuitori			
	2007	2008	2009	2010
Total	3,9	3,5	3,3	3,2
<i>mun. Chișinău</i>	4,2	3,9	3,8	3,8
<i>Nord</i>	3,4	3,1	2,9	2,7
mun. Bălți	4,0	3,9	3,2	3,5
Briceni	3,1	2,6	2,8	2,2
Dondușeni	3,1	3	3,2	3,2
Drochia	3,5	3,2	2,7	2,6
Edineț	3,3	2,9	2,4	2,3
Fălești	3,1	3	3,1	2,5
Florești	3,8	3,4	2,7	2,9
Glodeni	3,7	2,8	2,1	3
Ocnîța	3,0	3,2	2,6	2,1
Rîșcani	3,4	2,5	2,5	2,1
Sîngerei	3,2	3,1	12,3	2,6
Soroca	3,3	3	3,2	2,8
<i>Centru</i>	3,5	3,2	3,1	3,1
Anenii Noi	5,2	5,5	4,9	4,3
Călărași	3,0	3,1	3,1	3,3
Criuleni	3,4	2,7	3,0	2,5
Dubăsari	2,8	0,3	0,1	0,1
Hîncești	3,7	3,4	2,9	3,2
Ialoveni	3,2	2,9	3,3	3,1
Nisporeni	2,9	2,6	2,7	2,7
Orhei	3,4	3,4	2,9	3,1
Rezina	4,8	5,3	4,1	5,7
Strășeni	3,9	3,3	3,4	3,7
Șoldănești	2,8	2,7	2,2	2,8
Telenești	2,7	2,3	2,8	2,8
Ungheni	3,3	2,7	3,3	2,5
<i>Sud</i>	3,4	3,1	3,0	3,0
Basarabeasca	3,5	4,1	3,7	3,7
Cahul	3,2	2,7	2,6	2,8
Cantemir	3,5	3,7	2,8	2,8
Căușeni	3,3	3,1	3,0	2,8
Cimișlia	4,0	3,0	3,6	3,7
Leova	3,6	3,0	2,7	3,2
Ștefan Vodă	3,2	3,3	3,1	2,8
Taraclia	3,0	2,8	3,4	2,3
<i>UTA Găgăuzia</i>	7,9	5,6	3,9	3,2

Tabelul 3.8. **Căsătorii după numărul căsătoriei încheiate, 2010**

	Căsătorii total	Numărul căsătoriei					
		Soț			Soție		
		1	2	3 si m.m	1	2	3 si m.m
Total	26398	21821	3516	1061	22434	3063	901
<i>mun. Chișinău</i>	7005	5429	1354	222	5718	1138	149
<i>Nord</i>	6572	5501	787	284	5604	725	243
mun. Bălți	1081	855	165	61	890	147	44
Briceni	505	420	60	25	429	41	35
Dondușeni	233	173	34	26	181	33	19
Drochia	621	532	69	20	553	53	15
Edineț	547	441	74	32	459	69	19
Fălești	607	552	49	6	559	42	6
Florești	530	469	35	26	457	47	26
Glodeni	368	313	48	7	316	42	10
Ocnîța	288	228	37	23	235	38	15
Rîșcani	505	424	55	26	432	52	21
Sîngerei	642	563	61	18	567	60	15
Soroca	645	531	100	14	526	101	18
<i>Centru</i>	7932	6873	778	281	7021	676	235
Anenii Noi	710	575	110	25	583	101	26
Călărași	570	479	57	34	505	40	25
Criuleni	578	519	55	4	527	45	6
Dubăsari	181	165	16	0	167	14	0
Hîncești	925	816	100	9	821	93	11
Ialoveni	850	746	84	20	765	70	15
Nisporeni	461	406	33	22	413	32	16
Orhei	974	849	66	59	866	56	52
Rezina	369	307	30	32	311	30	28
Strășeni	718	614	50	54	640	35	43
Șoldănești	241	205	34	2	203	38	0
Telenești	497	446	36	15	455	34	8
Ungheni	858	746	107	5	765	88	5
<i>Sud</i>	3638	3084	426	128	3119	389	130
Basarabeasca	182	151	12	19	153	12	17
Cahul	852	701	129	22	721	110	21
Cantemir	416	355	58	3	359	49	8
Căușeni	652	569	70	13	579	62	11
Cimișlia	434	355	60	19	366	49	19
Leova	353	302	25	26	305	25	23
Ștefan Vodă	460	400	37	23	405	29	26
Taraclia	289	251	35	3	231	53	5
<i>UTA Găgăuzia</i>	1251	934	171	146	972	135	144

Tabelul 3.9. Ponderea primelor căsătorii de vîrsta 15-19 ani în totalul căsătoriilor încheiate pentru prima dată

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	19,5	3,5	17,4	2,6	15,8	2,2	14,7	1,8
<i>mun. Chișinău</i>	9,2	1,7	5,9	0,9	6,4	1,3	5,7	0,9
<i>Nord</i>	26,8	4,5	24	3,4	21,5	2,9	20,6	2,7
mun. Bălți	18,5	2,6	16,3	2,5	12,6	1,7	15,8	2,2
Briceni	36,0	7,7	35,4	4,3	29,7	3,8	29,8	4,8
Dondușeni	31,4	3,7	23,5	3,2	26,8	4,1	17,7	4,0
Drochia	28,3	4,1	27,1	4,0	23,8	4,1	23,5	2,1
Edineț	30,7	4,8	25,2	4,1	24,4	3,2	22,4	3,6
Fălești	25,5	5,4	22,6	4,2	17,8	2,2	19,3	3,4
Florești	24,2	4,5	20,6	3,0	20,0	2,2	19,0	2,3
Glodeni	23,3	4,9	19,3	2,0	22,8	3,4	22,8	2,2
Ocnîța	31,3	6,3	26	4,7	23,2	2,6	18,3	3,9
Rîșcani	24,0	2,5	29,3	3,0	26,3	4,1	22,7	1,7
Sîngerei	30,7	4,3	27,1	4,3	22,2	2,4	21,0	2,3
Soroca	26,8	4,7	24,0	2,6	22,5	3,6	18,1	2,1
<i>Centru</i>	21,1	3,6	17,8	2,8	17,1	2,2	15,8	1,8
Anenii Noi	21,2	4,0	17,6	4,3	16,5	3,3	14,6	1,6
Călărași	19,6	2,5	18,6	1,2	15,5	1,3	12,3	2,3
Criuleni	20,9	3,4	17,7	3,9	16,7	1,4	19,2	2,1
Dubăsari	22,2	1,0	17,2	1,1	10,6	2,6	13,8	1,8
Hîncești	23,2	3,8	19,1	2,6	18,7	1,4	16,4	2,0
Ialoveni	20,5	3,3	17,6	3,1	17,7	1,7	14,9	1,2
Nisporeni	21,2	4,6	20,8	3,3	17,8	3,5	18,2	1,5
Orhei	20,4	3,7	16,8	3,8	16,9	1,4	14,2	2,6
Rezina	19,3	2,4	16,8	1,1	11,4	1,8	13,2	1,6
Strășeni	20,0	4,1	15,1	1,7	15,5	1,3	12	1,1
Șoldănești	21,3	1,7	15,6	1,9	21,7	3,2	22,2	2,0
Telenești	22,6	4,3	20,0	2,7	20,9	4,7	21,3	1,6
Ungheni	21,9	4,5	18,2	2,6	17,4	2,7	16,9	2,1
<i>Sud</i>	21,4	3,7	20,4	3,0	18,6	2,4	17,6	1,7
Basarabeasca	19,6	2,5	21,3	3,1	19,4	2,3	13,1	0,7
Cahul	15,6	3,8	16,1	3,0	15,9	2,7	14,3	1,9
Cantemir	18,5	3,9	15,6	2,3	14,3	2,3	15,3	2,5
Căușeni	25,9	3,0	21,3	1,7	23,5	2,7	20,2	1,1
Cimișlia	25,5	4,3	21,8	3,5	19,2	2,4	19,7	1,7
Leova	21,9	2,8	24,3	2,2	17,7	1,9	16,7	0,7
Ștefan Vodă	22,4	4,3	23,2	2,2	20,3	2,1	22,7	1,8
Taraclia	25,1	4,4	22,1	3,8	18,9	1,9	17,3	2,8
<i>UTA Găgăuzia</i>	22,1	6,0	20,4	3,8	19,7	3,4	17,0	3,2

Tabelul 3.10. **Divorțuri după numărului de copii comuni, 2010**

	Total	Numărul copiilor comuni				
		fără copii	cu 1 copil	cu 2 copii	cu 3 copii și peste	Numărul copiilor comuni – total
Total	11175	7930	2240	863	142	4431
<i>mun. Chișinău</i>	2993	2573	350	64	6	496
<i>Nord</i>	2741	1755	710	239	37	1321
mun. Bălți	523	261	215	39	8	318
Briceni	165	82	59	20	4	112
Dondușeni	143	139	3	1	0	5
Drochia	234	97	93	39	5	195
Edineț	192	183	7	1	1	15
Fălești	234	229	5	0	0	5
Florești	259	118	99	33	9	192
Glodeni	188	166	14	6	2	32
Ocnia	120	74	34	10	2	62
Rîșcani	150	55	53	40	2	140
Sîngerei	247	202	34	10	1	59
Soroca	286	149	94	40	3	186
<i>Centru</i>	3323	2386	600	295	42	1326
Anenii Noi	353	278	57	18	0	93
Călărași	258	257	1	0	0	1
Criuleni	185	84	63	34	4	144
Dubăsari	4	4	0	0	0	0
Hîncești	387	167	130	77	13	327
Ialoveni	308	307	1	0	0	1
Nisporeni	182	96	50	32	4	127
Orhei	387	367	14	3	3	30
Rezina	299	200	68	29	2	132
Strășeni	336	147	124	59	6	260
Șoldănești	122	54	42	21	5	100
Telenești	209	202	3	2	2	13
Ungheni	293	223	47	20	3	98
<i>Sud</i>	1606	898	456	204	48	1010
Basarabeasca	108	92	12	3	1	21
Cahul	351	158	141	44	8	253
Cantemir	178	73	63	30	12	159
Căușeni	259	210	35	13	1	64
Cimișlia	232	108	64	46	14	198
Leova	173	61	70	34	8	164
Ștefan Vodă	205	149	34	18	4	82
Taraclia	100	47	37	16	0	69
<i>UTA Găgăuzia</i>	512	318	124	61	9	278

Tabelul 3.11. Ratele mortalității generale

	Decedați la 1000 locuitori							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	11,2	12,9	10,9	12,7	10,7	13,0	11,1	13,5
<i>mun. Chișinău</i>	7,3	9,6	7,0	9,4	6,9	9,3	7,0	9,3
<i>Nord</i>	13,4	14,8	13,1	14,6	12,8	15,1	13,1	15,2
mun. Bălți	9,2	11,4	7,8	8,6	8,4	11,7	8,0	11,8
Briceni	15,4	16,6	15,6	16,1	14,4	16,6	15,8	15,9
Dondușeni	16,2	18,5	15,9	19,5	15,5	19,3	17,9	19,8
Drochia	14,7	15,2	13,9	15,4	13,0	16,3	13,2	15,9
Edineț	15,0	16,3	14,0	15,4	14,4	16,5	15,2	17,3
Fălești	13,4	14,6	13,6	15,3	12,7	14,4	13,1	15,0
Florești	14,8	16,3	13,9	15,9	13,8	16,2	13,8	16,7
Glodeni	13,9	14,9	13,9	13,7	14,0	16,4	13,7	15,4
Ocnîța	14,7	15,4	15,0	15,7	13,3	14,5	14,2	15,4
Rîșcani	15,0	15,7	14,3	15,0	15,1	16,5	14,9	16,6
Sîngerei	10,9	11,6	10,6	12,5	11,7	12,8	11,6	12,4
Soroca	13,5	15,5	12,6	13,3	12,6	14,6	12,8	15,7
<i>Centru</i>	11,7	13,4	11,6	13,2	11,4	13,6	12,1	14,6
Anenii Noi	11,0	12,4	10,9	13,4	10,0	14,3	11,0	13,6
Călărași	13,3	16,6	12,6	14,1	12,6	16,1	13,7	16,1
Criuleni	11,5	14,4	11,4	14,7	10,5	12,5	11,8	13,5
Dubăsari	14,7	13,4	12,2	12,5	11,4	13,3	11,3	12,9
Hîncești	11,2	13,9	11,1	12,6	11,9	13,0	13,7	16,2
Ialoveni	10,3	11,5	10,1	12,7	10,1	12,3	10,3	12,9
Nisporeni	12,0	11,5	11,2	12,8	11,5	13,7	11,9	14,6
Orhei	11,9	13,4	12,3	12,9	11,5	13,9	12,2	14,8
Rezina	13,3	15,4	12,7	14,6	11,3	13,6	12,3	15,4
Strășeni	11,8	13,1	12,3	13,0	12,0	13,5	12,6	14,8
Șoldănești	14,5	15,5	14,6	15,2	15,7	16,1	14,5	18,8
Telenești	10,6	12,4	11,3	12,3	11,2	13,7	11,8	15,0
Ungheni	10,5	13,1	10,9	12,9	10,8	12,5	11,2	13,0
<i>Sud</i>	11,7	13,0	11,2	12,9	11,3	13,0	11,7	13,8
Basarabeasca	11,5	14,9	9,9	12,9	11,9	15,1	11,3	15,3
Cahul	10,2	11,7	9,7	11,2	10,5	12,1	10,4	13,2
Cantemir	11,7	11,3	10,5	12,9	10,5	13,6	12,1	14,8
Căușeni	13,0	14,8	12,2	14,2	11,9	13,0	12,5	13,5
Cimișlia	11,3	13,4	11,9	13,4	11,4	13,4	11,9	15,0
Leova	11,3	12,3	11,3	12,9	12,3	12,7	11,8	13,0
Ștefan Vodă	12,4	13,0	12,0	13,0	11,8	12,2	12,6	13,8
Taraclia	13,3	14,0	12,8	13,6	11,5	14,2	11,9	13,6
<i>UTA Găgăuzia</i>	11,1	13,6	9,7	12,3	10,2	13,2	9,7	13,7

Tabelul 3.12. Rata mortalității din cauze medicale, 2010

	la 100000 locuitori					
	Boli ale aparatului circulator		Tumori		Boli ale aparatului digestiv	
	F	B	F	B	F	B
Total	719	654	132	190	108	136
<i>mun. Chișinău</i>	434	448	128	180	61	79
<i>Nord</i>	903	789	147	215	86	122
mun. Bălți	437	541	169	246	81	114
Briceni	1195	821	134	223	78	103
Dondușeni	1405	1125	169	213	66	137
Drochia	739	726	184	240	108	172
Edineț	1109	980	162	237	80	145
Fălești	952	821	117	189	86	122
Florești	964	887	134	231	100	106
Glodeni	919	689	161	175	99	128
Ocnita	965	760	155	215	81	147
Rîșcani	1067	931	169	223	63	74
Sîngerei	858	767	113	156	84	90
Soroca	923	787	102	207	93	133
<i>Centru</i>	753	677	121	175	164	185
Anenii Noi	646	592	157	192	146	202
Călărași	845	723	109	150	167	204
Criuleni	774	689	137	157	145	160
Dubăsari	753	643	112	162	100	127
Hîncești	800	660	134	167	216	195
Ialoveni	654	622	119	163	129	181
Nisporeni	672	584	100	176	197	221
Orhei	789	707	128	229	165	187
Rezina	827	795	116	154	168	212
Strășeni	795	745	103	172	200	219
Șoldănești	947	977	148	203	153	170
Telenești	753	763	99	149	166	176
Ungheni	658	523	106	171	134	135
<i>Sud</i>	755	657	135	185	113	136
Basarabeasca	788	697	126	197	60	162
Cahul	641	646	127	171	105	140
Cantemir	762	683	133	175	168	165
Căușeni	842	631	163	205	102	110
Cimișlia	723	687	127	247	136	118
Leova	757	648	119	164	119	115
Ștefan Vodă	826	662	121	149	104	140
Taraclia	795	641	163	190	92	167
<i>UTA Găgăuzia</i>	636	635	115	208	110	172

Tabelul 3.13. Rata mortalității din cauze mortalității externe, 2010

	la 100000 locuitori							
	Accidente, intoxicații și traume		din care:					
			sinucideri		omucideri		accidente de transport	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	45	167	5	34	4	10	5	22
mun. Chișinău	27	105	4	21	3	5	5	18
Nord	41	167	4	29	3	11	5	22
mun. Bălți	25	111	1	18	0	3	4	15
Briceni	51	173	10	28	5	8	3	25
Dondușeni	17	227	12	24	-	24	-	24
Drochia	42	186	-	30	2	9	6	33
Edineț	25	176	2	20	2	15	5	33
Fălești	38	147	4	24	4	9	-	13
Florești	77	182	4	32	4	14	9	28
Glodeni	59	185	0	67	6	17	12	17
Ocnita	34	184	7	49	0	15	0	15
Rîșcani	63	202	5	24	5	15	3	21
Sîngerei	31	125	0	31	4	9	13	13
Soroca	37	193	8	27	8	6	6	31
Centru	59	191	7	38	6	12	6	23
Anenii Noi	59	175	9	54	9	5	5	30
Călărași	60	160	12	57	2	26	12	15
Criuleni	67	179	5	20	5	11	8	25
Dubăsari	45	226	6	41	0	12	11	12
Hîncești	73	281	8	61	8	12	3	30
Ialoveni	50	179	10	49	14	2	0	21
Nisporeni	80	191	9	36	6	18	6	24
Orhei	69	185	6	23	9	15	8	25
Rezina	56	166	-	4	4	8	4	19
Strășeni	47	158	4	40	9	4	6	16
Șoldănești	85	222	9	38	4	9	4	28
Telenești	56	181	8	27	0	19	3	22
Ungheni	33	172	2	32	2	12	5	27
Sud	56	210	7	51	4	13	5	21
Basarabeasca	60	197	7	42	0	14	0	42
Cahul	53	188	8	42	5	15	2	8
Cantemir	38	251	3	79	0	6	3	41
Căușeni	57	207	11	46	4	20	4	26
Cimișlia	73	224	3	46	6	10	13	36
Leova	70	224	15	30	-	11	4	11
Ștefan Vodă	55	216	3	73	8	17	11	11
Taraclia	48	176	4	51	9	5	4	9
UTA Găgăuzia	31	150	6	32	1	8	6	29

Tabelul 3.14. Ratele mortalității în vîrstă aptă de muncă

	la 1000 femei și bărbați în vîrstă respectivă							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	2,71	7,88	2,56	7,79	2,49	7,93	2,50	8,50
<i>mun. Chișinău</i>	2,00	6,25	1,97	6,25	1,76	5,68	1,61	5,99
<i>Nord</i>	2,46	7,54	2,35	7,66	2,30	8,04	2,28	8,24
mun. Bălți	2,46	7,55	2,36	7,48	2,40	7,80	2,13	7,70
Briceni	2,21	7,73	1,88	7,51	1,97	7,34	1,89	8,03
Dondușeni	1,63	7,57	2,27	8,72	1,96	8,92	2,12	10,15
Drochia	1,72	6,79	1,96	7,57	1,73	7,56	1,77	8,26
Edineț	2,34	6,96	2,38	7,64	2,30	7,60	1,93	8,00
Fălești	3,01	7,89	3,23	8,38	2,07	8,60	2,64	8,82
Florești	3,26	8,41	2,93	8,85	2,78	9,20	3,30	9,02
Glodeni	1,99	8,04	2,27	6,40	2,60	9,20	2,44	9,15
Ocnîța	1,77	7,85	1,84	7,50	2,24	6,54	1,78	7,61
Rîșcani	2,17	6,63	2,26	6,36	1,91	7,75	2,26	7,08
Sîngerei	2,52	6,95	2,02	7,64	2,61	7,95	2,56	6,91
Soroca	3,29	8,05	2,41	7,73	2,54	8,18	2,27	9,20
<i>Centru</i>	3,35	9,20	3,14	8,75	3,20	9,32	3,34	10,15
Anenii Noi	3,15	8,64	3,04	9,33	2,93	10,23	2,71	9,59
Călărași	4,66	12,86	3,43	9,97	3,58	11,00	3,86	11,34
Criuleni	3,71	9,48	3,02	10,53	3,16	8,89	3,19	9,49
Dubăsari	4,09	9,65	2,94	9,82	4,46	9,15	3,84	9,27
Hîncești	3,21	9,14	3,15	8,20	3,22	8,79	4,40	12,80
Ialoveni	2,69	7,73	3,36	9,87	3,38	9,35	2,90	9,72
Nisporeni	2,91	7,94	3,00	8,23	3,08	8,97	3,61	9,77
Orhei	3,92	9,14	2,97	7,97	2,99	10,08	2,82	9,46
Rezina	3,40	10,61	2,73	8,06	2,73	8,59	3,09	9,55
Strășeni	3,66	9,28	4,40	9,06	3,20	9,44	4,12	10,63
Șoldănești	3,05	8,45	3,13	8,24	4,21	9,44	3,65	11,92
Telenești	3,05	8,51	3,13	8,32	3,42	8,75	3,99	9,96
Ungheni	2,52	8,94	2,43	7,28	2,66	8,31	2,15	8,30
<i>Sud</i>	3,14	8,03	2,94	8,38	2,78	8,26	2,92	9,22
Basarabeasca	3,67	11,31	2,72	9,21	3,66	11,07	2,73	10,96
Cahul	2,58	6,93	2,42	7,53	2,33	7,43	2,88	8,63
Cantemir	4,02	7,39	3,11	8,56	2,78	9,20	3,03	10,53
Căușeni	3,50	9,65	2,92	9,19	2,19	8,29	3,41	8,98
Cimișlia	3,34	8,85	3,08	9,46	2,86	9,24	2,72	9,80
Leova	3,07	7,70	3,37	8,67	4,14	7,94	2,81	8,78
Ștefan Vodă	2,89	7,17	3,09	7,80	3,49	7,15	3,17	8,80
Taraclia	2,55	7,10	3,50	7,31	1,90	8,04	1,98	8,73
<i>UTA Găgăuzia</i>	2,64	8,73	2,07	7,67	1,96	8,12	1,88	8,89

Tabelul 3.15. **Mortalitatea maternă** (numărul femeilor care au decedat în urma complicațiilor din timpul sarcinii sau nașterii)

	persoane			
	2007	2008	2009	2010
Total	7	15	7	18
<i>mun. Chișinău</i>	1	2	1	3
<i>Nord</i>	4	5	0	8
Briceni	1	1	-	-
Drochia	-	1	-	1
Edineț	-	1	-	2
Fălești	1	-	-	1
Ocnia	1	-	-	-
Rîșcani	-	1	-	-
Sîngerei	1	-	-	2
Soroca	-	1	-	2
<i>Centru</i>	1	7	2	4
Anenii Noi	-	-	-	1
Dubăsari	-	-	1	-
Hîncești	-	2	-	-
Ialoveni	-	1	1	1
Nisporeni	-	-	-	2
Rezina	-	1	-	-
Ungheni	1	1	-	-
<i>Sud</i>	0	3	3	2
Cahul	-	-	-	1
Cantemir	-	1	-	-
Căușeni	-	1	2	-
Cimișlia	-	-	1	-
Ștefan Vodă	-	1	-	1
<i>UTA Găgăuzia</i>	1	0	1	1

Tabelul 3.16. **Mortalitatea infantilă**

	Decedați în vîrstă sub 1 an (la 1000 nașcuți-vii)							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	11,2	11,3	11,5	12,7	10,1	13,9	9,5	13,9
<i>mun. Chișinău</i>	6,3	9,3	7,3	11,2	9,6	11,4	5,4	11,7
<i>Nord</i>	9,7	13,7	12,9	12,6	9,3	14,1	9,3	13,2
mun. Bălți	7,4	6,9	9,6	13,6	4,1	12,8	8,1	8,5

Briceni	5,8	22,1	11,0	12,3	5,3	20,6	7,7	19,5
Dondușeni	5,0	16,1	10,6	-	4,7	17,4	14,3	18,7
Drochia	11,6	2,4	13,2	8,3	4,6	6,2	2,2	13,4
Edineț	16,4	20,4	16,3	15,3	11,2	14,2	11,6	15,3
Fălești	11,4	17,9	16,2	16,5	12,3	11,2	11,1	5,4
Florești	15,4	11,8	13,0	15,0	13,6	16,9	5,6	21,5
Glodeni	0,0	16,0	13,9	9,3	13,1	28,1	6,1	13,4
Ocnița	4,1	20,7	3,7	3,7	7,8	7,3	24,8	11,3
Rîșcani	-	13,9	21,8	10,8	5,8	10,5	8,0	10,4
Sîngerei	13,6	13,8	10,3	22,0	13,7	12,7	15,8	9,6
Soroca	15,7	12,6	14,1	8,7	11,9	15,7	5,9	18,5
Centru	12,8	11,8	12,2	14,6	11,1	13,8	11,1	17,2
Anenii Noi	18,3	8,4	8,3	15,7	7,8	18,0	6,1	14,1
Călărași	-	12,9	7,7	12,5	17,9	16,8	17,6	12,7
Criuleni	9,0	11,6	10,2	6,0	14,3	17,5	9,2	18,5
Dubăsari	17,4	15,0	8,6	16,0	9,3	15,4	15,5	13,6
Hîncești	19,0	13,0	12,1	13,8	10,8	21,1	15,7	17,2
Ialoveni	14,1	8,9	10,7	16,2	10,7	15,9	9,4	16,9
Nisporeni	17,9	5,0	15,4	9,8	11,5	10,5	8,6	22,7
Orhei	13,9	14,1	13,9	14,3	13,0	10,1	6,7	15,5
Rezina	18,1	10,1	38,2	22,3	13,8	9,5	-	20,5
Strășeni	8,4	10,2	17,5	12,0	6,5	9,9	10,3	13,8
Șoldănești	12,9	7,6	13,3	8,7	7,2	3,5	15,5	25,2
Telenești	12,3	17,5	9,2	13,7	10,9	12,8	22,3	19,8
Ungheni	8,7	15,0	4,4	23,2	10,8	12,6	10,8	18,0
Sud	14,5	9,2	12,5	11,1	9,2	16,3	11,5	10,9
Basarabeasca	26,1	6,0	14,2	6,5	23,8	20,0	8,4	8,2
Cahul	16,1	9,9	8,7	7,1	11,2	23,1	11,4	8,5
Cantemir	8,4	10,3	20,2	12,7	5,0	14,6	13,6	14,6
Căușeni	15,2	5,6	7,5	11,1	4,1	10,1	11,0	9,2
Cimișlia	7,8	3,7	9,0	9,8	10,8	13,0	18,2	16,9
Leova	18,5	12,9	20,4	6,2	18,4	15,0	15,9	14,0
Ștefan Vodă	11,5	13,5	20,9	17,1	2,2	17,8	5,0	6,9
Taraclia	18,3	9,0	-	19,5	12,8	15,4	9,0	12,3
UTA Găgăuzia	16,5	9,0	11,0	12,3	11,8	14,1	10,8	14,7

Tabelul 3.17. Rata mortalității infantile pe cauze de deces, 2010

	la 100.000 născuti-vii					
	Boli ale aparatului respirator		Anomalii congenitale		Stări care apar în perioada perinatală	
	F	B	F	B	F	B
Total	132	183	254	433	386	549
<i>mun. Chișinău</i>	52	122	156	268	311	609
<i>Nord</i>	57	89	323	392	361	552
mun. Bălți	134	121	134	483	403	121
Briceni	-	-	771	976	-	244
Dondușeni	-	-	476	-	952	1869
Drochia	-	-	-	447	0	224
Edineț	-	218	465	437	698	437
Fălești	185	-	-	180	370	359
Florești	-	391	-	587	375	1174
Glodeni	-	-	-	804	612	268
Ocnia	-	-	1240	377	413	377
Rîșcani	-	-	533	-	-	779
Sîngerei	198	-	594	159	594	478
Soroca	-	185	392	185	196	1109
<i>Centru</i>	231	299	277	538	369	598
Anenii Noi	204	402	204	402	-	402
Călărași	220	-	659	636	659	212
Criuleni	366	411	183	411	183	616
Dubăsari	515	452	-	-	515	905
Hîncești	428	531	143	531	285	398
Ialoveni	0	0	269	844	403	703
Nisporeni	0	1008	0	252	865	504
Orhei	134	258	268	517	134	775
Rezina	0	685	-	685	-	342
Strășeni	172	-	344	172	515	861
Șoldănești	388	-	-	1439	388	719
Telenești	0	220	1238	441	743	881
Ungheni	540	258	135	644	405	515
<i>Sud</i>	170	217	170	434	577	341
Basarabeasca	-	-	840	820	-	-
Cahul	426	-	-	610	568	122
Cantemir	-	976	271	488	542	0
Căușeni	-	-	183	737	917	184
Cimișlia	-	-	730	-	730	1689
Leova	317	280	-	-	1270	560
Ștefan Vodă	-	463	-	231	-	-
Taraclia	452	-	-	412	-	823
<i>UTA Găgăuzia</i>	98	98	294	588	392	686

Tabelul 3.18. Mortalitatea copiilor în vîrstă 0-4 ani

	la 1000 născuți-vii							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	13,7	14,3	13,7	15,1	12,1	16,3	11,0	16,1
<i>mun. Chișinău</i>	8,3	11,1	8,3	12,4	9,9	12,6	6,5	13,1
<i>Nord</i>	11,8	17,0	14,7	15,3	11,6	17,1	10,3	15,7
mun. Bălți	8,9	11,0	13,8	13,6	4,1	15,3	8,1	8,5
Briceni	11,6	24,6	11,0	17,2	5,3	28,3	7,7	22,0
Dondușeni	10,0	21,5	10,6	4,9	14,2	17,4	14,3	18,7
Drochia	16,3	4,8	15,4	8,3	9,1	10,3	2,2	20,1
Edineț	16,4	22,9	16,3	15,3	11,2	16,2	11,6	15,3
Fălești	13,3	21,4	16,2	20,2	15,8	11,2	11,1	12,6
Florești	22,0	13,8	13,0	19,3	15,5	18,7	7,5	25,4
Glodeni	-	19,2	13,9	9,3	15,7	30,6	6,1	13,4
Ocnița	4,1	20,7	3,7	3,7	7,8	14,6	33,1	15,1
Rîșcani	-	22,2	24,9	16,1	8,7	10,5	10,7	13,0
Sîngerei	13,6	15,5	12,3	23,7	17,2	15,9	17,8	11,1
Soroca	15,7	16,8	20,2	17,4	13,9	21,6	5,9	20,3
<i>Centru</i>	14,8	14,7	15,3	17,2	13,6	16,3	13,4	19,7
Anenii Noi	22,9	8,4	10,4	15,7	7,8	18,0	8,1	20,1
Călărași	2,4	15,1	7,7	12,5	20,1	16,8	22,0	14,8
Criuleni	11,3	13,5	10,2	8,0	22,5	23,3	11,0	28,7
Dubăsari	17,4	15,0	12,9	31,9	9,3	15,4	20,6	18,1
Hîncești	19,0	18,3	19,7	15,3	15,5	22,5	17,1	18,6
Ialoveni	18,8	11,8	12,2	19,1	10,7	18,8	10,8	16,9
Nisporeni	20,4	7,5	25,6	9,8	17,2	13,1	14,4	22,7
Orhei	15,3	16,9	16,7	19,5	14,4	17,6	8,0	16,8
Rezina	25,3	16,8	38,2	28,7	17,2	9,5	-	24,0
Strășeni	8,4	11,9	19,2	15,4	8,2	11,5	12,0	13,8
Șoldănești	17,2	19,1	17,7	13,0	10,8	10,4	19,4	25,2
Telenești	12,3	19,7	9,2	15,9	13,1	14,9	24,8	19,8
Ungheni	8,7	16,4	8,8	23,2	12,2	12,6	13,5	23,2
<i>Sud</i>	19,4	13,5	16,0	13,7	12,0	19,4	12,2	13,3
Basarabeasca	26,1	12,0	14,2	13,1	23,8	20,0	8,4	16,4
Cahul	22,5	14,2	14,5	7,1	14,4	27,4	12,8	9,8
Cantemir	11,2	15,4	23,1	20,3	7,5	22,0	16,3	14,6
Căușeni	17,0	7,4	9,4	12,9	6,1	10,1	11,0	11,0
Cimișlia	15,6	11,1	18,0	13,1	14,4	19,5	18,2	23,6
Leova	21,6	16,1	27,2	6,2	24,5	18,0	15,9	16,8
Ștefan Vodă	20,8	20,2	20,9	17,1	2,2	20,0	5,0	6,9
Taraclia	22,8	9,0	0,0	27,2	17,0	15,4	9,0	20,6
<i>UTA Găgăuzia</i>	18,7	11,0	12,0	16,4	13,6	15,8	12,7	15,7

Tabelul 3.19. Sperața de viață la naștere

	ani			
	2009		2010	
	B	F	B	F
Total	65,3	73,4	65,0	73,4
<i>mun. Chișinău</i>	68,2	76,0	68,5	76,5
<i>Nord</i>	65,7	74,7	65,7	74,7
m. Bălți	66,0	76,0	66,6	76,3
Briceni	66,3	76,6	66,1	75,8
Dondușeni	65,1	75,8	63,7	75,0
Drochia	66,8	76,7	66,4	76,6
Edineț	66,1	75,4	65,9	75,3
Fălești	65,3	73,3	65,1	73,1
Florești	63,7	72,3	63,3	72,8
Glodeni	63,2	73,0	64,8	74,1
Ocnia	67,3	76,1	66,9	73,7
Rîșcani	66,4	75,3	66,5	74,5
Sîngerei	65,5	72,7	67,1	73,1
Soroca	65,1	74,0	64,4	74,9
<i>Centru</i>	63,7	71,3	62,5	70,8
Anenii Noi	62,2	72,8	63,8	72,1
Călărași	61,5	70,8	61,9	69,6
Criuleni	63,5	70,7	62,7	70,2
Dubăsari	64,6	71,3	64,2	70,9
Hîncești	63,9	70,2	60,4	68,5
Ialoveni	63,3	70,6	62,5	71,2
Nisporeni	63,5	71,0	62,0	70,0
Orhei	63,4	71,7	63,0	71,8
Rezina	64,8	72,2	62,2	71,7
Strășeni	63,5	70,5	62,5	69,4
Șoldănești	63,7	69,9	61,0	70,8
Telenești	63,7	71,3	62,4	70,0
Ungheni	65,5	72,8	64,3	72,8
<i>Sud</i>	64,3	72,0	63,9	71,7
Basarabeasca	61,1	70,3	61,9	71,8
Cahul	64,8	72,3	64,7	72,5
Cantemir	62,3	72,0	61,3	69,9
Căușeni	64,8	72,2	64,7	70,9
Cimișlia	64,2	71,2	63,3	70,6
Leova	64,8	69,1	64,3	71,0
Ștefan-Vodă	65,7	72,5	64,7	71,6
Taraclia	64,4	74,1	65,2	74,3
<i>UTA Găgăuzia</i>	64,9	74,0	64,2	74,6

Tabelul 3.20. Spor natural

	la 1000 locuitori							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	-1,34	-1,51	-0,66	-1,00	-0,09	-0,68	-0,44	-1,37
<i>mun. Chișinău</i>	1,07	0,71	1,92	1,79	2,28	1,86	2,21	1,77
Nord	-4,42	-4,12	-3,70	-3,61	-2,66	-3,17	-3,10	-3,53
mun. Bălți	-0,76	-0,65	-0,17	-1,18	0,76	-0,18	1,26	0,37
Briceni	-6,88	-5,45	-6,51	-4,95	-4,94	-5,84	-6,01	-4,51
Dondușeni	-8,08	-9,93	-8,25	-9,94	-6,84	-8,48	-9,26	-9,69
Drochia	-5,81	-5,60	-4,39	-4,31	-3,82	-5,09	-3,57	-5,54
Edineț	-6,80	-6,42	-4,26	-3,87	-4,27	-4,03	-5,39	-5,63
Fălești	-2,50	-2,31	-3,32	-3,25	-0,85	-0,51	-1,82	-2,58
Florești	-5,26	-4,73	-4,15	-5,28	-2,94	-3,90	-2,47	-4,94
Glodeni	-5,11	-4,65	-5,06	-2,96	-2,25	-3,31	-3,59	-2,86
Ocnia	-6,54	-6,44	-5,92	-5,72	-4,77	-4,20	-6,01	-5,38
Rîșcani	-6,16	-5,19	-5,64	-4,08	-5,70	-5,26	-4,67	-5,18
Sîngerei	-0,27	1,02	-0,48	0,39	0,40	0,94	-1,11	1,36
Soroca	-4,99	-5,82	-3,14	-3,91	-2,96	-4,17	-2,92	-4,61
Centru	-0,54	-0,90	-0,21	-0,83	0,32	-0,53	-0,17	-1,76
Anenii Noi	-0,75	-0,57	0,38	-0,81	2,07	-1,97	0,54	-1,31
Călărași	-3,19	-4,72	-2,94	-3,77	-1,54	-2,29	-2,39	-3,92
Criuleni	0,38	0,17	1,75	-0,62	2,63	1,94	2,78	0,17
Dubăsari	-5,12	-1,85	0,78	-1,62	0,56	-2,02	-0,50	-0,12
Hîncești	-0,29	-1,36	-0,58	-1,89	-1,48	-1,27	-2,37	-3,76
Ialoveni	2,50	2,60	3,07	1,37	2,98	1,98	4,54	1,69
Nisporeni	-0,53	0,42	0,26	-0,45	-1,26	-2,23	-1,65	-2,54
Orhei	-0,96	-1,70	-1,28	-0,18	-0,89	-0,76	-0,78	-2,02
Rezina	-3,10	-4,04	-2,04	-2,60	-0,52	-1,46	-1,38	-4,09
Strășeni	0,94	-0,07	0,04	0,02	1,18	0,00	-0,11	-1,85
Șoldănești	-4,22	-3,38	-4,57	-4,39	-3,26	-2,58	-2,87	-5,67
Telenești	0,16	-0,08	0,24	-0,51	0,93	-0,97	-1,04	-2,73
Ungheni	0,85	-0,07	0,21	0,91	1,29	1,58	0,88	0,80
Sud	-1,31	-1,58	-0,84	-1,07	-0,78	-0,95	-1,04	-1,70
Basarabeasca	-1,45	-3,28	-0,59	-2,24	-3,56	-4,62	-3,44	-6,76
Cahul	-0,54	0,13	0,96	0,52	-0,82	-0,48	0,48	0,45
Cantemir	-0,44	0,98	0,38	-0,41	2,09	-0,57	-0,35	-1,78
Căușeni	-1,92	-3,08	-0,93	-2,33	-1,50	0,07	-0,93	-1,48
Cimișlia	-3,35	-4,73	-4,97	-3,51	-2,64	-3,33	-3,20	-5,23
Leova	0,59	-0,81	-0,41	-0,86	-0,26	-0,30	-0,11	0,30
Ștefan Vodă	-0,68	-0,61	-0,19	0,08	0,38	0,36	-1,59	-1,68
Taraclia	-3,74	-3,81	-3,36	-1,75	-1,23	-2,18	-2,15	-2,27
UTA Găgăuzia	-0,14	-0,60	2,36	0,44	3,08	1,56	2,56	-0,51

Tabelul 3.21. Spor migratoriu

	la 1000 locuitori							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	-0,57	-1,27	-0,78	-0,48	-1,19	-0,16	-0,58	0,57
<i>mun. Chișinău</i>	5,13	5,30	-1,29	-1,11	-2,30	-0,13	2,10	2,30
<i>Nord</i>	-0,34	-1,17	-0,48	-0,53	-0,71	-0,18	-1,07	0,42
mun. Bălți	7,52	7,63	0,09	1,07	-1,86	2,29	4,02	4,64
Briceni	0,25	1,42	1,55	-0,28	-1,15	-1,08	-1,74	0,33
Dondușeni	-0,87	-3,05	-2,11	-0,79	0,37	1,87	-2,56	-0,90
Drochia	-3,25	-5,00	-1,11	-0,97	-0,40	0,95	-0,95	-1,07
Edineț	1,43	-0,36	0,82	0,53	1,04	0,63	-0,32	1,86
Fălești	-6,17	-6,04	-1,97	-2,12	-1,50	-1,31	-1,76	-1,25
Florești	-0,14	-0,90	-1,41	0,07	-1,08	-0,30	-3,45	-2,33
Glodeni	-6,20	-6,38	-0,92	-3,56	-1,66	-3,35	-2,26	-0,84
Ocnîța	1,04	-1,89	-0,57	1,79	1,45	0,79	0,95	2,18
Rîșcani	-4,54	-3,72	0,27	-1,73	1,55	-1,60	-3,90	-1,70
Sîngerei	-8,33	-11,26	-0,58	-1,59	-1,50	-2,63	-3,51	-2,37
Soroca	8,33	6,25	-0,54	0,06	-1,29	0,33	-1,85	3,20
<i>Centru</i>	-2,66	-3,34	-0,92	-0,36	-0,76	0,15	-1,54	-0,10
Anenii Noi	-0,39	-0,59	-0,23	0,54	-2,26	1,88	-0,21	2,34
Călărași	-3,93	-5,59	-0,84	-0,05	-1,59	-0,59	-1,89	2,09
Criuleni	-1,80	-1,85	-1,72	0,96	-0,19	0,90	-0,86	1,26
Dubăsari	-3,75	0,00	-1,34	1,56	0,78	0,87	0,00	-0,29
Hîncești	-5,00	-6,28	-1,84	-0,54	-2,10	-1,80	-3,86	-2,22
Ialoveni	2,20	2,66	0,88	1,04	-0,08	1,14	1,87	2,22
Nisporeni	-6,66	-5,49	-3,25	-2,11	-0,21	0,27	-3,30	-2,12
Orhei	-3,70	-4,52	0,92	0,33	0,67	0,43	1,21	1,56
Rezina	0,31	-0,66	-1,67	-1,23	-0,15	-0,54	-4,51	-2,66
Strășeni	0,07	-1,14	0,17	-0,20	-1,48	0,04	-0,47	-0,56
Șoldănești	-6,44	-8,04	-3,20	-1,87	-1,12	-1,60	-3,91	-2,36
Telenești	-7,53	-10,70	-3,05	-2,45	-2,02	0,43	-6,22	-2,41
Ungheni	-0,59	-1,57	-0,36	-1,09	0,18	0,44	-1,32	-0,60
<i>Sud</i>	-5,39	-6,31	0,20	0,15	-0,83	-0,65	-2,09	-0,59
Basarabeasca	0,07	-2,10	0,59	2,24	0,20	1,05	-3,51	-1,69
Cahul	-2,45	-1,85	3,90	4,15	0,51	0,73	1,67	3,60
Cantemir	-4,03	-2,68	-3,60	-2,88	-3,74	-0,60	-3,43	-3,72
Căușeni	-4,39	-5,66	-1,25	0,11	1,19	-1,65	-2,74	-1,52
Cimișlia	-9,27	-10,97	0,16	-1,30	-3,52	-2,74	-5,33	-1,68
Leova	-10,47	-11,59	-1,52	-0,78	0,52	0,78	-0,11	0,45
Ștefan Vodă	-9,63	-13,76	-0,76	-1,84	-1,83	-2,38	-4,42	-2,22
Taraclia	-2,21	-3,22	1,44	-1,25	-1,66	0,46	-2,72	-2,09
<i>UTA Găgăuzia</i>	2,80	-2,89	-1,25	0,74	-1,76	0,47	1,26	2,92

CAPITOLUL

IV.

PIAȚA MUNCII

Acest capitol prezintă principalii indicatori ai pieței muncii - populația economic activă, ocuparea și șomajul, numărul și remunerarea salariaților, precum și structura acestor categorii pe regiuni de dezvoltare (municipii și raioane) după caracteristici demo-socio-economice diverse: sexe, grupe de vârstă, medii, nivel de instruire, activități economice etc.

Precizări metodologice și sursa datelor

• Definiții:

Populația activă din punct de vedere economic (sau **forța de muncă**) cuprinde toate persoanele de 15¹ ani și peste, care furnizează forță de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, incluzând **populația ocupată** și **șomerii**.

Rata de activitate a populației de 15 ani și peste reprezintă proporția populației active de 15 ani și peste în populația totală în vârstă de 15 ani și peste, exprimată procentual.

Populația ocupată cuprinde toate persoanele de 15 ani și peste care au desfășurat o activitate economică sau socială producătoare de bunuri sau servicii **de cel puțin o oră**² în perioada de referință (o săptămână), în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii, plată în natură sau alte beneficii.

¹ Limita de jos a vârstei apte de muncă (de 15 ani) utilizată la AFM este în conformitate cu normele europene și Codul Muncii al Republicii Moldova. Astfel, Codul Muncii, art. 46 (2), prevede, că persoana fizică dobândește capacitatea de muncă la împlinirea vârstei de 16 ani. Totodată, persoana fizică poate încheia un contract individual de muncă și la împlinirea vârstei de 15, cu acordul scris al părinților (art. 46 (3)).

² Pentru persoanele ocupate în gospodăria auxiliară cu producerea de produse agricole în exclusivitate pentru consumul propriu (al gospodăriei) durata minimă este de 20 de ore pe săptămână.

Rata de ocupare - ponderea populației ocupate în vârstă de 15 ani și peste în totalul populației de aceeași grupă de vârstă, exprimat procentual.

Ecartul de gen al ocupării - diferența dintre rata de ocupare a femeilor și rata de ocupare a bărbaților, exprimată în puncte procentuale.

Populație ocupată pe activități economice - populația ocupată în vârstă de 15 ani și peste, distribuită pe cele trei sectoare de activitate:

- Sector primar: agricultură, silvicultură, piscicultură;
- Sector secundar: industrie (*extractivă, prelucrătoare, energie electrică și termică, gaze și apă*) și construcții;
- Sector terțiar: servicii comerciale (*comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermediari financiare, tranzacții imobiliare, etc.*) și servicii sociale (*administrație publică și apărare, învățământ, sănătate și asistență socială, servicii personale, etc.*).

Tipul unităților de producție este definit conform Sistemului Conturilor Naționale. Cele trei sectoare sunt:

- Unitățile de producție ale Sectorului formal;
- Unitățile de producție ale Sectorului informal;
- Gospodăriile Casnice.

Ocuparea în Sectorul formal este definită ca ocupare în:

- Întreprinderi corporative, organizații și instituții (*unitățile economice cu drept de persoană juridică*) sau
- Întreprinderi non-corporative, care sunt înregistrate.

Ocuparea în Sectorul informal include toate persoanele care, indiferent de statutul lor profesional, în timpul perioadei de referință au fost ocupate în întreprinderi ce aparțin sectorului informal, având această ocupație (loc de muncă) în activitatea principală sau secundară. Întreprinderile sectorului informal sunt definite ca întreprinderi private non-corporative (fără statut de persoană juridică), care nu sunt înregistrate.

Tipul (natura) locului de muncă poate fi formal sau informal.

Ocuparea formală include:

- Lucrătorii pe cont propriu care lucrează în întreprinderile sectorului formal;
- Patronii care lucrează în întreprinderile sectorului formal;
- Membrii cooperativelor de producție formale;
- Salariații, pentru care patronul plătește contribuții sociale, beneficiază de concediu anual plătit și de concediu medical plătit.

Ocuparea informală include:

- Lucrătorii pe cont propriu, care lucrează în întreprinderile sectorului informal;
- Patronii, care lucrează la întreprinderile sectorului informal;
- Membrii cooperativelor informale de producție;
- Ajutorii familiari angajați la întreprinderile sectorului formal sau la întreprinderile sectorului informal;
- Salariații angajați la întreprinderile sectorului formal, la întreprinderile sectorului informal sau în gospodăriile particulare ale cetățenilor, care satisfac cel puțin unul din criteriile de mai jos:
 - patronul nu plătește contribuțiile sociale pentru ei;
 - nu beneficiază de concediu anual plătit;
 - nu beneficiază, în caz de boală sau traumă, de concediu medical plătit.
- Persoanele ocupate cu producerea de bunuri agricole în gospodăriile casnice, în exclusivitate pentru consumul propriu, cu o durată a săptămânii de lucru de 20 de ore și mai mult.

Grupa de ocupații: Gruparea populației după **ocupație** ia în vedere funcția sau profesia persoanelor ocupate efectiv exercitată, prin ocupație înțelegându-se activitatea utilă, aducătoare de venit (în bani sau în natură) pe care o desfășoară o persoană, în general într-o unitate economico-socială. Populația ocupată a fost repartizată pe grupe de ocupații utilizându-se **Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova**³, armonizat cu clasificatorul internațional (ISCO-88, ILO).

Statut profesional reprezintă situația deținută de o persoană în funcție de modul de obținere a veniturilor prin activitatea exercitată și anume:

- salariați;
- non-salariați: patroni, lucrători pe cont propriu, ajutori familiari neremunerați, membri ai cooperativelor de producție.

Salariat este considerată persoana care-și exercită activitatea în baza unui contract de muncă într-o unitate economică sau socială – indiferent de forma ei de proprietate – sau la persoane particulare (în baza unui contract sau a unei înțelegeri), în schimbul unei remunerații sub formă de salariu, în bani sau în natură, sub formă de comision, etc. Prin convenție cu acest statut au fost înregistrați și militarii în termen.

³ Grupele de ocupații conform Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova:

- Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice
- Specialiști cu nivel superior de calificare
- Specialiști cu nivel mediu de calificare
- Funcționari administrativi
- Lucrători în servicii, gospodăria de locuințe și servicii comunală, comerț și asimilați
- Lucrători calificați în agricultură, silvicultură, vânătoare, piscicultură și pescuit
- Muncitori calificați în întreprinderi industriale mari și mici, în meserii de tip artizanal, în construcții, transporturi, telecomunicații, geologie și prospectarea geologică
- Operatori, aparatiști, mașiniști la instalații și mașiniști și lăcătuși-asamblori
- Muncitori necalificați
- Forțele armate

Non-salariați - persoane care desfășoară o activitate economică aducătoare de venit, relațiile de muncă ale cărora nu fac obiectul legislației muncii (întreprinzătorii individuali și ajutorii acestora).

Șomeri în sens BIM⁴ sunt persoanele de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc simultan următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sunt în căutarea unui loc de muncă, utilizând în ultimele 4 săptămâni diverse metode pentru a-l găsi (înscrierea la oficiile forței de muncă sau la agenții particulare de plasare, acțiuni pentru a începe o activitate pe cont propriu, publicarea de anunțuri și răspunsuri la anunțuri, apel la prieteni, rude, colegi, sindicate, etc.);
- sunt disponibile să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă s-ar găsi imediat un loc de muncă.

Rata șomajului în sens BIM: proporția șomerilor BIM în populația activă, exprimată procentual.

Ecartul de gen al șomajului - diferența dintre rata șomajului BIM în rândul femeilor și rata șomajului BIM în rândul bărbaților, exprimată în puncte procentuale.

Câștigurile salariale sunt definite ca total remunerații, în numerar sau în natură, calculate periodic tuturor persoanelor incluse pe statul de plată (inclusiv managerii, administratorii, lucrătorii la domiciliu) pentru munca prestată, pe perioada de raportare, indiferent dacă plata se face pe unitate de timp, în acord sau conform altor sisteme de remunerare (producție finită sau sarcină realizată, comisioane, etc.).

Discrepanța salarială de gen - diferența față de 100 a raportului dintre câștigul salarial brut realizat de femei și câștigul salarial brut al bărbaților, exprimat în procente.

Regiuni de dezvoltare/zone statistice – indicatorii privind forța de muncă, ocuparea și șomajul pot fi dezagregați după următoarele regiuni/zone statistice: mun. Chișinău, Nord, Centru și Sud (inclusiv UTA Găgăuzia⁵). Indicatorii privind câștigurile salariale sunt prezentați pe regiuni de dezvoltare în conformitate cu Legea privind dezvoltarea regională.

• Sursa datelor:

- Ancheta Forței de Muncă în gospodării, BNS;
- Anchetele lunare și anuale asupra numărului și câștigurilor salariaților în întreprinderi, BNS;
- Șomajul înregistrat, Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă.

⁴ Conform criteriilor Biroului Internațional al Muncii

⁵ Planul de sondaj/eșantionul pentru cercetarea Ancheta forței de muncă a fost construit în 2005, UTA Găgăuzia fiind parte a zonei statistice Sud (Legea privind dezvoltarea regională a fost adoptată la 28.12.2006).

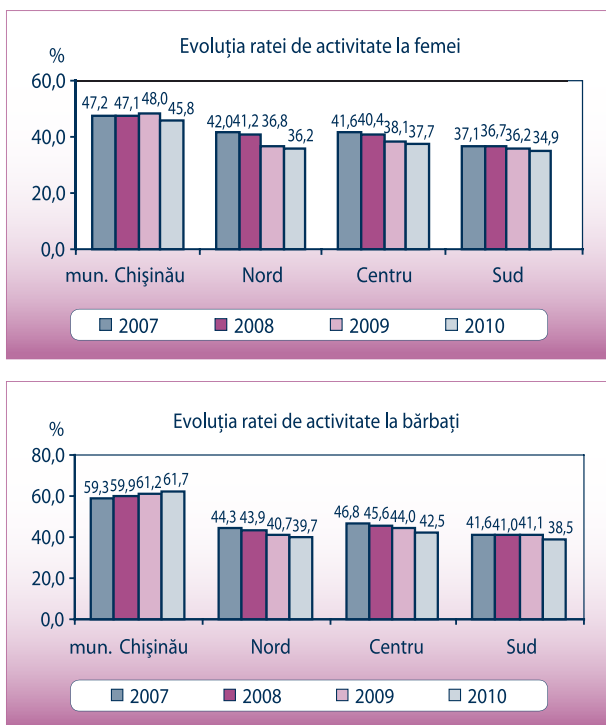
Forța de muncă

În anul 2010 populația economic activă a Republicii Moldova a constituit circa 1235,4 mii persoane, fiind în scădere constantă în perioada 2007-2010. Numărul populației economic active scade treptat în fiecare an în toate regiunile de dezvoltare (Nord, Centru și Sud), cu excepția mun. Chișinău, unde în perioada menționată de timp are loc o ușoară creștere a acestui indicator.

Ponderea forței de muncă din regiunile Centru și Sud, atât pentru femei, cât și pentru bărbați, în totalul forței de muncă din țară este proporțională cu distribuția populației țării pe aceste regiuni (29% și, respectiv, 19%). Totodată, cota parte a forței de muncă din mun. Chișinău și din regiunea Nord în totalul forței de muncă din țară diferă esențial de ponderea populației acestor regiuni în totalul populației țării, atât pentru femei, cât și pentru bărbați. Astfel, ponderea populației mun. Chișinău în total populație a țării constituie 22,2%, în timp ce ponderea populației economic active a mun. Chișinău în total forța de muncă este mai mare - 28,8%. În regiunea Nord este invers, ponderea forței de muncă fiind mai mică (27%) în comparație cu ponderea numărului populației (30,6%) în total populație a țării (vezi tab.4.1).

Rata de activitate a populației de 15 ani și peste a constituit 41,6%, având valori mai mari la bărbați (45%) față de femei (38,6). Valoarea acestui indicator la bărbați este mai mare în comparație cu cea a femeilor în toate regiunile, diferența constituind de la 2 până la 15 p.p. pe parcursul anilor. Cele mai mari diferențe se înregistrează în mun. Chișinău, iar cele mai mici - în regiunea de Nord. Analogic numărului populației economic active, rata de activitate scade atât la femei cât și la bărbați în regiunile Nord, Centru și Sud. În mun. Chișinău acest indicator este în creștere mai cu seamă la bărbați, decât la femei (Fig. 4.1).

Figura 4.1.
Evoluția ratei de activitate în 2007-2010, pe sexe și regiuni, %

Ocuparea

Populația ocupată în a.2010 a constituit circa 1143,4 mii persoane, fiind în descreștere treptată față de anii precedenți atât la femei, cât și la bărbați. Timp de patru ani, populația ocupată s-a redus în principal în mediul rural (-13,4 p.p.) în comparație cu cel urban (-2 p.p.), inclusiv: -18 p.p. în regiunea Nord, -3 p.p. în regiunea Sud și -10 p.p. în regiunea Centru.

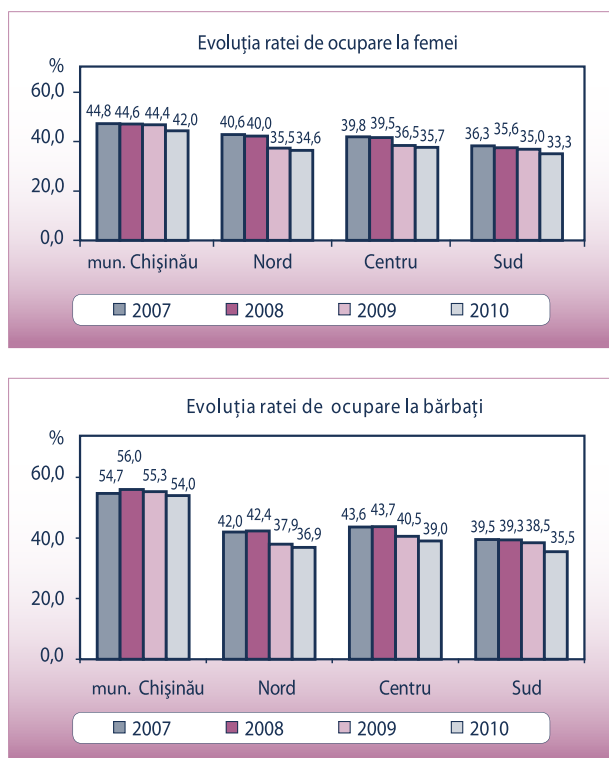
În rândul femeilor ocupate din mediul rural scăderi mai importante au avut loc în regiunea Nord (-21p.p.) și Sud (-14p.p.). Numărul bărbaților ocupați din mediul rural la fel scade în toate regiunile, pe primul loc plasându-se regiunea Nord (-15 p.p.).

În mediul urban, atât la femei, cât și la bărbați scăderile sunt mai lente, fiind mai pronunțate doar în regiunea Centru (de la -3 p.p. la bărbați la -6 p.p. la femei), iar în zona Sud se înregistrează chiar o creștere a ocupării pentru ambele sexe (+4 p.p. la femei și +8 p.p. la bărbați) (vezi tab. 4.7).

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a fost de 38,5%, în scădere față de valorile înregistrate în anii precedenți. La bărbați ea a fost mai înaltă (40,9%) în comparație cu femeile (36,4%). Ecartul de gen al ocupării per total țară a constituit - 4,5%, inclusiv în mun. Chișinău -12,0%, în regiunea Nord -2,3%, Centru -3,3% și regiunea Sud -2,2% (Fig. 4.2).

Figura 4.2.

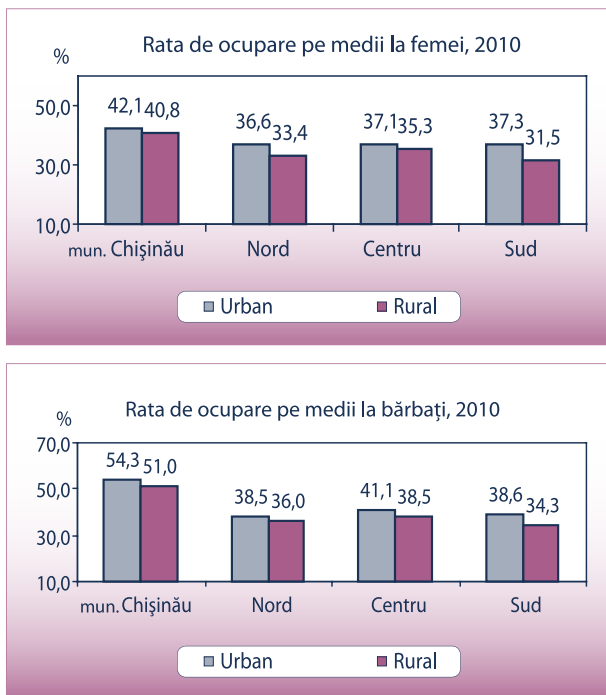
Evoluția ratei de ocupare în 2007-2010, pe sexe și regiuni, %

Rata de ocupare la ambele sexe scade atât în mediul urban, cât și în mediul rural.

Analiza ecartului de gen al ocupării în funcție de medii, relevă că, analogic situației per total țară, în mun. Chișinău se înregistrează cele mai mari valori ale acestui indicator atât în mediul urban (-12,2%), cât și în mediul rural (-10,1%). Ecartul de gen în mediul urban este mai mare în regiunea Nord (-4%), iar în mediul rural - în regiunea Centru (-3,1%) (Fig. 4.3).

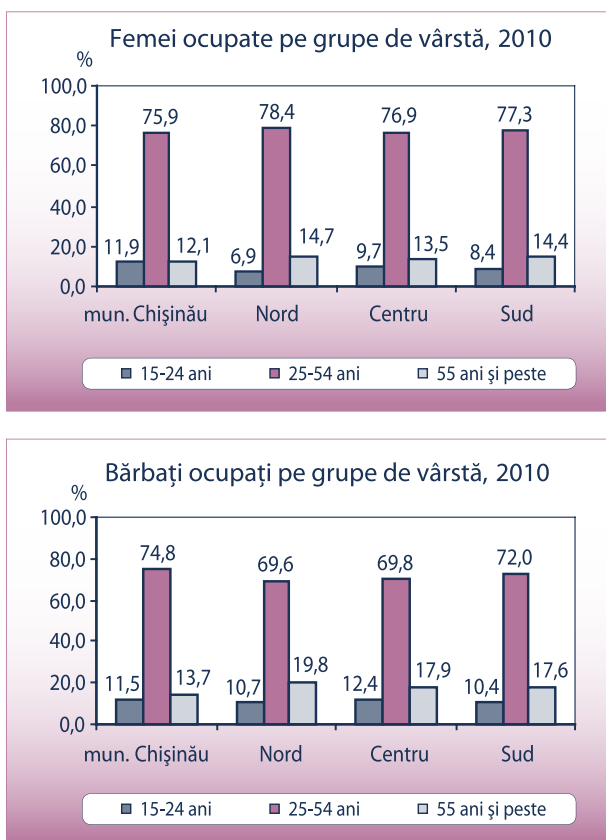
Figura 4.3.
Rata de ocupare pe medii în 2010, pe sexe și regiuni, %

Structura populației ocupate *pe grupe de vârstă* se prezintă după cum urmează: ponderea persoanelor tinere (15-24 ani) constituie 10,3%, a persoanelor adulte (25-54 ani) - 74,3% și a persoanelor în vârstă (55 ani și peste) - 15,4%. Analiza structurii ocupării pe grupe de vârstă în funcție de sexe relevă că ponderea femeilor (în total femei ocupate) față de cea a bărbaților (în total bărbați ocupați) este mai mică în rândul tinerilor (9,3% și, respectiv 11,3%) și în rândul persoanelor în vârstă (13,6% și, respectiv, 17,1%), dar este mai mare la adulți (77,1% și, respectiv 71,5%). Evoluția indicatorului pe parcursul ultimilor ani nu a suferit modificări esențiale. Valorile acestui indicator pentru anul 2010 în aspect teritorial sunt prezentate în figura 4.4.

În timp ce structura ocupării pe sexe și grupe de vârstă nu a suferit (cu mici excepții) schimbări esențiale în ultimii ani, *ratele de ocupare* pe grupe de vârstă în profil teritorial pentru femei și bărbați au evoluat diferit (Fig.4.5.). Ratele de ocupare pe sexe și grupe de vârstă denotă un trend general de scădere, ci mici devieri de la regula generală. Severitatea situației se manifestă pe regiuni în următoarea ordine: Nord, Centru, Sud și mun. Chișinău. În regiunea Nord, rata de ocupare scade la ambele genuri, cu excepția grupei de vârstă 15-24 ani. În Centru, scade la femei și bărbați la toate grupele de vârstă. În regiunea Sud, tendința este similară, dar crește ușor la femeile între 15-24 ani și mai în vârstă de 55 ani. În mun. Chișinău, rata de ocupare scade la ambele genuri la grupele de vârstă 25-54 ani și 55 ani și peste, și crește la grupa tânără - mai pronunțat la femei și ușor la bărbați (Fig. 4.5).

Figura 4.4.
Ocuparea pe grupe
de vârstă în 2010,
pe sexe și regiuni, %

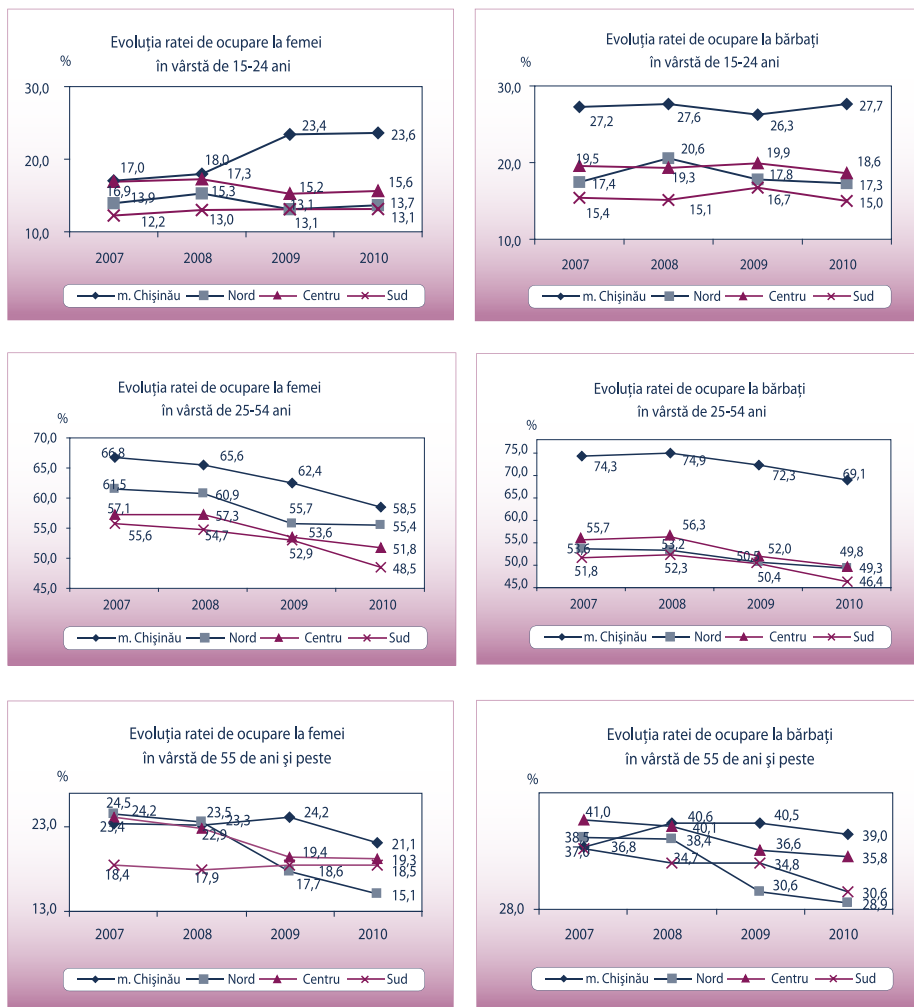

Ecartul de gen al ocupării în funcție de *grupele de vârstă* se prezintă diferit, înregistrând următoarele valori: -2,7% la tineri, +0,5% la adulți și -15% la persoanele în vârstă. În profil teritorial, în rândul tinerilor (15-24 ani) diferența cea mai mare se constată în mun. Chișinău (-4%), în rândul adulților (25-54 ani) - în regiunea Nord (+6,1) și în rândul persoanelor în vârstă (55 ani și peste) în mun. Chișinău (-17,9%). De menționat că în toate regiunile, la grupa de vârstă 25-54 ani, se înregistrează valori pozitive ale acestui indicator (vezi tab.4.10).

Distribuția populației ocupate *după nivelul de instruire și după sexe* se prezintă în felul următor: în rândul femeilor ocupate predomină cele cu studii superioare (25,5%), urmate de cele cu studii liceale și medii de cultură generală (22,2%) și cele cu studii medii de specialitate (20,2%). Proporția femeilor cu studii superioare înregistrează cele mai mari valori în mun. Chișinău (45%). În celelalte regiuni acest indicator are valori cuprinse între 15 și 20 procente. În regiunea Nord predomină femeile cu studii medii de specialitate și cele cu studii liceale și medii de cultură generală (respectiv câte 23% în total femei ocupate în aceste regiuni). În regiunea Centru predomină femeile cu studii liceale și medii de cultură generală (27,8%), iar în zona Sud cele cu studii medii de specialitate (23%).

În rândul bărbaților ponderea cea mai mare revine celor cu studii secundare profesionale (32%), urmați de cei cu studii superioare (20,5%) și cei cu studii liceale și medii de cultură

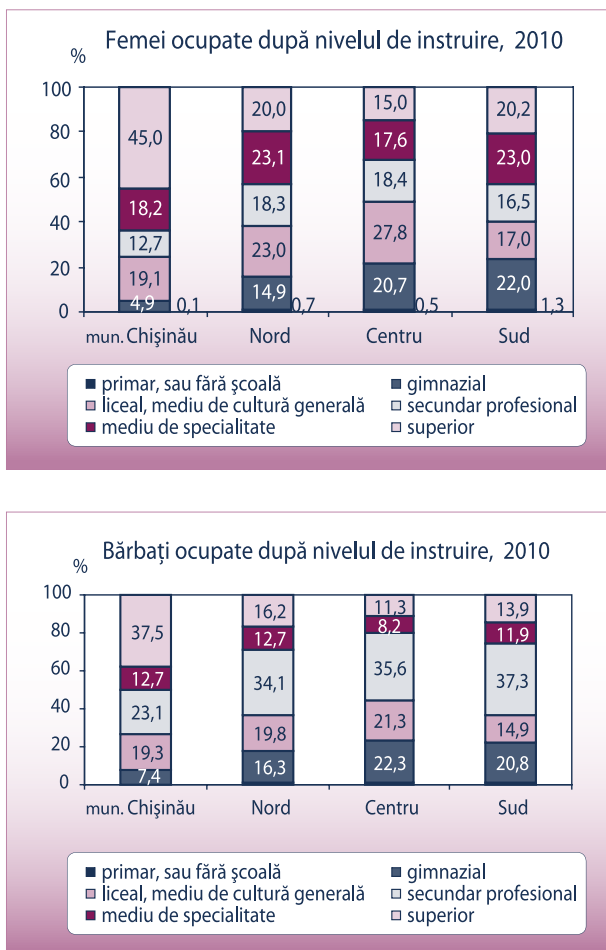
Figura 4.5. Evoluția ratelor de ocupare pe grupe de vârstă, 2007-2010, pe sexe și regiuni, %

generală (19,2%). Analiza pe regiuni relevă că în mun. Chișinău ponderea mai mare revine celor cu studii superioare (37,5%). În celelalte regiuni cota parte revine bărbaților cu studii secundare profesionale (între 34 și 37 procente) (Fig. 4.6).

În distribuția după *activitățile economice* se constată că 27,5% din totalul persoanelor ocupate au activat în *sectorul agricol*. Valoarea acestui indicator în ultimii ani scade atât în rândul femeilor (de la 30,1% în 2007 la 24,5% în 2010), cât și în rândul bărbaților (de la 35,5%, respectiv, la 30,5 %). Ponderea femeilor ocupate în agricultură (în total ocupare feminină) este mai mică decât cea a bărbaților în toate regiunile (cu o diferență de la 7 până la 12 p.p.). În același timp, în totalul ocupării feminine, crește ponderea sectorului *serviciilor*, acest fenomen înregistrându-se mai cu seamă în regiunile Nord, Centru și Sud,

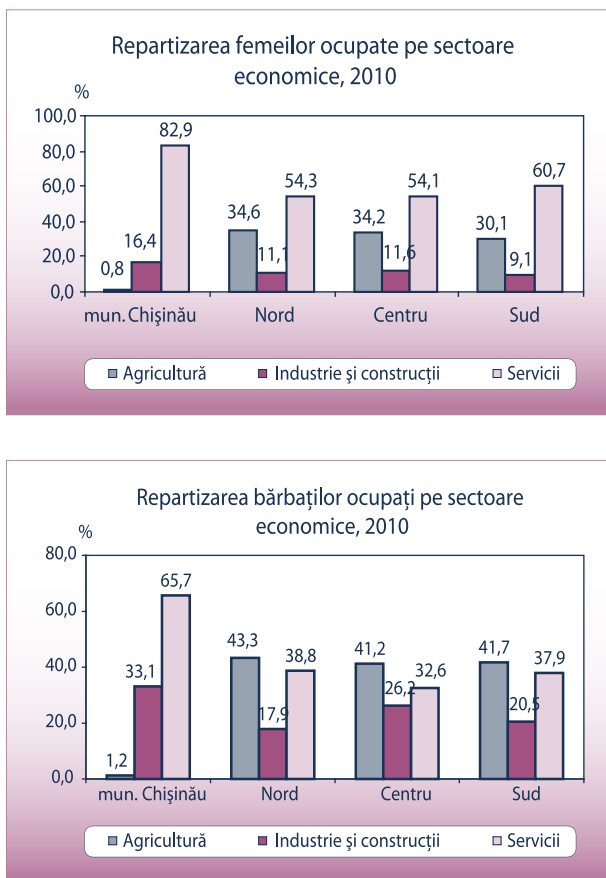
Figura 4.6.
Structura populației
ocupate după nivelul
de instruire, 2010,
pe sexe și regiuni, %

și mai puțin în mun. Chișinău. Proporția femeilor ocupate în servicii pe regiuni (în total ocupare feminină în aceste regiuni) este cu 15-23 p.p mai mare decât proporția bărbaților ocupați în servicii (în total bărbați ocupați), alcătuind de la 54% în Centru și Sud până la 82% în mun. Chișinău. Pondere *serviciilor* în total ocupare masculină predomină doar în mun. Chișinău. În restul regiunilor cota parte în ocuparea bărbaților o dețin activitățile agricole (41-43%) (Fig. 4.7).

Analiza structurii ocupării salariate pe activități economice aparte, relevă faptul că femeile-salariate predomină în *sănătate și asistență socială* (80% femei și 20% bărbați), în învățământ (74% și, respectiv 26%), hoteluri și restaurante (71% și 29%), activități financiare (68% și 32%). Totodată, bărbații predomină în construcții (86% bărbați și 14% femei), transporturi și comunicații (66% și 34%), administrație publică (59% și 41%). În alte activități diferențele între femei și bărbați nu sunt semnificative. Aproximativ aceleași diferențele dintre femei și bărbați în ocuparea salariată pe activități economice se constată și pe regiuni (vezi tab. 4.21).

Figura 4.7.
Repartizarea populației ocupate pe sectoare economice, 2010, pe sexe și regiuni, %

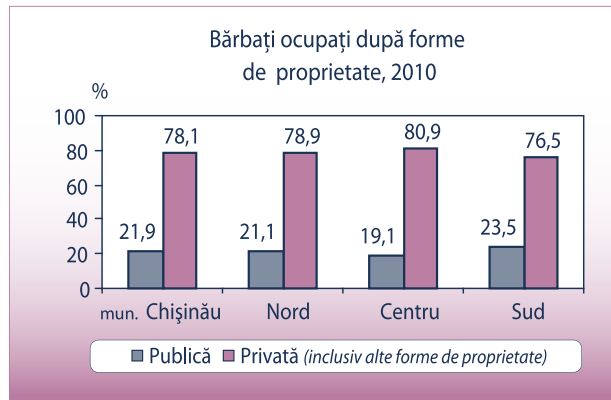
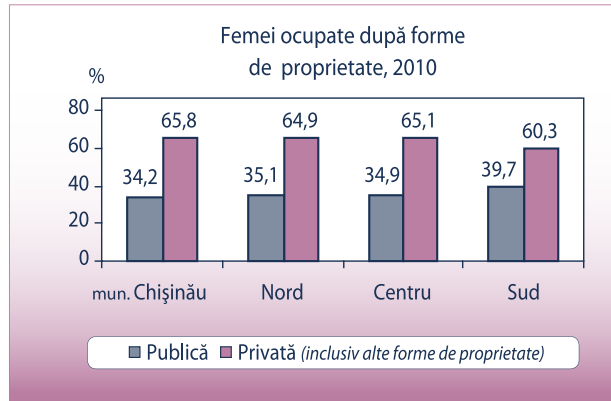

Conform repartizării după *forme de proprietate*, 28% din populație a fost ocupată în unități cu forma de proprietate publică și 72% - în unități cu forma de proprietate privată și alte forme. Femeile într-o măsură mai mare ca bărbații preferă să lucreze la unitățile cu forma de proprietate publică, iar bărbații - la unitățile cu forma de proprietate privată. Această situație este caracteristică tuturor regiunilor (Fig. 4.8).

Structura populației ocupate după *statutul profesional* relevă că salariații au alcătuit 71 la sută și non-salariații, respectiv, 29%. Ponderile activităților salariate printre femei sunt mai mari decât printre bărbați în toate regiunile țării. Astfel, în total ocupare feminină, ponderea salariaților constituie de la 67% în Centru la 95% în mun. Chișinău. În rândul bărbaților, activitățile salariate alcătuiesc de la 55% în Centru la 86% în mun. Chișinău (vezi tab.4.14).

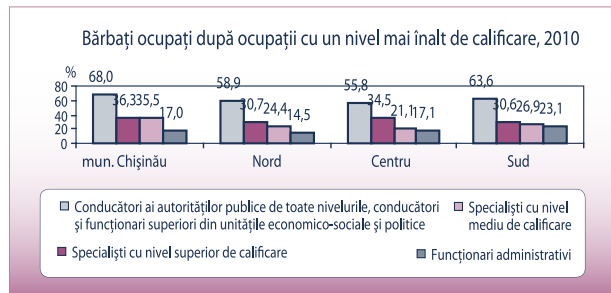
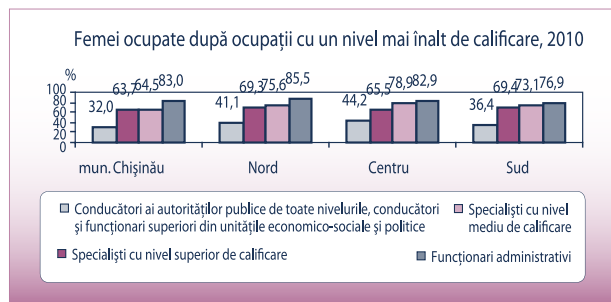
Din analiza pe grupe de ocupații rezultă că femeile predomină în grupa *specialiștilor cu nivel superior de calificare* (66% femei și 34% bărbați), în grupa *funcționarilor administrativi* (83% și 17% bărbați) și în grupa lucrătorilor în servicii, comerț și asimilați (74% femei și 26% bărbați). Totodată, bărbații predomină în grupa *conducătorilor și funcționarilor su-*

Figura 4.8.
Repartizarea populației ocupate după forme de proprietate, 2010, pe sexe și regiuni, %

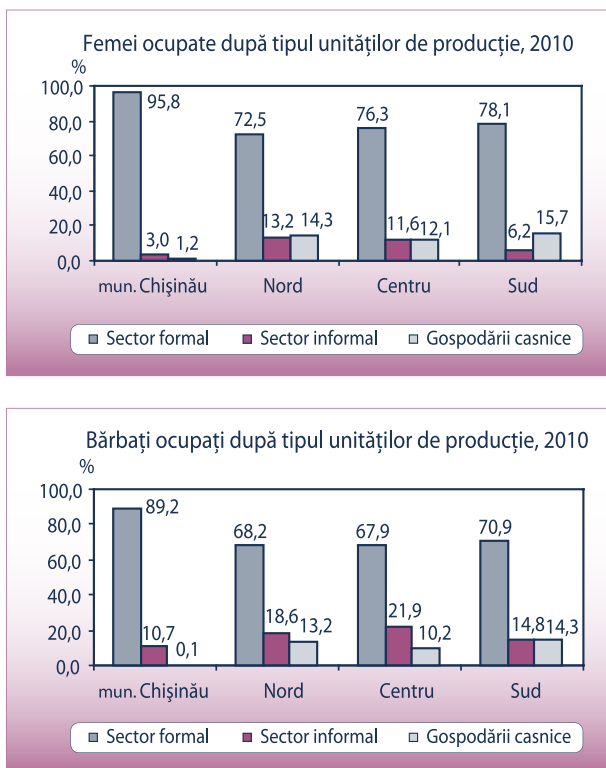
periori (64% bărbați și 36% femei) și în grupa *muncitorilor calificați* (74% bărbați și 26% femei). În alte grupe de ocupații diferențele nu sunt semnificative (Fig. 4.9).

Figura 4.9.
Populația ocupată după ocupații cu un nivel mai înalt de calificare, 2010, pe sexe și regiuni, %

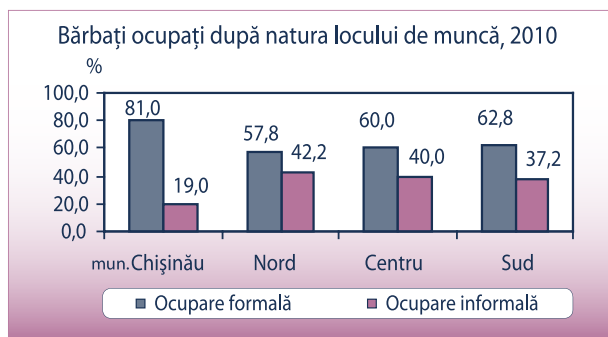
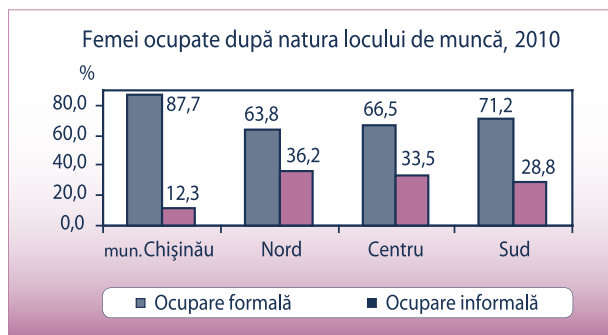
Majoritatea populației ocupate (patru din cinci femei și trei din patru bărbați) lucrează la întreprinderile *sectorului formal*. În *sectorul informal* au lucrat 12,7% din totalul persoanelor ocupate în anul 2010. Sectorul informal este preferat preponderent de bărbați decât de femei (în cadrul acestui sector bărbaților le revin 2/3 iar femeilor, respectiv, 1/3) și este caracteristic în special activităților agricole și mediului rural (vezi tab.4.17).

Figura 4.10.
Populația ocupată
după tipul unităților
de producție, 2010,
pe sexe și regiuni, %

Din totalul persoanelor ocupate în economie 30,9% au avut un *loc de muncă informal*. În toate regiunile țării ponderea femeilor este mai mare în ocuparea formală, iar a bărbaților – în cea informală. Totodată, în cadrul ocupării formale, diferența între ponderea femeilor și cea a bărbaților este mai mică decât în cadrul ocupării informale (vezi tab.4.18).

Figura 4.11.
Populația ocupată
după natura locului
de muncă, 2010, pe
sexe și regiuni, %

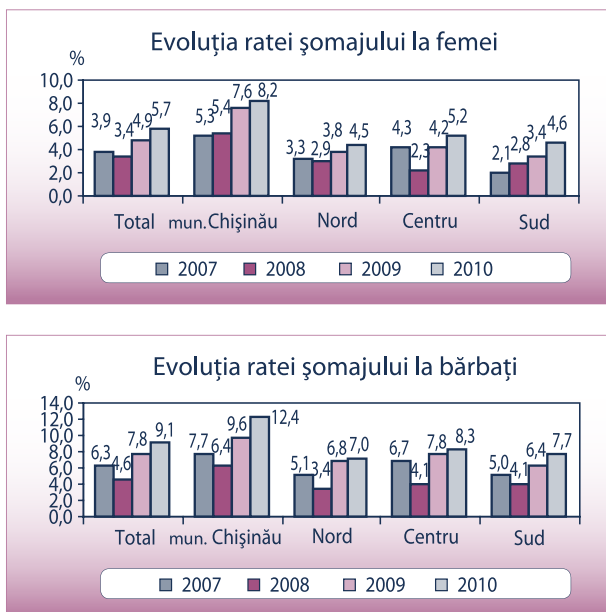

Șomajul

Numărul șomerilor în sens BIM în anul 2010 a constituit 92 mii persoane, fiind în creștere față de anul precedent. Șomajul afectează într-o proporție mai mare bărbații și persoanele din mediul urban. Astfel, în toate regiunile țării, femeile dețin ponderi cuprinse între 36% și 40%, iar bărbații dețin ponderi cuprinse între 60% și 64% (vezi tab.4.1).

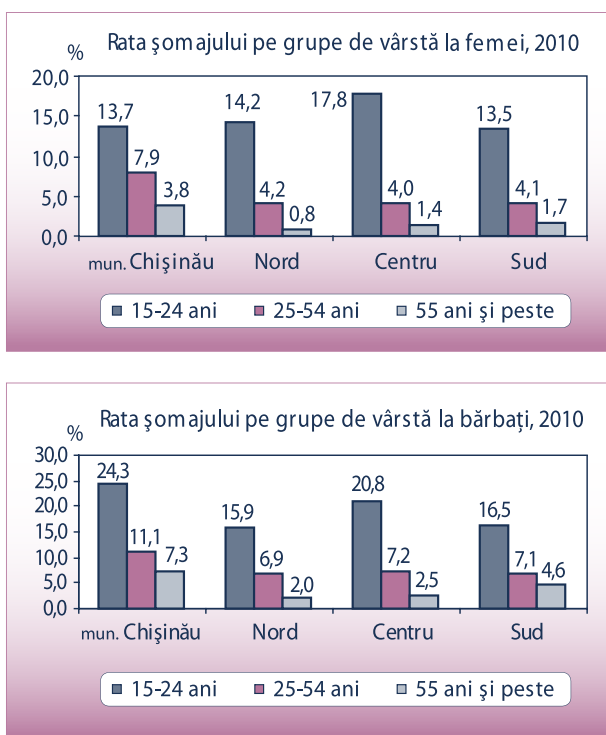
Rata șomajului la nivel de țară a înregistrat nivelul de 7,4%. Rata șomajului la bărbați (9,1%) este mai mare față de femei (5,7%), astfel ecartul de gen al șomajului constituind -3,4%. În mediul urban, la fel, se constată un nivel mai mare a ratei șomajului față de mediul rural (9,6% și, respectiv 4%, ecartul fiind de 5,6%). În aspect teritorial, valori mai înalte ale ratei șomajului, atât la femei, cât și la bărbați, au fost înregistrate în mun. Chișinău (8,2% la femei și 12,4% la bărbați) și în mediul urban din regiunea Centru (8,2% și, respectiv 14,0%). (vezi tab. 4.2 și tab. 4.23). Cel mai mare nivel al ecartului de gen al șomajului în funcție de medii (-5,8%) este, de asemenea, înregistrat în mediul urban din regiunea Centru (diferența dintre rata șomajului la femei față de bărbați).

Figura 4.12.
Evoluția ratei
șomajului, 2007-2010,
pe sexe și regiuni, %

Analiza ratei șomajului pe grupe de vârstă relevă faptul că la tineri (15-24 ani) acest indicator depășește media pe țară atât la femei, cât și la bărbați. Astfel, în mun. Chișinău, în rândul femeilor cât și al bărbaților, rata șomajului la tineri (15-24 ani) depășește de două

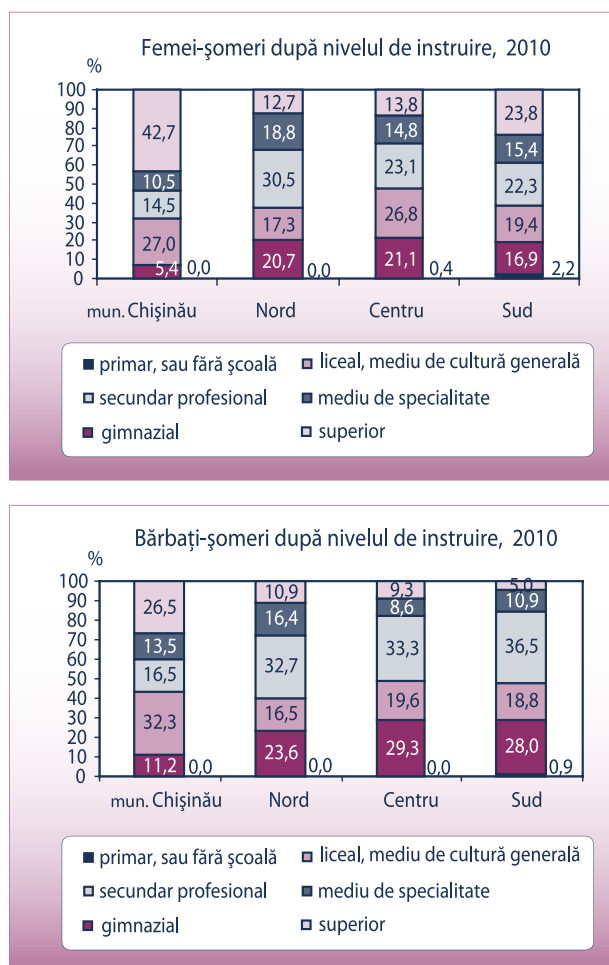
Figura 4.13.
Rata șomajului pe
grupe de vârstă, 2010,
pe sexe și regiuni, %

ori rata șomajului la adulți (25-54 ani). În regiunile Nord și Sud, respectiv, rata șomajului la femei tinere depășește de trei ori același indicator la adulți, iar la bărbați de două ori. În regiunea Centru, rata șomajului la tineri este de patru ori mai mare decât la adulți în rândul femeilor și de trei ori printre bărbați. Cel mai înalt nivel al ecartului de gen al șomajului (-10,6%) în funcție de vârstă a fost înregistrat în mun. Chișinău la tinerii din grupa 15-24 ani (Fig.4.13).

Analiza șomerilor după nivelul de instruire relevă faptul că în rândul femeilor-șomere cea mai mare cotă o dețin cele cu studii superioare (26,5%), urmate de cele cu studii liceale și medii de cultură generală (23,8%), apoi de cele cu studii secundar profesionale (21,2%). În rândul bărbaților-șomeri ponderea principală revine celor cu studii secundar profesionale (26,9%), apoi celor cu studii liceale și medii de cultură generală (23,9%) și celor cu studii gimnaziale (20,7%). Totodată, în rândul șomerilor cu studii superioare, femeile dețin ponderi egale cu bărbații (câte 50%), în rândul celor cu studii medii de specialitate 41 la sută sunt femei, printre cei cu studii liceale și medii de cultură generală femeile constituie 38 la sută, în rândul celor cu studii secundare profesionale fiecare al treilea șomer este femeie și 29 la sută constituie cota parte a femeilor în rândul celor cu studii gimnaziale (Fig.4.14).

Figura 4.14.
Rata șomajului după
nivelul de instruire,
2010, pe sexe
și regiuni, %

Câștigurile salariale

Inegalitatea în remunerare dintre femei și bărbați rămâne a fi destul de mare în Republica Moldova. Mai mult decât atât, impactul disparității salariale de gen poate fi cu scadență întârziată, deoarece o remunerație mai mică sporește riscul de dependență financiară nu numai pe parcursul vieții profesionale/de muncă, dar, de asemenea, implică pensii mai mici și, astfel, o creștere a riscului sărăciei pe parcursul vârstei mai înaintate (anilor în etate). De aceea, disparitatea salarială de gen este un indicator important pentru monitorizarea discrepanțelor salariale dintre femei și bărbați.

Analiza datelor per total economie (agricultură, industrie, construcții și servicii) relevă faptul că femeile câștigă în medie cu un sfert (24%) mai puțin față de bărbați (76,1% din salariul mediu al bărbaților). Exprimată în valoare numerică, discrepanța salarială constituie în medie 820 lei. Astfel, salariul mediu a constituit în septembrie 2010 pentru femei 2619 lei și pentru bărbați în medie 3440 lei. Această diferență se menține practic la nivelul anului 2009 (23,6%), fiind în ușoară scădere față de anii precedenți (27,4% în 2007 și, respectiv, 26,7% în anul 2008).

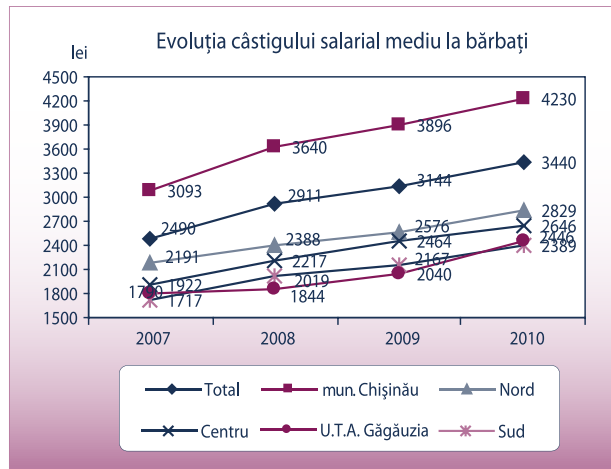
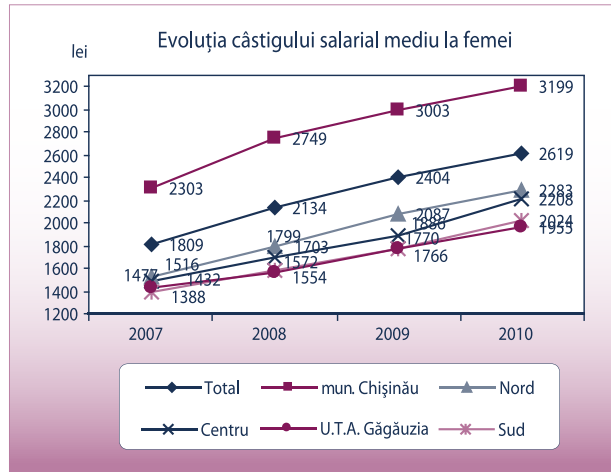
Dacă privim diferențele de salarizare în aspect teritorial, observăm că în toate municipiile și raioanele, pe parcursul anilor analizați, femeile câștigă mai puțin decât bărbații, discrepanța fiind de la 0% până la 44% (vezi tab.4.29). Singura excepție este raionul Nisporeni din regiunea Centru, unde salariul mediu lunar înregistrat la femei în anul 2010 este de 106,3% în raport cu cel înregistrat la bărbați (ecartul de gen constituind -6,3%). În regiunea Nord cel mai înalt nivel al disparității salariale de gen a fost înregistrat în raionul Drochia (34,8%), în regiunea Centru - în raioanele Rezina (35,3%) și Ialoveni (34,3%), în regiunea Sud - în raionul Leova (20,3%). În mun. Chișinău diferența între salariul mediu al femeilor și cel al bărbaților a constituit 24,4% și în UTA Găgăuzia, respectiv, 20,3%.

Cele mai mici valori ale ecartului de gen al salariilor au fost înregistrate în regiunea Nord, în raioanele Fălești (0,9%) și Sângerei (4,1%), în regiunea Centru - în raioanele Călărași (0,3%) și Telenești (0,6%) și în regiunea Sud în raionul Cantemir (6,5%).

În profil teritorial, niveluri mai mari ale câștigurilor salariale realizate de femei au fost înregistrate în municipiile Chișinău (3199 lei) și Bălți (2985 lei), în raioanele Orhei (2574 lei) și Ungheni (2395 lei). Nivelul salariilor ridicate de bărbați este mai mare, de asemenea, în municipiile Chișinău (4230 lei) și Bălți (3554 lei), la fel și în raioanele Drochia (3081 lei), Dondușeni (2890 lei) și Soroca (2783 lei).

Ocuparea forței de muncă și câștigurile salariale rezultate din ea, deși sunt destul de modeste, oferă un anumit grad de securitate economică populației. Totuși, o parte relativ mică a populației decide să recurgă la auto-ocupare, prin practicarea activităților antreprenoriale, care oferă un grad de libertate de decizie mult superior comparativ cu statutul de salariat.

Figura 4.15.
Evoluția câștigului
salarial mediu,
2007-2010, pe sexe și
regiuni, %

Tabele

Tabelul 4.1. Populația de 15 ani și peste după participarea la activitatea economică

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Populație activă	650,8	663,0	644,0	658,8	616,8	648,5	604,8	630,6
Populație ocupată	625,7	621,5	622,3	628,8	586,7	597,7	570,1	573,3
Șomaj	25,2	41,5	21,8	30,0	30,2	50,8	34,7	57,3
Populație inactivă	893,1	724,8	906,4	732,6	937,6	755,5	961,0	772,2
<i>mun. Chișinău</i>								
Populație activă	169,8	182,3	171,4	184,8	174,6	186,8	169,9	185,2
Populație ocupată	160,9	168,3	162,2	173,0	161,4	168,8	156,0	162,3
Șomaj	8,9	14,0	9,2	11,8	13,2	18,0	13,9	22,9
Populație inactivă	189,7	125,4	192,1	124,0	189,1	118,3	201,2	115,1
<i>Nord</i>								
Populație activă	195,7	181,8	192,7	180,2	172,2	168,7	169,7	165,2
Populație ocupată	189,3	172,5	187,1	174,1	165,8	157,1	162,1	153,5
Șomaj	6,4	9,3	5,6	6,1	6,5	11,6	7,6	11,6
Populație inactivă	270,6	229,0	274,5	230,6	295,2	245,5	299,3	251,4
<i>Centru</i>								
Populație activă	176,5	185,3	172,3	181,5	162,5	178,7	163,2	171,3
Populație ocupată	168,9	172,9	168,4	174,0	155,7	164,7	154,7	157,0
Șomaj	7,6	12,5	3,9	7,5	6,8	14,0	8,5	14,3
Populație inactivă	248,1	210,9	253,7	216,4	264,1	227,6	270,1	231,6
<i>Sud</i>								
Populație activă	108,8	113,6	107,7	112,3	107,5	114,4	102,0	108,9
Populație ocupată	106,6	107,9	104,6	107,7	103,8	107,1	97,3	100,4
Șomaj	2,3	5,7	3,0	4,6	3,7	7,3	4,7	8,4
Populație inactivă	184,6	159,5	186,1	161,5	189,1	164,1	190,5	174,1

Tabelul 4.2. Populația de 15 ani și peste după participarea la activitatea economică

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Rata de activitate	42,2	47,8	41,5	47,3	39,7	46,2	38,6	45,0
Rata de ocupare	40,5	44,8	40,1	45,2	37,7	42,6	36,4	40,9
Rata șomajului	3,9	6,3	3,4	4,6	4,9	7,8	5,7	9,1
Rata de inactivitate	57,8	52,2	58,5	52,7	60,3	53,8	61,4	55,0

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
<i>mun. Chișinău</i>								
Rata de activitate	47,2	59,3	47,1	59,9	48,0	61,2	45,8	61,7
Rata de ocupare	44,8	54,7	44,6	56,0	44,4	55,3	42,0	54,0
Rata șomajului	5,3	7,7	5,4	6,4	7,6	9,6	8,2	12,4
Rata de inactivitate	52,8	40,7	52,9	40,1	52,0	38,8	54,2	38,3
<i>Nord</i>								
Rata de activitate	42,0	44,3	41,2	43,9	36,8	40,7	36,2	39,7
Rata de ocupare	40,6	42,0	40,0	42,4	35,5	37,9	34,6	36,9
Rata șomajului	3,3	5,1	2,9	3,4	3,8	6,8	4,5	7,0
Rata de inactivitate	58,0	55,7	58,8	56,1	63,2	59,3	63,8	60,3
<i>Centru</i>								
Rata de activitate	41,6	46,8	40,4	45,6	38,1	44,0	37,7	42,5
Rata de ocupare	39,8	43,6	39,5	43,7	36,5	40,5	35,7	39,0
Rata șomajului	4,3	6,7	2,3	4,1	4,2	7,8	5,2	8,3
Rata de inactivitate	58,4	53,2	59,6	54,4	61,9	56,0	62,3	57,5
<i>Sud</i>								
Rata de activitate	37,1	41,6	36,7	41,0	36,2	41,1	34,9	38,5
Rata de ocupare	36,3	39,5	35,6	39,3	35,0	38,5	33,3	35,5
Rata șomajului	2,1	5,0	2,8	4,1	3,4	6,4	4,6	7,7
Rata de inactivitate	62,9	58,4	63,3	59,0	63,8	58,9	65,1	61,5

Tabelul 4.3. Populația activă pe medii

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
<i>Total</i>								
Urban	293,5	295,9	292,5	299,4	295,2	300,6	294,1	301,6
Rural	357,3	367,2	351,5	359,3	321,7	347,9	310,7	328,9
<i>mun. Chișinău</i>								
Urban	157,3	166,6	159,4	169,5	161,4	171,2	157,3	170,4
Rural	12,6	15,7	11,9	15,3	13,2	15,6	12,7	14,8
<i>Nord</i>								
Urban	66,8	63,2	66,3	61,9	65,4	60,0	66,7	61,5
Rural	128,9	118,6	126,4	118,3	106,8	108,7	102,9	103,6
<i>Centru</i>								
Urban	37,1	35,7	33,9	36,4	33,0	36,3	35,6	37,6
Rural	139,4	149,7	138,4	145,1	129,5	142,3	127,6	133,7
<i>Sud</i>								
Urban	32,4	30,4	32,9	31,7	35,3	33,0	34,4	32,1
Rural	76,4	83,2	74,8	80,7	72,2	81,3	67,6	76,7

Tabelul 4.4. Populația activă pe grupe de vârstă

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
15-24 ani	59,2	81,2	61,0	78,8	61,7	81,6	62,2	81,2
25-54 ani	493,8	465,8	487,0	462,0	468,5	456,9	463,6	447,1
55 ani și peste	97,8	116,0	96,0	118,0	86,6	109,9	79,0	102,2
mun. Chișinău								
15-24 ani	18,6	27,1	19,3	26,0	22,2	22,0	21,6	24,7
25-54 ani	132,7	133,6	133,1	134,7	128,9	138,8	128,7	136,5
55 ani și peste	18,5	21,6	19,0	24,1	23,4	26,0	19,7	24,0
Nord								
15-24 ani	13,0	17,8	14,8	19,7	12,7	19,6	13,0	19,5
25-54 ani	144,5	123,3	140,6	119,2	131,8	115,6	132,6	114,7
55 ani și peste	38,2	40,7	37,3	41,3	27,7	33,5	24,0	30,9
Centru								
15-24 ani	18,7	23,6	17,7	21,7	16,9	26,3	18,2	24,5
25-54 ani	131,0	128,7	129,1	126,8	124,8	122,1	123,8	118,0
55 ani și peste	26,8	33,1	25,6	33,0	20,9	30,3	21,1	28,8
Sud								
15-24 ani	8,9	12,6	9,3	11,5	9,9	13,7	9,4	12,5
25-54 ani	85,6	80,3	84,2	81,3	83,1	80,5	78,4	77,9
55 ani și peste	14,3	20,6	14,2	19,6	14,6	20,1	14,2	18,5

Tabelul 4.5. Rata de activitate pe vârste

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Tineri (15-24 ani)	17,7	23,6	18,4	23,1	19,1	23,7	19,5	24,1
Adulți (25 ani și peste)	48,9	55,7	47,8	55,2	45,1	53,5	43,5	51,5
mun. Chișinău								
Tineri (15-24 ani)	20,2	31,7	21,6	31,6	28,4	31,2	27,4	36,5
Adulți (25 ani și peste)	56,5	69,8	55,4	70,1	53,4	70,2	50,7	69,0
Nord								
Tineri (15-24 ani)	15,5	20,2	17,5	22,2	15,3	20,6	15,9	20,6
Adulți (25 ani și peste)	47,7	50,9	46,5	49,8	41,5	46,7	40,5	45,3
Centru								
Tineri (15-24 ani)	20,0	23,5	18,9	21,7	17,8	24,7	19,0	23,5
Adulți (25 ani și peste)	47,7	54,7	46,5	53,6	43,9	50,8	43,0	49,2
Sud								
Tineri (15-24 ani)	13,8	18,1	14,4	16,5	14,8	18,9	15,2	18,0
Adulți (25 ani și peste)	43,7	49,6	42,9	49,4	42,5	48,9	40,2	45,1

Tabelul 4.6. Populația activă de 20-49 ani după numărul de copii de vârstă preșcolară (mai mici de 8 ani)

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	449,2	461,5	448,6	456,1	443,0	440,5	434,0	429
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	331,7	373,7	341,2	381,1	316	352,3	298	328,4
Persoane care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară	117,5	87,8	107,4	75	127	88,2	136	100,6
<i>mun. Chișinău</i>	139,7	131,6	141,7	131,1	143,6	131,3	142,9	129,1
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	105,3	109,6	106,5	112,3	101,5	109,5	95,8	104,6
Persoane care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară	34,4	22	35,2	18,8	42	21,8	47,1	24,5
<i>Nord</i>	115,3	131,4	112,9	128,8	109,2	117,1	107,7	115,6
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	84	106,3	86,2	108,6	78	91,8	76,5	87,6
Persoane care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară	31,3	25,2	26,7	20,1	31,2	25,3	31,2	27,9
<i>Centru</i>	121,5	122,4	119,9	120,7	117,4	116,5	113,8	112,6
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	91,5	97,9	91,2	97,3	85,7	92,9	80,1	85,6
Persoane care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară	29,9	24,5	28,6	23,4	31,7	23,6	33,7	27
<i>Sud</i>	72,7	76,2	74,2	75,5	72,8	75,6	69,6	71,8
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	50,7	60	57,3	62,8	50,8	58	45,6	50,6
Persoane care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară	21,9	16,1	16,9	12,6	22	17,5	24	21,2

Tabelul 4.7. Populația ocupată pe medii

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Urban	277,7	271,0	278,1	281,1	276,4	271,8	272,0	266,4
Rural	348,0	350,6	344,1	347,7	310,2	325,9	298,1	306,9
<i>mun. Chișinău</i>								
Urban	148,7	153,8	151,0	158,6	149,1	155,2	144,2	149,0
Rural	12,2	14,5	11,1	14,4	12,3	13,5	11,8	13,3
Nord								
Urban	62,9	56,9	62,3	58,0	61,7	53,5	62,2	54,9
Rural	126,4	115,6	124,8	116,1	104,1	103,6	99,9	98,6
Centru								
Urban	34,7	32,3	33,0	34,2	31,6	31,3	32,7	32,3
Rural	134,2	140,5	135,4	139,8	124,2	133,4	122,0	124,7
Sud								
Urban	31,4	27,9	31,9	30,4	34,2	31,7	32,8	30,2
Rural	75,2	79,9	72,7	77,3	69,6	75,3	64,5	70,3

Tabelul 4.8. Rata de ocupare pe medii

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Urban	41,2	46,9	41,0	48,6	40,6	47,2	39,5	46,4
Rural	40,0	43,3	39,5	42,7	35,5	39,3	34,0	37,0
<i>mun. Chișinău</i>								
Urban	44,9	54,8	45,1	56,3	44,5	55,7	42,1	54,3
Rural	43,1	53,5	39,1	52,9	43,2	51,2	40,8	51,0
Nord								
Urban	38,0	40,3	37,3	41,2	36,6	37,9	36,6	38,5
Rural	42,0	42,9	41,6	43,0	34,8	38,0	33,4	36,0
Centru								
Urban	39,4	42,0	37,5	44,4	36,3	40,3	37,1	41,1
Rural	39,9	44,0	40,0	43,6	36,5	40,6	35,3	38,5
Sud								
Urban	35,0	35,3	35,8	38,7	37,9	40,7	37,3	38,6
Rural	36,9	41,2	35,5	39,6	33,7	37,6	31,5	34,3

Tabelul 4.9. Populația ocupată pe grupe de vârstă

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
15-24 ani	51,1	69,1	53,5	70,8	52,5	68,8	52,9	65,0
25-54 ani	477,8	440,2	473,5	443,4	449,4	422,9	439,6	410,0
55 ani și peste	96,8	112,3	95,3	114,6	84,7	106,1	77,6	98,3
mun. Chișinău								
15-24 ani	15,7	23,3	16,0	22,7	18,3	18,5	18,6	18,7
25-54 ani	127,2	125,0	127,5	127,2	120,9	125,7	118,5	121,3
55 ani și peste	18,1	20,0	18,6	23,0	22,1	24,6	18,9	22,3
Nord								
15-24 ani	11,7	15,4	12,9	18,2	10,9	16,9	11,1	16,4
25-54 ani	139,5	117,3	137,1	115,5	127,3	107,9	127,1	106,8
55 ani și peste	38,1	39,8	37,1	40,4	27,5	32,3	23,8	30,3
Centru								
15-24 ani	15,9	19,6	16,1	19,3	14,5	21,2	15,0	19,4
25-54 ani	126,6	120,8	126,8	122,5	120,5	114,0	118,9	109,5
55 ani și peste	26,5	32,4	25,5	32,1	20,7	29,5	20,8	28,0
Sud								
15-24 ani	7,9	10,7	8,4	10,6	8,7	12,1	8,1	10,4
25-54 ani	84,4	77,0	82,1	78,1	80,7	75,3	75,2	72,4
55 ani și peste	14,2	20,2	14,1	19,1	14,3	19,7	14,0	17,7

Tabelul 4.10. Rata de ocupare pe grupe de vârstă

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
15-24 ani	15,3	20,1	16,1	20,8	16,2	20,0	16,6	19,3
25-54 ani	60,4	58,5	59,9	58,8	56,2	55,9	53,9	53,4
55 ani și peste	23,1	38,6	22,3	38,6	19,7	35,0	18,0	33,0
mun. Chișinău								
15-24 ani	17,0	27,2	18,0	27,6	23,4	26,3	23,6	27,7
25-54 ani	66,8	74,3	65,6	74,9	62,4	72,3	58,5	69,1
55 ani și peste	23,4	37,0	23,3	40,6	24,2	40,5	21,1	39,0
Nord								
15-24 ani	13,9	17,4	15,3	20,6	13,1	17,8	13,7	17,3
25-54 ani	61,5	53,6	60,9	53,2	55,7	50,5	55,4	49,3
55 ani și peste	24,5	38,5	23,5	38,4	17,7	30,6	15,1	28,9
Centru								
15-24 ani	16,9	19,5	17,3	19,3	15,2	19,9	15,6	18,6
25-54 ani	57,1	55,7	57,3	56,3	53,6	52,0	51,8	49,8
55 ani și peste	24,2	41,0	22,9	40,1	19,4	36,6	19,3	35,8
Sud								
15-24 ani	12,2	15,4	13,0	15,1	13,1	16,7	13,1	15,0
25-54 ani	55,6	51,8	54,7	52,3	52,9	50,4	48,5	46,4
55 ani și peste	18,4	36,8	17,9	34,7	18,6	34,8	18,5	30,6

Tabelul 4.11. Populația ocupată după nivelul de educație

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
primar, sau fără școală	10,2	10,7	7,0	7,8	4,2	7,1	3,3	4,9
gimnazial	102,0	103,3	100,1	102,9	85,6	91,6	85,2	92,9
liceal, mediu de cultură generală	132,8	120,8	135,0	117,3	126,4	108,3	126,7	110,1
secundar profesional	111,7	197,0	113,4	205,5	106,5	201,9	94,0	183,2
mediu de specialitate	133,4	78,0	127,5	78,8	123,4	70,3	115,4	64,9
superior	135,5	111,9	139,2	116,5	140,6	118,5	145,5	117,3
<i>mun. Chișinău</i>								
primar, sau fără școală	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2
gimnazial	6,3	8,6	6,3	6,7	6,7	8,2	7,6	11,9
liceal, mediu de cultură generală	23,1	30,3	23,2	27,3	27,5	29,9	29,8	31,3
secundar profesional	27,6	42,9	28,5	48,3	27,9	44,1	19,8	37,5
mediu de specialitate	35,5	22,4	32,7	25,0	30,2	22,3	28,4	20,6
superior	68,2	63,8	71,5	65,5	68,8	64,2	70,3	60,8
<i>Nord</i>								
primar, sau fără școală	5,1	4,6	3,5	4,0	1,6	2,4	1,2	1,5
gimnazial	34,8	30,1	33,6	32,1	23,9	25,0	24,1	25,0
liceal, mediu de cultură generală	40,5	34,3	45,1	35,7	38,6	30,6	37,3	30,4
secundar profesional	35,8	58,9	35,1	58,4	30,0	56,2	29,7	52,3
mediu de specialitate	44,9	24,5	42,4	22,9	40,5	19,7	37,4	19,5
superior	28,1	20,1	27,4	20,9	31,2	23,2	32,4	24,8
<i>Centru</i>								
primar, sau fără școală	3,1	3,4	2,1	2,1	1,3	2,2	0,8	2,1
gimnazial	37,8	40,2	38,5	43,7	31,7	37,8	32,1	35,1
liceal, mediu de cultură generală	43,7	35,4	43,7	34,8	42,6	33,0	43,0	33,4
secundar profesional	30,7	59,7	31,7	58,6	29,2	60,0	28,5	55,9
mediu de specialitate	30,9	19,4	28,2	16,5	27,3	14,4	27,2	12,8
superior	22,8	14,8	24,2	18,3	23,7	17,4	23,2	17,7
<i>Sud</i>								
primar, sau fără școală	1,9	2,4	1,3	1,6	1,1	2,3	1,2	1,2
gimnazial	23,1	24,4	21,8	20,3	23,3	20,6	21,4	20,9
liceal, mediu de cultură generală	25,5	20,8	23,0	19,4	17,7	14,9	16,5	14,9
secundar profesional	17,6	35,5	18,2	40,3	19,5	41,7	16,1	37,5
mediu de specialitate	22,0	11,6	24,2	14,4	25,4	13,9	22,4	12,0
superior	16,4	13,2	16,1	11,7	16,9	13,7	19,7	14,0

Tabelul 4.12. Populația ocupată după starea civilă

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Necăsătorit(ă)	72,7	106,4	71,8	111,0	71,6	106,6	80,9	110,0
Căsătorit(ă)	439,8	479,2	439,4	479,1	414,7	456,7	395,7	433,3
Văduv(ă)	58,3	13,2	55,6	13,2	46,1	12,0	39,9	9,9
Divorțat(ă)	54,9	22,7	55,4	25,4	54,2	22,5	53,6	20,1
<i>mun. Chișinău</i>								
Necăsătorit(ă)	30,3	38,8	30,4	37,0	31,2	35,7	37,3	37,1
Căsătorit(ă)	99,2	118,9	97,5	125,8	93,6	123,1	86,0	117,0
Văduv(ă)	9,5	2,0	10,5	2,2	10,5	2,3	9,6	1,3
Divorțat(ă)	21,9	8,6	23,8	8,0	26,1	7,7	23,0	6,9
<i>Nord</i>								
Necăsătorit(ă)	12,4	22,7	12,2	24,9	11,2	22,7	12,9	24,9
Căsătorit(ă)	139,6	139,2	140,2	138,2	125,8	126,3	122,6	121,6
Văduv(ă)	20,2	4,1	17,5	4,1	13,7	2,0	11,4	1,9
Divorțat(ă)	17,1	6,5	17,2	6,9	15,0	6,1	15,2	5,0
<i>Centru</i>								
Necăsătorit(ă)	19,8	30,0	19,4	32,7	17,0	30,3	17,7	30,8
Căsătorit(ă)	122,2	134,1	122,9	130,8	117,0	124,7	113,6	117,5
Văduv(ă)	18,4	4,5	18,5	4,8	14,7	5,3	13,5	4,3
Divorțat(ă)	8,5	4,3	7,6	5,8	7,0	4,5	9,9	4,4
<i>Sud</i>								
Necăsătorit(ă)	10,1	14,9	9,8	16,5	12,2	17,8	13,0	17,1
Căsătorit(ă)	78,8	87,0	78,9	84,3	78,3	82,6	73,5	77,2
Văduv(ă)	10,3	2,6	9,1	2,1	7,3	2,5	5,4	2,3
Divorțat(ă)	7,4	3,4	6,8	4,8	6,1	4,2	5,4	3,8

Tabelul 4.13. Populația ocupată pe activități economice

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Agricultură	188,1	220,5	176,8	211,9	145,8	187,9	139,6	175,1
industrie	70,3	87,8	74,9	88,5	69,2	86,2	64,4	81,4
Construcții	7,1	68,6	9,5	73,3	8,7	64,2	6,0	61,5
Servicii	360,2	244,7	361,2	255,1	363,0	259,4	360,2	255,3
<i>mun. Chișinău</i>								
Agricultură	1,9	3,0	1,1	2,5	1,0	1,6	1,2	2,0
industrie	23,9	31,3	26,7	33,3	26,6	33,0	22,0	31,1

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Construcții	4,2	28,1	5,2	30,9	4,7	25,2	3,6	22,6
Servicii	130,9	105,9	129,2	106,3	129,2	109,0	129,3	106,6
Nord								
Agricultură	79,6	84,2	75,9	84,8	57,3	69,4	56,1	66,5
industrie	19,4	24,1	20,7	22,6	18,2	21,4	17,0	20,1
Construcții	0,7	11,6	1,5	10,9	1,5	9,8	0,9	7,4
Servicii	89,5	52,6	88,9	55,8	88,8	56,5	88,0	59,5
Centru								
Agricultură	65,5	76,8	64,7	74,7	55,5	69,9	52,9	64,8
industrie	17,8	22,0	19,0	20,9	16,1	19,9	17,0	19,3
Construcții	1,7	21,4	2,1	23,1	1,5	21,0	1,0	21,8
Servicii	84,0	52,7	82,6	55,3	82,6	53,8	83,7	51,2
Sud								
Agricultură	41,2	56,5	35,0	49,8	32,0	46,9	29,3	41,9
industrie	9,2	10,5	8,6	11,8	8,4	11,9	8,4	10,9
Construcții	0,5	7,4	0,7	8,4	1,0	8,2	0,5	9,7
Servicii	55,7	33,5	60,4	37,7	62,4	40,1	59,1	38,0

Tabelul 4.14. Populația ocupată după statutul profesional

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Salariați	435,9	395,8	441,9	408,4	438,1	398,5	429,0	379,5
Non-salariați	189,8	225,7	180,4	220,3	148,6	199,2	141,1	193,8
mun. Chișinău								
Salariați	149,9	145,4	152,3	150,9	152,4	147,8	148,7	140,4
Non-salariați	11,0	22,9	9,8	22,1	9,0	21,0	7,4	21,9
Nord								
Salariați	109,2	93,8	108,8	93,7	110,2	93,2	108,2	93,3
Non-salariați	80,1	78,7	78,2	80,3	55,6	64,0	53,8	60,3
Centru								
Salariați	105,6	91,3	106,9	93,9	101,0	89,8	103,0	85,5
Non-salariați	63,4	81,6	61,4	80,1	54,7	74,9	51,7	71,5
Sud								
Salariați	71,3	65,4	73,8	69,9	74,5	67,7	69,1	60,3
Non-salariați	35,3	42,5	30,9	37,8	29,3	39,3	28,2	40,1

Tabelul 4.15. Populația ocupată după forme de proprietate

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Publică	207,4	119,1	208,2	122,2	208,0	121,3	203,0	121,5
Privată (alte forme de proprietate)	418,3	502,4	414,1	506,6	378,6	476,4	367,1	451,7
<i>mun. Chișinău</i>								
Publică	57,6	36,4	56,4	35,9	54,9	35,1	53,4	35,5
Privată (alte forme de proprietate)	103,3	131,9	105,7	137,1	106,5	133,7	102,6	126,8
<i>Nord</i>								
Publică	56,8	30,9	58,9	31,9	58,2	30,5	56,9	32,4
Privată (alte forme de proprietate)	132,5	141,6	128,1	142,2	107,6	126,7	105,2	121,1
<i>Centru</i>								
Publică	54,5	29,8	53,4	30,1	53,8	31,2	54,1	30,0
Privată (alte forme de proprietate)	114,4	143,0	115,0	144,0	101,9	133,5	100,6	127,0
<i>Sud</i>								
Publică	38,5	21,9	39,4	24,3	41,1	24,5	38,7	23,7
Privată (alte forme de proprietate)	68,0	85,9	65,2	83,4	62,7	82,6	58,6	76,8

Tabelul 4.16. Populația ocupată (structura) pe unele ocupații

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice	5,3	8,0	5,2	8,4	5,6	8,7	5,3	9,2
Specialiști cu nivel superior de calificare	16,6	9,2	17,3	9,9	17,1	10,0	18,2	9,3
Specialiști cu nivel mediu de calificare	11,5	4,1	11,2	4,4	12,5	4,6	12,3	4,7
Funcționari administrativi	2,9	0,6	3,3	0,5	4,0	0,6	3,4	0,7
<i>mun. Chișinău</i>								
Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice	9,1	14,4	8,0	15,2	8,3	15,9	8,7	17,8

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Specialiști cu nivel superior de calificare	31,1	19,9	32,1	19,9	28,5	19,3	29,6	16,2
Specialiști cu nivel mediu de calificare	13,6	6,1	12,5	6,7	13,4	6,3	13,6	7,2
Funcționari administrativi	3,7	1,0	4,4	0,6	5,3	0,8	4,8	0,9
Nord								
Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice	4,3	5,6	4,5	6,4	5,2	7,4	4,6	7,0
Specialiști cu nivel superior de calificare	10,0	5,1	11,4	5,4	12,8	6,2	14,1	6,6
Specialiști cu nivel mediu de calificare	11,7	3,3	10,8	3,1	13,0	4,4	12,7	4,3
Funcționari administrativi	3,0	0,4	3,1	0,4	3,4	0,5	2,6	0,5
Centru								
Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice	3,7	5,3	4,1	5,2	3,6	3,9	3,8	4,7
Specialiști cu nivel superior de calificare	12,0	4,4	11,9	5,7	12,5	5,7	11,6	6,0
Specialiști cu nivel mediu de calificare	8,8	2,9	9,0	3,3	10,3	3,3	10,7	2,8
Funcționari administrativi	2,0	0,6	2,3	0,4	3,3	0,5	3,2	0,6
Sud								
Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice	3,7	5,9	3,8	6,2	4,9	6,5	3,4	5,8
Specialiști cu nivel superior de calificare	13,7	6,9	13,3	7,5	13,2	7,7	17,5	7,5
Specialiști cu nivel mediu de calificare	12,2	4,2	13,7	4,5	13,4	4,0	12,2	4,3
Funcționari administrativi	3,3	0,5	3,4	0,6	4,1	0,6	2,9	0,8

Tabelul 4.17. Populația ocupată după tipul unității de de producție

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Întreprinderi ale Sectorului Formal	494,9	468,5	503,7	484,5	482,4	455,0	461,0	427,3
Întreprinderi ale Sectorului Informal	46,9	83,2	47,9	88,9	46,9	91,8	50,2	95,2
Gospodării Casnice	83,9	69,8	70,6	55,4	57,3	50,8	58,9	50,8
<i>mun. Chișinău</i>								
Întreprinderi ale Sectorului Formal	153,9	153,9	156,3	157,8	154,7	152,1	149,4	144,8
Întreprinderi ale Sectorului Informal	5,1	13,8	4,7	14,7	5,4	16,4	4,8	17,3
Gospodării Casnice	1,9	0,6	1,2	0,5	1,3	0,2	1,8	0,2
<i>Nord</i>								
Întreprinderi ale Sectorului Formal	129,1	114,3	129,7	116,1	124,0	108,2	117,5	104,7
Întreprinderi ale Sectorului Informal	19,9	25,9	24,0	31,7	19,4	28,6	21,4	28,6
Gospodării Casnice	40,2	32,3	33,3	26,2	22,4	20,3	23,1	20,2
<i>Centru</i>								
Întreprinderi ale Sectorului Formal	129,1	122,2	131,5	128,3	120,2	116,5	118,1	106,6
Întreprinderi ale Sectorului Informal	14,8	30,2	14,6	29,7	15,7	32,3	17,9	34,4
Gospodării Casnice	25,0	20,5	22,3	16,0	19,8	15,9	18,6	16,0
<i>Sud</i>								
Întreprinderi ale Sectorului Formal	82,8	78,1	86,2	82,2	83,5	78,2	76,0	71,2
Întreprinderi ale Sectorului Informal	7,1	13,3	4,6	12,8	6,5	14,5	6,1	14,9
Gospodării Casnice	16,7	16,4	13,8	12,7	13,8	14,4	15,3	14,4

Tabelul 4.18. Populația ocupată după natura locului de muncă

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Ocupații formale	426,3	401,4	438,8	422,6	428,3	400,7	412,4	377,5
Ocupații informale	199,4	220,1	183,5	206,2	158,4	197,0	157,7	195,8
<i>mun. Chișinău</i>								
Ocupații formale	131,4	128,6	139,3	138,9	141,0	137,4	136,9	131,5
Ocupații informale	29,5	39,7	22,9	34,1	20,4	31,4	19,1	30,8
<i>Nord</i>								
Ocupații formale	111,8	98,8	113,5	100,0	108,8	94,1	103,4	88,8

Ocupații informale	77,5	73,7	73,6	74,0	57,0	63,0	58,7	64,8
Centru								
Ocupații formale	108,7	105,3	110,3	113,0	104,4	102,5	102,9	94,2
Ocupații informale	60,2	67,6	58,1	61,0	51,3	62,2	51,8	62,8
Sud								
Ocupații formale	74,4	68,8	75,7	70,6	74,1	66,7	69,3	63,1
Ocupații informale	32,2	39,1	28,9	37,1	29,7	40,4	28,0	37,4

Tabelul 4.19. Populația ocupată de 20-49 ani după numărul de copii de vârstă preșcolară

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	449,2	461,5	448,6	456,1	443	440,5	434	429
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	331,7	373,7	341,2	381,1	316	352,3	298	328,4
Persoane care au cel puțin un copil vârstă preșcolară	117,5	87,8	107,4	75	127	88,2	136	100,6
<i>mun. Chișinău</i>	139,7	131,6	141,7	131,1	143,6	131,3	142,9	129,1
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	105,3	109,6	106,5	112,3	101,5	109,5	95,8	104,6
Persoane care au cel puțin un copil vârstă preșcolară	34,4	22	35,2	18,8	42	21,8	47,1	24,5
Nord	115,3	131,4	112,9	128,8	109,2	117,1	107,7	115,6
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	84	106,3	86,2	108,6	78	91,8	76,5	87,6
Persoane care au cel puțin un copil vârstă preșcolară	31,3	25,2	26,7	20,1	31,2	25,3	31,2	27,9
Centru	121,5	122,4	119,9	120,7	117,4	116,5	113,8	112,6
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	91,5	97,9	91,2	97,3	85,7	92,9	80,1	85,6
Persoane care au cel puțin un copil vârstă preșcolară	29,9	24,5	28,6	23,4	31,7	23,6	33,7	27
Sud	72,7	76,2	74,2	75,5	72,8	75,6	69,6	71,8
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	50,7	60	57,3	62,8	50,8	58	45,6	50,6
Persoane care au cel puțin un copil vârstă preșcolară	21,9	16,1	16,9	12,6	22	17,5	24	21,2

Tabelul 4.20 Efectivul salariaților pe municipii și raioane

	la sfârșitul anului, mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	342378	297158	340835	292816	330389	277817	324974	272509
<i>mun. Chișinău</i>	136273	131957	140334	135053	139664	128736	142338	130773
<i>Nord</i>	83739	65812	81997	63217	78171	60955	74828	58889
mun. Bălți	21337	17848	22318	17972	20799	17344	20404	17337
Briceni	3983	3191	4020	2906	4066	2984	3907	3010
Dondușeni	3046	2610	3095	2704	3127	2753	2887	2765
Drochia	7230	6490	6762	6025	6364	5494	5976	5233
Edineț	6430	5415	6017	4935	5709	4460	5599	4369
Fălești	6732	4405	6324	3935	6151	3712	5795	3214
Florești	6539	5094	6467	4984	6549	5166	6378	5027
Glodeni	4864	3917	4319	3761	4078	3706	3416	2971
Ocnîța	3639	2906	3370	2689	3346	2903	3385	2688
Rîșcani	5367	3682	5102	3536	4899	3485	4437	3363
Sîngerei	6553	4203	6179	3868	5704	3397	5444	3421
Soroca	8019	6051	8024	5902	7379	5551	7200	5491
<i>Centru</i>	64890	47416	63507	46574	61238	43788	58857	42328
Anenii Noi	5638	4662	5789	5105	5557	4766	5241	4408
Călărași	4152	3106	3932	3365	4168	2986	4026	2819
Criuleni	4208	2614	4060	2462	3893	2327	3803	2360
Dubăsari	2246	1916	2239	1838	2077	1751	2006	1580
Hîncești	7834	5969	7136	5617	6525	5255	6103	4947
Ialoveni	5545	4131	5317	4182	5295	3908	5118	3967
Nisporeni	3042	2040	3107	2011	3159	1978	3197	1958
Orhei	8532	6324	8517	6074	8043	5792	8044	5842
Rezina	3592	2708	3622	2596	3477	2252	3201	2151
Strășeni	5027	3731	5178	3732	4941	3602	4743	3585
Șoldănești	2736	1749	2621	1417	2554	1296	2477	1278
Telenești	4794	3141	4600	2964	4415	2954	4125	2709
Ungheni	7544	5325	7389	5211	7134	4921	6773	4724
<i>Sud</i>	39236	32701	37963	30310	36184	29449	34679	27764
Basarabeasca	2506	3586	2328	3286	2242	3049	2104	2933
Cahul	10431	7576	10522	7009	9612	7205	9523	6785
Cantemir	4561	3167	4270	3044	4300	2983	3995	2913
Căușeni	5347	3811	5373	3593	5179	3551	5093	3563
Cimișlia	3906	3958	3748	3446	3459	3201	3222	3097
Leova	3091	1996	2867	1904	2838	1810	2719	1689
Ștefan Vodă	4736	4296	4707	3953	4533	3890	4399	3579
Taraclia	4658	4310	4148	4075	4021	3760	3624	3205
UTA Găgăuzia	15428	11798	14269	10441	13821	10370	13339	9486

Tabelul 4.21 Efectivul salariaților pe activități economice

	la sfârșitul anului, mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	342378	297158	340835	292816	330389	277817	324974	272509
Agricultură, economia vânatului, silvicultură și piscicultură	31546	47704	26890	43531	23911	40319	19782	36334
Industrie	62054	61009	59087	56929	53174	52173	52416	50557
Construcții	3180	18941	3151	18603	2562	14716	2526	15763
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	24550	25128	27909	28319	26508	26669	26959	27252
Hoteluri și restaurante	6472	2147	6791	2518	6263	2584	6313	2619
Transporturi și comunicații	16078	32634	16403	32729	15839	31671	15722	30562
Activități financiare	8735	4552	9798	5102	9607	4411	9589	4576
Tranzacții imobiliare	12747	15996	13587	16955	13901	18015	14055	17878
Administrație publică	22970	34428	23192	33388	22322	33258	22382	32666
Învățământ	93136	32163	92658	32005	93358	31417	91787	31739
Sănătate și asistență socială	49795	13134	49834	12958	51230	12884	51598	12626
Alte	11115	9322	11535	9779	11714	9700	11845	9937
mun. Chișinău	136273	131957	140334	135053	139664	128736	142338	130773
Agricultură, economia vânatului, silvicultură și piscicultură	1480	2657	1501	2639	1350	2292	1424	2291
Industrie	28481	29897	27501	28748	25859	27047	27144	26886
Construcții	2016	12282	2036	12188	1552	9171	1500	9544
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	14660	18291	17013	20624	16399	19016	16450	19403
Hoteluri și restaurante	4024	1540	4361	1822	3989	1880	4175	2028

	la sfârșitul anului, mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Transporturi și comunicații	8098	17864	8579	18049	8509	17476	8638	17047
Activități financiare	7468	4205	8494	4704	8298	4010	8226	4196
Tranzacții imobiliare	10403	13907	11033	14716	11357	15477	11583	15901
Administrație publică	9399	11081	9557	10849	9580	11912	10206	12966
Învățământ	25917	9696	25346	10005	26654	9863	26396	9923
Sănătate și asistență socială	18693	5187	19026	5008	20097	5186	20425	5128
Alte	5634	5350	5887	5701	6020	5406	6171	5460
Nord	83739	65812	81997	63217	78171	60955	74828	58889
Agricultură, economia vânatului, silvicultură și piscicultură	13497	18422	11014	16427	9985	15398	8022	14166
Industrie	16721	15817	16298	15125	14100	13483	13182	12488
Construcții	587	2471	522	2329	491	2295	514	2636
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	3859	3453	4547	4004	4080	4055	4277	3805
Hoteluri și restaurante	510	161	521	209	512	200	416	91
Transporturi și comunicații	3420	6042	3335	6094	3203	6031	3133	6229
Activități financiare	539	153	573	173	575	172	602	169
Tranzacții imobiliare	865	836	909	779	871	856	1047	1090
Administrație publică	3899	5954	4027	5872	4148	6259	4140	6102
Învățământ	24070	7865	24269	7606	24284	7512	23855	7586
Sănătate și asistență socială	13700	3222	13917	3156	13830	3235	13552	3067
Alte	2072	1416	2065	1443	2092	1459	2088	1460
Centru	64890	47416	63507	46574	61238	43788	58857	42328
Agricultură, economia vânatului, silvicultură și piscicultură	7147	11151	6432	10668	5441	9642	4595	8382
Industrie	10428	9187	10045	8364	8656	7825	7773	7501
Construcții	255	1597	286	1491	239	1211	299	1732

	la sfârșitul anului, mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	2953	2476	3103	2776	2984	2625	3021	2420
Hoteluri și restaurante	89	62	99	76	116	104	148	98
Transporturi și comunicații	2486	3821	2448	3958	2348	3801	2203	3321
Activități financiare	386	107	403	107	397	104	398	108
Tranzacții imobiliare	713	723	721	750	533	537	492	487
Administrație publică	4060	6227	4078	6084	4106	6014	4011	5823
Învățământ	24618	8176	24548	8168	24564	8161	23990	8364
Sănătate și asistență socială	9940	2738	9528	2919	9969	2492	10057	2630
Alte	1815	1151	1816	1213	1885	1272	1870	1462
Sud	39236	32701	37963	30310	36184	29449	34679	27764
Agricultură, economia vânatului, silvicultură și piscicultură	6791	11597	5869	10181	5343	9652	4484	8552
Industrie	5016	4177	4527	3629	3781	3176	3524	3044
Construcții	219	1003	191	996	162	769	152	928
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	1318	836	1420	952	1246	828	1193	838
Hoteluri și restaurante	40	15	31	17	51	24	51	21
Transporturi și comunicații	1939	4118	1840	3874	1738	3717	1721	3301
Activități financiare	273	69	288	73	271	98	291	79
Tranzacții imobiliare	239	234	235	235	218	203	247	212
Administrație publică	2503	3560	2531	3425	2502	3676	2434	3617
Învățământ	14372	4708	14441	4576	14343	4767	13922	4837

	la sfârșitul anului, mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Sănătate și asistență socială	5332	1494	5284	1470	5258	1515	5438	1341
Alte	1194	890	1306	882	1271	1024	1222	994
UTA Găgăuzia	15428	11798	14269	10441	13821	10370	13339	9486
Agricultură, economia vânatului, silvicultură și piscicultură	2532	4318	1925	3903	1695	3571	1052	2896
Industrie	3716	2522	3214	2032	3300	1965	3319	1930
Construcții	64	432	55	363	32	300	76	404
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	724	539	798	497	621	544	653	556
Hoteluri și restaurante	14	9	41	40	73	89	43	15
Transporturi și comunicații	351	522	337	462	320	438	336	404
Activități financiare	62	23	32	50	58	32	65	29
Tranzacții imobiliare	127	110	110	84	147	268	133	159
Administrație publică	645	1067	640	933	683	875	672	890
Învățământ	4772	1336	4716	1284	4537	1455	4595	1402
Sănătate și asistență socială	2010	476	1971	407	1977	447	2024	412
Alte	411	444	430	386	376	386	371	389

Tabelul 4.22 Șomajul pe medii

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Urban	15,8	24,9	14,3	18,4	18,7	28,7	22,1	35,3
Rural	9,3	16,6	7,4	11,6	11,5	22,0	12,6	22,0
mun. Chișinău								
Urban	8,6	12,8	8,4	11,0	12,3	15,9	13,0	21,5
Rural	0,3	1,2	0,8	0,8	0,8	2,0	0,9	1,5
Nord								
Urban	3,9	6,3	4,1	3,9	3,8	6,5	4,5	6,6
Rural	2,5	3,0	1,5	2,2	2,7	5,1	3,0	5,0
Centru								
Urban	2,3	3,4	0,9	2,2	1,5	5,1	2,9	5,3
Rural	5,2	9,1	3,0	5,3	5,3	8,9	5,6	9,0
Sud								
Urban	1,0	2,4	1,0	1,3	1,1	1,3	1,6	1,9
Rural	1,3	3,3	2,1	3,4	2,6	6,0	3,1	6,5

Tabelul 4.23 Rata șomajului pe medii

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Urban	5,4	8,4	4,9	6,1	6,3	9,6	7,5	11,7
Rural	2,6	4,5	2,1	3,2	3,6	6,3	4,1	6,7
mun. Chișinău								
Urban	5,5	7,7	5,3	6,5	7,7	9,3	8,3	12,6
Rural	2,5	7,6	6,6	5,5	6,3	13,1	6,8	10,1
Nord								
Urban	5,9	9,9	6,1	6,4	5,7	10,8	6,8	10,8
Rural	1,9	2,5	1,2	1,8	2,5	4,7	2,9	4,8
Centru								
Urban	6,3	9,4	2,6	6,0	4,5	13,9	8,2	14,0
Rural	3,8	6,1	2,2	3,6	4,1	6,3	4,4	6,8
Sud								
Urban	3,0	8,0	2,9	4,0	3,2	3,9	4,7	6,0
Rural	1,7	3,9	2,8	4,2	3,6	7,4	4,6	8,5

Tabelul 4.24 Șomajul pe grupe de vârstă

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
15-24 ani	8,2	12,1	7,6	8,0	9,2	12,9	9,3	16,3
25-54 ani	16,0	25,7	13,4	18,6	19,1	34,1	23,9	37,1
55 ani și peste	1,0	3,7	0,7	3,4	1,9	3,8	1,5	3,9
mun. Chișinău								
15-24 ani	3,0	3,8	3,3	3,2	3,9	3,5	3,0	6,0
25-54 ani	5,5	8,6	5,6	7,5	8,0	13,1	10,2	15,2
55 ani și peste	0,5	1,6	0,3	1,1	1,3	1,4	0,7	1,8
Nord								
15-24 ani	1,3	2,4	1,9	1,4	1,8	2,7	1,8	3,1
25-54 ani	4,9	6,0	3,5	3,7	4,4	7,7	5,5	7,9
55 ani și peste	0,1	0,9	0,2	0,9	0,2	1,2	0,2	0,6
Centru								
15-24 ani	2,9	4,0	1,5	2,4	2,4	5,1	3,2	5,1
25-54 ani	4,4	7,8	2,3	4,2	4,3	8,1	5,0	8,5
55 ani și peste	0,3	0,7	0,1	0,8	0,1	0,8	0,3	0,7
Sud								
15-24 ani	1,0	1,9	0,9	0,9	1,1	1,5	1,3	2,1
25-54 ani	1,2	3,3	2,1	3,2	2,4	5,3	3,2	5,5
55 ani și peste	0,1	0,5	0,1	0,5	0,2	0,5	0,2	0,9

Tabelul 4.25 Rata șomajului pe grupe de vârstă

	procente							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
15-24 ani	13,8	14,9	12,4	10,2	15,0	15,8	15,0	20,0
25-54 ani	3,2	5,5	2,8	4,0	4,1	7,5	5,2	8,3
55 ani și peste	1,0	3,2	0,8	2,8	2,2	3,5	1,9	3,9
mun. Chișinău								
15-24 ani	15,8	14,1	16,9	12,5	17,4	16,0	13,7	24,3
25-54 ani	4,2	6,4	4,2	5,6	6,2	9,4	7,9	11,1
55 ani și peste	2,5	7,5	1,8	4,4	5,5	5,3	3,8	7,3
Nord								
15-24 ani	10,3	13,5	12,8	7,3	14,3	13,8	14,2	15,9
25-54 ani	3,4	4,8	2,5	3,1	3,4	6,6	4,2	6,9
55 ani și peste	0,4	2,3	0,6	2,3	0,8	3,5	0,8	2,0
Centru								
15-24 ani	15,3	16,8	8,7	11,1	14,3	19,4	17,8	20,8
25-54 ani	3,3	6,1	1,8	3,3	3,4	6,6	4,0	7,2
55 ani și peste	1,2	2,0	0,3	2,5	0,7	2,6	1,4	2,5
Sud								
15-24 ani	11,1	15,1	9,7	8,0	11,4	11,3	13,5	16,5
25-54 ani	1,4	4,1	2,4	3,9	2,9	6,5	4,1	7,1
55 ani și peste	0,6	2,4	0,6	2,7	1,4	2,4	1,7	4,6

Tabelul 4.26 Șomajul după nivelul de educație

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
primar, sau fără școală	0,1	0,5	0,1	0,2		0,4	0,1	0,1
gimnazial	4,9	8,2	2,6	5,9	4,7	9,7	4,9	11,8
liceal, mediu de cultură generală	6,4	8,8	3,8	9,6	6,0	17,0	8,3	13,7
secundar profesional	4,8	11,8	4,8	3,6	6,7	6,2	7,4	15,4
mediu de specialitate	3,8	4,8	3,4	5,4	5,5	8,3	4,9	7,2
superior	5,2	7,4	7,0	5,4	7,3	8,3	9,2	9,1
mun. Chișinău								
primar, sau fără școală	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0
gimnazial	0,5	1,3	0,6	2,8	0,6	3,2	0,7	2,6
liceal, mediu de cultură generală	2,3	2,9	1,0	3,8	2,9	6,0	3,8	7,4
secundar profesional	1,7	3,8	2,0	1,3	2,2	2,4	2,0	3,8
mediu de specialitate	1,4	1,8	1,5	3,0	2,5	4,7	1,5	3,1
superior	3,0	4,2	4,2	11,8	4,9	18,0	5,9	6,1
Nord								
primar, sau fără școală	0,1	0,1	0,0	0,0		0,2	0,0	0,0
gimnazial	1,0	1,4	0,5	1,2	1,2	2,1	1,6	2,7
liceal, mediu de cultură generală	1,4	1,2	1,2	1,9	1,1	3,6	1,3	1,9
secundar profesional	1,7	3,6	1,2	1,3	1,8	2,1	2,3	3,8
mediu de specialitate	1,2	1,5	1,2	0,6	1,2	1,4	1,4	1,9
superior	1,0	1,4	1,4	6,1	1,3	11,6	1,0	1,3
Centru								
primar, sau fără școală	0,0	0,3	0,0	0,1		0,1	0,0	0,0
gimnazial	2,6	4,0	1,0	1,1	2,2	2,7	1,8	4,2
liceal, mediu de cultură generală	1,9	3,0	1,0	2,6	1,3	4,9	2,3	2,8
secundar profesional	1,1	3,1	0,8	0,6	1,7	1,1	2,0	4,8
mediu de specialitate	0,9	0,8	0,4	1,0	0,9	1,1	1,3	1,2
superior	1,0	1,2	0,8	7,5	0,7	14,0	1,2	1,3
Sud								
primar, sau fără școală	0,0	0,1	0,1	0,1		0,1	0,1	0,1
gimnazial	0,7	1,5	0,5	0,8	0,7	1,8	0,8	2,4
liceal, mediu de cultură generală	0,7	1,6	0,7	1,4	0,7	2,3	0,9	1,6
secundar profesional	0,3	1,4	0,9	0,3	1,0	0,6	1,1	3,1
mediu de specialitate	0,3	0,7	0,3	0,8	0,9	1,0	0,7	0,9
superior	0,2	0,5	0,6	4,6	0,4	7,3	1,1	0,4

Tabelul 4.27 Șomajul după starea civilă

	mii persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total								
Necăsătorit(ă)	7,8	15,2	7,7	10,9	9,6	19,5	11,7	23,6
Căsătorit(ă)	14,0	24,2	10,7	17,6	15,4	28,6	17,3	30,0
Văduv(ă)	1,1	0,6	1,0	0,4	1,8	0,5	1,7	0,7
Divorțat(ă)	2,2	1,5	2,4	1,2	3,4	2,3	4,0	2,9
mun. Chișinău								
Necăsătorit(ă)	2,8	5,0	2,7	4,8	4,3	7,6	5,2	10,5
Căsătorit(ă)	4,9	8,1	5,0	6,3	6,0	9,2	6,1	11,3
Văduv(ă)	0,2	0,3	0,3	0,2	1,1	0,0	0,8	0,2
Divorțat(ă)	1,0	0,7	1,2	0,5	1,8	1,1	1,8	1,0
Nord								
Necăsătorit(ă)	1,0	2,7	2,1	1,7	1,7	3,5	1,4	4,3
Căsătorit(ă)	4,5	6,1	2,3	3,9	3,7	7,4	4,4	6,6
Văduv(ă)	0,3	0,2	0,3	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
Divorțat(ă)	0,6	0,4	0,9	0,4	0,8	0,6	1,6	0,6
Centru								
Necăsătorit(ă)	3,1	5,5	1,8	3,1	2,4	6,1	3,7	6,1
Căsătorit(ă)	3,4	6,4	1,8	4,2	3,9	7,3	4,1	7,2
Văduv(ă)	0,6	0,1	0,2	0,1	0,3	0,1	0,3	0,3
Divorțat(ă)	0,4	0,5	0,1	0,1	0,3	0,4	0,4	0,7
Sud								
Necăsătorit(ă)	0,9	2,1	1,1	1,2	1,2	2,3	1,5	2,7
Căsătorit(ă)	1,2	3,6	1,7	3,2	1,8	4,7	2,7	5,0
Văduv(ă)	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,4	0,1
Divorțat(ă)	0,2	0,0	0,2	0,1	0,5	0,2	0,2	0,5

Tabelul 4.28 Șomajul înregistrat la Agențiile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă pe municipii și raioane

	la sfârșitul anului, persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	10636	8262	10536	7297	21366	17310	22047	18672
mun. Chișinău	1343	664	1698	993	3310	2491	3041	2486
Nord	3194	2338	3048	1894	7553	5817	8554	6816
mun. Bălți	492	253	313	139	556	280	441	283
Briceni	118	80	182	96	325	232	302	260
Dondușeni	65	102	105	117	414	391	690	642
Drochia	312	252	359	207	470	354	356	288
Edineț	344	242	302	175	903	692	813	636
Fălești	237	177	211	126	864	696	1264	878
Florești	212	140	264	126	546	445	909	687

	la sfârșitul anului, persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Glodeni	200	143	250	152	989	813	1092	915
Ocnîța	154	109	155	95	412	202	641	507
Rîșcani	152	287	218	175	559	532	855	706
Sîngerei	211	164	162	131	381	283	373	249
Soroca	697	389	527	355	1134	897	818	765
Centru	3338	3294	3103	2642	6586	5894	6774	6132
Anenii Noi	246	85	187	87	194	118	146	71
Călărași	184	189	176	166	332	302	230	174
Criuleni	140	218	176	132	346	247	402	329
Dubăsari	533	474	440	408	640	631	522	513
Hîncești	392	503	358	300	721	606	730	637
Ialoveni	219	238	258	181	549	472	387	316
Nisporeni	121	176	113	143	513	465	463	360
Orhei	181	137	208	185	313	275	594	570
Rezina	169	134	151	105	356	301	335	341
Strășeni	182	171	174	187	208	237	213	247
Șoldănești	233	164	110	103	564	656	784	910
Telenești	191	375	234	268	469	447	583	566
Ungheni	547	430	518	377	1381	1137	1385	1098
Sud	1711	1319	1768	1254	2917	2396	2792	2414
Basarabeasca	254	133	270	104	330	208	290	255
Cahul	214	150	296	181	551	387	573	536
Cantemir	164	126	155	133	279	255	322	271
Căușeni	254	225	338	262	780	569	541	355
Cimișlia	118	144	99	108	82	121	140	150
Leova	115	137	152	107	233	222	252	196
Ștefan Vodă	286	242	184	180	218	263	289	300
Taraclia	306	162	274	179	444	371	385	351
UTA Găgăuzia	1050	647	919	514	1000	712	886	824

Tabelul 4.29 Remunerarea salariaților

	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	1809	2490	2134	2910,5	2403,5	3144	2619	3439,5
mun. Chișinău	2303	3093	2749	3639,6	3002,6	3896	3198,5	4229,5
Nord	1516	2191	1799	2388,4	2086,5	2575,7	2282,5	2828,5
mun. Bălți	2061	2738	2444,1	3036,5	2654	3155,5	2984,6	3553,6
Briceni	1270	1815	1498,4	2038,3	2055	2535	1842,1	2395,1
Dondușeni	1487	2150	1503,6	2288,9	1977	2529	2110,5	2889,9
Drochia	1231	2212	1506,1	2245	1782	3119	2009,5	3080,6

	2007		2008		2009		2010	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Edineț	1448	1928	1760,7	2254,3	2182,3	2418,6	2036,3	2417,2
Fălești	1356	1466	1517,1	1790,2	1724,7	1845,2	1990,2	2007,8
Florești	1449	1831	1653,7	2286,2	1953,8	2395,7	2108,1	2602,1
Glodeni	1207	1615	1503,2	1988,2	1741	2088,5	1942,7	2252,1
Ocnîța	1226	1905	1638,5	1966,3	1971,5	2371	2053,9	2322,1
Rîșcani	1290	1455	1440,5	1767,9	1754,7	1907,4	1920,8	2377,4
Sîngerei	1261	1393	1458,7	1816	1648,6	1848,6	1956,3	2040,7
Soroca	1476	2075	1527,6	2429,6	1958,2	2347,1	2249,8	2782,8
Centru	1477	1922	1702,5	2217,2	1885,8	2463,5	2208,4	2646,3
Anenii Noi	1580	2362	1762,4	2432,8	2040	2476	2206,3	2678
Călărași	1569	1787	1786,2	2031,8	2120	2238	2268	2275,6
Criuleni	1340	1749	1552	1852,2	1756	2107	2023,7	2191,9
Dubăsari	1376	1733	1707,8	2055	1836	2302	2040,5	2531,3
Hîncești	1343	1626	1446,2	1778,1	1791,4	2150	2085,5	2373
Ialoveni	1520	2235	1753,6	3022,3	2145	3102,6	2164,1	3295,5
Nisporeni	1337	1514	1555,1	1870,5	1879,9	2247	2206,7	2075,2
Orhei	1577	1953	1989,8	2272,1	2285,6	2680,6	2574,2	2985,2
Rezina	1644	2424	1807,9	2900	2019,7	3402,1	2273,2	3511,3
Strășeni	1468	1901	1717,9	2236,6	1995,9	2443,5	2117,7	2591,4
Șoldănești	1240	1621	1423,1	1560,2	1701,3	1794,8	1882,2	2173,9
Telenești	1221	1390	1380	1638,3	1760,4	1653,3	1937,6	1949,9
Ungheni	1672	2082	1883,4	2373,6	2049	2651,9	2395,2	2805,2
Sud	1388	1717	1572,3	2019,1	1765,7	2167,4	2023,8	2389,3
Basarabeasca	1578	2624	1865	3088,9	2002	2714	2323,3	2755,4
Cahul	1606	1763	1726,8	2133,4	1891	2365	2227,9	2575,9
Cantemir	1328	1303	1488,4	1699,8	1599	1999	1854,7	1983,7
Căușeni	1347	1668	1509	1782,1	1723	2148	1956	2419,2
Cimișlia	1267	1636	1510,5	1981,4	1763	2076	2030,4	2339,7
Leova	1249	1469	1419,3	1662	1687,7	1887,2	1910,2	2397,3
Ștefan Vodă	1258	1383	1389,6	1536,1	1714,5	1879,4	1847,5	2056,9
Taraclia	1231	1693	1561,6	2058,6	1696,6	2084,9	1940,1	2420,7
UTA Găgăuzia	1432	1790	1554,4	1843,6	1770	2040,1	1955,3	2446,2

CAPITOLUL

ANTREPRENORIATUL

În acest compartiment sunt prezentate rezultatele activității întreprinderilor mici și mijlocii în profil teritorial în anul 2010 după criteriile: număr de unități, număr de salariați, venituri din vânzări.

Rapoartele financiare (contabile), prezentate de către agenții economici și Registrul întreprinderilor reprezintă surse complexe de informații, care pot oferi un ansamblu variat de date, inclusiv dezagregate în profil regional. Totodată, există factori care limitează utilizarea acestei surse de date pentru o analiză de gen în domeniul economic. Deoarece abordarea în aspect de gen nu a constituit niciodată o prioritate la colectarea informației, drept urmare, datele din aceste surse nu sunt dezagregate pe sexe.

Lacunele la capitolul gender sunt completate cu ajutorul anchetelor statistice speciale, elaborate de către BNS. În acest compartiment sunt prezentate caracteristicile de bază ale întreprinzătorilor – sexul, nivelul de instruire, grupele de vârstă, precum și tipurile de activitate economică a întreprinderilor pe care le conduc, modurile de creare a întreprinderii ș.a. Sunt analizate condițiile de start ale afacerii: sursele capitalului inițial, genul de activitate precedent activității de antreprenoriat, condițiile de dezvoltare a întreprinderii, principalele dificultăți în activitatea de întreprinzător.

Precizări metodologice și sursa datelor

• Definiții:

Antreprenoriatul: nu există o definiție unică, recunoscută la nivel internațional de antreprenoriat. Ca urmare, conceptul de „antreprenor femeie” ar putea fi aplicat în mod egal în cazul în care afacerea a fost inițiată de o femeie, dar și atunci când o femeie este capul afacerii de familie sau de parteneriat, și când femeia este un acționar al societății pe care o conduce.

Definițiile utilizate pentru colectarea sau difuzarea de date cu privire la antreprenoriat, pentru femei și bărbați, includ astfel de concepte ca proprietari, manageri care desfășoară activități independente și antreprenori. Toate aceste concepte sunt prezentate și puse în contextul de antreprenoriat, care include principalele definiții în baza de date statistice ale CEE ONU. La acest capitol se referă și conducătorii / managerii de top ai întreprinderii - atât angajați, cât și proprietari ai businessului.

Întreprinderea este definită ca fiind cea mai mică unitate legal constituită, care dispune de autonomie decizională și este organizată ca să desfășoare, în unul sau mai multe locuri, una sau mai multe activități pentru producerea de bunuri și servicii. Prin intermediul anchetelor se colectează și unele informații referitoare la unitățile locale care aparțin întreprinderilor.

Unitatea locală este o întreprindere sau o parte din întreprindere (de exemplu, filială, atelier, fabrică, depozit, birou, mină, magazie, etc.) care corespunde următoarelor criterii: situată pe o adresă identificată, desfășoară o activitate economică, în care activează cel puțin o persoană.

Patron este persoana care-și exercită ocupația (meseria) în propria unitate (întreprindere, agenție, atelier, magazin, birou, fermă etc.), pentru a cărei activitate angajează unul sau mai mulți salariați permanenți.

Tipuri de activitate economică. Ansamblul tipurilor activităților întreprinderilor, utilizat la determinarea sferei de cuprindere a cercetării statistice - Ancheta Structurală Anuală, îl constituie Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei (CAEM).

Ponderea întreprinderilor conduse de femei/bărbați în dependență de dimensiunea întreprinderii și tipul activității economice. Indicatorul reprezintă numărul de întreprinderi conduse de femei/bărbați raportat la numărul total de întreprinderi de dimensiuni corespunzătoare, precum și activitățile efectiv desfășurate de aceste entități.

Raportul dintre bărbați și femei - conducători de întreprinderi, care au primit credite bancare și subvenții de stat. Este numărul de bărbați și femei care primesc subvenții de stat și împrumuturi pentru a sprijini dezvoltarea întreprinderilor conduse, calculat din numărul total de manageri care au avut un astfel de sprijin financiar.

Clasificarea întreprinderilor după forma organizatorico-juridică a fost efectuată în corepondere cu Clasificatorul Formelor organizatorico-juridice ale agenților economici din Republica Moldova (CFOJ).

Clasificarea întreprinderilor după forma de proprietate a fost efectuată în corespundere cu Clasificatorul Formelor de Proprietate (CFP) din Republica Moldova.

Repartizarea întreprinderilor în profil teritorial a fost efectuată în corespundere cu Clasificatorul Unităților administrativ-teritoriale al Republicii Moldova (CUATM).

● Sursa datelor:

Datele privind Activitatea întreprinderilor mici și mijlocii în Republica Moldova în anul 2010 au fost selectate în baza **rapoartelor financiare (contabile)**, prezentate de către agenții economici care țin evidența contabilă conform sistemului complet și simplificat al partidei duble. Criteriile de raportare la sectorul întreprinderilor mici și mijlocii sunt determinate conform Legii Republicii Moldova nr. 206-XVI din 7 iulie 2006 „Privind susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii” și sunt următoarele: numărul mediu anual de salariați constituie până la 250 de persoane, suma anuală a veniturilor din vânzări este de până la 50 milioane lei, valoarea totală anuală de bilanț a activelor este de până la 50 milioane lei.

Ancheta Structurală Anuală (ASA) reprezintă o cercetare statistică de tip structural, realizată de către Biroul Național de Statistică și prin sondaj, a cărei sferă de cuprindere acoperă întreprinderile ce desfășoară activitate economică pe teritoriul Republicii Moldova. ASA reflectă rezultatele anuale ale activității întreprinderilor.

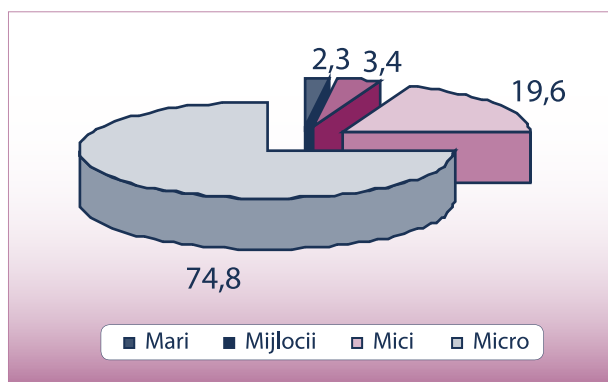
Cercetarea statistică „Condițiile de dezvoltare a întreprinderii”. Lucrarea este efectuată în baza anchetei structurale a întreprinderii. În scopul analizei aspectului de gen în sfera dezvoltării antreprenoriatului în anul 2009, a fost realizat un modul suplimentar, care a oferit posibilitatea de a identifica particularitățile femeilor și bărbaților antreprenori și a analiza problemele de inițiere și dezvoltare a afacerilor prin prisma diferențelor de gen. Sondajul a fost efectuat în perioada mai-iunie 2009. În eșantionul pentru ancheta structurală, care a inclus 27,9 mii întreprinderi, au fost selectate 15537 întreprinderi sau 55,7% din baza de sondaj.

Numărul și mărimea întreprinderilor

În anul 2010 numărul întreprinderilor mici și mijlocii (în continuare ÎMM) a constituit 45,6 mii întreprinderi sau cu 1,9 mii întreprinderi (cu 4,3%) mai mult față de anul 2009.

Sectorul ÎMM reprezintă circa 97,7% din numărul total de întreprinderi. Acest lucru este în deplină concordanță cu tendința globală de creștere a numărului de întreprinderi mici, cu puțini angajați. În ansamblu pe țară, cât și în profil regional, persistă întreprinderile cu un personal de până la 9 persoane, adică trei din patru întreprinderi sunt clasificate ca „micro”. Ponderile întreprinderilor mijlocii (50-249 de persoane) și mari (250 de persoane sau mai mult) sunt, 3,4% și, respectiv 2,3%.

Figura 5.1.
Repartizarea
întreprinderilor după
mărime, 2010, %

Numărul persoanelor care activează în întreprinderile mici și mijlocii în perioada de referință a constituit 309,4 mii persoane, deținând 58,8% din numărul total de angajați ai întreprinderilor. Veniturile din vânzări ale întreprinderilor mici și mijlocii în această perioadă au însumat 65263,2 mil. lei sau 36,8% din veniturile din vânzări în total pe economie (vezi tab. 5.2).

Rezultatele activității întreprinderilor mici și mijlocii

Analiza IMM denotă o tendință de creștere a eficienței întreprinderilor din sectorul dat. Astfel, veniturile din vânzări în medie pe o întreprindere au constituit 1430,2 mii lei sau cu 114,9 mii lei (cu 8,7%) mai mult față de anul 2009. Și veniturile din vânzări ale IMM calculate, în mediu la un salariat au crescut: în 2010 ele au constituit 210,9 mii lei sau cu 29,1 mii lei (cu 16%) mai mult față de anul 2009. Totodată, numărul mediu de salariați per întreprindere în anul 2010 a constituit 7 persoane, situându-se la nivelul anului 2009.

Boxa 5.1. Rezultatele activității IMM, în 2010, în mediu pe o întreprindere

	Numărul întreprinderilor (mii)	Revin în mediu la o întreprindere	
		Salariați, persoane	cifra de afaceri, mil. lei
mun. Chișinău	30,1	5	258
Nord	5,5	11	160
Centru	6,4	8	165
Sud	2,3	11	133
UTA Găgăuzia	1,2	10	161

Doă treimi din întreprinderile mici și mijlocii sunt concentrate în mun. Chișinău. Rezultatele IMM municipale sunt cele mai eficiente: având cel mai mic număr de salariați (5 persoane în medie în cadrul unei companii), ele au obținut cele mai mari venituri din vânzări (în medie 258 mil. lei).

Companiile din zona Centru au atins performanțe economice mai mici. Cu un număr mediu de 11 angajați, veniturile din vânzări s-au ridicat în mediu la 133 mil. lei.

Cu toate acestea, indiferent de aspectele cantitative ale dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, se cere menționat aspectul calitativ al acestui fenomen – inițierea unei activități economice noi, care reprezintă o alternativă benefică a ocupării tradiționale a forței de muncă și, în cele din urmă, permite realizarea dreptului constituțional al omului de a alege sfera de muncă în care vrea să activeze. Dar nu mai puțin important este că deseori inițierea unei afaceri noi generează crearea unor locuri de muncă noi și pentru persoane terțe.

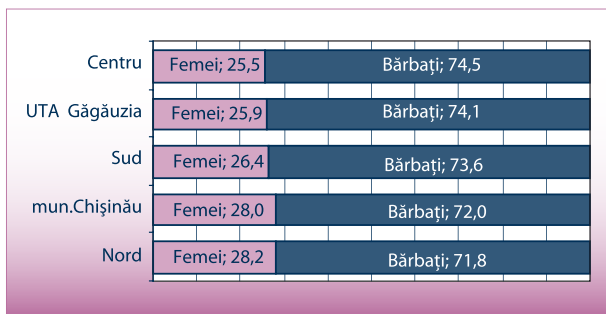
Antreprenoriatul prin prisma de gen

După cum arată analiza surselor informaționale, în ultimii ani studiarea spiritului antreprenorial al femeilor și a ocupării forței de muncă, din spectrul de relevanță a subiectului, a devenit una dintre cele mai populare direcții de studii gender.

Conform statisticilor oficiale, majoritatea demografică în Republica Moldova o reprezintă femeile. După cum s-a menționat în compartimentele anterioare, în prezent la fiecare 1000 bărbați revin 1080 de femei. Astfel, minim cu 8% mai multe femei au șanse reale de a rămâne singure și vor fi obligate de sine stătător să-și câștige existența.

Conform analizei datelor obținute din cercetarea statistică „Condițiile de dezvoltare a întreprinderii”, numărul bărbaților întreprinzători este de 2,6 ori mai mare decât numărul femeilor întreprinzători.

Figura 5.2.
Repartizarea
întreprinzătorilor
după sexe,
2009, %

Ponderea femeilor întreprinzători în Moldova (27,5%) este comparabilă cu indicatorul similar din alte țări: în Uniunea Europeană, femeile în medie constituie 30% din antreprenori.

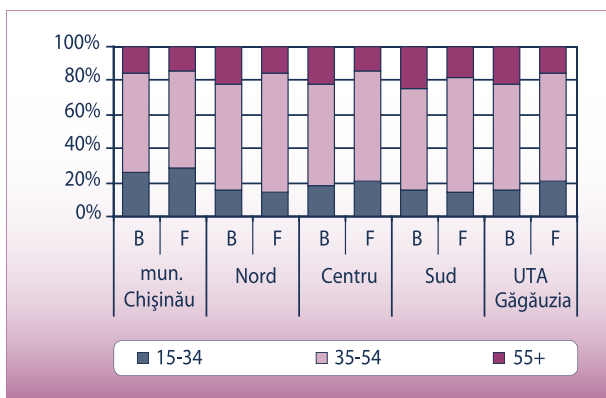
Nu au existat diferențe semnificative între femei și bărbați în aspect regional. Diferența dintre cea mai mare pondere a femeilor de afaceri în zona Nord și cea mai mică în zona Centru constituie mai puțin de 3 puncte procentuale.

Analiza repartizării întreprinzătorilor după vârstă a arătat că ponderea majoritară o reprezintă întreprinzătorii de: 35-44 ani și 45-54 ani. Aceste 2 grupuri formează împreună aproximativ 2/3 din numărul total de respondenți. Sunt reprezentați și întreprinzătorii de

vârstă "fragedă" - 2,4% sunt tineri cu vârsta între 15-24 ani. Grupa de tineri cetățeni cu cel mai mare potențial – de la 25 până la 34 ani, reprezintă cca 23%. Grupa cu vârsta cea mai înaintată (55 ani și peste) constituie 17% din respondenți.

Antreprenorii cu cea mai tânără vârstă sunt concentrați în mun. Chișinău (15-34 ani) și lideri în această grupă sunt femeile. Cel mai scăzut grad de reprezentare a tinerilor în mediul de afaceri este în zona Nord. În această regiune este cea mai mare pondere a întreprinzătorilor femei și bărbați cu vârsta de 35 - 54 ani. Nu sunt suficient de implicați în afaceri tinerii bărbați și femei din Nord și Sud, dar destul de activi în mediul de afaceri în aceste regiuni sunt bărbații și femeile cu vârsta trecută de 55 ani.

Figura 5.3.
Repartizarea
întreprinzătorilor
după vârstă, 2009, %

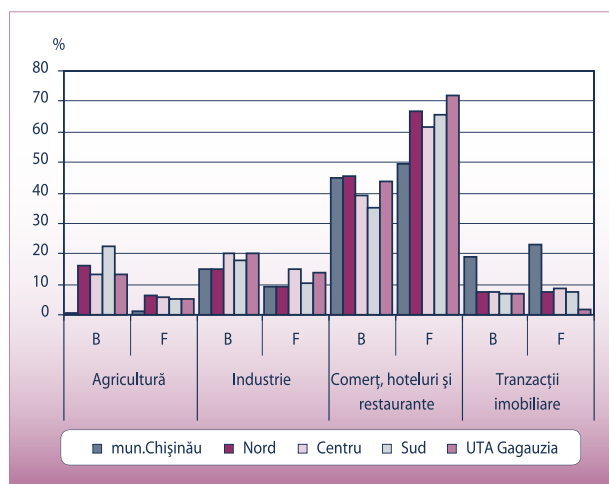
Vârstă medie mai joasă decât în alte regiuni a fost înregistrată în mun. Chișinău și ea constituie 43 ani, în timp ce în regiunea Sud vârsta medie este 47 ani (cea mai ridicată vârstă medie pe regiuni). Deosebirile respective se referă atât la femei, cât și la bărbați.

Analiza întreprinderilor după principalul tip de activitate arată că cea mai mare pondere o dețin întreprinderile ce activează în domeniul comerțului cu ridicata și cu amănuntul, hoteluri și restaurante (47%). O pondere ridicată o are de asemenea genul de activitate tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor (15%). Celelalte tipuri de activități sunt: industrie (14%); transporturi și comunicații (8%); construcții (7%); agricultură, economia vânatului, silvicultură, pescuit (6%) (vezi tab. 5.5).

În profil teritorial, precum și în aspect de gen preferințele și oportunitățile pentru antreprenori de a alege tipul de activitate al companiei conduse sunt diferite.

Deși în sectoarele comerț cu ridicata și cu amănuntul, hoteluri și restaurante preferă să activeze majoritatea întreprinzătorilor ambelor sexe din toate regiunile, totuși persistă mai mult femeile. În domeniul activității tranzacții imobiliare, închirieri și servicii prestate întreprinderilor, o pondere relativ mare pentru ambele sexe și care depășește considerabil valoarea medie pe țară, o dețin femeile și bărbații din mun. Chișinău. Ponderea întreprinderilor cu principalul gen de activitate industrie este mai mare în regiunea Centru și UTA Găgăuzia, bărbații fiind majoritari în calitate de întreprinzători. Și întreprinderile agricole, în toate regiunile, sunt conduse în cea mai mare parte de către bărbați.

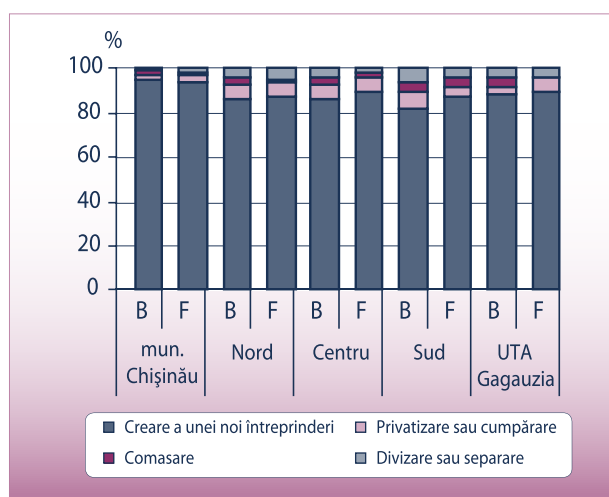
Figura 5.4.
Tipuri de activitate
economică a
întreprinzătorului,
2009, %

Celelalte tipuri de activitate (construcții; transporturi și comunicații) sunt prioritar desfășurate la întreprinderile amplasate în mun. Chișinău.

Cea mai mare parte din întreprinderile care activează (87,4%) au fost create prin inițierea unei noi afaceri. Respectiv, o parte mică de întreprinderi (4,3%) au fost create în urma reorganizării unui business existent: prin comasare (1,8%), divizare sau separare din altă întreprindere (2,5%). Aproximativ 4% din întreprinderi au fost create în urma privatizării.

Figura 5.5.
Modul de creare a
întreprinderii,
2009, %

Datele arată unele deosebiri de gen: femeile relativ mai rar decât bărbații au avut posibilitate să creeze întreprinderi prin privatizare în regiunile Sud și Centru. În toate regiunile cota femeilor care au creat întreprinderi prin comasarea a câteva unități economice este relativ mai joasă decât cota bărbaților.

Astfel, în toate regiunile (cu excepția mun. Chișinău) femeile relativ mai des au creat întreprinderi prin metoda mai dificilă – inițiind o afacere nouă.

Principală sursă de capital inițial la crearea afacerii o reprezintă economiile proprii ale întreprinzătorilor, care au constituit aproximativ $\frac{3}{4}$ din toate resursele financiare. O altă sursă importantă sunt mijloacele financiare împrumutate (circa 17%), dintre care cea mai mare parte au format-o împrumuturile de la rude sau prieteni (12%) și doar 5% - creditele bancare. Cota investițiilor străine a constituit 5,3%. Subvențiile de stat dețin o cotă minimă în sursele de finanțare la etapa de inițiere a businessului – mai puțin de 1% din capitalul inițial.

Au fost identificate unele deosebiri în sursele de capital inițial pe regiuni de dezvoltare. Cota investițiilor străine ce revine mun. Chișinău este considerabil mai mare – 82,3%. În regiunile Centru și Nord relativ mai mare este cota creditelor bancare (23-29%) și a subvențiilor de stat (22%).

Este bine cunoscut faptul că programele de micro-finanțare reprezintă o sursă economică populară în calitate de suport persoanelor fizice pentru a iniția o proprie afacere. Totuși, în Republica Moldova, în prezent nu există statistici credibile referitor la creditare, inclusiv la micro-creditare și mai ales cu distribuție pe sexe. Cu toate acestea, astfel de date sunt interesante și necesare, iar pentru obținerea lor BNS a inițiat negocieri cu Banca Națională pentru colectarea unor astfel de informații. Cu toate eforturile întreprinse, datele dezagregate dintr-o perspectivă de gen nu sunt încă disponibile.

E necesar să menționăm și unele restricții, pe care le întâmpină antreprenorii în activitatea lor, deoarece majoritatea întreprinderilor din toate regiunile (74,4% conduse de bărbați și 73,5% - de femei) s-au confruntat cu dificultăți în activitate, mai des în regiunea Sud (79,3%) și UTA Găgăuzia – 77,5%.

Insuficiența surselor de finanțare au indicat-o majoritatea (86%) din întreprinzători și ea se exprimă prin lipsa propriu-zisă a mijloacelor financiare, dar și accesul limitat la credite. Unul din cinci respondenți a menționat politica fiscală nefavorabilă. Lipsa cadrelor calificate este problema principală a 12% întreprinzători. Doar o mică parte din antreprenori (6,0%) este preocupată de problema lipsei tehnologiilor avansate. Analiza pe regiuni de dezvoltare a arătat că în capitală întreprinzătorii au menționat relativ mai rar existența unor sau altor probleme.

Există și dificultăți legate de procesul de desfacere a mărfurilor și prestare a serviciilor: majoritatea întreprinzătorilor (73%), fără deosebiri de sexe, au menționat acest fapt. Analiza pe regiuni a depistat că relativ mai dificil comercializează producția întreprinderile din UTA Găgăuzia (79%). Întreprinzătorii din mun. Chișinău s-au confruntat cu această problemă relativ mai rar.

Printre principalele cauze care au condiționat apariția dificultăților de vânzare a produselor/prestare a serviciilor, cei mai mulți antreprenori au indicat penuria mijloacelor financiare la clienți (56%) și numărul mare de producători omogeni, concurenți pe piață (46%). Printre alte dificultăți în desfacerea produselor/serviciilor sunt menționate: reducerea prețurilor de către concurenți (14%), întreprinderea nu este suficient cunoscută pe piață (9%) ș.a.

Caracterizarea în aspect regional, permite a identifica unele probleme specifice cu care se confruntă organizarea afacerii în sfera micului business inclusiv în regiunile de dezvoltare a Republicii Moldova prin dimensiunea sa de gen.

Tabele

Tabelul 5.1. Numarul și mărimea întreprinderilor

	Total		Mari		Mijlocii		Mici		Micro	
	2007	2010	2007	2010	2007	2010	2007	2010	2007	2010
Total	39987	46704	667	1073	1774	1587	7194	9132	30352	34912
<i>mun. Chișinău</i>	26327	30840	411	725	834	856	4431	5542	20651	23717
<i>Nord</i>	5302	5675	108	137	386	306	1095	1365	3713	3867
mun. Bălți	1756	2069	33	47	70	70	367	436	1286	1516
Briceni	395	335	5	5	16	17	74	94	300	219
Dondușeni	222	244	4	5	15	11	31	43	172	185
Drochia	371	418	11	14	35	24	63	103	262	277
Edineț	386	301	10	10	29	24	99	117	248	150
Fălești	245	282	9	9	40	25	66	84	130	164
Florești	278	225	9	13	29	22	57	71	183	119
Glodeni	253	255	6	6	29	20	41	61	177	168
Ocnîța	274	262	1	5	19	12	58	68	196	177
Râșcani	341	400	5	6	33	23	57	72	246	299
Sângerei	268	331	3	4	42	31	76	99	147	197
Soroca	513	553	12	13	29	27	106	117	366	396
<i>Centru</i>	5274	6539	78	126	309	233	945	1337	3942	4843
Anenii Noi	529	644	9	17	24	19	112	154	384	454
Călărași	306	347	6	6	17	18	51	81	232	242
Criuleni	343	377	4	8	14	9	69	90	256	270
Dubăsari	134	166	1	2	14	8	23	34	96	122
Hâncești	482	573	12	17	33	21	92	138	345	397
Ialoveni	639	889	8	22	30	22	94	162	507	683
Nisporeni	198	291	3	6	12	11	46	55	137	219
Orhei	796	1018	12	14	37	35	125	176	622	793
Rezina	272	307	3	4	20	12	51	70	198	221
Strășeni	551	675	7	13	27	27	105	138	412	497
Șoldănești	177	202	1	0	13	11	27	39	136	152
Telenești	201	183	5	3	28	17	46	57	122	106
Ungheni	646	867	7	14	40	23	104	143	495	687
<i>Sud</i>	2032	2388	48	56	170	124	484	615	1330	1593
Basarabeasca	125	121	3	2	12	4	30	39	80	76
Cahul	554	694	12	18	46	30	161	170	335	476
Cantemir	86	103	5	6	12	10	28	31	41	56
Căușeni	375	459	5	6	21	21	75	105	274	327
Cimișlia	233	271	4	7	26	15	56	86	147	163
Leova	112	104	1	0	13	12	34	37	64	55
Ștefan Vodă	259	313	7	10	21	16	44	65	187	222
Taraclia	288	323	11	7	19	16	56	82	202	218
<i>UTA Găgăuzia</i>	1052	1262	22	29	75	68	239	273	716	892

Tabelul 5.2. Rezultatele activității întreprinderilor mici și mijlocii în anul 2010

	Numărul de unități		Numărul de salariați		Venituri din vânzări		Profit pînă la impozitare
	mii	în % față de total	mii persoane	în % față de total	mil. lei	în % față de total	mil. lei
Total	45,6	97,7	309,4	58,8	65263,2	36,8	5456,9
<i>mun. Chișinău</i>	30,1	97,6	164,4	54,7	42485,2	32,6	3604,0
<i>Nord</i>	5,5	97,6	58,5	58,8	9368,7	42,5	940,4
mun. Bălți	2,0	97,7	15,4	45,6	3017,5	31,6	278,9
Briceni	0,3	98,5	3,6	76,8	556,6	89,8	69,1
Dondușeni	0,2	98,0	2,2	60,9	326,4	37,4	42,9
Drochia	0,4	96,7	4,5	52,1	754,5	28,0	66,4
Edineț	0,3	96,7	3,9	63,3	748,0	47,6	61,2
Fălești	0,3	96,8	4,2	70,3	578,3	61,2	60,3
Florești	0,2	94,2	3,4	47,6	618,1	43,3	76,4
Glodeni	0,2	97,6	3,6	76,4	353,2	73,3	45,4
Ocnîța	0,3	98,1	2,9	78,1	379,5	64,2	42,4
Râșcani	0,4	98,5	4,5	80,3	555,5	69,5	45,2
Sângerei	0,3	98,8	4,6	76,0	667,3	88,6	70,8
Soroca	0,5	97,6	5,8	60,7	813,7	47,4	81,5
<i>Centru</i>	6,4	98,1	49,9	71,2	8214,1	51,4	547,7
Anenii Noi	0,6	97,4	4,8	68,6	901,0	52,2	56,9
Călărași	0,3	98,3	3,4	70,7	584,5	68,1	6,8
Criuleni	0,4	97,9	2,6	68,4	388,6	55,6	54,9
Dubăsari	0,2	98,8	1,7	78,4	173,5	80,1	21,2
Hâncești	0,6	97,0	5,0	66,0	736,5	44,6	50,0
Ialoveni	0,9	97,5	5,0	62,4	1054,1	34,6	76,3
Nisporeni	0,3	97,9	2,1	64,9	333,6	50,9	27,5
Orhei	1,0	98,6	7,3	71,6	1133,9	58,2	49,3
Rezina	0,3	98,7	2,8	85,5	514,7	41,2	33,4
Strășeni	0,7	98,1	4,6	73,0	1075,8	69,7	65,1
Șoldănești	0,2	100,0	2,1	100,0	245,0	100,0	19,5
Telenești	0,2	98,4	3,1	85,5	324,1	76,8	39,2
Ungheni	0,9	98,4	5,4	67,2	748,7	43,6	47,6
<i>Sud</i>	2,3	97,7	24,6	64,9	3264,6	53,2	204,5
Basarabeasca	0,1	98,3	1,3	79,5	171,8	91,7	-0,6
Cahul	0,7	97,4	6,1	56,9	945,2	57,4	56,8
Cantemir	0,1	94,2	1,7	41,9	219,5	48,9	23,5
Căușeni	0,5	98,7	3,6	70,1	588,4	43,4	53,7
Cimișlia	0,3	97,4	3,5	77,3	383,1	41,1	20,8
Leova	0,1	100,0	2,0	100,0	236,7	100,0	3,0
Ștefan Vodă	0,3	96,8	3,0	57,0	301,1	56,8	47,4
Taraclia	0,3	97,8	3,4	74,2	418,8	52,5	-0,3
<i>UTA Găgăuzia</i>	1,2	97,7	12,0	67,0	1930,6	59,6	160,3

Tabelul 5.3. Repartizarea întreprinzătorilor pe regiuni de dezvoltare, grupe de vîrstă și sexe, %

	Grupe de vîrstă, ani						Vîrsta medie, ani
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	
Bărbați	2,2	20	29,3	30,4	15,6	2,5	45
mun. Chișinău	2,4	23,6	32,5	26,4	12,8	2,2	44
Nord	2,1	14	26,6	35	18,3	3,9	47
Centru	2,1	16,6	23,9	35,6	19,6	2,3	46
Sud	1,4	14	22,9	37,5	21,9	2,4	47
UTA Găgăuzia	1,3	14,2	23,8	38,8	20,1	1,8	46
Femei	2,9	21,2	29,9	31,6	13,4	1,1	43
mun. Chișinău	3,2	25,8	29,9	27,3	12,6	1,2	42
Nord	1,4	13,2	26,9	43	14,2	1,5	45
Centru	3,5	17	31,6	34,2	13,6	0,2	43
Sud	3,2	11,2	32,5	34,7	17	1,5	45
UTA Găgăuzia	2,1	18,1	34,2	30,6	15	0	43

Tabelul 5.4. Repartizarea proprietarilor întreprinderilor pe regiuni de dezvoltare, sexe și grupe de vîrstă, %

	Grupe de vîrstă, ani						Vîrsta medie, ani
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	
Bărbați	2,5	19,1	30,8	31,3	14,1	2,1	45
Mun. Chișinău	2,9	21,9	34,6	27,6	11,5	1,6	43
Nord	2,2	14,3	27,6	35,7	16,5	3,8	46
Centru	2	17,5	24,6	35,4	18,4	2,1	45
Sud	0,8	15	23,9	38,9	19	2,3	47
UTA Găgăuzia	1,4	13,6	26	39,5	17,8	1,7	46
Femei	3	20,9	31,7	32	11,5	0,9	43
mun. Chișinău	3,2	25,3	32	28,6	9,9	0,9	42
Nord	1,7	13,3	27,8	42,4	13,1	1,8	45
Centru	3,5	17	32,2	32,9	14,4	0	43
Sud	3,1	9	36,1	36,1	14,5	1,2	45
UTA Găgăuzia	2	20,4	36,1	25,9	15,6	0	43

Tabelul 5.5. Repartizarea întreprinderilor după regiuni de dezvoltare, tipuri de activitate economică și sexul întreprinzătorului, %

	Total	Regiuni de dezvoltare				
		mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	UTA Gagauzia
Bărbați	100	100	100	100	100	100
Agricultură, economia vânatului, silvicultură, pescuit	7	0,8	16,3	13,3	22,3	13,2
Industrie	15,9	14,7	15	20,1	17,9	20,4
Construcții	8	8,9	6,1	7,3	6,5	7,4
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; hoteluri și restaurante	43,4	44,8	45,4	38,9	35,3	43,8
Transporturi și comunicații	8,1	8	7,3	9,8	7,9	6,2
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	14	18,9	7,2	7,2	6,8	6,7
Alte activități	3,6	3,9	2,8	3,5	3,2	2,5
Femei	100	100	100	100	100	100
Agricultură, economia vânatului, silvicultură, pescuit	2,9	0,9	6,3	5,6	4,9	5,4
Industrie	10,1	9,2	9,2	14,9	10,1	13,7
Construcții	2,4	3,3	1,3	1,1	0,7	2
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; hoteluri și restaurante	55,9	49,7	66,8	61,3	65,5	72,2
Transporturi și comunicații	6,4	7,7	3,6	5,4	6,1	1,5
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	16,8	22,9	7,6	8,6	7,3	1,5
Alte activități	5,5	6,3	5,2	3,1	5,4	3,9

Tabelul 5.6. Repartizarea întreprinderilor după sursele capitalului inițial, pe regiuni de dezvoltare și sexul întreprinzătorului, %

	Total	Regiuni de dezvoltare				
		mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
Bărbați						
Economii proprii și economii ale co-proprietarilor	100	59,7	17	13,6	6,3	3,4
Împrumuturi de la rude sau prieteni	100	55,4	18,5	16,4	7,5	2,2
Credite bancare	100	33,2	27,1	24,4	13,3	2,1
Subvenții de stat	100	46,6	19,8	24,1	6,8	2,7
Investiții străine	100	81,8	6,7	6,7	3,8	1,1
Femei						
Economii proprii și economii ale co-proprietarilor	100	59,7	17,7	13	6,2	3,5
Împrumuturi de la rude sau prieteni	100	58,7	17,3	13,9	7,9	2,2
Credite bancare	100	29,9	34,5	19,8	12,7	3,2
Subvenții de stat	100	42,5	31,7	14,7	7,4	3,6
Investiții străine	100	83,7	5,4	6	3,9	1

Tabelul 5.7. Principalele dificultăți în activitatea întreprinderilor, repartizarea pe regiuni de dezvoltare și sexul întreprinzătorului, % *

	Regiuni de dezvoltare				
	mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
Bărbați					
lipsa surselor financiare	70,3	77,3	77	76,4	76,7
accesul limitat la credite	13,3	13,7	15,6	12	12
politica de impozitare nefavorabilă	18,1	15	21,5	23,7	18,4
Femei					
lipsa surselor financiare	76,4	75,3	77,8	74,4	84,5
accesul limitat la credite	12,4	11,3	10,9	10,1	7,7
politica de impozitare nefavorabilă	16,9	17,7	18,8	20,7	9,2

* respondenții au putut menționa câteva variante de răspuns

FEMEI ȘI BĂRBAȚI
ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Analiză în aspect
teritorial

CAPITOLUL

VI

NIVELUL DE TRAI

Compartimentul *Nivelul de trai al gospodăriilor casnice* cuprinde informații privind nivelul de bunăstare al gospodăriilor casnice în aspect regional și în funcție de aspectul gender al persoanei, dar și a capului gospodăriei. În special este analizată structura și tipul gospodăriilor casnice, mărimea medie a gospodăriei, sursele de venit, cheltuielile de consum, condițiile de trai și nivelul sărăciei.

Precizări metodologice și sursa datelor

• Definiții:

Prin **gospodărie casnică**, ca unitate de observare, se înțelege un grup de persoane înrudite sau nu, care trăiesc împreună și au un buget comun, sau persoana care locuiește și se gospodărește separat și nu aparține altei gospodării.

Gospodărie cu copii se consideră gospodăriile în componența cărora sunt copii în vîrstă de pînă la 18 ani.

Cupluri familiale se consideră gospodăriile formate din cupluri, necăsătoriți, cu sau fără copii.

Persoane solitare – gospodăriile formate dintr-o singură persoană care nu are rude, precum și cele care au rude, însă locuiesc permanent aparte de ele și nu au un buget comun.

Bunuri de folosință îndelungată se consideră toate bunurile aflate în posesia gospodăriei și care se află în stare de funcționare sau urmează a fi reparate în viitorul apropiat.

Venitul disponibil reprezintă totalitatea mijloacelor bănești și în natură, provenite din activitatea salariată, diverse activități pe cont propriu, prestații sociale, de la realizarea producției agricole din gospodăria auxiliară, venit din proprietate, alte transferuri curente (inclusiv mărfurile și sumele bănești primite gratis).

Cheltuieli de consum reprezintă cheltuielile gospodăriei (în bani și în natură) pentru toate necesitățile de consum ale gospodăriei: produse alimentare, procurarea mărfurilor nealimentare și achitarea diferitor servicii.

Pragul sărăciei absolute reprezintă valoarea cheltuielilor alimentare ce asigură un consum de 2282 kcal/persoană/zi, ajustat la structura consumului alimentar al gospodăriilor din decila 2-4, plus cheltuielile nealimentare stabilite în baza structurii medii a cheltuielilor gospodăriilor casnice.

Rata sărăciei - numărul populației din cadrul gospodăriilor, care dispun de cheltuieli lunare pe o persoană echivalent adultă, mai mici decât pragul sărăciei absolute, raportat la numărul total al populației, exprimat în procente.

• Sursa datelor:

Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Căsnice este studiul selectiv asupra gospodăriilor, obiectivul principal al căruia este determinarea multispectuală a nivelului de trai al populației prin prisma veniturilor, cheltuielilor, consumului, condițiilor de trai și a altor indicatori. Informația colectată în cadrul acestei cercetări permite identificarea categoriilor de gospodării/persoane defavorizate și analiza impactului diferitor programe și politici asupra situației socio-economice a populației.

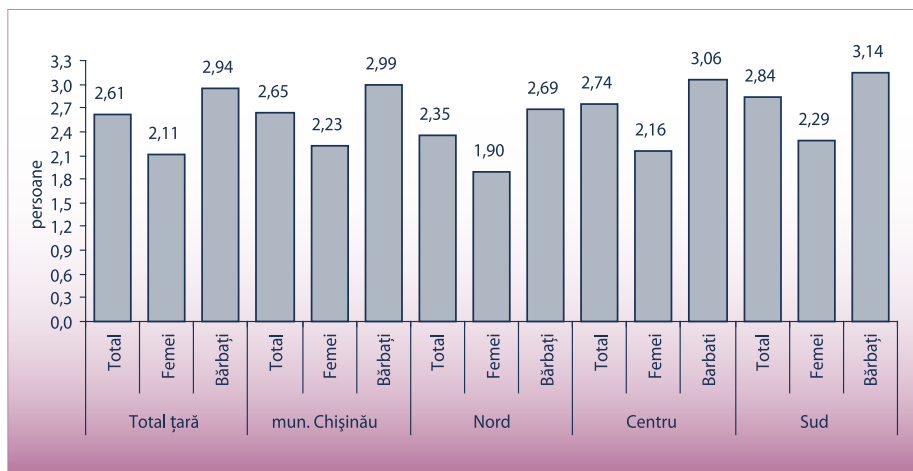
Caracteristica gospodăriilor casnice

Caracteristicile socio-demografice ale gospodăriilor reprezintă factorii majori care determină nivelul lor de bunăstare. Conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Căsnice (CBGC), mărimea medie a unei gospodării⁶ în anul 2010 a constituit 2,6 persoane, cu o diferențiere între gospodării conduse de femei – 2,1 persoane și bărbați – 2,9 persoane. Gospodăriile numeroase sunt amplasate preponderent în regiunea Sud, unde în medie o gospodărie este formată din 2,8 persoane, iar cele mai mici gospodării se regăsesc în regiunea Nord (2,4 persoane). O astfel de situație este determinată atât de nivelul natalității sporit în regiunea Sud, dar și de fenomenul îmbătrânirii populației caracteristic în special regiunii Nord a țării.

Practic fiecare a doua gospodărie din Republica Moldova este formată din una sau două persoane, iar în ultimii ani ponderea acestor gospodării este în continuă creștere (vezi tab. 6.1). Remarcăm faptul că, atunci când este vorba despre gospodăriile formate dintr-o singură persoană, diferențele de gen sunt cele mai evidente. Gospodăriile formate dintr-o singură persoană sunt caracteristice în special femeilor, înregistrând o pondere de 44,6% din total gospodării conduse de acestea. Femeile solitare mai frecvent sunt întâlnite la Nord (52,2%), iar cele mai puține sunt în mun. Chișinău (36,1%). În cazul bărbaților, constatăm o pondere mai mare a persoanelor solitare în regiunea Nord, iar cele mai puține cazuri sunt înregistrate în regiunea Sud. Una din cauzele acestei situații este speranța de viață a femeilor mai mare decât a bărbaților, respectiv femeile supraviețuiesc

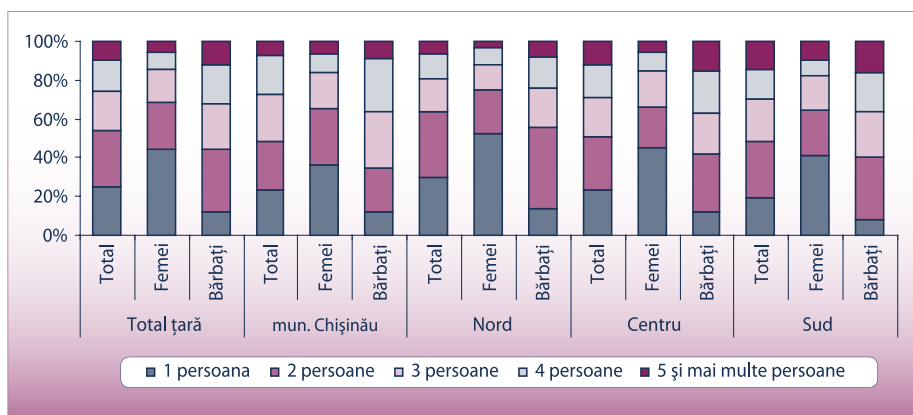
⁶ La calcularea mărimum medii a gospodăriei au fost considerate doar persoanele prezente în gospodării, astfel fiind excluse persoanele plecate peste hotare.

Figura 6.1. Repartizarea gospodăriilor după mărimea medie a acestora și sexul capului gospodăriei, 2010, persoane

soților, ceea ce înseamnă că multe dintre aceste gospodării sunt, de fapt, conduse de femei în vârstă.

Figura 6.2. Repartizarea gospodăriilor după mărime și sexul capului gospodăriei, pe regiuni, 2010, %

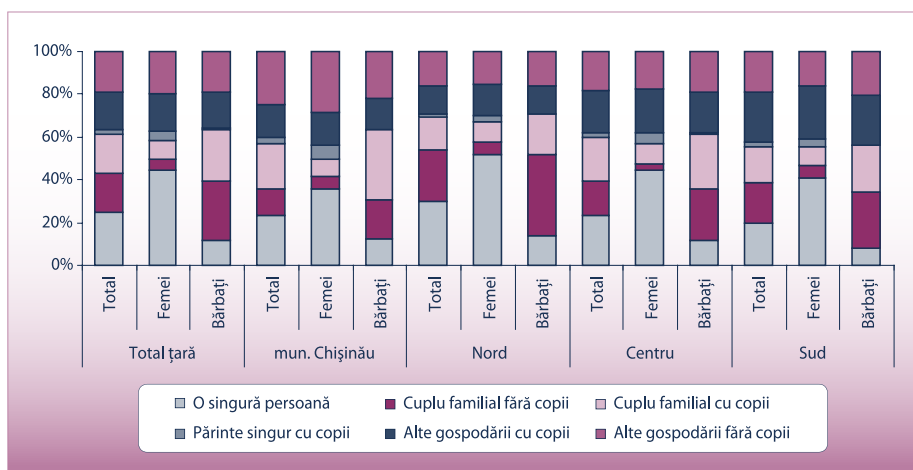

Gospodăriile numeroase de cele mai dese ori sunt conduse de către bărbați. Astfel, fiecare a treia gospodărie condusă de bărbați este formată din 4 și mai multe persoane. În cazul femeilor, această categorie de gospodării constituie doar 14,8%. Practic nu există diferențe pronunțate în structura gospodăriilor după mărime în funcție de sexul capului gospodăriei.

Dacă ne referim la tipul gospodăriei, atunci constatăm că circa 37% din total gospodării sunt cupluri familiale, inclusiv fiecare al doilea cuplu nu are copii în vârstă de pînă la 18 ani. O trăsătură specifică pentru Republica Moldova este că gospodăriile formate din mai

multe nuclee familiale rămân a fi destul de răspândite. În medie, pe total țară, astfel de gospodării constituie 36,4%. În profil regional, structura gospodăriilor diferă esențial, în mod special cu referire la gospodăriile în componența cărora sunt copii. În mun. Chișinău, cuplurile familiale cu copii dețin cea mai mare pondere în structura gospodăriilor, cea mai mică fiind înregistrată în regiunea Nord (21,3% față de 15,2%). Însă, pentru regiunea Sud și Centru, este caracteristică o mai mare pondere a gospodăriilor formate din mai multe nuclee familiale. Drept o categorie separată de gospodării sunt gospodăriile formate dintr-un singur părinte cu copii, caracteristice în special pentru mun. Chișinău.

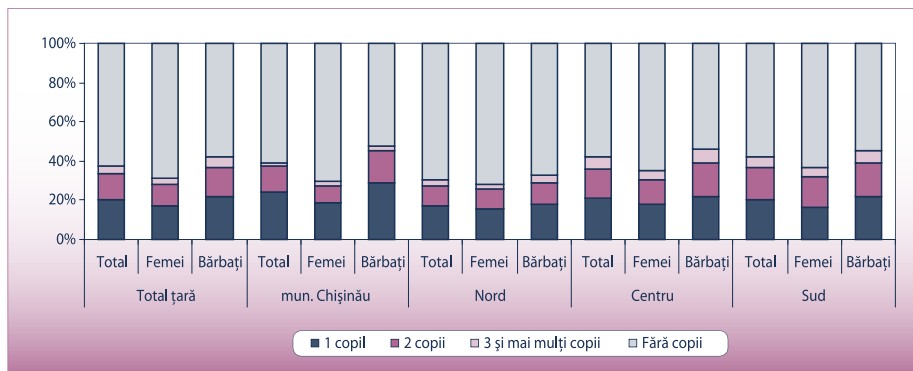
Figura 6.3. Repartizarea gospodăriilor după tipul și sexul capului gospodăriei, pe regiuni, 2010, %

Bărbații mai frecvent sunt considerați drept cap al gospodăriei în cuplurile familiale cu sau fără copii, cu unele diferențieri pe regiuni. Astfel, în timp ce în zona Nord bărbații conduc 37,8% din cuplurile familiale fără copii (față de 19,3% în cazul cuplurilor familiale cu copii), atunci situația este inversă pentru gospodăriile din mun. Chișinău, unde bărbații sunt considerați drept cap al gospodăriei de către 18,6% din cupluri familiale fără copii (comparativ cu 32,3% cupluri cu copii). Femeile sunt menționate mai des drept cap al gospodăriei, atunci când ne referim la gospodăriile mixte (din mai multe nuclee familiale) și cele monoparentale. Din total gospodării conduse de către femei, 4,6% sunt de fapt femei care îngrijesc de una singură de copii, comparativ cu 0,4% din gospodăriile conduse de bărbați. În aspect regional, diferențele de gen arată că cele mai multe mămici solitare cu copii se regăsesc în mun. Chișinău (6,2%) și regiunea Centru (5,1%), fiind urmate de regiunea Sud (3,9%) și Nord (3,3%).

În medie pe total țară, circa 60 la sută din gospodării nu au în componența sa nici un copil, fiecare a cincia are în întreținere doar un singur copil, iar restul au 2 și mai mulți copii. În aspect regional, structura gospodăriilor reflectă situația privind nivelul de natalitate, caracteristic pentru fiecare regiune. Regiunea Sud și Centru au cea mai mare pondere a gospodăriilor cu copii, inclusiv a celor în componența cărora sunt 3 și mai mulți copii (vezi figura 6.4).

Figura 6.4. Repartizarea gospodăriilor după numărul de copii și sexul capului gospodăriei, pe regiuni, 2010, %

Sursele de venit ale populației determină nemijlocit statutul socio-economic al persoanei, dar și nivelul ei de securitate economică și socială. Distribuția persoanelor în vîrstă de 15 ani și peste după sursa principală de venit relevă faptul că practic fiecare a patra persoană nu dispune de o sursă sigură de venit, fiind astfel la întreținerea altor membri din gospodărie. Salariul și pensiile sunt sursele de bază pentru o bună parte din populația țării. Fiecare a cincia persoană din această categorie de vîrstă trăiește din contul pensiei, iar fiecare a zecea are drept sursă de venit activitatea agricolă pe cont propriu. Femeile sunt mai dependente de plățile sociale decît bărbații. Fiecare a cincia femeie are drept sursă de bază pensiile, iar în cazul bărbaților această sursă de venit este indicată de către circa 17%. Totodată, bărbații sunt implicați mai mult în activitățile individuale agricole și cele salariale în sectorul privat non-agricol, pe cînd femeile mai des în activități salariale în sectorul de stat.

Atît bărbații, cît și femeile din mun. Chișinău preponderent obțin venituri din angajările salariale în sectorul non-agricol. În celelalte regiuni ale țării populația este mai mult dependentă de plățile sociale și veniturile obținute din activități agricole pe cont propriu. Totuși, femeile sunt mai mult dependente de pensii decît bărbații, cel mai probabil din cauza pensionării mai timpurii.

În ceea ce privește distribuția membrilor gospodăriei în funcție de grupa de vîrstă și principală sursă de venit, constatăm diferențe notabile de gen. Astfel, femeile în vîrstă de 19-60 ani practică activități pe cont propriu în sectorul non-agricol mai frecvent decît bărbații. Totodată, ponderea persoanelor aflate la întreținere scade odată cu înaintarea în vîrstă în schimb crește ponderea celor care au drept sursă de venit remiterile din afara țării (vezi tab.6.3).

Boxa 6.1. Distribuția membrilor gospodăriei în vîrstă de 15 ani și peste, după principala sursă de venit, pe regiuni, 2010, %

	Total		mun. Chișinău		Nord		Centru		Sud	
	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B
Total membri ai gospodăriei	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
inclusiv cu venituri din:										
Activitatea agricolă pe cont propriu	10,4	14,5	1,3	1,2	12,1	16,6	14,3	19,8	12,7	19,3
Activitatea salariată în sectorul agricol	2,5	5,2	0,5	1,0	3,0	6,1	2,7	5,3	3,9	8,6
Activitatea de întreprinzător, meșteșugărit	1,7	4,6	2,9	6,2	1,0	3,1	1,4	5,5	1,6	3,6
Activitatea salariată în sectorul de stat non-agricol	11,9	7,2	11,8	8,9	11,7	6,6	11,1	6,4	13,8	7,1
Lucrul remunerat în sectorul privat non-agricol	12,4	15,3	26,1	31,9	8,0	9,9	9,0	11,6	8,1	9,0
Burse	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,0	1,4	1,3	0,7	0,8
Pensii	26,4	16,8	18,9	12,4	34,6	23,6	24,3	15,0	25,5	14,6
Plăți sociale	4,0	1,8	5,3	0,9	3,3	1,8	3,9	2,4	3,8	2,1
Întreținere	24,0	28,1	26,5	32,6	18,7	24,6	27,8	27,4	24,1	28,9
Remitențe	4,2	4,4	2,7	1,9	5,2	5,4	3,7	4,9	5,1	5,2
Altă sursă de venit	1,4	1,0	2,9	1,9	1,5	1,2	0,4	0,4	0,8	0,8

Condițiile de trai

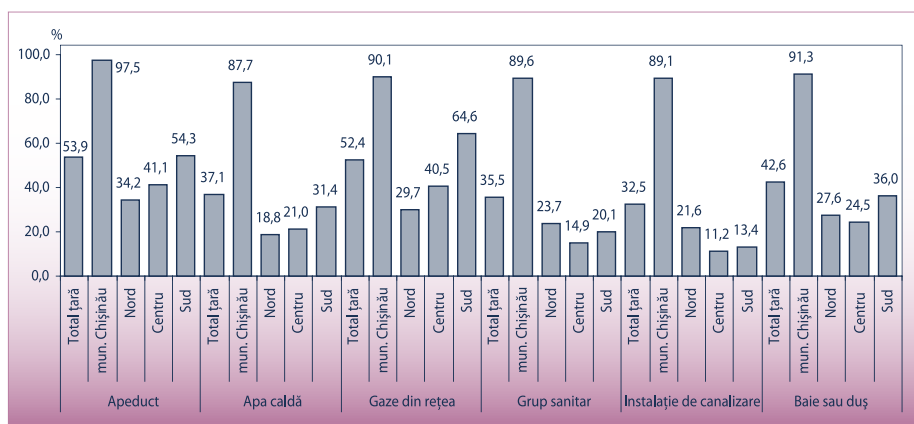
În Republica Moldova există un anumit decalaj în dezvoltarea socio-economică a regiunilor, inclusiv cu referire la nivelul de dezvoltare al infrastructurii acestora. În acest context, există discrepanțe enorme între infrastructura mun. Chișinău și celelalte regiuni ale țării. Dat fiind că marea majoritate a locuințelor din mun. Chișinău reprezintă apartamente la bloc, care în mod tradițional sunt conectate la principalele utilități, marea majoritate a gospodăriilor dispun de sisteme de alimentare cu apă, inclusiv apă caldă, gaze din rețea, grup sanitar, baie, etc. În celelalte regiuni condițiile de trai ale gospodăriilor sunt mai inferioare, fiind determinate de nivelul de urbanizare al regiunii, dar și de reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii.

Odată cu lansarea Programului de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015⁷, în ultimii ani se înregistrează o ameliorare a situației privind accesul populației la surse sigure de apă. Acest fapt este reflectat și de

⁷ Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1406 din 30.12.1005

către datele CBGC, conform cărora ponderea gospodăriilor din centrul și sudul țării conectate la apeduct în anul 2010 practic s-a dublat față de anul 2007. Astfel, se atestă o îmbunătățire a condițiilor de viață a populației cu referire la disponibilitatea utilităților ce țin de alimentare cu apă, baie sau duș. În funcție de acest indicator situația cea mai deplorabilă este în regiunea Nord, unde doar 34 la sută din gospodării sunt conectate la apeduct. Însă, dacă ne referim la utilitățile conexe apeductului, atunci constatăm că sistemul de canalizare, grupul sanitar și baia sunt cel mai puțin accesibile populației din regiunea Centru (vezi figura 6.5).

Figura 6.5. Dotarea locuințelor cu utilități pe regiuni, 2010, %

Dotarea locuințelor cu principalele utilități cel mai puțin depinde de aspectul gender al capului gospodăriei. Chiar dacă sunt înregistrate anumite diferențe nesemnificative în ponderea gospodăriilor conduse de bărbați sau femei după disponibilitatea băii sau instalației de apă caldă în locuințe, acestea sunt determinate preponderent de disponibilitatea acestor servicii în regiunea respectivă, și într-o anumită măsură de către nivelul de bunăstare al gospodăriei.

Condițiile de trai ale gospodăriilor sunt determinate și de nivelul de dotare al gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată, în special cele care ușurează viața cotidiană, cum ar fi frigiderul, mașina de spălat, aspiratorul de praf, dar și bunurile care asigură accesul populației la informare - televizorul, radioul, calculatorul, etc. În general, nivelul de dotare al gospodăriilor cu astfel de bunuri s-a îmbunătățit în ultimii 5 ani. Tot mai multe gospodării dispun de frigidere: în anul 2010, în medie la 100 gospodării revin 84 frigidere, față de 79 în 2007. La fel, a crescut ponderea gospodăriilor care au în posesie o mașină de spălat rufe (66 unități la 100 gospodării față de 56), aspirator de praf (49 față de 40) și calculator (24 față de 9).

Dat fiind că populația din mun. Chișinău beneficiază de un standard de viață mai înalt decât populația din celelalte regiuni, respectiv și nivelul de dotare al gospodăriilor cu bunuri de folosință durabilă este superior. Aceste bunuri sunt cel mai puțin accesibile populației din regiunea Nord, iar o explicație ar fi faptul, că cei mai mulți vîrstnici sunt concentrați în această regiune și de regulă această categorie de populație mai puțin își poate permite procurarea unor astfel de bunuri costisitoare în gospodărie (vezi tab.6.5).

Nivelul de dotare al gospodăriilor conduse de femei este inferior comparativ cu cel condus de bărbați. Astfel, gospodăriile conduse de bărbați într-o proporție mai mare dispun de toate bunurile de folosință durabilă. Cele mai mari discrepanțe sunt înregistrate la autoturisme: 27 unități revin în medie la 100 gospodării conduse de bărbați comparativ cu 8 autoturisme în cazul gospodăriilor conduse de femei. În aspect regional, marcăm aceleași tendințe în funcție de aspectul gender al capului gospodăriei pentru toate bunurile de folosință durabilă. Excepție este regiunea Centru, cu referire la posesia unui calculator în gospodărie, decalajul fiind doar de 2 unități în medie la 100 gospodării.

Boxa 6.2. Dotarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată, după sexul capului gospodăriei și regiuni, 2010, unități la 100 gospodării

	Total		mun. Chișinău		Nord		Centru		Sud	
	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B
Televizor	96	104	103	110	90	100	97	101	97	107
Computer	20	26	45	66	9	13	13	15	16	20
Frigider	81	86	90	94	77	85	77	82	83	87
Mașină de spălat rufe	59	71	78	86	48	63	51	64	63	79
Aspirator de praf	44	52	73	83	32	41	34	41	39	54
Autoturism	8	27	8	37	6	23	9	24	10	26

Dacă ne referim la proprietatea asupra automobilelor în funcție de aspectul de gen, constatăm că ponderea femeilor care au în proprietate automobil variază de la 17,0% în mun. Chișinău pînă la 8,8% în regiunea Sud. În medie, la 1000 femei, revin de la 77 automobile în cazul femeilor din mun. Chișinău pînă la 23 automobile în regiunea Centru. Ierarhia proprietarilor bărbați este similară celei înregistrate pentru femei, cele mai multe automobile la 1000 bărbați fiind înregistrate în mun. Chișinău, iar cele mai puține - în regiunea Centru (vezi figura 6.7). Cel mai scăzut nivel de asigurare cu automobil personal este înregistrat în raionul Strășeni (76 la 1000 bărbați și 8 la 1000 femeie) și raionul Fălești (183 și 16).

Figura 6.6.
Ponderea
proprietarilor de
automobile în funcție
de sexe, 2010, %

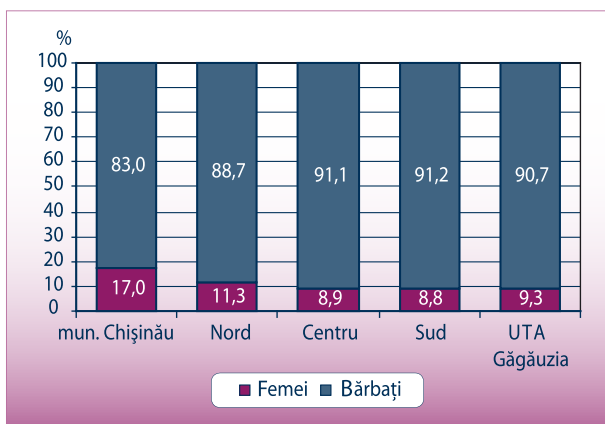
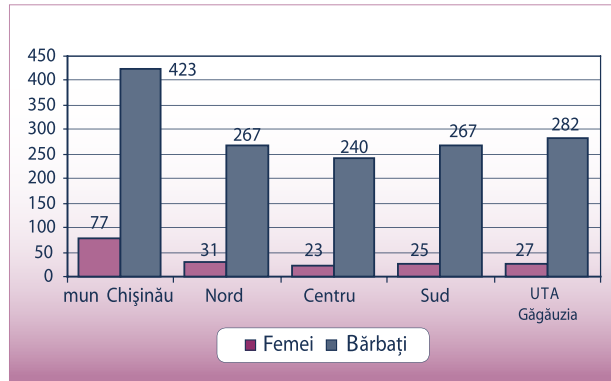

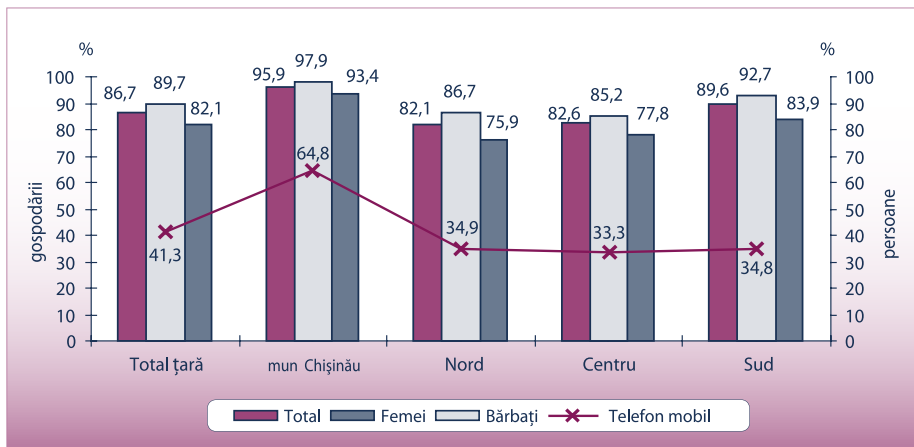
Figura 6.7.
Numărul
proprietarilor de
automobile în funcție
de sexe, 2010,
la 1000 locuitori

În general, proprietatea asupra anumitor bunuri cum ar fi automobilul, locuința, pământul este importantă din perspectiva securității și independenței economice și sociale a persoanei. Deținerea proprietății asupra unor astfel de bunuri poate reduce riscul de feminizare a sărăciei, dar totodată oferă femeii mai multă putere decizională în soluționarea problemelor în cadrul familiei, inclusiv este un factor ce minimizează riscul survenirii actelor de violență în familie.

Din punct de vedere al accesului gospodăriilor la rețeaua de telefonie fixă, se constată că circa 87 la sută din gospodării sunt conectate la ea. Cea mai mare acoperire cu telefonie fixă este în mun. Chișinău, cu o pondere de 95,9%, iar cel mai mic nivel de penetrare al telefoniei fixe este înregistrat în regiunea Centru. Pe sexe, ponderea gospodăriilor care dispun de telefon fix variază între 89,7% la gospodăriile conduse de bărbați și 82,1% la femei.

Figura 6.8. Nivelul de penetrare al telefoniei fixe și mobile, 2010

Dezvoltarea serviciilor de telefonie mobilă a înregistrat o evoluție ascendentă în ultimii ani. Conform datelor CBGC, circa 41 la sută din gospodării dispun cel puțin de un telefon mobil. Nivelul de penetrare al telefoniei mobile denotă discrepanțe semnificative în aspect regional. Astfel, în mun. Chișinău două treimi din gospodării dispun de telefonie mobilă, acest nivel fiind dublu față de nivelul de penetrare înregistrat în celelalte regiuni ale țării (circa 34%).

Veniturile și cheltuielile gospodăriilor casnice

Veniturile gospodăriilor determină nu numai statutul socio-economic al gospodăriei, dar și nivelul de vulnerabilitate al acestora. Prezența unor surse sigure de venit oferă stabilitate financiară pentru întreaga gospodărie, dar și un acces mai mare la anumite bunuri și servicii. Sursele de venit ale gospodăriei reflectă de regulă activitatea economică și domeniile de ocupație ale populației într-o anumită regiune a țării.

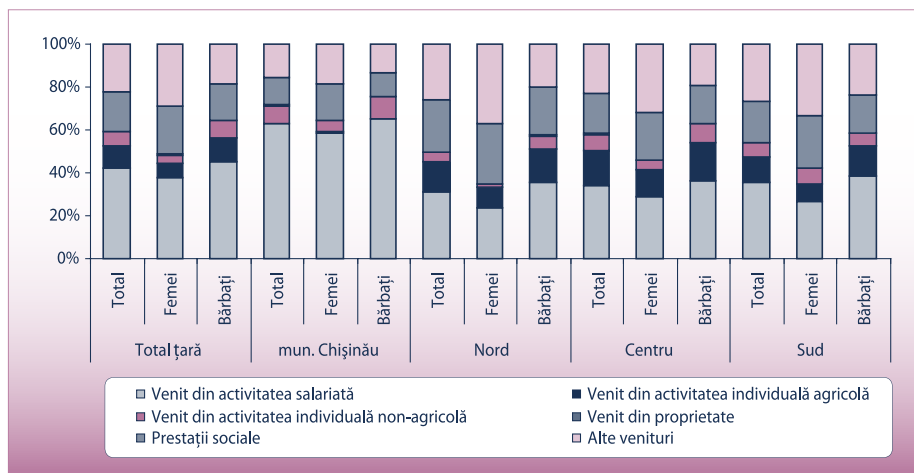
În decursul ultimilor 4 ani veniturile medii ale gospodăriilor în termeni nominali au fost în creștere, dar în termeni reali practic au rămas la nivelul anului 2007 (vezi tab. 6.6). Principala sursă de venit este activitatea salarială, care per total țară contribuie la formarea veniturilor în proporție de 40 la sută. Prestațiile sociale reprezintă a doua sursă de venit în structura veniturilor, după care urmează transferurile din afara țării. Activitatea agricolă la fel este una din sursele de venit pentru o bună parte a populației, dar veniturile generate din aceste activități nu sunt semnificative, fapt ce subminează rolul acestora în formarea veniturilor gospodăriilor. Astfel, în condițiile reducerii populației ocupate în sectorul agricol, se atestă și o contribuție mai redusă a veniturilor din activitatea agricolă. Dacă în anul 2007 circa 15,1% din veniturile gospodăriilor proveneau din activități agricole pe cont propriu, atunci în anul 2010 ponderea acestor venituri constituie doar 10%.

Aspectul regional relevă discrepanțe semnificative nu numai în mărimea veniturilor, dar și în structura acestora. O economie mai dezvoltată în mun. Chișinău înseamnă mai multe oportunități de angajare și respectiv mai multe oportunități de obținere a veniturilor. În medie, veniturile gospodăriilor din această regiune depășesc nivelul mediu per total țară de 1,4 ori, iar în toate celelalte regiuni nivelul veniturilor, deși este în creștere cu perioada precedentă, se plasează sub nivelul mediu pe țară (vezi tab. 6.6). În anul 2010, în ordine descrescătoare a cuantumului mediu al venitului, regiunile s-au plasat astfel: Nord, Sud, Centru.

Activitatea salarială rămîne a fi principala sursă de venit pentru gospodăriile din toate regiunile țării, dar contribuția acesteia diferă foarte mult de la o regiune la alta. Cel mai mult, veniturile din activitățile salariale, predomină la populația din mun. Chișinău (63% din total venituri), iar cea mai vulnerabilă în acest sens este populația din zona Nord (31%). Totodată, populația din regiunea Nord este cel mai mult dependentă de prestațiile sociale, contribuția cărora este de 24,5% în anul 2010 (vezi figura 6.9). În general, indiferent de regiune, aportul prestațiilor sociale la formarea veniturilor populației este în creștere în ultimii ani, ceea ce denotă o mai mare dependență a populației de sistemul de prestații sociale, în special de cel al asigurărilor sociale.

Transferurile din afara țării reprezintă o sursă importantă de venit pentru populația din Republica Moldova. În medie, acestea constituie 16,8% din veniturile curente ale gospodăriilor. Fluxurile migraționale au afectat toate regiunile țării, dar totuși cel mai puțin este tentată să plece peste hotare populația din mun. Chișinău, regiunea relativ cu cel mai înalt nivel de trai al populației. În cazul celorlalte regiuni, remiterile de bani reprezintă în medie circa a cincia parte din veniturile populației. Cel mai mult este dependentă de aceste transferuri populația din zona Sud (22,4% din venituri), unde de fapt se înregistrează și cea mai mare pondere a persoanelor plecate peste hotare, în jur

Figura 6.9. Structura veniturilor disponibile în funcție de sexul capului gospodăriei și regiuni, 2010, %

de 20%⁸ din populația în vîrstă de 15 ani și peste. În regiunile Centru și Nord, cota parte a migranților nu depășește 14%.

Dacă ne referim la nivelul veniturilor în funcție de sexul capului gospodăriei, atunci constatăm că veniturile medii ale unei gospodării conduse de către femei depășesc veniturile medii ale gospodăriilor conduse de bărbați doar cu 3%. În aspect regional situația este una diferită și doar în zona de Nord și Centru veniturile gospodăriilor, unde capul gospodăriei este femeia, prevalează față de veniturile gospodăriilor conduse de bărbați. În mun. Chișinău și regiunea Sud într-o situație mai avantajoasă din perspectiva veniturilor sunt gospodăriile, unde capul gospodăriei este bărbatul (vezi tab. 6.6).

Principala sursă de formare a veniturilor, indiferent de sexul capului gospodăriei este activitatea salarială, cu o diferențiere a acestui indicator de la 37,5% la femei și pînă la 45,1% la bărbați. Gospodăriile conduse de bărbați dispun de venituri generate mai mult din activități productive, iar în cazul gospodăriilor conduse de femei se atestă o contribuție mai mare a prestațiilor sociale, dar și a transferurilor din afara țării (vezi anexa, tab.6.8). Pe regiuni se înregistrează aceleași tendințe în ierarhia surselor de venit ale gospodăriilor. Indiferent de faptul cine este capul gospodăriei, în mun. Chișinău prevalează veniturile din activități salariale, iar în celelalte regiuni populația recurge și la alte surse de venit. În cazul gospodăriilor conduse de bărbați din zona Nord și Centru veniturile din activitățile agricole dețin o pondere mai mare în structura veniturilor comparativ cu aceleași gospodării din zona Sud. Însă, gospodăriile conduse de femei din zona Sud, practică cel mai mult activități pe cont propriu în sectorul non-agricol.

În anul 2010, în medie pe total țară, una din patru gospodării au primit bani de peste hotarele țării, aceste transferuri fiind mai frecvente în cazul gospodăriilor conduse de femei (27,5%) (vezi tab.6.1). Acesta ar putea fi unul din motivele prevalării veniturilor gospodăriilor conduse de femei față de bărbați. Cu un număr mai mare al gospodăriilor

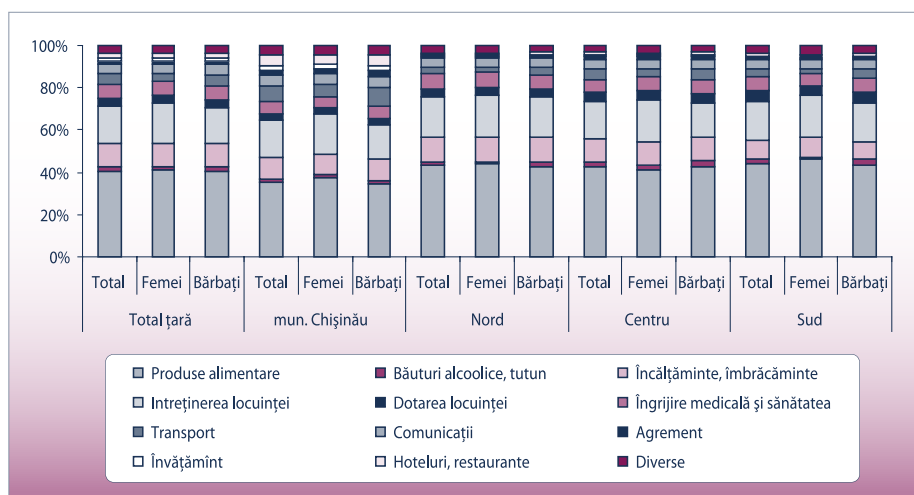
⁸ Conform datelor AFM pentru anul 2010

beneficiare de remitențe se caracterizează sudul țării (32,1%), printre ele gospodăriile conduse de femei fiind cele mai multe la număr (34,7%). Aceasta ar însemna că în zona Sud fenomenul migrației este în ascensiune, iar ponderea cea mai mare a migranților o constituie bărbații. La Nord, doar 22% din gospodării beneficiază de remitențe, cu diferențe semnificative în funcție de sexul capului gospodăriei (7,5 puncte procentuale). De regulă, gospodăriile formate din 2-3 persoane și cele care au în componență copii până la 18 ani, primesc cel mai frecvent remitențe.

Cheltuielile de consum ale gospodăriilor în general sunt determinate de către mărimea veniturilor. Astfel, cheltuielile de consum ale gospodăriilor înregistrează aceleași tendințe precum nivelul veniturilor, cele mai mari cheltuieli fiind caracteristice pentru populația din mun. Chișinău, iar cele mai mici sunt în zona Centru (vezi tab. 6.7).

Cea mai mare parte a cheltuielilor este destinată acoperirii necesarului de consum alimentar (40,8%), după care urmează cheltuielile pentru întreținerea locuinței (17,8%), apoi cele pentru îmbrăcăminte și încălțăminte (10,8%). Structura cheltuielilor de consum este determinată și de zona de reședință a gospodăriei. În timp ce gospodăriile din regiunile Nord, Centru și Sud își orientează cea mai mare parte a cheltuielilor pentru necesarul de produse alimentare (peste 42% din total cheltuieli de consum), în mun. Chișinău populația alocă pentru produse alimentare doar 35,6%, fiind astfel posibilă acoperirea într-o măsură mai mare a unor cheltuieli adiționale pentru diverse mărfuri nealimentare și servicii.

Figura 6.10. Structura cheltuielilor de consum în funcție de sexul capului gospodăriei și regiuni, 2010, %

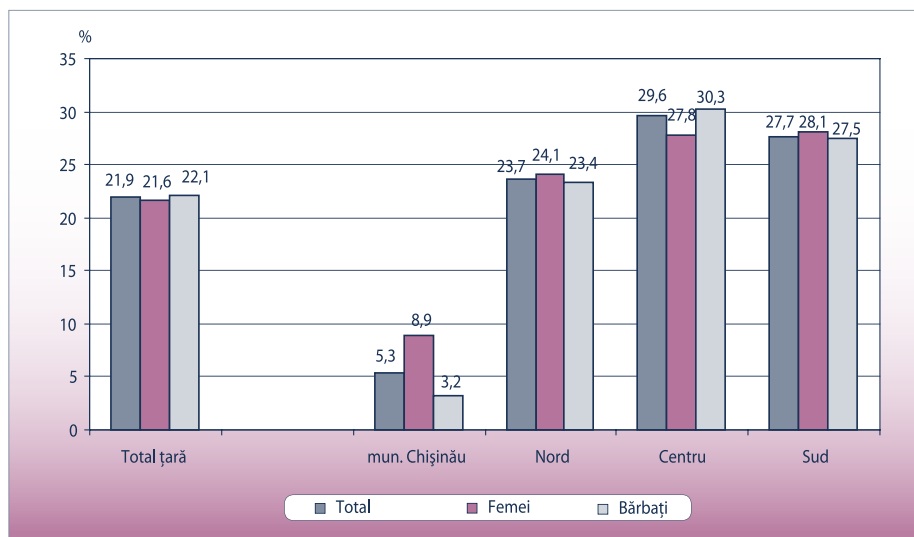
Deși nu există diferențe de gen notabile în structura cheltuielilor de consum, se poate observa că gospodăriile unde capul este femeia tind să cheltuiască mai mult pentru produse alimentare, întreținerea locuinței, îngrijire medicală și sănătate, în timp ce gospodăriile conduse de bărbați cheltuiesc mai mult pentru băuturi alcoolice și tutun, dotarea locuinței, transport și agrement (vezi figura 6.10).

Nivelul sărăciei absolute

Disparitățile existente în dezvoltarea socio-economică a regiunilor sunt reflectate și de către nivelul sărăciei. În anul 2010, în medie fiecare a cincia persoană cade sub incidența sărăciei absolute sau altfel spus fiecare a cincia persoană a obținut venituri mai mici decât pragul sărăciei absolute de 1015,9 lei. Comparativ cu anul 2007 situația s-a îmbunătățit, iar rata sărăciei s-a redus cu 3,9 puncte procentuale (vezi tab. 6.10).

Sărăcia afectează cel mai mult populația din regiunea Centru a țării, unde rata sărăciei este de circa 30%, după care urmează populația din Sud, cu un nivel al sărăciei de 28%. Situație relativ mai bună este în zona Nord, unde fiecare a patra persoană este considerată săracă. Distribuția geografică a sărăciei este asociată nu numai cu un nivel diferit de modernizare, dar și cu o dezvoltare economică preponderent agrară. Astfel, aceste regiuni ale țării, în special localitățile din mediul rural, sunt dezavantajate în ceea ce privește infrastructura fizică, utilitățile publice, condițiile de locuit și accesul la servicii sociale fundamentale, ceea ce a condus pe parcursul anilor la o adâncire a decalajelor în aspect regional. Mai cu seamă se detașează mun. Chișinău, unde doar 5% din locuitori au un consum mai mic decât pragul sărăciei (vezi Figura 6.11).

Figura 6.11. Rata sărăciei absolute în funcție de sexul capului gospodăriei și regiuni, 2010, %

Sărăcia este determinată de o multitudine de factori de ordin economic și social. Ca și în cazul altor țări, sărăcia în Republica Moldova este asociată inclusiv și cu tipul gospodăriei. De regulă, celui mai mare risc al sărăciei sunt supuse persoanele din cadrul gospodăriilor numeroase. Astfel, rata sărăciei pentru gospodăriile formate din 5 și mai multe persoane constituie 35%, nivel mult superior față de nivelul mediu pe țară. Persoanele singurate de asemenea sunt mai defavorizate decât gospodăriile formate din 2-3 persoane (vezi tab. 6.12). Situația gospodăriilor numeroase variază de la o regiune a țării la altă. Dacă în medie populația din Nord se află într-o situație mai avantajoasă comparativ cu populația

din Sud, atunci în cazul populației din cadrul gospodăriilor numeroase, situația este inversă, gospodăriile numeroase din zona Sud se confruntă cu un risc al sărăciei la nivel de 33% față de 37,6% în zona Nord și 45,1% în zona Centru.

Nu se atestă diferențe esențiale între bunăstarea gospodăriilor casnice în funcție de sexul capului gospodăriei. Atît gospodăriile, unde capul este femeia, cît și cele conduse de bărbați sunt supuse practic aceluiași risc de sărăcie. Totuși, putem remarca anumite diferențe determinate de aspectul gender în cazul persoanelor solitare. În medie, femeile solitare se confruntă cu un risc mai mare al sărăciei decît bărbații, iar motivul de bază este faptul ca principalele surse de venit, precum pensia și salariul mediu, de fapt sunt mai mici în cazul femeilor. Excepție este zona Sud, unde femeile solitare sunt într-o situație mai avantajoasă comparativ cu bărbații (vezi tabelul 3).

Boxa 6.3. Rata sărăciei absolute după mărimea gospodăriei pe zone și sexe, 2010, %

	Total		mun. Chișinău		Nord		Centru		Sud	
	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B
Mărimea gospodăriei, persoane										
1	20,4	18,9	6,3	3,8	24,0	26,9	27,9	18,8	17,9	21,7
2	14,8	17,8	4,8	5,6	18,9	18,9	17,5	20,7	22,5	20,5
3	17,7	20,3	4,5	2,2	21,7	22,1	22,8	30,2	25,9	27,9
4	21,3	18,3	7,9	1,7	28,6	18,6	19,6	26,4	31,9	29,8
5+	40,2	33,4	27,7	5,8	34,6	38,4	56,2	42,6	40,1	30,6

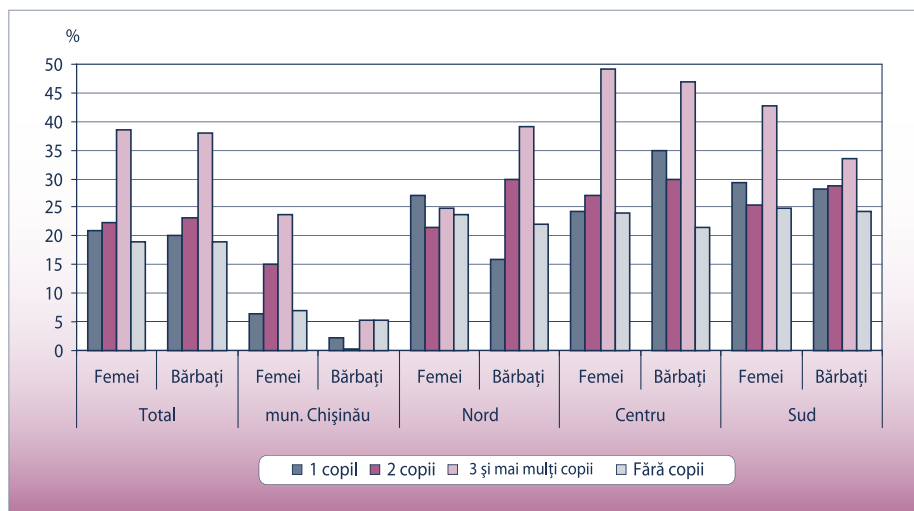
Numărul de copii în familie este un alt factor ce determină nivelul de bunăstare al gospodăriilor. Astfel, apariția fiecărui copil următor față de primul, sporește considerabil șansele familiei de a intra în sărăcie. Gospodăriile cu 3 și mai mulți copii în proporție de 38,2% cad sub incidența sărăciei, pe cînd în cazul gospodăriilor cu un singur copil rata sărăciei este de 20,4% (vezi tab. 6.14). Gospodăriile cu 3 și mai mulți copii din zona Centru sunt supuse celui mai mare risc de sărăcie (47,5%). Sexul capului gospodăriei releva discrepante semnificative în cazul mun. Chișinău, unde gospodăriile cu copii conduse de femei au o probabilitate mai mare să fie sărace. În celelalte regiuni diferența nu este atît de semnificativă.

Dacă ne referim la tipul gospodăriei, atunci constatăm că cuplurile familiale cu sau fără copii, dar și gospodăriile monoparentale sunt supuse unui risc mai mic de a fi sărace. Cele mai defavorizate sunt gospodăriile formate din mai multe nuclee familiale, dat fiind că 28,5% din ele sunt în stare de sărăcie absolută. Totodată, remarcăm că cuplurile familiale cu copii, conduse de femei, dar și femeile solitare cu copii sunt într-o situație mult mai bună comparativ cu gospodăriile similare conduse de bărbați. Și în funcție de tipul gospodăriei, profilul regional al sărăciei relevă aceleași tendințe, cele mai dezavantajate fiind gospodăriile din zona Centru și Sud.

Astfel, nivelul de bunăstare al gospodăriilor este determinat de mai mulți factori de ordin cantitativ, dar și calitativ. Discrepanțele existente în dezvoltarea socio-economică a

regiunilor relevă o situație mult mai bună a populației din mun. Chișinău comparativ cu celelalte regiuni ale țării.

Figura 6.12. Rata sărăciei absolute după numărul copiilor în gospodărie pe zone și sexe, 2010, %

Tabele

Tabelul 6.1. Principalele caracteristici ale gospodăriilor, %

	Total			mun. Chișinău			Nord			Centru			Sud		
	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F
2007															
Gospodării formate din:															
1 persoană	21,9	38,7	10,1	18,2	28,5	8,4	26,2	45,1	11,0	21,8	42,5	10,6	19,1	36,3	9,6
2 persoane	29,5	26,1	31,9	30,7	34,5	27,0	30,8	23,3	36,9	27,2	21,4	30,4	29,1	25,2	31,3
3 persoane	20,9	18,4	22,6	22,3	19,8	24,6	20,5	17,0	23,3	20,5	18,6	21,5	20,4	18,7	21,4
4 persoane	17,2	10,5	21,8	20,7	12,1	28,9	15,1	10,0	19,2	16,3	9,9	19,8	17,6	9,8	22,0
5 și mai multe persoane	10,6	6,3	13,5	8,1	5,1	11,0	7,4	4,6	9,6	14,1	7,6	17,7	13,7	10,0	15,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Tipul gospodăriei:															
o singură persoană	21,9	38,7	10,1	18,2	28,5	8,4	26,2	45,1	11,0	21,8	42,5	10,6	19,1	36,3	9,6
cuplu familial fără copii	18,9	6,4	27,7	15,7	11,7	19,5	21,6	5,8	34,2	18,2	3,0	26,5	19,1	4,1	27,4
cuplu familial cu copii	17,0	4,5	25,9	19,6	6,7	31,8	15,2	4,6	23,6	17,7	2,5	25,9	16,2	3,3	23,4

	Total			mun. Chișinău			Nord			Centru			Sud		
	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F
părinte singur cu copii	4,1	8,7	0,8	5,0	9,1	1,2	4,0	8,2	0,6	3,3	8,1	0,7	4,2	10,1	0,9
alte gospodării cu copii	20,1	22,3	18,6	16,3	14,8	17,7	17,8	21,1	15,1	23,3	28,9	20,2	24,2	27,8	22,2
alte gospodării fără copii	18,0	19,3	17,0	25,2	29,2	21,4	15,3	15,1	15,5	15,7	15,0	16,1	17,2	18,5	16,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gospodării ce au în întreținere:															
1 copil	22,0	19,6	23,8	25,8	22,4	29,0	20,2	17,0	22,8	21,5	19,6	22,6	21,4	20,6	21,9
2 copii	14,7	12,0	16,6	12,9	6,3	19,2	13,1	12,6	13,5	16,5	15,5	17,1	16,8	14,9	17,9
3 și mai mulți copii	4,5	4,0	4,9	2,2	1,9	2,5	3,5	4,3	2,9	6,3	4,5	7,3	6,4	6,0	6,6
fără copii	58,8	64,4	54,8	59,1	69,4	49,3	63,1	66,1	60,8	55,7	60,4	53,1	55,3	58,6	53,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gospodării care primesc transferuri din afara țării	23,1	26,8	20,5	15,4	16,7	14,2	22,8	28,3	18,4	24,1	28,3	21,8	31,5	38,2	27,8
2010															
Gospodării formate din:															
1 persoană	24,8	44,6	11,7	23,1	36,1	12,3	30,2	52,2	13,8	23,3	44,8	11,7	19,4	40,9	7,8
2 persoane	29,3	24,0	32,8	25,5	29,1	22,5	33,6	22,4	42,0	27,3	21,2	30,6	29,3	23,7	32,3
3 persoane	20,3	16,5	22,8	24,3	18,9	28,7	17,1	13,2	20,1	20,0	18,3	20,9	21,6	17,5	23,8
4 persoane	16,1	9,3	20,5	19,6	9,8	27,7	13,0	9,3	15,7	17,1	9,6	21,2	15,5	8,1	19,6
5 și mai multe persoane	9,5	5,5	12,1	7,5	6,1	8,7	6,1	2,9	8,4	12,2	6,0	15,6	14,1	9,8	16,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Tipul gospodăriei:															
o singură persoană	24,8	44,4	11,7	23,1	36,1	12,3	30,1	51,9	13,8	23,2	44,7	11,6	19,4	40,9	7,8
cuplu familial fără copii	18,6	4,9	27,6	12,8	5,7	18,6	23,9	5,4	37,8	16,4	2,8	23,8	19,3	6,0	26,5
cuplu familial cu copii	18,2	8,9	24,4	21,3	8,0	32,3	15,2	9,6	19,3	20,2	9,2	26,2	17,0	8,5	21,6
părinte singur cu copii	2,0	4,6	0,4	3,0	6,2	0,4	1,5	3,3	0,2	2,0	5,1	0,3	1,8	3,9	0,6
alte gospodării cu copii	17,4	17,8	17,1	15,0	15,2	14,8	13,6	14,5	12,9	19,8	20,8	19,3	23,7	24,6	23,2

	Total			mun. Chișinău			Nord			Centru			Sud		
	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F
alte gospodării fără copii	19,0	19,4	18,7	24,8	28,8	21,6	15,7	15,3	16,0	18,3	17,4	18,7	18,8	16,1	20,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gospodării ce au în întreținere:															
1 copil	20,1	17,1	22,1	24,2	18,6	28,9	16,8	15,7	17,7	20,8	18,1	22,2	20,0	16,5	22,0
2 copii	13,5	11,4	14,8	13,0	9,0	16,2	10,8	10,4	11,1	15,1	12,4	16,5	16,5	15,9	16,9
3 și mai mulți copii	4,2	3,0	5,0	2,1	1,8	2,4	2,9	2,0	3,7	6,4	4,6	7,3	5,9	4,6	6,6
fără copii	62,2	68,5	58,0	60,7	70,6	52,5	69,4	71,9	67,6	57,8	64,9	54,0	57,5	63,0	54,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gospodării care primesc transferuri din afara țării	24,5	27,5	22,5	17,0	19,5	15,0	22,0	26,3	18,8	28,8	33,4	26,3	32,1	34,7	30,7

Tabelul 6.2. Mărimea medie a gospodăriei persoane

	Total			mun. Chișinău			Nord			Centru			Sud		
	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B
Mărimea medie a gospodăriei casnice, persoane															
2007	2,7	2,2	3,0	2,7	2,3	3,1	2,5	2,1	2,8	2,8	2,2	3,1	2,8	2,3	3,1
2010	2,6	2,1	2,9	2,7	2,2	3,0	2,4	1,9	2,7	2,7	2,2	3,1	2,8	2,3	3,1
Numărul mediu de copii pînă la 18 ani, ce revin la o gospodărie casnică cu copii, persoane															
2007	1,6	1,6	1,6	1,4	1,3	1,5	1,6	1,7	1,5	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
2010	1,6	1,6	1,6	1,4	1,4	1,4	1,6	1,5	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7

Tabelul 6.3. Distribuția membrilor gospodăriei în vîrstă de 15 ani și peste, după principala sursă de venit și grupe de vîrstă, 2010, procente

	15-18 ani		19-29 ani		30-39 ani		40-49 ani		50-59 ani		60-69 ani		70-79 ani		80 ani și peste	
	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B
	Total															
Total membri ai gospodăriei	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
inclusiv venituri din:																
Activitate pe cont propriu în sectorul agricol	8,6	7,0	19,1	14,1	21,6	21,9	24,8	22,3	28,4	14,8	10,0	-	-	-	-	-
Activitate salariată	3,5	5,3	37,1	34,2	50,6	46,5	47,2	56,2	46,9	46,0	26,1	10,5	1,1	1,6	-	-
Activitate pe cont propriu în sectorul non-agricol	0,6	-	7,3	1,7	12,5	3,7	9,3	3,5	4,7	2,9	0,6	0,4	-	-	-	-
Burse	10,4	6,3	1,8	5,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plăți sociale	6,3	8,5	4,8	14,2	3,4	13,4	6,6	6,3	12,8	28,6	60,8	88,6	99,0	98,1	100,0	100,0
Întreținere	67,9	68,5	20,2	17,6	3,2	4,6	1,9	3,4	1,1	2,0	0,1	-	-	-	-	-
Remitențe	0,8	1,5	7,9	9,3	8,3	8,7	9,0	7,0	5,3	4,6	2,0	0,6	-	0,3	-	-
Altă sursă de venit	1,9	2,9	1,8	3,7	0,5	1,3	1,2	1,3	0,9	1,1	0,5	-	-	-	-	-
	mun. Chișinău															
Total membri ai gospodăriei	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
inclusiv venituri din:																
Activitate pe cont propriu în sectorul agricol	-	-	2,1	0,5	-	3,9	3,1	3,7	1,7	0,8	2,2	-	-	-	-	-
Activitate salariată	2,5	9,9	50,6	45,2	79,3	50,6	67,3	73,0	66,8	56,9	31,4	19,9	1,9	9,8	-	-
Activitate pe cont propriu în sectorul non-agricol	-	-	9,3	2,2	10,8	6,5	13,0	3,8	7,9	6,4	-	1,0	-	-	-	-
Burse	6,6	2,8	3,1	4,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plăți sociale	5,4	6,2	2,6	13,3	1,3	19,9	5,7	2,9	14,8	26,1	63,8	79,1	98,1	90,1	100,0	100,0
Întreținere	81,9	73,2	27,4	19,7	5,2	14,3	6,5	9,8	4,5	7,9	-	-	-	-	-	-
Remitențe	-	0,1	1,6	7,3	3,3	4,4	2,7	3,4	4,2	0,4	2,5	-	-	-	-	-
Altă sursă de venit	3,6	7,8	3,3	7,0	-	0,4	1,7	3,4	-	1,5	-	-	-	-	-	-
	Nord															
Total membri ai gospodăriei	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
inclusiv venituri din:																
Activitate pe cont propriu în sectorul agricol	4,9	10,3	22,4	22,2	26,8	25,6	35,5	27,4	33,2	17,7	10,7	-	-	-	-	-
Activitate salariată	2,7	4,6	36,8	28,6	42,5	44,6	35,4	51,1	41,5	41,8	22,5	8,5	1,1	0,3	-	-

	15-18 ani		19-29 ani		30-39 ani		40-49 ani		50-59 ani		60-69 ani		70-79 ani		80 ani și peste	
	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B
Activitate pe cont propriu în sectorul non-agricol	-	-	4,2	0,9	10,1	1,5	6,3	2,0	4,4	3,0	0,8	-	-	-	-	-
Burse	12,1	10,5	0,6	4,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plăți sociale	4,8	10,4	3,1	12,4	4,3	8,9	8,3	7,5	12,6	30,1	63,6	90,7	98,9	99,4	100,0	100,0
Întreținere	70,9	58,3	16,3	15,1	4,8	2,4	1,7	1,5	1,0	1,0	-	-	-	-	-	-
Remitențe	0,8	2,5	15,1	11,6	10,7	14,1	10,4	9,8	6,2	5,5	1,8	0,8	-	0,3	-	-
Altă sursă de venit	3,7	3,4	1,5	4,6	0,9	3,1	2,4	0,8	1,1	0,8	0,6	-	-	-	-	-
Centru																
Total membri ai gospodăriei	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
inclusiv venituri din:																
Activitate pe cont propriu în sectorul agricol	12,7	8,6	28,0	21,2	32,0	32,6	30,1	30,4	35,6	20,0	13,3	-	-	-	-	-
Activitate salariată	4,2	3,3	27,5	26,6	33,6	43,8	41,1	51,1	43,8	42,3	24,8	7,0	-	-	-	-
Activitate pe cont propriu în sectorul non-agricol	1,4	-	7,6	1,6	18,2	3,8	10,6	3,8	3,5	1,2	1,1	0,3	-	-	-	-
Burse	14,2	8,1	1,9	5,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plăți sociale	5,8	6,4	8,5	16,2	4,4	12,0	7,2	7,3	10,7	30,4	59,1	92,3	100,0	99,5	100,0	100,0
Întreținere	60,3	71,5	18,1	19,4	1,2	0,2	-	1,7	-	0,4	0,4	-	-	-	-	-
Remitențe	0,5	0,9	8,5	9,4	9,6	7,0	10,6	5,8	5,5	4,9	1,1	0,4	-	0,5	-	-
Altă sursă de venit	0,8	1,1	-	-	0,9	0,5	0,3	-	0,9	0,8	-	-	-	-	-	-
Sud																
Total membri ai gospodăriei	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
inclusiv venituri din:																
Activitate pe cont propriu în sectorul agricol	13,5	6,7	33,7	20,1	32,3	25,6	25,3	27,9	33,4	17,1	11,8	-	-	-	-	-
Activitate salariată	4,3	5,4	26,6	31,3	42,5	47,7	51,2	48,8	42,0	46,9	29,5	8,7	1,5	1,0	-	-
Activitate pe cont propriu în sectorul non-agricol	0,7	-	6,5	2,0	9,6	2,9	7,5	5,2	4,0	1,7	-	0,7	-	-	-	-
Burse	7,0	0,8	0,9	5,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plăți sociale	9,0	12,0	5,3	15,9	3,9	13,0	4,2	7,6	14,2	26,1	54,0	89,7	98,5	99,0	100,0	100,0
Întreținere	64,0	72,6	14,7	13,7	0,7	0,7	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-	-
Remitențe	1,6	2,6	10,5	10,0	11,0	9,2	11,4	9,3	4,5	7,0	3,1	1,0	-	-	-	-
Altă sursă de venit	-	-	1,9	1,6	-	1,0	0,5	1,2	1,5	1,3	1,6	-	-	-	-	-

Tabelul 6.4. Dotarea gospodăriilor cu principalele utilități, %

	2007			2008			2009			2010		
	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B
Apeduct												
Total țară	43,0	46,5	40,5	39,6	44,0	36,4	42,0	45,6	39,7	53,9	56,0	52,4
mun. Chișinău	94,6	95,8	93,5	95,1	95,5	94,7	95,8	96,6	95,1	97,5	97,7	97,3
Nord	27,6	30,1	25,5	27,5	29,5	26,0	29,6	31,7	28,1	34,2	35,5	33,2
Centru	24,7	23,5	25,4	17,2	16,7	17,4	22,0	23,3	21,3	41,1	42,5	40,3
Sud	33,7	33,6	33,7	21,2	24,1	19,4	26,3	28,1	25,2	54,3	55,0	54,0
Apă caldă												
Total țară	30,3	30,6	30,1	32,8	31,9	33,5	35,3	33,8	36,3	37,1	35,6	38,1
mun. Chișinău	82,9	81,0	84,8	82,7	78,2	86,9	86,1	84,6	87,4	87,7	82,5	91,9
Nord	11,6	8,7	14,0	16,3	13,0	18,9	16,3	12,6	18,8	18,8	17,9	19,5
Centru	16,6	15,1	17,4	16,3	12,4	18,3	20,0	16,5	21,9	21,0	18,0	22,7
Sud	18,8	16,4	20,1	20,8	18,9	22,0	28,5	24,3	31,0	31,4	25,9	34,3
Gaze din rețea												
Total țară	46,9	50,2	44,5	47,7	50,2	46,0	50,1	51,2	49,4	52,4	53,2	51,8
mun. Chișinău	90,8	91,7	89,9	90,5	90,1	90,9	87,9	88,2	87,6	90,1	88,0	91,8
Nord	27,4	29,0	26,1	25,7	25,2	26,1	27,7	27,1	28,1	29,7	30,4	29,2
Centru	28,0	29,9	26,9	29,5	30,8	28,8	38,7	37,8	39,1	40,5	41,8	39,7
Sud	55,3	57,0	54,3	56,8	59,5	55,1	60,4	62,6	59,0	64,6	65,2	64,3
Grup sanitar												
Total țară	33,4	39,5	29,2	34,2	39,5	30,4	34,3	37,9	32,0	35,5	38,9	33,3
mun. Chișinău	87,8	89,7	86,1	88,2	89,3	87,2	87,8	89,3	86,6	89,6	87,4	91,4
Nord	22,1	25,2	19,7	23,2	25,6	21,4	22,4	24,1	21,1	23,7	25,7	22,2
Centru	12,4	14,7	11,2	11,9	13,6	11,0	13,3	14,5	12,7	14,9	17,9	13,3
Sud	17,7	22,8	14,9	15,6	19,4	13,3	19,5	21,0	18,5	20,1	21,2	19,5
Instalație de canalizare												
Total țară	32,0	38,8	27,2	33,4	39,1	29,3	32,5	36,8	29,7	32,5	37,3	29,4
mun. Chișinău	88,8	91,2	86,6	89,8	91,5	88,1	88,2	89,3	87,3	89,1	88,6	89,6
Nord	21,7	25,1	19,0	21,4	24,3	19,2	20,9	22,8	19,6	21,6	24,9	19,2
Centru	9,7	12,4	8,3	10,9	12,0	10,3	11,0	13,1	9,9	11,2	14,0	9,6
Sud	13,3	19,9	9,6	13,9	18,6	11,0	14,8	19,1	12,2	13,4	17,2	11,4
Baie sau duș												
Total țară	39,1	42,4	36,8	39,9	41,6	38,6	41,4	41,3	41,4	42,6	42,7	42,5
mun. Chișinău	90,1	90,5	89,7	90,4	89,1	91,6	90,4	89,3	91,2	91,3	88,4	93,8
Nord	24,3	26,2	22,9	26,9	26,4	27,2	26,3	25,0	27,2	27,6	28,3	27,1
Centru	20,4	19,6	20,9	20,2	17,1	21,8	23,1	20,4	24,7	24,5	21,7	26,1
Sud	30,2	30,6	30,0	25,6	26,2	25,2	34,0	31,2	35,7	36,0	32,8	37,7

Tabelul 6.5. Dotarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată, bucăți la 100 gospodării

	2007			2008			2009			2010		
	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B
Televizor												
Total țară	96	92	98	98	95	100	100	95	103	101	96	104
mun. Chișinău	101	98	103	105	102	107	107	102	111	107	103	110
Nord	96	92	99	97	94	99	96	90	100	96	90	100
Centru	91	86	94	94	89	97	98	93	101	100	97	101
Sud	95	91	97	97	92	100	99	95	102	103	97	107
Computer												
Total țară	9	8	10	13	12	14	19	15	21	24	20	26
mun. Chișinău	26	22	31	35	32	38	49	41	55	56	45	66
Nord	3	3	3	5	3	7	9	5	11	11	9	13
Centru	6	4	6	7	6	8	10	7	12	14	13	15
Sud	4	4	4	6	5	7	12	10	13	18	16	20
Frigider												
Total țară	79	76	82	82	79	84	83	79	86	84	81	86
mun. Chișinău	95	93	97	94	92	97	93	92	95	92	90	94
Nord	77	72	81	80	76	83	81	76	84	81	77	85
Centru	72	67	75	74	69	77	77	72	80	80	77	82
Sud	76	70	79	79	76	82	83	78	86	85	83	87
Mașină de spălat rufe												
Total țară	56	51	59	60	54	64	64	57	69	66	59	71
mun. Chișinău	74	70	79	78	73	83	83	76	88	82	78	86
Nord	46	42	50	51	45	56	56	47	62	57	48	63
Centru	50	42	54	52	43	56	57	49	61	59	51	64
Sud	60	54	63	62	56	66	67	61	71	74	63	79
Aspirator de praf												
Total țară	40	37	42	44	41	46	47	43	49	49	44	52
mun. Chișinău	72	65	78	74	71	77	77	75	79	79	73	83
Nord	30	27	33	35	30	38	38	32	42	37	32	41
Centru	28	24	30	32	27	34	36	32	38	39	34	41
Sud	38	33	40	39	35	42	41	35	45	49	39	54
Autoturism												
Total țară	16	9	22	18	9	24	20	9	27	19	8	27
mun. Chișinău	20	12	28	20	12	28	24	10	35	24	8	37
Nord	14	8	18	17	9	23	17	8	24	16	6	23
Centru	14	7	18	17	7	22	19	9	24	19	9	24
Sud	20	9	25	17	7	23	21	11	28	20	10	26

Tabelul 6.6. Veniturile disponibile medii lunare pe o persoană, lei

	2007	2008	2009	2010
Total țară	1018,7	1188,6	1166,1	1273,7
inclusiv:				
Femei	1067,3	1239,4	1202,7	1303,5
Bărbați	993,7	1162,4	1148,8	1259,6
mun. Chișinău	1418,1	1683,8	1716,2	1749,7
inclusiv:				
Femei	1445,5	1584,3	1663,2	1690,3
Bărbați	1398,5	1755,2	1749,0	1786,1
Nord	917,8	1079,0	1037,2	1194,9
inclusiv:				
Femei	948,4	1146,4	1088,2	1221,8
Bărbați	899,8	1041,1	1013,8	1180,6
Centru	896,8	1045,8	990,1	1086,5
inclusiv:				
Femei	944,0	1118,1	1007,1	1131,1
Bărbați	878,5	1018,2	983,0	1069,4
Sud	881,3	974,0	973,6	1106,7
inclusiv:				
Femei	834,1	1009,1	974,4	1090,2
Bărbați	900,8	958,0	973,3	1113,2

Tabelul 6.7. Cheltuielile de consum medii lunare pe o persoană, lei

	2007	2008	2009	2010
Total țară	1119,1	1227,5	1217,4	1371,7
inclusiv:				
Femei	1175,4	1298,5	1288,6	1414,5
Bărbați	1090,1	1190,9	1183,8	1351,4
mun. Chișinău	1471,6	1698,7	1748,2	1921,8
inclusiv:				
Femei	1518,7	1682,3	1752,7	1858,9
Bărbați	1437,9	1710,5	1745,4	1960,3
Nord	975,4	1094,2	1096,1	1215,3
inclusiv:				
Femei	1000,2	1139,2	1155,5	1252,4
Bărbați	960,9	1068,8	1068,9	1195,6
Centru	1072,7	1088,7	1076,2	1198,1
inclusiv:				
Femei	1134,2	1152,3	1122,2	1291,1
Bărbați	1048,8	1064,4	1057,2	1162,4
Sud	991,7	1073,1	985,1	1215,6
inclusiv:				
Femei	995,4	1157,0	1043,5	1189,7
Bărbați	990,1	1035,1	960,1	1225,9

Tabelul 6.8. Structura veniturilor disponibile

	Total			mun. Chișinău			Nord			Centru			Sud		
	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B
2007															
Venituri disponibile (medii lunare pe o persoană, lei)	1018,7	1067,3	993,7	1418,1	1445,5	1398,5	917,8	948,4	899,8	896,8	944,0	878,5	881,3	834,1	900,8
inclusiv în %, pe surse															
Activitatea salariată	41,4	37,0	43,8	62,9	55,7	68,1	30,2	24,6	33,6	31,6	25,3	34,2	33,3	28,6	35,1
Activitatea individuală agricolă	15,1	11,3	17,3	1,3	0,7	1,7	18,6	15,2	20,6	24,1	20,3	25,7	22,6	19,1	23,9
Activitatea individuală nonagricolă	6,4	5,8	6,7	7,4	8,3	6,7	5,8	3,9	7,0	6,4	4,8	7,1	5,3	3,8	5,9
Venit din proprietate	0,3	0,4	0,2	0,5	0,7	0,5	0,1	0,0	0,2	0,2	0,4	0,1	0,2	0,4	0,1
Prestații sociale	13,6	14,9	12,8	10,2	12,1	8,7	17,0	17,6	16,6	13,9	14,8	13,5	14,0	17,4	12,7
pensii	11,5	13,1	10,6	8,5	10,9	6,7	14,9	15,3	14,6	11,6	13,0	11,0	11,5	14,9	10,3
indemnizații pentru copii	0,5	0,3	0,6	0,6	0,1	0,9	0,4	0,4	0,3	0,5	0,3	0,6	0,3	0,4	0,3
compensații	0,5	0,6	0,5	0,3	0,3	0,2	0,7	0,9	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	1,0	0,5
Alte venituri	23,2	30,6	19,1	17,8	22,5	14,2	28,3	38,6	21,9	23,8	34,5	19,4	24,6	30,6	22,3
remitente	17,5	23,8	14,1	8,7	13,1	5,3	23,6	32,6	18,0	20,2	30,1	16,0	20,7	25,4	18,9
2010															
Venituri disponibile (medii lunare pe o persoană, lei)	1273,7	1303,5	1259,6	1749,7	1690,3	1786,1	1194,9	1221,8	1180,6	1086,5	1131,1	1069,4	1106,7	1090,2	1113,2
inclusiv în %, pe surse															
Activitatea salariată	42,6	37,5	45,1	62,6	58,9	64,8	31,4	23,5	35,7	34,4	29,1	36,6	35,4	26,6	38,7
Activitatea individuală agricolă	9,8	6,7	11,3	0,5	0,5	0,5	13,5	9,6	15,6	16,0	12,1	17,6	12,3	8,1	13,9
Activitatea individuală nonagricolă	6,8	4,2	8,0	8,3	5,0	10,2	4,6	1,7	6,1	7,6	4,6	8,9	6,4	7,2	6,1
Venit din proprietate	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3	0,2	0,0	0,1	0,0	0,1	0,3	0,1	0,1	0,0	0,2
Prestații sociale	18,7	22,3	16,9	13,1	16,5	11,1	24,5	28,2	22,5	18,7	22,0	17,4	19,5	24,7	17,4
pensii	15,1	18,6	13,4	10,0	12,6	8,5	21,0	24,2	19,3	14,6	19,0	12,8	15,6	21,0	13,4
indemnizații pentru copii	0,7	0,5	0,8	1,0	0,5	1,3	0,4	0,5	0,3	0,7	0,3	0,8	0,8	0,5	0,9
compensații	0,6	0,7	0,6	0,2	0,3	0,2	0,9	1,0	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8	1,2	0,7
Alte venituri	22,0	29,0	18,6	15,2	18,8	13,2	26,1	37,0	20,1	23,1	31,8	19,6	26,4	33,4	23,7
remitente	16,8	22,4	14,0	7,5	10,1	6,0	20,8	30,1	15,7	20,4	27,8	17,4	22,4	28,6	20,1

Tabelul 6.9. Structura cheltuielilor de consum

	Total			mun. Chișinău			Nord			Centru			Sud		
	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B	Total	F	B
2007															
Cheltuieli de consum (medii lunare pe o persoană, lei)	1119,1	1175,4	1090,1	1471,6	1518,7	1437,9	975,4	1000,2	960,9	1072,7	1134,2	1048,8	991,7	995,4	990,1
inclusiv în %															
Produse alimentare	43,8	43,8	43,8	39,2	39,0	39,4	46,7	47,4	46,3	44,1	44,6	43,9	47,2	48,0	46,9
Băuturi alcoolice, tutun	2,5	1,9	2,9	1,8	1,6	1,9	1,7	1,3	2,0	3,7	2,9	4,1	3,2	2,3	3,6
Îmbrăcăminte, încălțăminte	12,0	12,3	11,8	11,3	11,6	11,1	13,2	13,5	13,0	12,0	12,3	11,9	11,2	11,8	10,9
Întreținerea locuinței	13,5	13,8	13,4	10,0	10,3	9,7	14,8	15,3	14,5	15,2	16,8	14,6	15,1	15,2	15,1
Dotarea locuinței	4,8	4,7	4,8	4,5	4,8	4,3	4,7	4,4	4,9	5,4	5,2	5,4	4,3	3,8	4,5
Îngrijire medicală și sănătatea	5,4	5,2	5,6	6,0	5,6	6,3	4,9	4,4	5,2	5,5	5,2	5,6	5,1	5,3	5,1
Transport	4,9	4,8	5,0	8,3	8,5	8,0	2,9	2,3	3,2	4,2	3,1	4,6	3,5	2,5	3,9
Comunicații	4,2	4,5	4,1	4,8	4,8	4,8	4,1	4,1	4,1	3,9	4,6	3,6	4,1	4,7	3,9
Agrement	2,1	2,0	2,2	3,3	3,3	3,3	1,8	1,3	2,1	1,4	1,2	1,5	1,9	1,7	2,0
Învățămînt	0,4	0,5	0,3	0,7	0,6	0,8	0,4	0,7	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
Hoteluri, restaurante	2,5	2,5	2,5	5,3	4,8	5,8	1,1	1,3	1,0	1,5	1,1	1,6	1,2	1,1	1,2
Diverse	3,8	4,0	3,6	4,9	5,1	4,7	3,6	3,9	3,5	3,1	2,9	3,2	3,1	3,3	3,0
2010															
Cheltuieli de consum (medii lunare pe o persoană, lei)	1371,7	1414,5	1351,4	1921,8	1858,9	1960,3	1215,3	1252,4	1195,6	1198,1	1291,1	1162,4	1215,6	1189,7	1225,9
inclusiv în %															
Produse alimentare	40,8	41,5	40,4	35,6	37,8	34,3	43,2	44,1	42,7	42,4	41,3	42,8	44,3	46,1	43,6
Băuturi alcoolice, tutun	1,8	1,2	2,1	1,4	1,2	1,6	1,6	0,9	2,0	2,5	1,9	2,8	2,1	1,1	2,4
Îmbrăcăminte, încălțăminte	10,8	10,6	10,8	10,2	9,5	10,6	12,1	11,9	12,1	11,4	11,6	11,3	8,9	9,5	8,7
Întreținerea locuinței	17,8	19,5	17,0	17,2	19,2	16,0	18,9	19,5	18,5	17,1	19,4	16,1	18,3	19,9	17,7
Dotarea locuinței	3,9	3,6	4,1	3,1	2,7	3,3	4,0	4,0	4,0	4,4	4,4	4,4	4,8	4,1	5,1
Îngrijire medicală și sănătatea	6,4	6,4	6,3	5,8	5,6	5,9	6,8	7,5	6,5	6,4	6,8	6,3	6,7	6,0	7,0
Transport	5,0	3,6	5,6	7,5	5,7	8,5	3,0	1,8	3,7	4,6	3,6	5,0	3,7	2,0	4,4
Comunicații	4,6	4,6	4,7	5,1	4,9	5,3	4,5	4,3	4,6	4,4	4,4	4,3	4,4	4,4	4,4
Agrement	1,7	1,4	1,8	2,7	2,3	3,0	0,9	0,9	0,9	1,6	1,1	1,8	1,0	1,1	1,0
Învățămînt	1,3	1,3	1,2	2,0	2,0	2,0	0,9	0,8	0,9	0,9	1,0	0,9	0,8	1,2	0,7
Hoteluri, restaurante	2,2	2,2	2,2	4,8	4,6	5,0	0,8	0,9	0,8	1,0	1,1	1,0	1,0	0,6	1,2
Diverse	3,8	3,9	3,8	4,6	4,5	4,6	3,4	3,5	3,3	3,3	3,4	3,2	3,8	4,1	3,7

Tabelul 6.10. Rata sărăciei absolute, %

	2007	2008	2009	2010
Total țară	25,8	26,4	26,3	21,9
inclusiv:				
Femei	25,7	25,4	25,9	21,6
Bărbați	25,9	26,9	26,5	22,1
mun. Chișinău	11,4	8,5	5,3	5,3
inclusiv:				
Femei	13,9	12,9	8,0	8,9
Bărbați	9,5	5,3	3,6	3,2
Nord	30,4	30,0	28,3	23,7
inclusiv:				
Femei	31,9	29,9	29,5	24,1
Bărbați	29,5	30,1	27,7	23,4
Centru	30,2	31,2	33,2	29,6
inclusiv:				
Femei	29,0	28,3	31,2	27,8
Bărbați	30,7	32,4	34,0	30,3
Sud	29,5	35,2	38,0	27,7
inclusiv:				
Femei	28,9	33,7	39,3	28,1
Bărbați	29,7	35,8	37,5	27,5

Tabelul 6.11. Rata sărăciei extreme, %

	2007	2008	2009	2010
Total țară	2,8	3,2	2,1	1,4
inclusiv:				
Femei	3,0	2,9	2,7	1,6
Bărbați	2,6	3,3	1,9	1,3
mun. Chișinău	0,6	0,4	1,1	0,2
inclusiv:				
Femei	1,0	0,5	1,7	0,5
Bărbați	0,3	0,4	0,7	0,1
Nord	3,1	4,0	1,3	0,9
inclusiv:				
Femei	3,6	4,4	2,2	1,8
Bărbați	2,8	3,7	0,9	0,5
Centru	3,9	4,2	3,5	2,6
inclusiv:				
Femei	3,3	2,6	3,6	2,3
Bărbați	4,2	4,8	3,5	2,7
Sud	3,1	3,9	2,6	1,7
inclusiv:				
Femei	5,2	4,6	3,6	2,2
Bărbați	2,2	3,6	2,1	1,5

Tabelul 6.12. Rata sărăciei absolute, după mărimea gospodăriei, 2010, %

	1 persoană	2 persoane	3 persoane	4 persoane	5 și mai multe persoane
Total țară	20,0	16,8	19,4	19,0	35,0
inclusiv:					
Femei	20,4	14,8	17,7	21,3	40,2
Bărbați	18,9	17,8	20,3	18,3	33,4
mun. Chișinău	5,6	5,2	3,0	3,1	14,1
inclusiv:					
Femei	6,3	4,8	4,5	7,9	27,7
Bărbați	3,8	5,6	2,2	1,7	5,8
Nord	24,7	18,9	22,0	21,7	37,6
inclusiv:					
Femei	24,0	18,9	21,7	28,6	34,6
Bărbați	26,9	18,9	22,1	18,6	38,4
Centru	24,9	19,9	27,8	25,0	45,1
inclusiv:					
Femei	27,9	17,5	22,8	19,6	56,2
Bărbați	18,8	20,7	30,2	26,4	42,6
Sud	18,9	21,1	27,3	30,2	33,0
inclusiv:					
Femei	17,9	22,5	25,9	31,9	40,1
Bărbați	21,7	20,5	27,9	29,8	30,6

Tabelul 6.13. Rata sărăciei absolute, după tipul gospodăriei, 2010, %

	O singură persoană	Cuplu familial fără copii	Cuplu familial cu copii până la 18 ani	Părinte singur cu copii până la 18 ani	Alte gospodării cu copii până la 18 ani	Alte gospodării fără copii
Total țară	20,0	18,9	19,8	19,0	28,5	18,5
inclusiv:						
Femei	20,5	18,3	10,8	17,2	30,4	17,4
Bărbați	18,9	18,9	21,6	32,7	27,4	19,1
mun. Chișinău	5,6	7,2	0,8	3,9	9,3	5,8
inclusiv:						
Femei	6,3	9,1	-	4,2	17,0	7,0
Bărbați	3,8	6,8	0,9	-	3,1	4,9
Nord	24,9	20,3	21,8	17,7	28,0	23,5
inclusiv:						
Femei	24,1	19,6	13,5	19,5	31,7	24,1
Bărbați	26,9	20,4	24,5	-	25,6	23,1
Centru	25,0	22,9	29,6	32,3	38,5	20,7
inclusiv:						
Femei	28,0	24,4	7,2	29,9	38,7	19,6
Bărbați	18,9	22,8	33,0	52,2	38,3	21,1
Sud	18,9	20,2	26,7	28,2	31,5	29,8
inclusiv:						
Femei	17,9	25,6	25,9	20,6	32,2	32,4
Bărbați	21,7	19,5	26,8	52,6	31,1	28,9

Tabelul 6.14. Rata sărăciei absolute, după numărul de copii
pînă la 18 ani în gospodărie, 2010, %

	<i>1 copil</i>	<i>2 copii</i>	<i>3 și mai mulți copii</i>	<i>fără copii</i>
Total țară	20,4	22,9	38,2	19,0
inclusiv:				
Femei	20,9	22,4	38,6	18,9
Bărbați	20,2	23,1	38,1	19,0
mun. Chișinău	3,5	5,0	12,1	6,1
inclusiv:				
Femei	6,4	15,1	23,8	7,0
Bărbați	2,2	0,2	5,2	5,4
Nord	19,8	26,9	35,4	22,6
inclusiv:				
Femei	27,0	21,6	24,8	23,8
Bărbați	15,9	30,0	39,2	22,0
Centru	32,0	29,1	47,5	22,3
inclusiv:				
Femei	24,3	27,2	49,2	23,9
Bărbați	34,8	29,8	47,0	21,6
Sud	28,5	27,7	36,1	24,5
inclusiv:				
Femei	29,3	25,4	42,8	25,0
Bărbați	28,2	28,8	33,6	24,3

Tabelul 6.15. Numărul și ponderea proprietarilor
de automobile în funcție de sexe

	2008				2010			
	<i>mii persoane</i>		<i>în % față de total</i>		<i>mii persoane</i>		<i>în % față de total</i>	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	60223	443703	12,0	88,0	69825	502349	12,2	87,8
mun. Chișinău	27730	143386	16,2	83,8	32251	157106	17,0	83,0
Nord	14285	111801	11,3	88,7	16252	127845	11,3	88,7
mun. Bălți	3758	24337	13,4	86,6	4181	26874	13,5	86,5
Briceni	1801	12965	12,2	87,8	2009	14442	12,2	87,8
Dondușeni	519	4169	11,1	88,9	599	4944	10,8	89,2

	2008				2010			
	mii persoane		în % față de total		mii persoane		în % față de total	
	F	B	F	B	F	B	F	B
Drochia	927	8844	9,5	90,5	1086	10285	9,6	90,4
Edineț	1308	10033	11,5	88,5	1487	11428	11,5	88,5
Fălești	633	6887	8,4	91,6	779	8210	8,7	91,3
Florești	883	7780	10,2	89,8	1042	9145	10,2	89,8
Glodeni	675	5663	10,7	89,3	778	6638	10,5	89,5
Ocnîța	942	6271	13,1	86,9	1028	7086	12,7	87,3
Rîșcani	810	6642	10,9	89,1	969	7844	11,0	89,0
Sîngerei	682	7499	8,3	91,7	779	8736	8,2	91,8
Soroca	1347	10711	11,2	88,8	1515	12213	11,0	89,0
Centru	10222	106820	8,7	91,3	12245	124785	8,9	91,1
Anenii Noi	1366	11549	10,6	89,4	1588	13304	10,7	89,3
Călărași	613	7375	7,7	92,3	781	8675	8,3	91,7
Criuleni	799	9375	7,9	92,1	923	10807	7,9	92,1
Dubăsari	278	2995	8,5	91,5	321	3543	8,3	91,7
Hîncești	940	11842	7,4	92,6	1153	13741	7,7	92,3
Ialoveni	1130	12192	8,5	91,5	1346	14332	8,6	91,4
Nisporeni	567	6867	7,6	92,4	692	7980	8,0	92,0
Orhei	1332	12725	9,5	90,5	1607	14865	9,8	90,2
Rezina	524	3939	11,7	88,3	591	4679	11,2	88,8
Strășeni	301	2817	9,7	90,3	360	3392	9,6	90,4
Șoldănești	884	9586	8,4	91,6	1090	11242	8,8	91,2
Telenești	486	6314	7,1	92,9	609	7443	7,6	92,4
Ungheni	1002	9244	9,8	90,2	1184	10782	9,9	90,1
Sud	5930	62231	8,7	91,3	6841	70850	8,8	91,2
Basarabeasca	408	3780	9,7	90,3	454	4264	9,6	90,4
Cahul	1847	14211	11,5	88,5	2093	15894	11,6	88,4
Cantemir	427	5831	6,8	93,2	559	6795	7,6	92,4
Căușeni	1025	10420	9,0	91,0	1166	12106	8,8	91,2
Cimișlia	652	7045	8,5	91,5	770	8152	8,6	91,4
Leova	386	5216	6,9	93,1	467	6018	7,2	92,8
Ștefan Vodă	754	10386	6,8	93,2	836	11631	6,7	93,3
Taraclia	431	5342	7,5	92,5	496	5990	7,6	92,4
UTA Găgăuzia	2056	19465	9,6	90,4	2236	21763	9,3	90,7

Tabelul 6.16. Numărul proprietarilor de automobile

	la 1000 locuitori			
	2008		2010	
	F	B	F	B
Total	33	259	38	293
<i>mun. Chișinău</i>	67	389	77	423
<i>Nord</i>	27	232	31	267
mun. Bălți	47	358	52	393
Briceni	45	358	51	403
Dondușeni	21	195	25	235
Drochia	19	204	23	240
Edineț	30	254	34	291
Fălești	13	153	16	183
Florești	19	178	22	212
Glodeni	21	189	24	224
Ocnia	32	235	35	267
Rîșcani	22	196	27	234
Sîngerei	14	164	16	191
Soroca	26	219	29	251
<i>Centru</i>	19	205	23	240
Anenii Noi	32	285	37	328
Călărași	15	190	19	224
Criuleni	21	264	25	303
Dubăsari	16	173	18	205
Hîncești	15	195	19	228
Ialoveni	23	252	27	294
Nisporeni	17	207	20	242
Orhei	20	211	25	246
Rezina	19	151	22	181
Strășeni	6	63	8	76
Șoldănești	39	449	49	533
Telenești	13	170	16	202
Ungheni	16	165	19	192
<i>Sud</i>	21	234	25	267
Basarabeasca	27	264	30	302
Cahul	29	237	32	264
Cantemir	14	185	18	217
Căușeni	22	229	25	267
Cimișlia	20	229	25	269
Leova	14	194	17	224
Ștefan Vodă	21	290	23	327
Taraclia	19	247	22	279
<i>UTA Găgăuzia</i>	25	253	27	282

CAPITOLUL

VII

ÎNVĂȚĂMÂNTUL

Compartimentul *Învățământ* prezintă datele privind numărul copiilor și elevilor din învățământ, personalul didactic, baza tehnico-materială. Agregarea datelor a fost efectuată pe niveluri de învățământ, în aspect regional și în funcție de gen.

Precizări metodologice și sursa datelor

• Definiții:

Indicele parității de gen (IPG) – raportul dintre rata de cuprindere a fetelor și rata de cuprindere a băieților într-un anumit nivel de educație. O valoare a IPG mai mică decât 1 indică o rată de participare mai mare a băieților de vîrstă corespunzătoare acestui nivel de educație decât cea a fetelor și invers, o valoare mai mare decât 1 a IPG indică o rată de participare a fetelor de vîrstă corespunzătoare mai mare decât cea a băieților. În caz dacă e 1, acest indicator reflectă o rată de cuprindere egală atît pentru fete, cît și pentru băieți.

Înmatriculați – elevii înscriși în anul întîi al unui nivel educațional pentru prima dată.

Absolvenți – elevii care au promovat examenele de absolvire și au obținut act de studii conform modelelor elaborate de către Ministerul Educației.

Mărimea medie a clasei - numărul de elevi înscriși într-un an de studiu (clasă) raportat la numărul de clase din același an de studiu.

Numărul de elevi ce revine la un calculator - numărul de elevi care utilizează calculatorul în procesul educațional, raportat la numărul de calculatoare disponibile în instituție pentru asigurarea procesului educațional.

Rata brută de cuprindere a copiilor în învățământul preșcolar - numărul total al copiilor cuprinși în învățământul preșcolar, indiferent de vârstă, ca raport procentual din populația totală de vârstă oficială corespunzătoare învățământului preșcolar (3-6 ani), într-un anumit an școlar.

Numărul mediu de copii la 100 locuri în instituții preșcolare – raportul dintre numărul de copii și numărul de locuri din instituțiile preșcolare într-un anumit an, înmulțit la 100.

● Sursa datelor:

Rapoartele statistice prezentate de instituțiile preșcolare, școlile primare și medii de cultură generală, gimnazii, licee, instituțiile de învățământ secundar profesional și medii de specialitate.

Datele statistice privind învățământul prezintă situația existentă la *începutul anului de studii*, cu excepția învățământului preșcolar, care reflectă situația *la sfârșitul anului calendaristic*.

Învățământul preșcolar

Învățământul preșcolar constituie prima treaptă a sistemului de educație și instruire și prezintă ansamblul instituțiilor preșcolare de diverse tipuri și programe de funcționare, care are menirea să asigure formarea copiilor pentru integrarea socială și școlară, prin dezvoltarea capacităților creative și valorificarea potențialului psihofiziologic și intelectual.

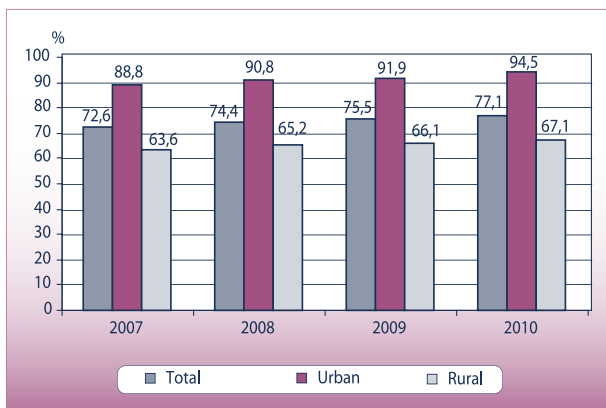
În ultimii 4 ani situația privind accesul copiilor la învățământul preșcolar s-a îmbunătățit considerabil atât la nivel de țară, cât și în regiuni. Au fost date în exploatare sau redeschise 47 grădinițe în diferite localități ale țării: în regiunea Centru – 23 unități, în Nord – 16 unități, 6 în mun. Chișinău și 2 în regiunea Sud. Dacă ne referim la raioane, atunci constatăm că cele mai multe grădinițe au fost redeschise în raionul Orhei (7 unități), Ocnița (6 instituții), în raioanele Florești și Ungheni – câte 4. Către anul 2010 numărul instituțiilor preșcolare în Republica Moldova a constituit 1381 unități (vezi tab 7.1).

Îmbunătățirea accesului la educația preșcolară reprezintă unul din obiectivele Guvernului Republicii Moldova, acesta fiind posibil de realizat grație susținerii partenerilor de dezvoltare care au contribuit la implementarea Proiectului „Educație Pentru Toți – Inițiativa de acțiune Rapidă”. În anul 2011 a fost lansat proiectul „Acces echitabil la servicii de educație timpurie de calitate pentru copiii din localitățile rurale”, care are drept scop instituirea a 50 Centre comunitare de educație timpurie, dotate cu mobilier, jucării și materiale didactice. Totuși, conform datelor Ministerului Educației, și în prezent în 230 localități din țară nu există grădinițe, 8 din 10 grădinițe necesită reparații capitale, iar 2 din 3 instituții necesită dotări adiționale.

În rezultatul redeschiderii grădinițelor, dar și creșterii numărului de copii de vârstă preșcolară, remarcăm o creștere a ratei brute de cuprindere în învățământul preșcolar, de la 72,6% în anul 2007 până la 77,1% în anul 2010. Tradițional, gradul de cuprindere cu educația preșcolară este mai mare în mediul urban, 94,5% față de 67,1% în mediul rural. Tendința dată are la bază atât accesul limitat al populației de la sate la învățământul preșcolar, dar și preferința părinților de a lăsa copiii în grija bunicilor sau altor membri

din gospodărie. În general, atât în mediul urban, precum și în cel rural, în ultimii 4 ani se manifestă tendințe de creștere a ratei de cuprindere în instituții preșcolare a copiilor în vîrstă de 3-6 ani (vezi figura 7.1).

Figura 7.1.
Rata brută de cuprindere în învățămîntul preșcolar, pe medii, 2007-2010

În medie pe total țară, la 100 locuri în instituții preșcolare revin 80 copii, cele mai aglomerate fiind grădinițele din mun. Chișinău și UTA Găgăuzia (vezi figura 7.2). Totodată, cea mai mică rată de utilizare a locurilor din instituțiile preșcolare este în regiunea Sud, unde la 100 locuri revin doar 65 copii, unul din motive fiind scăderea numărului populației de vîrstă preșcolară în regiunea dată cu 4,4%. Dacă ne referim la situația din cadrul regiunilor de dezvoltare, atunci constatăm că cele mai supra-populate sînt instituțiile preșcolare din mun. Bălți – 101 copii la 100 locuri și raionul Ialoveni, cu 103 copii la 100 locuri. Totodată, în raionul Leova capacitatea instituțiilor preșcolare este utilizată doar în proporție de 50 la sută, cel mai jos indicator pe țară.

Numărul de copii încadrați în instituțiile preșcolare, atât pentru băieți, cît și pentru fete este în continuă creștere, cu circa 3% anual. În același timp, numărul fetelor în mod constant este mai mic cu circa 5 mii persoane, dat fiind numărului mai mic de fete în structura populației pentru această categorie de vîrstă. În medie pe țară, numărul copiilor cuprinși cu învățămîntul preșcolar s-a majorat în ultimii 4 ani cu 9,9 mii copii sau cu 8,3%.

Pe regiuni, cea mai mare creștere a numărului de copii este înregistrată în mun. Chișinău – cu 3,9 mii copii (cu 13,6%). Această situație este condiționată preponderent de creșterea populației de vîrstă dată (+11,3%), dar și de faptul că unii părinți din localitățile adiacente preferă să-și înscrie copiii la grădinițele din mun. Chișinău. Totodată, în celelalte regiuni, numărul copiilor a înregistrat o creștere mai lentă. În Sud constatăm o creștere cu 0,5 mii (2,5%), iar la Nord – cu 1,4 mii (cu 4,5%). Aceste tendințe sunt susținute și de către ritmul de creștere al copiilor de vîrstă preșcolară din aceste regiuni.

La nivel de raion situația de asemenea diferă. Pe parcursul perioadei 2007-2010, o majorare semnificativă a numărului de copii din instituțiile preșcolare remarcăm în raioanele Dubăsari (32,5%), Dondușeni (25,3%), Ocnița (21,9%) și Ialoveni (16,9%). Totodată, există raioane unde numărul copiilor este în descreștere: Ștefan Vodă (7,9%), Basarabeasca (6,8%), Edineț (5,2%), Soroca (3,8%), Taraclia (2,9%) și Glodeni (1,5%) (vezi tab. 7.2).

Figura 7.2.
Numărul de copii la
100 locuri în instituții
preșcolare, 2010

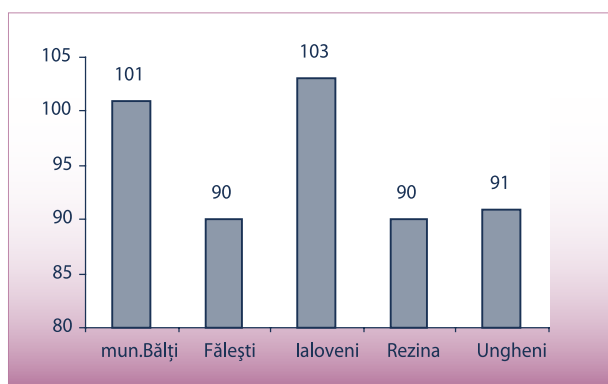
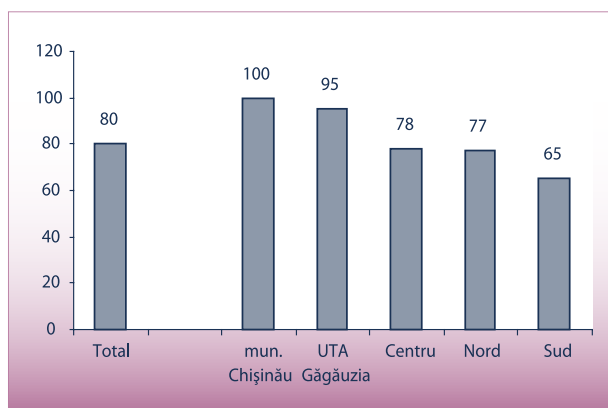
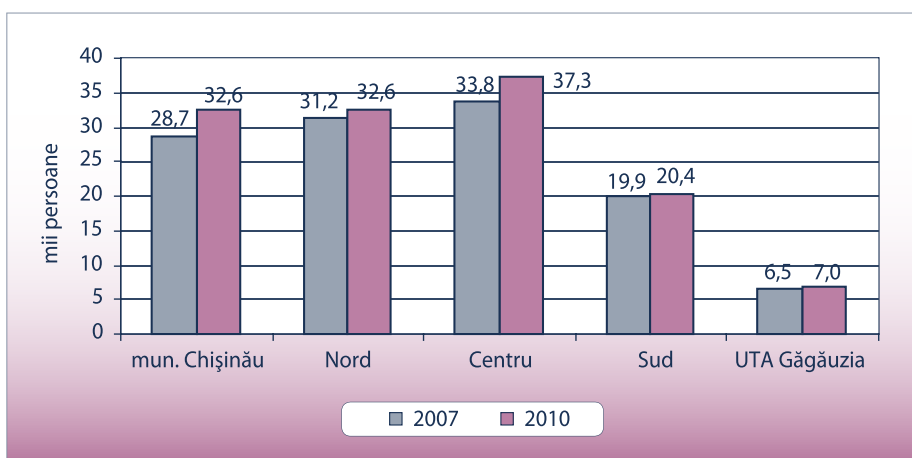

Figura 7.3. Evoluția numărului de copii din instituțiile preșcolare, 2007, 2010

Indicele parității de gen (IPG) în învățământul preșcolar a atins în anul 2010 valoarea de 0,99 în ansamblu pe țară. Acest indicator reflectă nivelul de acces la educație al fetelor în comparație cu cel al băieților. Dat fiind că valoarea acestui indicator este practic egală cu 1, putem constata că în Republica Moldova atât băieții, cât și fetele beneficiază de acces egal la educația preșcolară. Cea mai mare valoare a acestui indicator a fost înregistrată în mun. Chișinău – 1,05, regiunea Nord – 0,99, Centru – 0,98, UTA Găgăuzia – 0,97, iar cea mai mică în regiunea Sud – 0,96.

În cadrul a 33 instituții preșcolare din țară funcționează și grupe specializate, pentru educația copiilor cu necesități speciale. Majoritatea acestor grupe sunt organizate pentru copii cu dereglări ale vorbirii. În anul 2010, în aceste instituții au fost cuprinși 1963 copii sau cu 6,0% mai puțin față de anul 2007. De aceste servicii preponderent beneficiază copiii din mun. Chișinău (62,2%) și regiunea Nord (28,5%). Totodată, aceste servicii nu sunt disponibile pentru copiii din regiunea Sud și UTA Găgăuzia.

Învățământul primar și secundar general

În ultimii ani sistemul național de educație parcurge o perioadă de reformare și restructurare. Conform unor studii în domeniul educației⁹, rețeaua școlară existentă este supradimensionată și, în contextul involuției demografice, trebuie corelată cu numărul existent de copii. În acest context, Ministerul Educației a inițiat un șir de acțiuni pentru ameliorarea situației în învățământul preuniversitar, cu scopul final de sporire a calității serviciilor educaționale.

Rețeaua instituțiilor de învățământ primar și secundar general la începutul anului de studii 2010/2011 era constituită din 1489 școli, gimnazii și licee, inclusiv 5 școli serale și 1484 - de zi. Învățământul de zi se desfășura în 85 școli primare, 763 gimnazii, 495 licee, 108 școli medii de cultură generală și 33 școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică.

În rezultatul optimizării rețelei instituțiilor de învățământ primar și secundar general numărul acestor instituții în ultimii 4 ani s-a redus cu 52 unități. Paralel, s-au produs schimbări și în structura instituțiilor de învățământ primar și secundar general pe tipuri. În țară au apărut mai multe licee (cu 5,1%), dar s-a redus numărul școlilor primare (cu 9,6%), iar 42,5% școli medii de cultură generală au fost transformate în gimnazii sau licee.

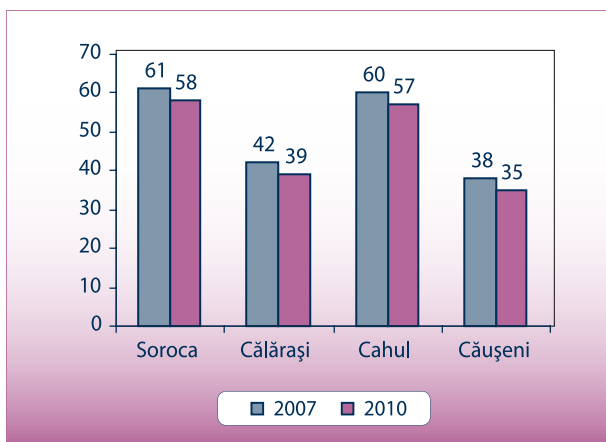
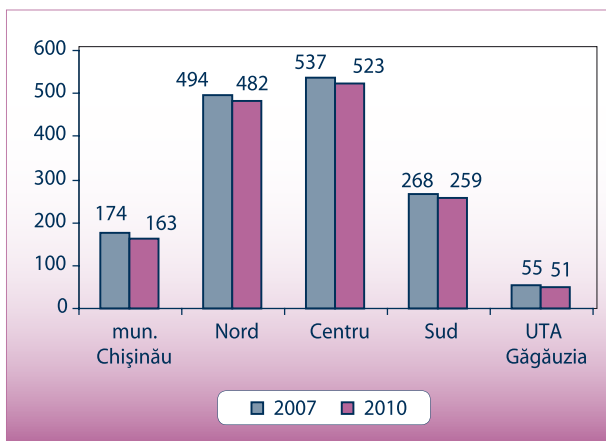
Boxa 7.1. Instituții de învățământ primar și secundar general, 2007-2010

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Total	1541	1526	1512	1489
De zi	1534	1519	1505	1484
▪ școli primare	94	92	91	85
▪ gimnazii	678	689	708	763
▪ licee	471	489	492	495
▪ școli medii de cultură generală	254	214	179	108
▪ școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică	37	35	35	33
Serale	7	7	7	5

⁹ Ministerul Educației al Republicii Moldova : Comunicate de Presă, Studiul de fezabilitate, realizat în cadrul proiectului „Educație de calitate în mediul rural din Moldova”, finanțat de Banca Mondială.

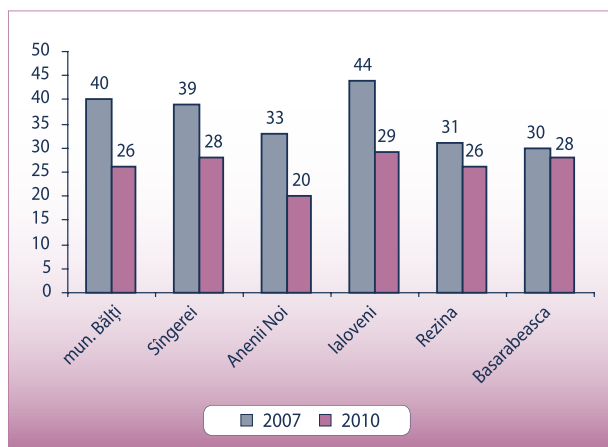
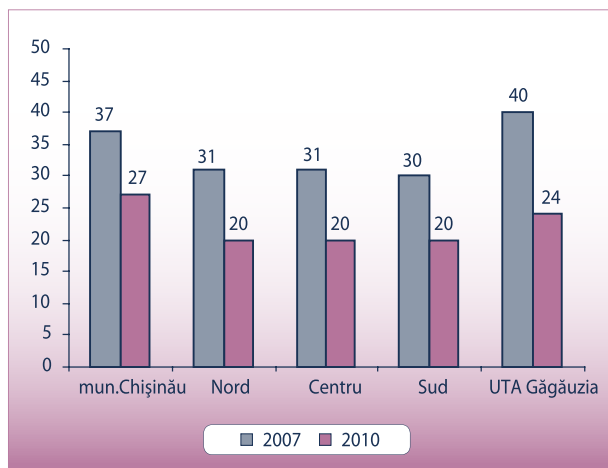
Această descreștere în anul 2010 comparativ cu 2007 s-a realizat preponderent pe seama regiunii Centru (cu 14 instituții mai puțin). În regiunea Nord și Sud au fost închise respectiv 12 și 9 instituții. Cele mai multe școli și-au încheiat activitatea în raioanele Soroca, Călărași, Cahul, și Căușeni (cite 3) (vezi figura 7.4).

Figura 7.4.
Evoluția numărului
de instituții de
învățământ primar
și secundar general,
2007, 2010

În ultimii ani s-a îmbunătățit considerabil situația privind asigurarea instituțiilor de învățământ primar și secundar general cu calculatoare. Primele acțiuni de dotare a instituțiilor cu calculatoare au fost inițiate în cadrul programului prezidențial „Salt” privind Implementarea tehnologiilor informaționale și de comunicații în sistemul de învățământ. Astfel, numărul de elevi la un calculator s-a micșorat considerabil pe parcursul ultimilor patru ani și a constituit 21 elevi per calculator în anul de studii 2010/2011. În mun. Chișinău acest indicator constituie 27 elevi per calculator, în UTA Găgăuzia - 24, iar în regiunile Nord, Centru, Sud - 20 elevi per calculator (vezi figura 7.5). O astfel de situație este determinată preponderent de scăderea populației școlare în aceste regiuni, dar și de creșterea gradului de dotare al instituțiilor respective cu calculatoare în ultimii ani.

Figura 7.5.
Numărul de elevi
la un calculator,
2007, 2010

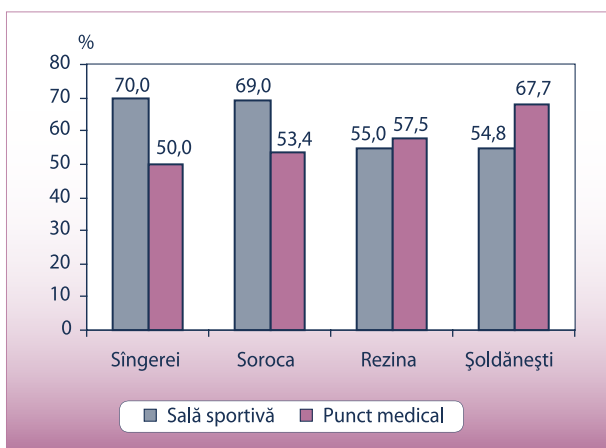
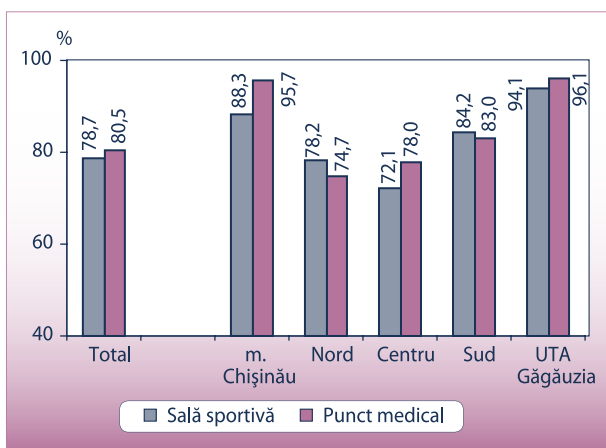

Schimbări esențiale în dotarea cu calculatoare s-au produs în raionul Anenii Noi de la 33 elevi/calculator până la 20, în mun. Bălți - de la 40 până la 26, în raionul Ialoveni numărul de elevi la un calculator s-a micșorat de la 44 până la 29, în raionul Singerei - de la 39 la 28, în raionul Rezina - de la 31 la 26, iar în Basarabeasca - de la 30 la 28.

Infrastructura școlilor deasemenea diferă de la o regiune la alta. Dacă ne referim la disponibilitatea sălii de sport și a punctului medical în cadrul instituției, atunci constatăm că într-o situație mult mai bună se află mun. Chișinău și UTA Găgăuzia. În anul de studii 2010/2011, din total instituții de învățământ primar și secundar general din UTA Găgăuzia, 94,1% dispun de sală pentru sport, iar 96,1% - de punct medical. Școlile din Centru și de la Nord sunt cel mai puțin dotate cu aceste facilități. La nivel de raion, situația cea mai tristă se atestă în raionul Șoldănești, Rezina și Singerei (vezi figura 7.6), fapt ce se reflectă negativ asupra calității procesului de instruire și contribuie la stabilirea unor inechități regionale privind dreptul și accesul copiilor la educație de calitate.

Numărul elevilor din instituțiile de învățământ primar și secundar general a diminuat în ultimii patru ani cu 14,3% și a constituit 396,5 mii persoane la începutul anului de studii

Figura 7.6.
Ponderea instituțiilor
de învățământ primar
și secundar general
care dispun de sală
sportivă și punct
medical la începutul
anului de studii,
2010/2011

2010/2011. În medie, la 10 mii locuitori revin 1114 elevi față de 1289 elevi în anul de studii 2007/2008. Reducerea numărului de elevi a generat problema utilizării eficiente a capacităților de proiect ale instituțiilor de învățământ.

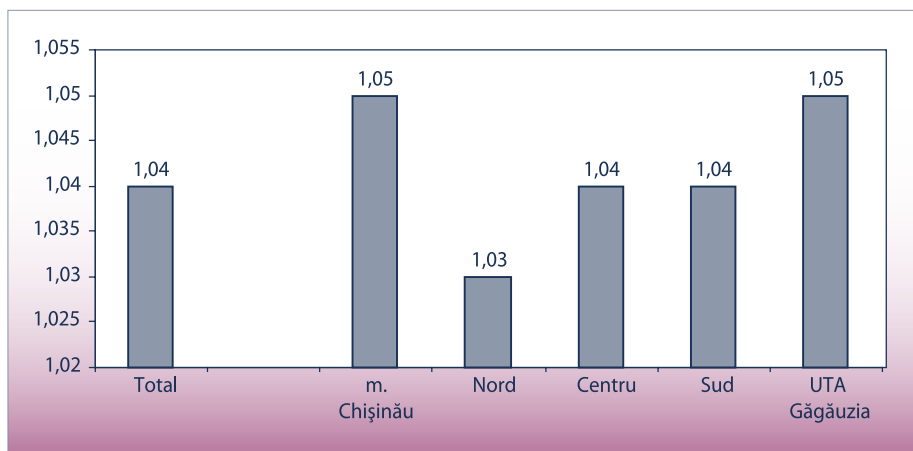
Asemeni învățământului preșcolar, tendințe similare se înregistrează și la încadrarea fetelor și băieților în învățământul primar și secundar general. În general, diferențele în funcție de gen nu sunt puternic pronunțate. Cu o mică supra-reprezentare a băieților în clasele 1-9, tendința trece în favoarea fetelor cu o pondere de 57 la sută în cazul învățământului liceal. O astfel de situație reiese din faptul că băieții, după absolvirea gimnaziului, se orientează într-o măsură mai mare către învățământul secundar profesional.

Boxa 7.2. Ponderea fetelor în numărul total al elevilor, în 2007-2010, %

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Total	50,0	49,9	49,9	49,8
clasele 1-4	48,3	48,3	47,7	48,3
clasele 5-9	48,9	48,8	48,6	48,7
clasele 10-11(12)	57,8	57,6	57,4	56,7

Indicele parității de gen în învățământul primar și secundar general în ansamblu pe țară în anul de studii 2010/2011 a constituit 1,04. Cel mai mic decalaj dintre gradul de cuprindere a fetelor și băieților în aceste nivele de educație se atestă în regiunea Nord – 1,03, iar cel mai mare - în mun. Chișinău și UTA Găgăuzia. În regiunile Centru și Sud valoarea acestui indicator este echivalentă nivelului mediu pe țară (vezi figura 7.7).

Figura 7.7. Indicele parității de gen în învățământul primar și secundar general la începutul anului de studii, 2010/2011

Unul din indicatorii care reflectă calitatea serviciilor educaționale este mărimea medie a unei clase. Conform datelor pentru anul de studii 2010/2011, în medie pe țară o clasă este formată din 19 elevi. Cele mai aglomerate sunt clasele din mun. Chișinău (23 elevi/clasă) și UTA Găgăuzia (22 elevi/clasă). În celelalte regiuni mărimea medie a clasei nu depășește 18 elevi/clasă. Totodată, în cadrul fiecărei regiuni, sunt raioane, unde mărimea medie a clasei depășește media pe total țară: mun. Bălți – 24 elevi/clasă, raionul Hîncești – 21, Ialoveni și Basarabeasca - câte 20 elevi/clasă (vezi figura 7.8).

La prima vedere situația pare a fi în favoarea copiilor. Însă, reducerea numărului de elevi în școli provoacă probleme deosebit de serioase la întreținerea spațiilor, angajarea cadrelor didactice, eventual deschiderea unor clase noi și, în perspectivă de lungă durată, asigurarea accesului copiilor la educație de calitate în arealele obișnuite.

În condițiile scăderii efectivului populației școlare, evident sunt înregistrate tendințe de reducere și a numărului de personal didactic în instituțiile de învățământ primar și secundar general. În anul de studii 2010/2011, în cadrul acestor instituții au activat 37,3 mii persoane, sau cu 3,4% mai puțin decât în 2006/2007 (vezi figura 7.9). Dacă ne referim la evoluția cadrelor didactice în funcție de gen, atunci constatăm că reducerea numărului de personal s-a produs preponderent din contul bărbaților. Ca rezultat, remarcăm o tendință de accentuare a ponderii mai mari a femeilor în numărul total de personal didactic, 84,2% comparativ cu 80,6% în anul 2007.

Figura 7.8.
Mărimea medie a
clasei la începutul
anului de studii,
2010/2011

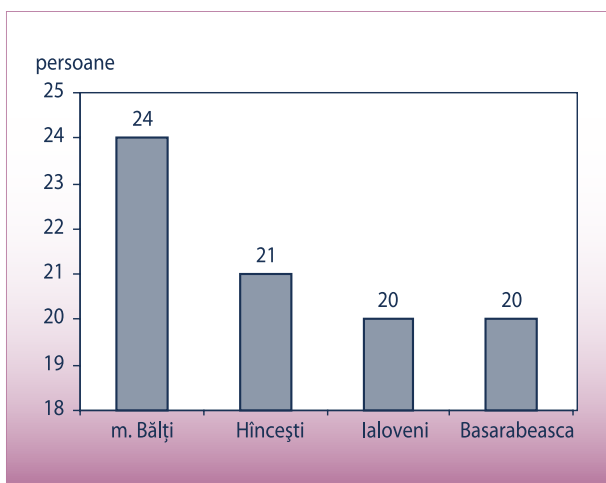
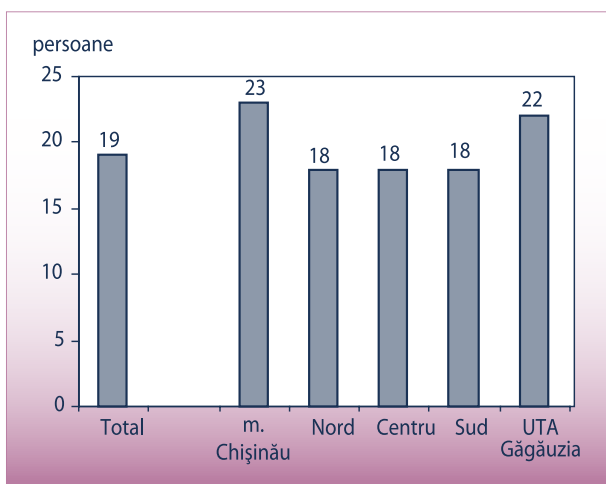
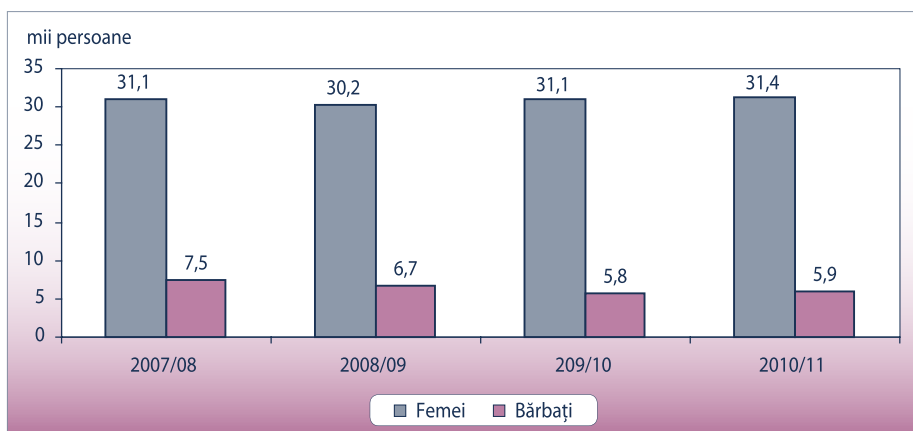
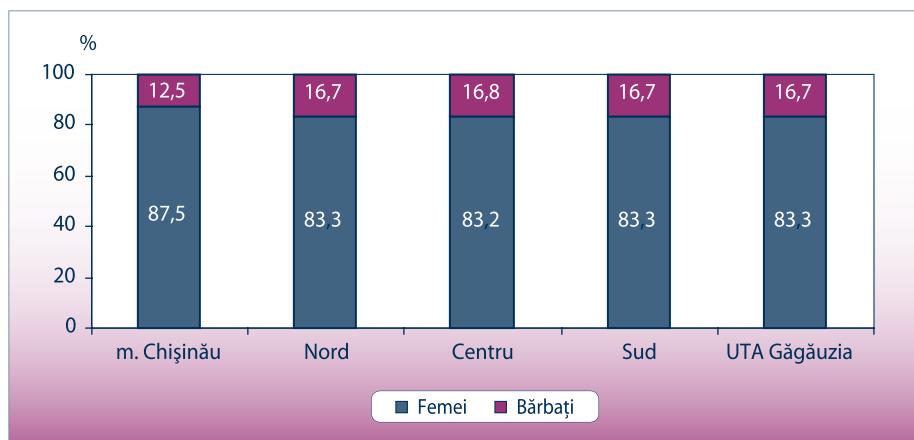

Figura 7.9. Personal didactic în învățământul primar și secundar general,
în funcție de gen, 2007-2010

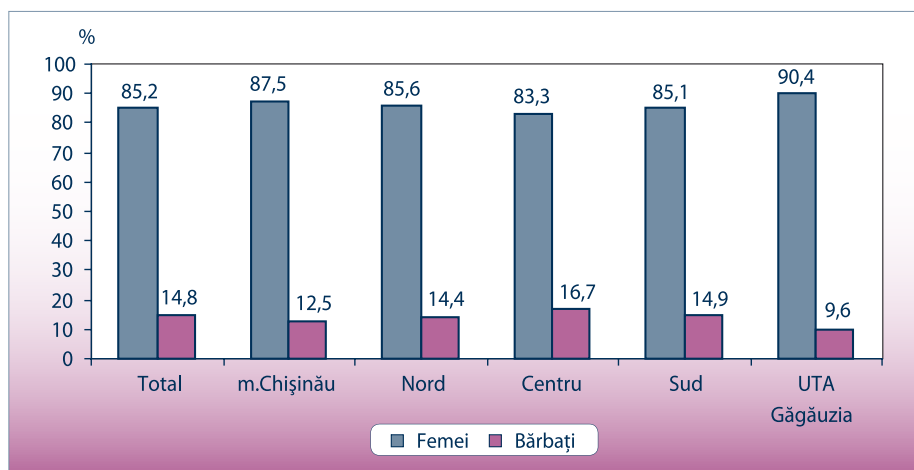
„Feminizarea” învățământului primar și secundar general nu relevă diferențe semnificative pe regiuni, excepție fiind doar mun. Chișinău, unde ponderea femeilor este cea mai mare, 87,5% din total personal didactic. Totodată, preponderența femeilor în domeniul educației este tradițională, fiind și o tendință mondială, la general.

Figura 7.10. Ponderea femeilor și bărbaților în numărul total de personal la începutul anului de studii, 2010/2011

Situația privind „feminizarea” sectorului educațional nu este atât de drastică dacă considerăm funcțiile administrative deținute de către bărbați și femei. În medie, ponderea bărbaților cu funcții de conducere variază de la 12,5% în mun. Chișinău până la 16,8% în regiunea Centru. Dacă considerăm nemijlocit ierarhia funcțiilor de conducere, atunci observăm că în cazul directorilor proporția bărbaților este de 27 la sută. Profesorii în proporție de 84,1% sunt femei. Prin urmare, repartizarea bărbaților și femeilor în cadrul aparatului administrativ este destul de proporțională cu reprezentarea lor în cadrul corpului didactic.

Figura 7.11. Ponderea cadrelor didactice cu funcții de conducere la începutul anului de studii, 2010/2011

După absolvirea învățământului gimnazial copiii au posibilitatea să-și continue studiile la liceu sau să se orienteze spre învățământului secundar profesional și mediu de specialitate, fapt ce oferă posibilitatea alegerii profesiei sau specialității în funcție de interesele și capacitățile individuale. Totodată, menționăm că sistemul de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate ia în considerare și particularitățile dezvoltării economice și sociale regionale.

Învățământul secundar profesional și mediu de specialitate

Învățământul secundar profesional asigură pregătirea profesională a cadrelor de muncitori calificați și se realizează în școli profesionale, școli de meserii și licee profesionale. Programele liceelor și școlilor profesionale oferă paralel cu pregătirea profesională și studii generale.

În perioada anilor 2007-2010 rețeaua unităților din învățământul secundar profesional a fost formată din 23 școli de meserii (inclusiv 6 unități pe lângă instituțiile penitenciare), 50 școli profesionale și 2 licee profesionale. În rezultatul procesului de reorganizare a învățământului secundar profesional, la începutul anului de studii 2007/2008, prin absorbția instituțiilor, numărul școlilor de meserii s-a redus cu 3 unități.

Evoluția participării în învățământul secundar profesional denotă o micșorare a numărului de elevi, de la 24,5 mii la începutul anului de studii 2007/2008 până la 21,4 mii elevi în 2010/2011. Dacă raportăm numărul de elevi la populație, atunci constatăm tendințe de reducere a nivelului de participare la acest nivel de educație, astfel încât, la începutul anului de studii 2010/2011, la 10 mii locuitori reveneau în medie 60 elevi din învățământul secundar profesional (față de 69 elevi în anul de studii 2007/2008).

În general, distribuția teritorială a instituțiilor ce oferă pregătire profesională relevă faptul că majoritatea raioanelor au cel puțin o instituție abilitată în instruirea profesională a populației. Cel mai bine este dezvoltată rețeaua unităților de învățământ secundar profesional în regiunea Nord, unde sunt amplasate 28 instituții de acest tip și unde majoritatea raioanelor au câte 2 astfel de instituții, iar în raionul Florești și mun. Bălți funcționează respectiv 4 și 6 instituții de învățământ secundar profesional. Doar în trei raioane din regiunea Nord funcționează câte o singură instituție de acest tip.

La începutul anului de studii 2010/2011, distribuția elevilor din învățământul secundar profesional pe regiuni de dezvoltare s-a prezentat astfel: în regiunea Nord au fost înscriși cei mai mulți elevi (35,3%), după care urmează mun. Chișinău (32,4%), regiunea Centru (16,9%) și mai puțini elevi își fac studiile în regiunea Sud (12,3%) și UTA Găgăuzia (3,0%) (vezi tab.7.9).

Oferta educațională pe regiuni nu este neapărat racordată la numărul populației din fiecare regiune. În condițiile în care numărul populației nu diferă semnificativ în regiunile Nord și Centru, totuși constatăm o rată dublă a numărului de elevi la 10 mii locuitori în regiunea Nord față de regiunea Centru.

Figura 7.12.
Instituții de învățământ secundar profesional și numărul de elevi, la începutul anului de studii, 2010/2011

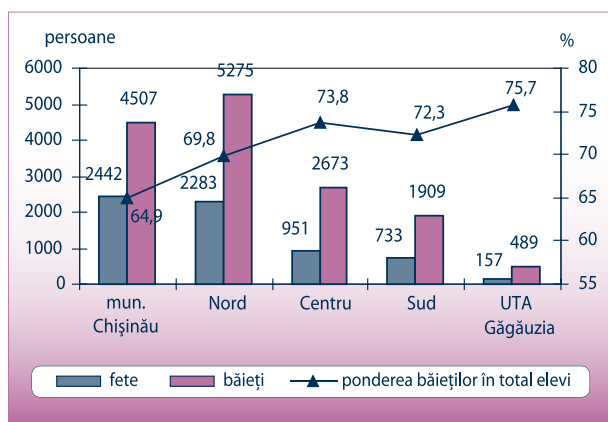
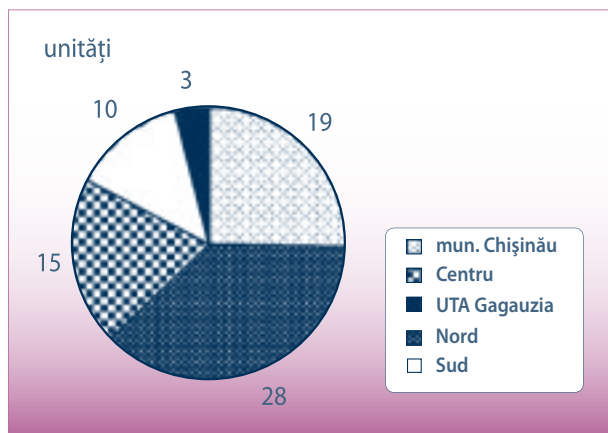
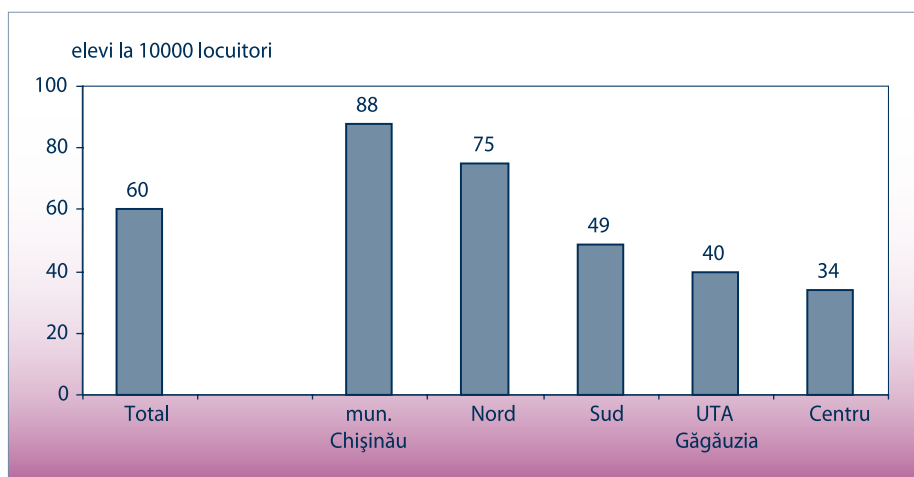

Figura 7.13. Elevi din învățământul secundar profesional la 10000 locuitori, la începutul anului de studii, 2010/2011

Învățământul secundar profesional este nivelul educațional solicitat preponderent de către băieți, unde anual circa două treimi din elevi sunt băieți, iar la începutul anului de studii 2010/2011 ponderea acestora a atins nivelul de 69,3%. O explicație ar fi că băieții optează pentru studii de o durată mai scurtă, pentru ca eventual mai repede să se integreze pe piața muncii.

Disponibilitatea profesiilor/meseriilor în fiecare regiune este determinată nemijlocit de profilul instituțiilor. În general, cea mai diversificată ofertă de pregătire a muncitorilor calificați este în mun. Chișinău, unde circa 50 de profesii/meserii sunt disponibile în curricula instituțiilor de învățământ secundar profesional. În regiunea Nord, oferta educațională cuprinde circa 40 profesii/meserii, iar în regiunile Centru și Sud sunt disponibile aproximativ câte 25 de profesii/meserii. Cel mai restrâns spectru de profesii/meserii este în UTA Găgăuzia, unde de fapt sunt amplasate doar 3 instituții de acest tip.

Ierarhia profesiilor/meseriilor¹⁰ pe regiuni este determinată de profilul instituțiilor amplasate în zonele respective. Totuși, unele profesii/meserii sunt disponibile în toate regiunile, în special: lăcătuș la repararea automobilelor (cuprinde 11,1% din total elevi), bucătar (9,9%), tencuitor (7,4%), cusător (4,4%), electromontor la repararea și întreținerea utilajului electric (3,5%), placator cu plăci (2,6%).

Din total elevi care învață de lăcătuș la repararea automobilelor, 39,9% sunt în regiunea de Nord, iar 31,3% - în mun. Chișinău. Bucătarii în proporție de 40 la sută de asemenea studiază la Nord, iar 36,1% - în mun. Chișinău. În cazul elevilor care au optat pentru profesia de tencuitor, 35,9% se regăsesc în regiunea Centru, cusătorii sunt pregătiți preponderent în regiunile de Sud (28,9%) și Nord (27,7%), electromontorii la repararea și întreținerea utilajului electric și placatorii cu plăci - la Nord (respectiv, 47% și 34,8%).

Cu excepția UTA Găgăuzia, în celelalte regiuni ponderi semnificative s-au înregistrat și pentru următoarele profesii/meserii: operator la calculatoare și electrogazosudor-montator (cîte 6,8% din total elevi), țimplar (5,0%), cusătoreasă (industria confecțiilor; 3,8%). Totodată, există profesii/meserii care sunt disponibile doar în unele regiuni. Astfel, doar în regiunea Nord poate fi obținută calificarea de îndreptător-caroserii, electromecanic utilaj frigorific și blănar-croitor. Calificarea de montator linii aeriene de telecomunicații și operator la telecomunicații este disponibilă doar în regiunea Centru, iar profesiile de mașinist la automacara și fermier-viticulor pot fi obținute la instituțiile din regiunile Centru și Sud.

Distribuția de gen a elevilor variază semnificativ doar de la o profesie/meserie la alta, unele fiind solicitate tradițional mai mult de către fete, iar altele de către băieți. Astfel, fetele preferă următoarele profesii/meserii: vânzătoare, controlor-casier, frizer, cusător/cusătoreasă, croitor, floriculor, cofetar. La aceste profesii/meserii circa 90% din numărul de elevi sunt fete. Deși ceva mai redus, dar fetele prevalează și la astfel de profesii, precum brutar, bucătar, bombonier, operator¹¹ etc.

Învățământul secundar profesional este nivelul educațional, unde cadrele didactice sunt reprezentate practic în egală măsură de către bărbați și femei. În anul de studii 2010/2011, activitatea instructiv-educativă a fost asigurată de către 2257 cadre didactice, din care 52,7% sunt femei. Situația însă diferă dacă ne referim la funcțiile ocupate de către bărbați

¹⁰ Conform Nomenclatorului meseriilor (profesiilor) pentru pregătirea cadrelor în învățământul secundar profesional, Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1421 din 18.12.2006

¹¹ Operator linia automată de obținere a produselor lactate; telecomunicații; mașini de copiat și multiplicat, operator calculatoare.

și femei. Astfel, din total persoane cu funcții de conducere (231), doar fiecare al patrulea director este femeie, iar în cazul directorului adjunct – fiecare a doua persoană e femeie. În cazul profesorilor la discipline generale (806 persoane total) femeile sunt majoritare (76,3%), iar la disciplinele speciale și în cazul maiștrilor-instrucitori, ponderea majoritară revine bărbaților (respectiv, 52,9% și 57,4%).

În aspect regional, ponderea femeilor înregistrează valori mai înalte în mun. Chișinău atât la funcții de conducere, cât și la posturi didactice. În UTA Găgăuzia nu numai funcțiile de conducere sunt „feminizate”, dar și cele de profesori la discipline generale.

Învățământul mediu de specialitate asigură pregătirea profesională cu nivel mediu de calificare a specialiștilor și se realizează în colegii. În Republica Moldova, în anul de studii 2010/2011, au activat 48 colegii, din care 42 unități aparțin sectorului public. Doar o singură instituție în perioada anilor 2007-2010 și-a încheiat activitatea (Colegiul Pedagogic din Taraclia). Colegiul de Poliție a fost reorganizat în Colegiul Academiei Ștefan cel Mare. În aceeași perioadă a fost înființat Colegiul de Graniceri.

Numărul de elevi din aceste instituții a înregistrat tendințe oscilante în ultimii 4 ani. La începutul anului de studii 2010/2011, numărul de elevi în colegii a constituit 32,2 mii persoane, fiind practic la nivelul anului de studii precedent, dar s-a redus cu 0,5 mii persoane față de 2008/2009 (vezi, tab. 7.11). În termeni relativi, constatăm că la începutul anului de studii 2010/2011, la 10 mii locuitori reveneau în medie 90 elevi din învățământul mediu de specialitate, față de 88 elevi în anul de studii 2007/2008.

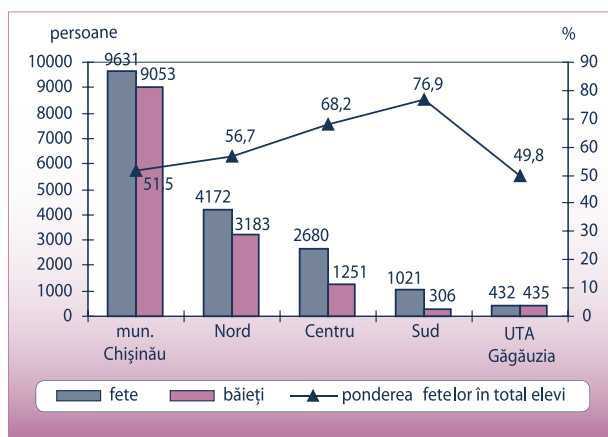
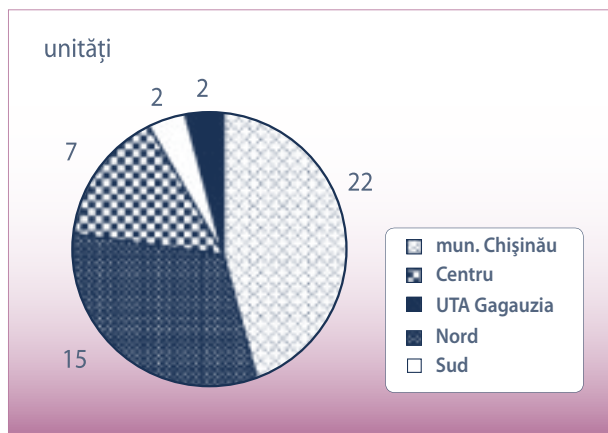
Distribuția pe regiuni de dezvoltare a colegiilor denotă o supra-dimensionare a mun. Chișinău și a regiunii Nord față de celelalte regiuni. Menționăm că, odată cu creșterea nivelului educațional pe care îl oferă instituția, crește și nivelul de concentrare a acestor instituții în mun. Chișinău și Bălți. În cazul învățământului mediu de specialitate, la începutul anului de studii 2010/2011, practic o jumătate din numărul total de colegii, dar și 58,1% din total elevi, se regăsesc în mun. Chișinău. În mun. Bălți funcționează 6 colegii, unde studiază 11,4% din numărul total de elevi.

Spre deosebire de învățământul secundar profesional, studiile medii de specialitate sunt solicitate mai mult de către fete. Astfel, pe parcursul anilor 2007-2010, se menține preponderența fetelor față de băieți, cu circa 12 puncte procentuale.

Acest nivel educațional este solicitat mai mult de către absolvenții de gimnaziu. La începutul anului de studii 2010/2011, ponderea elevilor care au studii gimnaziale a înregistrat valoarea de 87%, din care 54,6% sunt fete. În cazul elevilor cu studii medii de cultură generală ponderea fetelor a constituit 63,1%.

Oferta educațională a colegiilor din cadrul fiecărei regiuni este diferită. Colegiile din mun. Chișinău pregătesc specialiști practic pentru toate domeniile economiei, excepție fiind unele specialități racordate la necesitățile pieței locale a muncii, cum ar fi electrificarea și mecanizarea agriculturii, agronomia, medicina veterinară, transportul feroviar, tehnologia produselor din lapte și carne, instruirea tehnologică și tehnologia construcțiilor de mașini.

Figura 7.14.
Colegii și elevi la
începutul anului de
studii, 2010/2011

În toate regiunile se instruesc specialiști pentru așa profiluri ca pedagogie (preșcolară și a învățământului primar), economie (contabilitate), asistență socială (în mun. Chișinău se atestă cea mai mică pondere, doar 6,4% din numărul de elevi la această specialitate) și muzică. Cu excepția UTA Găgăuzia, în celelalte regiuni este posibilă obținerea studiilor medii de specialitate și în domeniul medicinei.

La general, spectrul de specialități variază de la o regiune la alta. Dat fiind că în regiunea Sud se regăsesc mai puține instituții față de celelalte regiuni, acestea oferă pregătire doar în următoarele profiluri: medicină, informatică, economie, asistența socială, pedagogie, muzică și arte plastice.

Distribuția de gen a elevilor variază semnificativ de la un profil la altul, fapt ce relevă „masculinizarea” și „feminizarea” tradițională a unor domenii începând cu instituțiile de învățământ. Astfel, fetele manifestă un interes mai mare pentru modelarea și tehnologia confecțiilor, tricotajelor (94,4% în total elevi în anul de studii 2010/2011), pedagogie (92,8%), medicină (83,5%), asistență socială (83,3%), servicii (83,3%) și design (79,9%). Băieții sunt majoritari în electrotehnică (97,3%), mecanică (94,5%), transporturi (91,8%), construcții (87,1%) și agricultură (70,5%). Nu există diferențe în distribuția băieților și fetelor în funcție de specialități pentru fiecare regiune de dezvoltare.

Învățământul superior

Învățământul superior are drept scop formarea unei personalități multilateral dezvoltate, pregătirea și perfecționarea la nivel superior a specialiștilor în diverse domenii. În Republica Moldova, în anul de studii 2010/2011, rețeaua învățământului superior era formată din 33 unități, inclusiv 19 instituții de stat și 14 instituții nestatale.

Boxa 7.3. Instituții de învățământ superior, 2007-2010

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Total	31	31	33	33
mun. Chișinău	25	25	27	27
mun. Bălți	3	3	3	3
or. Cahul	1	1	1	1
or. Taraclia	1	1	1	1
mun. Comrat	1	1	1	1

În decursul ultimilor 4 ani numărul studenților din învățământul superior (exclusiv cei străini) a fost în continuă descreștere și a constituit 107,8 mii persoane la începutul anului de studii 2010/2011, față de 122,9 mii în anul de studii 2007/2008. Astfel, la începutul anului de studii 2010/2011, la 10 mii locuitori reveneau în medie 303 studenți din învățământul superior, față de 344 studenți în anul de studii 2007/2008.

Învățământul superior are cel mai mare nivel de concentrare a instituțiilor în mun. Chișinău, unde, la începutul anului de studii 2010/2011, erau înregistrate 27 unități și respectiv 89,7% din total studenți, ce ne permite să constatăm că mun. Chișinău este nucleul învățământului superior. În mun. Bălți funcționează 3 instituții de învățământ superior, unde se regăsesc 6,8% din total studenți, în or. Cahul este amplasată 1 instituție (1,4% din total studenți), la fel câte una în or. Taraclia (0,3% din total studenți) și mun. Comrat (1,8% din total studenți).

Oferta educațională a celor 3 instituții de învățământ superior din mun. Bălți este axată pe specialitățile din cadrul domeniilor educației (45,6% din total studenți care își fac studiile în mun. Bălți), drept (18,4%) și științe economice (17,4%). La fel este posibilă obținerea studiilor superioare și la alte specialități din următoarele domenii: asistență socială (3,5%), științe sociale (3,4%), științe umanistice (2,7%), științe exacte (2,5%), științe politice (2,1%), etc.

Un spectru mai restrâns de specialități este în mun. Comrat: 36,8% din studenți își fac studiile în domeniul educației, 25,2% – la științe economice, 15,1% – la drept, 7,7% – în servicii de asistență socială. Ponderi nesemnificative s-au înregistrat și pentru domeniile: științe ale naturii, științe agricole, tehnologii de fabricare și prelucrare, arte. Menționăm că Universitatea de Stat din Cahul este orientată spre pregătirea specialiștilor în domeniile educație (50,5%), științe economice (15,3%) și drept (13,5%), iar Universitatea de Stat din Taraclia preponderent este axată pe specialități din domeniile educație (67,4%) și asistență socială (19,9%).

Distribuția de gen a studenților are aceeași tendință ca și în cazul învățământului mediu de specialitate, fiind solicitat mai mult de către femei. Cele mai „feminizate” domenii sunt: tehnologie chimică și biotehnologii (90,0% din studenți în domeniu, la începutul anului de studii 2010/2011), asistență socială (85,3%), științe ale educației (81,2%), științe sociale (79,8%), științe ale comunicării (79,4%), științe umanistice (74,6%), sănătate (73,3%).

Educația este un factor determinant pentru dezvoltarea umană, iar accesul la studii calitative este dreptul fiecărui cetățean. Din perspectiva accesului copiilor la pregătirea către școală, putem constata că în ultimii ani situația s-a îmbunătățit considerabil. De asemenea, copiii au acces egal și la studii primare și gimnaziale, nivele de studii obligatorii în Moldova. Situația diferă după absolvirea ciclului gimnazial, opțiunea de a continua studiile la o anumită instituție fiind determinată nu numai de preferințele și capacitățile copilului, dar într-o anumită măsură și de disponibilitatea serviciilor educaționale în regiune, și de aspectul financiar care poate constitui o barieră pentru continuarea studiilor.

Tabele

Tabelul 7.1. Instituții preșcolare și numărul de copii la 100 locuri

	Instituții preșcolare				Numărul de copii la 100 locuri			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Total	1334	1349	1362	1381	75	77	77	80
<i>mun. Chișinău</i>	148	152	152	154	89	90	91	100
<i>Nord</i>	428	430	439	444	74	76	76	77
mun. Bălți	35	35	35	35	96	102	98	101
Briceni	34	34	33	34	55	57	56	60
Dondușeni	21	21	22	21	58	64	72	74
Drochia	40	38	39	39	70	71	73	77
Edineț	43	43	43	43	66	65	62	62
Fălești	47	47	47	47	87	87	90	90
Florești	31	30	34	35	88	86	85	82
Glodeni	29	29	29	29	70	70	70	68
Ocnita	15	18	19	21	60	65	66	65
Rîșcani	40	41	41	43	69	74	72	71
Sîngerei	41	43	44	44	71	71	77	77
Soroca	52	51	53	53	73	73	71	70
<i>Centru</i>	431	438	442	454	72	74	75	78
Anenii Noi	36	35	35	33	73	74	79	83
Călărași	30	30	31	33	49	50	51	55
Criuleni	29	30	30	30	77	82	84	88
Dubăsari	11	11	12	12	75	75	76	81
Hîncești	53	53	53	54	56	59	62	63
Ialoveni	29	30	30	32	96	95	97	103
Nisporeni	24	24	24	25	68	70	72	70
Orhei	55	59	58	62	74	78	74	79
Rezina	29	30	31	32	85	85	86	90
Strășeni	32	32	33	33	64	67	67	68
Soldănești	29	30	29	30	89	91	85	87
Telenești	34	33	33	34	75	75	75	74
Ungheni	40	41	43	44	90	92	92	91
<i>Sud</i>	268	270	270	270	63	65	64	65
Basarabeasca	12	12	12	12	75	79	73	72
Cahul	54	54	54	54	62	65	66	67
Cantemir	50	50	50	49	68	67	66	67
Căușeni	30	29	30	30	63	66	67	68
Cimișlia	31	33	33	34	64	65	63	67
Leova	36	37	37	37	49	52	49	50
Ștefan Vodă	31	31	31	31	73	78	77	75
Taraclia	24	24	23	23	57	56	53	56
UTA Găgăuzia	59	59	59	59	88	93	91	95

Tabelul 7.2. Copii în instituții preșcolare, persoane

	2007		2008		2009		2010	
	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete
Total	62468	57643	64538	59365	65393	60588	67227	62814
<i>mun. Chișinău</i>	15057	13621	15444	14422	15898	14750	16646	15999
<i>Nord</i>	16224	15014	16720	15091	16728	15515	16881	15748
mun. Bălți	3023	2763	3015	2789	3083	2857	3209	2926
Briceni	1025	1072	1099	1023	1085	1028	1155	1066
Dondușeni	524	440	576	480	690	549	622	586
Drochia	1450	1477	1525	1402	1525	1518	1621	1573
Edineț	1491	1271	1454	1278	1350	1251	1375	1243
Fălești	1724	1624	1730	1605	1746	1610	1798	1676
Florești	1237	1140	1237	1167	1323	1183	1297	1230
Glodeni	1058	977	1091	949	1073	977	1015	989
Ocnîța	494	397	531	467	556	470	581	505
Rîșcani	1135	1056	1282	1082	1216	1144	1238	1155
Sîngerei	1533	1488	1603	1513	1627	1532	1589	1450
Soroca	1530	1309	1577	1336	1454	1396	1381	1349
<i>Centru</i>	17522	16258	18186	16793	18513	17300	19442	17894
Anenii Noi	1474	1446	1508	1470	1646	1531	1615	1583
Călărași	1017	878	1021	938	1036	964	1070	1030
Criuleni	1350	1286	1488	1324	1462	1292	1555	1365
Dubăsari	489	433	489	433	618	537	609	613
Hîncești	2064	1873	2062	1917	2128	2000	2210	1981
Ialoveni	1801	1615	1773	1682	1765	1769	2061	1931
Nisporeni	930	880	1004	920	1002	966	984	894
Orhei	2071	1968	2286	2010	2096	1951	2321	2156
Rezina	855	767	866	811	898	850	984	868
Strășeni	1457	1409	1520	1544	1548	1529	1644	1548
Șoldănești	683	646	725	685	696	676	750	659
Telenești	1239	1158	1276	1172	1321	1162	1301	1121
Ungheni	2092	1899	2168	1887	2297	2073	2338	2145
<i>Sud</i>	10354	9582	10656	9760	10656	9802	10617	9773
Basarabeasca	592	540	672	532	606	545	563	492
Cahul	2570	2550	2691	2638	2735	2584	2771	2630
Cantemir	1563	1304	1515	1332	1521	1356	1553	1420
Căușeni	1416	1255	1439	1268	1475	1340	1494	1380
Cimișlia	870	848	889	876	951	828	1016	892
Leova	1026	984	1117	985	1051	973	1067	959
Ștefan Vodă	1428	1335	1453	1367	1473	1441	1248	1298
Taraclia	889	766	880	762	844	735	905	702
<i>UTA Găgăuzia</i>	3311	3168	3532	3299	3598	3221	3641	3400

Tabelul 7.3. Școli de zi, gimnazii și licee

	2007 /08	2008 /09	2009 /10	2010 /11	inclusiv pe tipuri:				
					școli primare	gimnazii	licee	școli medii de cultură generală	școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică
Total	1534	1519	1505	1484	85	763	495	108	33
<i>mun. Chișinău</i>	174	168	166	163	18	21	103	15	6
<i>Nord</i>	494	493	491	482	25	283	140	25	9
mun. Bălți	30	30	30	30	1	6	15	6	2
Briceni	34	34	34	34	1	14	15	4	-
Dondușeni	27	27	27	27	1	17	8	1	-
Drochia	41	41	41	39	1	24	12	1	1
Edineț	44	44	44	43	-	29	12	2	-
Fălești	51	51	51	50	-	35	14	-	1
Florești	56	56	55	54	3	37	11	2	1
Glodeni	28	28	28	28	2	13	13	-	-
Ocnîța	30	30	30	30	-	19	9	1	1
Rîșcani	41	41	40	39	2	24	9	3	1
Sîngerei	51	51	51	50	5	33	10	1	1
Soroca	61	60	60	58	9	32	12	4	1
<i>Centru</i>	537	534	530	523	29	314	132	37	11
Anenii Noi	36	36	36	36	6	14	9	6	1
Călărași	42	42	42	39	3	22	12	-	2
Criuleni	34	34	34	34	2	19	11	2	-
Dubăsari	13	13	13	13	-	8	5	-	-
Hîncești	54	54	54	52	2	32	14	2	2
Ialoveni	38	37	37	36	3	14	16	2	1
Nisporeni	37	37	35	35	1	23	10	-	1
Orhei	65	65	65	65	1	53	9	2	-
Rezina	40	40	40	40	6	22	7	4	1
Strășeni	40	39	39	39	-	21	12	5	1
Soldănești	31	31	31	31	2	19	8	2	-
Telenești	43	43	42	41	-	22	7	11	1
Ungheni	64	63	62	62	3	45	12	1	1
<i>Sud</i>	268	264	260	259	11	134	87	21	6
Basarabasca	11	11	11	11	-	4	7	-	-
Cahul	60	58	58	57	6	26	18	5	2
Cantemir	39	38	37	37	2	28	7	-	-
Căușeni	38	37	35	35	-	16	15	3	1
Cimișlia	34	34	34	34	1	22	10	1	-
Leova	34	34	34	34	1	20	7	5	1
Ștefan Vodă	30	30	30	30	1	8	13	7	1
Taraclia	22	22	21	21	-	10	10	-	1
<i>UTA Găgăuzia</i>	55	54	52	51	2	10	28	10	1
UATSN și mun. Bender*	6	6	6	6	-	1	5	-	-

* Instituții situate în partea stîngă a Nistrului și mun. Bender, care se află în subordinea Ministerului Educației al Republicii Moldova

Tabelul 7.4. Elevi în școli de zi, gimnazii și licee

	persoane							
	2007/08		2008/09		2009/10		2010/11	
	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete
Total	230509	230442	217579	216741	207214	206443	198266	196813
<i>mun. Chișinău</i>	45037	45581	42836	43017	41384	41178	40257	39853
<i>Nord</i>	62284	61685	59141	58430	56400	55546	53821	53108
mun. Bălți	7931	8188	7580	7823	7237	7574	6977	7224
Briceni	4812	4765	4564	4479	4427	4289	4235	4148
Dondușeni	2550	2451	2416	2325	2319	2198	2190	2064
Drochia	5559	5397	5238	5141	4990	4854	4723	4631
Edineț	4862	4899	4652	4724	4477	4436	4283	4254
Fălești	6375	6364	6001	6094	5772	5802	5581	5537
Florești	6106	5840	5785	5529	5417	5212	5107	4891
Glodeni	4233	4171	4085	3991	3934	3757	3732	3639
Ocnîța	2872	2717	2683	2538	2485	2399	2425	2326
Rîșcani	4301	4139	4106	3797	3914	3649	3747	3515
Sîngerei	6582	6685	6264	6345	5949	5975	5621	5777
Soroca	6101	6069	5767	5644	5479	5401	5200	5102
<i>Centru</i>	72714	72163	68228	67709	64683	64595	61623	61348
Anenii Noi	5453	5555	5079	5116	4773	4972	4592	4627
Călărași	4978	4915	4619	4649	4353	4387	4101	4093
Criuleni	5188	5099	4770	4845	4563	4590	4471	4448
Dubăsari	2259	2191	2145	2076	2033	1967	1942	1860
Hîncești	8626	8606	8058	7983	7555	7538	7156	7107
Ialoveni	6802	7027	6487	6697	6103	6388	5787	6090
Nisporeni	4684	4707	4411	4393	4195	4266	4037	4104
Orhei	7747	7690	7294	7118	6843	6861	6512	6529
Rezina	3591	3517	3407	3318	3192	3120	2998	3031
Strășeni	6187	6173	5911	5760	5717	5468	5442	5253
Șoldănești	3110	3101	2895	2917	2773	2768	2641	2643
Telenești	5611	5395	5278	5073	5029	4879	4685	4525
Ungheni	8478	8187	7874	7764	7554	7391	7259	7038
<i>Sud</i>	37513	37887	35081	35500	33198	33577	31670	31674
Basarabasca	1889	2087	1735	1892	1636	1770	1571	1647
Cahul	8309	8701	7713	8174	7402	7837	7286	7397
Cantemir	4484	4425	4239	4087	3931	3892	3740	3654
Căușeni	6378	6115	6071	5895	5744	5612	5480	5315
Cimișlia	4548	4574	4092	4184	3864	3871	3599	3610
Leova	3852	3810	3616	3509	3359	3349	3077	3148
Ștefan Vodă	5250	5188	4959	4968	4786	4634	4505	4380
Taraclia	2803	2987	2656	2791	2476	2612	2412	2523
<i>UTA Găgăuzia</i>	11669	11653	11192	10780	10550	10399	9989	9812
UATSN și mun. Bender*	1292	1473	1101	1305	999	1148	906	1018

* Instituții situate în partea stîngă a Nistrului și mun. Bender, care se află în subordinea Ministerului Educației al Republicii Moldova

Tabelul 7.5. Absolvenți ai învățământului gimnazial de zi

	persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete
Total	26156	25298	25026	24676	24025	23669	23320	22105
<i>mun. Chișinău</i>	5138	4938	4878	4650	4334	4263	4199	3920
<i>Nord</i>	6993	6670	6635	6556	6520	6423	6357	6044
mun. Bălți	890	942	837	799	787	776	749	749
Briceni	544	540	541	497	473	493	469	436
Dondușeni	297	271	267	267	269	254	272	239
Drochia	609	582	601	562	562	545	618	601
Edineț	538	482	561	504	533	549	473	466
Fălești	649	693	735	669	660	694	669	655
Florești	684	624	647	672	657	588	668	640
Glodeni	480	459	420	435	469	488	454	368
Ocnîța	306	269	276	263	272	271	260	226
Rîșcani	515	490	440	462	501	455	462	401
Sîngerei	782	715	635	736	719	712	661	667
Soroca	699	603	675	690	618	598	602	596
<i>Centru</i>	8427	8170	8115	8105	7943	7700	7650	7264
Anenii Noi	606	566	568	590	523	519	532	558
Călărași	654	603	551	602	596	512	548	498
Criuleni	535	601	599	566	544	595	544	515
Dubăsari	271	258	232	255	247	225	244	211
Hîncești	986	956	984	961	961	921	945	821
Ialoveni	810	779	729	777	781	722	724	729
Nisporeni	620	533	558	540	513	493	458	463
Orhei	920	909	839	897	933	848	891	798
Rezina	397	398	399	388	408	377	356	367
Strășeni	663	632	593	657	634	656	613	654
Șoldănești	325	341	361	358	329	359	332	322
Telenești	703	648	705	623	621	608	641	561
Ungheni	937	946	997	891	853	865	822	767
<i>Sud</i>	4272	4123	4138	4098	3987	4023	3904	3710
Basarabeasca	200	207	220	269	194	193	219	209
Cahul	888	950	929	938	871	944	742	738
Cantemir	539	527	517	539	455	488	448	497
Căușeni	708	669	662	641	683	653	767	619
Cimișlia	534	513	485	538	513	494	476	429
Leova	451	412	456	474	446	390	473	422
Ștefan Vodă	688	525	631	480	559	573	551	552
Taraclia	264	320	238	219	266	288	228	244
<i>UTA Găgăuzia</i>	1142	1205	1096	1091	1104	1107	1069	1045
<i>UATSN și mun. Bender*</i>	184	192	164	176	137	153	141	122

* Instituții situate în partea stîngă a Nistrului și mun. Bender, care se află în subordinea Ministerului Educației al Republicii Moldova

Tabelul 7.6. Absolvenți ai învățământului liceal de zi

	persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete
Total	11342	14864	9751	12839	9079	12552	8639	11739
<i>mun. Chișinău</i>	3466	4370	3153	3835	2886	3729	2893	3492
<i>Nord</i>	2917	3492	2323	2972	2253	3059	2084	2834
mun. Bălți	572	662	463	667	467	617	405	569
Briceni	234	242	214	256	187	233	200	249
Dondușeni	87	107	67	102	69	90	77	95
Drochia	284	332	207	209	227	260	190	246
Edineț	229	266	163	211	190	247	176	208
Fălești	287	340	224	258	169	264	157	285
Florești	290	332	191	248	214	298	213	266
Glodeni	168	200	177	191	157	198	187	202
Ocnîța	117	144	112	128	136	160	105	134
Rîșcani	142	212	142	224	106	179	78	133
Sîngerei	207	277	157	211	155	253	147	236
Soroca	300	378	206	267	176	260	149	211
<i>Centru</i>	2731	3793	2311	3427	2155	3148	2039	2999
Anenii Noi	312	349	245	328	171	279	170	245
Călărași	152	238	126	149	145	184	116	181
Criuleni	195	277	216	259	177	246	126	201
Dubăsari	107	127	45	79	69	95	69	81
Hîncești	271	419	213	408	203	294	175	295
Ialoveni	288	420	210	375	216	369	215	360
Nisporeni	139	229	107	213	106	186	119	170
Orhei	266	351	237	352	176	297	172	291
Rezina	190	209	149	207	166	195	156	175
Strășeni	156	235	194	309	166	292	211	290
Șoldănești	91	153	99	124	76	128	77	109
Telenești	219	258	158	185	193	207	163	208
Ungheni	345	528	312	439	291	376	270	393
<i>Sud</i>	1479	2120	1231	1756	1168	1694	1037	1575
Basarabesca	75	139	77	124	78	109	58	98
Cahul	339	559	342	470	263	450	219	400
Cantemir	108	166	99	156	89	161	76	130
Căușeni	345	389	183	234	245	268	213	278
Cimișlia	159	223	146	222	118	192	111	178
Leova	125	187	92	115	89	136	81	98
Ștefan Vodă	221	260	180	229	178	244	208	230
Taraclia	107	197	112	206	108	134	71	163
<i>UTA Găgăuzia</i>	657	919	592	683	528	738	484	665
UATSN și mun. Bender*	92	170	141	166	89	184	102	174

* Instituții situate în partea stîngă a Nistrului și mun. Bender, care se află în subordinea Ministerului Educației al Republicii Moldova

Tabelul 7.7. Personal didactic în școli de zi, gimnazii și licee
în anul de studii 2010/2011

	persoane	
	2010/2011	
	bărbați	femei
Total	5889	31441
<i>mun. Chișinău</i>	928	6320
<i>Nord</i>	1771	9042
mun. Bălți	156	1033
Briceni	140	760
Dondușeni	98	470
Drochia	165	819
Edineț	146	805
Fălești	187	877
Florești	169	924
Glodeni	126	533
Ocnîța	88	521
Rîșcani	119	648
Sîngerei	184	817
Soroca	193	835
<i>Centru</i>	1918	9423
Anenii Noi	135	708
Călărași	151	650
Criuleni	112	712
Dubăsari	79	327
Hîncești	196	1002
Ialoveni	140	818
Nisporeni	140	535
Orhei	207	1062
Rezina	124	558
Strășeni	179	876
Șoldănești	89	428
Telenești	146	709
Ungheni	220	1038
<i>Sud</i>	1015	5009
Basarabeasca	40	205
Cahul	241	1250
Cantemir	136	594
Căușeni	152	809
Cimișlia	108	465
Leova	98	507
Ștefan Vodă	159	721
Taraclia	81	458
<i>UTA Găgăuzia</i>	241	1547
<i>UATSN și mun. Bender*</i>	16	100

* Instituții situate în partea stîngă a Nistrului și mun. Bender, care se află în subordinea Ministerului Educației al Republicii Moldova

**Tabelul 7.8. Înmatriculați în instituțiile de învățământ
secundar profesional**

	persoane							
	2007/08		2008/09		2009/10		2010/11	
	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete
Total	10533	5709	10001	5319	9351	4039	9855	4313
mun.Chișinău	3109	2151	2995	2247	2741	1548	2869	1609
Nord	3456	1843	3239	1664	3157	1347	3320	1444
mun. Bălți	1304	848	1239	747	952	652	1190	654
Briceni	136	49	118	57	123	39	116	47
Dondușeni	82	35	45	26	91	5	74	1
Drochia	207	83	206	83	248	63	225	50
Edineț	240	122	236	88	278	86	255	107
Fălești	122	9	113	15	103	7	115	10
Florești	510	287	562	233	564	146	513	168
Glodeni	203	45	175	42	178	47	194	32
Ocnița	92	31	55	25	103	10	45	5
Rîșcani	164	54	127	67	160	50	204	66
Sîngerei	129	126	106	88	142	114	174	125
Soroca	267	154	257	193	215	128	215	179
Centru	1964	921	1868	770	1746	633	1810	634
Anenii Noi	98	32	95	27	85	0	82	10
Călărași	164	103	170	88	82	66	155	79
Criuleni	308	113	266	81	282	76	267	80
Hîncești	305	237	259	215	313	203	231	185
Ialoveni	259	87	230	73	184	52	204	73
Nisporeni	118	107	108	107	106	71	123	57
Orhei	344	67	329	34	311	17	327	14
Rezina	131	31	133	22	132	50	136	52
Telenești	62	48	57	39	73	41	93	31
Ungheni	175	96	221	84	178	57	192	53
Sud	1629	689	1605	579	1409	398	1468	488
Cahul	480	193	495	138	398	112	445	145
Cantemir	112	23	112	26	113	15	70	8
Căușeni	296	172	210	117	202	66	211	84
Cimișlia	221	80	224	82	176	63	176	54
Leova	128	32	153	34	187	31	196	26
Ștefan Vodă	288	146	304	142	227	87	273	133
Taraclia	104	43	107	40	106	24	97	38
UTA Găgăuzia	375	105	294	59	298	113	388	138

Tabelul 7.9. **Elevi în instituțiile de învățământ
secundar profesional**

	persoane							
	2007/08		2008/09		2009/10		2010/11	
	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete
Total	16080	8426	16059	8211	15165	6996	14853	6566
mun. Chișinău	4830	2982	4880	3164	4547	2534	4507	2442
Nord	5583	2971	5608	2887	5435	2565	5275	2283
mun. Bălți	2211	1470	2269	1356	1997	1294	2010	1222
Briceni	136	49	118	57	123	39	116	47
Dondușeni	145	40	127	32	157	11	124	9
Drochia	332	110	356	110	411	73	362	53
Edineț	549	287	591	270	596	261	565	169
Fălești	122	9	113	15	103	7	115	10
Florești	774	409	820	402	825	283	728	246
Glodeni	283	45	258	42	260	47	228	32
Ocnița	165	37	135	34	200	20	161	16
Rîșcani	327	107	294	147	276	134	304	106
Sîngerei	241	174	235	133	238	158	245	140
Soroca	298	234	292	289	249	238	317	233
Centru	3017	1381	2932	1226	2732	1059	2673	951
Anenii Noi	98	32	95	27	85	0	82	10
Călărași	227	115	253	117	164	101	189	93
Criuleni	478	188	456	171	455	133	440	146
Hîncești	403	251	345	228	391	221	334	208
Ialoveni	389	189	352	155	288	122	293	148
Nisporeni	198	158	198	155	189	137	207	93
Orhei	579	106	555	75	532	39	474	30
Rezina	179	83	185	61	184	79	188	82
Telenești	113	117	105	92	108	98	118	62
Ungheni	353	142	388	145	336	129	348	79
Sud	2093	913	2119	797	1979	672	1909	733
Cahul	690	286	737	249	651	244	592	242
Cantemir	112	23	112	26	113	15	70	8
Căușeni	413	174	341	117	337	99	366	136
Cimișlia	211	78	207	73	170	63	156	53
Leova	214	92	243	84	287	84	317	58
Ștefan Vodă	349	217	372	208	315	143	311	198
Taraclia	104	43	107	40	106	24	97	38
UTA Găgăuzia	557	179	520	137	472	166	489	157

Tabelul 7.10. **Absolvenți în instituțiile de învățământ secundar profesional**

	persoane							
	2007		2008		2009		2010	
	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete
Total	8436	4480	8559	4434	8669	4185	9124	4114
mun.Chișinău	2437	1918	2410	1682	2543	1760	2506	1520
Nord	2778	1198	2795	1437	2847	1339	3236	1477
mun. Bălți	1050	525	1059	732	1116	551	1082	629
Briceni	144	49	146	35	103	44	124	39
Dondușeni	59	20	49	25	37	22	88	2
Drochia	189	49	165	76	195	84	288	65
Edineț	150	63	119	87	202	76	249	140
Fălești	120	14	115	10	118	18	103	7
Florești	444	220	434	195	422	214	542	178
Glodeni	161	53	163	36	120	45	205	49
Ocnița	52	14	71	33	40	29	64	7
Rîșcani	92	27	102	19	139	32	161	85
Sîngerei	92	79	117	66	100	80	155	137
Soroca	225	85	255	123	255	144	175	139
Centru	1654	715	1693	696	1643	617	1655	643
Anenii Noi	94	26	86	26	89	26	78	0
Călărași	128	79	106	60	118	70	116	78
Criuleni	221	76	256	40	244	78	276	59
Hîncești	230	196	268	202	201	181	243	164
Ialoveni	294	59	274	82	267	52	196	27
Nisporeni	75	98	93	85	100	56	87	95
Orhei	255	32	274	49	262	36	309	21
Rezina	126	27	116	33	127	24	120	43
Telenești	32	53	52	40	35	24	58	59
Ungheni	199	69	168	79	200	70	172	97
Sud	1308	575	1393	538	1356	400	1393	348
Cahul	373	93	394	103	371	72	479	83
Cantemir	74	21	85	19	99	16	104	12
Căușeni	200	149	250	145	200	76	171	35
Cimișlia	181	87	190	72	185	70	149	54
Leova	90	51	92	32	99	23	138	51
Ștefan Vodă	290	133	279	129	295	103	247	94
Taraclia	100	41	103	38	107	40	105	19
UTA Găgăuzia	259	74	268	81	280	69	334	126

Tabelul 7.11. Elevi în colegii

	persoane							
	2007/08		2008/09		2009/10		2010/11	
	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete
Total	13660	17647	14361	18322	14101	18148	14228	17936
mun. Chișinău	9268	9766	9513	10309	9165	9900	9053	9631
Nord	2750	3862	2958	3970	3021	4104	3183	4172
mun. Bălți	1261	2257	1287	2261	1305	2290	1376	2288
Briceni	114	277	133	279	88	203	79	184
Dondușeni	233	214	224	213	213	198	209	179
Edineț	108	88	111	106	142	121	181	139
Ocnîța	146	100	182	113	238	112	254	119
Rîșcani	199	311	239	293	240	310	245	315
Soroca	689	615	782	705	795	870	839	948
Centru	947	2463	1146	2470	1182	2691	1251	2680
Călărași	112	325	149	282	146	428	136	444
Hîncești	372	163	436	195	468	210	528	242
Orhei	175	1293	177	1249	166	1303	162	1282
Ungheni	288	682	384	744	402	750	425	712
Sud	328	1187	335	1155	312	1065	306	1021
Cahul	328	1167	335	1155	312	1065	306	1021
Taraclia	0	20	–	–	–	–	–	–
UTA Găgăuzia	367	369	409	418	421	388	435	432

Tabelul 7.12 Absolvenți ai colegiilor

	persoane					
	2008		2009		2010	
	băieți	fete	băieți	fete	băieți	fete
Total	2919	3700	3138	3937	3000	3794
mun. Chișinău	2111	2057	2204	2350	2065	2131
Nord	599	841	597	783	593	831
mun. Bălți	321	510	278	462	282	454
Briceni	20	60	33	59	22	71
Dondușeni	29	44	50	48	54	43
Edineț	23	19	13	16	20	13
Ocnîța	26	19	14	21	36	20
Rîșcani	33	73	40	51	39	68
Soroca	147	116	169	126	140	162
Centru	115	513	199	499	223	529
Călărași	8	68	21	62	28	76
Hîncești	45	40	63	57	68	36
Orhei	29	279	33	254	39	268
Ungheni	33	126	82	126	88	149
Sud	31	218	70	238	57	233
Cahul	31	198	70	238	57	233
Taraclia	0	20	–	–	–	–
UTA Găgăuzia	63	71	68	67	62	70

Tabelul 7.13. **Studenti în instituțiile de învățămînt superior, pe municipii și orașe**

	persoane					
	2007/08	2008/09	2009/10		2010/11	
	total	total	bărbați	femei	bărbați	femei
Înmatriculați						
Total	23767	29122	12202	14873	12187	15708
mun. Chișinău	20975	25981	11330	12967	10990	13420
mun. Bălți	1756	1941	547	1224	751	1447
or. Cahul	464	529	134	274	169	369
or. Taraclia	102	112	15	74	45	66
mun. Comrat	470	559	176	334	232	406
Numărul de studenți						
Total	122939	114865	47877	62015	46611	61202
mun. Chișinău	107498	100449	43537	54539	42797	53932
mun. Bălți	10615	9552	2903	4933	2583	4776
or. Cahul	2117	2246	500	1122	473	1033
or. Taraclia	328	313	48	249	65	236
mun. Comrat	2381	2305	889	1172	693	1225
Absolvenți						
Total	19972	29614	10149	16462	10934	17474
mun. Chișinău	17410	26151	8788	13502	9620	15166
mun. Bălți	1820	2237	986	1984	959	1467
or. Cahul	349	638	146	567	140	361
or. Taraclia	29	95	15	62	12	57
mun. Comrat	364	493	214	347	203	423

FEMEI ȘI BĂRBAȚI
ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Analiză în aspect
teritorial

CAPITOLUL

VIII

SĂNĂTATE

Compartimentul *Sănătatea* prezintă principalii indicatorii privind sănătatea populației în aspect regional și gender. Este analizată morbiditatea populației, în special morbiditatea prin maladii cu grad înalt de pericol pentru viață și/sau sănătate: tuberculoză, tumori maligne, alcoolism și psihoză alcoolică, infecții transmise pe cale sexuală. La fel este prezentată informația privind numărul medicilor și a personalului medical, precum și invaliditatea primară a populației.

Precizări metodologice și sursa datelor

• Definiții:

Morbiditatea populației se caracterizează prin numărul bolnavilor depistați (sau luați sub supraveghere de ambulator) pe parcursul anului, la adresarea în instituția curativ-profilactică sau în timpul examenului profilactic.

Morbiditatea primară se înregistrează la stabilirea diagnosticului bolnavului pentru prima dată.

Morbiditatea generală a populației – numărul total de bolnavi înregistrați pe parcursul anului. Aici se ține cont de bolnavii cu diagnosticul stabilit pentru prima dată, precum și de cei care s-au adresat repetat cu boala respectivă.

Incidența prin o anumită maladie reprezintă frecvența cazurilor noi, înregistrate pentru prima dată de către o instituție medico-sanitară, la 100 mii locuitori, într-un spațiu și timp dat.

Prevalența prin o anumită maladie reprezintă frecvența cazurilor noi, înregistrate pentru prima dată de către o instituție medico-sanitară și a cazurilor vechi (înregistrate anterior), la 100 mii locuitori, într-un spațiu și timp dat.

Contingentul de bolnavi include totalitatea persoanelor bolnave de o anumită maladie, care s-au adresat în instituțiile medicale atât pe parcursul anului curent, cât și în anii precedenți. Indicatorul se calculează ca raportul dintre numărul bolnavilor aflați la evidență în instituțiile ocrotirii sănătății la sfârșitul anului și numărul populației la sfârșitul anului.

Invaliditatea se califică ca înrăutățirea stării sănătății, însoțită de dereglarea stabilă a funcțiilor organismului, condiționată de maladii, consecințe ale traumelor sau defecte, care conduce la limitarea activității vitale a omului și la necesitatea de protecție socială a acestei persoane.

Invaliditatea primară reprezintă frecvența de îmbolnăviri care întrerup definitiv capacitatea de muncă, total sau parțial, caz nou, înregistrat pentru prima dată de către o instituție medico-sanitară, la 100 mii locuitori, într-un spațiu și timp dat.

Medici la 10 mii locuitori reprezintă raportul procentual dintre numărul de medici la numărul populației multiplicat la 10 mii.

• Sursa datelor:

Datele au fost colectate de către Ministerul Sănătății, Centrul Național de Management în Sănătate și Consiliul Republican de Expertiză Medicală a Vitalității.

Asigurarea cu personal medical

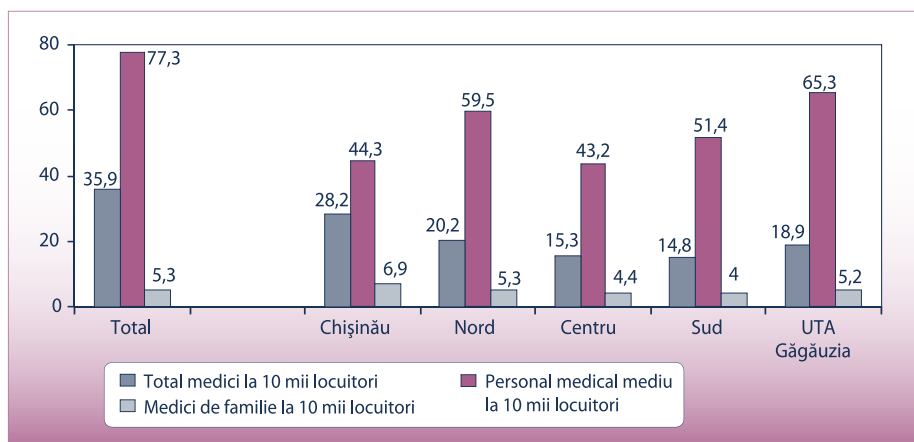
Disparitățile regionale privind starea de sănătate a populației sunt determinate de o multitudine de factori de ordin socio-economic. O bună parte dintre acești factori sunt în afara sistemului de sănătate și din aceste considerente problemă sănătății populației trebuie să fie abordată intersectorial. Reducerea diferențelor regionale în dezvoltarea socio-economică este o precondiție pentru îmbunătățirea stării de sănătate a populației. În același timp, o populație sănătoasă va contribui la o dezvoltare durabilă a economiei naționale.

În Republica Moldova, asigurarea sistemului de sănătate cu personal medical se confruntă cu aceleași dificultăți caracteristice pentru majoritatea țărilor din CSI și din vestul Europei¹²: distribuția teritorială neuniformă a personalului medical, ce relevă insuficiența cadrelor medicale în mediul rural și surplusul acestora în mediul urban; angajarea asimetrică sectorială, ce presupune un raport inechitabil între medicina primară, spitalicească și preventivă, dar și dezechilibre în aplicarea deprinderilor practice, etc.

Pe parcursul ultimilor 10 ani numărul medicilor din sistemul național de sănătate a fost relativ stabil, anual activau nu mai mult de 12,8 mii persoane, iar în medie la 10 mii populație revin circa 35 medici. Situația privind asigurarea cu medici la nivel național este practic la nivelul mediei pentru țările UE. Dar dacă analizăm situația la nivel de regiuni, atunci constatăm discrepanțe semnificative. Cele mai dezavantajate sunt regiunile Centru și Sud, unde la 10 mii locuitori revin nu mai mult de 15 medici. Mun. Chișinău este regiunea cu cel mai înalt nivel de asigurare a populației cu medici, unul din motive fiind concentrarea mai multor instituții spitalicești, inclusiv de nivel național.

¹² www.ms.gov.md, Raport anual în sănătate 2010

Figura 8.1. Numărul medicilor la 10 mii locuitori, 2010

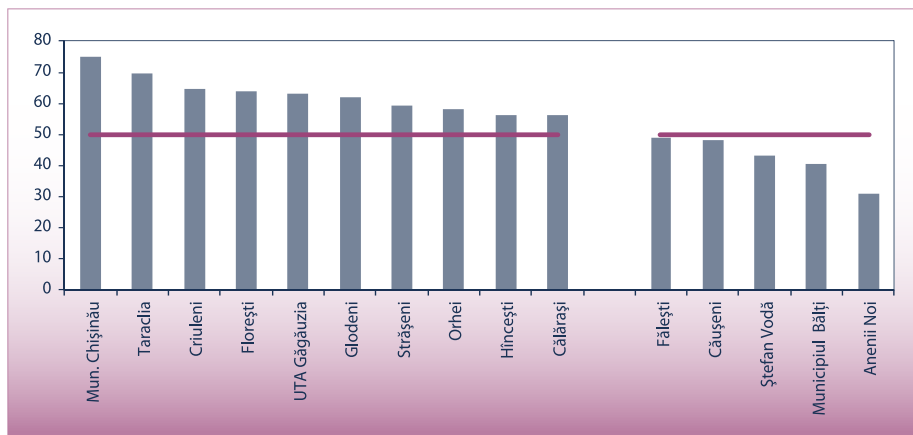
În cadrul fiecărei regiuni a țării de asemenea se atestă diferențe în nivelul de asigurare al populației cu medici. Mun. Bălți este localitatea, unde la 10 mii locuitori revin 34,0 medici, nivel practic similar celui înregistrat pe total țară. Și acest caz are loc datorită prezenței mai multor instituții spitalicești, care deservește populația din regiunea Nord a țării. Dacă ne referim la celelalte raioane, remarcăm cea mai bună situație în raionul Edineț (22 medici la 10 mii populație) și cea mai proastă în raionul Fălești (11,2 medici la 10 mii populație). În regiunea Centru nivelul de asigurare cu medici variază de la 17 medici la 10 mii populație pentru raioanele Ialoveni și Orhei până la 13 medici în medie la 10 mii populație în raionul Nisporeni. Și în regiunea Sud, situația diferă de la un raion la altul, cei mai mulți medici fiind înregistrați în raioanele Cahul și Basarabeasca, iar cei mai puțini - în raionul Cantemir (vezi tab. 8.1).

Dacă numărul total de medici a fost relativ stabil în ultimii ani, atunci numărul medicilor de familie s-a redus. În anul 2010 la 10 mii populație reveneau 5,3 medici de familie față de 5,7 medici în anul 2007. Și în acest caz remarcăm discrepanțe regionale. Mun. Chișinău este la fel regiunea unde activează cei mai mulți medici de familie, iar numărul medicilor ce revin la 10 mii populație depășește media pe țară. Regiunea Nord este cel mai bine asigurată cu medici de familie, practic în fiecare al doilea raion nivelul de asigurare fiind superior nivelului mediu pe țară. În regiunea Centru și mai cu seamă la Sud se regăsesc cele mai multe raioane, unde nivelul de asigurare cu medici de familie este inferior nivelului mediu pe țară (vezi tab.8.1).

Asigurarea cu personal medical mediu denotă aceleași tendințe de stabilizare pe parcursul anilor 2007-2010. În medie, 10 mii de locuitori sînt deserviti de 77,3 personal medical. În aspect regional cel mai bine este asigurată cu personal medical populația din regiunea Nord (59,5 personal medical la 10 mii populație) și UTA Găgăuzia (65,3 persoane). Populația din regiunea Centru și Sud, inclusiv și din perspectiva asigurării cu personal medical mediu sunt cele mai defavorizate. Prin urmare, aceste regiuni se confruntă cu probleme ce țin de insuficiența nu numai a medicilor, dar și a personalului medical mediu, care eventual se răsfrîng și asupra accesului populației la servicii medicale de calitate.

Sănătatea ca sector al pieței muncii este puternic feminizat. Din numărul total de medici, femeile constituie 57,2%. În unele raioane ponderea femeilor-medici depășește 60 la sută, iar în cazul mun. Chișinău femeile reprezintă 75% din total medici. Predominarea femeilor nu este un fenomen caracteristic pentru toate localitățile țării. În raioanele Fălești, Căușeni, Ștefan-Vodă, Anenii Noi, mun. Bălți, prevalează medicii bărbați (vezi figura 8.2).

Figura 8.2. Ponderea femeilor în numărul total de medici, 2010, %

Incidența prin tuberculoză

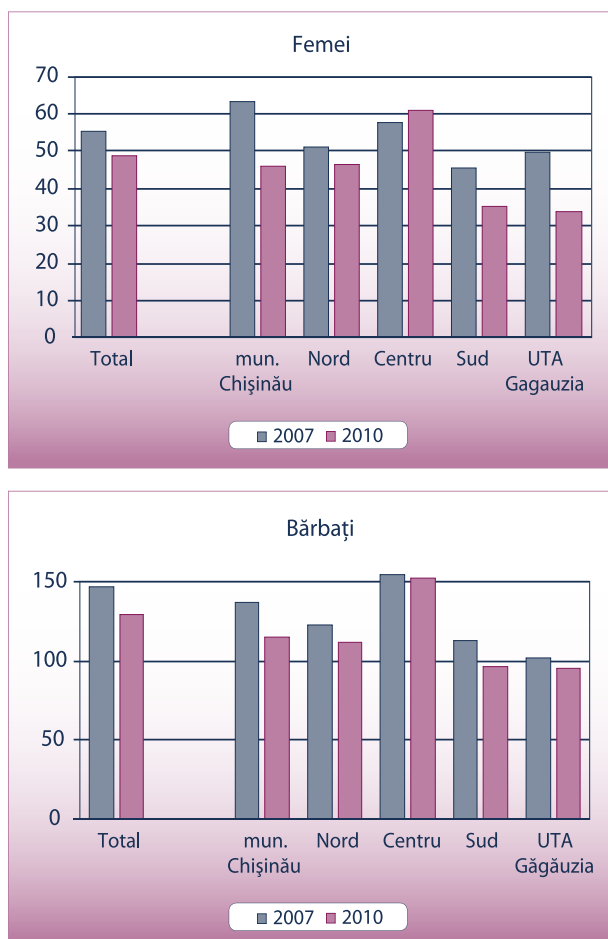
Republica Moldova se situează în zona cu cea mai mare incidență a tuberculozei dintre țările Regiunii Europene a Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) și rămâne a fi un focar de răspândire a acestei maladii. Pe parcursul ultimilor ani situația epidemiologică privind tuberculoza a fost stabilizată, fiind înregistrată o ușoară reducere cu referire la cazurile noi de tuberculoză activă. Aceasta se datorează activităților desfășurate în cadrul Programului Național de Control al Tuberculozei, inclusiv cu aplicarea strategiilor DOTS¹³.

În anul 2010, în republică au fost înregistrate 3109 cazuri noi de tuberculoză activă sau 87,3 cazuri la 100 mii populație. Comparativ cu anul 2007, incidența prin tuberculoză activă s-a redus cu circa 13%. Cea mai afectată de această maladie este populația din regiunea Centru, unde la 100 mii populație revin în medie 105,8 cazuri noi de tuberculoză. Cea mai mică incidență este caracteristică pentru regiunea Sud și UTA Găgăuzia, unde la 100 mii populație revin nu mai mult de 66 cazuri de tuberculoză. În cadrul fiecărei regiuni sunt raioane unde incidența prin această maladie depășește cu mult media pe total țară. Cele mai mari focare sunt înregistrate în raioanele Florești, Călărași, Hîncești, Ialoveni, Strășeni, etc.

Evoluția incidenței prin tuberculoză activă, în funcție de regiuni și aspectul gender, înregistrează tendințe similare la nivel de țară. Astfel, în medie la 100 mii bărbați revin 129,4 cazuri de tuberculoză activă, iar la 100 femei - 48,4 cazuri. Atât pentru bărbați, cât și pentru femei la nivel de țară s-a reușit reducerea cazurilor noi de tuberculoză activă. Excepție este regiunea Centru, unde incidența la femei în anul 2010 a fost în creștere față de anul 2007, fiind înregistrate 60,7 cazuri la 100 mii populație feminină față de 57,2 cazuri (vezi figura 8.3).

¹³ Tratament direct observat de scurtă durată recomandat de către OMS

Figura 8.3.
Incidența prin
tuberculoză activă,
2007, 2010,
cazuri noi la 100 mii
populație

Cel mai mult suferă de tuberculoză activă bărbații din raioanele Rezina (189,6 cazuri la 100 mii bărbați), Ialoveni (174,6 cazuri) și Hîncești (174,3 cazuri). În cazul femeilor, cele mai mari focare de tuberculoză se regăsesc în raioanele Strășeni (94,5 cazuri la 100 mii populație feminină), Florești (89,6 cazuri), Ialoveni (85,3 cazuri), Hîncești (74,4 cazuri) (vezi tab. 8.2).

În anul 2010, din total cazuri de tuberculoză activă înregistrate, 96,9% reprezintă tuberculoza aparatului respirator. Incidența la bărbați prin această formă a tuberculozei constituie 126,8 cazuri la 100 mii bărbați, față de 45,6 cazuri pentru 100 mii femei. Dacă ne referim la tuberculoza altor organe, cu excepția sistemului nervos, atunci constatăm că incidența la femei depășește incidența la bărbați.

Incidența prin tumori maligne

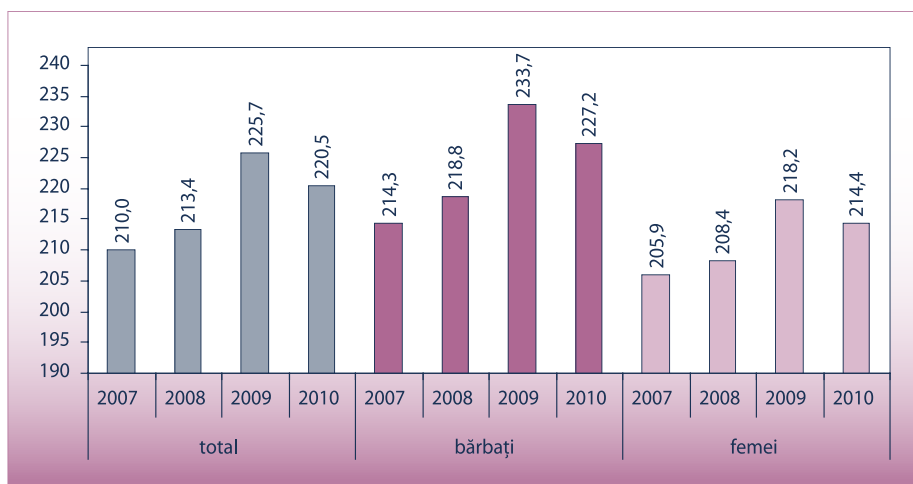
În structura morbidității înregistrate în Republica Moldova, cancerul se plasează pe locul 12, în același timp, în structura generală a mortalității, decesele în rezultatul tumorilor maligne ocupă locul II, iar invaliditatea cauzată de aceste maladii se plasează pe locul III.

Mortalitatea înaltă prin maladii oncologice este determinată de diagnosticul tardiv al tumorilor (în stadiul IV fiind depistați circa 27 – 28% din bolnavi) și numeroși factori de risc (chimici, fizici, biologici, stresul, fonul radioactiv, fumatul, alimentația incorectă)¹⁴. Astfel, deosebit de actuală este problema necesității depistării precoce a maladiilor oncologice și verificarea concretă a factorilor de risc oncologic.

Analizînd datele din ultimii ani, observăm că morbiditatea prin tumori maligne a cunoscut o creștere constantă, unele tendințe de stabilizare fiind înregistrate în anul 2010, cu o rată a incidenței de 220,5 cazuri de maladii oncologice la 100 mii populație. În structura morbidității prin boli oncologice pe primul loc se plasează cancerul colorectal (12,8%), urmat de cancerul pulmonar (10,6%), cancerul glandei mamare (10,4%), cancerul pielii (8,8%) și cancerul stomacului (6,1%).

Incidența prin tumori maligne, deși nesemnificativ, dar totuși prevalează la bărbați, în medie la 100 mii bărbați revin 227,2 cazuri, comparativ cu 214,4 cazuri la 100 mii populație feminină. Bărbații cel mai frecvent suferă de cancerul pulmonar (39,1 cazuri la 100 mii bărbați), determinat în principal de prevalența fumatului în rîndul bărbaților. La fel, bărbații sunt mai des afectați de cancerul stomacului și a rectului. La femei predomină cancerul glandelor mamare, a colului uterin, dar și cancerul colonului.

Figura 8.4. Incidența prin tumori maligne, 2007-2010, cazuri noi la 100 mii populație

Incidența prin tumori maligne prezintă variații și este neuniform repartizată pe întreg teritoriul țării. Cea mai mare incidență este înregistrată în mun. Chișinău (234,2 cazuri la 100 mii populație), după care urmează regiunea Nord (230,3), UTA Găgăuzia (227,8), regiunea Sud (214,5) și Centru (201,9). Dacă ierarhizăm raionale după incidența acestor maladii, atunci constatăm că primul loc îl deține raionul Cimișlia, cu o rată a incidenței de 270,5 cazuri la 100 mii populație, după care se plasează raionul Dondușeni -266,1, Edineț -261,7, Drochia - 246,3, Orhei -239,9, Căușeni -234,0 cazuri, etc. (vezi figura 8.4).

¹⁴ Programul Național de combatere a bolilor oncologice în Republica Moldova pe anii 2008-2012, www.ms.gov.md

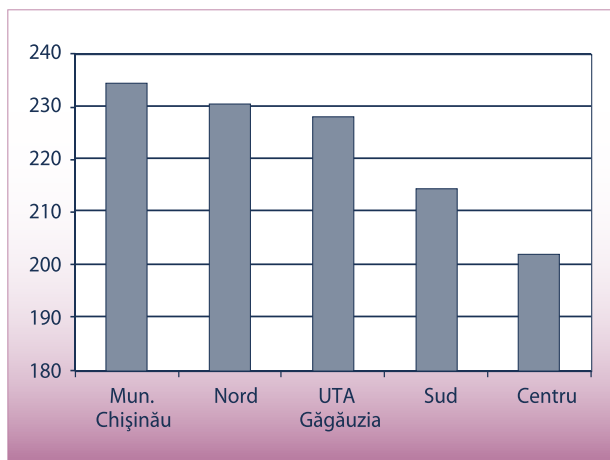
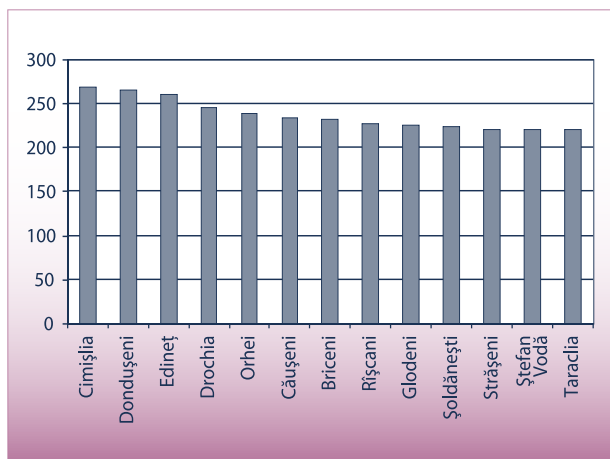

Figura 8.5.
Incidența prin tumori
maligne, 2010,
cazuri noi la 100 mii
populație

Rata incidenței prin tumori maligne variază de la o regiune la alta și în funcție de localizarea tumorii. Incidența morbidității cancerului pulmonar la bărbați este cea mai înaltă în UTA Găgăuzia (40,1 cazuri la 100 mii bărbați) și regiunile Sud și Centru (35 cazuri la 100 mii bărbați). În cazul cancerului la stomac, incidența cea mai înaltă la bărbați este înregistrată în regiunea Nord (18,4 cazuri la 100 mii bărbați). Situația privind incidența cancerului la femei de asemenea variază în aspect regional. Spre exemplu, cea mai înaltă rata a incidenței cancerului colonului este înregistrată în mun. Chișinău (17,2 cazuri la 100 femei), în celelalte regiuni diferențele fiind minore (vezi tab. 8.5).

Morbiditatea prin alcoolism și psihoză alcoolică

Consumul abuziv de alcool este unul din factorii comportamentali de risc pentru sănătatea populației, în special acesta cauzează morbiditatea înaltă prin tulburări mintale, boli cardiovasculare și ale aparatului digestiv, afecțiuni hepatice, etc. În Republica Moldova viticultura și vinificația sînt ramuri importante pentru economia țării, iar cu timpul s-au creat tradiții și obiceiuri privind consumul de alcool, care uneori depășește normele civilizate de întrebuințare.

În ultimii ani, numărul persoanelor afectate de alcoolism cronic s-a stabilizat. În anul 2010 la evidență în instituțiile curativ-profilactice s-au aflat 46,8 mii persoane, care suferă de alcoolism și psihoză alcoolică, iar în medie la 100 mii populație revin 1314 cazuri. Alcoolismul este o boală specifică mai degrabă bărbaților, în cazul cărora incidența în anul 2010 a fost de 2311 cazuri la 100 mii bărbați, fiind de șase ori mai mare comparativ cu cea în rândul femeilor (393 cazuri). Din total persoane aflate la evidență cu diagnosticul alcoolism și psihoză alcoolică, 84,5% revin bărbaților și numai 15,5% femeilor.

Regiunea Sud se remarcă cu cel mai înalt nivel de prevalență prin alcoolism și psihoză cronică, unde la 100 mii populație revin în medie 1582,4 persoane ce stau la evidență în instituțiile specializate, după care urmează regiunea Centru (1395,3 cazuri) și UTA Găgăuzia (1392,3 cazuri) (vezi figura 8.6).

Figura 8.6.
Prevalența prin
alcoolism și psihoză
alcoolică, cazuri la
100 mii populație

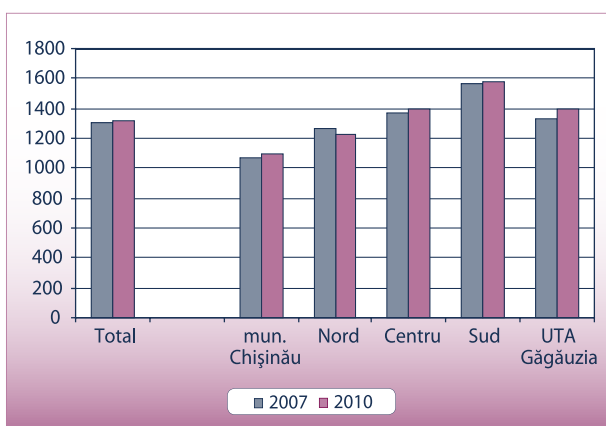
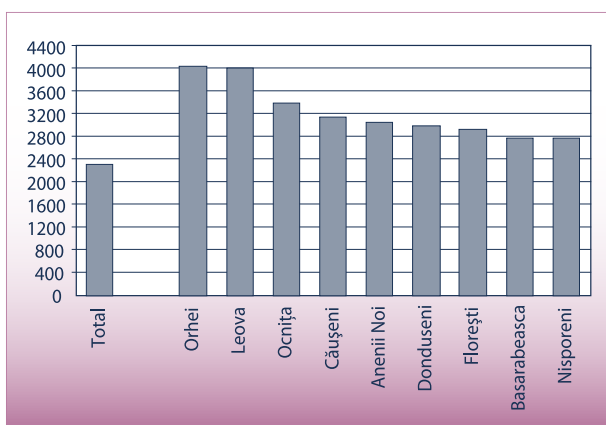

Figura 8.7.
Prevalența prin
alcoolism și psihoză
alcoolică la bărbați,
cazuri la 100 mii
bărbați

În unele raioane, prevalența prin alcoolism și psihoză cronică depășește cu mult nivelul mediu pe țară. În cazul bărbaților problema consumului excesiv de alcool se evidențiază în raioanele Orhei și Leova, unde la 100 mii bărbați revin respectiv 4049,6 și 4027,8 persoane aflate la evidență cu această morbiditate. Consumul excesiv de alcool în rândul bărbaților este răspândit și în raioanele Leova – 2489,1 cazuri la 100 mii bărbați, Orhei – 2484,4 cazuri, Ocnița – 1858,2, Anenii Noi – 1783,7, Florești – 1720,5, Basarabeasca – 1703,6 cazuri, etc. (vezi figura 8.7)

Morbiditatea prin boli infecțioase transmise pe cale sexuală

Infecțiile cu transmitere sexuală constituie o problemă majoră de sănătate publică. Maladiile sexual transmisibile reprezintă grupa de boli infecțioase, care se transmit preponderent pe cale sexuală, constituind actualmente cea mai numeroasă grupă de boli infecțioase. Infecția HIV/SIDA, gonoreea, infecțiile cu chlamidii și sifilisul sunt principalele boli care afectează viața reproductivă în țările în curs de dezvoltare, și Republica Moldova nu este o excepție în acest sens.

Cel mai mare număr de maladii transmise pe cale sexuală în ultimii patru ani au fost înregistrate în anul 2009 - 24,3 mii cazuri sau 682,7 cazuri la 100 mii populație. Cu toate că în anul 2010 cazurile de infecții transmise de cale sexuală s-au redus, totuși situația epidemiologică se menține tensionată. Femeile suferă mai mult de aceste maladii, incidența cazurilor de îmbolnăvire fiind dublă față de bărbați (vezi tab. 8.7).

În funcție de gen, infecțiile cu incidență mai mare se înregistrează în rândul femeilor, unde la 100 mii populație au fost înregistrate 847,2 cazuri, comparativ cu bărbații, în cazul cărora au fost înregistrate 406,0 cazuri. Bărbații se îmbolnăvesc mai des decât femeile de sifilis și gonoree, iar incidența mare a tipurilor de infecții, precum trichomoniaza sînt mai des întîlnite la femei.

Incidența bolilor infecțioase transmise pe cale sexuală variază și în funcție de regiune. Cele mai multe cazuri raportate la populație sunt înregistrate în UTA Găgăuzia - 731,3 cazuri la 100 mii populație, iar cele mai puține în regiunea Sud - 369,7 cazuri la 100 mii populație. La nivel de raioane cel mai înalt indice este înregistrat în raioanele Călăraș - 1720,4 cazuri la 100 mii locuitori, Drochia - 1095,2, mun. Bălți - 1087,1, Dondușeni - 1013,5, Telenești - 834,5 și Șoldănești - 681,4 cazuri (vezi tab. 8.7).

Dacă ne referim la anumite infecții, atunci constatăm că la 100 mii persoane au revenit în medie 70 cazuri de sifilis, 36 cazuri de gonoree și 397,1 cazuri de trihomoniază. În profil regional, incidența prin sifilis înregistrează cele mai înalte rate, indiferent de gen, în mun. Chișinău, regiunile Centru și Sud. Trihomoniaza este infecția mai des întîlnită în cazul femeilor, fiind dublă sau chiar triplă comparativ cu incidența înregistrată pentru bărbați (vezi figura 8.9).

Figura 8.8.
Incidența prin sifilis,
2010, cazuri noi
la 100 mii populație

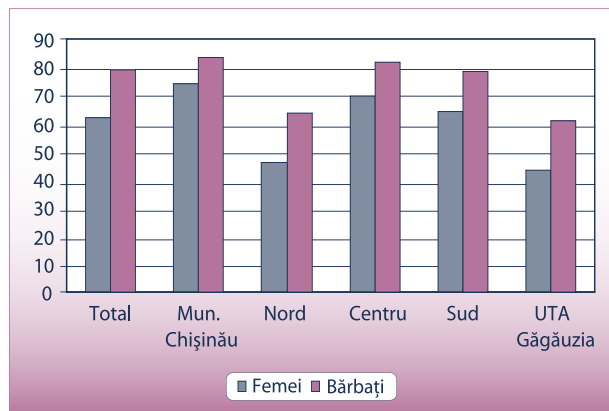
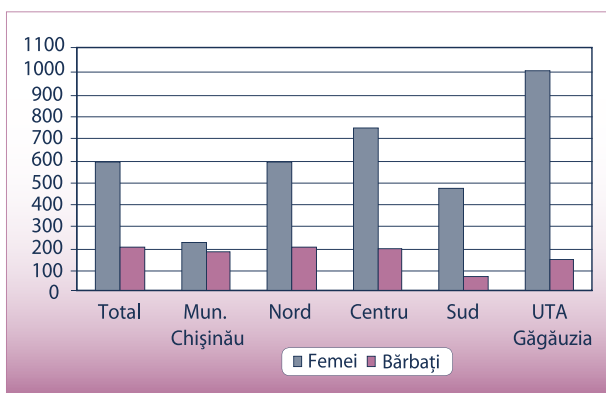

Figura 8.9.
Incidența
prin trihomoniata,
2010, cazuri noi
la 100 mii populație

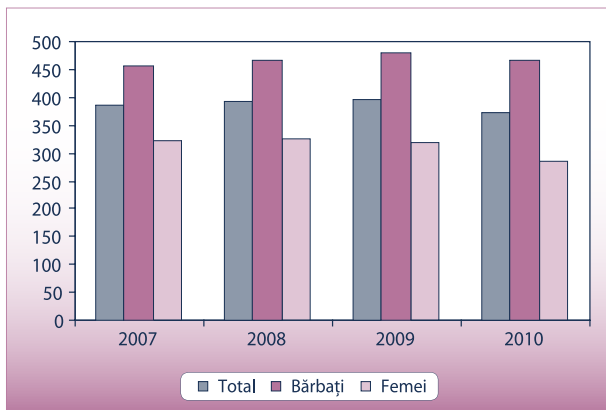
Persoane cu dizabilități

Republica Moldova în anul 2010 a ratificat Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități¹⁵, astfel asumându-și promovarea unor politici sociale coerente și consecvente, orientate spre asigurarea unui trai decent, prin acordarea diferitor tipuri de prestații și servicii sociale persoanelor, care și-au pierdut mijloacele de existență în anumite circumstanțe ce nu depind de ei.

Anual, Comisia Medicală de Examinare a Vitalității stabilește gradul de invaliditate pentru circa 13 mii persoane în vîrstă de 16 ani și peste, iar în medie la 100 mii populație revin 372,8 persoane recunoscute drept invalizi pentru prima dată. Incidența primară a invalidității este cu mult mai mare în cazul bărbaților, 465,7 persoane la 100 mii bărbați față de 286,9 persoane la 100 mii femei (vezi tab.8.9). Totodată, invaliditatea primară la femei a fost în scădere față de anul 2006, iar la bărbați aceasta rămîne a fi una înaltă.

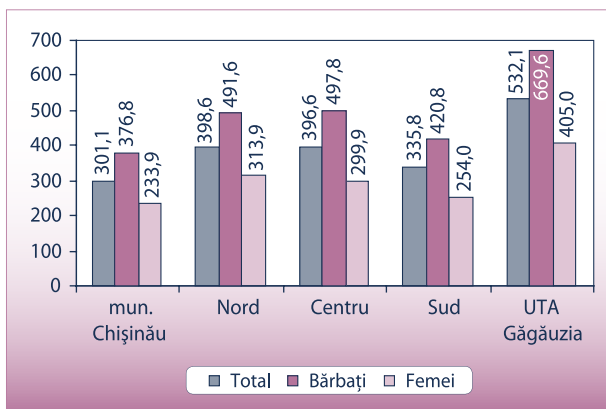
În aspect regional constatăm cea mai mare rată a incidenței primare a invalidității pentru populația din UTA Găgăuzia, unde la 100 mii populație revin 532,1 persoane cu invaliditate primară comparativ cu 301,1 persoane în mun. Chișinău (vezi figura 8.11). În profil raional situația variază foarte mult, în unele raioane incidența invalidității fiind superioară mediei pe total țară: raionul Șoldănești – 725,3 persoane la 100 mii populație, Telenești – 537,9 persoane, Rezina – 481,0 persoane, Sîngerei – 448,6 persoane, Edineț – 445,0 persoane, etc.

Figura 8.10.
Incidența primară a
invalidității, persoane
la 100 mii populație

¹⁵ Legea nr. 166-XVIII din 09.07.2010

Figura 8.11.
Incidența primară
a invalidității, 2010,
persoane la 100 mii
populație

Analiza structurii invalidității primare pe vîrstă denotă predominarea persoanelor între 50-61 ani (49,3%), după care urmează persoanele din grupa de vîrstă 40-49 ani (24,3%). Astfel, practic două treimi din persoanele cu invaliditate primară sunt persoane în vîrsta aptă de muncă. În toate grupele de vîrstă printre cazurile primare de invaliditate predomină bărbații.

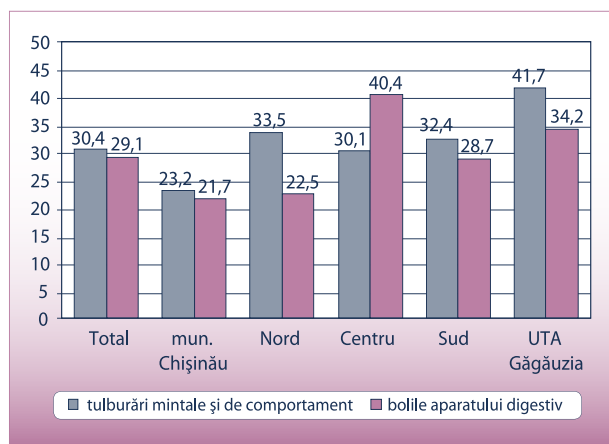
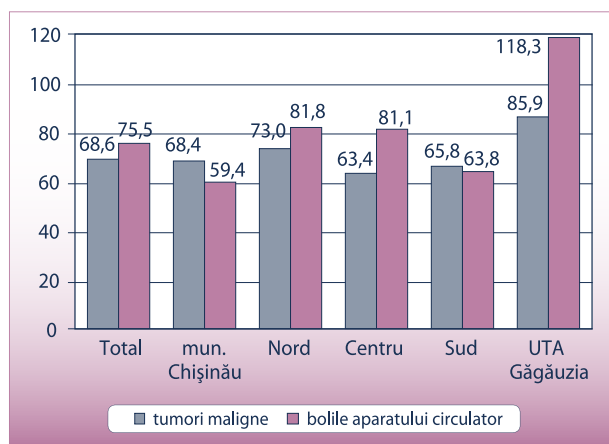
Dacă ne referim la cauza care a determinat invaliditatea, constatăm că prevalează persoanele care au obținut-o în urma unei boli obișnuite (93%), restul fiind în urma accidentelor de muncă sau a unei boli profesionale.

În funcție de diagnosticul în baza căruia a fost stabilită invaliditatea primară predomină bolile aparatului circulator (20,3%), tumorile maligne (18,4%), bolile sistemului nervos (8,5%), bolile sistemului ostio-articular (8,3%), tulburările mintale și de comportament (8,2%). Ponderea invalidității primare cauzate de bolile aparatului circulator, a sistemului nervos și a bolilor ostio-articulare relevă o ușoară descreștere în ultimii ani. În schimb, sunt în creștere cazurile cu diagnosticul de tumori maligne, tulburări mintale și de comportament.

Bolile aparatului circulator dețin constant primul loc în structura invalidității primare în fiecare regiune a țării, dar cel mai mult aceste maladii au cauzat invaliditatea populației în UTA Găgăuzia (118,3 persoane la 100 mii populație), iar cele mai puține cazuri sunt înregistrate în mun. Chișinău (59,4 persoane la 100 mii populație), în condițiile în care incidența morbidității prin tumori maligne prevalează în această regiune. O explicație ar fi faptul că populația din mun. Chișinău se adresează la medic la o etapă mai timpurie, cînd maladia poate fi depistată, eventual fiind mai mari și șansele de tratare. Cu referire la invaliditatea primară cauzată de tumori maligne aceasta nu variază atît de mult în aspect regional, fiind de 63-73 persoane la 100 mii populație (vezi Figura 8.12). Bolile aparatului digestiv sunt cauza invalidității primare pentru 1036 persoane, cea mai mare incidență fiind înregistrată în regiunea Centru și UTA Găgăuzia.

Sănătatea mintală reprezintă o problemă importantă a comunității mondiale în genere, inclusiv și pentru Republica Moldova, care în anul 2005 a adoptat Declarația Europeană privind Sănătatea Mintală, prin care își asumă responsabilitatea de a stimula reformele în domeniul respectiv. Unul din obiectivele Programului Național privind Sănătatea Mintală

Figura 8.12.
Incidența invalidității
primare în funcție
de diagnostic, 2010,
persoane la 100 mii
populație

pentru anii 2007-2011¹⁶ este reducerea nu numai a morbidității și mortalității cauzate de boli psihice, dar și a invalidității. Anual circa 1000 persoane obțin grad de invaliditate primare ca urmare a stabilirii diagnosticului tulburări mintale și de comportament. În medie la 100 mii populație revin 30,4 persoane cu invaliditatea primară cauzată de aceste maladii. Și în acest caz cea mai mare incidență este înregistrată în UTA Găgăuzia, dar și în regiunea Nord.

Starea sănătății populației este unul din factorii care determină dezvoltarea capitalului uman, iar dreptul la o viață sănătoasă este unul din drepturile fundamentale ale omului. Asigurarea accesului la serviciile medicale pentru toate categoriile populației va reduce nu numai nivelul de morbiditate a populației, dar și a invalidității primare. De o importanță majoră este susținerea socială a populației care suferă de anumite maladii grave, cu scopul de a reduce riscul excluderii sociale pentru aceste categorii.

¹⁶ Aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova, nr. 353 din 30.03.2007

Tabele

Tabelul 8.1. Numărul medicilor și a personalului medical, 2010

	Total medici la 10 mii locuitori	Medici de familie la 10 mii locuitori	Personal medical mediu la 10 mii locuitori	% femeilor din total medici
Total	35,9	5,3	77,3	57,2
din care:				
Mun. Chișinău	28,2	6,9	44,3	75,2
Nord	20,2	5,3	59,5	52,9
Municipiul Bălți	34,0	6,2	82,5	40,5
Briceni	20,3	6,6	57,3	58,2
Dondușeni	22,0	6,0	61,0	55,6
Drochia	17,8	5,2	55,8	55,6
Edineț	22,8	6,3	63,4	63,0
Fălești	11,2	3,6	48,9	49,0
Florești	17,8	4,6	55,8	63,8
Glodeni	17,0	4,4	48,3	61,9
Ocnîța	17,8	6,1	60,3	55,0
Rîșcani	19,4	5,7	57,3	52,2
Sîngerei	14,0	4,1	46,4	51,9
Soroca	19,4	5,1	59,7	55,9
Centru	15,3	4,4	43,2	54,4
Anenii Noi	16,4	5,2	42,8	30,9
Călărași	14,5	5,2	41,9	56,1
Criuleni	16,7	5,1	41,9	64,8
Dubăsari	9,4	4,8	26,1	51,5
Hîncești	12,9	2,9	39,6	56,3
Ialoveni	17,4	5,3	33,3	57,0
Nisporeni	13,0	3,7	44,3	51,7
Orhei	17,7	4,0	49,2	58,3
Rezina	15,4	3,8	47,9	50,6
Strășeni	16,4	5,3	39,4	59,3
Șoldănești	15,5	4,2	52,2	50,7
Telenești	15,4	4,6	46,8	52,6
Ungheni	14,6	4,0	50,9	56,7
Sud	14,8	4,0	51,4	55,1
Basarabeasca	17,5	4,5	45,9	58,8
Cahul	17,2	4,6	56,7	58,4
Cantemir	11,0	2,4	51,9	56,5
Căușeni	14,8	4,0	52,8	48,2
Cimișlia	12,8	3,1	43,9	58,2
Leova	12,6	3,0	44,6	55,9
Ștefan Vodă	15,7	4,6	54,0	43,4
Taraclia	15,6	5,9	51,8	69,6
UTA Găgăuzia	18,9	5,2	65,3	63,2

**Tabelul 8.2. Morbiditatea de tuberculoza activă, cazuri noi
la 100 mii populație**

	Femei				Bărbați			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Total	54,9	53,1	52,9	48,4	147,2	135,5	131,2	129,4
mun. Chișinău	63,1	60,9	58,1	45,9	138,1	124,7	107,4	115,4
Nord	50,8	48,8	49,3	46,1	123,0	124,3	125,6	112,0
Mun. Bălți	79,8	78,6	68,7	67,1	179,6	175,2	154,2	133,0
Briceni	29,9	40,0	42,8	17,8	87,8	82,8	105,6	83,7
Dondușeni	36,4	32,7	8,2	33,3	115,5	121,4	103,4	52,3
Drochia	33,4	48,2	42,1	42,3	82,7	110,8	97,4	95,7
Edineț	29,4	22,7	20,5	13,7	103,4	91,1	96,5	66,3
Fălești	58,0	58,3	37,6	58,7	127,9	126,4	77,8	127,1
Florești	44,1	54,9	82,7	89,6	116,2	171,8	204,7	139,0
Glodeni	48,9	52,3	80,3	34,2	116,0	110,1	154,4	124,7
Ocnîța	43,3	33,6	23,6	40,6	89,5	78,6	109,0	98,0
Rîșcani	53,9	37,9	43,5	27,4	137,6	126,6	109,7	92,5
Sîngerei	49,9	29,1	43,7	48,1	80,8	80,9	98,5	107,4
Soroca	66,9	57,6	59,7	42,6	178,9	153,1	159,8	160,1
Centru	57,2	59,8	57,9	60,7	155,6	144,3	144,4	153,1
Anenii Noi	72,8	72,8	54,0	58,7	133,2	143,1	175,2	135,6
Călărași	64,1	76,7	44,7	64,8	143,5	180,0	144,5	165,4
Criuleni	56,4	83,3	99,1	45,5	174,4	163,1	173,8	142,8
Dubăsari	61,4	44,7	50,2	50,2	115,6	115,6	144,7	168,0
Hîncești	49,6	54,5	40,2	74,4	159,2	153,0	123,7	174,3
Ialoveni	74,3	58,0	97,8	85,3	155,5	171,7	173,2	174,6
Nisporeni	26,3	32,3	41,2	35,5	141,4	111,6	72,6	148,8
Orhei	65,6	55,0	47,3	53,4	163,9	120,9	145,7	140,8
Rezina	55,5	48,3	59,4	48,6	221,7	126,6	157,6	189,6
Strășeni	83,7	68,7	81,6	94,5	182,6	164,9	169,3	154,1
Șoldănești	13,3	71,3	58,2	54,1	79,1	145,2	159,9	113,8
Telenești	47,7	58,4	34,6	58,9	121,1	134,9	124,2	124,8
Ungheni	45,8	52,4	47,4	42,5	176,3	126,5	122,7	131,5
Sud	45,1	40,8	48,5	35,2	113,0	111,2	108,7	97,3
Basarabeasca	46,1	26,3	46,2	19,9	132,8	118,8	70,2	92,0
Cahul	51,4	43,4	46,5	37,1	114,0	146,9	136,8	93,1
Cantemir	37,8	63,3	34,9	3,2	110,4	107,6	123,6	105,2
Căușeni	59,2	25,4	61,4	36,1	111,9	103,4	90,3	86,2
Cimișlia	40,6	31,4	37,9	50,9	106,9	100,9	104,8	112,2
Leova	33,3	51,9	81,6	44,5	100,5	82,0	111,8	100,5
Ștefan Vodă	35,5	35,5	41,0	52,3	92,1	86,6	92,4	123,7
Taraclia	43,6	52,5	35,1	22,0	161,3	120,2	101,9	55,8
UTA Găgăuzia	49,4	34,9	24,1	33,6	102,9	76,7	115,5	95,8

Tabelul 8.3. Morbiditatea de tuberculoză activă, 2010

	Total cazuri noi				La 100 mii populație			
	tubercu- loza activă a aparaturii respirator		tubercu- loza altor organe		tubercu- loza activă a aparatului respirator		tubercu- loza altor organe	
	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați
Total	842	2171	50	40	45,6	126,8	2,7	2,3
mun. Chișinău	182	419	10	8	43,5	112,9	2,4	2,2
Nord	224	525	19	12	42,5	109,5	3,6	2,5
Mun. Bălți	50	90	4	1	62,1	131,5	5,0	1,5
Briceni	7	30			17,8	83,7		
Dondușeni	6	11	2		25,0	52,3	8,3	
Drochia	17	38	3	3	36,0	88,7	6,3	7,0
Edineț	6	26			13,7	66,3		
Fălești	26	56	2	1	54,5	124,9	4,2	2,2
Florești	40	59	2	1	85,3	136,7	4,3	2,3
Glodeni	11	37			34,2	124,7		
Ocnîța	12	24		2	40,6	90,5		7,5
Rîșcani	10	31			27,4	92,5		
Sîngerei	19	47	4	2	39,8	103,0	8,4	4,4
Soroca	20	76	2	2	38,7	156,0	3,9	4,1
Centru	312	782	17	12	57,4	150,6	3,1	2,3
Anenii Noi	24	55	1		56,4	135,6	2,3	
Călărași	23	63	3	1	57,3	162,8	7,5	2,6
Criuleni	17	61			45,5	170,8		
Dubăsari	9	29			50,2	168,0		
Hîncești	43	104	2	1	69,6	172,6	3,2	1,7
Ialoveni	40	83	3	1	79,3	170,5	5,9	2,1
Nisporeni	12	49			35,5	148,8		
Orhei	32	83	3	2	48,8	137,5	4,6	3,3
Rezina	12	48	1	1	44,8	185,8	3,7	3,9
Strășeni	43	68	1	1	92,3	151,8	2,1	2,2
Șoldănești	11	22	1	2	49,6	104,3	4,5	9,5
Telenești	20	45	2	1	53,6	122,1	5,4	2,7
Ungheni	26	72		2	42,5	128,0		3,6
Sud	92	254	5	4	33,4	95,8	1,8	1,5
Basarabeasca	3	13			19,9	92,0		
Cahul	22	56	2		34,1	93,1	3,1	
Cantemir	1	32		1	3,2	102,0		3,2
Căușeni	16	39	1		34,0	86,2	2,1	
Cimișlia	15	34	1		47,7	112,2	3,2	
Leova	11	26	1	1	40,8	96,8	3,7	3,7
Ștefan Vodă	19	43		1	52,3	120,9		2,8
Taraclia	5	11		3	22,0	51,2		14,0
UTA Găgăuzia	28	71			33,6	92,0		

Tabelul 8.4. Incidența prin tumori maligne, cazuri noi la 100 mii populație

	Femei				Bărbați			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Total	205,9	208,4	218,2	214,4	214,3	218,8	233,7	227,2
mun. Chișinău	219,0	217,9	239,0	235,1	233,0	229,9	243,6	233,2
Nord	219,9	209,2	220,1	220,8	216,3	218,0	237,5	240,7
Mun. Bălți	233,3	235,8	238,5	269,6	175,1	192,8	198,3	242,6
Briceni	199,2	192,7	196,4	210,6	219,6	215,2	247,3	259,5
Dondușeni	238,4	298,1	254,8	237,0	286,5	336,3	305,6	299,3
Drochia	254,4	190,8	229,5	228,4	204,5	226,3	236,5	266,1
Edineț	278,0	229,1	277,6	270,0	204,3	225,3	241,3	252,4
Fălești	219,6	204,1	235,9	207,4	189,7	179,6	188,9	205,2
Florești	228,9	185,9	186,6	196,3	284,8	231,4	326,6	241,0
Glodeni	207,9	212,2	240,8	229,8	188,9	196,8	231,6	222,4
Ocnîța	93,4	171,2	168,4	172,6	220,1	254,6	263,0	256,3
Rîșcani	228,9	222,0	222,9	216,6	237,1	232,6	252,0	241,8
Sîngerei	201,6	179,0	175,0	171,6	220,5	198,9	208,0	223,6
Soroca	208,4	203,4	208,1	201,3	219,6	214,3	225,4	217,5
Centru	185,4	197,9	196,9	190,0	206,3	210,2	224,3	214,3
Anenii Noi	232,6	230,2	234,9	223,1	209,7	199,9	261,6	219,4
Călărași	192,2	212,8	161,3	189,4	158,9	177,5	167,7	180,9
Criuleni	225,6	198,8	187,6	173,8	230,6	222,1	260,7	221,2
Dubăsari	178,6	156,4	206,4	133,9	202,4	185,0	185,2	179,5
Hîncești	193,4	190,7	205,9	215,2	187,0	189,1	209,5	217,4
Ialoveni	188,9	244,2	197,6	202,3	197,0	208,9	173,2	176,7
Nisporeni	187,4	190,9	182,3	138,9	162,5	193,1	196,5	151,9
Orhei	157,2	160,3	175,6	195,4	260,0	255,0	273,3	288,3
Rezina	192,4	159,6	200,6	175,6	175,8	122,8	203,7	170,3
Strășeni	188,9	229,6	201,8	206,2	225,0	262,9	240,6	238,9
Șoldănești	190,1	129,2	210,3	184,7	246,6	229,5	286,8	265,5
Telenești	201,3	183,3	228,7	158,0	204,5	202,4	256,5	206,3
Ungheni	126,1	217,8	188,1	196,3	204,8	222,7	200,9	213,3
Sud	199,6	217,1	221,0	219,2	191,8	214,5	221,6	209,7
Basarabeasca	204,0	217,2	217,9	186,2	167,8	223,7	245,5	233,5
Cahul	165,2	207,8	187,7	198,1	171,0	205,3	195,2	207,7
Cantemir	192,4	183,5	177,4	181,3	233,5	227,9	187,0	149,8
Căușeni	243,0	224,4	239,3	225,3	206,3	246,3	209,3	243,0
Cimișlia	215,3	210,1	255,6	276,8	223,6	211,7	245,7	263,9
Leova	159,1	215,1	215,0	196,5	182,3	193,8	242,1	182,4
Ștefan Vodă	204,6	229,4	202,4	228,4	178,5	206,8	282,8	213,7
Taraclia	231,3	266,7	328,8	273,2	161,3	189,6	194,5	167,5
UTA Găgăuzia	194,1	191,5	223,7	208,5	239,6	240,7	260,9	248,7

Tabelul 8.5. Morbiditatea prin tumori maligne după localizare, 2010, cazuri noi la 100000 populație

	Țesutul limfoid, hematopoetic și înrudite		Amigdalei, faringelului și alte localizări ale cavității bucale		Stomacului		Colonului		Rectului, joncțiunii rectosigmoidiene, anusului		Traheii, bronhiilor, pulmonului	
	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B
Total	11,7	14,1	1,7	14,4	10,8	17,1	14,0	13,4	12,7	17,8	10,0	39,1
mun. Chișinău	12,7	16,4	1,2	10,5	11,2	14,3	17,2	17,0	11,5	17,3	11,0	32,6
Nord	13,8	11,1	2,1	15,2	10,2	18,4	11,9	12,9	13,7	17,7	12,5	50,3
Mun. Bălți	16,1	11,7	3,7	8,8	8,7	27,8	23,6	11,7	18,6	11,7	8,7	58,5
Briceni	7,6	11,2	0,0	19,5	0,0	27,9	7,6	11,2	15,2	27,9	12,7	50,2
Dondușeni	4,2	0,0	4,2	14,3	8,3	28,5	8,3	28,5	20,8	23,8	16,6	66,5
Drochia	16,9	4,7	0,0	16,3	6,3	18,7	12,7	11,7	21,1	21,0	23,3	58,4
Edineț	16,0	20,4	6,9	7,6	13,7	20,4	16,0	5,1	13,7	20,4	18,3	53,5
Fălești	12,6	4,5	0,0	20,1	6,3	4,5	8,4	13,4	10,5	13,4	14,7	33,5
Florești	14,9	18,5	0,0	13,9	17,1	7,0	8,5	11,6	8,5	20,9	8,5	55,6
Glodeni	9,3	3,4	0,0	6,7	15,5	6,7	6,2	23,6	12,4	6,7	21,7	53,9
Ocnîța	13,5	18,8	3,4	26,4	23,7	15,1	13,5	22,6	6,8	7,5	10,2	37,7
Rîșcani	16,5	11,9	0,0	9,0	8,2	23,9	5,5	9,0	13,7	20,9	5,5	44,8
Sîngerei	23,0	13,2	2,1	15,3	10,5	24,1	10,5	4,4	8,4	24,1	8,4	61,4
Soroca	7,7	10,3	3,9	26,7	9,7	14,4	9,7	16,4	11,6	16,4	7,7	30,8
Centru	9,4	15,2	1,7	15,4	11,4	15,4	13,8	11,0	13,2	19,1	6,6	34,5
Anenii Noi	18,8	17,3	2,3	17,3	7,0	19,7	11,7	9,9	14,1	22,2	11,7	34,5
Călărași	2,5	10,3	2,5	5,2	15,0	12,9	15,0	7,8	7,5	20,7	2,5	20,7
Criuleni	5,3	8,4	0,0	11,2	10,7	16,8	16,0	11,2	10,7	16,8	8,0	42,0
Dubăsari	16,7	23,2	0,0	5,8	5,6	17,4	16,7	0,0	11,2	23,2	0,0	34,7
Hîncești	12,9	19,9	3,2	19,9	9,7	8,3	11,3	5,0	17,8	21,6	14,6	39,8
Ialoveni	4,0	14,4	4,0	14,4	9,9	22,6	11,9	20,5	15,9	10,3	4,0	24,7
Nisporeni	5,9	6,1	0,0	18,2	11,8	9,1	8,9	9,1	3,0	21,3	0,0	12,1
Orhei	13,7	18,2	1,5	24,9	10,7	18,2	18,3	14,9	9,2	21,5	1,5	61,3
Rezina	11,2	15,5	0,0	7,7	0,0	11,6	22,4	3,9	11,2	11,6	7,5	19,4
Strășeni	4,3	8,9	4,3	17,9	15,0	11,2	10,7	17,9	19,3	20,1	6,4	29,0
Șoldănești	13,5	14,2	0,0	14,2	18,0	9,5	9,0	19,0	9,0	14,2	9,0	56,9
Telenești	10,7	21,7	0,0	19,0	10,7	13,6	10,7	10,9	13,4	13,6	5,4	27,1
Ungheni	6,5	17,8	0,0	10,7	18,0	23,1	16,4	7,1	19,6	24,9	9,8	33,8
Sud	12,3	13,6	2,2	14,7	11,2	21,5	13,1	13,2	11,2	17,0	9,8	35,8
Basarabasca	6,6	28,3	0,0	0,0	6,6	21,2	6,6	28,3	19,9	7,1	13,3	21,2
Cahul	7,7	15,0	0,0	18,3	15,5	15,0	6,2	15,0	7,7	21,6	3,1	33,2
Cantemir	25,4	12,7	0,0	6,4	9,5	28,7	12,7	6,4	6,4	3,2	19,1	31,9
Căușeni	8,5	13,3	2,1	19,9	8,5	28,7	14,9	15,5	4,3	22,1	14,9	44,2
Cimișlia	15,9	9,9	9,5	29,7	15,9	33,0	12,7	16,5	25,5	19,8	12,7	56,1
Leova	11,1	7,4	0,0	7,4	11,1	26,1	3,7	7,4	14,8	7,4	7,4	40,9
Ștefan Vodă	8,3	16,9	0,0	16,9	5,5	11,2	19,3	2,8	8,3	22,5	5,5	19,7
Taraclia	22,0	9,3	8,8	0,0	13,2	9,3	35,2	23,3	17,6	18,6	8,8	32,6
UTA Găgăuzia	7,2	16,8	0,0	18,1	7,2	16,8	14,4	15,5	14,4	15,5	12,0	40,1

Tabelul 8.6. Numărul bolnavilor aflați la evidență în instituțiile curativ-profilactice, cu diagnosticul alcoolism și psihoză alcoolică, cazuri la 100 mii populație

	Femei				Bărbați			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Total	411,6	404,3	397,2	392,5	2263,2	2253,2	2278,9	2310,5
mun. Chișinău	334,2	319,4	260,4	249,7	1889,8	2002,7	2020,3	2062,8
Nord	346,8	346,2	360,4	353,6	2277,9	2166,1	2220,6	2189,3
Mun. Bălți	99,8	185,9	267,2	267,1	693,2	1049,5	1323,4	1232,0
Briceni	181,8	175,2	151,1	142,1	2415,7	2433,8	2456,3	2408,0
Dondușeni	315,2	375,7	435,6	440,8	3668,6	2727,4	2886,6	2993,3
Drochia	335,7	320,8	317,9	296,1	2814,1	2558,8	2534,6	2362,3
Edineț	348,1	371,9	359,5	322,6	2205,0	2308,5	2265,6	2126,2
Fălești	507,6	522,8	509,4	492,4	2305,1	2279,8	2188,5	2141,1
Florești	609,1	608,3	627,7	603,7	3160,7	3106,2	2958,2	2933,5
Glodeni	483,0	476,7	472,4	406,8	2524,7	2551,2	2464,2	2362,1
Ocnîța	473,5	463,1	447,8	470,4	3275,0	3325,3	3389,3	3404,0
Rîșcani	339,3	324,9	334,4	340,0	2137,1	2099,5	2202,9	2304,7
Sîngerei	434,5	258,0	275,0	318,1	2794,8	1770,7	1955,4	2126,2
Soroca	256,2	259,0	265,9	274,9	1445,8	1414,6	1541,0	1522,6
Centru	485,9	479,1	486,5	494,3	2287,0	2268,2	2262,0	2338,4
Anenii Noi	561,4	575,5	552,1	580,1	3130,6	3321,4	3190,9	3047,1
Călărași	453,5	447,8	436,8	438,6	2162,5	2338,0	2437,6	2504,1
Criuleni	475,4	488,8	501,0	492,0	2168,4	2249,2	2259,7	2281,6
Dubăsari	228,8	245,7	345,8	373,9	1798,2	1861,9	1922,0	1934,3
Hîncești	426,9	431,1	455,2	470,9	1668,6	1669,4	1682,8	1792,4
Ialoveni	393,8	394,3	397,1	378,7	1928,6	1874,3	1951,0	1955,7
Nisporeni	679,2	734,1	791,1	842,3	2335,2	2437,8	2542,3	2772,9
Orhei	863,8	938,9	1023,1	1042,5	3565,1	3678,8	3759,5	4049,6
Rezina	647,3	653,4	650,2	609,2	2358,0	2332,5	2337,2	2225,3
Strășeni	300,5	283,2	266,2	255,6	1937,8	1951,5	1926,9	1907,0
Șoldănești	221,0	271,8	286,4	279,3	2061,5	2037,0	2022,0	2047,8
Telenești	415,9	329,4	364,3	377,7	2004,6	1532,9	1622,8	1739,7
Ungheni	370,1	219,4	111,2	127,6	2085,6	1763,5	1441,8	1596,1
Sud	542,9	527,7	519,5	504,8	2614,9	2651,1	2666,7	2702,2
Basarabeasca	704,2	691,0	673,5	698,2	2824,2	2866,1	2848,3	2773,5
Cahul	470,6	468,3	474,7	456,6	2392,8	2433,4	2467,9	2443,0
Cantemir	397,3	389,1	373,9	369,0	2233,9	2339,4	2468,9	2571,8
Căușeni	289,4	283,7	288,0	280,6	3065,6	3050,4	3147,8	3163,9
Cimișlia	695,9	633,4	627,9	652,3	2602,2	2569,2	2516,1	2576,4
Leova	1076,9	1112,3	1015,7	956,6	3583,4	3667,5	3710,5	4027,8
Ștefan Vodă	515,6	510,7	547,0	536,5	1916,6	2026,2	1921,0	1920,1
Taraclia	562,9	472,2	442,8	374,5	2669,2	2617,1	2524,3	2414,4
UTA Găgăuzia	287,0	298,7	320,0	315,1	2462,8	2483,3	2566,6	2556,5

Tabelul 8.7. Infecții transmise în principal pe cale sexuală,
cazuri noi la 100000 populație

	Femei				Bărbați			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Total	772,4	852,6	912,2	847,2	440,2	439,8	435,0	406,3
mun. Chișinău	862,5	821,1	661,8	484,1	660,9	603,5	625,7	432,1
Nord	561,1	679,8	751,6	763,5	325,9	320,4	314,8	371,7
Mun. Bălți	647,4	641,2	912,9	1178,9	889,0	703,6	788,8	979,2
Briceni	226,6	252,7	536,3	137,0	65,9	66,2	77,8	58,6
Dondușeni	933,5	1666,0	1627,5	1501,3	517,5	639,8	474,8	456,1
Drochia	721,4	813,5	899,0	1402,2	507,7	512,7	563,5	756,3
Edineț	330,0	290,3	1108,0	235,7	153,9	187,3	243,8	130,0
Fălești	1189,2	1039,3	684,8	710,3	207,3	197,4	153,3	191,8
Florești	434,8	1045,5	712,5	588,8	291,7	222,2	409,5	396,2
Glodeni	360,7	559,7	703,9	900,6	129,2	126,7	100,7	104,5
Ocnita	273,4	187,9	686,9	176,0	197,7	157,3	199,2	147,0
Rîșcani	401,2	460,2	334,4	849,9	82,0	94,2	62,3	125,4
Sîngerei	386,6	426,6	589,6	537,9	87,3	74,3	111,7	116,2
Soroca	657,6	892,2	429,7	718,3	559,2	569,5	219,3	406,3
Centru	731,3	792,5	960,3	844,2	288,3	308,2	264,7	344,3
Anenii Noi	575,5	455,7	650,7	610,6	414,4	249,2	335,6	226,8
Călărași	1525,5	1523,9	1833,9	2038,6	666,2	712,5	804,8	1390,3
Criuleni	787,0	1007,2	1055,6	992,1	132,2	146,2	129,0	117,6
Dubăsari	55,8	22,3	66,9	145,1	69,4	28,9	81,0	86,9
Hîncești	361,3	368,6	677,1	221,7	75,5	78,9	80,8	79,7
Ialoveni	729,4	736,5	844,2	715,8	255,1	970,3	187,7	493,0
Nisporeni	161,0	252,5	400,0	422,6	773,4	141,8	383,9	564,9
Orhei	720,3	844,3	870,4	1010,5	250,0	223,5	109,3	177,3
Rezina	514,2	367,6	445,8	904,4	504,5	303,1	499,7	452,8
Strășeni	442,1	663,0	706,2	614,2	122,5	191,6	198,3	207,7
Șoldănești	1374,9	891,1	1414,1	1126,3	418,8	571,3	423,2	213,3
Telenești	1798,6	2451,9	2499,7	1518,8	134,5	143,0	218,7	141,1
Ungheni	605,8	589,6	902,7	762,4	197,7	231,6	259,6	378,6
Sud	456,6	327,9	468,1	554,9	231,9	239,6	203,5	177,2
Basarabeasca	1138,5	79,0	2086,6	1030,7	174,8	146,8	189,4	113,2
Cahul	515,8	184,5	265,3	609,9	316,9	133,5	216,9	152,9
Cantemir	362,6	212,0	250,3	168,6	107,3	630,0	145,8	38,2
Căușeni	50,7	256,2	281,7	491,0	107,5	169,3	176,2	203,3
Cimișlia	580,4	708,7	987,5	416,9	353,2	286,6	226,1	250,7
Leova	747,5	259,5	300,3	1023,3	74,4	137,9	126,7	256,9
Ștefan Vodă	351,9	598,1	445,8	663,1	273,4	192,8	285,6	160,2
Taraclia	458,2	323,5	166,6	211,5	433,3	309,8	245,5	260,5
UTA Găgăuzia	983,9	1088,8	829,9	1110,8	664,2	659,5	507,6	321,2

Tabelul 8.8. Repartizarea bolnavilor în dependență de tipul infecțiilor transmise pe cale sexuala, 2010, cazuri noi la 100 mii populație

	Sifilis		Gonoreea		Trichomoniasa	
	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați
Total	62,3	79,1	13,1	60,7	581,1	198,5
mun. Chișinău	74,3	83,6	9,6	109,2	215,0	172,5
Nord	46,1	63,8	8,0	34,4	581,6	199,6
Mun. Bălți	63,4	118,4	7,5	68,7	567,7	346,4
Briceni	15,2	19,5	2,5	14,0	76,1	14,0
Dondușeni	58,2	57,0	12,5	38,0	744,4	199,6
Drochia	36,0	51,4	4,2	16,3	1362,0	98,0
Edineț	77,8	119,8	9,2	10,2	114,4	0,0
Fălești	35,6	60,2	16,8	37,9	653,7	93,7
Florești	32,0	34,8	6,4	34,8	548,2	319,8
Glodeni	55,9	60,7	9,3	43,8	823,0	0,0
Ocnîța	23,7	15,1	10,2	26,4	142,1	75,4
Rîșcani	46,6	83,6	2,7	41,8	800,6	0,0
Sîngerei	50,2	48,2	0,0	2,2	450,0	65,8
Soroca	44,5	47,2	15,5	55,4	625,3	303,7
Centru	69,9	81,8	18,2	64,3	735,0	192,6
Anenii Noi	58,7	61,6	37,6	108,5	490,8	56,7
Călărași	84,7	131,8	44,9	245,5	1909,0	1013,0
Criuleni	74,9	44,8	2,7	30,8	858,4	42,0
Dubăsari	145,1	75,3	0,0	11,6	0,0	0,0
Hîncești	55,0	46,5	14,6	24,9	152,1	8,3
Ialoveni	103,1	96,6	2,0	55,5	610,7	341,0
Nisporeni	106,4	170,1	20,7	57,7	257,1	288,5
Orhei	56,5	66,3	10,7	23,2	874,6	87,8
Rezina	67,3	81,3	11,2	65,8	784,8	278,6
Strășeni	53,7	84,9	4,3	42,4	556,2	80,4
Șoldănești	58,6	42,7	0,0	0,0	1000,2	161,2
Telenești	42,9	65,1	40,2	13,6	1435,8	51,6
Ungheni	58,9	101,3	32,7	117,3	670,7	160,0
Sud	64,2	78,4	14,2	32,1	464,1	60,0
Basarabeasca	26,6	49,5	0,0	63,7	1004,1	0,0
Cahul	80,5	103,0	21,7	13,3	475,2	36,6
Cantemir	28,6	25,5	0,0	12,7	139,9	0,0
Căușeni	72,3	106,1	6,4	30,9	412,4	66,3
Cimișlia	117,7	105,6	38,2	95,7	260,9	49,5
Leova	37,1	55,8	7,4	14,9	956,6	178,7
Ștefan Vodă	55,0	70,3	13,8	28,1	594,3	56,2
Taraclia	48,5	51,2	13,2	32,6	119,0	111,6
UTA Găgăuzia	43,1	60,9	25,2	45,3	996,9	141,2

Tabelul 8.9. Numărul persoanelor recunoscute invalizi pentru prima dată, persoane la 100 mii populație

	Femei				Bărbați			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Total	321,1	324,1	317,6	286,9	455,4	467,4	481,5	465,7
mun. Chișinău	276,1	260,6	230,6	233,9	393,1	423,5	437,4	376,8
Nord	364,6	353,0	361,7	313,9	481,3	495,7	507,4	491,6
Mun. Bălți	532,6	454,1	468,3	402,5	631,4	602,0	615,4	486,7
Briceni	318,7	382,9	407,9	332,4	472,2	474,6	525,2	410,2
Dondușeni	198,0	318,5	291,8	232,9	281,8	406,3	423,1	432,4
Drochia	379,5	325,0	349,5	310,9	512,3	505,8	554,2	462,2
Edineț	382,0	394,6	480,1	343,2	497,0	582,2	530,8	558,3
Fălești	275,6	231,2	256,8	249,3	388,2	399,2	395,5	434,9
Florești	418,0	346,4	373,2	320,0	501,3	540,6	609,6	570,0
Glodeni	223,2	304,5	222,3	248,4	344,6	400,2	416,3	360,5
Ocnîța	280,1	295,3	289,6	243,7	354,4	367,0	349,5	441,0
Rîșcani	288,1	351,9	288,1	276,9	477,2	588,9	512,9	588,1
Sîngerei	415,7	360,0	391,7	355,8	526,2	437,2	455,5	545,8
Soroca	370,9	356,9	344,9	300,1	510,4	492,0	518,4	529,4
Centru	317,2	335,4	338,3	299,9	462,3	466,7	477,7	497,8
Anenii Noi	335,9	371,1	357,1	256,0	419,4	468,8	476,3	330,4
Călărași	290,8	289,4	285,4	299,1	548,3	424,4	482,4	576,3
Criuleni	222,9	276,6	289,4	173,8	472,5	421,7	482,2	517,9
Dubăsari	217,7	290,4	273,3	256,7	410,5	416,3	457,3	254,8
Hîncești	270,2	253,2	267,0	207,1	405,3	371,7	397,6	512,8
Ialoveni	351,6	364,3	291,4	279,6	483,2	535,8	550,7	497,1
Nisporeni	269,4	314,2	258,8	260,1	478,5	347,0	495,8	452,5
Orhei	264,0	222,9	259,6	337,3	420,6	480,1	415,7	427,5
Rezina	440,2	441,8	494,1	407,4	554,2	690,6	511,3	557,3
Strășeni	304,8	334,7	291,9	279,2	496,7	461,1	418,8	529,2
Șoldănești	627,8	588,1	724,9	653,3	637,5	557,2	587,8	801,1
Telenești	439,7	528,6	561,1	490,2	476,3	550,5	564,3	586,2
Ungheni	276,7	324,3	336,9	237,2	375,8	448,9	490,7	488,8
Sud	260,6	293,3	280,0	254,0	443,2	426,0	438,3	420,8
Basarabeasca	355,4	322,5	383,0	246,0	510,3	454,4	491,1	495,3
Cahul	258,7	286,9	269,9	269,3	493,0	449,0	440,5	420,5
Cantemir	258,6	335,3	301,0	203,6	517,5	421,0	513,4	471,7
Căușeni	223,9	264,7	224,5	246,6	355,5	395,9	381,1	344,7
Cimișlia	243,4	213,2	224,0	225,9	372,7	371,2	386,6	376,1
Leova	266,4	322,6	248,4	292,9	357,2	339,2	365,1	390,9
Ștefan Vodă	212,8	281,3	276,2	225,6	410,1	452,7	394,8	438,6
Taraclia	375,3	389,1	447,2	339,3	599,3	554,9	643,8	530,3
UTA Găgăuzia	494,4	487,8	463,1	405,0	587,4	649,1	706,2	669,6

Tabelul 8.10. Numărul persoanelor recunoscute invalizi pentru prima dată după cauzele de determinare a invalidității, 010

	Total cazuri					la 100 mii populație				
	tumori mali-gne	bolile aparatu-lui circula-tor	tulbu-rări mintale și de compor-tament	bolile aparatu-lui digestiv	bolile siste-mului osteo-articular	tumori mali-gne	bolile aparatu-lui circula-tor	tulbu-rări mintale și de compor-tament	bolile aparatu-lui digestiv	bolile siste-mului osteo-articular
Total	2443	2689	1082	1036	1077	68,6	75,5	30,4	29,1	30,2
mun. Chișinău	540	469	183	171	224	68,4	59,4	23,2	21,7	28,4
Nord	735	823	337	226	337	73,0	81,8	33,5	22,5	33,5
Mun. Bălți	108	123	91	43	56	72,5	82,6	61,1	28,9	37,6
Briceni	60	63	13	7	25	79,7	83,7	17,3	9,3	33,2
Dondușeni	31	25	14	5	13	68,7	55,4	31,0	11,1	28,8
Drochia	66	78	21	10	20	73,2	86,5	23,3	11,1	22,2
Edineț	52	66	33	36	29	62,7	79,6	39,8	43,4	35,0
Fălești	78	79	25	6	20	84,3	85,3	27,0	6,5	21,6
Florești	68	97	31	31	34	75,5	107,7	34,4	34,4	37,8
Glodeni	42	40	10	16	8	67,9	64,6	16,2	25,9	12,9
Ocnîța	41	32	16	7	18	73,1	57,1	28,5	12,5	32,1
Rîșcani	48	60	15	25	11	68,6	85,8	21,4	35,7	15,7
Sîngerei	61	77	45	20	48	65,3	82,4	48,2	21,4	51,4
Soroca	80	83	23	20	55	79,7	82,7	22,9	19,9	54,8
Centru	674	862	320	429	380	63,4	81,1	30,1	40,4	35,8
Anenii Noi	53	43	12	18	15	63,7	51,7	14,4	21,6	18,0
Călărași	41	66	33	44	41	52,0	83,7	41,9	55,8	52,0
Criuleni	42	57	13	16	12	57,4	78,0	17,8	21,9	16,4
Dubăsari	14	29	8	5	3	39,8	82,4	22,7	14,2	8,5
Hîncești	96	85	32	54	36	78,7	69,6	26,2	44,2	29,5
Ialoveni	59	78	40	42	17	59,5	78,7	40,4	42,4	17,2
Nisporeni	27	38	16	37	21	40,4	56,9	24,0	55,4	31,5
Orhei	87	93	38	42	29	69,1	73,9	30,2	33,4	23,0
Rezina	40	62	21	30	30	76,0	117,9	39,9	57,0	57,0
Strășeni	47	75	34	34	38	51,5	82,1	37,2	37,2	41,6
Șoldănești	35	82	16	30	31	80,8	189,4	37,0	69,3	71,6
Telenești	52	63	35	45	60	70,1	84,9	47,2	60,7	80,9
Ungheni	81	91	22	32	47	69,0	77,5	18,7	27,3	40,0
Sud	356	345	175	155	112	65,8	63,8	32,4	28,7	20,7
Basarabeasca	17	27	10	7	2	58,3	92,6	34,3	24,0	6,9
Cahul	87	68	39	39	28	69,7	54,5	31,3	31,3	22,4
Cantemir	29	45	24	21	11	46,2	71,6	38,2	33,4	17,5
Căușeni	66	45	35	15	15	71,5	48,8	37,9	16,3	16,3
Cimișlia	53	29	14	21	11	85,8	47,0	22,7	34,0	17,8
Leova	23	41	18	23	14	42,7	76,2	33,4	42,7	26,0
Ștefan Vodă	51	44	27	11	16	70,9	61,2	37,5	15,3	22,2
Taraclia	24	46	8	18	15	54,3	104,1	18,1	40,7	33,9
UTA Găgăuzia	138	190	67	55	44	85,9	118,3	41,7	34,2	27,4

Tabelul 8.11. Numărul persoanelor recunoscute invalizi pentru prima dată după grupe de vîrstă, 2010

	Total					la 100 mii populație				
	pînă la 29 ani	30-39	40-49	50-61	62+	pînă la 29 ani	30-39	40-49	50-61	62+
Total	1036	1552	3221	6539	927	129,6	297,2	672,8	1121,7	214,7
mun. Chișinău	199	300	498	1115	265	95,2	222,9	465,7	894,5	328,7
Nord	253	527	980	1952	300	129,3	377,2	708,4	1172,1	188,0
Mun. Bălți	30	93	152	308	74	85,0	396,1	715,2	1218,9	418,3
Briceni	11	41	72	142	12	80,1	403,0	738,4	1165,7	84,0
Dondușeni	9	19	25	75	19	119,0	320,3	423,8	1034,6	194,3
Drochia	33	44	88	164	16	211,9	378,2	716,4	1066,5	93,2
Edineț	23	55	92	183	16	157,1	492,0	842,3	1280,4	103,6
Fălești	10	41	96	142	25	55,3	325,3	752,9	979,6	189,0
Florești	23	41	92	198	42	132,2	339,7	724,0	1307,5	308,2
Glodeni	17	20	33	94	23	147,2	231,0	395,7	905,6	245,3
Ocnîța	11	18	46	103	11	109,5	205,8	574,7	1105,6	111,3
Rîșcani	20	41	71	149	17	156,3	448,3	757,1	1285,9	135,1
Sîngerei	35	60	120	195	9	182,4	484,1	967,9	1310,1	78,4
Soroca	31	54	93	199	36	157,0	394,4	634,7	1215,9	239,8
Centru	335	458	1133	2111	178	141,4	303,3	797,7	1216,6	156,2
Anenii Noi	19	23	62	128	11	105,0	191,3	549,8	857,1	127,3
Călărași	28	37	86	187	5	163,1	342,2	808,1	1465,1	50,9
Criuleni	7	15	65	139	24	42,6	142,1	664,7	1144,7	350,8
Dubăsari	9	12	22	43	4	117,9	229,7	462,0	706,9	104,2
Hîncești	36	45	102	230	24	126,5	264,1	671,8	1178,3	182,6
Ialoveni	36	46	93	186	22	149,3	304,8	740,6	1170,6	263,6
Nisporeni	9	27	77	124	-34	60,1	283,0	907,5	1171,6	0,0
Orhei	34	44	118	257	26	122,1	244,0	674,8	1210,4	188,3
Rezina	19	24	70	115	25	171,6	317,5	913,5	1324,0	405,3
Strășeni	40	31	102	185	9	192,0	238,9	846,0	1205,6	96,8
Șoldănești	31	40	101	120	22	380,2	687,0	1625,6	1804,2	366,6
Telenești	36	44	129	184	6	223,1	458,3	1298,0	1561,3	74,6
Ungheni	31	70	106	213		119,0	418,2	663,0	1190,4	0,0
Sud	174	196	401	931	114	143,8	261,7	565,7	1034,5	197,2
Basarabeasca	9	14	27	57		140,5	339,1	678,7	1073,9	0,0
Cahul	31	44	94	208	50	105,1	241,7	583,0	1057,8	369,1
Cantemir	25	27	60	96	4	170,9	320,6	728,8	1000,5	64,2
Căușeni	24	30	54	148	16	120,2	234,8	443,8	950,9	151,3
Cimișlia	29	17	33	98	8	206,7	216,5	400,8	919,5	112,2
Leova	14	19	47	91	13	115,9	248,3	662,6	1020,9	232,7
Ștefan Vodă	30	27	48	120	13	196,6	288,0	516,5	956,6	216,6
Taradlia	12	18	38	113	10	131,1	277,3	659,4	1458,3	173,7
UTA Găgăuzia	75	71	209	430	70	205,0	323,1	1015,9	1521,3	398,8

Tabelul 8.12. Starea sănătății gravidelor, parturientelor și lăuzelor, 2010

	Total femei gravide	% nașterilor premature	% femeilor gravide care au suferit de anemie	% femeilor gravide care au suferit de boli ale aparatului genito-urinar
Total	39767	2,8	41,8	14,2
mun. Chișinău	11527	2,4	34,0	19,4
Nord	9849	3,2	36,9	10,7
Mun. Bălți	1810	3,1	19,6	7,3
Briceni	635	2,7	43,2	3,8
Dondușeni	424	10,7	47,0	3,7
Drochia	853	2,2	23,6	5,4
Edineț	772	3,8	46,2	5,9
Fălești	903	2,4	37,6	6,8
Florești	906	4,6	43,2	17,5
Glodeni	590	3,5	58,7	30,5
Ocnîța	369	2,6	55,1	6,8
Rîșcani	659	2,2	43,0	5,3
Sîngerei	1005	2,2	27,2	10,2
Soroca	923	2,6	38,0	22,4
Centru	11070	3,0	54,6	14,8
Anenii Noi	873	2,6	58,3	5,6
Călărași	806	3,5	68,7	28,1
Criuleni	796	1,4	35,0	3,1
Dubăsari	369	1,4	45,3	6,1
Hîncești	1155	3,1	49,8	7,9
Ialoveni	1287	2,6	66,7	11,6
Nisporeni	571	4,3	63,5	11,5
Orhei	1357	3,0	65,6	12,5
Rezina	440	5,2	54,4	38,2
Strășeni	1032	2,3	48,7	7,1
Șoldănești	366	2,5	33,8	26,8
Telenești	643	5,4	44,4	21,0
Ungheni	1375	2,6	52,6	27,1
Sud	5374	2,9	39,7	8,4
Basarabeasca	209	2,3	41,2	11,1
Cahul	1452	3,2	33,2	2,5
Cantemir	586	2,8	49,7	6,6
Căușeni	968	2,3	41,5	5,9
Cimișlia	464	4,9	51,4	25,8
Leova	520	2,5	38,4	8,8
Ștefan Vodă	752	2,4	27,2	6,1
Taraclia	423	2,5	51,5	19,8
UTA Găgăuzia	1864	2,8	40,1	11,9

FEMEI ȘI BĂRBAȚI
ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Analiză în aspect
teritorial

CAPITOLUL

IX

PROTECȚIA SOCIALĂ

Compartimentul prezintă principalii indicatori ce caracterizează situația privind evoluția și structura pensionarilor pentru limita de vîrstă, mărimea medie și minimă a pensiei pentru limita de vîrstă, rata de înlocuire a venitului, ponderea beneficiarilor de pensii cu cuantum minim, etc.

Precizări metodologice și sursa datelor

- **Definiții:**

Rata medie de înlocuire a venitului pierdut – reprezintă raportul dintre pensia medie pentru limita de vîrstă și salariul mediu pe economie.

Beneficiar de pensie pentru limita de vîrstă – persoana care întrunește următoarele condiții: atingerea vîrstei de pensionare stabilită de legislație și realizarea stagiului necesar de cotizatii. Sunt considerați doar pensionarii aflați la evidența Casei Naționale de Asigurări Sociale. Începînd cu anul 2002, vîrsta de pensionare constituie 62 de ani pentru bărbați și 57 de ani pentru femei.

Raportul dintre pensionarii pentru limita de vîrstă și populația în vîrstă aptă de muncă – raportul dintre pensionarii pentru limita de vîrstă aflați la evidența Casei Naționale de Asigurări Sociale și populația în vîrstă de 15-57/62 ani.

Raportul dintre populația ocupată și pensionari pentru limita de vîrstă - raportul dintre populația ocupată în baza datelor cercetării selective în gospodării Ancheta Forței de Muncă și numărul pensionarilor pentru limita de vîrstă aflați la evidența Casei Naționale de Asigurări Sociale.

• Sursa datelor:

Casa Națională de Asigurări Sociale.

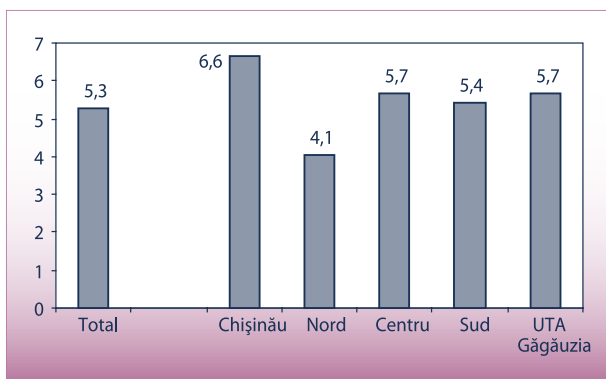
Situația pensionarilor pentru limită de vîrstă

Situația demografică în ultimul deceniu se caracterizează prin declinul demografic, determinat de sporul natural negativ, emigrarea populației, accelerarea procesului de îmbătrânire a populației, care în final se reflectă și asupra situației privind sistemul de asigurare și asistență socială a populației.

În condițiile în care numărul populației active și a populației ocupate este în descreștere, numărul total al pensionarilor, inclusiv a celor pentru limita de vîrstă, este în continuă creștere. Astfel, atît populația economic activă, cît și cea ocupată în anul 2010 s-a redus cu circa 6,0% față de anul 2007, pe cînd numărul total de pensionari a crescut cu 1,3%, iar pensionarii pentru limita de vîrstă - cu 1,8%. Acest fapt condiționează creșterea presiunii economice asupra populației ocupate în economie. Raportul dintre pensionari și persoanele ocupate s-a redus de la 1:2,0 în anul 2007 pînă la 1:1,8 în 2010. Totodată, pentru funcționarea unui sistem public de asigurări sociale similar celui existent în Republica Moldova este necesară menținerea acestui raport în jur de 1:4-1:5¹⁷.

În medie pe țară, la o persoană în vîrstă aptă de muncă revin 5,3 pensionari pentru limita de vîrstă. Cei mai mulți pensionari se regăsesc în regiunea Nord, raportul dintre populația în vîrstă aptă de muncă și pensionari este de 6,6. Dacă ne referim la raportul dintre numărul pensionarilor pentru limita de vîrstă și populația ocupată, constatăm că cea mai mare povară revine populației din regiunea Nord, dat fiind că fiecare a doua persoană este pensionar (vezi figura 9.1- 9.2).

Figura 9.1.
Raportul dintre
populația în vîrstă
aptă de muncă și
pensionari pentru
limita de vîrstă,
2010, %

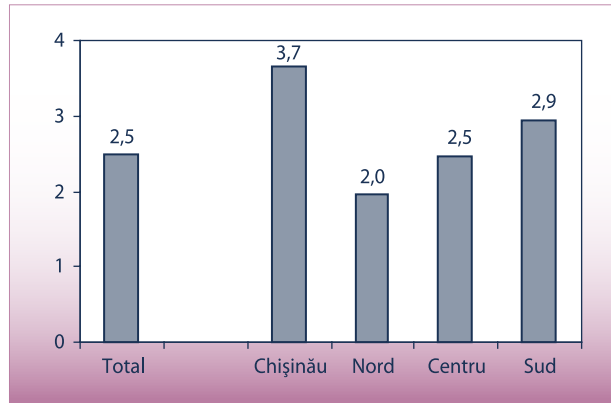

Structura pensionarilor după limita de vîrstă, în funcție de sectorul economic în care a activat persoana pînă la pensionare, relevă o pondere de 46 la sută a persoanelor din sectorul agricol și respectiv 54 la sută din sectorul non-agricol (vezi tab. 9.2). Acest fapt este determinat de specificul economiei naționale axate pe sectorul agricol, mai cu seamă în mediul rural, unde 49% din populația ocupată activează în agricultură.

Cu excepția mun. Chișinău, în toate regiunile țării în structura pensionarilor pentru limita de vîrstă prevalează persoanele care au activat în sectorul agricol. Cea mai mare

¹⁷ Raport social 2010, www.mmmpsf.gov.md

Figura 9.2.
Raportul dintre
populația ocupată
și pensionari pentru
limita de vîrstă,
2010¹⁸, %

rată a acestei categorii de pensionari este caracteristică pentru regiunea Sud, 56% din total pensionari. Aspectul gender al pensionarilor denotă o pondere mai mare pentru bărbații care au activat în sectorul agricol, 49,6% față de 44,0% în cazul femeilor (vezi figura 9.3). Această tendință este determinată de un nivel mai mare al ocupării bărbaților în agricultură, femeile fiind angajate preponderent în activități non-agricole.

Figura 9.3.
Ponderea
pensionarilor care
au activat în sectorul
agricol pe regiuni și
sexe, 2010, %

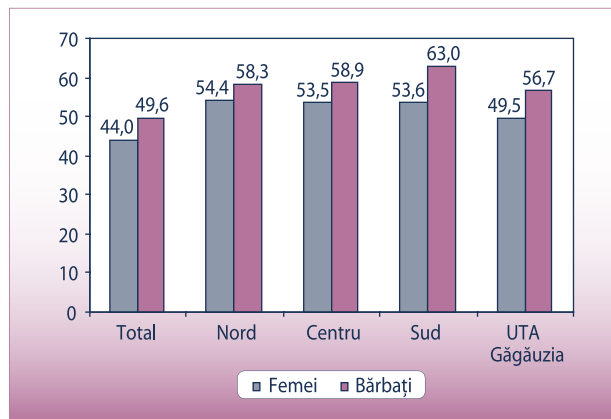
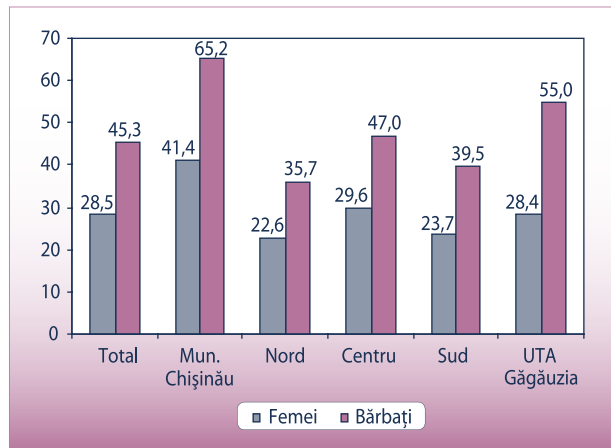

Figura 9.4.
Ponderea
pensionarilor
încadrați în câmpul
muncii pe regiuni și
sexe, 2010, %

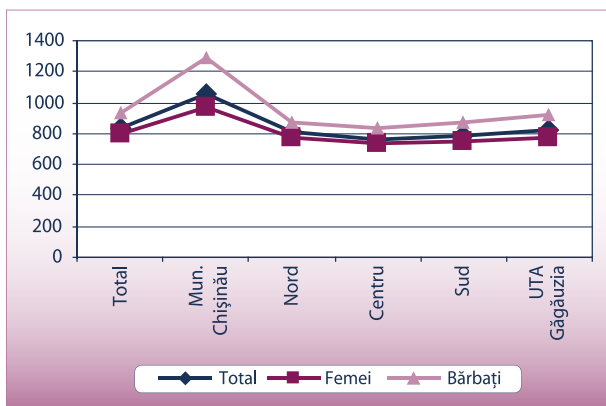
¹⁸ Regiunea Centru include și UTA Găgăuzia

La momentul stabilirii dreptului la pensie pentru limita de vîrstă, fiecare a treia persoană era angajată în cîmpul muncii. Decizia de a rămîne în continuare activ pe piața muncii și după pensionare este determinată nu numai de dorința persoanei, dar și de către necesitățile angajatorului, oportunitățile adiționale de angajare, inclusiv cu un program sau eforturi mai reduse, etc. Astfel, bărbații în proporție de 45,3% continuă să muncească, iar femeile angajate constituie 28,5% din total femei cărora li s-a stabilit dreptul la pensie în anul 2010 (vezi tab.9.3). În același timp, ponderea pensionarilor angajați variază de la o regiune la alta, cei mai mulți salariați pensionari sunt înregistrați în mun. Chișinău (47,6%), iar cei mai puțini - în regiunea Nord (26,4%). Diferențele de gen cu referire la ponderea pensionarilor angajați sunt notabile și cele mai mari decalaje în ponderea pensionarilor bărbați și femei angajați la momentul stabilirii pensiei fiind înregistrată în mun. Chișinău și UTA Găgăuzia (vezi figura 9.4).

Mărimea medie a pensiei

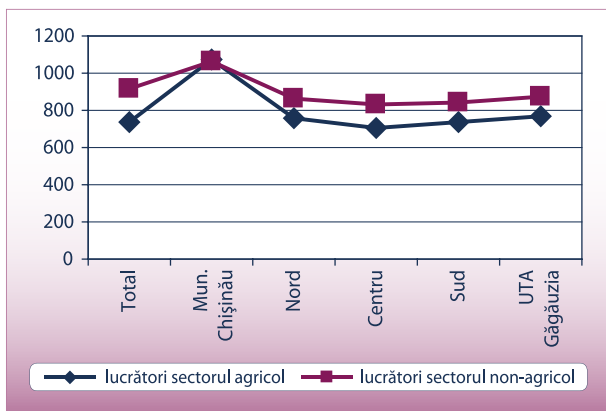
Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă este în continuă creștere: în anul 2010 a constituit 836,6 lei și comparativ cu anul 2009 s-a majorat cu 4,5%, iar față de anul 2007 - de circa 1,8 ori. Bărbații dispun în medie de o pensie mai mare cu 18% comparativ cu femeile. Acest fapt se datorează în principal diferențelor existente în salariul mediu al bărbaților și femeilor. Diferențele regionale se mențin și în cazul pensiei, în favoarea mun. Chișinău, unde mărimea medie a pensiei este cu cel puțin 30% mai mare comparativ cu celelalte regiuni ale țării. În același timp, cel mai mare decalaj dintre pensia bărbaților și cea a femeilor este înregistrat la fel în mun. Chișinău (33%), iar cel mai mic - în regiunea Nord (12%). Aceste variații în mărimea medie a pensiei în funcție de regiune și aspect gender se reflectă nemijlocit și asupra diferențelor regionale în nivelul de bunăstare al pensionarilor.

Figura 9.5.
Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă pe regiuni și sexe, 2010, lei

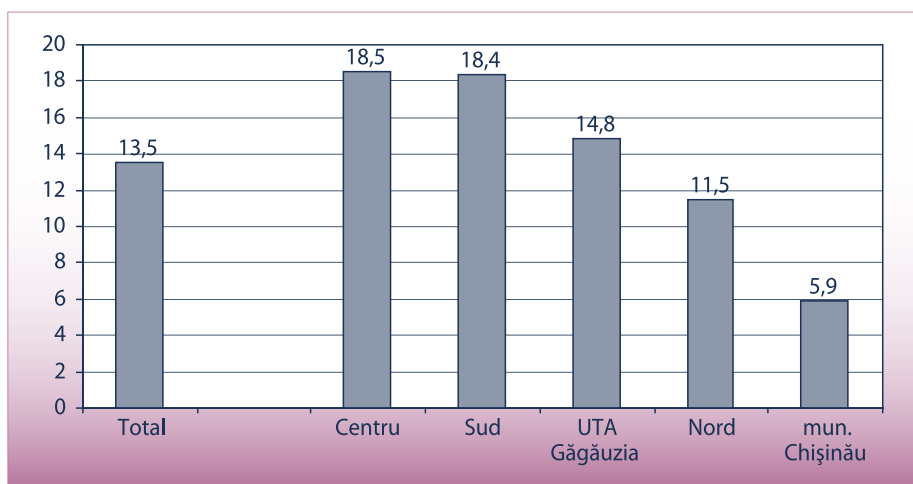
Pensia pentru limita de vîrstă diferă și în funcție de sectorul, unde a activat persoana pînă la momentul stabilirii pensiei. Astfel, mărimea medie a pensiei în cazul pensionarilor din sectorul agricol este cu 20% mai mică decît pensia celor din sectorul non-agricol (vezi figura 9.6). Aceste diferențe sunt caracteristice pentru toate regiunile țării, cu excepția mun. Chișinău. Diferențele de gen sunt mai puțin accentuate în cazul pensionarilor din sectorul agricol, pensia femeilor fiind cu 10% mai mică comparativ cu cea a bărbaților. Dat fiind că sectorul non-agricol este mai diversificat, respectiv și decalajul dintre pensia femeilor și bărbaților este mult mai mare (21%) (vezi tab. 9.5).

Figura 9.6.
Mărimea medie
a pensiei pentru
limita de vîrstă după
sectorul economic,
2010, lei

În anul 2010, pensia minimă pentru limita de vîrstă pentru lucrătorii din agricultură constituie 529,4 lei, iar pentru ceilalți beneficiari pensia minimă este de 594,6 lei. Din total pensionari pentru limita de vîrstă, 13,5% beneficiază de pensii cu cuantum minim. Cei mai mulți pensionari cu pensia minimă se regăsesc în regiunea Centru (18,5%) și Sud (18,4%), iar cei mai puțini - în mun. Chișinău (5,9%) (vezi figura 9.7). Distribuția pensionarilor cu pensie minimă este strîns corelată cu nivelul sărăciei pentru persoanele în vîrstă de 57/62 ani, astfel încît cea mai mare rată a sărăciei este înregistrată în zona Centru, iar cea mai mică - în mun. Chișinău. Prin urmare, odată cu intrarea în vîrstă de pensionare, unele persoane se confruntă cu un risc sporit al sărăciei, dat fiind că mărimea pensiei este insuficientă pentru acoperirea necesarului de consum. Aceste evidențe ar trebui luate în considerație la elaborarea și realizarea strategiilor de dezvoltare a serviciilor sociale pentru vîrstnici în profil regional.

Figura 9.7. Ponderea pensionarilor care beneficiază de pensii cu cuantum minim, 2010, %

Rata medie de înlocuire a venitului în anul 2010 a constituit 28,1%. Odată cu menținerea condițiilor actuale de funcționare a sistemului de pensionare, rata de înlocuire se va reduce în continuare¹⁹. Prin urmare, unii pensionari vor fi defavorizați și în scopul reducerii riscului sărăciei va fi necesară acordarea unor suplimente adiționale din partea statului. Dacă ne referim la rata medie de înlocuire separat pentru bărbați și femei, atunci constatăm că, în acest caz, la prima vedere mai favorizate sunt femeile, cu o rată de înlocuire de 30% față de 27,3% în cazul bărbaților. Situația dată este condiționată de faptul că femeile dispun de un salariu mai mic decât bărbații, dar și diferențele salariale sunt mai accentuate comparativ cu diferențele în mărimea medie a pensiei pentru bărbați și femei.

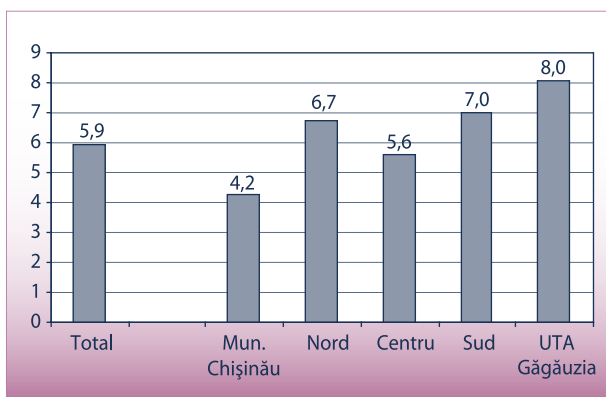
În aspect regional cea mai mare rată de înlocuire a veniturilor în cazul femeilor este înregistrată în UTA Găgăuzia (39,8%) și regiunea Sud (36,9%). Aceeași situație este și în cazul bărbaților, respectiv 37,9% în UTA Găgăuzia și 36,6% în regiunea Sud. Motivul de bază este faptul că cel mai mic nivel al salariilor, dar și a pensiilor este caracteristic pentru aceste regiuni și de facto pensionarii sunt mai defavorizați comparativ cu pensionarii din celelalte regiuni ale țării.

Pensionari de invaliditate

Dacă ne referim la pensionarii care beneficiază de pensii de invaliditate²⁰ constatăm că la 100 persoane în vârstă aptă de muncă revin în medie 5,9 pensionari de invaliditate. Cei mai mulți beneficiari de pensii de invaliditate sunt concentrați în UTA Găgăuzia, unde la 100 persoane în vârstă aptă de muncă revin 8 pensionari din această categorie. În medie pe total țară, în anul 2010 au beneficiat de pensii de invaliditate 143,1 mii persoane (vezi figura 9.8).

Structura pe vârstă a pensionarilor de invaliditate relevă o preponderență a persoanelor în vârstă de 30-54 ani (47,8%), vârstă cea mai activă din punct de vedere economic. Persoanele în vârstă de 55-64 ani reprezintă 38 la sută din total pensionari de invaliditate, după care urmează categoria de vârstă 65 ani și peste. Stabilirea gradului de invaliditate la o vârstă mai înaintată de regulă este determinată de progresarea în general a morbidității odată cu vârsta. Dat fiind că tot mai multe stări ale diferitor morbidități se înregistrează tot mai frecvent la vârste mai tinere, ca rezultat, remarcăm majorarea ponderii pensionarilor de invaliditate din grupa de vârstă 55-64 ani, de la 30% în anul 2006 până la 37,9% în 2010.

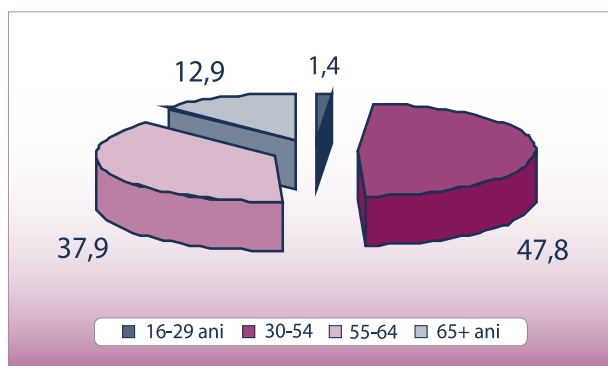
Figura 9.8.
Pensionari de invaliditate la 100 persoane în vârstă aptă de muncă, 2010, %

¹⁹ Raport social 2010, www.mmprf.gov.md.

²⁰ Inclusiv pensionarii de invaliditate din rândul beneficiarilor de pensii pentru participanții la lichidarea avariei de la Cernobil și beneficiarii de pensii pentru militari în termen.

Figura 9.9.
Structura
pensionarilor de
invaliditate după
grupe de vîrstă,
2010, %

Numărul pensionarilor de invaliditate din cauza unei boli obișnuite pe parcursul ultimilor ani a fost în continuă creștere și în anul 2010 a constituit 127,8 mii persoane comparativ cu 122,9 mii persoane în anul 2007 (vezi tab.9.6). Preponderente în structura acestei categorii de pensionari rămîn a fi femeile, dar ponderea acestora s-a redus de la 52,7% în 2007 pînă la 51,7% în 2010. Dacă ne referim la pensionarii de invaliditate din cauza unui accident de muncă sau unei boli profesionale, constatăm că numărul acestor pensionari este în scădere și în medie pe total țară a constituit nu mai mult de 3,5 mii persoane. Spre deosebire de invalizii din cauza unei boli obișnuite, pensionarii din cauza unui accident sau boli profesionale, în proporție de 75% sunt bărbați. O astfel de situație este determinată de faptul, că bărbații mai frecvent sunt angajați la munci periculoase sau muncesc în condiții cu un risc sporit de accidentare.

Astfel, situația pensionarilor variază în funcție de mai mulți factori și ca rezultat unele categorii de pensionari sunt mai defavorizate și eventual sunt supuse unui risc mai mare de sărăcie sau excludere socială. În special, cei mai vulnerabili sunt pensionarii de invaliditate, în deosebi în ce privește angajarea în cîmpul muncii, dar și din perspectiva integrării sociale.

Tabele

Tabelul 9.1. Numărul pensionarilor pentru limita de vîrstă

	2007		2008		2009		2010	
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
Total	135497	316765	132330	322899	130357	327563	129440	331061
mun. Chișinău	21118	55985	21564	59033	22033	61585	22756	64033
Nord	50914	113466	49104	113616	47879	113597	46857	113274
mun. Bălți	4448	11602	4360	11889	4351	12191	4462	12702
Briceni	4852	10665	4677	10519	4514	10471	4408	10300
Dondușeni	3065	6720	2937	6662	2871	6634	2815	6526
Drochia	5538	11764	5301	11707	5130	11694	5012	11676
Edineț	5071	10770	4926	10780	4802	10733	4675	10592
Fălești	4494	9891	4352	9947	4292	9977	4192	9901
Florești	4552	10123	4374	10149	4250	10131	4129	10018
Glodeni	3254	7090	3117	7130	2988	7109	2893	7082
Ocnîța	2973	6811	2837	6712	2786	6651	2709	6578
Rîșcani	4272	8996	4079	8937	3929	8864	3775	8728
Sîngerei	3787	8485	3672	8608	3588	8632	3490	8650
Soroca	4608	10549	4472	10576	4378	10510	4297	10521
Centru	37725	87921	36646	89364	36101	90547	35912	91020
Anenii Noi	2731	6435	2663	6569	2669	6767	2677	6866
Călărași	3154	6859	3068	6912	3031	6977	3001	6921
Criuleni	2197	5648	2123	5781	2123	5909	2133	5957
Dubăsari	1009	2414	997	2448	971	2502	964	2497
Hîncești	4700	10726	4562	10989	4499	11141	4535	11241
Ialoveni	2949	7044	2912	7337	2852	7522	2914	7685
Nisporeni	2464	5591	2390	5699	2374	5799	2331	5820
Orhei	4411	10866	4278	10984	4235	11107	4245	11177
Rezina	2077	4706	1996	4727	1975	4729	1945	4685
Strășeni	3080	7369	3033	7563	3010	7686	3005	7794
Șoldănești	1969	4465	1884	4409	1798	4336	1712	4267
Telenești	2738	6056	2648	6102	2553	6147	2451	6175
Ungheni	4246	9742	4092	9844	4011	9925	3999	9935
Sud	20045	46202	19526	47337	19075	47932	18848	48536
Basarabasca	987	2405	961	2497	924	2543	929	2611
Cahul	4448	10365	4390	10695	4256	10881	4198	11070
Cantemir	2184	4855	2094	4919	2061	4922	1989	4937
Căușeni	3446	8018	3337	8164	3268	8267	3230	8330
Cimișlia	2363	5415	2354	5586	2345	5673	2365	5778
Leova	2010	4535	1958	4772	1898	4857	1889	4926
Ștefan Vodă	2742	6275	2638	6349	2602	6364	2565	6441
Taraclia	1865	4334	1794	4355	1721	4425	1683	4443
UTA Găgăuzia	5695	13191	5490	13549	5269	13902	5067	14198

Tabelul 9.2. Numărul pensionarilor pentru limita de vîrstă după sectorul economic, 2010

	Total		Femei		Bărbați	
	lucrători sectorul agricol	lucrători sectorul non-agricol	lucrători sectorul agricol	lucrători sectorul non-agricol	lucrători sectorul agricol	lucrători sectorul non-agricol
Total	209886	250615	145677	185384	64209	65231
mun.Chișinău	2478	84311	1805	62228	673	22083
Nord	88909	71222	61592	51682	27317	19540
Mun. Bălți	663	16501	496	12206	167	4295
Briceni	9484	5224	6585	3715	2899	1509
Dondușeni	5802	3539	3907	2619	1895	920
Drochia	11306	5382	7814	3862	3492	1520
Edineț	8395	6872	5773	4819	2622	2053
Fălești	9035	5058	6264	3637	2771	1421
Florești	8685	5462	6115	3903	2570	1559
Glodeni	6383	3592	4451	2631	1932	961
Ocnîța	4632	4655	3313	3265	1319	1390
Rîșcani	8340	4163	5611	3117	2729	1046
Sîngerei	8035	4105	5658	2992	2377	1113
Soroca	8149	6669	5605	4916	2544	1753
Centru	69805	57127	48652	42368	21153	14759
Anenii Noi	4507	5036	3137	3729	1370	1307
Călărași	4620	5302	3032	3889	1588	1413
Criuleni	4970	3120	3658	2299	1312	821
Dubăsari	2159	1302	1505	992	654	310
Hîncești	10597	5179	7377	3864	3220	1315
Ialoveni	5345	5254	3853	3832	1492	1422
Nisporeni	5452	2699	3769	2051	1683	648
Orhei	7387	8035	5224	5953	2163	2082
Rezina	3468	3162	2388	2297	1080	865
Strășeni	4430	6369	3019	4775	1411	1594
Șoldănești	3804	2175	2660	1607	1144	568
Telenești	6244	2382	4336	1839	1908	543
Ungheni	6822	7112	4694	5241	2128	1871
Sud	48694	37955	33628	29106	15066	8849
Basarabeasca	1440	2100	1005	1606	435	494
Cahul	7769	7499	5321	5749	2448	1750
Cantemir	4486	2440	3029	1908	1457	532
Căușeni	6415	5145	4417	3913	1998	1232
Cimișlia	4981	3162	3401	2377	1580	785
Leova	3896	2919	2702	2224	1194	695
Ștefan-Vodă	5894	3112	3997	2444	1897	668
Taraclia	3915	2211	2730	1713	1185	498
UTA Găgăuzia	9898	9367	7026	7172	2872	2195

Tabelul 9.3. Numărul pensionarilor încadrați în câmpul muncii²¹, în 2010

	Numărul pensionarilor încadrați în câmpul muncii			Numărul pensionarilor care primesc pensii cu cuantum minim
	Total	Femei	Bărbați	Total
Total	153194	94508	58686	62330
mun.Chișinău	41333	26497	14836	5111
Nord	42313	25571	16742	18475
Mun. Bălți	7478	4831	2647	1507
Briceni	2940	1775	1165	1896
Dondușeni	2439	1459	980	998
Drochia	4111	2420	1691	1586
Edineț	3550	2141	1409	1742
Fălești	3860	2309	1551	1609
Florești	3152	1875	1277	1619
Glodeni	2077	1245	832	1239
Ocnîța	1858	1102	756	1003
Rîșcani	3501	2022	1479	1291
Sîngerei	3467	2067	1400	2021
Soroca	3880	2325	1555	1964
Centru	43793	26919	16874	23455
Anenii Noi	2499	1483	1016	1241
Călărași	2617	1631	986	1985
Criuleni	2442	1529	913	1384
Dubăsari	801	475	326	233
Hîncești	5941	3720	2221	3770
Ialoveni	4745	3005	1740	2169
Nisporeni	3227	1933	1294	1883
Orhei	5832	3526	2306	2501
Rezina	1700	1054	646	1045
Strășeni	4532	2826	1706	1837
Șoldănești	1318	784	534	1119
Telenești	3648	2226	1422	2038
Ungheni	4491	2727	1764	2250
Sud	18935	11489	7446	12429
Basarabeasca	1129	703	426	623
Cahul	5004	3086	1918	2400
Cantemir	1641	978	663	1551
Căușeni	2360	1500	860	2304
Cimișlia	2009	1156	853	1579
Leova	1518	982	536	1386
Ștefan-Vodă	3241	1940	1301	1642
Taraclia	2033	1144	889	944
UTA Găgăuzia	6820	4032	2788	2860

²¹ Statutul de "persoana angajată" este declarat de beneficiarul de pensie la momentul stabilirii acestui drept. Modificarea ulterioară a acestui statut nu este reflectată în evidența CNAS, deoarece pensionarul nu are obligația de a comunica faptul încadrării sau disponibilizării din câmpul muncii.

Tabelul 9.4. Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă, 2010, lei

	Total	inclusiv:	
		Femei	Bărbați
Total	836,6	797,1	937,8
mun. Chișinău	1050,3	966,6	1285,8
Nord	807,7	779,2	876,4
Mun. Bălți	945,1	882,4	1123,5
Briceni	768,5	746,1	821,1
Dondușeni	784,7	758,1	846,6
Drochia	834,2	809,0	893,0
Edineț	796,5	766,9	863,6
Fălești	787,6	763,6	844,1
Florești	792,9	770,5	847,1
Glodeni	779,3	749,4	852,5
Ocnîța	773,0	745,1	840,8
Rîșcani	817,0	786,2	888,4
Sîngerei	778,6	752,3	843,7
Soroca	773,3	760,3	805,1
Centru	764,7	735,1	839,7
Anenii Noi	804,9	761,0	917,4
Călărași	736,7	710,0	798,3
Criuleni	775,8	743,2	867,0
Dubăsari	822,8	799,7	882,6
Hîncești	730,5	705,4	792,8
Ialoveni	781,4	738,3	894,8
Nisporeni	715,2	695,1	765,2
Orhei	789,8	758,1	873,3
Rezina	760,8	731,5	831,3
Strășeni	792,8	751,1	900,9
Șoldănești	737,2	722,7	773,2
Telenești	736,9	726,2	763,9
Ungheni	772,4	742,2	847,4
Sud	781,6	746,3	874,1
Basarabeasca	804,7	753,6	948,2
Cahul	801,6	763,9	901,1
Cantemir	738,2	711,2	805,2
Căușeni	751,1	719,2	833,2
Cimișlia	759,2	723,1	847,5
Leova	748,8	718,1	828,6
Ștefan-Vodă	771,8	739,7	852,2
Taraclia	793,8	757,6	889,4
UTA Găgăuzia	817,2	778,2	926,7

Tabelul 9.5. Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă după sectorul economic, 2010, lei

	Total		Femei		Bărbați	
	lucrători sectorul agricol	lucrători sectorul non- agricol	lucrători sectorul agricol	lucrători sectorul non- agricol	lucrători sectorul agricol	lucrători sectorul non- agricol
Total	737,4	919,8	716,3	860,6	785,2	1087,9
mun. Chișinău	1070,2	1058,2	738,0	973,2	890,8	1297,8
Nord	760,9	866,1	746,1	818,7	794,1	991,5
Mun. Bălți	721,1	954,1	702,4	889,8	776,6	1137,0
Briceni	749,3	803,6	737,0	762,1	777,0	905,8
Dondușeni	741,3	856,0	722,9	810,5	779,1	985,5
Drochia	811,7	881,5	800,3	826,6	837,3	1020,8
Edineț	760,6	840,3	744,6	793,5	795,9	950,2
Fălești	762,2	832,8	750,0	787,1	790,0	949,6
Florești	756,2	851,1	744,3	811,7	784,8	949,9
Glodeni	739,0	850,8	718,2	802,1	787,0	984,0
Ocnița	732,5	813,3	719,4	771,2	765,7	912,2
Rîșcani	805,8	839,5	778,6	799,9	861,8	957,8
Sîngerei	745,1	844,2	724,6	804,7	793,8	950,5
Soroca	727,4	829,2	727,9	797,2	726,4	919,1
Centru	709,0	832,8	688,8	788,3	754,0	960,5
Anenii Noi	735,6	866,9	699,5	812,7	818,3	1021,4
Călărași	663,8	800,3	641,0	763,8	707,2	900,7
Criuleni	726,4	854,5	708,6	798,2	776,3	1012,0
Dubăsari	772,6	906,0	750,6	874,1	775,8	1008,0
Hîncești	689,8	813,9	668,3	776,3	739,1	924,4
Ialoveni	700,5	863,6	674,3	802,7	768,2	1027,7
Nisporeni	681,6	782,9	664,2	752,0	720,7	880,8
Orhei	727,7	846,8	710,0	800,2	770,5	980,1
Rezina	709,7	816,9	693,7	770,9	745,2	938,9
Strășeni	736,5	832,0	704,3	780,8	805,5	985,5
Șoldănești	703,3	796,4	695,3	768,0	721,8	876,8
Telenești	706,4	816,9	696,9	795,4	728,2	889,6
Ungheni	714,3	828,2	693,8	785,6	759,4	947,5
Sud	733,1	843,8	700,4	799,5	806,2	989,7
Basarabeasca	715,2	866,0	689,2	793,9	775,3	1100,6
Cahul	744,2	861,1	708,5	815,2	821,8	1011,9
Cantemir	703,0	803,0	675,5	767,9	760,0	929,1
Căușeni	700,5	814,1	672,8	771,7	761,8	949,0
Cimișlia	717,5	824,9	684,2	778,6	789,0	965,2
Leova	699,1	815,0	669,3	777,5	766,7	934,9
Ștefan-Vodă	738,0	835,7	705,1	796,4	807,4	979,5
Taraclia	771,6	833,1	736,7	790,8	851,8	978,8
UTA Găgăuzia	764,8	872,6	726,7	828,6	858,1	1016,3

Tabelul 9.6. Numărul pensionarilor de invaliditate din cauza unei boli obișnuite

	2007		2008		2009		2010	
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
Total	58069	64796	59225	65283	60650	65981	61708	66142
mun. Chișinău	10259	13070	10319	12835	10429	12612	10570	12542
Nord	18175	21434	18557	21700	19002	22114	19320	22283
mun. Bălți	2375	3288	2434	3332	2470	3396	2562	3487
Briceni	1393	1766	1452	1817	1511	1884	1523	1903
Dondușeni	993	1082	969	1087	958	1079	955	1059
Drochia	1533	1830	1580	1866	1652	1905	1679	1910
Edineț	1883	2371	1934	2417	1982	2487	2021	2516
Fălești	1408	1471	1400	1449	1425	1460	1409	1471
Florești	1715	1973	1763	1973	1815	2003	1845	1967
Glodeni	872	835	899	851	910	864	919	868
Ocnița	969	1271	949	1257	955	1273	980	1266
Rîșcani	1305	1419	1345	1426	1391	1436	1419	1443
Sîngerei	1645	1789	1720	1870	1797	1943	1855	2015
Soroca	2084	2339	2112	2355	2136	2384	2153	2378
Centru	17996	18554	18411	18869	18908	19197	19291	19347
Anenii Noi	1390	1523	1417	1537	1441	1586	1436	1587
Călărași	1433	1458	1461	1481	1480	1505	1516	1516
Criuleni	1341	1565	1368	1571	1373	1559	1382	1510
Dubăsari	788	856	794	854	811	841	804	849
Hîncești	1642	1572	1644	1567	1678	1565	1715	1541
Ialoveni	1569	1462	1618	1486	1685	1511	1668	1486
Nisporeni	1005	956	1003	950	1036	946	1080	946
Orhei	2147	2246	2192	2217	2196	2228	2218	2257
Rezina	855	941	909	994	970	1046	1001	1053
Strășeni	1646	1556	1679	1604	1674	1617	1717	1637
Șoldănești	952	992	1037	1078	1108	1145	1187	1217
Telenești	1338	1406	1390	1493	1500	1574	1561	1655
Ungheni	1890	2021	1899	2037	1956	2074	2006	2093
Sud	7977	7631	8180	7652	8348	7686	8468	7582
Basarabeasca	495	543	510	559	525	575	531	569
Cahul	1576	1403	1626	1450	1673	1463	1736	1457
Cantemir	870	708	901	713	916	754	928	723
Căușeni	1302	1233	1348	1199	1360	1175	1342	1164
Cimișlia	883	852	889	845	920	833	902	809
Leova	685	581	695	581	723	569	740	564
Ștefan Vodă	1255	1400	1266	1380	1255	1361	1278	1338
Taraclia	911	911	945	925	976	956	1011	958
UTA Găgăuzia	3662	4107	3758	4227	3963	4372	4059	4388

Tabelul 9.7. Numărul pensionarilor de invaliditate din cauza unui accident de muncă sau boli profesionale

	2007		2008		2009		2010	
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
Total	2749	924	2697	940	2644	952	2544	954
mun. Chișinău	433	165	414	163	387	157	369	153
Nord	926	340	895	348	879	345	855	348
mun. Bălți	84	32	79	31	77	29	74	28
Briceni	80	32	79	32	80	33	81	34
Dondușeni	36	15	35	13	35	12	34	13
Drochia	93	54	89	51	85	50	79	50
Edineț	89	19	88	20	85	23	84	24
Fălești	95	35	94	36	93	34	89	35
Florești	97	23	94	21	94	22	89	22
Glodeni	63	23	64	22	63	21	62	22
Ocnîța	43	9	40	11	37	10	36	9
Rîșcani	82	38	85	45	81	45	71	42
Sîngerei	69	29	66	35	67	36	76	38
Soroca	95	31	82	31	82	30	80	31
Centru	778	235	767	248	760	249	734	254
Anenii Noi	62	23	58	21	55	21	53	19
Călărași	44	6	47	6	46	6	43	6
Criuleni	54	20	51	22	54	23	59	23
Dubăsari	23	11	23	12	25	13	24	13
Hîncești	72	15	68	16	67	19	61	21
Ialoveni	59	13	59	13	58	12	55	12
Nisporeni	59	30	58	32	57	28	57	28
Orhei	96	28	97	31	96	31	96	33
Rezina	33	4	32	4	30	4	26	4
Strășeni	48	16	51	17	51	16	48	17
Șoldănești	54	22	52	23	54	23	53	23
Telenești	67	21	65	25	64	28	60	29
Ungheni	107	26	106	26	103	25	99	26
Sud	475	128	474	124	461	136	432	132
Basarabeasca	26	9	24	8	23	7	21	8
Cahul	97	26	93	25	90	24	86	23
Cantemir	62	12	64	12	60	14	54	14
Căușeni	80	27	79	25	74	22	67	23
Cimișlia	54	15	52	14	50	16	47	15
Leova	45	7	45	8	47	7	45	7
Ștefan Vodă	72	21	75	21	76	33	72	30
Taraclia	39	11	42	11	41	13	40	12
UTA Găgăuzia	137	56	147	57	157	65	154	67

Tabelul 9.8. Numărul pensionarilor de invaliditate²² după grupe de vîrstă, 2010

	Total				Femei				Bărbați			
	16-29 ani	30-54	55-64	65+	16-29 ani	30-54	55-64	65+	16-29 ani	30-54	55-64	65+
Total	1902	64032	50759	17649	842	33579	23788	8975	1060	30453	26971	8674
mun.Chișinău	386	11601	9321	3094	165	6244	4486	1848	221	5357	4835	1246
Nord												
Mun. Bălți	149	3075	2228	810	77	1798	1129	519	72	1277	1099	291
Briceni	27	1549	1276	754	13	871	666	389	14	678	610	365
Dondușeni	18	813	751	530	7	399	370	296	11	414	381	234
Drochia	71	1845	1330	542	32	997	644	287	39	848	686	255
Edineț	48	2147	1693	858	20	1191	879	453	28	956	814	405
Fălești	39	1412	1102	543	15	699	532	261	24	713	570	282
Florești	47	1922	1555	475	20	995	767	208	27	927	788	267
Glodeni	35	915	690	290	17	448	295	130	18	467	395	160
Ocnîța	13	970	816	522	3	520	465	288	10	450	351	234
Rîșcani	37	1449	1129	407	12	751	530	192	25	698	599	215
Sîngerei	71	2086	1436	463	25	1123	696	209	46	963	740	254
Soroca	46	2185	1670	802	21	1159	815	414	25	1026	855	388
Centru												
Anenii Noi	56	1486	1315	302	20	784	646	157	36	702	669	145
Călărași	33	1445	1267	407	16	712	600	196	17	733	667	211
Criuleni	24	1342	1332	339	9	722	651	152	15	620	681	187
Dubăsari	22	819	706	197	7	427	344	85	15	392	362	112
Hîncești	52	1600	1305	447	27	775	557	206	25	825	748	241
Ialoveni	39	1619	1284	327	23	808	520	147	16	811	764	180
Nisporeni	19	1051	834	291	9	484	359	122	10	567	475	169
Orhei	61	2193	1887	563	29	1170	836	255	32	1023	1051	308
Rezina	24	1079	830	197	12	562	407	77	12	517	423	120
Strășeni	51	1656	1405	352	21	852	615	166	30	804	790	186
Șoldănești	35	1361	829	283	15	725	369	131	20	636	460	152
Telenești	48	1802	1222	286	17	994	541	132	31	808	681	154
Ungheni	50	2169	1552	623	25	1119	679	306	25	1050	873	317
Sud												
Basarabeasca	16	576	454	109	10	304	205	58	6	272	249	51
Cahul	52	1743	1213	364	32	818	464	167	20	925	749	197
Cantemir	41	889	626	188	21	414	233	70	20	475	393	118
Căușeni	33	1161	1065	418	15	506	481	185	18	655	584	233
Cimișlia	21	804	749	230	12	388	325	99	9	416	424	131
Leova	9	672	557	159	4	305	189	73	5	367	368	86
Ștefan-Vodă	42	1200	1078	455	17	609	513	230	25	591	565	225
Taraclia	45	975	815	239	12	483	359	118	33	492	456	121
UTA Găgăuzia	142	4421	3437	783	62	2423	1621	349	80	1998	1816	434

²² Inclusiv pensionarii de invaliditate din rîndul beneficiarilor de pensii pentru participanții la lichidarea avariei de la Cernobil și beneficiarii de pensii pentru militari în termen.

Tabelul 9.9. Numărul persoanelor care au beneficiat de indemnizații pentru familii cu copii²³

	2008	2009	2010
Total	109756	115082	72699
mun. Chișinău	16148	17409	17287
Nord	31071	32657	18588
mun. Bălți	2875	2901	2933
Briceni	3235	3336	1251
Dondușeni	1335	1505	661
Drochia	3397	3646	1629
Edineț	2765	3319	1455
Fălești	2436	2580	1923
Florești	2416	2371	1666
Glodeni	1561	1776	1207
Ocnita	1525	1836	823
Rîșcani	2414	2667	1285
Sîngerei	3770	3769	1957
Soroca	3342	2951	1798
Centru	40717	42445	22780
Anenii Noi	2163	2427	1843
Călărași	2738	2710	1612
Criuleni	2944	3093	1763
Dubăsari	1143	1170	681
Hîncești	4187	4526	2298
Ialoveni	3375	3790	2747
Nisporeni	2742	2846	1210
Orhei	4933	4869	2623
Rezina	1970	1991	1000
Strășeni	2996	3091	2140
Șoldănești	2219	2281	818
Telenești	5182	5067	1411
Ungheni	4125	4584	2634
Sud	17399	17828	10184
Basarabeasca	726	692	447
Cahul	4420	4388	2465
Cantemir	2323	2260	1298
Căușeni	3104	3433	1724
Cimișlia	1621	1613	966
Leova	1907	1949	1080
Ștefan Vodă	2397	2594	1356
Taraclia	901	899	848
UTA Găgăuzia	4421	4743	3860

²³ Datele includ beneficiarii de indemnizație lunară pentru creșterea copilului până la vârsta de 3 ani (persoane asigurate); indemnizație lunară pentru creșterea copilului până la vârsta de 1,5 ani (persoane neasigurate); indemnizații lunare pentru întreținerea copilului cu vîrstă între 3/1,5 și 16 ani.

Tabelul 9.10. Numărul beneficiarilor de indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului

	Persoane asigurate pînă la vîrsta de 3 ani			Persoane neasigurate pînă la vîrsta de 1,5 ani		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Total	27235	29268	32190	38049	39848	40509
mun. Chișinău	9278	10074	11203	5417	5957	6084
Nord	5573	6032	6637	11153	11692	11951
mun. Bălți	1390	1443	1621	1234	1246	1312
Briceni	256	290	307	957	922	944
Dondușeni	179	175	176	418	471	485
Drochia	453	502	566	1056	1086	1063
Edineț	345	417	500	942	975	955
Fălești	598	655	681	1137	1184	1242
Florești	447	503	561	1015	1121	1105
Glodeni	294	311	350	718	796	857
Ocnîța	172	199	205	610	639	618
Rîșcani	408	405	439	747	834	846
Sîngerei	491	546	611	1280	1299	1346
Soroca	540	586	620	1039	1119	1178
Centru	7359	7975	8772	13473	13822	14008
Anenii Noi	611	708	807	1019	1046	1036
Călărași	463	545	610	883	936	1002
Criuleni	606	674	724	1033	1090	1039
Dubăsari	202	247	270	446	417	411
Hîncești	749	770	791	1370	1403	1507
Ialoveni	1141	1151	1281	1322	1350	1466
Nisporeni	312	347	385	862	841	825
Orhei	829	875	976	1580	1609	1647
Rezina	284	340	372	650	625	628
Strășeni	899	960	1010	1124	1190	1130
Șoldănești	177	201	251	543	601	567
Telenești	350	375	404	1014	1047	1007
Ungheni	736	782	891	1627	1667	1743
Sud	3506	3545	3786	6154	6322	6398
Basarabeasca	183	163	156	326	313	291
Cahul	960	1007	1092	1288	1304	1373
Cantemir	428	411	481	759	779	817
Căușeni	470	473	516	1199	1281	1208
Cimișlia	297	307	338	560	605	628
Leova	288	296	318	691	730	762
Ștefan Vodă	396	416	407	968	949	949
Taraclia	484	472	478	363	361	370
UTA Găgăuzia	1519	1642	1792	1852	2055	2068

CAPITOLUL

INFRAȚIONALITATEA

Compartimentul *Infraționalitatea* prezintă principalii indicatori ce caracterizează situația infrațională în republică, în special numărul infracțiunilor înregistrate și numărul persoanelor care au comis aceste infracțiuni. Datele sunt prezentate în aspect de gen, grupe de vîrstă, regiuni și raioane. Pentru o viziune mai clară privind evoluția nivelului infraționalității datele sunt calculate și la 100 mii locuitori.

Precizări metodologice și sursa datelor

- **Definiții:**

Infrațiune este o faptă (acțiunea sau inacțiunea) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvîrșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală.

Infrațiuni deosebit de grave se consideră infracțiunile săvîrșite cu intenție, pentru care legea penală prevede pedeapsă maximă cu închisoarea pe un termen ce depășește 15 ani.

Infrațiuni excepțional de grave se consideră infracțiunile săvîrșite cu intenție, pentru care legea penală prevede detenție pe viață.

Infrațiuni grave se consideră faptele, pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoarea pe un termen de pînă la 15 ani inclusiv.

Delicvență juvenilă - ansamblul abaterilor și încălcărilor de norme sociale, sancționate juridic, săvîrșite de minori cu vârsta de pînă la 18 ani.

Persoană majoră este persoana care a împlinit vîrsta de 18 ani.

Persoană minoră este persoana care nu a împlinit vîrsta de 18 ani.

Furt este sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane.

Jaf este sustragerea deschisă a bunurilor altei persoane.

Omor este acțiunea care duce la lipsirea de viață a unei persoane.

Tilhărie este atacul săvârșit asupra unei persoane în scopul sustragerii bunurilor, însoțit de violență periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei agresate ori de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe.

Viol este raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică sau psihică a persoanei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-și exprima voința.

● Sursa datelor:

Rapoartele generalizate prezentate de către Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției, Departamentul Instituțiilor Penitenciare.

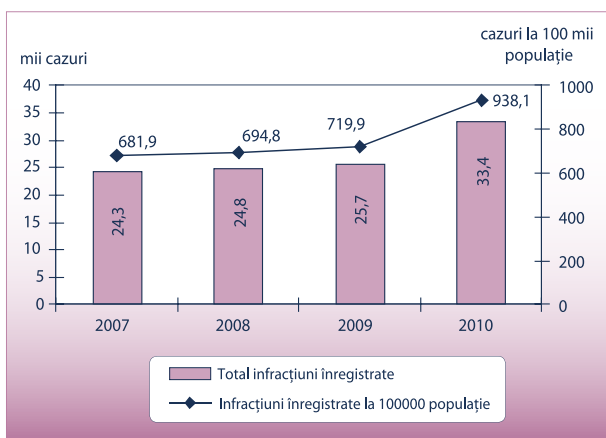
Infrapecțiuni înregistrate

Evoluția fenomenului infracțional este o consecință a impactului problemelor socio-economice, caracteristice perioadei de tranziție, precum și a crizei de autoritate pe care au traversat-o instituțiile statului de drept. Legislația lacunară și supraîncărcarea sistemului de justiție penală, corelate cu insuficiența de personal, au făcut ca atât efectul măsurilor preventive, cât și a celor represive să fie limitat.

Numărul infracpecunilor înregistrate este unul din indicatorii de bază ce caracterizează situația infracțională în țară. Pe parcursul ultimilor ani se remarcă o tendință de creștere a infracpecunilor înregistrate, de la 24,3 mii cazuri în 2007 pînă la 33,4 mii cazuri în 2010. Rata infracpecunilor la 100 mii locuitori a atins nivelul de 938 infracpecuni față de 682 infracpecuni în 2007. Explicațiile pentru acest fenomen sunt multiple și cu geneză diferită: nivelul de trai redus, lipsa locurilor de muncă bine remunerate – pe de o parte; pe de altă parte – îmbunătățirea activității organelor de poliție, care reușesc să captureze mai mulți infractori, eventual și o mai bună evidență și raportare a infracpecunilor.

Ca și în cazul altor țări, cele mai multe infracpecuni sunt comise în urbe și mai cu seamă în capitala țării. Republica Moldova nu este o excepție în acest sens, anual fiind înregistrate

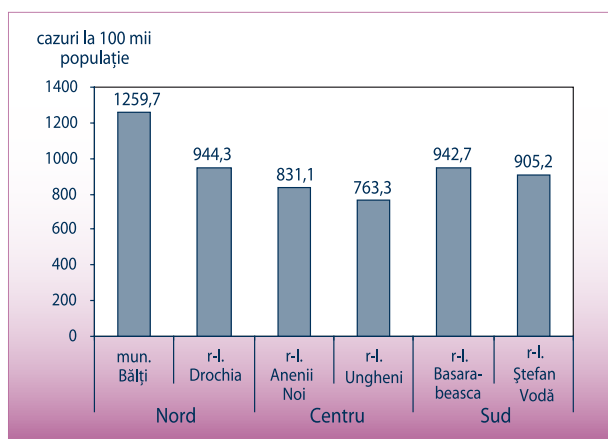
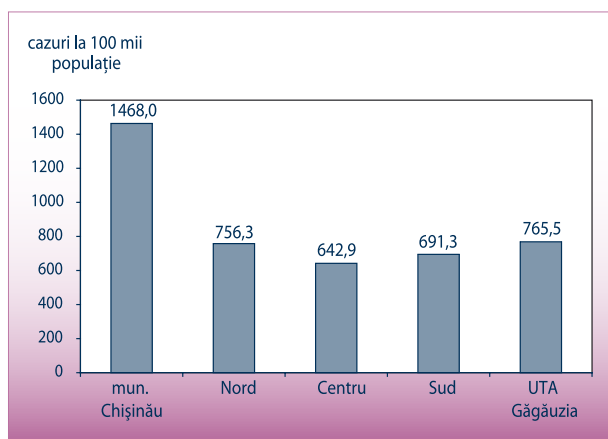
Figura 10.1.
Evoluția ratei
infracpecunilor,
2007–2010

peste 1000 de infracțiuni la 100 mii locuitori în mun. Chișinău. În condițiile înregistrării a mai multor infracțiuni în anul 2010 pe total țară, evident s-a majorat numărul de infracțiuni și în mun. Chișinău, cifra fiind de 1468 infracțiuni la 100 mii locuitori. Distribuția geografică a infracționalității relevă o concentrare mai mare în regiunea Nord (756 cazuri la 100 mii locuitori) și UTA Găgăuzia (765,5 infracțiuni la 100 mii locuitori). Un nivel mai scăzut al infracționalității este înregistrat în zona Centru (643 infracțiuni la 100 mii locuitori) și zona Sud (691 infracțiuni la 100 mii locuitori).

Riscul de a deveni victimă a infracțiunilor săvârșite diferă și în cadrul fiecărei regiuni. În regiunea Nord se evidențiază mun. Bălți cu 1260 infracțiuni la 100 mii locuitori și raionul Drochia cu 944 infracțiuni la 100 mii locuitori. În regiunea Centru cea mai mare rată a infracționalității este înregistrată în raionul Anenii-Noi (831 infracțiuni la 100 mii locuitori) și raionul Ungheni (763 infracțiuni la 100 mii locuitori). În regiunea Sud cele mai multe infracțiuni au fost înregistrate în raionul Basarabeasca și Ștefan-Vodă (vezi Figura 10.2).

Figura 10.2.
Rata infracționalității
în aspect teritorial,
cazuri la 100 mii
locuitori, 2010

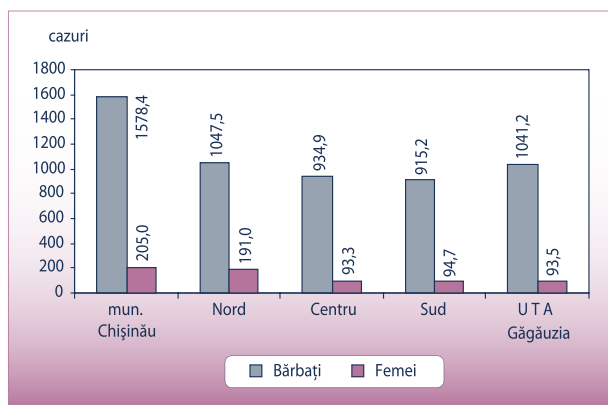
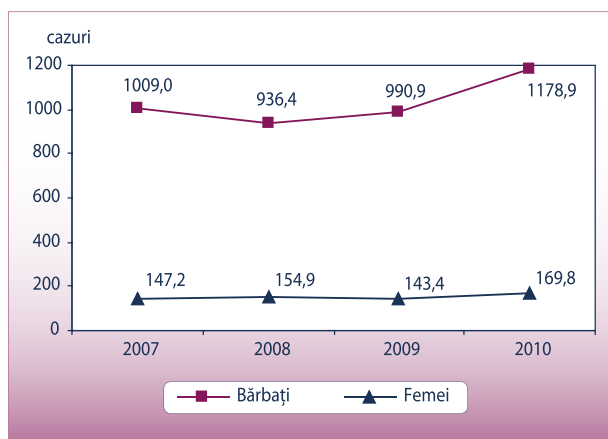
La momentul comiterii infracțiunii, cel puțin 6 din 10 infracțiuni sunt săvârșite de către bărbați și doar 10 la sută de către femei²⁴. În medie la 100 mii populație feminină în anul 2010 au revenit 170 infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 1179

²⁴ În cazul a 30% din infracțiuni, la momentul inițierii anchetei nu este identificat infractorul

cazuri la 100 mii bărbați. Astfel, infracționalitatea la femei este circa de șapte ori mai mică decât la bărbați. Rata infracționalității atât pentru bărbați, cât și pentru femei a fost în creștere în anul 2010 față de perioada anilor 2007-2009.

Cele mai multe infracțiuni săvârșite atât de bărbați, cât și de femei sunt înregistrate de asemenea în mun. Chișinău, respectiv 1578 infracțiuni la 100 mii bărbați și 205 infracțiuni la 100 mii femei. În celelalte regiuni ierarhia infracțiunilor săvârșite de către bărbați și femei nu este identică. Cea mai mică rata a infracțiunilor comise de bărbați este în regiunea Sud (915 infracțiuni la 100 mii bărbați), iar în cazul femeilor în regiunea Centru (93 cazuri la 100 mii femei) (vezi Figura 10.3).

Figura 10.3.
Evoluția ratei
infracționalității în
funcție de sex, cazuri
la 100 mii locuitori,
2007-2010

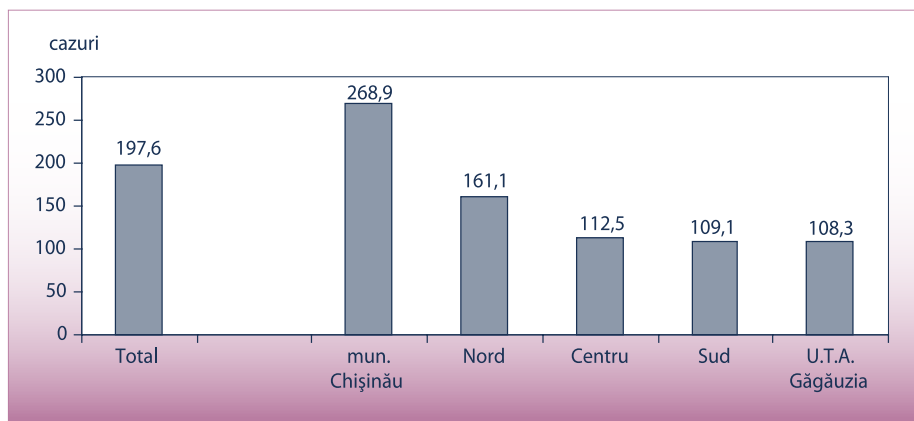

Deși s-au intensificat măsurile și intervențiile instituțiilor specializate de control împotriva faptelor de delicvență și criminalitate, continuă să se înregistreze delictе comise cu violență și agresivitate, clasificate ca infracțiuni grave. Astfel, din total infracțiuni înregistrate, fiecare a cincia este din categoria celor grave. Menționăm că în ultimii 5 ani numărul acestor infracțiuni este în descrește continuă.

Cu excepția anului 2010, s-a redus și numărul infracțiunilor grave în medie la 100 mii locuitori, de la 211 infracțiuni în 2007 pînă la 198 infracțiuni în 2010. Cel mai mare nivel

al infracționalității grave este înregistrat în mun. Chișinău 269 infracțiuni la 100 mii locuitori, după care urmează regiunea Nord cu 161 infracțiuni la 100 mii locuitori. În UTA Găgăuzia se atestă cea mai mică rată a infracțiunilor grave (108 cazuri la 100 mii locuitori), în condițiile în care rata generală a infracționalității în această regiune depășește nivelul infracționalității din regiunile Nord, Centru și Sud. (vezi Figura 10.4)

Figura 10.4. Numărul infracțiunilor grave, la 100 mii locuitori, 2010

Analiza infracțiunilor grave în aspect de gen, denotă o implicare mai mare a femeilor în săvârșirea acestor tipuri de infracțiuni. Practic fiecare a șasea infracțiune din categoria celor grave este comisă de către femei. În anul 2010, în medie la 100 mii bărbați revin 262 infracțiuni și respectiv 61 infracțiuni la 100 mii femei din țară. Cea mai mare rată a infracțiunilor grave săvârșite de către bărbați este înregistrată în mun. Chișinău (360 infracțiuni la 100 mii bărbați), iar de către femei - în regiunea Nord (88 infracțiuni la 100 mii femei). Nivelul infracționalității grave atât în rândul bărbaților, cât și în rândul femeilor este cel mai redus în UTA Găgăuzia (163 infracțiuni grave la 100 mii bărbați).

Boxa 10.1. Numărul infracțiunilor grave înregistrate, la 100 mii locuitori, 2010, cazuri

	Total		Bărbați		Femei	
	infracțiuni înregistrate	din ele grave	infracțiuni înregistrate	din ele grave	infracțiuni înregistrate	din ele grave
Total	938,1	197,6	1178,9	261,9	169,8	60,7
mun. Chișinău	1468,0	268,9	1578,4	360,1	205,0	69,1
Nord	756,3	161,1	1047,5	210,3	191,0	87,8
Centru	642,9	112,5	934,9	182,0	93,3	17,8
Sud	691,3	109,1	915,2	163,7	94,7	24,3
UTA Găgăuzia	765,5	108,3	1041,2	163,2	93,5	9,6

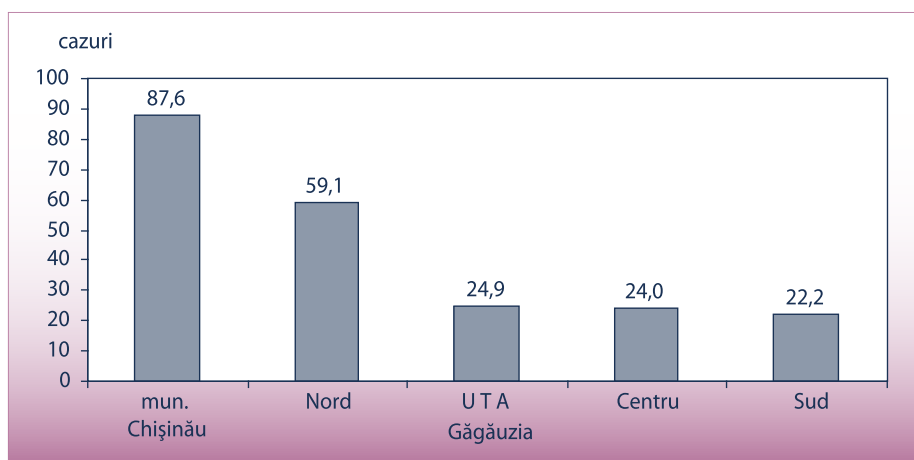
În structura infracțiunilor înregistrate, fiecare a doua este contra patrimoniului (54,2%), după care urmează infracțiunile în domeniul transporturilor (12,2%), infracțiunile contra sănătății publice și conviețuirii sociale (5,9%), infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei (5,7%). Comparativ cu anul 2007 s-a micșorat ponderea infracțiunilor economice

(-8,5 p.p.), contra sănătății publice și conviețuirii sociale (-3,9 p.p), însă a crescut ponderea infracțiunilor în domeniul transporturilor (+7,3 p.p.).

Cele mai răspândite tipuri de infracțiuni rămân a fi furturile (40,9%), escrocheriile (5,5%), infracțiunile legate de droguri (5,4%), jafurile (3,6%), etc. Mun. Chișinău este regiunea cu cel mai înalt nivel al furturilor, cu 740 cazuri la 100 mii locuitori, în celelalte regiuni ale țării rata furturilor nu depășește 300 infracțiuni la 100 mii locuitori, excepție fiind UTA Găgăuzia cu 318 cazuri la 100 mii locuitori. Însă, dacă ne referim la situația în cadrul fiecărei regiuni, remarcăm raioane cu o rată a furturilor ce depășește media pe țară. Este cazul mun. Bălți (487 furturi la 100 mii locuitori), raionul Glodeni (401 furturi), raionul Basarabeasca (367 furturi) și raionul Ștefan Vodă (342 furturi).

Situația privind infracțiunile legate de droguri s-a ameliorat în ultimii ani, fiind înregistrate mai puține cazuri. Totuși, în medie pe țară, la 100 mii locuitori revin 50 infracțiuni din această categorie. Și în acest caz mun. Chișinău este în topul regiunilor, cu 88 infracțiuni la 100 mii locuitori, după care urmează regiunea Nord, cu 59 infracțiuni legate de droguri la 100 mii locuitori. Infracțiunile date sunt mai puțin răspândite în regiunea Centru și Sud (vezi Figura 10.5). Datele statistice denotă că centrul infracționalității legate de droguri este mun. Bălți, unde la 100 mii locuitori revin 157 de infracțiuni. Rata infracțiunilor pe total țară este depășită și de alte raioane din regiunea Nord: raionul Soroca (86,7 cazuri la 100 mii locuitori), raionul Ocnîța (62,4 cazuri), raionul Drochia (59,9 cazuri) și raionul Dondușeni (57,7 cazuri).

Figura 10.5. Infracțiuni legate de droguri la 100 mii locuitori, 2010

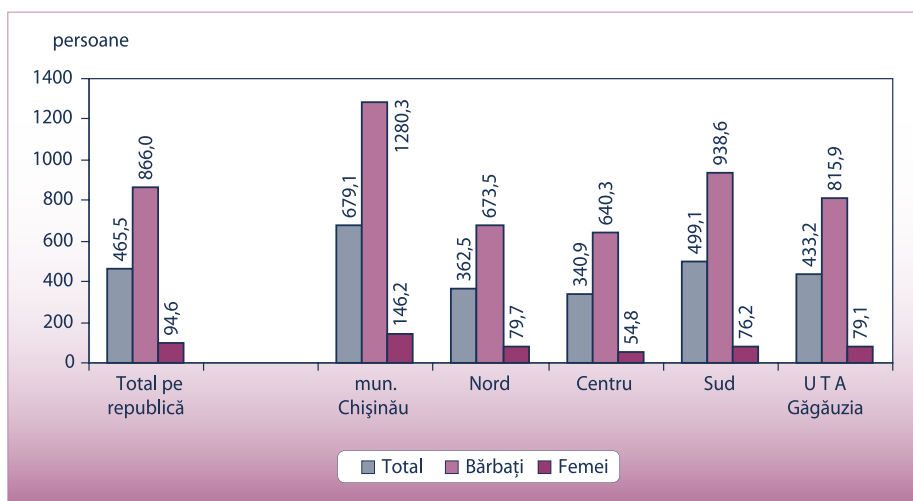
Persoane care au comis crime

Numărul persoanelor care au comis infracțiuni este un alt indicator important ce caracterizează nivelul infracționalității în republică, fiind corelat cu numărul de infracțiuni comise. Această dependență reciprocă a infracțiunilor înregistrate și a numărului de infractori este confirmată și de evoluția numărului de persoane delincvente, care înregistrează tendințe similare cu evoluția numărului de infracțiuni comise în ultimii 5 ani. Astfel, în anul 2010, au fost relevate 16,6 mii persoane care au comis infracțiuni pe

parcursul anului, comparativ cu 14,1 mii persoane în anul precedent și 15,3 mii persoane în anul 2007. La 100 mii locuitori în anul 2010 revin în medie 466 infractori, față de 428 în anul 2007.

Cea mai mare rată a persoanelor care au comis infracțiuni, ca și în cazul ratei totale de infracționalitate, este înregistrată în mun. Chișinău (679 persoane la 100 mii locuitori), după care urmează regiunea Sud (499 infractori la 100 mii locuitori) și UTA Găgăuzia (433 infractori). Rata infractorilor în cadrul regiunilor relevă unele diferențe privind situația infracțională la nivel local. În regiunea Nord, doar în cazul mun. Bălți și raionului Soroca, rata infractorilor la 100 mii populație depășește indicatorul dat pe total țară. În regiunea Centru cei mai mulți infractori la 100 mii populație sunt înregistrați în raionul Anenii Noi, depășind rata medie pe total țară. Însă, în regiunea Sud, remarcăm 3 raioane cu cei mai mulți infractori, în special se evidențiază raionul Ștefan Vodă cu o rată a infractorilor, ce depășește atât nivelul din regiune, cât și nivelul mediu pe țară (769 infractori la 100 mii populație).

Figura 10.6. Persoane care au comis infracțiuni la 100 mii locuitori, 2010

Fenomenul de infracționalitate în republică este dominat de bărbați, femeile constituind o pondere mică în rândurile persoanelor ce au comis infracțiuni (10,6%). În medie, la 100 mii locuitori, revin 866 bărbați infractori și 95 femei care au comis infracțiuni. Această situație este caracteristică pentru toate regiunile țării. Dacă ne referim la raioane, constatăm că numărul maxim de bărbați care au comis infracțiuni, calculat la 100 mii bărbați, a fost înregistrat în raionul Ștefan Vodă – 1423 persoane, iar numărul cel mai mic în raionul Șoldănești – 194 persoane. Nivelul de infracționalitate pentru femei variază de la un raion la altul, valoarea minimă fiind înregistrată în raionul Hîncești (8 persoane la 100 mii femei), iar cea maximă în mun. Bălți (157 persoane la 100 mii femei).

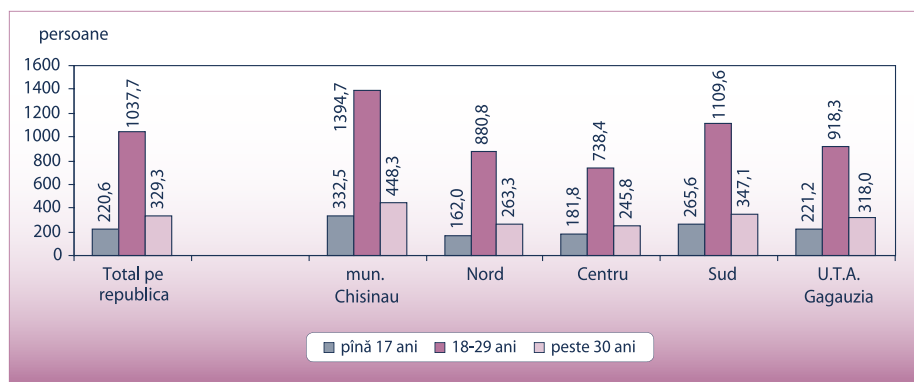
În general, numărul de bărbați care au comis infracțiuni, calculat la 100 mii locuitori în perioada anilor 2007-2010, a fluctuat în jurul nivelului de 650-850 persoane. Totuși, există raioane unde acest indicator a avut tendințe diferite. Astfel, în raionul Dondușeni,

rata bărbaților care au comis infracțiuni s-a micșorat de la 665 persoane în 2007 pînă la 219 persoane în 2010, iar în raionul Ștefan Vodă situația este inversă, rata infractorilor la 100 mii locuitori a crescut de la 739 persoane în 2007 pînă la 1423 persoane în 2010 (vezi tab. 10.5).

Fiecare a doua persoană suspectată de săvîșirea unei infracțiuni are vîrsta de la 18 pînă la 29 ani, 40 la sută au depășit vîrsta de 30 ani, iar 10 la sută sunt infractori minori (pînă la 18 ani). Structura infractorilor pe categorii de vîrstă nu relevă diferențe semnificative în funcție de regiunea de dezvoltare. Totuși, se evidențiază unele raioane, unde infracționalitatea ia o amploare mai mare în cazul persoanelor în vîrstă de 30 ani și peste: raionul Șoldănești (58% din infractori sunt în vîrstă de 30 ani și peste), raionul Ocnița, Drochia și Edineț – cu o pondere a acestei categorii de vîrstă de 52 la sută.

Nivelul infracționalității în rîndul persoanelor în vîrstă de 18-29 ani este triplu în comparație cu populația trecută de 30 ani. Astfel, la 100 mii persoane în vîrstă de 18-29 ani, revin în medie 1038 infractori, față de 329 infractori pentru categoria de vîrstă 30 și mai mulți ani. Pe regiuni, acest indicator variază de la 1395 persoane în mun. Chișinău, pînă la 738 infractori la 100 mii populație în regiunea Centru (vezi Figura 10.7).

Figura 10.7. Persoane care au comis infracțiuni pe grupe de vîrstă, la 100 mii locuitori, 2010

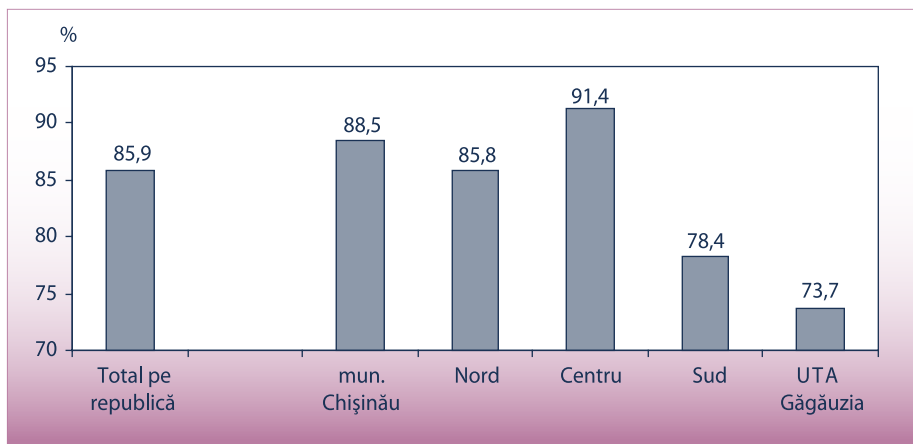

Bărbații încep să comită delicvențe la o vîrstă mai tînă decît femeile. Fiecare a doua infracțiune în cazul bărbaților este săvîșită de către persoane de 18 – 29 ani, pe cînd femeile încalcă legea la o vîrstă mai înaintată – fiecare a doua femeie a comis infracțiuni după împlinirea vîrstei de 30 ani.

După tipul infracțiunilor săvîșite constatăm că femeile sunt mai des implicate în comiterea furturilor și a infracțiunilor legate de droguri. În topul localităților cu un nivel înalt al furturilor săvîșite de către femei este mun. Bălți (57 persoane la 100 mii femei), raionul Telenești (56 persoane) și mun. Chișinău (54 persoane). Infracțiunile legate de droguri sunt unicul tip de infracțiune care în unele raioane implică mai mult femeile decît bărbații. Astfel, rata acestor infracțiuni în cazul femeilor depășește rata înregistrată pentru bărbați în următoarele raioane: Briceni, Ocnița, Telenești și Leova (vezi tab.10.7).

În cea mai mare parte infractorii sunt persoane care nu dispun de un loc de muncă sau nu sunt încadrați în sistemul educațional. În medie pe țară, 86 la sută din infractori sunt șomeri sau în afara sistemului de învățământ, iar în cazul regiunii Centru remarcăm o pondere de 91 la sută a acestor infractori. În regiunea Sud și UTA Găgăuzia în săvârșirea infracțiunilor sunt implicate mai multe persoane ocupate. Nu există diferențe semnificative în caracteristica socio-economică a infractorilor bărbați și femei în aspect teritorial. Totuși, în unele raioane femeile infractori în exclusivitate sunt reprezentate de femei fără ocupații (vezi tab.10.8).

Figura 10.8. Ponderea persoanelor delictive care nu lucrează și nu învață, 2010

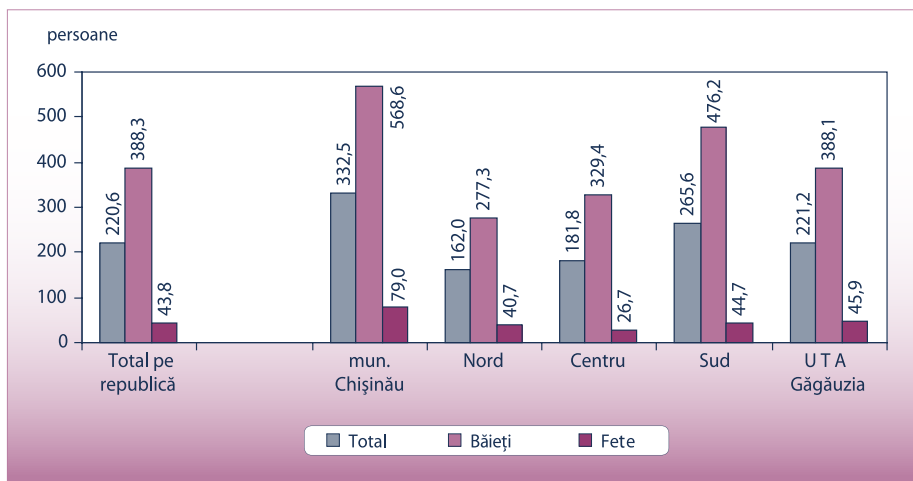

Infraționalitatea juvenilă

Cei mai afectați de schimbările sociale negative sunt copiii, care nu au posibilitatea de a le înțelege și nici capacitatea de a se adapta rapid la ele. Fenomenul ce evidențiază gama de abateri sociale ale minorului, clasate ca comportament deviant, în urma căruia se aplică o pedeapsă administrativă sau penală, reprezintă delinquența juvenilă.

Pe parcursul ultimilor ani fenomenul delinquenței juvenile este în scădere. Comparativ cu anul 2007 ponderea infracțiunilor comise de minori în total infracțiuni s-a redus de 1,8 ori, acestea constituind 4,1% în anul 2010.

La 100 mii persoane în vîrstă de pînă la 18 ani, revin 221 minori implicați în săvîrșirea unor infracțiuni. Ca și în cazul adulților, rata infractorilor prevalează în cazul bărbaților (388 băieți infractori la 100 mii băieți de vîrstă respectivă față de 44 fete infractori la 100 mii fete). Ierarhia ratei minorilor infractori este similară ratei infractorilor pentru adulți. Cel mai înalt nivel este înregistrat în mun. Chișinău (569 băieți la 100 mii și 79 fete la 100 mii populație corespunzătoare) și regiunea Sud (476 băieți și 45 fete la 100 mii minori). Cel mai puțin implicați în comiterea de delinquențe sunt băieții din regiunea Nord și fetele din regiunea Centru (vezi Figura 10.9).

Figura 10.9. **Minori care au comis infracțiuni la 100 mii locuitori, 2010**

Două treimi din minorii culpabili de săvârșirea infracțiunilor sunt persoane cu vîrsta de 16-17 ani. Minorii cu vîrsta de 14-15 ani sunt implicați mai mult în comiterea furturilor, iar cei în vîrstă de 16-17 ani săvârșesc mai multe acte de tâlhărie. În ultimii ani, se constată o diversificare a formelor de încălcare a legii, prin apariția unor infracțiuni de tip nou, cum ar fi răpirea mijloacelor de transport. Astfel, în anul 2010 au fost reținuți 57 adolescenți, care au comis astfel de infracțiuni, din care 82 la sută sunt persoane în vîrstă de 16-17 ani.

Prin urmare, infracționalitatea ca fenomen social este caracteristic pentru toate categoriile de populație, indiferent de vîrstă, aspect gender și amplasare geografică. Dar incidența și gravitatea situației infracționale variază conform unor astfel de caracteristici și în acest context este importantă cunoașterea amplitudinii ei în dezvoltarea serviciilor de prevenire a delincvenței, în special a celei juvenile, dar și măsurarea eficienței sistemului de justiție în combaterea acestui flagel.

Tabele

Tabelul 10.1. Numărul infracțiunilor înregistrate, 2007-2010, cazuri

	2007		2008		2009		2010	
	B	F	B	F	B	F	B	F
Total	17330	2730	16059	2869	16979	2653	20184	3139
mun. Chișinău	5095	641	4656	686	5047	689	5856	858
Nord	4614	820	4101	828	4193	752	5022	1007
mun. Bălți	1252	232	1180	230	1192	243	1430	216
Briceni	252	57	310	41	318	64	319	76
Dondușeni	197	37	144	38	151	24	198	21
Drochia	299	67	270	51	274	61	372	369
Edineț	364	75	334	74	361	58	499	54
Fălești	274	53	230	32	266	53	308	24
Florești	249	44	239	49	247	43	312	54
Glodeni	267	46	207	47	244	32	292	23
Ocnita	268	70	261	65	289	56	300	41
Rîșcani	289	41	228	38	213	26	269	36
Sîngerei	422	30	294	68	280	33	281	37
Soroca	481	68	404	95	358	59	442	57
Centru	3580	454	3483	487	3545	339	4855	507
Anenii Noi	330	22	291	33	294	30	486	39
Călărași	305	33	314	42	232	33	264	37
Criuleni	192	31	203	37	231	17	372	26
Dubăsari	152	20	97	21	115	14	189	15
Hîncești	429	39	517	37	441	25	722	18
Ialoveni	337	41	359	45	329	31	429	26
Nisporeni	219	44	178	17	181	29	239	14
Orhei	362	33	362	55	349	26	540	56
Rezina	195	31	162	45	144	17	219	33
Strășeni	256	30	231	35	434	18	395	31
Șoldanești	113	18	97	25	111	28	125	17
Telenești	209	54	242	42	260	16	285	39
Ungheni	502	61	445	58	437	56	617	156
Sud	2250	306	2056	282	2136	227	2427	261
Basarabeasca	210	44	195	37	171	31	206	28
Cahul	538	75	535	51	523	50	422	43
Cantemir	227	23	175	26	218	15	281	24
Căușeni	348	45	282	43	311	35	436	41
Cimișlia	211	36	224	30	220	23	232	35
Leova	202	20	172	12	199	14	213	22
Ștefan Vodă	279	30	244	49	299	32	426	54
Taraclia	235	33	229	34	195	27	211	14
UTA Găgăuzia	688	88	596	57	690	76	804	78

Tabelul 10.2. Numărul infracțiunilor înregistrate, cazuri la 100 mii locuitori, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	B	F	B	F	B	F	B	F
Total	1009,0	147,2	936,4	154,9	990,9	143,4	1178,9	169,8
mun. Chișinău	1382,2	153,9	1262,3	164,6	1365,9	165,3	1578,4	205,0
Nord	952,3	153,7	849,9	155,9	871,9	142,0	1047,5	191,0
mun. Bălți	1842,7	289,4	1736,9	286,9	1750,9	303,5	2089,9	268,3
Briceni	691,8	141,9	855,4	102,6	883,6	161,1	890,1	192,8
Dondușeni	910,2	149,5	672,5	155,2	709,9	98,6	940,8	87,3
Drochia	686,9	139,7	623,5	106,9	635,4	128,4	868,4	780,4
Edineț	918,3	169,5	845,4	167,8	916,9	132,0	1272,2	123,6
Fălești	604,4	109,8	510,1	66,7	591,0	110,7	686,9	50,3
Florești	567,4	92,4	547,5	103,5	568,2	91,2	722,9	115,2
Glodeni	884,6	140,6	690,3	144,5	819,1	98,8	983,9	71,4
Ocnîța	999,7	233,4	977,4	218,1	1085,9	188,6	1130,9	138,8
Rîșcani	846,1	110,4	671,4	102,9	631,5	70,7	803,1	98,7
Sîngerei	921,4	62,4	642,7	141,5	613,1	68,7	615,9	77,4
Soroca	978,1	130,0	824,7	182,3	733,6	113,7	907,0	110,4
Centru	687,0	83,2	669,2	89,4	681,4	62,3	934,9	93,3
Anenii Noi	814,1	51,7	718,1	77,5	725,5	70,5	1198,1	91,6
Călărași	781,5	81,3	807,6	103,9	598,4	81,9	682,2	92,2
Criuleni	540,0	83,3	570,7	99,4	647,6	45,5	1041,4	69,5
Dubăsari	878,9	111,6	560,9	117,3	665,7	78,1	1094,6	83,7
Hîncești	703,9	62,3	850,3	59,3	727,6	40,2	1198,3	29,1
Ialoveni	698,9	82,4	742,7	90,1	678,5	61,9	881,3	51,6
Nisporeni	659,0	128,8	537,0	49,9	547,2	85,3	725,9	41,4
Orhei	599,4	50,4	599,3	84,0	578,0	39,7	894,8	85,5
Rezina	745,2	114,7	621,5	167,1	553,5	63,2	847,6	123,3
Strășeni	570,2	64,4	514,6	75,1	966,8	38,6	882,0	66,6
Șoldanești	525,9	79,6	454,2	111,4	522,0	125,3	592,5	76,6
Telenești	562,4	143,0	653,1	111,6	702,0	42,5	773,5	104,5
Ungheni	894,1	99,9	792,7	95,0	776,9	91,6	1096,7	255,2
Sud	844,4	110,4	772,3	101,9	803,6	82,1	915,2	94,7
Basarabasca	1468,0	289,6	1363,2	243,5	1199,7	204,7	1457,5	186,2
Cahul	902,1	116,9	892,9	79,1	872,7	77,6	701,3	66,6
Cantemir	716,2	72,5	554,0	82,2	690,9	47,5	895,5	76,3
Căușeni	763,7	95,1	620,2	91,0	685,1	74,1	963,3	87,2
Cimișlia	683,8	112,3	729,4	94,1	720,7	72,6	765,3	111,4
Leova	751,7	74,0	641,1	44,5	741,3	51,9	792,9	81,6
Ștefan Vodă	778,4	81,8	681,9	133,8	837,3	87,5	1197,6	148,6
Taraclia	1083,3	144,0	1058,9	148,6	903,2	118,4	981,6	61,7
UTA Găgăuzia	896,0	106,1	775,3	68,7	895,8	91,4	1041,2	93,5

Tabelul 10.3. Numărul infracțiunilor înregistrate după tipul infracțiunii, 2010, cazuri la 100 mii populație

	Omoruri		Vătă-mări intențio-nate grave		Violuri		Furturi		Jafuri		Tilhării		Huliga nism		Crime legate de droguri	
	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F
Total	11,2	1,8	20,0	1,7	19,3	0,1	301,3	29,7	52,8	2,5	9,5	0,1	44,6	1,5	83,6	17,5
mun. Chișinău	6,7	1,9	14,8	1,7	10,5	-	435,9	47,1	111,3	4,8	11,6	-	31,8	0,7	162,5	9,1
Nord	10,4	1,1	16,7	0,9	15,2	-	288,7	29,2	43,8	2,5	11,1	0,2	36,1	0,4	89,3	33,0
mun. Bălți	5,8	1,2	21,9	1,2	17,5	-	654,8	72,1	109,6	8,7	26,3	-	39,5	-	282,1	48,4
Briceni	2,8	-	8,4	-	16,7	-	212,1	22,8	19,5	-	2,8	-	2,8	2,5	33,5	63,4
Dondușeni	14,3	-	23,8	-	9,5	-	308,8	16,6	47,5	-	14,3	-	23,8	-	76,0	41,6
Drochia	16,3	-	11,7	-	18,7	-	203,1	31,7	42,0	4,2	9,3	-	28,0	-	88,7	42,3
Edineț	10,2	-	15,3	-	17,8	-	359,5	36,6	45,9	2,3	5,1	-	112,2	-	53,5	18,3
Fălești	20,1	2,1	11,2	2,1	6,7	-	214,1	10,5	17,8	-	6,7	-	13,4	-	29,0	8,4
Florești	11,6	-	16,2	2,1	9,3	-	257,2	23,5	34,8	2,1	2,3	-	41,7	-	23,2	10,7
Glodeni	20,2	3,1	20,2	-	13,5	-	269,6	21,7	67,4	3,1	10,1	-	37,1	-	50,5	-
Ocnîța	3,8	-	18,8	-	15,1	-	271,4	16,9	26,4	-	3,8	-	15,1	-	64,1	60,9
Rîșcani	17,9	2,7	14,9	2,7	17,9	-	188,1	13,7	29,9	2,7	17,9	-	50,8	2,7	41,8	21,9
Sîngerei	6,6	2,1	21,9	2,1	4,4	-	116,2	16,7	28,5	-	11,0	2,1	21,9	-	39,5	25,1
Soroca	2,1	1,9	16,4	-	30,8	-	188,8	21,3	18,5	-	12,3	-	36,9	-	125,2	48,4
Centru	14,4	2,4	27,3	2,4	24,3	-	278,3	21,3	32,7	1,5	7,9	-	47,6	2,0	34,9	14,7
Anenii Noi	12,3	2,3	17,3	2,3	14,8	-	244,1	23,5	19,7	-	2,5	-	115,9	2,3	51,8	21,1
Călărași	10,3	5,0	31,0	5,0	12,9	-	227,4	29,9	5,2	-	7,8	-	41,3	-	31,0	10,0
Criuleni	16,8	-	25,2	2,7	44,8	-	333,1	13,4	44,8	2,7	-	-	19,6	-	44,8	13,4
Dubăsari	11,6	-	17,4	-	57,9	-	266,4	50,2	17,4	-	17,4	-	-	-	17,4	5,6
Hîncești	24,9	1,6	29,9	-	16,6	-	547,7	8,1	59,7	-	16,6	-	51,4	-	26,6	4,9
Ialoveni	14,4	4,0	16,4	-	37,0	-	209,5	9,9	34,9	2,0	14,4	-	39,0	2,0	22,6	11,9
Nisporeni	15,2	-	33,4	3,0	12,1	-	215,6	14,8	30,4	-	3,0	-	48,6	-	21,3	11,8
Orhei	14,9	-	38,1	3,1	14,9	-	319,8	22,9	38,1	-	8,3	-	24,9	-	43,1	27,5
Rezina	-	7,5	38,7	3,7	7,7	-	178,0	26,2	23,2	11,2	11,6	-	73,5	7,5	27,1	18,7
Strășeni	20,1	2,1	40,2	4,3	55,8	-	234,5	15,0	42,4	2,1	4,5	-	40,2	4,3	29,0	8,6
Șoldanești	4,7	9,0	14,2	4,5	19,0	-	180,1	-	23,7	-	-	-	42,7	-	37,9	27,0
Telenești	8,1	-	16,3	2,7	21,7	-	257,8	50,9	27,1	2,7	5,4	-	19,0	-	21,7	24,1
Ungheni	16,0	3,3	24,9	1,6	17,8	-	222,2	27,8	30,2	1,6	7,1	-	78,2	8,2	62,2	9,8
Sud	13,2	1,5	20,4	2,2	27,5	0,4	204,4	20,0	35,4	1,5	7,2	-	56,2	3,3	38,8	5,4
Basarabeasca	21,2	-	14,2	-	49,5	-	417,4	46,5	28,3	6,6	7,1	-	113,2	-	56,6	-
Cahul	18,3	1,5	13,3	4,6	13,3	-	126,3	4,6	49,9	-	8,3	-	19,9	-	76,4	-
Canemir	6,4	-	19,1	-	57,4	-	232,6	19,1	28,7	-	3,2	-	57,4	-	25,5	-
Căușeni	8,8	2,1	22,1	4,3	19,9	-	114,9	6,4	30,9	4,3	11,0	-	79,5	12,8	28,7	8,5
Cimișlia	13,2	-	26,4	-	26,4	-	270,5	44,5	33,0	-	6,6	-	49,5	-	23,1	9,5
Leova	14,9	-	7,4	-	7,4	-	312,7	22,2	29,8	-	11,2	-	11,2	-	11,2	18,5
Ștefan Vodă	11,2	2,8	47,8	2,8	36,5	2,8	255,8	38,5	36,5	2,8	5,6	-	56,2	2,8	39,4	8,3
Taraclia	14,0	4,4	4,7	-	37,2	-	116,3	8,8	27,9	-	-	-	134,9	8,8	18,6	-
UTA Găgăuzia	6,5	-	15,5	-	18,1	-	190,4	33,6	19,4	2,4	5,2	-	92,0	3,6	44,0	6,0

Tabelul 10.4. Persoane care au comis infracțiuni

	2007		2008		2009		2010	
	B	F	B	F	B	F	B	F
Total	13431	1870	11104	1800	12406	1664	14826	1749
mun. Chișinău	4253	464	3487	453	3962	493	4750	612
Nord	3141	566	2683	549	3079	478	3229	420
mun. Bălți	685	137	696	147	728	146	820	126
Briceni	235	47	171	26	266	37	204	41
Dondușeni	144	27	86	26	86	15	46	4
Drochia	230	41	162	27	160	31	196	30
Edineț	246	52	185	27	205	26	272	17
Fălești	186	32	164	22	182	23	246	11
Florești	242	41	199	40	272	35	277	47
Glodeni	231	31	102	37	154	23	74	9
Ocnîța	111	34	105	33	143	30	154	18
Rîșcani	245	33	140	25	181	19	191	13
Sîngerei	171	22	262	57	247	27	241	37
Soroca	415	69	411	82	455	66	508	67
Centru	2927	343	2494	330	2627	259	3325	298
Anenii Noi	320	22	289	21	272	21	434	29
Călărași	197	21	201	23	207	29	233	25
Criuleni	154	19	160	30	135	6	246	17
Dubăsari	152	17	66	13	102	11	147	7
Hîncești	239	27	102	6	168	18	157	5
Ialoveni	321	28	358	43	303	31	384	20
Nisporeni	179	29	150	16	186	17	72	3
Orhei	400	32	336	43	262	30	493	49
Rezina	166	26	113	25	82	9	129	22
Strășeni	230	24	202	30	324	24	277	19
Șoldanești	67	14	22	3	32	9	41	9
Telenești	151	44	165	32	204	20	270	39
Ungheni	351	40	330	45	350	34	442	54
Sud	1808	216	1468	195	1717	174	2489	210
Basarabeasca	126	40	104	26	144	27	144	19
Cahul	376	45	337	30	384	42	465	33
Cantemir	191	21	128	20	193	9	285	18
Căușeni	330	46	270	45	282	36	535	44
Cimișlia	66	6	150	19	200	15	178	23
Leova	221	22	119	19	119	4	206	17
Ștefan Vodă	265	7	200	14	245	18	506	47
Taraclia	233	29	160	22	150	23	170	9
UTA Găgăuzia	604	67	496	49	499	52	630	66

Tabelul 10.5. Persoane care au comis infracțiuni, la 100 mii locuitori

	2007		2008		2009		2010	
	B	F	B	F	B	F	B	F
Total	782,0	100,8	647,5	97,2	724,0	89,9	866,0	94,6
mun. Chișinău	1153,8	111,4	945,4	108,7	1072,3	118,3	1280,3	146,2
Nord	648,3	106,1	556,0	103,4	640,2	90,3	673,5	79,7
mun.Bălți	1008,2	170,9	1024,5	183,4	1069,3	182,3	1198,4	156,5
Briceni	645,1	117,0	471,9	65,1	739,1	93,2	569,2	104,0
Dondușeni	665,3	109,1	401,6	106,2	404,3	61,6	218,6	16,6
Drochia	528,4	85,5	374,1	56,6	371,0	65,3	457,5	63,4
Edineț	620,6	117,5	468,3	61,2	520,7	59,2	693,5	38,9
Fălești	410,3	66,3	363,7	45,8	404,4	48,0	548,7	23,0
Florești	551,5	86,1	455,8	84,5	625,7	74,2	641,8	100,3
Glodeni	765,4	94,8	340,2	113,8	517,0	71,0	249,4	28,0
Ocnîța	414,0	113,4	393,2	110,7	537,3	101,0	580,5	60,9
Rîșcani	717,3	88,9	412,2	67,7	536,6	51,6	570,2	35,6
Sîngerei	373,4	45,7	572,7	118,6	540,9	56,2	528,3	77,4
Soroca	843,9	131,9	839,0	157,3	932,4	127,2	1042,5	129,7
Centru	561,7	62,9	479,2	60,6	504,9	47,6	640,3	54,8
Anenii Noi	789,4	51,7	713,1	49,3	671,3	49,3	1069,9	68,1
Călărași	504,8	51,8	517,0	56,9	534,0	72,0	602,1	62,3
Criuleni	433,1	51,0	449,8	80,6	378,5	16,1	688,7	45,5
Dubăsari	878,9	94,9	381,6	72,6	590,5	61,3	851,3	39,1
Hîncești	392,1	43,2	167,8	9,6	277,2	28,9	260,6	8,1
Ialoveni	665,7	56,3	740,6	86,1	624,9	61,9	788,9	39,7
Nisporeni	538,7	84,9	452,6	47,0	562,3	50,0	218,7	8,9
Orhei	662,4	48,8	556,3	65,6	433,9	45,8	816,9	74,8
Rezina	634,4	96,2	433,5	92,8	315,2	33,4	499,2	82,2
Strășeni	512,3	51,5	450,0	64,4	721,7	51,5	618,5	40,8
Șoldanești	311,8	61,9	103,0	13,4	150,5	40,3	194,3	40,5
Telenești	406,3	116,6	445,3	85,0	550,8	53,2	732,8	104,5
Ungheni	625,1	65,5	587,8	73,7	622,2	55,6	785,6	88,3
Sud	678,5	78,0	551,4	70,4	646,0	62,9	938,6	76,2
Basarabeasca	880,8	263,2	727,0	171,1	1010,2	178,3	1018,8	126,3
Cahul	630,5	70,1	562,5	46,5	640,7	65,2	772,8	51,1
Cantemir	602,7	66,2	405,2	63,3	611,7	28,5	908,3	57,3
Căușeni	724,2	97,2	593,8	95,3	621,2	76,2	1182,0	93,5
Cimișlia	213,9	18,7	488,4	59,6	655,2	47,3	587,2	73,2
Leova	822,4	81,4	443,5	70,4	443,3	14,8	766,9	63,0
Ștefan Vodă	739,3	19,1	558,9	38,2	686,1	49,2	1422,5	129,3
Taraclia	1074,1	126,5	739,8	96,2	694,8	100,8	790,8	39,7
UTA Găgăuzia	786,6	80,8	645,2	59,0	647,8	62,5	815,9	79,1

Tabelul 10.6. Persoane care au comis infracțiuni după tipul infracțiunii, la 100 mii populație, 2010

	Omoruri		Vătămări intenționate grave		Violuri		Furturi		Jafuri		Tilhării		Huliganism		Crime legate de droguri	
	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F
Total	7,0	1,1	15,0	1,3	15,2	-	285,8	29,9	48,7	2,0	10,5	0,1	36,9	1,2	64,9	12,4
mun. Chișinău	6,5	0,7	11,6	1,2	8,4	-	438,3	53,5	106,5	4,3	12,9	0,2	24,5	0,5	137,5	5,5
Nord	6,5	0,8	11,3	0,8	10,0	-	228,6	22,6	34,2	1,1	11,1	-	25,7	0,2	59,7	22,8
mun. Bălți	7,3	1,2	11,7	1,2	7,3	-	397,5	57,1	87,7	3,7	29,2	-	35,1	-	176,8	19,9
Briceni	2,8	-	8,4	-	2,8	-	106,0	12,7	16,7	-	5,6	-	-	-	30,7	55,8
Dondușeni	-	-	-	-	4,8	-	114,0	4,2	28,5	-	14,3	-	-	-	14,3	8,3
Drochia	9,3	-	11,7	-	18,7	-	109,7	14,8	35,0	2,1	7,0	-	16,3	-	53,7	33,8
Edineț	5,1	-	7,6	-	20,4	-	211,6	4,6	45,9	2,3	2,5	-	81,6	-	35,7	11,4
Fălești	6,7	-	17,8	-	-	-	207,4	6,3	17,8	-	15,6	-	13,4	-	29,0	8,4
Florești	9,3	-	11,6	2,1	7,0	-	322,1	25,6	20,9	2,1	-	-	30,1	-	23,2	12,8
Glodeni	6,7	-	-	-	3,4	-	80,9	6,2	23,6	-	-	-	6,7	3,1	10,1	-
Ocnîța	3,8	-	15,1	-	3,8	-	154,6	6,8	7,5	-	7,5	-	-	-	30,2	37,2
Rîșcani	14,9	2,7	3,0	2,7	6,0	-	188,1	11,0	32,8	-	29,9	-	20,9	-	17,9	11,0
Sîngerei	2,2	2,1	19,7	2,1	6,6	-	188,5	31,4	24,1	-	6,6	-	28,5	-	28,5	23,0
Soroca	6,2	1,9	16,4	0,0	30,8	-	381,7	38,7	22,6	-	4,1	-	39,0	-	125,2	44,5
Centru	7,3	1,3	18,3	1,3	17,7	-	214,7	20,2	24,8	1,7	8,9	-	38,3	1,5	22,5	8,8
Anenii Noi	14,8	-	12,3	2,3	24,7	-	256,4	21,1	22,2	-	7,4	-	103,5	2,3	39,4	14,1
Călărași	7,8	2,5	25,8	-	23,3	-	219,7	27,4	2,6	-	15,5	-	41,3	-	20,7	10,0
Criuleni	2,8	-	19,6	2,7	25,2	-	308,0	10,7	36,4	5,3	-	-	5,6	-	36,4	8,0
Dubăsari	-	-	17,4	5,6	40,5	-	231,7	22,3	23,2	-	5,8	-	-	-	11,6	5,6
Hîncești	-	1,6	6,6	-	-	-	91,3	6,5	19,9	-	3,3	-	11,6	-	5,0	-
Ialoveni	12,3	4,0	22,6	-	20,5	-	271,2	5,9	39,0	4,0	26,7	-	28,8	-	20,5	4,0
Nisporeni	3,0	-	9,1	-	3,0	-	66,8	5,9	3,0	-	-	-	21,3	-	6,1	-
Orhei	11,6	-	26,5	1,5	18,2	-	359,6	36,6	44,7	-	5,0	-	23,2	-	39,8	18,3
Rezina	-	7,5	34,8	-	3,9	-	108,4	14,9	15,5	14,9	-	-	38,7	3,7	19,4	11,2
Strășeni	17,9	-	24,6	-	40,2	-	216,6	21,5	29,0	-	8,9	-	42,4	2,1	13,4	6,4
Șoldanești	9,5	-	9,5	4,5	-	-	47,4	-	4,7	-	-	-	4,7	-	14,2	9,0
Telenești	2,7	-	13,6	2,7	10,9	-	276,8	56,3	27,1	2,7	19,0	-	35,3	-	10,9	18,8
Ungheni	5,3	1,6	16,0	1,6	21,3	-	200,8	22,9	26,7	-	12,4	-	96,0	8,2	37,3	8,2
Sud	9,8	1,8	20,4	2,5	24,9	-	307,7	23,6	44,1	1,1	9,4	-	60,0	2,9	32,4	5,1
Basarabasca	7,1	-	21,2	-	35,4	-	297,2	46,5	56,6	6,6	7,1	-	63,7	-	56,6	-
Cahul	10,0	1,5	8,3	6,2	11,6	-	294,2	20,1	64,8	-	10,0	-	21,6	-	53,2	-
Cantemir	6,4	-	12,7	-	51,0	-	309,1	15,9	70,1	-	3,2	-	41,4	-	25,5	3,2
Căușeni	11,0	-	33,1	4,3	33,1	-	307,1	17,0	30,9	2,1	19,9	-	108,3	10,6	24,3	8,5
Cimișlia	9,9	6,4	29,7	-	13,2	-	234,2	31,8	19,8	-	-	-	36,3	-	13,2	3,2
Leova	11,2	-	7,4	-	7,4	-	342,5	18,5	26,1	-	7,4	-	7,4	-	11,2	14,8
Ștefan Vodă	11,2	5,5	45,0	2,8	33,7	-	418,9	41,3	50,6	2,8	16,9	-	109,6	2,8	45,0	11,0
Taraclia	9,3	-	-	-	23,3	-	227,9	8,8	14,0	-	-	-	107,0	8,8	18,6	-
UTA Găgăuzia	1,3	-	10,4	-	19,4	-	253,8	37,1	27,2	1,2	3,9	-	66,0	4,8	28,5	4,8

Tabelul 10.7. Persoane care au comis infracțiuni după grupe de vîrstă, la 100 mii populație, 2010

	pînă la 17 ani			18-29 ani			30 ani și mai mare		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	220,6	388,3	43,8	1037,7	1866,6	180,5	329,3	623,5	80,6
mun. Chișinău	332,5	568,6	79,0	1394,7	2599,6	269,4	448,3	863,0	109,8
Nord	162,0	277,3	40,7	880,8	1598,1	124,0	263,3	487,2	78,8
mun.Bălți	435,3	765,0	87,1	1309,7	2458,5	270,0	423,1	798,3	131,7
Briceni	46,3	51,3	40,9	873,6	1509,7	168,8	254,4	437,1	105,6
Dondușeni	80,7	157,1	-	343,7	637,8	27,4	58,9	110,5	18,5
Drochia	66,4	97,5	33,9	622,9	1151,4	27,3	207,2	362,8	80,4
Edineț	73,0	130,7	12,5	874,5	1637,0	56,6	287,4	589,7	41,9
Fălești	173,0	314,1	28,4	723,8	1378,9	11,5	167,7	333,5	24,6
Florești	193,8	319,1	64,0	971,3	1672,0	204,6	220,4	386,0	82,2
Glodeni	58,9	100,8	15,1	363,7	673,6	35,7	89,8	160,8	30,1
Ocnîța	148,9	268,8	20,6	666,7	1196,0	102,8	250,3	483,4	60,5
Rîșcani	200,3	385,7	-	617,2	1155,5	32,6	224,9	440,1	47,0
Sîngerei	134,4	237,6	26,6	588,8	979,1	154,2	262,0	480,5	72,9
Soroca	129,1	167,0	88,8	1463,7	2721,4	95,2	433,7	759,1	152,8
Centru	181,8	329,4	26,7	738,4	1324,7	105,3	245,8	473,5	47,1
Anenii Noi	346,6	673,3	11,2	1171,5	2077,2	184,7	401,1	803,0	48,1
Călărași	107,9	199,2	11,7	769,1	1297,4	184,1	243,0	474,8	38,5
Criuleni	201,8	361,3	35,4	802,4	1505,8	62,4	244,1	472,1	43,1
Dubăsari	209,3	379,3	27,1	943,0	1626,0	167,8	331,5	713,3	-
Hîncești	17,4	34,0	-	347,8	641,3	29,3	89,4	185,5	2,9
Ialoveni	250,9	474,1	17,7	825,6	1552,5	59,6	283,3	555,1	40,2
Nisporeni	49,4	84,7	12,6	280,5	510,7	28,0	70,2	148,6	-
Orhei	356,9	649,4	45,1	861,9	1569,6	124,6	289,1	556,6	67,4
Rezina	78,6	155,4	-	605,0	956,1	210,8	249,4	451,1	69,2
Strășeni	153,5	290,9	9,8	691,3	1281,8	69,0	241,6	465,0	41,9
Șoldanești	-	-	-	257,6	421,7	77,2	117,5	200,2	45,5
Telenești	267,8	415,5	110,6	973,1	1718,3	119,7	259,1	440,7	96,3
Ungheni	191,5	329,7	44,7	894,2	1598,2	142,8	329,9	630,4	85,5
Sud	265,6	476,2	44,7	1109,6	2009,4	132,7	347,1	663,7	67,5
Basarabeasca	408,2	646,0	160,3	1061,8	1852,4	196,3	420,8	809,4	90,3
Cahul	259,6	495,8	14,7	915,2	1704,5	122,3	231,0	457,3	35,8
Cantemir	203,7	394,4	-	1196,0	2155,4	116,2	295,6	554,2	59,0
Căușeni	310,5	554,1	48,8	1342,5	2391,4	179,6	479,6	938,7	80,5
Cimișlia	166,3	239,7	89,0	755,4	1407,9	58,9	212,5	369,3	72,6
Leova	295,9	528,1	49,4	744,8	1376,1	35,2	328,3	598,7	78,9
Ștefan Vodă	325,7	598,9	47,0	1808,4	3131,9	269,3	560,0	1054,5	115,5
Taraclia	183,2	317,9	43,9	983,2	1818,6	68,6	279,5	567,0	29,1
UTA Găgăuzia	221,2	388,1	45,9	918,3	1643,9	141,5	318,0	619,9	68,2

Tabelul 10.8. Ponderea persoanelor neocupate în total persoane care au comis infracțiuni, 2010

	Total		Bărbați		Femei	
	Infractori care nu lucrează și nu învață	% infractorilor care nu lucrează și nu învață în total persoane care au comis infracțiuni	Infractori care nu lucrează și nu învață	% infractorilor care nu lucrează și nu învață în total persoane care au comis infracțiuni	Infractori care nu lucrează și nu învață	% infractorilor care nu lucrează și nu învață în total persoane care au comis infracțiuni
Total	14241	85,9	12793	86,3	1448	82,8
mun. Chișinău	4748	88,5	4225	88,9	523	85,5
Nord	3130	85,8	2801	86,7	329	78,3
mun. Bălți	794	83,9	691	84,3	103	81,7
Briceni	228	93,1	189	92,6	39	95,1
Dondușeni	44	88,0	40	87,0	4	100,0
Drochia	191	84,5	167	85,2	24	80,0
Edineț	244	84,4	231	84,9	13	76,5
Fălești	217	84,4	210	85,4	7	63,6
Florești	259	79,9	227	81,9	32	68,1
Glodeni	76	91,6	67	90,5	9	100,0
Ocnita	147	85,5	138	89,6	9	50,0
Rîșcani	183	89,7	173	90,6	10	76,9
Sîngerei	237	85,3	203	84,2	34	91,9
Soroca	510	88,7	465	91,5	45	67,2
Centru	3310	91,4	3051	91,8	259	86,9
Anenii Noi	449	97,0	420	96,8	29	100,0
Călărași	234	90,7	213	91,4	21	84,0
Criuleni	242	92,0	226	91,9	16	94,1
Dubăsari	132	85,7	125	85,0	7	100,0
Hîncești	155	95,7	150	95,5	5	100,0
Ialoveni	364	90,1	349	90,9	15	75,0
Nisporeni	70	93,3	67	93,1	3	100,0
Orhei	509	93,9	466	94,5	43	87,8
Rezina	107	70,9	92	71,3	15	68,2
Strășeni	273	92,2	255	92,1	18	94,7
Șoldanești	43	86,0	37	90,2	6	66,7
Telenești	285	92,2	247	91,5	38	97,4
Ungheni	447	90,1	404	91,4	43	79,6
Sud	2115	78,4	1939	77,9	176	83,8
Basarabeasca	152	93,3	134	93,1	18	94,7
Cahul	138	27,7	122	26,2	16	48,5
Cantemir	281	92,7	264	92,6	17	94,4
Căușeni	530	91,5	493	92,1	37	84,1
Cimișlia	159	79,1	139	78,1	20	87,0
Leova	213	95,5	197	95,6	16	94,1
Ștefan Vodă	504	91,1	461	91,1	43	91,5
Taraclia	138	77,1	129	75,9	9	100,0
UTA Găgăuzia	513	73,7	464	73,7	49	74,2

CAPITOLUL

XL

VIOLENȚA FAȚĂ DE FEMEI

Compartimentul *Violența față de femei* conține informații privind ratele de prevalență a violenței pe parcursul vieții, comisă de către soțul/partenerul curent sau cel mai recent în aspect regional și în funcție de vârsta victimei. De asemenea, sunt analizate și tipurile specifice/caracteristice fiecărei forme de violență, dar și gradul de severitate al violenței.

Precizări metodologice și sursa datelor

• Definiții:

Prevalența violenței din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții este determinată ca raportul dintre numărul femeilor care au denunțat cazuri de survenire a cel puțin unui caz de violență, începînd cu vârsta de 15 ani, din partea soțului/partenerului curent sau cel mai recent (femei căsătorite, aflate în concubinaj, divorțate/separate, văduve) la numărul total de femei intervievate.

Prevalența violenței din partea soțului/partenerului în ultimele 12 luni este determinată ca raportul dintre numărul femeilor care au denunțat cazuri de survenire a cel puțin unui caz de violență, în ultimele 12 luni anterioare perioadei de cercetare, din partea soțului/partenerului curent sau cel mai recent (femei căsătorite, aflate în concubinaj, divorțate/separate, văduve) la numărul total de femei intervievate.

Violența fizică comisă de soț/partener presupune survenirea a cel puțin uneia din următoarele situații: i) palmuirea sau aruncarea cu ceva în direcția femeii, împingerea, bruscarea ei sau tragerea de păr, ii) lovirea cu pumnul sau alt ceva care ar putea provoca

dureri, iii) lovirea cu piciorul sau bătaia, strangularea sau provocarea intenționată a arsurilor, iv) amenințarea cu arma sau aplicarea de facto a armei sau a altor obiecte periculoase/arme reci (cuțit, topor, coasă, etc.).

Violența sexuală comisă de soț/partener presupune survenirea a cel puțin uneia din următoarele situații: i) impunerea forțată la întreținerea relațiilor sexuale/actului sexual contrar voinței; ii) impunerea forțată a practicilor degradante și umilitoare în timpul actului sexual contrar voinței; iii) relații sexuale acceptate din cauza fricii.

Violența psihologică comisă de soț/partener presupune survenirea a cel puțin uneia din următoarele situații: i) insultarea; ii) subaprecierea, umilința în prezența altor persoane; iii) intimidarea intenționată; iv) amenințarea verbală.

● Sursa datelor:

Studiul „Violența față de femei în familie în Republica Moldova” realizat de Biroul Național de Statistică în anul 2010, cu susținerea Entității ONU pentru egalitate de gen și abilitarea femeilor (UN Women), Ambasadei Suediei, Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și Fondului ONU pentru Populație (UNFPA). Obiectivul de bază al studiului constă în oferirea informației privind violența față de femei, cu identificarea cauzelor, estimarea prevalenței diferitor forme de violență, frecvența și gravitatea actelor de violență, precum și impactul, consecințele acestui flagel asupra sănătății fizice și mentale a femeilor-victime.

Violența față de femei în familie

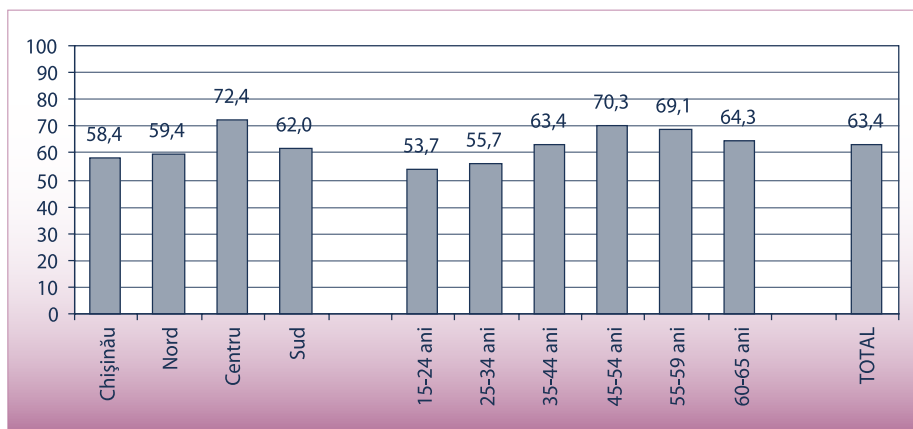
Disparitățile regionale în dezvoltarea socio-economică determină nu numai anumite decalaje în nivelul de bunăstare al populației, dar formează și anumite modele de comportament în relațiile dintre femei și bărbați. Astfel, mediul social, factorii economici, persistența stereotipurilor de gen și a stigmatizării sociale contribuie la survenirea diferitor forme de violență față de femei în familie.

Conform datelor studiului în gospodăria *Violența față de femei*, rata totală de prevalență a violenței²⁵ din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții este de 63,4%, adică 6 din 10 femei s-au confruntat, de la vârsta de 15 ani, cel puțin cu o formă de violență. Fenomenul violenței față de femei în familie este mai răspândit în regiunea Centru, unde circa 73% din femei au suferit cel puțin o dată de o formă a violenței pe parcursul vieții, cea mai mică incidență a violenței fiind caracteristică pentru mun. Chișinău (58,4%). Menționăm că, în cazul femeilor din mun. Chișinău, au fost înregistrate cele mai puțin cazuri de orice formă a violenței, motivul de bază fiind emanciparea femeilor din mediul urban, un nivel mai mare de informare a femeilor, dar și modificarea viziunilor privind repartizarea rolurilor între femei și bărbați în societate.

Deși violența din partea soțului/partenerului este pe larg întâlnită la toate grupurile de vârstă, probabilitatea survenirii cazurilor de violență crește odată cu înaintarea în vârstă. Cele mai multe cazuri de violență au fost raportate de către femeile din grupa de vârstă 45-59 ani (vezi figura 11.1). În aspect regional, cele mai mari rate ale prevalenței totale sunt înregistrate în regiunea Centru, unde 8 din 10 femei au suferit cel puțin de o formă a violenței pe parcursul vieții (vezi tab. 11.1).

²⁵ Survenirea cel puțin a unui caz de violență psihologică, fizică sau sexuală

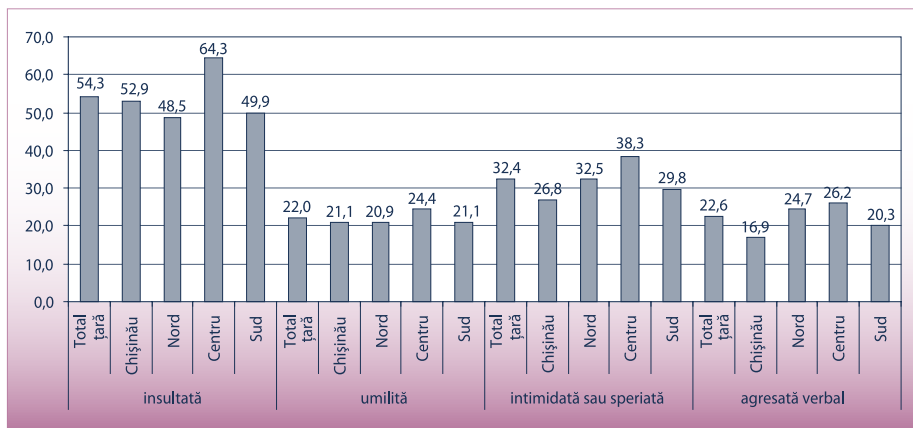
Figura 11.1. Rata totală de prevalență a violenței (psihologice, fizică sau sexuală) din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții, de la vârsta de 15 ani, %

Dacă ne referim doar la *violența psihologică*, constatăm că circa 60% din femeile au raportat experiențe de violență psihologică pe parcursul vieții. Cele mai afectate de asemenea sunt femeile din zona Centru (67,6%), pe când cele din zonele Nord, Sud și mun. Chișinău sunt expuse acestei forme de violență în proporție de 55-57 la sută. Această formă de violență la fel este mai frecventă la femeile din grupa de vârstă 45-59 ani (66%), mai puțin fiind afectate femeile tinere (50,2%).

În funcție de forma violenței psihologice, fiecare a doua femeie a raportat cazuri de insultă, fiecare a treia a fost intimidată sau speriată, iar circa 22% au fost supuse amenințărilor verbale și umilinței. Toate tipurile de violență psihologică au fost raportate mai cu seamă de către femeile din zona Centru. Totodată, insultele au afectat aproape în mod egal atât femeile din zona Nord, cât și pe cele din zona Sud (48,5% și, respectiv 49,9%). Comparativ cu celelalte regiuni, femeile din mun. Chișinău sunt cel mai puțin supuse intimidării sau friei, precum și agresiunii verbale (vezi figura 11.2).

Figura 11.2. Ponderea femeilor care s-au confruntat cu diferite forme de violență psihologică din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții, %

Una din formele de manifestare a violenței psihologice este izolarea socială și comportamentul de control din partea soțului/partenerului. În medie pe total țară, practic fiecare a doua femeie a raportat cazuri de comportament de control din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții. Femeile din zona Centru într-o măsură mai mare suferă de acest tip de violență comparativ cu femeile din zona Nord (68,7% față de 40,5%).

Cea mai tipică formă de control este insistența din partea soților/partenerilor de a ști mereu unde se află femeia. În 4 din 10 cazuri, soțul/partenerul devine furios, atunci când femeia vorbește cu un alt bărbat, circa 23% sunt supuse suspiciunilor de infidelitate. Totodată, 17,6% dintre femei sunt ignorate și tratate cu indiferență, 16,4% se confruntă cu situația când soțul/partenerul hotărăște ce poate ea să facă și ce nu poate. Femeile din mun. Chișinău mai frecvent se confruntă cu situația când soțul/partenerul îi limitează întâlnirile cu prietenii, sau o ignoră și manifestă comportament nepăsător, iar cele din zona Centru sunt mai frecvent în situația când soțul/partenerul insistă să știe unde se află femeia în orice moment sau o suspectă de infidelitate.

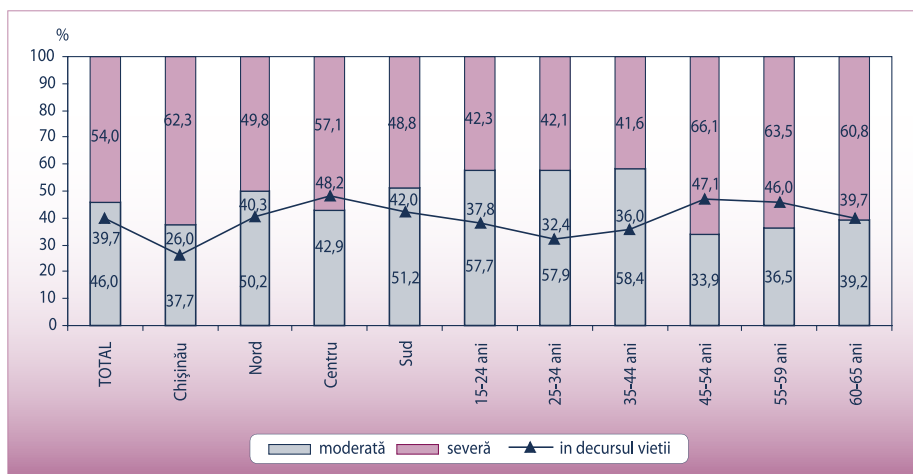
Cazuri de *violență fizică* din partea soțului/partenerului au fost raportate de circa 40% dintre femei. Probabilitatea survenii acestor cazuri la fel este mai mare pentru femeile din regiunile Centru, Nord și Sud, pe când femeile din mun. Chișinău au suferit în urma acțiunilor violente din partea soțului/partenerului în proporție de 26 la sută. Cea mai înaltă rată de prevalență a violenței fizice este în rândul femeilor tinere din regiunea Sud (77,9%), cea mai mică fiind înregistrată pentru femeile în vârstă de 25-34 ani din mun. Chișinău (8%).

Formele de violență fizică la care recurg soții/partenerii variază de la o singură palmuire pînă la aplicarea armelor și sugrumarea femeii. În medie, fiecare a treia femeie a fost cel puțin o dată palmuită pe parcursul vieții, fiecare a patra a fost împinsă sau bruscată, iar fiecare a cincia lovită cu pumnul sau cu altceva care a provocat dureri. Femeile din regiunea Centru sunt mai frecvent expuse tuturor formelor de violență fizică comparativ cu femeile din celelalte regiuni (vezi tab.11.3).

După gradul de severitate a violenței fizice, se constată o preponderență a cazurilor de violență severă. În medie pe total țară, 54% dintre femeile-victime au avut de suferit de cel puțin una dintre formele violenței severe pe parcursul vieții. De regulă, femeile în vârstă de pînă la 44 ani suferă mai mult de violență fizică moderată, iar începînd cu vîrsta de 45 ani deja predomină violența severă. În aspect regional, constatăm o preponderență a cazurilor de violență severă în mun. Chișinău și Centru (62,3% și 57,1%), iar în zonele Nord și Sud prevalează violența moderată (50,2% și 51,2%).

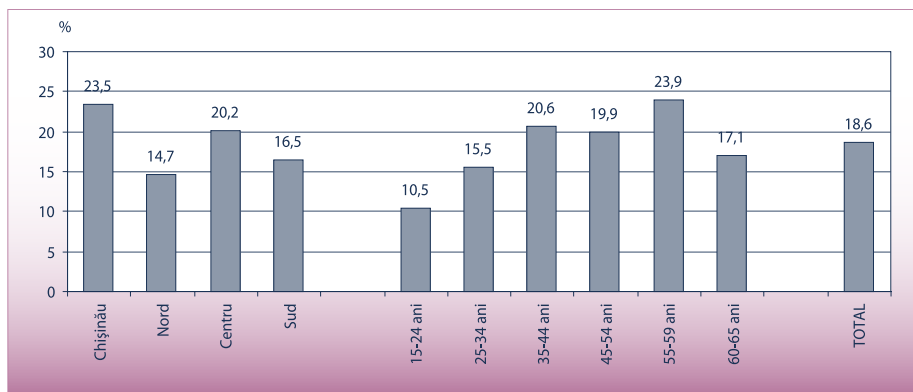
Conform datelor studiului, circa 19% dintre femei au fost cel puțin o dată victime ale violenței sexuale din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții. Cele mai multe cazuri de violență sexuală au fost raportate de către femeile din mun. Chișinău (23,5%), iar cele mai puține - de femeile din regiunea Nord (14,7%). O explicație ar fi faptul că femeile percep diferit acțiunile sexuale abuzive din partea soțului/partenerului și din acest motiv în unele cazuri acestea pot fi considerate drept „obligatii de căsătorie”, dar nu acțiuni de violență. Un alt motiv ar putea fi faptul că nu toate femeile sunt predispușe să denunțe cazurile de violență sexuală.

Figura 11.3. Prevalența violenței fizice din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții în aspect regional, după gradul de severitate și categoria de vîrstă a femeii, %

Probabilitatea survenirii cazurilor de violență sexuală crește odată cu înaintarea în vîrstă, cele mai înalte rate de prevalență a violenței sexuale fiind înregistrate pentru femeile între 35-59 ani. Violența sexuală este semnificativ redusă în rîndul femeilor mai în vîrstă și a celor mai tinere. Cu excepția femeilor între 15-24 ani din mun. Chișinău, în celelalte regiuni ale țării, cazuri de violență sexuală au fost raportate de către femeile din toate categoriile de vîrstă.

Figura 11.4. Prevalența violenței sexuale din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții, după zone de reședință și vîrste, %

Cea mai tipică formă de violență sexuală menționată de către femei, este „întreținerea relațiilor sexuale contrar dorinței femeii” – (14,4%), după care urmează „relațiile sexuale forțate cu elemente umilitoare, degradante” – 11,7%, iar 4,4% au fost în situația de a accepta „relații sexuale din cauza fricii” (vezi tab. 11.4). În aspect regional, se constată că femeile din Chișinău au raportat mai frecvent cazuri de întreținere a relațiilor sexuale cu

elemente umilitoare, degradante, dar și de întreținere a relațiilor sexuale contrar voinței acestora. Survenirea tuturor formelor de violență sexuală are tendința de a fi în creștere începând cu vârsta de 35 ani pînă la 59 ani, după care femeile sunt expuse unui risc mai mic de a fi victimă a violenței sexuale.

Astfel, violența afectează femeile fără a ține cont foarte mult de vîrstă și mediu de reședință. În general, femeile din mun. Chișinău sunt supuse unui risc mai mic de survenire a tuturor formelor de violență. Acest fapt poate fi determinat de mai mulți factori, inclusiv statutul socio-economic al femeii și respectiv o mai mică dependență de soț/partener, dar și de un nivel mai înalt de informare și un progres în înțelegerea rolurilor tradiționale de gen în societate. Evoluția prevalenței violenței față de femei în aspect regional scoate în evidență necesitatea creării și dezvoltării serviciilor de suport și consiliere la nivel local.

Tabele

Tabelul 11.1. Ponderea femeilor care au suferit în urma violenței psihologice, fizice sau sexuale din partea soțului/partenerului începînd cu vîrsta de 15 ani, %

	Violență psihologică	Violență fizică	Violență sexuală	Violență fizică sau sexuală	Violență psihologică, fizică sau sexuală	Violență fizică și sexuală	Violență psihologică, fizică și sexuală
Total	59,4	39,7	18,6	45,5	63,4	12,8	12,3
inclusiv:							
15-24 ani	50,2	37,8	10,5	42,3	53,7	6,1	6,1
25-34 ani	51,7	32,4	15,5	41,6	55,7	6,3	6,3
35-44 ani	59,7	36,0	20,6	40,8	63,4	15,8	15,8
45-54 ani	65,7	47,1	19,9	51,9	70,3	15,1	14,0
55-59 ani	66,0	46,0	23,9	51,3	69,1	18,6	18,2
60-65 ani	59,5	39,7	17,1	43,6	64,3	13,3	12,4
mun. Chișinău	57,3	26,0	23,5	37,7	58,4	11,8	11,8
inclusiv:							
15-24 ani	32,1	20,9	-	20,9	32,1	-	-
25-34 ani	50,5	8,0	20,2	26,0	50,5	2,2	2,2
35-44 ani	65,3	22,5	24,5	34,2	65,3	12,9	12,9
45-54 ani	69,3	53,5	32,4	66,8	73,3	19,2	19,2
55-59 ani	57,6	37,1	35,4	39,7	60,2	32,8	32,8
60-65 ani	54,3	15,0	13,2	24,6	54,3	3,6	3,6
Nord	55,1	40,3	14,7	43,8	59,4	11,1	10,3
inclusiv:							
15-24 ani	52,4	49,6	7,1	49,6	59,5	7,1	7,1
25-34 ani	49,3	38,3	17,1	44,2	54,1	11,3	11,3
35-44 ani	50,2	34,9	12,8	36,0	53,0	11,7	11,7
45-54 ani	54,8	45,7	15,7	48,5	61,7	12,9	9,6
55-59 ani	70,3	42,8	22,2	51,5	71,3	13,5	13,5
60-65 ani	60,0	35,3	6,4	37,1	63,0	4,6	4,6
Centru	67,6	48,2	20,2	53,3	72,4	15,1	14,8
inclusiv:							
15-24 ani	56,2	25,7	18,9	38,5	56,2	6,1	6,1
25-34 ani	61,5	49,8	7,3	54,5	66,2	2,6	2,6
35-44 ani	61,3	49,5	27,9	52,9	71,5	24,5	24,5
45-54 ani	76,2	47,4	20,6	50,9	78,9	17,2	16,6
55-59 ani	74,2	57,5	22,6	63,1	79,2	17,0	15,5
60-65 ani	71,8	55,2	33,9	62,7	76,2	26,4	26,4
Sud	56,3	42,0	16,5	45,4	62,0	13,0	12,6
inclusiv:							
15-24 ani	65,5	77,9	15,3	77,9	77,9	15,3	15,3
25-34 ani	42,1	35,9	18,2	43,1	50,1	11,0	11,0
35-44 ani	65,9	35,5	19,1	40,5	67,2	14,1	14,1
45-54 ani	61,7	43,1	13,7	45,4	66,1	11,4	11,4
55-59 ani	49,9	44,2	10,8	44,2	55,3	10,8	10,8
60-65 ani	46,3	44,2	19,8	44,2	58,1	19,8	15,8

Tabelul 11.2. Ponderea femeilor care au suferit de violență psihologică din partea soțului/partenerului începînd cu vîrsta de 15 ani după forme specifice ale violenței psihologice, %

	Începînd cu vîrsta de 15 ani			
	Insultată	Umilită	Intimidată sau speriată	Agresată verbal
Total	54,3	22,0	32,4	22,6
inclusiv:				
15-24 ani	47,3	20,7	31,3	28,1
25-34 ani	48,2	17,2	27,4	15,3
35-44 ani	51,0	18,3	26,6	20,3
45-54 ani	61,3	25,5	40,7	29,0
55-59 ani	59,0	25,9	37,2	25,5
60-65 ani	57,9	29,7	30,6	20,5
mun. Chișinău	52,9	21,1	26,8	16,9
inclusiv:				
15-24 ani	32,1	16,5	-	4,9
25-34 ani	43,7	12,2	18,9	11,8
35-44 ani	57,1	26,0	17,4	9,8
45-54 ani	69,3	31,2	50,8	41,1
55-59 ani	54,1	21,4	41,0	14,5
60-65 ani	54,3	16,9	29,7	3,8
Nord	48,5	20,9	32,5	24,7
inclusiv:				
15-24 ani	52,4	35,4	52,4	52,4
25-34 ani	44,8	23,8	30,6	20,8
35-44 ani	44,2	7,6	24,7	24,4
45-54 ani	45,0	23,4	40,3	26,0
55-59 ani	59,0	21,4	33,9	30,1
60-65 ani	57,5	28,8	23,7	10,2
Centru	64,3	24,4	38,3	26,2
inclusiv:				
15-24 ani	47,9	13,5	33,2	32,4
25-34 ani	61,5	14,7	32,3	16,2
35-44 ani	54,0	22,9	33,3	21,8
45-54 ani	75,3	26,6	43,2	27,0
55-59 ani	66,9	39,1	44,1	32,8
60-65 ani	71,8	38,0	46,5	47,1
Sud	49,9	21,1	29,8	20,3
inclusiv:				
15-24 ani	65,5	22,7	51,1	22,7
25-34 ani	39,5	18,9	28,7	10,9
35-44 ani	50,9	20,1	31,6	23,7
45-54 ani	55,6	21,8	28,1	25,8
55-59 ani	49,9	15,8	23,0	15,8
60-65 ani	43,8	29,1	25,5	18,0

Tabelul 11.3. Ponderea femeilor care au suferit de violență fizică din partea soțului/partenerului începînd cu vîrsta de 15 ani după forme specifice ale violenței fizice, %

	Începînd cu vîrsta de 15 ani					
	Pălmuită	Împinsă/ bruscată/ trasă de păr	Lovită cu pumnul sau ceva care v-ar fi putut provoca dureri	Lovită cu piciorul, tîtîită sau bătută	A încercat să vă sugrume sau să vă frigă cu ceva	Amenin- țată sau atacată cu o armă
Total	34,9	23,8	19,5	10,8	5,4	6,4
inclusiv:						
15-24 ani	30,7	19,3	11,3	5,6	6,8	-
25-34 ani	30,1	17,9	12,9	3,8	2,0	3,2
35-44 ani	29,2	22,5	14,3	7,3	2,9	3,7
45-54 ani	41,4	30,0	27,3	17,1	9,3	9,5
55-59 ani	43,1	25,8	28,6	19,5	7,5	13,5
60-65 ani	35,3	25,1	22,6	12,8	6,0	8,4
mun. Chișinău	22,7	17,9	14,1	6,9	3,1	4,5
inclusiv:						
15-24 ani	20,9	-	16,5	-	-	-
25-34 ani	8,0	1,0	-	-	-	-
35-44 ani	16,4	18,4	8,3	-	-	4,8
45-54 ani	45,5	43,2	32,9	16,7	7,2	2,7
55-59 ani	37,1	33,7	29,5	27,8	13,3	24,0
60-65 ani	11,2	3,8	3,8	-	-	-
Nord	34,9	23,1	17,6	9,2	6,4	6,8
inclusiv:						
15-24 ani	36,9	42,5	9,4	9,4	29,8	-
25-34 ani	35,8	25,3	18,3	7,2	2,9	7,9
35-44 ani	29,5	15,3	12,3	4,8	1,2	3,6
45-54 ani	37,2	27,8	20,4	11,6	11,5	11,8
55-59 ani	42,8	20,4	25,4	18,5	4,1	6,0
60-65 ani	29,0	18,2	15,5	5,6	4,1	4,1
Centru	42,9	31,6	26,3	15,7	5,8	7,5
inclusiv:						
15-24 ani	25,7	13,5	13,5	10,0	-	-
25-34 ani	45,0	28,6	18,7	5,1	1,6	3,7
35-44 ani	39,7	39,1	18,5	13,5	6,7	2,4
45-54 ani	44,2	31,3	32,9	22,8	8,7	11,4
55-59 ani	47,7	28,2	35,0	16,0	7,1	14,6
60-65 ani	53,3	48,4	45,1	31,2	8,7	14,9
Sud	36,9	19,6	18,8	10,6	6,1	6,2
inclusiv:						
15-24 ani	50,3	32,2	-	-	-	-
25-34 ani	34,2	16,9	16,8	2,3	5,0	-
35-44 ani	29,5	17,3	18,6	11,4	3,7	4,1
45-54 ani	39,4	19,5	23,4	16,4	8,8	9,3
55-59 ani	44,2	20,7	20,7	15,4	7,4	12,9
60-65 ani	39,9	22,6	20,1	11,9	9,7	14,0

Tabelul 11.4. Ponderea femeilor care au suferit de violență sexuală din partea soțului/partenerului începînd cu vîrsta de 15 ani după forme specifice ale violenței sexuale, %

	Începînd cu vîrsta de 15 ani		
	Forțată să întrețină relații sexuale atunci cînd nu dorea	S-a întîmplat să întrețină relații sexuale din cauza fricii	Forțată să facă ceva umilitor
Total	14,4	4,4	11,7
inclusiv:			
15-24 ani	4,5	2,6	3,5
25-34 ani	10,7	2,2	8,6
35-44 ani	17,9	3,6	12,1
45-54 ani	16,2	6,8	13,0
55-59 ani	16,8	6,6	20,5
60-65 ani	15,8	3,8	10,6
mun. Chișinău	17,0	4,6	18,2
inclusiv:			
15-24 ani	-	-	-
25-34 ani	13,0	2,9	15,1
35-44 ani	17,4	4,8	20,4
45-54 ani	25,2	4,2	23,0
55-59 ani	27,1	14,9	32,8
60-65 ani	9,6	-	3,6
Nord	10,9	5,0	7,8
inclusiv:			
15-24 ani	-	-	7,1
25-34 ani	10,6	3,5	6,8
35-44 ani	11,2	1,0	3,6
45-54 ani	13,9	9,3	9,2
55-59 ani	13,5	9,1	17,8
60-65 ani	6,4	3,6	3,6
Centru	16,1	3,7	12,1
inclusiv:			
15-24 ani	6,1	7,5	5,3
25-34 ani	3,8	1,4	4,9
35-44 ani	27,9	-	13,5
45-54 ani	16,2	8,1	13,8
55-59 ani	15,2	-	19,4
60-65 ani	33,9	4,7	19,6
Sud	14,6	4,2	9,8
inclusiv:			
15-24 ani	15,3	-	-
25-34 ani	18,2	-	6,7
35-44 ani	15,9	10,9	14,1
45-54 ani	11,4	3,3	8,2
55-59 ani	10,8	-	8,3
60-65 ani	15,8	5,3	17,7

Tabelul 11.5. Distribuția femeilor izolate social după modalitatea de control din partea soțului/ partenerului, începînd cu vîrsta de 15 ani, %

	Începînd cu vîrsta de 15 ani	Metode specifice de control a comportamentului:							
		Interzicerea întîlnirilor cu prietenii	Restricții de a contacta familia	Insistă sa știe unde este femeia	Ignoranță și comportament nepăsător	Se supără dacă vorbești cu un bărbat	Suspicios de infidelitate	Trebuie să-și ceară permisiunea de a merge la doctor	Decide ce trebuie să faci
Total	54,9	12,5	6,4	40,5	17,6	37,8	22,9	6,7	16,4
inclusiv:									
15-24 ani	68,9	25,3	9,3	52,6	23,7	60,2	28,1	8,1	21,9
25-34 ani	53,1	8,8	3,8	38,9	12,6	38,9	21,8	4,9	13,3
35-44 ani	54,9	11,6	4,6	43,0	12,6	31,4	21,3	7,5	17,2
45-54 ani	58,1	13,4	8,2	39,8	22,6	41,2	26,3	8,1	19,1
55-59 ani	52,4	13,6	7,1	38,2	22,2	33,6	18,0	4,6	14,4
60-65 ani	41,0	10,3	9,1	32,8	18,0	26,5	21,4	6,9	12,8
mun. Chișinău	56,2	15,8	1,6	39,3	19,7	42,2	23,2	5,8	19,9
inclusiv:									
15-24 ani	73,7	-	-	69,2	-	74,1	-	-	27,6
25-34 ani	49,1	8,1	-	32,6	12,0	34,1	22,0	5,1	18,8
35-44 ani	56,4	22,6	-	36,3	22,9	29,8	27,7	7,5	18,0
45-54 ani	59,2	19,3	1,3	36,3	32,6	53,4	27,9	9,0	17,9
55-59 ani	58,9	28,2	10,7	42,2	27,5	43,8	25,1	-	23,1
60-65 ani	47,8	13,4	-	47,2	13,6	39,8	26,5	13,4	23,0
Nord	40,5	9,4	7,9	24,5	15,0	27,3	17,8	3,3	9,8
inclusiv:									
15-24 ani	50,1	29,7	-	19,8	33,6	29,7	24,1	7,1	13,3
25-34 ani	43,1	8,1	5,6	29,1	9,2	40,8	22,3	4,7	5,8
35-44 ani	38,6	6,5	5,2	24,5	13,9	20,6	16,5	6,5	8,9
45-54 ani	46,0	9,5	11,6	21,4	20,0	33,8	20,2	1,1	13,6
55-59 ani	37,5	6,7	11,2	27,5	12,7	13,2	8,3	-	12,4
60-65 ani	26,2	11,3	9,2	21,5	10,5	16,5	14,6	1,0	6,0
Centru	68,7	12,9	6,9	56,5	18,4	41,5	28,1	11,4	19,3
inclusiv:									
15-24 ani	80,9	38,5	18,8	63,3	25,5	69,0	44,9	18,5	26,0
25-34 ani	67,8	7,6	2,5	52,5	17,6	35,5	15,5	3,0	17,3
35-44 ani	64,8	2,6	1,5	60,2	3,7	33,0	27,7	9,2	21,9
45-54 ani	73,5	18,0	12,3	63,2	21,1	43,7	32,0	16,9	21,9
55-59 ani	66,1	11,3	-	42,5	35,3	51,0	28,4	12,2	7,2
60-65 ani	52,3	8,5	10,2	46,4	14,4	25,9	30,3	11,5	19,5
Sud	55,5	13,1	9,0	43,3	18,2	44,1	22,8	5,9	18,6
inclusiv:									
15-24 ani	60,9	33,4	18,1	47,8	46,5	60,9	45,7	-	15,3
25-34 ani	52,5	12,9	9,8	44,0	11,0	49,6	30,6	8,1	9,7
35-44 ani	65,7	18,7	12,7	57,3	10,1	47,5	13,6	6,9	23,0
45-54 ani	50,2	6,2	3,1	32,3	19,7	38,9	24,8	3,2	23,8
55-59 ani	50,9	11,6	5,5	50,9	8,8	31,5	8,0	8,0	20,8
60-65 ani	51,9	8,9	12,9	29,8	39,6	38,8	20,8	8,8	11,5

Tabelul 11.6. Ponderea femeilor care au suferit de violență economică din partea soțului/partenerului, începînd cu vîrsta de 15 ani, după forme specifice ale violenței economice, %

	Începînd cu vîrsta de 15 ani	Forme specifice ale violenței economice:	
		Preia banii cîștigați de femeie	Refuză să dea bani suficienți pentru nevoile casnice
Total	10,6	4,0	9,0
inclusiv:			
15-24 ani	10,9	5,8	8,5
25-34 ani	5,6	2,3	3,7
35-44 ani	10,0	3,4	9,5
45-54 ani	12,7	3,5	10,9
55-59 ani	16,0	9,1	13,0
60-65 ani	12,0	3,5	11,8
mun. Chișinău	12,2	4,6	10,9
inclusiv:			
15-24 ani	-	-	-
25-34 ani	11,0	3,0	8,0
35-44 ani	7,7	3,0	7,7
45-54 ani	19,3	-	19,3
55-59 ani	24,9	24,9	21,6
60-65 ani	-	-	-
Nord	7,2	2,9	6,4
inclusiv:			
15-24 ani	22,1	-	22,1
25-34 ani	1,4	1,4	1,4
35-44 ani	9,0	4,2	9,0
45-54 ani	8,1	3,6	6,2
55-59 ani	7,8	4,3	4,8
60-65 ani	4,8	1,0	5,8
Centru	12,2	4,5	10,7
inclusiv:			
15-24 ani	10,0	10,0	10,0
25-34 ani	2,6	2,6	-
35-44 ani	10,5	2,8	10,5
45-54 ani	13,7	4,0	12,7
55-59 ani	22,4	4,2	18,2
60-65 ani	26,1	10,2	23,7
Sud	11,8	4,6	8,5
inclusiv:			
15-24 ani	15,3	15,3	-
25-34 ani	8,6	2,2	6,4
35-44 ani	13,5	3,6	10,9
45-54 ani	11,6	5,6	7,5
55-59 ani	8,0	5,3	8,0
60-65 ani	15,9	2,1	15,9

Tabelul 11.7. Ponderea femeilor victime ale violenței fizice din partea soțului/partenerului, începînd cu vîrsta de 15 ani, după gradul de severitate a violenței, %

	Violență fizică începînd cu vîrsta de 15 ani	din care:	
		moderată	severă
Total	39,7	46,0	54,0
inclusiv:			
15-24 ani	37,8	57,7	42,3
25-34 ani	32,4	57,9	42,1
35-44 ani	36,0	58,4	41,6
45-54 ani	47,1	33,9	66,1
55-59 ani	46,0	36,5	63,5
60-65 ani	39,7	39,2	60,8
mun. Chișinău	26,0	37,7	62,3
inclusiv:			
15-24 ani	20,9	21,4	78,6
25-34 ani	8,0	100,0	
35-44 ani	22,5	63,1	36,9
45-54 ani	53,5	20,1	79,9
55-59 ani	37,1	20,4	79,6
60-65 ani	15,0	74,7	25,3
Nord	40,3	50,2	49,8
inclusiv:			
15-24 ani	49,6	39,9	60,1
25-34 ani	38,3	45,7	54,3
35-44 ani	34,9	63,3	36,7
45-54 ani	45,7	51,0	49,0
55-59 ani	42,8	40,6	59,4
60-65 ani	35,3	51,4	48,6
Centru	48,2	42,9	57,1
inclusiv:			
15-24 ani	25,7	47,4	52,6
25-34 ani	49,8	62,4	37,6
35-44 ani	49,5	60,0	40,0
45-54 ani	47,4	26,4	73,6
55-59 ani	57,5	35,5	64,5
60-65 ani	55,2	15,2	84,8
Sud	42,0	51,2	48,8
inclusiv:			
15-24 ani	77,9	100,0	-
25-34 ani	35,9	53,3	46,7
35-44 ani	35,5	44,8	55,2
45-54 ani	43,1	36,1	63,9
55-59 ani	44,2	53,0	47,0
60-65 ani	44,2	49,7	50,3

Tabelul 11.8. Ponderea femeilor victime a violenței din partea soțului/partenerului, începînd cu vîrsta de 15 ani, care au raportat cazuri de violență pe parcursul vieții, %

	Violență fizică	Violență sexuală	Violență fizică sau sexuală	Violență fizică și sexuală
Total	72,5	68,4	66,4	88,2
inclusiv:				
15-24 ani	74,2	57,6	66,4	100,0
25-34 ani	69,0	38,3	54,5	89,4
35-44 ani	68,9	88,1	69,5	92,6
45-54 ani	72,1	72,7	68,1	86,8
55-59 ani	78,5	68,1	73,9	77,8
60-65 ani	79,3	72,3	72,2	93,2
mun. Chișinău	64,7	53,5	52,7	80,6
inclusiv:				
15-24 ani	78,6	-	78,6	-
25-34 ani	12,5	4,9	3,8	46,2
35-44 ani	57,1	81,5	58,5	100,0
45-54 ani	71,4	64,8	67,4	74,0
55-59 ani	77,2	76,1	72,1	82,2
60-65 ani	76,0	-	46,3	-
Nord	72,3	72,1	68,0	88,9
inclusiv:				
15-24 ani	58,9	100,0	58,9	100,0
25-34 ani	85,6	65,9	74,3	100,0
35-44 ani	69,5	88,6	70,4	87,5
45-54 ani	63,6	82,2	59,9	100,0
55-59 ani	76,7	46,5	70,5	50,6
60-65 ani	78,5	72,0	74,7	100,0
Centru	75,3	70,3	69,7	88,5
inclusiv:				
15-24 ani	100,0	32,3	66,8	100,0
25-34 ani	62,7	35,3	57,3	100,0
35-44 ani	71,8	86,6	71,8	88,7
45-54 ani	77,7	68,8	73,2	80,2
55-59 ani	82,2	77,5	78,0	91,4
60-65 ani	84,7	77,9	74,6	100,0
Sud	73,5	85,4	71,6	95,0
inclusiv:				
15-24 ani	67,3	100,0	67,3	100,0
25-34 ani	75,0	61,0	67,5	81,5
35-44 ani	71,4	100,0	75,0	100,0
45-54 ani	76,5	83,2	72,6	100,0
55-59 ani	73,9	100,0	73,9	100,0
60-65 ani	72,7	89,3	72,7	89,3

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Necesitatea analizei, inclusiv statistice, a echității de gen, decurge din importanța pe care o alocă subiectului atât organismele internaționale, cât și factorii de decizie din Republica Moldova, dar tot mai mult și cercetarea științifică din ultimul timp.

Și în plan național, cadrul normativ al egalității de gen se perfecționează continuu, obiectivele în acest sens fiind clar stipulate în Legea Nr. 438 din 28.12.2006, Privind dezvoltarea regională în Republica Moldova:

- a) obținerea unei dezvoltări social-economice echilibrate și durabile pe întreg teritoriul Republicii Moldova;
- b) reducerea dezechilibrelor nivelurilor de dezvoltare social-economică dintre regiuni și din interiorul lor;
- c) consolidarea oportunităților financiare, instituționale și umane pentru dezvoltarea social-economică a regiunilor;
- d) susținerea activității autorităților administrației publice locale și a colectivităților locale, orientate spre dezvoltarea social-economică a localităților și coordonarea interacțiunii lor cu strategiile și programele naționale, de sector și regionale de dezvoltare.

Și în documentele mai recente importanța subiectului este reliefată, în calitate de acțiune prioritară în Programul de activitate a Guvernului „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”, fiind menționată “Eliminarea condițiilor discriminatorii față de femei pe piața muncii, în viața social-economică, culturală și politică”.

Totodată, pentru a realiza obiectivele stabilite, e necesar a cunoaște în amănunte intensitatea și profunzimea problemei, fapt ce nu poate fi realizat fără investigații complexe și sistematice. Prezenta publicație este o primă încercare în practica națională de a îmbina analiza de gen cu analiza în profil teritorial, în baza datelor care actualmente sînt disponibile sau pot fi obținute fără mari dificultăți, prin aceasta încercându-se a fi justificată atât necesitatea perenității cercetărilor în domeniu, cât și gradul de pregătire a instituțiilor naționale de a oferi spectrul solicitat de informații.

Menționăm că pe parcursul elaborării lucrării în cauză am apreciat înalt deschiderea spre colaborare, interes sporit și dedicație din partea Biroului Național de Statistică care, în calitate de parte responsabilă pentru implementarea art. 22 al Legii Nr.5-XVI din 09.02.2006, *Cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați*, promovează o activitate consecventă în direcția armonizării statisticii naționale cu normele europene, inclusiv a indicatorilor sensibili la dimensiunea de gen.

Pe parcursul elaborării culegerii *"Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiză în aspect teritorial"* s-au reliefat un șir de probleme și impedimente, care merită a fi menționate, și care le-am structurat atât pe subiecte de cercetare, cât și din poziția de colectare a datelor.

Cercetarea s-a axat pe segmentul populație și unele aspecte ale calității vieții și bunăstării acesteia. Din analizele efectuate au fost identificate unele probleme și dificultăți majore, cu care se confruntă sectoarele vizate în Republica Moldova.

Începînd cu anii '90 ai secolului trecut, Republica Moldova a fost supusă unui declin demografic sever, caracterizat prin reducerea semnificativă a ratei natalității, creșterea ratei mortalității (în special, a supramortalității bărbaților în vîrstă aptă de muncă), precum și prin îmbătrînirea demografică. Aceste procese, corelate cu situația economică dificilă a țării și cu penuria locurilor de muncă decentă, a condus la intensificarea fluxurilor migratorii ale populației în vîrstă activă și reproductivă spre restul lumii, fapt care a înrăutățit și mai mult situația demografică. Creșterea efectivului persoanelor în etate și reducerea ponderii copiilor în numărul total al populației este caracteristică pentru toate regiunile țării, dar evoluții deosebit de grave se manifestă în regiunea Nord.

În mare parte îmbătrînirea populației a afectat satul și populația de sexul feminin. Acest lucru se explică prin diferențele în nivelurile și cauzele de deces în rândul bărbaților și al femeilor și, respectiv, speranței de viață mai mari a femeilor. Avînd în vedere acest lucru, în Republica Moldova există un dezechilibru dintre sexe în structura pe vîrstă: în 2011 în grupa de 60 de ani și peste, la 1000 femei reveneau 650 de bărbați. Prin urmare, valoarea unor astfel de indicatori precum ponderea persoanelor în vîrstă de 60+ din totalul populației (coeficientul îmbătrînirii) și indicele sarcinii demografice, pentru populația de sex feminin este de 1,5 ori mai mare decât pentru bărbați. Avînd în vedere dezechilibrul de gen, se poate prevedea că în viitor o atenție deosebită vor necesita problemele femeilor în vîrstă (și îndeosebi cele singure) din mediul rural.

Efectele îmbătrînirii populației sunt multiple și complexe, avînd o influență semnificativă asupra proceselor demografice, dezvoltării sociale și creșterii economice. Acești factori sunt utilizați la formarea fondului de pensii pentru angajații de ambele sexe, elaborarea politicilor orientate spre ameliorarea bunăstării și ocupării, gestionarea resurselor umane, etc. Deosebit

de alarmante sunt aspectele negative ale acestora, deoarece ele denotă creșterea numărului persoanelor întreținute, povara cărora cade pe populația aptă de muncă, în descreștere continuă și reprezintă una dintre principalele preocupări, asociate cu îmbătrânirea. Astfel, interacțiunea proceselor demografice cu cele economice este direct corelată.

Totodată, are loc și o mutație în caracteristicile unor aspecte specifice ale proceselor demografice în contextul tendințelor comune pentru economia mondială contemporană, în general, și la care tot mai mult se aliniază Republica Moldova. De exemplu, emanciparea și creșterea independenței femeilor, creșterea numărului divorțurilor, modificarea instituției tradiționale a familiei (extinderea mariajelor neînregistrate, creșterea numărului copiilor născuți în afara căsătoriei, creșterea numărului copiilor în familii monoparentale, etc.).

Tendențele demografice nefavorabile atrag după sine o precarizare a indicatorilor pieței muncii. Astfel, între 2007-2010, populația economic activă a țării a continuat să scadă la ambele genuri, în toate regiunile de dezvoltare, cu excepția mun. Chișinău, unde s-a produs o ușoară creștere. Și populația ocupată denotă un trend de scădere atât la femei, cât și la bărbați, în special în mediul rural, mai pronunțat în regiunea Nord, apoi în Sud și Centru. Totodată, șomajul este în creștere, afectând mai mult bărbații și persoanele din mediul urban.

În Republica Moldova, femeile câștigă în medie cu aproximativ un sfert mai puțin decât bărbații, situație comună pentru toate teritoriile țării, în top fiind mun. Chișinău, urmând UTA Găgăuzia, apoi regiunile Nord, Centru și Sud. Excepție este raionul Nisporeni din regiunea Centru, unde salariul mediu lunar la femei în anul 2010 a depășit cu 6,3% salariul bărbaților. În perspectivă de durată, inegalitatea în remunerare sporește riscul de dependență financiară a femeilor nu doar pe parcursul vieții active de muncă, dar, de asemenea, implică pensii mai mici și, astfel, conduce la un risc mai pronunțat de sărăcie pentru femei odată cu înaintarea în vârstă.

Existența locurilor de muncă, inclusiv a celor decente, este unul din factorii majori care determină nemijlocit gradul de bunăstare a populației. La general, disparitățile regionale privind nivelul de trai al populației au tendințe similare cu rata de ocupare a populației. Atît gospodăriile conduse de bărbați, cît și de femei din mun. Chișinău sunt într-o situație mult mai bună comparativ cu gospodăriile din celelalte regiuni ale țării. Din perspectiva veniturilor cele mai defavorizate sunt gospodăriile din regiunea Centru, unde, de fapt, este înregistrat și cel mai înalt nivel al sărăciei indiferent de aspectul gender al capului gospodăriei.

Starea de sănătate a populației, la fel, este determinată de mai mulți factori, iar reducerea disparităților regionale în dezvoltarea socio-economică reprezintă o precondiție pentru ameliorarea sănătății populației. Actualmente, sistemul de sănătate se confruntă cu mai multe probleme, una din acestea fiind distribuția teritorială neuniformă a personalului medical. Ca rezultat, se atestă o insuficiență a cadrelor medicale în mediul rural și surplusul acestora în mediul urban; de asemenea, angajarea asimetrică sectorială, reflectată prin raportul inechitabil între medicina primară, spitalicească și preventivă, etc. Mun. Chișinău este regiunea cu cel mai înalt nivel de asigurare al populației cu medici, unul din motive fiind concentrarea în această arie a mai multor instituții spitalicești, inclusiv de nivel național. Ponderea femeilor medici variază de la o regiune la alta, în limita de 40-70%.

Dacă ne referim la morbiditatea generală a populației, menționăm că aceasta este determinată atât de accesul la serviciile medicale la nivel local, dar și de nivelul de adresabilitate a populației. Spre exemplu, cea mai înaltă incidență prin tumori maligne este caracteristică pentru mun. Chișinău, iar incidența prin tuberculoza activă e cel mai mult răspândită în regiunea Centru. Totodată, incidența prin tumori maligne, dar în mod special prin tuberculoza activă prevalează la bărbați, cele mai multe cazuri fiind înregistrate în regiunea Centru. Morbiditatea prin tumori maligne în cazul femeilor la fel variază de la o regiune la alta, cea mai mare rată a incidenței fiind înregistrată în regiunea Nord și mun. Chișinău.

Cu situații deosebit de dificile se confruntă persoanele cu dizabilități, inclusiv supuse unui risc sporit de a cădea sub incidența sărăciei, cu tot spectrul consecințelor aferente. Din perspectiva dată, este importantă cunoașterea distribuției regionale a acestui segment al populației, astfel încât politicile în domeniu să minimizeze, pe cât e posibil, riscul excluderii lor sociale. Incidența primară a invalidității este cu mult mai mare în cazul bărbaților, 465,7 persoane la 100 mii bărbați, față de 286,9 persoane la 100 mii femei. Acest fapt este unul din factorii care determină integrarea bărbaților și femeilor pe piața forței de muncă, dar și necesitatea racordării politicilor sociale la necesitățile acestei categorii de populație.

Un alt aspect important al calității vieții este mărimea pensiei și faptul în ce măsură aceasta compensează veniturile pierdute din activitatea de muncă și, eventual, asigură un trai decent pentru pensionari. Câștigurile salariale au un rol important în echitatea distribuirii contribuțiilor sociale și, în acest context, persoanele dependente de veniturile din agricultură sunt într-o situație nefavorabilă comparativ cu persoanele care, pînă la pensionare, au activat în alte ramuri ale economiei. Astfel, se crează un cerc vicios, dat fiind că celui mai mare risc al sărăciei sunt expuse persoanele ce activează în sectorul agricol, care și după pensionare rămîn a fi una din cele mai vulnerabile categorii de populație. Dat fiind că bărbații sunt angajați într-o proporție mai mare în sectorul agricol, respectiv ponderea bărbaților pensionari din sectorul agricol este de circa 50% față de 44% în cazul femeilor pensionare pentru limită de vîrstă. Totuși, bărbații în medie dispun de o pensie mai mare cu 18% comparativ cu femeile, în principal din cauza diferențelor existente în salariul mediu al bărbaților și femeilor. Cel mai mare decalaj dintre pensia bărbaților și cea a femeilor este înregistrat în mun. Chișinău (33%), iar cel mai mic - în regiunea Nord (12%).

Ca și în cazul altor țări sectorul de educație este unul "feminizat", ponderea femeilor fiind de cel puțin 80 la sută. În cazul Republicii Moldova nu există diferențe privind gradul de încadrare a băieților și fetelor. Motiv de îngrijorare este diminuarea în general a efectivului copiilor de vîrstă școlară care, corelată cu deficitul de cadre pedagogice adecvate, în special în mediul rural, își are soluția în optimizarea sistemului de instruire preuniversitară, implementat în prezent de către Guvern cu scopul creșterii calității serviciilor educaționale în spațiul național. Totodată, deschiderea instituțiilor de învățămînt superior în alte orașe decât mun. Chișinău și Bălți, a oferit noi șanse de obținere și perfecționare a studiilor în teritoriile de baștină (cu șanse mai mari de a și se stabili acolo definitiv), precum și oportunități de dezvoltare a acestor orașe, unde, în sfera instruirii superioare și cercetării științifice, își pot găsi ocupație cadre cu cel mai înalt nivel de formare profesională.

Situația economică și socială determină și intensitatea situației infracționale, care se manifestă tradițional cel mai acut în capitala țării și este mai lejeră odată cu diminuarea di-

mensiunii localității. Tradițional fenomenul infracționalității este dominat de către bărbați, femeile constituind o pondere mică în rîndurile infractorilor (10,6%). De regulă bărbații săvîrșesc crime la o vîrstă mai tînră. Spre deosebire de bărbați, femeile sunt implicate mai des în comiterea furturilor și a infracțiunilor legate de droguri.

O problemă majoră, la care am încercat să atragem atenția și care rămîne deseori în umbră, fiind considerată o manifestare rușinoasă, este violența în familie. În baza datelor colectate de către BNS, am analizat segmentul de violență față de femei în familie, care este răspândit în toate regiunile, mai puțin în zonele urbane și, în special, mun. Chișinău. Am putea spune că intensitatea proceselor violente scade odată cu creșterea condițiilor de trai și a nivelului de instruire al populației.

O concluzie generală ar fi persistența disparităților importante între mun. Chișinău și celelalte regiuni de dezvoltare, care au la bază un grad superior de concentrare în această zonă a resurselor umane și financiare, o infrastructură superior dezvoltată, șanse mai bune de auto-realizare, de câștig, de trai, de studii, de protecție a sănătății etc. În acest context, este deosebit de importantă acordarea unei atenții sporite dezvoltării multilaterale a orașelor mici, dar și a localităților rurale, din țară ca premisă de destindere a tendințelor de depopulare în regiuni.

De rînd cu problemele menționate, legate de evoluția și condițiile de dezvoltare a personalității în Republica Moldova, e necesar să menționăm și unele probleme instituționale, cu care ne-am confruntat în procesul de realizare a lucrării.

O problemă principală în analiza aspectului de gen în profil regional/teritorial (la nivel de regiune sau/și raion) este disponibilitatea insuficientă a datelor statistice și interesul scăzut al instituțiilor din sectorul financiar de a produce și face disponibile astfel de statistici. De exemplu, în prezent, nu există statistici credibile și calitative referitor la creditare, inclusiv micro-creditare, privind raporturile de proprietate și, mai ales, cu distribuție pe sexe și în aspect regional. Baza de date statistice disponibilă nu permite investigarea în mod regulat a aspectului de gen în sfera dezvoltării antreprenoriatului.

Rezultatele obținute din cercetarea statistică pe problemele antreprenoriatului (desfășurată în 2009) au permis identificarea unor probleme în statistica de gen existentă în acest domeniu. Însă, lipsesc date statistice care să permită examinarea în dinamică a deosebirilor de gen în sfera antreprenoriatului. După părerea experților naționali (Elena Aculai, ș.a.) ar fi rațională efectuarea sistematică a unor astfel de cercetări – o dată la un an sau doi, sau includerea aspectului de gen în *Cercetarea structurală anuală* a întreprinderilor. Atragerea atenției la problemele menționate ar conduce la îmbunătățirea disponibilității informației statistice pentru analiza aspectelor de gen în activitatea de antreprenariat.

Un alt aspect este că, deși Republica Moldova, în mod tradițional, se consideră o țară cu tentă agricolă pronunțată, nici în acest domeniu nu există statistici dezagregate pe sexe. Dar statistica de gen este deosebit de importantă în sectorul rural și agricol, mai ales în condițiile când majoritatea fluxurilor emigratorii provin din acest mediu. Obținerea datelor dezagregate după dimensiunea de gen și în profil teritorial reprezintă o condiție necesară pentru a obține o imagine credibilă a statutului socio-economic al femeilor și bărbaților din mediul rural, precum și pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea politicilor în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale și/sau durabile.

În acest context, de o importanță majoră pentru depășirea problemei disponibilității statisticilor agricole vor fi datele Recensământului agricol, realizat de către BNS în anul 2011, încă nedisponibile la momentul realizării prezentei analize, care vor acoperi necesarul de date nu numai în aspect regional, dar și în funcție de sexe. Aceste informații pot servi ca bază pentru realizarea unor analize în profunzime privind situația femeilor și bărbaților ocupați în sectorul agricol.

Pentru a realiza integral obiectivele unei analize, bazate pe statistici, în aspect de gen și în profil regional, identificăm, de asemenea, necesitatea îmbunătățirii și a surselor de date administrative, prin extinderea accesibilității și responsabilității autorităților publice privind disponibilitatea informației pe care o posedă și care prezintă interes și pentru public. Pe parcursul lucrului asupra analizei, au fost înaintate solicitări oficiale la multiple instituții: Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Casa Națională de Asigurări Sociale, Banca Națională a Moldovei. Totuși, din cauza indisponibilității informației, ne-am propus dar nu am reușit să obținem date dezagregate după dimensiunea de gen și în aspect regional pe unele domenii, precum: avocatura, judecătoria, notariatul, ș.a. De asemenea, nu a fost disponibilă informația privind structura pe sexe a proprietarilor de imobile, a căror evoluție în timp prezintă interes, deoarece descoperă foarte bine tendințele de emancipare a femeilor și de creștere a incluziunii lor sociale.

În acest context, considerăm oportună fortificarea capacităților autorităților responsabile de administrarea surselor administrative de date, astfel încât, cele mai importante date, de interes public, pe care le dețin, să fie făcute publice. De exemplu, ar putea fi creată o bază de date pentru uz public, după exemplul celei existente la BNS, și care ar putea fi accesată on-line de pe site-ul oficial al instituției-surse.

Spre regret, și subsistemele informaționale ale ministerelor implicate în elaborarea datelor privind migrația (și care diferă de cele ale Registrului de Stat al Populației), necesită îmbunătățiri, din această cauză informația în prezent nu este diversificată și suficient de dezagregată în profil teritorial și în aspect de gen.

O problemă reprezintă și cazurile de incomparabilitate a eșantioanelor statistice în subiectele analizate. În special este vorba de compartimentele *forța de muncă și nivel de trai*, unde UTA Găgăuzia se include în regiunea Sud spre deosebire de alte compartimente, unde UTA Găgăuzia e regiune separată. Astfel, la elaborarea unui nou plan de sondaj pentru cercetările Ancheta forței de muncă și Bugetele gospodăriilor casnice (în baza recensământului populației din 2014) este necesar de asigurat reprezentativitatea datelor la nivel de regiuni de dezvoltare în conformitate cu legislația în vigoare.

În calitate de concluzie finală, am putea menționa că studiul realizat "Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiză în aspect teritorial" a demonstrat că statistica de gen, oficială și administrativă, dezagregată în profil teritorial, este necesară, ea poate fi colectată și, cu eforturi comune, pot fi găsite soluții la problemele identificate și depășite toate deficiențele descrise, ceea ce va facilita armonizarea continuă și treptată a cadrului statistic național cu cel european.

REPERE BIBLIOGRAFICE

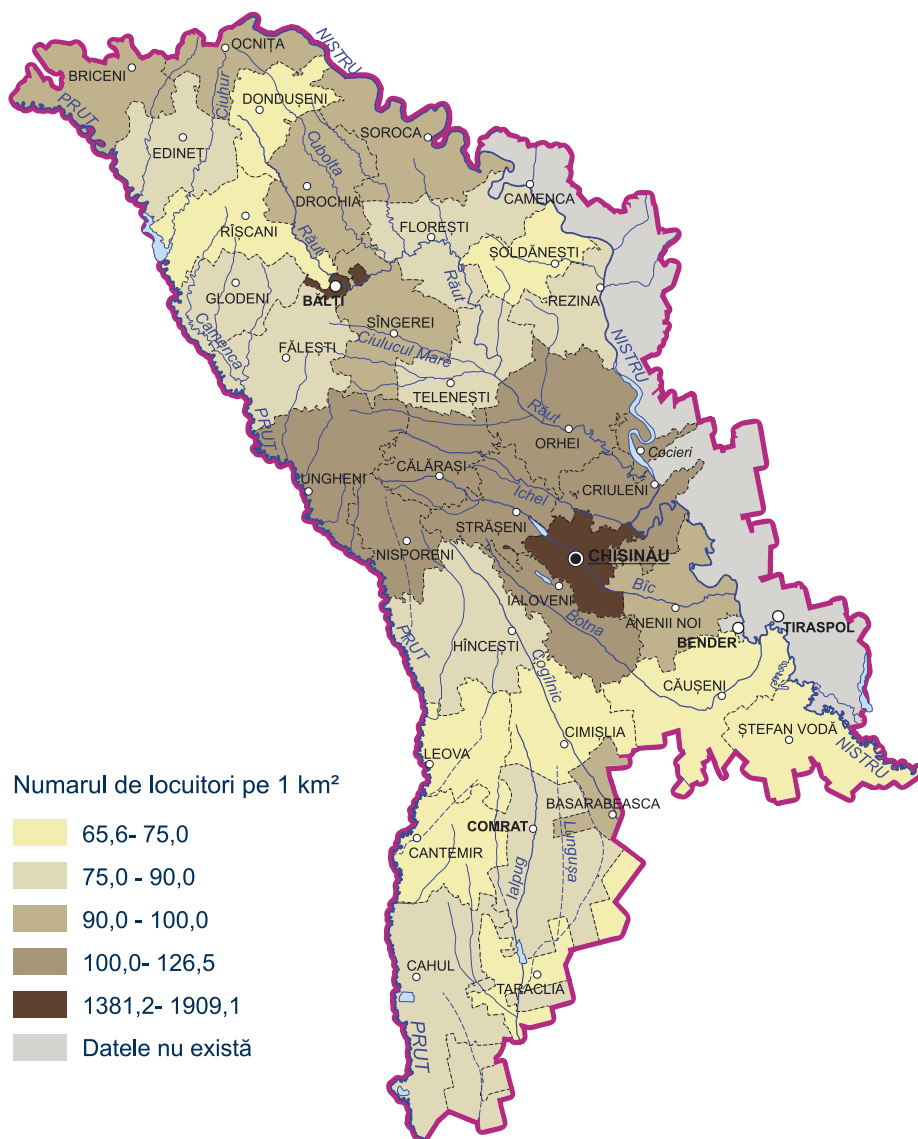
1. *Constituția Republicii Moldova: cu modificări la data de 12 decembr. 2002 /Parlamentul Republicii Moldova. Ch.,2002,64 p. <http://www.parlament.md>*
2. *Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați: nr. 5-XVI din 09.02.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.03.2006, nr. 47-50/200.*
3. *Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie: nr. 45-XVI din 01.03.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.03.2008, nr. 55-56/178.*
4. *Legea privind dezvoltarea regională în Republica Moldova: nr. 438-XVI din 28 decembrie 2006. În: Monitorul Oficial al Republicii. Moldova,16.02.2007, nr.21-24/68.*
5. *Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2009-2013. [http:// www.gov.md](http://www.gov.md)*
6. *Programul național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015: aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova: nr.933 din 31.12.2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova,19.01.2010, nr.5-7/27.*
7. *Programul național de combatere a bolilor oncologice în Republica Moldova pe anii 2008-2012. <http://www.ms.gov.md>*
8. *Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025): aprobat prin Hotărârea Guvernului: nr.768 din 12.10.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 28.10.2011, nr.182-186/851.*
9. *Strategia de Dezvoltare a Sectorului Tehnologiei Informației și Comunicațiilor pe anii 2011-2014: Proiect. [http:// www.mtic.gov.md](http://www.mtic.gov.md)*

10. *Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017*: aprobată prin Hotărârea Guvernului: nr. 1471 din 24.12.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 15.01.2008, nr.8-10/43.
11. *Strategia națională privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015*: aprobată prin Hotărârea Guvernului: nr. 605 din 31 mai 2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 15.06. 2007, nr. 82-85/660.
12. *Anuarele statistice ale Republicii Moldova 2006 - 2011*. Ch.: Statistica, 2006-2011.
13. *Raport anual în sănătate 2010*. <http://www.ms.gov.md>
14. *Raport anual Tuberculoza în Republica Moldova 2009*/ Centrul Național de Management în Sănătate. <http://www.cnms.md>
15. *Raport privind sărăcia și impactul politicilor 2009*. <http://www.mec.gov.md>
16. *Sărăcia în Republica Moldova 2010*: Notă informativă/Ministerul Economiei, iulie 2011. <http://www.mec.gov.md>
17. *Set armonizat de indicatori de dezvoltare sensibili la dimensiunea de gen în contextul Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului* / BNS. Ch.: Statistica, 2009.
18. Aculai, E. *Condițiile de creare și dezvoltare a întreprinderilor: analiză prin prisma de gen..* Ch.: Ed. BNS, 2009, 100 p.
19. Gramma, R.; Spinei, L. *Analiza stării de sănătate a populației Republicii Moldova prin prisma indicatorilor statistici*: Studiu elaborat în cadrul proiectului comun ONU "Consolidarea sistemului statistic național". Ch., 2010, 100 p.
20. Hârbu, E.; Vaculovschi, D. *Studiul situațional al forței de muncă în mediul rural, inclusiv prin prisma de gen.* / UNIFEM și PNUD Moldova. Ch., 2010, 168 p.
21. *Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului: UNDP Moldova*. Ch., 2007.
22. *Politica națională de sănătate a Republicii Moldova 2007-2021*. <http://www.ms.gov.md>
23. Trofimov, V. *Imperativele utilizării forței de muncă: dimensiuni mondiale și naționale*. Ch.: Ed. AȘM, 2006, 140 p.
24. Trofimov, V. *Femei și Bărbați pe piața muncii în Republica Moldova*: Raport analitic editat la recomandarea și cu suportul UNIFEM și DFID. Rom./engl. Ch.: Ed. BNS, 2007, 100 p.
25. Trofimov, V. *Utilizarea potențialului uman național și provocările economiei moderne*. În: Zilele academice ieșene. Progrese în teoria deciziilor economice în condiții de risc și incertitudine. Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh.Zane”, Iași, România : Materiale conf. șt. int. ed. XXIII. Iași: Ed. Performantica, 2008., p.162-169.
26. Trofimov, V.; Badan, N. *Politica regionalizării în procesul de globalizare*. În: Foreign economic activity: regional aspect: Materiale conf. șt. int. Ucraina: Odesa, Universitatea Economică de Stat. 2009, p.132-138.
27. Trofimov, V.; Haller, A-P. *Educația și cultura – factori importanți ai egalității de șanse, creșterii și dezvoltării economico-sociale*. În: Instruirea și cercetarea: modalități de integrare: Materiale conf. șt. int. Ch.: Ed. ASEM, 2008, p.231- 238.
28. www.euronews.com
29. www.europa.eu
30. www.statistica.md

FEMEI ȘI BĂRBAȚI
ÎN REPUBLICA MOLDOVA
Analiză în aspect
teritorial

HĂRȚI CU INDICATORI STATISTICI

Harta 1. DENSITATEA POPULAȚIEI la 1 ianuarie 2011

Ponderea femeilor în vîrstă de 60 ani și peste, %

- sub 16
- 16 - 20
- 20 - 24
- peste 24
- Datele nu există

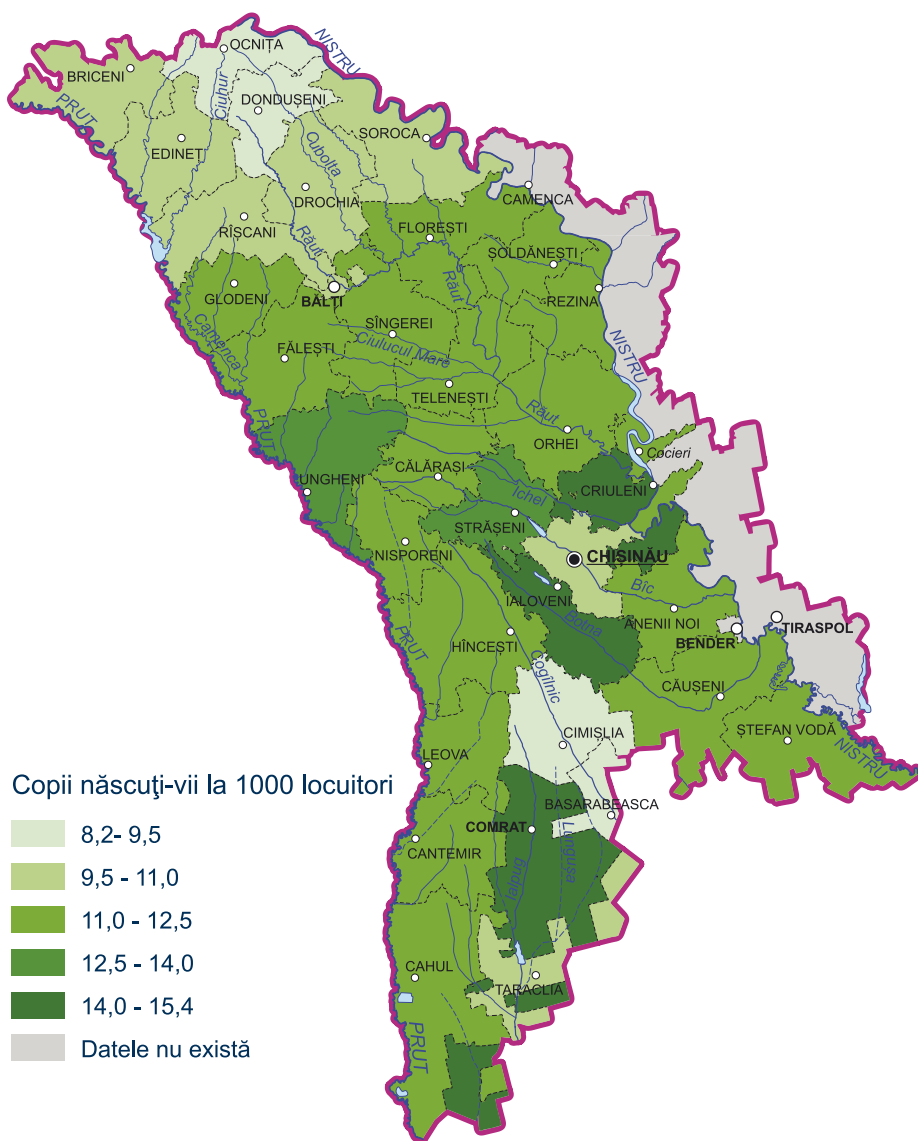
Ponderea femeilor în vîrstă de 60 ani și peste,%

- sub 16
16 - 20
20 - 24
peste 24
Datele nu există

Ponderea bărbaților în vîrstă de 60 ani și peste, %

Culoare	Rang de pondere (%)
Albastru foarte deschis	9 - 12
Albastru deschis	12 - 14
Albastru mediu	14 - 16
Albastru închis	16 - 20
Gri	Datele nu există

Harta 3. RATA NATALITĂȚII, 2010

Decedați la 1000 locuitori

8,1- 11,0
11,0 - 13,0
13,0 - 15,0
15,0 - 17,0
17,0 - 18,80
Datele nu există

Decedați la 1000 locuitori

8,1- 11,0

11,0 - 13,0

13,0 - 15,0

15,0 - 17,0

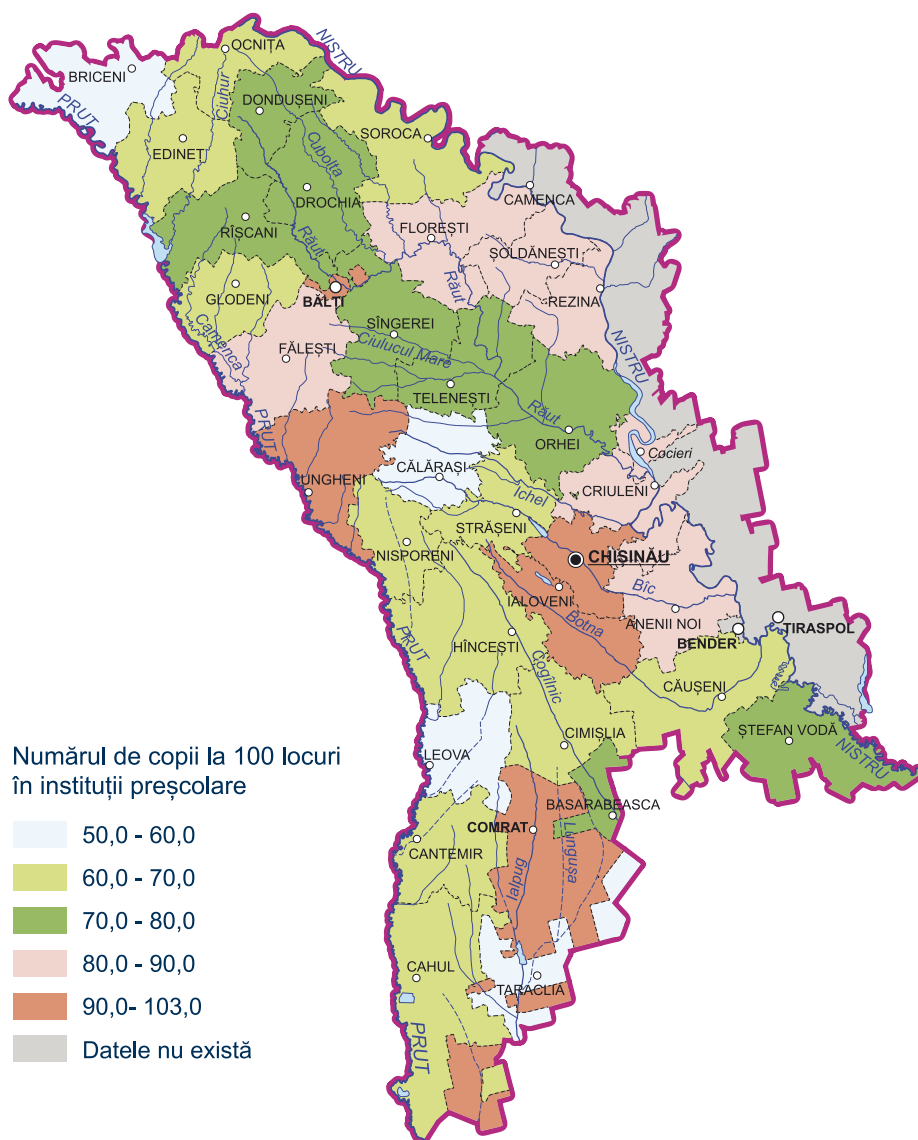
17,0 - 18,80

Datele nu există

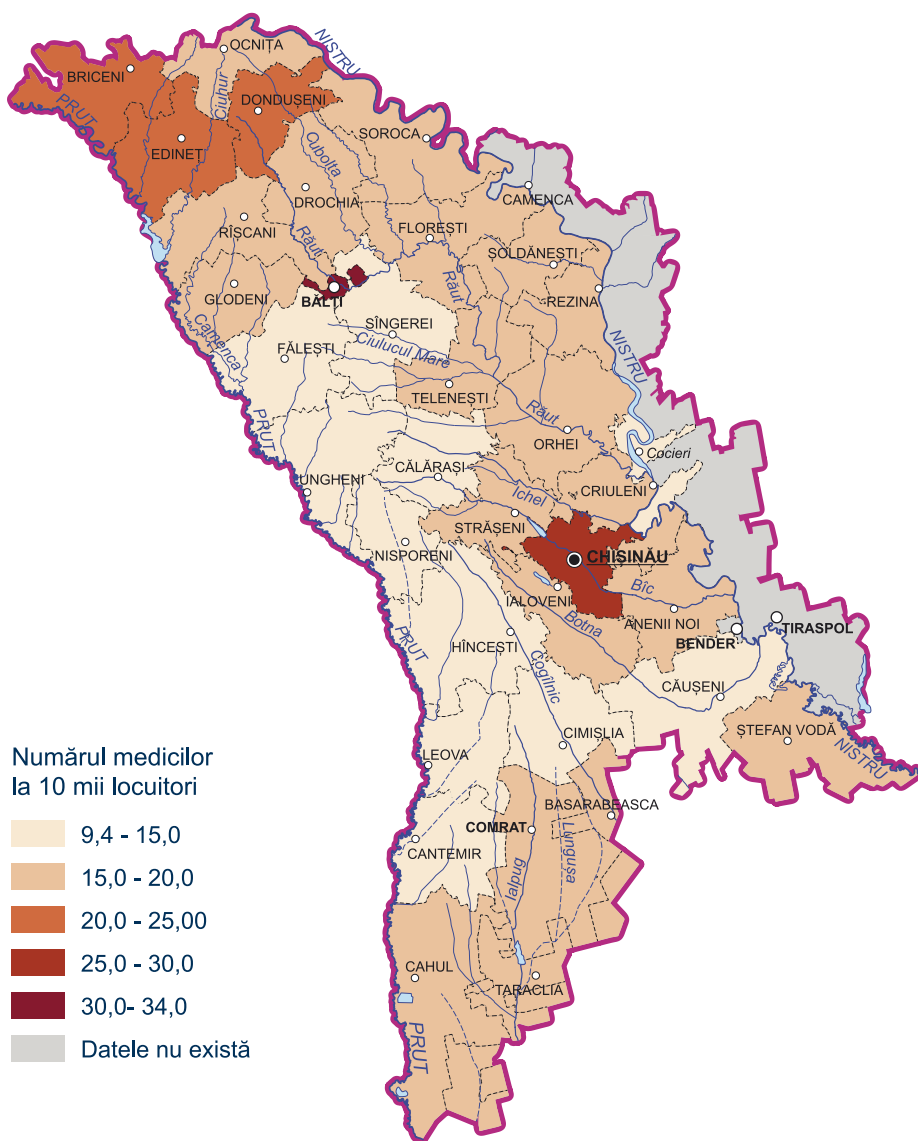
Numărul de elevi la 10 mii locuitori

846,9 - 925,0
925,0 - 1000,0
1000,0 - 1080,0
1080,0 - 1160,0
1160,0 - 1241,2
Datele nu există

Harta 6. NUMĂRUL DE COPII ÎN INSTITUȚII PREȘCOLARE, 2010

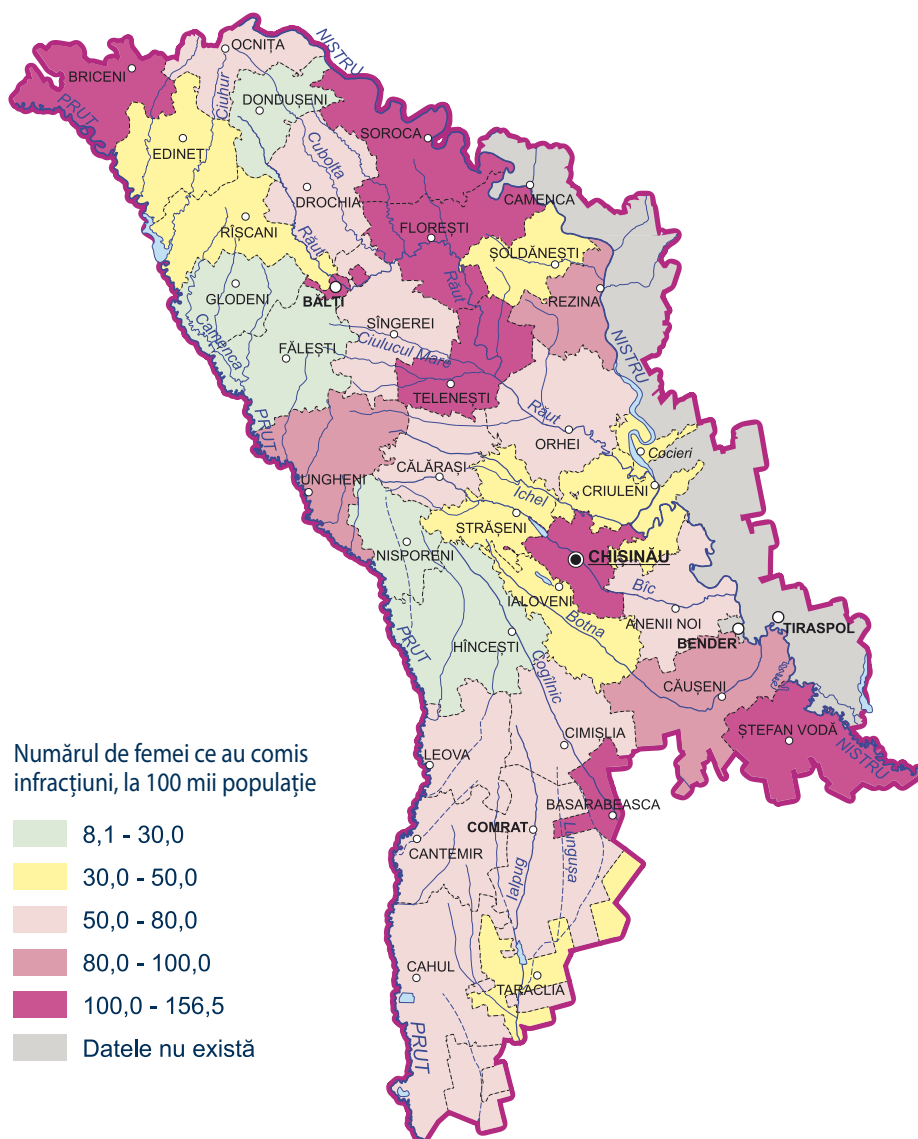
Harta 7. NUMĂRUL MEDICILOR, 2010

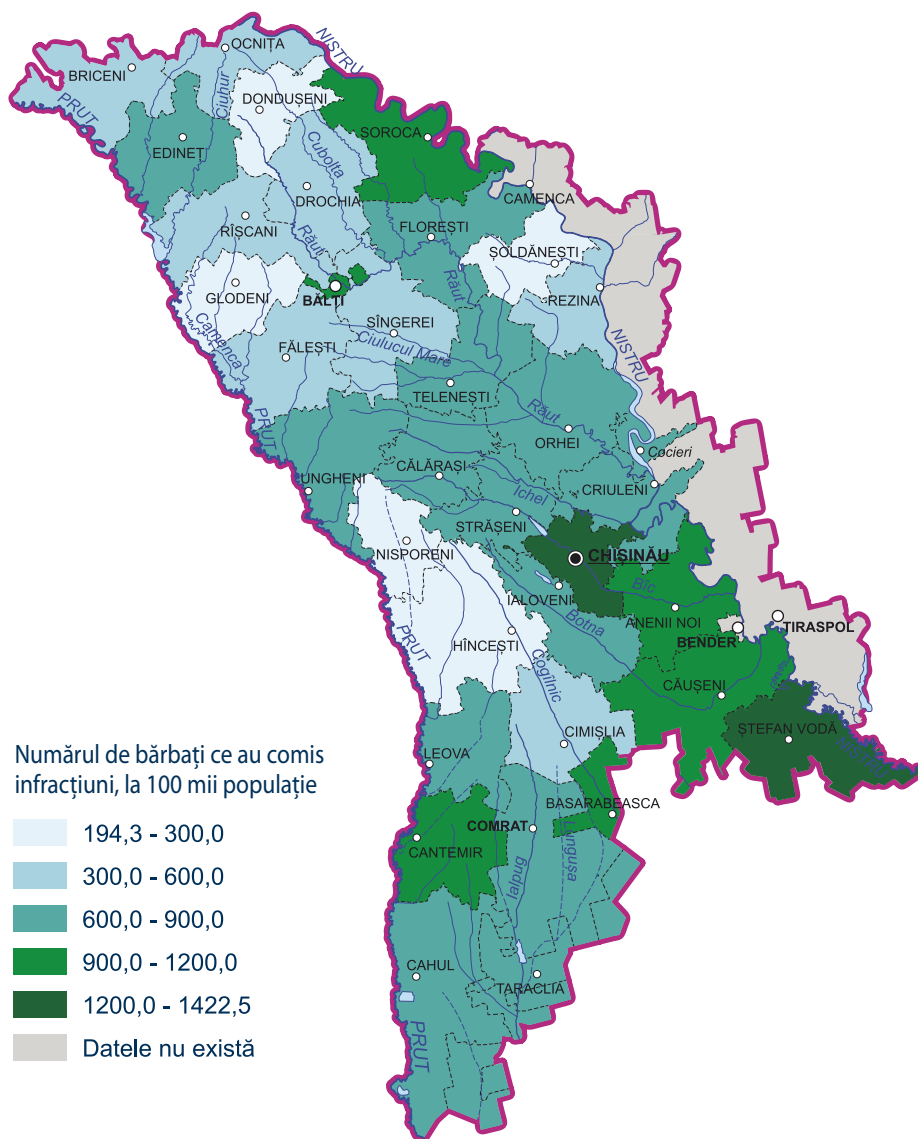
[illegible]

■	3994,7 - 5000,0
■	5000,0 - 6000,0
■	6000,0 - 7000,0
■	7000,0 - 8000,0
■	8000,0 - 10481,6
■	Datele nu există

Harta 9A. FEMEI CARE AU COMIS INFRAȚIUNI, 2010

Harta 9B. BĂRBAȚI CARE AU COMIS INFRAȚIUNI, 2010

Biroul Național de Statistică

MD-2019, mun. Chișinău

Str. Grenoble 106

Tel.: (373 22) 40 30 00

Linia verde: 40 31 51

Fax: (373 22) 22 61 46

E-mail: moldstat@statistica.md

Pagina web: www.statistica.md

Program de lucru:

Luni-vineri: 8.00-17.00

pauză: 12.00-13.00